Bundel - Commissie Bestuur van 26 oktober 2026

Agenda bijlagen
- SPREEKTIJDEN COMMISSIES
- Concept-Agenda Commissie Bestuur 26 okt 2026
- concept verslag commissie Bestuur 26 oktober 2026 ter voorvisie

0 Technische briefing recreatiedruk in Noord-Holland (11.30 -12.15 uur)

1 Opening en mededelingen

2 Vaststelling van de agenda, het verslag van de vorige vergadering, moties- en toezeggingenlijsten en C-agenda
- Concept verslag commissie Bestuur 21 sept 2026
- Stand van zaken openstaande moties
- Stand van zaken openstaande toezeggingen

2.a Planningsoverzicht
- Planningsoverzicht

3 13:00 - Inspreekhalfuur

4 Terugkoppeling externe vertegenwoordiging door GS en PS leden

5 A-agenda Bestuur (bestuur algemeen, integriteit, Europa)

5.a 13:30 - Voordracht Participatieverordening
- Brief aan PS over vaststelling Participatieverordening Noord-Holland 2026 (na zienswijzeprocedure)
- Voordracht 60-2026 Vaststellen Participatieverordening Noord-Holland 2026
- Participatieverordening Noord-Holland 2026_augustus 2026_aangepast
- Nota van beantwoording zienswijzen Participatieverordening_augustus 2026

6 Rondvraag Commissaris van de Koning A. van Dijk

7 A-agenda Financiën (Financiën, P&C, subsidies, grondzaken)

7.a.1 13:50 - Voordracht Begroting 2027
- Brief aan PS over Begroting 2027
- Voordracht 57-2026 Begroting 2027
- Begroting 2027
- Klimaatbijlage 2027
- M118-2025 AANGENOMEN PvdA VOLT GL VVD BBB Aan de slag met de structurele meevaller voor een mooier Noord-Holland
- Schriftelijke beantwoording gedeputeerde Rommel op openstaande vragen n.a.v. commissievergadering

7.a.2 Financiën: Memorie van Antwoord Begroting 2027
- Brief aan PS over Memorie van Antwoord (MvA) - Begroting 2027
- Beantwoording Memorie van Antwoord - Begroting 2027
- Bijlage bij beantwoording vraag ID 5 MvA
- Aanvulling Memorie van Antwoord

7.b 15:50 - Voordracht Legesverordening Noord- Holland 2027
- Brief aan PS over legesverordening Noord- Holland 2027
- Voordracht 61-2026 Legesverordening 2027
- Bijlage Voordracht Legesverordening 2027
- Verordening 2027
- Tarieventabel 2027 - gecorrigeerd
- Conversietabel oud 2026 en nieuw 2027

Schriftelijke beantwoording gedeputeerde Rommel op openstaande vragen n.a.v. commissievergadering

7.c 16:20 - Voordracht Herijking planning- en controlcyclus
Brief aan PS over Herijking Planning- en Controlcyclus
Voordracht 62-2026 Herijking planning- en controlcyclus
Notitie Herijking Planning- en Controlcyclus

10 Rondvraag gedeputeerde Rommel

11 16:40 - B-agenda IPO

11.a IPO: Begroting 2027 IPO
Brief aan PS over Begroting 2027 IPO-vereniging

12 Rondvraag gedeputeerde Beemsterboer
Rondvraag pilot Europese digitale systemen - Volt

13 Sluiting

14 Ingekomen stukken Commissie Bestuur 26 oktober 2026:

spreektijdverdeling commissies

(opgehoogd voor nieuw AV-systeem, presidium 07-09-2026)

verdeling per fractie	vergadering regulier	vergadering lang
VVD (9)	19 min.	26 min.
BBB (7)	16 min.	24 min.
GroenLinks (7)	16 min.	24 min.
PvdA (7)	16 min.	24 min.
D66 (4)	12 min.	20 min.
PvdD (4)	12 min.	20 min.
JA21 (3)	11 min.	18 min.
PVV (2)	11 min.	18 min.
CDA (2)	10 min.	17 min.
Forum voor Democratie (2)	10 min.	17 min.
SP (2)	10 min.	17 min.
50PLUS (2)	10 min.	17 min.
VOLT (1)	8 min.	15 min.
ChristenUnie (1)	8 min.	15 min.
Fractie De Weerdt (1)	7 min.	14 min.
GS	*44 min.*	*72 min.*

Provincie Noord-Holland

Agenda Commissie Bestuur

Datum	26-10-2026
Tijd	13:00 - 17:00
Locatie	Statenzaal
Voorzitter	Pieter Teeuwen
Griffier/Secretaris	Jesca Faber
Toelichting	De vergadering vindt in hybride vorm plaats. De vergadering is openbaar en online live te volgen via https://noord-holland.stateninformatie.nl. De commissievergadering is toegankelijk voor publiek. Het is mogelijk om in te spreken in de vergadering. Dat kan zowel fysiek of digitaal. Inspreken kan bij de agendapunten die ter bespreking staan geagendeerd (A- en B-agenda), of tijdens het inspreekhalfuur op andere punten die vallen onder de beleidsterreinen van de commissie Bestuur. Voor het inspreken moet u zich aanmelden bij de Statengriffie. Dat kan tot 15.00 uur op de voorafgaande werkdag (vrijdag 23 oktober) door het aanmeldformulier in te vullen: Aanmeldformulier inspreken commissievergadering Let op: alle genoemde tijden bij de afzonderlijke agendapunten zijn richttijden. Indien er geen, of een beperkt aantal, aanmeldingen zijn voor het inspreekhalfuur zullen de agendapunten na punt 4 eerder beginnen.

0	**Technische briefing recreatiedruk in Noord-Holland (11.30 -12.15 uur)**
1	**Opening en mededelingen** Voor deze vergadering geldt de reguliere spreektijd.
2	**Vaststelling van de agenda, het verslag van de vorige vergadering, moties- en toezeggingenlijsten en C-agenda**
2.a	**Planningsoverzicht**
3 13:00	**Inspreekhalfuur**
4	**Terugkoppeling externe vertegenwoordiging door GS en PS leden** Naast terugkoppeling door externe vertegenwoordigers vanuit PS (voor deze commissie betreft het MRA RRK en IPO) geeft het punt ruimte aan GS leden om

een korte terugkoppeling te geven over de activiteiten in bijvoorbeeld Europa, verbonden partijen en samenwerkingsverbanden.

5 A-agenda Bestuur (bestuur algemeen, integriteit, Europa)

5.a Voordracht Participatieverordening

13:30

Toelichting:
De ontwerp-Participatieverordening heeft van 10 juni tot en met 5 augustus ter inzage gelegen. In de Nota van beantwoording zienswijzen Participatieverordening staat een overzicht van ingediende zienswijzen en het antwoord van de provincie hierop.
Als gevolg van de zienswijzen is de Participatieverordening aangepast

Behandelvoorstel:
PS adviseren over de voordracht ter vaststelling van de aangepaste Participatieverordening Noord-Holland 2026 en de Nota van beantwoording zienswijzen Participatieverordening.

6 Rondvraag Commissaris van de Koning A. van Dijk

7 A-agenda Financiën (Financiën, P&C, subsidies, grondzaken)

7.a.1 Voordracht Begroting 2027

13:50

Toelichting:
In de begroting wordt vastgelegd wat de provincie in 2027 wil bereiken, wat de provincie hiervoor gaat doen en hoeveel dit mag kosten.
In de memorie van antwoord beantwoorden Gedeputeerde Staten de vragen die Provinciale Staten over de begroting 2027 hebben gesteld.

Voorstel voor behandeling:
Het doel van de behandeling is het uitbrengen van een advies aan PS over onderwerpen in de begroting (en de memorie van antwoord) die betrekking hebben op de commissie Bestuur.
Tevens wordt u gevraagd of u kunt instemmen met de afdoening van motie 118 uit 2025 over het omgaan met structurele meevallers.

7.a.2 Financiën: Memorie van Antwoord Begroting 2027

7.b Voordracht Legesverordening Noord- Holland 2027

15:50

Toelichting:
De Legesverordening van de provincie Noord-Holland, inclusief de bijbehorende tarieventabel, wordt jaarlijks geactualiseerd. De actualisatie voor 2027 betreft enerzijds de bijstelling van tarieven en anderzijds tekstuele aanpassingen die voortvloeien uit de doorlopende optimalisatie van de verordening.

Behandelvoorstel:
PS adviseren over de voordracht ter vaststelling van de Legesverordening en de tarieventabel voor 2027.

7.c **Voordracht Herijking planning- en controlcyclus**

16:20

Toelichting:
Gedeputeerde Staten stellen Provinciale Staten voor de planning- en controlcyclus te herijken. De nieuwe cyclus moet Provinciale Staten beter in positie brengen om de kaderstellende en controlerende rol uit te oefenen en zorgt voor duidelijker afgebakende P&C-producten en een sterkere samenhang tussen beleid en financiën. De huidige Eerste en Tweede Begrotingswijziging en de Kaderbrief worden samengevoegd tot een Voorjaarsnota. De Laatste Begrotingswijziging wordt vervangen door een Najaarsactualisatie. Actualiteitenbrieven ondersteunen waar nodig de tussentijdse financiële informatievoorziening. De nieuwe cyclus wordt vanaf 2027 ingevoerd en vervolgens in samenspraak met Provinciale Staten, Gedeputeerde Staten en de ambtelijke organisatie verder ontwikkeld.

Behandelvoorstel:
PS adviseren over de voordracht ter vaststelling van de herijkte P&C cyclus.

10 **Rondvraag gedeputeerde Rommel**

11 **B-agenda IPO**

16:40

11.a **IPO: Begroting 2027 IPO**

Tijdens de Algemene Vergadering van 3 november 2026 zal de begroting 2027 van het IPO worden vastgesteld. De concept begroting 2027 is besproken in deze commissie voor de zomer van 2026.
Ter begeleiding van de bespreking van de IPO begroting in PS heeft het College van GS een brief opgesteld.

Behandelvoorstel:

De commissieleden kunnen de externe vertegenwoordigers van PS in de AV IPO opmerkingen meegeven i.v.m. de geagendeerde vaststelling van de IPO begroting 2027.

12 **Rondvraag gedeputeerde Beemsterboer**

13 **Sluiting**

14 **Ingekomen stukken Commissie Bestuur 26 oktober 2026:**

Ingekomen stukken:

Bestuur: Archieftoezicht 2025

Bestuur: inwonersbrief en artikel over integratie

Bestuur: Jaarverslag 2025 Interbestuurlijk Toezicht

IPO: Conceptagenda IPO Bestuur 10 september 2026

IPO: Conceptagenda IPO Bestuur 7 oktober 2026

IPO: Conceptagenda's BAC Regionale Economie & Cultuur 10 september 2026

IPO: IPO Begroting 2027 (IPO AV 3 nov 2027/GS brief volgt/B -agenda Cie Bestuur 26 okt 2026)

Ingekomen stukken met NAW gegevens (vertrouwelijk):

Bestuur: inwonersbrief en artikel over integratie NAW

Verslag concept
Commissie Bestuur

Datum commissievergadering	:	26 oktober 2026
Commissievoorzitter	:	Dhr. P. Teeuwen
Commissie-adviseur	:	Mw. J. Faber
Telefoonnummer/e-mail	:	023-514 46 28 / jesca.faber@noord-holland.nl

Aanwezig:

Commissievoorzitter	:	Dhr. P. Teeuwen	
Commissie-adviseur	:	Mw. J. Faber	
Leden van de commissie	:	BBB	Dhr. V. Valk, dhr. M. Becker
		VVD	Mw. M. Poot, dhr. G. de Vries
		GroenLinks	Statenlid P. Korzelius
		D66	Dhr. W. van der Heijden
		PvdA	Dhr. T. Wallaart
		JA21	Mw. K. Uiterwijk
		CDA	Dhr. D. Heijnen, mw. R. Engels
		FvD	Mw. H. Vonck, mw. M. van Aesch
		PvdD	-
		PVV	Mw. N. Cornelisse
		SP	Mw. R. Alberts-Oosterbaan, mw. H. Bouhlel-Lascaris
		CU	Dhr. M. Klein
		50PLUS	Mw. A. van der Helm-Chandansingh, dhr. R. Nijkamp
		Volt	Mw. J. Schneemann
		Fractie De Weerdt	-
Gedeputeerden	:	Commissaris van de Koning dhr. A. van Dijk, mevrouw E. Rommel (VVD), dhr. J. Beemsterboer (BBB)	
Afwezig: *(Met bericht van verhindering)*	:	Mw. F. Oulad Hadj (PvdA), mw. van Aesch (PvdD)	
Notulist	:	Mw. A. Smakman (Notuleerservice Nederland)	

Agenda

0 Technische Briefing Recreatiedruk in Noord-Holland
1 Opening en mededelingen
2 Vaststelling van de agenda, het verslag van de vorige vergadering, moties- en toezeggingenlijsten en C-agenda
2.a Planningsoverzicht
3 Inspreekhalfuur
4 Terugkoppeling externe vertegenwoordiging door GS- en PS-leden

5 A-agenda Bestuur (bestuur algemeen, integriteit, Europa)
5.a Voordracht Participatieverordening
6 Rondvraag commissaris van de Koning A. van Dijk
7 A-agenda Financiën (Financiën, P&C, subsidies, grondzaken)
7.a.1 Voordracht Begroting 2027
7.a.2 Financiën: Memorie van Antwoord Begroting 2027
7.b Voordracht Legesverordening Noord-Holland 2027
7.c Voordracht Herijking planning- en controlcyclus
8 Rondvraag gedeputeerde Rommel
9 B-agenda IPO
9.a IPO: Begroting 2027 IPO
10 Rondvraag gedeputeerde Beemsterboer
11 Sluiting

0 Technische Briefing Recreatiedruk in Noord-Holland

1 Opening en mededelingen

De **voorzitter** opent de vergadering van de commissie Bestuur van 26 oktober 2026 om 13.00 uur en heet alle aanwezigen en belangstellenden van harte welkom.

Mededelingen

- Er is een quorum vastgesteld.
- Deze vergadering wordt live uitgezonden.
- Het nieuwe vergadersysteem is met de Provinciale Statenvergadering van 5 oktober 2026 in gebruik genomen. Dit nieuwe systeem werkt met passen gekoppeld aan de spreektijd per fractie. De spreektijden zijn te vinden in de algemene agendabijlagen. Voor deze vergadering geldt de reguliere spreektijd.
- Er is een bericht van verhindering ontvangen van mevrouw Oulad Hadj (PvdA) en mevrouw van Aesch (Partij voor de Dieren).
- Er hebben zich geen insprekers aangemeld voor het inspreekhalfuur, agendapunt 3. Dit agendapunt is vervallen.
- Voorafgaand aan de vergadering is er een rondvraag ingediend voor gedeputeerde Beemsterboer (agendapunt 10). Voor commissaris van de Koning Van Dijk en voor gedeputeerde Rommel zijn er geen rondvragen ingediend. De agendapunten 3 en 6 zijn daarmee vervallen.
- De toegezegde inzage in de lijst vergunningaanvragen datacenters komt vanaf 9 november 2027 beschikbaar.

2 Vaststelling van de agenda, het verslag van de vorige vergadering, moties- en toezeggingenlijsten en C-agenda

De **voorzitter** constateert dat de agenda, inclusief de C-agenda, van 26 oktober 2026 en de lijsten moties en toezeggingen, en het verslag van de commissievergadering Bestuur van 21 september 2026 ongewijzigd zijn vastgesteld.

2.a Planningsoverzicht

De **voorzitter** constateert dat de commissie geen vragen en opmerkingen heeft over het planningsoverzicht. Deze is ongewijzigd vastgesteld.

3 Inspreekhalfuur

Er hebben zich voorafgaand aan de vergadering geen insprekers aangemeld. Dit agendapunt is vervallen.

4 Terugkoppeling externe vertegenwoordiging door GS- en PS-leden

Naast terugkoppeling door externe vertegenwoordigers vanuit PS (voor deze commissie betreft het MRA RRK en IPO) geeft het punt ruimte aan GS leden om een korte terugkoppeling te geven over de activiteiten in bijvoorbeeld Europa, verbonden partijen en samenwerkingsverbanden.

Externe terugkoppeling door PS-leden

Mevrouw **Schneemann** (Volt) meldt dat de meerjarige onderzoeksprogrammering van de Randstedelijke Rekenkamer en een update van de vijf IPO-bestuursopdrachten op de agenda staan. Beide onderwerpen kunnen desgewenst via een C-naar-B-verzoek voor bespreking worden geagendeerd.

Externe terugkoppeling door GS-leden
Gedeputeerde **Rommel** blikt terug op werkbezoeken aan Brussel en Istanbul. In Brussel sprak zij onder meer met de permanente vertegenwoordiging, de MRA en vertegenwoordigers van Noord-Holland Noord. In Istanbul deed zij kennis op over stedelijke projecten, waaronder fietsvoorzieningen en de versnelde aanleg van een metrolijn, met de kanttekening dat deze projecten in de plaatselijke politieke context moeten worden bezien. De delegatie bestond onder anderen uit wethouders en vertegenwoordigers van Port of Amsterdam en Schiphol.

Commissaris van de Koning **Van Dijk** meldt dat Statenleden en gemeenteraadsleden uit Noord-Holland deelnamen aan de Europese Week van Regio's en Steden. Als voorzitter van een IPO-kopgroep is hij betrokken bij de gesprekken met het kabinet over het nieuwe meerjarig financieel kader van de Europese Unie en de beoogde verdeling van Europese middelen via een nationaal-regionaal plan, onder meer voor landbouw en regionale economische versterking. In het Comité van de Regio's vroeg hij bij de Industrial Accelerator Act aandacht voor landen als Nederland, waar tijdelijke stikstofuitstoot verduurzaming kan belemmeren, ook wanneer die uiteindelijk tot minder uitstoot leidt. Bij het Gender Equality Action Plan pleitte hij voor een bredere benadering dan uitsluitend de verdeling tussen mannen en vrouwen. Verder nam hij in Belfast deel aan gesprekken over de samenwerking tussen Britse en Europese steden en regio's na de Brexit, waaronder problemen rond studentenuitwisseling en visa.

5 A-agenda Bestuur (bestuur algemeen, integriteit, Europa)

5.a Voordracht Participatieverordening

Toelichting:
De ontwerp-Participatieverordening heeft van 10 juni tot en met 5 augustus ter inzage gelegen. In de Nota van beantwoording zienswijzen Participatieverordening staat een overzicht van ingediende zienswijzen en het antwoord van de provincie hierop. Als gevolg van de zienswijzen is de Participatieverordening aangepast

Behandelvoorstel:
De commissie is gevraagd Provinciale Staten te adviseren over de voordracht ter vaststelling van de aangepaste Participatieverordening Noord-Holland 2026 en de Nota van beantwoording zienswijzen Participatieverordening.

Eerste termijn commissie
Statenlid **Korzelius** (GroenLinks) doet zijn bijdrage namens de fracties GroenLinks en PvdA (PRO). De fracties kunnen instemmen met de reactie van GS op de zienswijzen over het uitdaagrecht en ziet op dit moment geen aanleiding om de participatieverordening daarop aan te passen. Hij wil bij de evaluatie wel opnieuw bezien of een bredere formulering wenselijk is en daarbij ervaringen uit Friesland en andere provincies betrekken. Dit geldt ook voor de zienswijze van de Natuur en Milieufederatie.

Verder is hij tevreden dat het amendement van GroenLinks en PvdA om het vereiste aantal ondersteuningsverklaringen voor een burgerinitiatief van 5.000 naar 1.500 te verlagen, in de verordening is verwerkt.

Omdat de participatieverordening al meerdere keren in Provinciale Staten is besproken, kan de voordracht wat hem betreft als hamerstuk worden behandeld.

Mevrouw **Schneemann** (Volt) is positief over de participatieverordening, omdat deze ruimte laat om met nieuwe vormen van participatie te blijven experimenteren. Zij is tevreden dat Nederlandse Gebarentaal (NGT) dankzij het amendement van Volt expliciet in de toelichting is opgenomen, zodat ook Noord-Hollanders met een auditieve beperking kunnen participeren, en vertrouwt erop dat de mogelijkheden op de provinciale website spoedig worden gerealiseerd.

Ook waardeert zij dat de provincie jongeren actief wil benaderen; zij verzoekt GS toe te lichten hoe dit in de praktijk wordt uitgewerkt.

De aanpassingen aan het uitdaagrecht naar aanleiding van de zienswijze ziet Volt als een verbetering, omdat ook bij bestaande provinciale taken ruimte moet zijn voor ideeën van inwoners.

Volt zal het voorstel steunen.

De heer **Klein** (ChristenUnie) waardeert dat twee zienswijzen zijn ingediend, al had hij bij een participatieverordening op bredere deelname gehoopt. Hij vindt het positief dat een inwoner de provincie heeft gewezen op de mogelijk te strikte afbakening van het uitdaagrecht en kan zich vinden in de voorgestelde wijziging. De ChristenUnie hoopt dat de nieuwe verordening de betrokkenheid van inwoners bij het provinciebestuur vergroot en bijdraagt aan een overheid die handelt ten dienste van haar inwoners.

De heer **De Vries** (VVD) beschouwt de participatieverordening als een goede stap en is tevreden dat de ingediende zienswijzen zijn overgenomen. Bij de evaluatie over twee jaar wil de VVD bezien hoe het uitdaagrecht uitwerkt en in hoeverre meer inwoners, onder wie jongeren, bij de provinciale beleidsvorming worden betrokken.

Hij vraagt te bevestigen dat bij beleidsstukken voor Provinciale Staten voortaan inzichtelijk wordt gemaakt waar, wanneer en op welke wijze participatie heeft plaatsgevonden.

Voor de VVD kan de voordracht als hamerstuk naar Provinciale Staten.

Mevrouw **Engels** (CDA) heeft geen aanvullingen op de participatieverordening en kan instemmen met de aanpassingen naar aanleiding van de zienswijzen. Voor het CDA kan de voordracht als hamerstuk worden behandeld.

De heer **Becker** (BBB) vindt het belangrijk dat inwoners worden gehoord en is tevreden dat na uitvoerige discussie overeenstemming is bereikt over de participatieverordening. Voor BBB kan de voordracht als hamerstuk worden behandeld.

De heer **Van der Heijden** (D66) is tevreden dat de inspraak tot een inhoudelijke aanpassing van de participatieverordening heeft geleid en waardeert de wijze waarop GS de zienswijze heeft verwerkt. Hij vindt het positief dat een individuele inwoner de weg naar de participatieprocedure heeft gevonden.

Voor D66 kan de voordracht als hamerstuk worden behandeld.

Mevrouw **Cornelisse** (PVV) ziet ruimte om de voordracht als hamerstuk te behandelen, maar vraagt eerst of de 1.500 vereiste ondersteuningsverklaringen ook digitaal kunnen worden ingediend, naar het voorbeeld van Noord-Brabant.

Over het uitdaagrecht heeft zij geen aanvullende punten, omdat dit al uitvoerig door andere fracties is besproken.

Mevrouw **Van der Helm-Chandansingh** (50PLUS) steunt de verlaging van het vereiste aantal ondersteuningsverklaringen naar 1.500, maar vindt twee zienswijzen in acht weken weinig en vraagt of inwoners voldoende bekend zijn met de participatiemogelijkheden. Voor 50PLUS moet vooral uit de praktijk blijken of inwoners in iedere fase worden teruggekoppeld en of zichtbaar wordt hoe hun inbreng is gewogen. Zij verwijst naar het participatietraject rond het AZC in Velsen, waar volgens haar onvoldoende zichtbaar was wat met de inbreng is gedaan. Zij vraagt GS om Provinciale Staten jaarlijks te informeren over het aantal participatietrajecten en het gebruik van uitzonderingen, in plaats van pas na twee jaar verslag uit te brengen.

De heer **Van der Heijden** (D66) vraagt waarom zij de provinciale participatieverordening vergelijkt met een traject in Velsen, waarvoor de gemeente verantwoordelijk is.

Mevrouw **Van der Helm-Chandansingh** (50PLUS) antwoordt dat zij het voorbeeld noemt om verschillen zichtbaar te maken en ervan te leren.

Zij vraagt vervolgens wie bepaalt of een onderwerp als intern of organisatorisch wordt aangemerkt en daarmee van participatie wordt uitgesloten, ook bij beleid over onder meer data, AI en dienstverlening dat inwoners kan raken. Ook wil zij weten of het gebruik van deze uitzondering wordt vastgelegd en voor Provinciale Staten inzichtelijk is. Tot slot vraagt zij of de terinzagelegging ook via lokale huis-aan-huisbladen bekend is gemaakt en welke lessen GS trekt uit de lage respons.

Mevrouw **Alberts-Oosterbaan** (SP) wijst erop dat inwoners participatie geregeld ervaren als een proces waarin zij wel hun mening mogen geven, maar niet zien wat daarmee gebeurt. Zij vraagt of de nieuwe participatieverordening deze kritiek daadwerkelijk zal ondervangen. Hoewel zij de evaluatietermijn van twee jaar lang vindt, wil zij die evaluatie afwachten.

Eerste termijn Gedeputeerde Staten
Commissaris van de Koning **Van Dijk** maakt onderscheid tussen de verordening, die de kaders voor participatie vastlegt, en de afzonderlijke participatietrajecten. Die trajecten worden na afloop geëvalueerd op het bereik en de werking van de ingezette instrumenten; de evaluatie na twee jaar betreft de verordening als geheel.

Noord-Holland hanteert voor het uitdaagrecht de wettelijke definitie, waarbij de provincie verantwoordelijk blijft wanneer inwoners een taak overnemen. Daarnaast biedt de Noord-Hollandse aanpak ruimte voor laagdrempeligere samenwerking en co-creatie. Volgens Van Dijk combineert dit de voordelen van beide benaderingen en is taakoverdracht voor een provincie vaak risicovoller dan voor een gemeente.

Jongeren moeten per situatie en met bij hun belevingswereld passende middelen worden benaderd; daarvoor bestaat geen uniforme aanpak en is verdere investering nodig.

Digitale ondersteuningsverklaringen zijn nog niet mogelijk, maar hij vindt digitalisering wenselijk en meldt dat hieraan wordt gewerkt, bijvoorbeeld via DigiD.

Bij grote beleidsstukken wordt het maatwerk uitgewerkt in een participatieplan, waarin staat wie wanneer, waarvoor en met welk doel wordt betrokken en wat met de uitkomsten gebeurt.

De uitzondering voor interne organisatorische aangelegenheden betreft uitsluitend de inrichting en interne bedrijfsvoering van de provinciale organisatie, niet provinciaal beleid waarover Provinciale Staten gaan.

De terinzagelegging is bekendgemaakt via de provinciale website, sociale media en het Provinciaal Blad. Het beperkte aantal zienswijzen verklaart hij mede uit het weinig aansprekende karakter van de verordening en uit het feit dat vooral organisaties reageerden die een mogelijke rol bij het uitdaagrecht zien. Commissaris Van Dijk beschouwt het geringe aantal zienswijzen niet per se als negatief, omdat dit er volgens hem ook op kan wijzen dat inwoners zich herkennen in de beoogde open, transparante, diverse en inclusieve participatie.

Tweede termijn commissie

Mevrouw **Van der Helm-Chandansingh** (50PLUS) dankt voor de beantwoording van haar kritisch geformuleerde vragen, die bedoeld waren om duidelijkheid te krijgen over de mogelijkheden van de verordening. Zij benadrukt dat betrokken inwoners waardevol zijn voor Provinciale en Gedeputeerde Staten. Daarom blijft zij twee zienswijzen te weinig vinden en constateert zij op dit punt een verschil van inzicht met de commissaris.

De **voorzitter** concludeert dat het agendapunt voldoende is besproken. De voordracht Participatieverordening zal als hamerstuk worden doorgeleid naar de Provinciale Statenvergadering van 9 november 2026. De samenvatting van deze bespreking zal aan de stukken van de Provinciale Statenvergadering worden toegevoegd.

6 Rondvraag commissaris van de Koning A. van Dijk

Voorafgaand aan de vergadering zijn er geen rondvragen ingediend aan commissaris van de Koning A. van Dijk. Dit agendapunt is vervallen.

7 A-agenda Financiën (Financiën, P&C, subsidies, grondzaken)

7.a.1 Voordracht Begroting 2027

7.a.2 Financiën: Memorie van Antwoord Begroting 2027

Toelichting:
In de begroting wordt vastgelegd wat de provincie in 2027 wil bereiken, wat de provincie hiervoor gaat doen en hoeveel dit mag kosten.
In de memorie van antwoord beantwoorden Gedeputeerde Staten de vragen die Provinciale Staten over de begroting 2027 hebben gesteld.

Voorstel voor behandeling:
Het doel van de behandeling is het uitbrengen van een advies aan Provinciale Staten over onderwerpen in de begroting (en de memorie van antwoord) die betrekking hebben op de commissie Bestuur. Ook wordt de commissie gevraagd of de commissie kan instemmen met de afdoening van motie 118 uit 2025 over het omgaan met structurele meevallers.

Eerste termijn commissie
Mevrouw **Uiterwijk** (JA21) constateert dat de begroting relatief beleidsarm is. Zij is positief over het meerjarige begrotingsoverschot en steunt het voorstel om de overschotten volledig in te zetten voor versterking van het eigen vermogen, omdat dit volgens JA21 bijdraagt aan een financieel gezonde provincie.

Tegelijkertijd maakt zij zich zorgen over de financiële ontwikkeling. De begroting is vóór onttrekkingen uit de reserves € 101 miljoen nadelig, terwijl externe financiering nodig wordt en de schuld volgens de raming stijgt van € 182 miljoen naar € 759 miljoen in 2030. Ook nemen de rentelasten in 2027 met € 3,5 miljoen toe. Zij wijst erop dat de solvabiliteit in 2027 en de netto schuldquote in 2030 de signaalwaarde 'alert' bereiken en roept op tot blijvende aandacht voor solide financieel beleid nu de reserves afnemen.

Tot slot vraagt zij hoe GS voorkomt dat de reserve Ontwikkeling provinciale infrastructuur eind 2030 € 1,3 miljoen negatief wordt, omdat een reserve volgens haar niet negatief kan zijn.

De heer **Van der Heijden** (D66) maakt zich, net als JA21, zorgen over de dalende solvabiliteit en de oplopende schuldquote. Hij wijst erop dat de solvabiliteit in de begroting opnieuw de signaalwaarde 'alert' bereikt, terwijl tussentijdse begrotingswijzigingen deze waarde in het lopende jaar weer naar 'normaal' hebben gebracht. Volgens D66 mag de provincie niet rekenen op onderbesteding om de financiële kengetallen achteraf te verbeteren; daarmee zou de uitvoering van provinciaal beleid worden uitgehold.

Hij verwacht niet dat GS de structurele onderbesteding nog vóór de verkiezingen volledig oplost, maar ziet dit als een opdracht om er in de volgende bestuursperiode strikter op te sturen.

Tot slot complimenteert hij GS met de duidelijke en navolgbare verwerking van de bij de kaderbrief aangenomen moties in de begroting.

De heer **Valk** (BBB) begrijpt dat de laatste begroting van deze bestuursperiode relatief beleidsarm is en vooral bestaand beleid en eerdere afspraken voortzet. BBB kijkt tevreden terug op de financiële verbeteringen van de afgelopen jaren: er is meer inzicht in de werkelijke financiële positie, de begroting is beter in balans en de nieuwe signaalwaarden en P&C-cyclus ondersteunen een overzichtelijke overdracht aan een volgende coalitie.

Bij de meerjarenraming plaatst hij een eerste aandachtspunt. De jaarlijkse raming van € 130 miljoen aan investeringen leidt op papier tot sterk oplopende schulden en kapitaallasten, maar is volgens BBB een prognose en geen vaststaand uitgavenpatroon. Toekomstige Provinciale Staten moeten ruimte houden om prioriteiten te stellen, investeringen te faseren en andere keuzes te maken. Financiële risico's moeten serieus worden genomen, zonder de toekomst somberder voor te stellen dan nodig.

Zijn tweede aandachtspunt betreft inwonersparticipatie. Inwoners noemden voedselvoorziening als derde prioriteit voor de visie op de ruimte, maar deze komt volgens BBB niet nadrukkelijk terug in de prioriteiten uit de brief aan Provinciale Staten. Hij vraagt hoe deze prioritering zich verhoudt tot de uitkomsten van de participatie en hoe de inbreng van inwoners zichtbaar wordt in de verdeling van financiële middelen.

Als derde punt wijst hij op de klimaatdoelstellingen voor 2030, die met het bestaande beleid mogelijk niet worden gehaald. BBB vraagt welke resultaten de provinciale uitgaven opleveren en pleit ervoor nadrukkelijker te kijken naar klimaatadaptatie, zoals het vasthouden van regenwater, wateropslag voor droge perioden en het weerbaarder maken van de leefomgeving. Volgens hem moeten toekomstige financiële keuzes niet alleen gaan over wat de provincie wil voorkomen, maar ook over waarop zij zich moet voorbereiden.

Mevrouw **Schneemann** (Volt) vraagt of BBB, gezien het belang van klimaatadaptatie, ook wil kijken naar verhoging van het grondwaterpeil om natte perioden beter op te vangen.

De heer **Valk** (BBB) antwoordt dat de inhoudelijke discussie over het grondwaterpeil volgens hem thuishoort in de commissie Landelijk Gebied en niet in deze commissie, die de financiële keuzes bespreekt.

De heer **Van der Heijden** (D66) vraagt of BBB vindt dat de provincie zowel aan klimaatmitigatie als aan klimaatadaptatie moet doen.

De heer **Valk** (BBB) antwoordt dat geld maar één keer kan worden uitgegeven en dat daarom keuzes nodig zijn. Hij stelt voor de balans tussen klimaatmitigatie en klimaatadaptatie binnen de klimaatuitgaven opnieuw te bezien, waarbij hij de voorkeur benadrukt voor maatregelen waarvan de effecten in Noord-Holland rechtstreeks zichtbaar en beoordeelbaar zijn.

Tot slot concludeert hij dat de provincie met meer inzicht, betere financiële sturing en een stevigere basis wordt overgedragen. De risico's moeten zichtbaar blijven, maar een volgende coalitie moet financiële en beleidsmatige keuzeruimte behouden.

Voor BBB is motie M118-2025 afgedaan.

Mevrouw **Cornelisse** (PVV) dankt het college en de ambtelijke organisatie voor de laatste begroting van deze bestuursperiode. Aansluitend bij de zorgen van JA21 en D66 vraagt zij welke maximale schuldquote het college als harde grens hanteert wanneer de rente stijgt en welke investeringen in dat geval worden uitgesteld.

Zij vraagt daarnaast waarom de jaarlijkse investeringsraming van € 130 miljoen niet realistischer wordt gemaakt, nu daarin niet specifiek rekening is gehouden met vertragingen door stikstof en netcongestie. Volgens de PVV hebben Provinciale Staten daardoor onvoldoende zicht op de verwachte financieringsbehoefte.

Over beleidsdoel 1.1 vraagt zij om een uitsplitsing van de extra middelen voor grotere communicatiecampagnes, sponsoring, Krijt en Keti Koti. Met het oog op de verkiezingen wil de PVV precies weten hoeveel belastinggeld per activiteit wordt besteed. Ook vraagt zij het college toe te zeggen dat tot de verkiezingen geen nieuwe provinciale imagocampagnes worden gestart.

De heer **Van der Heijden** (D66) vraagt hoe de PVV aankijkt tegen de kaders voor sponsoring die Provinciale Staten in deze bestuursperiode hebben vastgesteld.

Mevrouw **Cornelisse** (PVV) antwoordt dat de positie van haar fractie bekend is. Zij wil vooral voorkomen dat op dit moment extra uitgaven worden gedaan en vraagt duidelijkheid over toekomstige bestedingen aan sponsoring en aanvullende campagnes.

De heer **Van der Heijden** (D66) stelt dat het onjuist is om het college te vragen tot de verkiezingen geen sponsoruitgaven te doen, omdat de kaders al zijn vastgesteld en de overheid anders volgens hem onbetrouwbaar handelt.

Mevrouw **Cornelisse** (PVV) gaat niet inhoudelijk op deze vervolginterruptie in. Zij vervolgt dat belangenbehartiging in Den Haag en Brussel de inwoners van Noord-Holland moet dienen en niet de coalitie van het moment, en vraagt het college daarop te reageren.

Over motie M118-2025 vraagt zij waarom de opcenten op de motorrijtuigenbelasting in de Kaderbrief 2026 zijn verhoogd als er structurele financiële ruimte is. Ook vraagt zij het college te berekenen wat het kost om deze verhoging terug te draaien. De PVV bepaalt haar eindoordeel na de beantwoording door het college.

Mevrouw **Poot** (VVD) blikt terug op de financiële veranderingen in deze bestuursperiode. Zij noemt de omslag naar lenen voor investeringen, het herstel van een fout in de provinciale inkomsten, de doorlichting van de reserves, de verbeterde leesbaarheid van de begroting en de voorgenomen vernieuwing van de P&C-cyclus. Volgens de VVD is de grip op de financiën verbeterd, mede door de invoering van kengetallen en de signaalwaarden ‘alert’ en ‘onvoldoende’.

Mevrouw **Schneemann** (Volt) vraagt hoe die verbeterde grip zich verhoudt tot de aanhoudende jaarlijkse onderbesteding.

Mevrouw **Poot** (VVD) antwoordt dat de kengetallen Provinciale Staten beter in staat stellen te sturen en GS aan te spreken op de kwaliteit en uitvoerbaarheid van plannen. Zij spreekt daarvoor waardering uit richting de ambtelijke organisatie en de gedeputeerden.
Tegelijkertijd wil zij dat het college het komende halfjaar alles in het werk stelt om de ruimte in de begroting en de onderbesteding terug te dringen. Onderbesteding bemoeilijkt volgens haar zowel de sturing als een betrouwbaar zicht op de financiële kengetallen.

De VVD is tevreden over de begroting en vindt het begrijpelijk dat er, een halfjaar voor de verkiezingen, weinig nieuw beleid in staat behalve de uitvoering van moties. De fractie steunt de versterking van het eigen vermogen met het oog op toekomstige investeringen, waaronder infrastructuur, en wil de begroting tijdens de Algemene Beschouwingen verder bespreken.

Voor de VVD is motie M118-2025 afgedaan.

De heer **Heijnen** (CDA) constateert dat de begroting beleidsarm is en dat de inhoudelijke discussie grotendeels al bij de kaderbrief is gevoerd. Hij waardeert dat verschillende voorstellen voor het verwachte overschot in de begroting zijn verwerkt, maar wijst erop dat de financiële positie op langere termijn niet rooskleurig is. Hij vraagt GS toe te lichten hoe de geraamde schuld van € 822 miljoen eind 2030 is opgebouwd en in hoeverre toekomstige Provinciale Staten daarop nog kunnen sturen.

Volgens het CDA kan lenen voor investeringen aantrekkelijk zijn, maar legt dit ook een claim op toekomstige generaties, die eigen investeringsbehoeften en problemen zullen hebben. Daarom steunt hij de inzet om het eigen vermogen te versterken en ruimte te behouden voor toekomstige investeringen.

Hij wijst op grote toekomstige uitgaven voor infrastructuur, netcongestie, woningbouw en het weer op gang brengen van de vergunningverlening vanwege de stikstofproblematiek. Omdat dergelijke taken volgens hem te vaak zonder voldoende middelen bij de provincie terechtkomen, vraagt hij welke financiële bijdrage nog van het Rijk wordt verwacht en hoe wordt voorkomen dat nieuwe rijkstaken opnieuw zonder toereikende financiering worden overgedragen.

Voor het CDA is motie M118-2025 afgedaan.

Mevrouw **Schneemann** (Volt) constateert dat de begroting relatief beleidsarm is. Hoewel de financiële positie op korte termijn gezonder lijkt, maakt zij zich zorgen over de langere termijn. De solvabiliteit neemt af, de budgetten voor onder meer wonen, economie, landelijk gebied, natuur en klimaat worden lager en de schuldquote bereikt in 2030 de signaalwaarde ‘alert’, terwijl voor dat jaar juist minder investeringen zijn gepland. Volgens Volt vermindert hierdoor de financiële wendbaarheid van de provincie. Zij vraagt of GS vindt dat de volgende Provinciale Staten niet met een financieel probleem worden belast en welke maatregelen nog mogelijk zijn om dit te voorkomen.

Over de risicobeheersing vindt zij dat risico’s zoals PFAS en cyberveiligheid concreter en waar mogelijk beter kwantitatief moeten worden uitgewerkt. Door de huidige algemene beschrijving is volgens Volt onvoldoende duidelijk welke financiële gevolgen de provincie kunnen treffen. Zij vraagt GS hoe deze risico’s concreter in beeld kunnen worden gebracht.

Tot slot vraagt zij waarop in programma 7.2 de verwachting is gebaseerd dat de overheadkosten afnemen door eerdere investeringen in digitalisering. Volt vindt het niet realistisch dat de kosten van digitalisering de komende jaren zullen dalen.

De heer **Klein** (ChristenUnie) dankt het college en de ambtelijke organisatie voor de voorbereiding van de Begroting 2027 en voor de heldere verwerking van de bij de kaderbrief aangenomen

moties. De ChristenUnie is in het bijzonder tevreden dat budget voor natuurtoiletten is opgenomen.

Hij begrijpt dat het begrotingsresultaat in 2027 wordt ingezet om het eigen vermogen te versterken, gezien de oplopende schuld en de ontwikkeling van de financiële kengetallen. Hij vindt het echter voorbarig om ook voor de daaropvolgende jaren jaarlijks € 25 tot € 30 miljoen hiervoor te reserveren. Een belangrijk deel van het geraamde overschot ontstaat doordat incidenteel beleid van het huidige college afloopt. Volgens hem wordt daardoor verhuld dat een nieuw college voor nieuw of voortgezet incidenteel beleid aanvullende dekking moet vinden. Hij vraagt GS hierop te reflecteren.

Tot slot vraagt hij op welke wijze motie M118-2025 in de begroting is verwerkt. Hij wil weten of de motie tot concrete voorstellen heeft geleid of dat de beschikbare middelen volledig aan de reserve worden toegevoegd en verdere voorstellen achterwege blijven.

De heer **Wallaart** (PvdA) spreekt namens de fracties PvdA en GroenLinks (PRO). Hij blikt terug op de laatste begroting van deze periode en is tevreden over het werk van GS en de ambtelijke organisatie. Ondanks een moeizame landelijke context is koers gehouden en is geld vrijgemaakt voor natuurherstel, woningbouw, bereikbaarheid, energietransitie, cultuur, sport en doorfietsroutes. Tot en met de tweede begrotingswijziging hield de gedeputeerde € 265 miljoen meer over dan voorzien. Tegelijk wijst hij op de Brede Welvaartsmonitor, waarin onder meer woningtekort, verkeersveiligheid, hittestress, biodiversiteit, betaalbare huizen en zwemwaterkwaliteit onvoldoende scoren.

De heer **Klein** (ChristenUnie) vraagt of de € 265 miljoen op onderbesteding doelt en vindt de formulering "te danken aan" ongelukkig.

De heer **Wallaart** (PvdA) erkent dat het grotendeels om onderbesteding gaat, wat meer reden tot zorg dan tot trots is.

Op de vraag van de heer **Van der Heijden** (D66) naar een cijfer geeft de heer **Wallaart** (PvdA) de begroting een 8-.

Op een vraag van de heer **Valk** (BBB) beaamt de heer **Wallaart** (PvdA) dat onderbesteding niet automatisch aan GS of PS te wijten is en dat daar goede redenen voor kunnen zijn.

De heer Wallaart noemt Noord-Holland de rijkste provincie qua bbp per hoofd, waarbij de welvaart ongelijk is verdeeld: de Noordkop lijkt meer op Drenthe, Friesland en Flevoland. De begroting biedt volgens hem ruimte om daar iets aan te doen, onder meer door: (1) de Provinciefonds-inkomsten, die telkens meevallen en voortaan op het gemiddelde bbp-groeipad gebaseerd worden; (2) structurele meevallers zoals lagere rentelasten en hogere dividenden; (3) een minder strenge toepassing van de kengetallen. Solvabiliteit en netto schuldquote vallen volgens hem jaarlijks gunstiger uit dan begroot (solvabiliteit circa 8 à 9 procentpunt, netto schuldquote circa 2,5 keer lager), mede door onderbesteding.

De heer **Klein** (ChristenUnie) vindt dat dit klinkt alsof de kengetallen niet serieus genomen hoeven te worden, terwijl de verbetering juist het gevolg is van genomen maatregelen.

De heer **Wallaart** (PvdA) neemt de kengetallen wel serieus, maar wil relativeren hoe zwaar ze worden aangezet, omdat de provincie meer ruimte heeft voor maatschappelijk goede dingen.

Mevrouw **Van der Helm-Chandansingh** (50PLUS) vindt dat de kengetallen net zijn ingevoerd en amper zijn geëvalueerd, en vraagt wat de heer Wallaart zelf voorstelt. Zij verwijt hem proefballonnetjes.

De heer **Wallaart** (PvdA) antwoordt dat hij serieuze beschouwingen geeft en zich niet laat verleiden tot het doen van voorstellen.

De **voorzitter** geeft aan dat de fracties over hun eigen woorden gaan.

De heer **Van der Heijden** (D66) vraagt of de heer Wallaart sneller geld wil uitgeven dan prudent begrotingsbeleid toelaat.

De heer **Wallaart** (PvdA) antwoordt dat de begroting vooral aanleiding is om terug- en vooruit te kijken en dat hij zin heeft in de volgende bestuursperiode.

De heer **Heijnen** (CDA) wijst op de claim die veel lenen op toekomstige generaties legt en vraagt waar de grens ligt.

De heer **Wallaart** (PvdA) vindt lenen voor investeringen gebruikelijk en verstandig, ook voor toekomstige generaties (energietransitie, woonruimte, robuuste natuur). Hij is het eens dat de maximale leencapaciteit niet het doel moet zijn en wijst erop dat de rente-inkomsten in de jaarrekening de rente-uitgaven overstegen.

De heer Wallaart laat zijn punt over de opcenten achterwege.

Tot slot vraagt hij over de motie voor monumenten in de Kop van Noord-Holland, die onlangs unaniem is aangenomen: de vrijval van het eindsaldo monumenten is in de meerjarenreeks verwerkt met pieken in 2030 en 2034, terwijl de motie een piek in 2027 vraagt. Hij vraagt of een amendement nodig is om de reeks aan te passen, of dat de gedeputeerde kan toezeggen dat de P&C-cyclus geen beletsel vormt om op korte termijn financiële toezeggingen te doen aan de Stelling van Den Helder en het Joods Werkdorp Nieuwesluis.

Mevrouw **Van der Helm-Chandansingh** (50PLUS) vindt de begroting leesbaarder geworden en is blij met de opgenomen kengetallen, en zij constateert dat de begroting beleidsarmer is geworden. Noord-Holland sluit elk jaar af met een beter beeld dan begroot, terwijl van de oorspronkelijk begrote lasten bij geen enkele provincie gemiddeld zo weinig in de rekening terechtkomt. Tegelijk heeft de provincie per inwoner weinig reserves, het laagste opcententarief en de laagste uitkering uit het Provinciefonds, en de op twee na hoogste langlopende schuld per inwoner, die volgens de eigen begroting snel oploopt.

Zij stelt drie aanvullende vragen: hoe realistisch de begrote uitgaven zijn gezien de structurele onderbesteding, welk deel van de investeringen tot 2030 wordt geleend en welk deel uit

bestemmingsreserves wordt betaald, en hoe het lage opcententarief zich verhoudt tot de oplopende schulden.

Schorsing van 14.13 uur tot 14.26 uur.

Eerste termijn Gedeputeerde Staten

Gedeputeerde **Rommel** antwoordt in het algemeen op de vragen over onderbesteding en realistisch ramen. Dit is een proces waaraan zij en de organisatie hard werken en dat niet van de ene op de andere dag is opgelost. Bij de jaarrekening van volgend jaar wil zij aangeven waarom er sprake is van onderbesteding. Ook wil zij via een productenraming de portefeuillehouders meer grip geven, maar dat zal niet nog binnen een half jaar gerealiseerd zijn. Realistisch ramen betekent volgens haar niet automatisch een sombere toekomst; het gaat om een eerlijk beeld en een realistisch investeringskader, aansluitend bij de kengetallen. Dividenden zijn niet te voorzien, omdat het besluit daarover bij de deelnemingen ligt. Daarnaast spelen de september- en decembercirculaire een rol; bij het Provinciefonds is meer grip gekomen doordat dit beter berekenbaar is. Verbetering gaat in fasen.

De heer **Wallaart** (PvdA) begrijpt de onzekerheid bij het ramen van dividenden en verwacht dat de afwijkingen over een langere periode naar beide kanten uitvallen. Hij vraagt waarom de provincie structureel negatiever raamt dan de uitkomst.

Gedeputeerde **Rommel** legt uit dat dit samenhangt met het financiële systeem: je moet een betrouwbare schatting maken en rechtmatig en doelmatig willen werken, waarbij je nooit optimisme en pessimisme volledig in balans krijgt. Het is niet met één maatregel op te lossen. Stappen die worden gezet zijn een andere timing van documenten in de nieuwe P&C-cyclus, afspraken tussen GS en PS over de ruimte voor over- en onderbesteding, een productenraming met meer inzicht vanuit de beleidsonderdelen, en het beter betrekken van het investeringsprogramma bij de bestedingen. Realistisch ramen kan angst voor onrechtmatige uitgaven oproepen, waardoor juist minder risico wordt genomen; ook dat vraagt aandacht in de volgende periode. Het is goed in de volgende Statenperiode te kijken hoe meer inzicht in beleid en financiën kan worden gerealiseerd.

De heer **Valk** (BBB) wil weten waarop het bedrag van € 130 miljoen aan jaarlijkse investeringen in de meerjarenraming is gebaseerd. Hij ziet er geen verschillen tussen de jaren in en vraagt zich af of het getal niet gewoon uit de lucht is gegrepen.

Gedeputeerde **Rommel** zegt dat het inderdaad een inschatting is die hoger of lager kan uitvallen. Het gaat om grote projecten waarvan nog niet bekend is wanneer ze worden uitgevoerd, dus het bedrag kan later flink oplopen. Het getal staat er vooral als herinnering dat er grote investeringen aankomen. De provincie wil de komende jaren meer grip krijgen door het investeringsprogramma er beter bij te betrekken, en kijkt ook hoe andere provincies dit aanpakken. Ze komt later nog terug op de oplopende schulden en de solvabiliteit. Over de omgevingsvisie zegt ze dat daar nog geen bedragen aan hangen. De uitkomsten van de participatie, onder meer over voedselvoorziening, worden pas financieel zichtbaar in de programma's die onder de visie komen te hangen. Daar worden dan ook de keuzes gemaakt.

De heer **Valk** (BBB) verduidelijkt dat zijn vraag vooral was waarom voedselvoorziening ontbreekt in het lijstje met negen focuspunten op pagina twee van de brief aan Provinciale Staten, terwijl inwoners het juist belangrijk vonden.

Gedeputeerde **Rommel** houdt het erbij dat dat de uitkomsten van de participatie via de omgevingsvisie lopen. Pas wanneer er beleid of een programma met financiële gevolgen ligt, komt het in de begroting terecht.

Gedeputeerde Rommel vindt de vraag over de klimaatdoelstellingen een zaak voor een andere commissie. Het is niet haar portefeuille, dus ze moet het antwoord schuldig blijven. Gedeputeerde Gielen kan erop ingaan, bijvoorbeeld diezelfde avond tijdens de commissie Leefomgeving. Ze wijst erop dat er wel een klimaatbijlage is.

De vraag van JA21 over het bedrag van € 1,3 miljoen was al eerder gesteld, en daar komt zij schriftelijk op terug.

Mevrouw **Uiterwijk** (JA21) vraagt of die schriftelijke reactie nog voor de eerstvolgende vergadering van Provinciale Staten komt.

Gedeputeerde **Rommel** bevestigt dat de schriftelijke beantwoording tijdig beschikbaar moet zijn voor de behandeling in Provinciale Staten en dat hieraan wordt gewerkt.

Richting de PVV licht zij toe dat het referentiekader voor de schuldquote uit de Kaderbrief 2026 is overgenomen, met de niveaus gezond, alert en risicovol. Deze niveaus vormen de grenzen die de provincie hanteert. Wanneer deze in zicht komen, kunnen investeringen worden doorgeschoven, omdat uitgestelde investeringen geen leningen vergen.

Met vertragingen door stikstof en netcongestie is in de raming niet specifiek rekening gehouden. Zodra deze knelpunten zijn opgelost, wordt namelijk een toename van de investeringen verwacht, en daarvoor wil de provincie voldoende ruimte behouden.

Over de sponsoring en aanvullende communicatiemiddelen stelt zij dat hierin geen imagocampagne is opgenomen; deze uitgaven dienen de inwoners en vallen binnen de door Provinciale Staten vastgestelde kaders.

De verhoging van de opcenten blijft volgens haar noodzakelijk, omdat een sterker eigen vermogen de solvabiliteit verbetert en er nog omvangrijke investeringen aankomen.

Op de zorg van Volt en de ChristenUnie dat de volgende Staten met een probleem worden opgezadeld, reageert zij dat er inderdaad een opgave ligt, maar dat de huidige Staten in deze periode voor grotere uitdagingen hebben gestaan, onder meer door wegvallende rijksmiddelen en noodzakelijke bezuinigingen. Gelet op die uitgangspositie is de financiële huishouding naar haar oordeel op een verantwoorde wijze overgedragen aan de volgende bestuursperiode.

Mevrouw **Schneemann** (Volt) merkt op dat de uitdagingen in deze periode ook tot gevolg hebben gehad dat er zaken zijn blijven liggen. Zij wijst op de klimaatambities en het Natuurnetwerk

Nederland (NNN): hoewel hiervoor veel middelen zijn vrijgemaakt, blijft de realisatie achter bij de oorspronkelijke ambitie. Zij vraagt of de rek er daarmee niet uit is.

Gedeputeerde **Rommel** ziet niet direct dat de rek eruit is. Wel constateert zij dat bij het NNN en de klimaatdoelstellingen grotere stappen mogelijk waren geweest zonder netcongestie. In haar eigen portefeuille, bij de industrie en verduurzaming, zorgen stikstof en netcongestie voor vertraging in de realisatie. Het college heeft hiervoor een programma opgezet en middelen gereserveerd; het vergt vooral hard werken en is inherent aan de aard van het onderwerp.

Over de cyberveiligheid merkt zij op dat dit buiten haar portefeuille valt. Zij meldt dat Provinciale Staten op korte termijn een actualisatie van de nota Risicomanagement ontvangen, waarin de risico's beter in beeld worden gebracht en gekwantificeerd. De investeringen in digitalisering worden jaarlijks begroot, deels ten laste van de reserve bedrijfsvoering. Daarom is alleen voor 2027 een bedrag opgenomen.

Naar aanleiding van de opmerking van de heer Klein over het meerjarig vastleggen van middelen in het eigen vermogen stelt zij dat elke Staten en elk college nieuwe besluiten kunnen nemen. Het voorstel is ingegeven door goed financieel beleid, terwijl de situatie na de verkiezingen nog niet te voorzien is.

De heer **Klein** (ChristenUnie) vraagt of het klopt dat het niet gebruikelijk was om het geld dat vrijvalt uit aflopend incidenteel beleid als ruimte op de meerjarenbegroting aan een nieuw college over te laten, en dat dit nu anders wordt aangepakt.

Gedeputeerde **Rommel** antwoordt dat de situatie nu anders is, omdat het eigen vermogen in de vorige periode niet hoefde te worden aangesproken. Bij coalitieonderhandelingen kan een nieuw college wel besluiten een deel terug te halen, zoals eerder met de post voor het coalitieprogramma. Zij kan niet met zekerheid zeggen of het vastzetten in het eigen vermogen gebruikelijk was en komt hier zo nodig op terug. Wel is er eerder vaker geld vrijgevallen ten gunste van het eigen vermogen.

Voor de heer **Klein** (ChristenUnie) hoeft dit niet nader uitgezocht te hebben. Hij licht toe dat er aan het eind van een periode doorgaans veel geld vrijvalt doordat tijdelijk beleid stopt, en dat een nieuw college dat beleid vaak deels voortzet en daar dan de middelen voor heeft. Nu gaat al het geld naar het eigen vermogen, zodat elk nieuw beleid nieuwe dekking vraagt.

Gedeputeerde **Rommel** kan niet zeggen hoe dit in de volgende periode zal verlopen. Elk college en elke coalitie kan hier anders mee omgaan.

Gedeputeerde Rommel laat weten dat motie 118 is verwerkt: bij de Kaderbrief hebben zowel het college als de Staten voorstellen gedaan, onder meer voor natuurtoiletten, en die zijn inmiddels in de begroting opgenomen. Zij bedankt de commissie voor de complimenten en stelt vast dat de verwerking voldoende inzichtelijk is geweest.

Gedeputeerde Rommel herkent het beeld van PRO over de middelen voor monumenten niet. De middelen uit de reserve monumenten zijn al in de juiste jaren opgenomen in de meerjarenbegroting en in de bestedingsplannen voor 2027. Een herverdeling is een beleidswijziging waarover de Staten nog geen besluit hebben genomen, en is daarom niet meegenomen. Omdat monumenten niet tot

haar portefeuille behoren, moet zij nagaan wanneer een voorstel hierover in de planning staat en of dit tijdig kan.

De heer **Wallaart** (PvdA) licht toe dat de conceptbegroting 2027 een voorstel bevat om de vrijval die bij de Jaarrekening 2026 definitief wordt vastgesteld, alvast in de meerjarenbegroting te verwerken; dit blijkt uit de bijlage die schriftelijk aan de commissie is toegezonden. Omdat de Staten unaniem om een herverdeling op korte termijn hebben gevraagd, moet de reeks worden aangepast. Hij vraagt of daarvoor een amendement nodig is, of dat dit binnen de begrotingsregels kan worden verwerkt zonder vertraging van de uitvoering van de motie.

Gedeputeerde **Rommel** komt hier tijdig op terug. Zij verwacht dat de Staten hierover een besluit moeten nemen, mogelijk via een amendement, en dat dit niet zomaar per acclamatie kan.

Gedeputeerde Rommel beantwoordt de vragen van 50PLUS over de financiering van investeringen en de opcenten. Hogere opcenten leveren meer inkomsten op, wat gunstig is voor de schuldpositie, omdat dit geld niet geleend hoeft te worden. De provincie maakt een bewuste afweging tussen een acceptabele schuldpositie en de belastingdruk. Treasury bepaalt jaarlijks hoeveel er geleend moet worden, op basis van een reële inschatting, zodat zo min mogelijk wordt geleend en zo min mogelijk rente wordt betaald.

Gedeputeerde Rommel gaat tot slot in op de vraag van het CDA over de verwachte bijdrage van het Rijk. Zij benadrukt dat de provincie bij het Rijk sterk inzet op het principe ‘geen knaken, geen taken’: het Rijk moet duidelijk bevestigen dat de provincie voor nieuwe taken ook de bijbehorende middelen ontvangt of terugkrijgt. De provincie kan niet alles zelf betalen. In het verleden heeft de provincie weliswaar taken op zich genomen die zij niet hoefden uit te voeren, maar daar zijn door de Staten dan wel middelen tegenover gezet. Ook de Staten moeten hierop alert blijven. Bij rijksprogramma’s die voor Noord-Holland interessant lijken, wil de provincie bovendien de mogelijkheid houden om zich terug te trekken, zodat de provincie niet langdurig vastzit aan verplichtingen zonder dekking.

De **voorzitter** concludeert dat het agendapunt voldoende is besproken. De Voordracht Begroting 2027 zal als bespreekstuk worden doorgeleid naar de Provinciale Statenvergadering van 9 november 2026. De samenvatting van deze bespreking zal aan de stukken van de Provinciale Statenvergadering worden toegevoegd. Verder constateert de voorzitter dat motie M118-2025 als afgedaan kan worden beschouwd.

7.b Voordracht Legesverordening Noord-Holland 2027

Toelichting:
De Legesverordening van de provincie Noord-Holland, inclusief de bijbehorende tarieventabel, wordt jaarlijks geactualiseerd. De actualisatie voor 2027 betreft enerzijds de bijstelling van tarieven en anderzijds tekstuele aanpassingen die voortvloeien uit de doorlopende optimalisatie van de verordening.

Behandelvoorstel:
De commissie wordt gevraagd Provinciale Staten te adviseren over de voordracht ter vaststelling van de Legesverordening en de tarieventabel voor 2027.

Eerste termijn commissie

De heer **Valk** (BBB) kan zich vinden in de voorgestelde leges, maar heeft een vraag over de bouwsomcontrole. Volgens de toelichting wordt de grens voor deze controle verlaagd van € 250.000 naar € 100.000, terwijl in de tarieventabel nog € 250.000 staat. Hij vraagt of dit betekent dat aanzienlijk meer bouwsomcontroles moeten worden uitgevoerd, terwijl de personele capaciteit bij de provincie al onder druk staat. Dit mag volgens BBB niet leiden tot hogere kosten voor ondernemers, langere vergunningsprocedures of extra personeel. Hij vraagt GS hoe de extra controles binnen de bestaande capaciteit worden uitgevoerd zonder kostenstijging voor ondernemers, en om hoeveel controles het ongeveer gaat.

Mevrouw **Cornelisse** (PVV) steunt de vereenvoudiging van de tarieventabel voor milieubelastende activiteiten, omdat ondernemers daardoor vooraf beter weten waar zij aan toe zijn.

Zij wijst erop dat de bouwleges volgens de memorie van antwoord 214,4% kostendekkend zijn, terwijl de legesverordening als geheel slechts voor 63% kostendekkend is. Het college stelt dat dit juridisch is toegestaan vanwege de mogelijkheid van kruissubsidiering, maar volgens de PVV is wat juridisch mag nog niet per se wenselijk. Zij vindt het moeilijk uit te leggen dat bouwers meer dan twee keer de geraamde kosten betalen, terwijl andere vergunningsactiviteiten niet kostendekkend zijn. Zij vraagt de gedeputeerde inzichtelijk te maken welke activiteiten hiermee worden gecompenseerd, en of het college bereid is te onderzoeken of de bouwleges kunnen worden verlaagd zonder de totale kostendekkendheid uit het oog te verliezen.

Mevrouw **Van der Helm-Chandansingh** (50PLUS) is blij met de duidelijke tarieventabel, vooral bij de milieubelastende activiteiten, omdat inwoners en ondernemers vooraf moeten weten waar zij aan toe zijn.

GS geven aan dat de kostendekkendheid stijgt, maar noemen geen concreet percentage, terwijl enkele tarieven fors in beide richtingen veranderen. Zij vraagt daarom wat de kostendekkendheid nu per hoofdstuk is, wat de verwachting voor 2027 is en wanneer een volledig overzicht beschikbaar komt. De voordracht noemt in de paragrafen twee en drie een stijgende lijn zonder percentage, terwijl in de commissie Leefomgeving op 15 juni een kostendekkendheid van 10,5% voor milieubelastende activiteiten werd genoemd.

Over de tariefwijzigingen vraagt zij waarom voor deze verschuiving is gekozen en hoe GS voorkomt dat inwoners en ondernemers hierdoor worden verrast.

Over de bouwsomcontrole sluit zij zich aan bij eerdere vragen.

Tot slot wijst mevrouw Van der Helm-Chandansingh op de eerdere mededeling van gedeputeerde Rommel op 21 september dat slechts twee omissies bekend waren, en op de evaluatie van de faunaschaderegeling na twee jaar. Zij vraagt of de volledige tarieventabel inmiddels is gecontroleerd op onbedoelde en vervallen vrijstellingen.

Mevrouw **Poot** (VVD) spreekt haar tevredenheid uit over de voordracht voor de leges. Volgens de VVD moet bij leges altijd worden gekeken hoe zaken efficiënter kunnen worden georganiseerd, zodat de leges omlaag kunnen. Zij waardeert dat in de nieuwe tarieventabel een aantal leges is aangepast aan de werkelijke kosten en uren: sommige tarieven gaan omhoog, maar bij andere zijn de uren verlaagd tot het werkelijk benodigde aantal. De VVD stemt in met de voordracht.

Schorsing van 14.57 uur tot 15.00 uur.

Eerste termijn Gedeputeerde Staten
Gedeputeerde **Rommel** wil de technische vragen van mevrouw Van der Helm (50PLUS) schriftelijk beantwoorden.

Op de vraag van de heer Valk (BBB) over de bouwsomgrens erkent de gedeputeerde dat de verlaging naar € 100.000 abusievelijk niet in de tarieventabel is verwerkt. Dit wordt hersteld. De verlaging volgt uit afspraken tussen de opdrachtgevers in het Noordzeekanaalgebied en is bedoeld om de vergunningverlening te uniformeren. Had in de afgelopen periode de grens van € 250.000 gegolden, dan was er slechts één geval bijgekomen. Extra capaciteit en hogere kosten verwacht zij daarom niet: veel aanvragen liggen boven € 250.000 en een groot deel zelfs boven € 400.000.

Ook de vraag van mevrouw Cornelisse (PVV) over de kostendekkendheid noemt zij technisch, maar zij gaat er kort op in; zo nodig volgt een schriftelijke aanvulling. De kostendekkendheid is in de stukken toegelicht: gemiddeld is de legesverordening kostendekkend, met een uitschieter bij de aanvragen voor bouwvergunningen van circa 200%. Een andere verdeling is volgens haar altijd denkbaar, maar lastig, omdat de aannames achter de kostendekkendheid zacht zijn en de benodigde uren vooraf moeilijk zijn in te schatten. Zekerheid over de gevolgen kan zij daarom niet geven. Gemiddeld komt de dekking uit op circa 60%, met de genoemde uitschieter.

Tweede termijn commissie
Mevrouw **Cornelisse** (PVV) is niet helemaal tevreden met het antwoord van de gedeputeerde en verzoekt haar de vraag schriftelijk te beantwoorden, zodat zij de uitleg beter aan haar fractie kan overbrengen.

Tweede termijn Gedeputeerde Staten
Gedeputeerde **Rommel** zegt dit toe.

Mevrouw **Van der Helm-Chandansingh** (50PLUS) houdt zich het recht voor de voordracht te onthameren als de antwoorden op haar technische vragen daar aanleiding toe geven.

De **voorzitter** concludeert dat het agendapunt voldoende is besproken. De Voordracht Legesverordening Noord-Holland 2027 zal als hamerstuk worden doorgeleid naar de Provinciale Statenvergadering van 9 november 2026. De samenvatting van deze bespreking zal aan de stukken van de Provinciale Statenvergadering worden toegevoegd.

7.c Voordracht Herijking planning- en controlcyclus

Toelichting:
Gedeputeerde Staten stellen Provinciale Staten voor de planning- en controlcyclus te herijken. De nieuwe cyclus moet Provinciale Staten beter in positie brengen om de kaderstellende en controlerende rol uit te oefenen en zorgt voor duidelijker afgebakende P&C-producten en een sterkere samenhang tussen beleid en financiën. De huidige Eerste en Tweede Begrotingswijziging en de Kaderbrief worden samengevoegd tot een Voorjaarsnota. De Laatste Begrotingswijziging wordt vervangen door een Najaarsactualisatie. Actualiteitenbrieven ondersteunen waar nodig de tussentijdse financiële informatievoorziening. De nieuwe cyclus wordt vanaf 2027 ingevoerd en

vervolgens in samenspraak met Provinciale Staten, Gedeputeerde Staten en de ambtelijke organisatie verder ontwikkeld.

Behandelvoorstel:
De commissie is gevraagd Provinciale Staten te adviseren over de voordracht ter vaststelling van de herijkte P&C-cyclus.

Eerste termijn commissie
Statenlid **Korzelius** (GroenLinks) complimenteert met het proces rond de herijking: na technische briefings en behandeling in de commissie Bestuur heeft de Rekeningencommissie als begeleidingscommissie meegedacht, en die blijft die rol ook in 2027 vervullen. Hij noemt het een goede samenwerking tussen Statenleden, gedeputeerden en de ambtelijke organisatie en beveelt aan andere onderwerpen op dezelfde wijze aan te pakken. Daarnaast heeft hij drie opmerkingen.

Ten eerste pleitte de commissie op 11 september 2026 ervoor de uitgangspunten voor de begroting, die voorheen in de kaderbrief stonden, ook in de Voorjaarsnota op te nemen: indexering, rentepercentages, autonome ontwikkelingen en andere factoren die de financiële ruimte bepalen. Het gaat om inzicht in de grondslag van de begroting, niet om details. PRO vindt dat dit onvoldoende terugkomt in de voordracht en wil het sterker terugzien in de notitie die nu voorligt.

Ten tweede bood de kaderbrief de mogelijkheid voorstellen en wensen in te dienen voor de begroting; bij de Voorjaarsnota ontbreekt die mogelijkheid, zodat nieuwe of aanvullende wensen pas bij de begrotingsbehandeling aan bod kunnen komen. De conceptbegroting moet daarom aanpasbaar zijn, en die ruimte zou in het GS-voorstel nadrukkelijker mogen worden benoemd.

Ten derde leiden de verkorte doorlooptijden tot minder tijd voor Provinciale Staten, maar daar staat tegenover dat de aangeleverde informatie actueler en daardoor mogelijk van hogere kwaliteit is.

De heer **Klein** (ChristenUnie) dankt de Rekeningencommissie voor het voorbereidende werk en GS voor het vereenvoudigde voorstel voor de P&C-cyclus. De ChristenUnie kan zich grotendeels vinden in de wijzigingen. Het aantal producten neemt af, al gaat het deels om samenvoegingen van producten die nu ook ongeveer gelijktijdig worden besproken; de opzet vindt hij logisch. Hij heeft een aantal aandachtspunten.

Allereerst wil hij een bevestiging dat de Voorjaarsnota een duidelijk onderscheid maakt tussen bijstellingen van het lopende jaar en nieuw beleid dat is bedoeld voor de begroting van het jaar daarna. Hij neemt aan dat iedereen dit zo ziet, maar wil het graag expliciet horen.

Daarnaast zijn de kortere doorlooptijden voor het aanleveren van stukken volgens hem essentieel voor het welslagen van de nieuwe cyclus. Hij vraagt GS welke risicoanalyse hiervoor is gemaakt.

Tot slot wijst hij op de actualiteitenbrieven. De nieuwe cyclus beoogt minder ad hoc bijstellingen en meer aandacht voor de grote lijnen. Ontvangt Provinciale Staten per jaar een groot aantal van deze brieven, dan ondermijnt dat dat doel en raken de grote lijnen uit zicht. Het succes van de cyclus hangt voor de ChristenUnie mede af van de vraag of dit in de praktijk lukt.

Mevrouw **Schneemann** (Volt) is tevreden over de inrichting van het proces en de voorbereiding daarvan. Volt is voorstander van de gewijzigde cyclus.

Vooral voor een kleine fractie is het volgens haar een groot voordeel dat de jaarstukken en de Voorjaarsnota afzonderlijk worden behandeld. Zij hecht daarbij aan voldoende aandacht en respect voor de tijd van de ambtenaren.

De heer **Heijnen** (CDA) kijkt terug op een goed proces rond de herijking van de P&C-cyclus. Met uitstekende ambtelijke voorbereiding hebben GS en PS goede gesprekken gevoerd over de aanpassingen, in deze commissie, in technische briefings en vooral in de Rekeningencommissie in haar rol als begeleidingscommissie.

Het CDA kan instemmen met de herijking. Volgens hem verbeteren de bestaande documenten sterk en is de actualiteitenbrief een goede toevoeging. Door de aangescherpte tijdlijnen kan Provinciale Staten vaker op basis van actuele cijfers besluiten.

Eén zorg blijft. Nu de kaderbrief meer op hoofdlijnen wordt opgesteld, verschuiven de inhoudelijke discussie en de besluitvorming naar de begroting. Dat vindt hij op zich een goede ontwikkeling, maar het vraagt een cultuurverandering, vooral van GS en de coalitie: PS moet de begroting tijdens de Algemene Beschouwingen nog kunnen aanpassen, mits goed onderbouwd en financieel gedekt. Of dit werkt, kan volgens hem alleen in de praktijk worden getoetst.

Tot slot mist hij in de stukken een evaluatie van de herijking, bijvoorbeeld na twee jaar. Hij vraagt de gedeputeerde om toe te zeggen dat die evaluatie plaatsvindt, en vraagt of anders een motie nodig is.

Mevrouw **Poot** (VVD) is enthousiast over de herijking van de P&C-cyclus en over het proces ernaartoe, een mooi voorbeeld van samenwerking tussen de ambtelijke organisatie, de gedeputeerden, de Rekeningencommissie en deze commissie. Ze vindt het winst dat er duidelijkere en minder momenten in het jaar komen, waarop helder is wat er van PS wordt verwacht. De VVD ziet uit naar de actualiteitenbrief en is benieuwd hoe die gaat werken.

Nog één keer pleit zij voor het naar voren halen van de behandeling van de jaarrekening, iets wat ze eerder ook in deze commissie en in de Rekeningencommissie bepleitte. Gelijktijdige behandeling met de Voorjaarsnota is volgens de VVD niet wenselijk: het is veel tegelijk en de aandacht dreigt te verschuiven van de verantwoording naar de Voorjaarsnota, terwijl die verantwoording een belangrijk moment voor PS is. Ze vraagt de gedeputeerde toe te zeggen dat alles wordt gedaan om de behandeling van de jaarrekening in de cyclus zo snel mogelijk naar voren te halen.

Ten slotte sluit zij zich aan bij het CDA over de evaluatie.

De heer **Valk** (BBB) is zeer tevreden over het proces en de gesprekken in de Rekeningencommissie, en staat volledig achter de gang van zaken. Voor het overige sluit hij zich aan bij de eerdere sprekers.

Mevrouw **Cornelisse** (PVV) noemt het een mooi proces waarin veel aspecten van het stuk zijn besproken. Ze heeft één korte vraag: volgend jaar zijn er Statenverkiezingen en de Voorjaarsnota valt dan ongeveer samen met de coalitieonderhandelingen. In Zaanstad is er in een verkiezingsjaar bewust gekozen voor een beleidsarme voorjaarsnota. Ze vraagt de gedeputeerde of dit ook voor de Staten een idee is.

De heer **Valk** (BBB) werpt tegen dat het nu over het proces gaat en niet over de inhoud.

Mevrouw **Cornelisse** (PVV) is het ermee eens dat het een beleidsarm stuk is, maar vindt haar vraag niet financieel van aard. Het gaat haar erom dat in een verkiezingsjaar een beleidsarme Voorjaarsnota kan worden gepresenteerd.

Mevrouw **Uiterwijk** (JA21) is tevreden over de uitkomst van de herijking. Minder financiële momenten en meer samenhang verbeteren volgens haar de sturingsmogelijkheden van PS op de begroting.

JA21 is blij dat de kaderbrief verdwijnt. Die gaf alleen de hoofdlijnen, terwijl de uitwerking pas bij de begroting zichtbaar werd. Bij de begroting kon dan de kritiek klinken dat iets al bij de kaderbrief had moeten worden ingebracht, terwijl het zicht daarop toen ontbrak. Mevrouw Uiterwijk noemt de kaderbrief een kastje-muur-instrument en verwacht dat de verandering haar opvolgers in Provinciale Staten ten goede komt.

Ten slotte sluit ze zich aan bij de vraag om evaluatie en vindt ze het waardevol als de Rekeningencommissie daarbij wordt betrokken, omdat die het proces begeleidt.

De heer **Van der Heijden** (D66) vond het een mooi proces. De startnotitie liet PS echt in positie komen: de Staten zitten aan het begin van de verandering, niet aan het eind, iets wat bij startnotities volgens hem nog wel eens misgaat. D66 vindt het voorstel voor een nieuwe P&C-cyclus goed en sluit zich aan bij de vraag van het CDA over de evaluatie.

Hij vraagt de gedeputeerde om een toezegging dat eerst wordt gekeken naar de aanlevertermijnen aan de kant van GS, voordat PS de eigen termijn inkort. Als GS pas een week later stukken wil laten behandelen, houdt PS minder tijd over; de winst moet dus eerst bij GS worden gezocht.

Verder complimenteert hij GS, de ambtenaren en PS voor de aanpassing. Hij vindt het belangrijk dat samen een nieuwe cultuur wordt neergezet, want op papier kan veel, maar het gaat erom hoe effectief ermee wordt omgegaan.

Mevrouw **Van der Helm-Chandansingh** (50PLUS) sluit zich grotendeels aan bij vorige sprekers.

Eerste termijn Gedeputeerde Staten
Gedeputeerde **Rommel** geeft in reactie op GroenLinks/PvdA (PRO) aan dat de notitie al voorligt en zij daarin niets meer kan wijzigen. Wil GroenLinks de gevraagde punten opnemen, dan stelt zij voor dit via een amendement te doen en daarvoor technisch advies in te winnen.

Statenlid **Korzelius** (GroenLinks) licht toe dat het niet om nieuwe punten gaat, maar om uitkomsten van de laatste besprekingen in de Rekeningencommissie. Hij begrijpt dat opname in de notitie procedureel niet mogelijk is, zal een amendement overwegen en dit tijdig met de organisatie bespreken.

Gedeputeerde **Rommel** bevestigt dat dit de juiste route is en stelt voor het in overleg te regelen.

De heer **Van der Heijden** (D66) merkt op dat GS de notitie ook kan intrekken, aanpassen en opnieuw voorleggen, waarmee een amendement niet nodig is.

Gedeputeerde **Rommel** erkent dat dit mogelijk is en dat GS daaraan hebben gedacht, maar dat de planning dan sterk onder druk komt te staan. Zij geeft de voorkeur aan een amendement, omdat dan ook duidelijk wordt of iedereen ermee instemt. De bespreking in de commissie wordt hoe dan ook meegenomen, en GS handelen in de geest van die bespreking.

Gedeputeerde Rommel gaat vervolgens in op de overige inbreng. Bij de vraag van de ChristenUnie over de risicoanalyse erkent zij dat de nieuwe cyclus een cultuurverandering vraagt, zoals ook het CDA opmerkte. Juist daarom willen GS de herijking nu bespreken, zodat de volgende Staten niet met een oude en een nieuwe regeling worden geconfronteerd. Het college moet de actualiteitenbrieven voortaan in één keer goed verwerken; dat is nieuw, maar volgens haar haalbaar.

Gedeputeerde Rommel acht een evaluatie na twee jaar van het hele proces verstandig. Daarnaast wil zij na elk opgeleverd product bespreken in de Rekeningencommissie hoe het is verlopen, zodat sneller kan worden bijgestuurd.

Over de vraag van de PVV zegt zij dat het in beginsel verstandig is in een verkiezingsjaar een beleidsarme Voorjaarsnota te presenteren, omdat voorstellen van GS anders in de coalitieonderhandelingen kunnen sneuvelen.

Gedeputeerde Rommel meldt dat GS onderzoeken hoe het verzoek van de VVD om de behandeling van de jaarrekening naar voren te halen kan worden uitgevoerd.

Een toezegging over de aanlevertermijnen, waar D66 om vroeg, vindt zij lastig: het is één samenhangend pakket en GS en PS moeten samen tot een werkbare afspraak komen.

De heer **Van der Heijden** (D66) vindt nog onduidelijk hoe dit wordt gekwantificeerd: hoeveel tijd PS moeten inleveren en hoeveel GS. Zonder die duidelijkheid voelt het volgens hem als een blanco cheque, waarbij PS worden gevraagd met kortere voorbereidingstijd genoegen te nemen.

Gedeputeerde **Rommel** begrijpt die zorg. In de overzichten is hiermee rekening gehouden en de griffie bewaakt dat stukken tijdig worden aangeleverd. Wie hoeveel tijd inlevert kan zij niet direct zeggen, maar GS houden er rekening mee dat beide partijen voldoende tijd hebben om de stukken te lezen.

Mevrouw **Poot** (VVD) vraagt waar het naar voren halen van de jaarrekening in de afspraken terugkomt. Zij begrijpt dat na elk product een evaluatie in de Rekeningencommissie plaatsvindt,

en wil dat bij de eerste evaluatie ook het proces rond de jaarrekening wordt besproken en daarmee wordt verankerd.

Gedeputeerde **Rommel** bevestigt dat ook de jaarrekening als product in de Rekeningencommissie wordt geëvalueerd. Of de jaarrekening eerder kan, wordt onderzocht, maar dat hangt van veel factoren af, onder meer de accountant, en er rust altijd veel druk op deze stukken. Zij geeft de voorkeur aan evaluatie direct na oplevering van een product in plaats van pas na twee jaar, zodat knelpunten niet zo lang blijven liggen. Het proces rond de jaarrekening komt daarin zeker aan bod.

De heer **Heijnen** (CDA) vraagt de vergadering kort te schorsen.

Schorsing van 15.28 uur tot 15.30 uur.

Gedeputeerde **Rommel** rondt af met twee toezeggingen. Zij zegt toe dat de uitgangspunten van de kaderbrief worden meegenomen in de begroting, zoals ook in de Rekeningencommissie is besproken, zodat GroenLinks geen amendement hoeft in te dienen.

Daarnaast volgt na twee jaar een evaluatie van het geheel, maar in de eerste jaren worden de producten ook direct na oplevering besproken in de Rekeningencommissie (begeleidingscommissie), zodat niet pas na twee jaar kan worden bijgestuurd.

Statenlid **Korzelius** (GroenLinks) vraagt of de gedeputeerde bedoelt dat de uitgangspunten voor de begroting worden opgenomen in de Voorjaarsnota, zoals dat voorheen in de kaderbrief gebeurde.

Gedeputeerde **Rommel** bevestigt dit.

De heer **Klein** (ChristenUnie) was verrast door de reacties van collega's dat het sturingsmoment verschuift van kaderbrief naar begroting, terwijl de gedeputeerde nu toezegt dat de uitgangspunten, net als in de kaderbrief, in de Voorjaarsnota komen. Hij wil weten wat er dan feitelijk verandert; de kaderbrief was in zijn ogen altijd al globaal en bevatte weinig uitgewerkte zinnen.

Gedeputeerde **Rommel** wijst op wat Statenlid Korzelius zei: de uitgangspunten voor de begroting worden meegenomen in de Voorjaarsnota, zoals besproken in de Rekeningencommissie. Een kaderbrief komt er niet meer; die wordt de Voorjaarsnota.

De heer **Klein** (ChristenUnie) begrijpt dat de kaderbrief verdwijnt, maar wil weten of er inhoudelijk iets verandert, of dat de pagina met beleidsvoorstellen voor de begroting uit de kaderbrief nu terugkomt in de Voorjaarsnota.

Gedeputeerde **Rommel** antwoordt kort dat de uitgangspunten terugkomen in de Voorjaarsnota en dat daar dus een verandering zit.

Statenlid **Korzelius** (GroenLinks) licht toe dat zijn verzoek ging om de uitgangspunten die de grondslag vormen voor de begroting, zoals indexering en rentepercentages, in de Voorjaarsnota op te nemen. Wat daarnaast verschuift, is dat de begroting zelf in november feitelijk

amendeerbaar is en dat niet bij de Voorjaarsnota moties hoeven te worden ingediend. Het zwaartepunt van de besluitvorming over de begroting ligt daardoor niet meer bij de kaderbrief, maar bij de begrotingsbehandeling.

De heer **Klein** (ChristenUnie) legt een vervolgvraag aan Statenlid Korzelius voor: wat betekent het dat de uitgangspunten op hoofdlijnen in de Voorjaarsnota komen? Gaat het om een voornemen als extra investeren in openbaar vervoer of infrastructuur, of om welk detailniveau gaat het?

Statenlid **Korzelius** (GroenLinks) verwijst naar het verslag van de Rekeningencommissie: het gaat om de uitgangspunten voor het opstellen van de begroting, niet om inhoudelijke punten maar om technische zaken als rentepercentages, autonome ontwikkelingen en indexeringen. In de kaderbrief werd inhoudelijk een voorschot op de begroting genomen; dat gebeurt volgens hem bij de Voorjaarsnota niet meer, maar bij de begroting.

Tweede termijn commissie

De heer **Heijnen** (CDA) is blij met de heldere toezegging van de gedeputeerde over de evaluatie en vat die zo op. Voor het CDA kan de voordracht daarmee als hamerstuk worden behandeld.

De heer **Van der Heijden** (D66) is er op gewezen dat de notitie wel degelijk een kwantificeerbaar cijfer bevat, dat hij had gemist. Daarmee kan de voordracht voor D66 als hamerstuk worden behandeld.

De heer **Klein** (ChristenUnie) wil in de tweede termijn graag een voorbeeld zien van een beleidsmatige prioriteit die in de Voorjaarsnota kan worden opgenomen.

Tweede termijn Gedeputeerde Staten

Gedeputeerde **Rommel** kan op de vraag naar een voorbeeld geen voorbeeld geven: autonome ontwikkelingen komen in de Voorjaarsnota. Zij noemt het een vrij technische vraag en stelt voor dat de heer Klein dit straks met de ambtenaren bespreekt, omdat anders steeds meer vragen blijven volgen.

De **voorzitter** vraagt de heer Klein of hij hiermee kan instemmen en of de voordracht in principe als hamerstuk kan doorgaan. Hij wijst erop dat het stuk in het Presidium altijd nog kan worden onthamerd.

De heer **Klein** (ChristenUnie) kan hiermee instemmen, al vindt hij de vraag niet technisch.

De **voorzitter** concludeert dat het agendapunt voldoende is besproken. De Voordracht Herijking planning- en controlcyclus zal als hamerstuk worden doorgeleid naar de Provinciale Statenvergadering van 9 november 2026. De samenvatting van deze bespreking zal aan de stukken van de Provinciale Statenvergadering worden toegevoegd.

8 Rondvraag gedeputeerde Rommel

Voorafgaand aan de vergadering zijn er geen rondvragen ingediend aan gedeputeerde Rommel. Dit agendapunt is vervallen.

9 B-agenda IPO

9.a IPO: Begroting 2027 IPO

Tijdens de Algemene Vergadering van 3 november 2026 zal de Begroting 2027 van het IPO worden vastgesteld. De conceptbegroting 2027 is besproken in deze commissie voor de zomer van 2026. Ter begeleiding van de bespreking van de IPO begroting in PS heeft het College van GS een brief opgesteld.

Behandelvoorstel:
De commissieleden kunnen de externe vertegenwoordigers van Provinciale Staten in de AV IPO opmerkingen meegeven in verband met de geagendeerde vaststelling van de IPO Begroting 2027.

Eerste termijn commissie
De heer **Nijkamp** (50PLUS) gunt het IPO een organisatie die op orde is, maar wijst erop dat het IPO zelf spreekt van een eerste stap en nog niet weet of er meer geld nodig is. Zo'n open eind wil 50PLUS niet zomaar goedkeuren. Hij geeft de externe vertegenwoordiging in de Algemene Vergadering vijf vragen mee:

- Wanneer krijgt de Algemene Vergadering een totaalbeeld van wat het op orde brengen van de basis uiteindelijk kost, en komt dat nog voor de overdracht aan een nieuwe Algemene Vergadering?
- De accountant wijst op een nog niet vastgesteld risicosysteem en een beperkt weerstandsvermogen: wanneer komen de actielijst en het voorstel daarvoor bij het IPO?
- Kunnen de vertegenwoordigers zich ervoor inzetten dat de Algemene Vergadering hier jaarlijks over wordt geïnformeerd, in plaats van dat dit zoals nu geformuleerd slechts 'kan'?
- Wat gebeurt er met de provinciale bijdrage als de tijdelijke of verwachte dekking niet wordt gehaald?
- En worden Provinciale Staten betrokken bij het position paper Landbouw van het IPO, en zo ja, wanneer?

Eerste termijn Gedeputeerde Staten
Gedeputeerde **Beemsterboer** vraagt zich af of een reactie van hem nodig is: het IPO is in het algemeen een gesprek van de AV-leden en hij heeft daarin geen inbreng.

De heer **Valk** (BBB) geeft aan dat het totaalbeeld van de kosten wordt opgevraagd, maar dat dit pas in de loop der jaren beschikbaar komt, omdat de kosten van de backoffice nog niet precies bekend zijn.

Hij zal navraag doen naar de actielijst, waarover volgens hem de accountant al een opmerking heeft gemaakt.

Wat de terugkoppeling betreft is het IPO georganiseerd met BAC's, waarin gedeputeerden van de diverse provincies zitten, en daarin wordt ook Noord-Holland meegenomen.

Over de dekking meldt hij dat geld dat bij het IPO overblijft, in overleg met de provincies, aan de algemene reserve wordt toegevoegd of wordt teruggestort; die keuze maken de twaalf provincies.

De **voorzitter** concludeert dat het agendapunt voldoende is besproken.

10 Rondvraag gedeputeerde Beemsterboer

Rondvraag inzake de pilot Europese digitale systemen, ingediend door Volt.
Mevrouw **Schneemann** (Volt) licht de rondvraag toe. Noord-Holland wil snel minder afhankelijk worden van Amerikaanse digitale systemen; de gedeputeerde gaf eerder aan betrokken te zijn bij een provinciale werkgroep digitale soevereiniteit en open te staan voor Europese alternatieven zodra die via het Rijk beschikbaar zijn. Volt heeft vernomen dat het Rijk een pilot met drie provincies start om met Europese digitale systemen te werken. Zij vraagt (1) of GS de pilot kent, (2) of GS wil dat Noord-Holland meedoet en zo niet waarom niet, en (3) of GS bereid is te verkennen hoe zo'n pilot kan worden gestart als deze nog niet bekend is.

Gedeputeerde **Beemsterboer** antwoordt dat Volt beter geïnformeerd is dan het college: GS is niet bekend met de pilot waaraan drie provincies deelnemen. Het college staat wel open voor verkenning van meer autonome IT-voorzieningen, zoals digitale werkplekken, datacenters, clouds en applicaties. Hij is geïnteresseerd in de ontwikkelingen in pilots die tot meer autonome voorzieningen leiden en wil graag meekijken. Via de Nederlandse digitaliseringsstrategie en met de andere provincies in IPO-verband volgt het college de ontwikkeling van de soevereine Nederlandse overheidscloud, die nog in de ontwerpfase zit. Zodra duidelijk is waar de pilot zit, wil Noord-Holland meedoen.

11 Sluiting

Statenlid **Korzelius** (GroenLinks) merkt op dat de fusie van de fracties van de PvdA en GroenLinks voordelen heeft, maar ook nadelen: hij was het enige fractielid dat in twee commissies zat en heeft moeten kiezen. Zijn keuze is gevallen op de commissie Ruimte, vanwege de komende omgevingsvisie, waardoor hij niet terugkeert in de commissie Bestuur. Dat spijt hem zeer. Hij constateert dat de financiële huishouding van de provincie in 3,5 jaar sterk is verbeterd en dat er een goede herijking van de P&C-cyclus ligt, waardoor hij de commissie met een gerust hart verlaat. Hij bedankt zijn medecommissieleden, de gedeputeerden en de ambtenaren voor de plezierige samenwerking en de debatten tussen de Statenleden.

De **voorzitter** bedankt hem voor zijn woorden, wenst hem veel succes in de commissie Ruimte en zegt dat hij in de commissie Bestuur zal worden gemist.

[Tafelgeroffel]

De **voorzitter** dankt de aanwezigen voor hun inbreng en sluit de vergadering om 15.48 uur.

Sluiting om 15.48 uur.

Verslag concept
Commissie Bestuur

Datum commissievergadering	:	21 september 2026
Commissievoorzitter	:	Dhr. P. Teeuwen
Commissie-adviseur	:	Mw. J. Faber
Telefoonnummer/e-mail	:	023-514 46 28 / jesca.faber@noord-holland.nl

Aanwezig:

Commissievoorzitter	:	Dhr. P. Teeuwen	
Commissie-adviseur	:	Mw. J. Faber	
Leden van de commissie	:	BBB	Dhr. V. Valk, dhr. M. Becker
		VVD	Mw. M. Poot, dhr. G. de Vries, dhr. H. Stulemeijer
		GroenLinks	-
		D66	Dhr. W. van der Heijden
		PvdA	Dhr. T. Wallaart, mw. Oulad Hadj
		JA21	Mw. K. Uiterwijk
		CDA	Dhr. D. Heijnen
		FvD	-
		PvdD	Mw. H. Vonck
		PVV	Mw. N. Cornelisse
		SP	Dhr. J. Kes
		CU	Dhr. M. Klein
		50PLUS	Mw. A. van der Helm-Chandansingh, dhr. R. Nijkamp
		Volt	Mw. J. Schneemann, mw. B. van den Bogaerde
		Fractie De Weerdt	-
Gedeputeerden	:	Commissaris van de Koning dhr. A. van Dijk, mevrouw E. Rommel (VVD)	
Afwezig: *(Met bericht van verhindering)*	:	Mw. van Aesch (PvdD) en gedeputeerde Beemsterboer (BBB)	
Notulist	:	Mw. A. Smakman (Notuleerservice Nederland)	

Agenda

0.a TB Uitvoering Kwaliteit Openbaar Bestuur - Staat van Noord-Holland
0.b TB toekomstbeeld economie
1 Opening en mededelingen
2 Vaststelling van de agenda, het verslag van de vorige vergadering, moties- en toezeggingenlijsten en C-agenda
2.a Planningsoverzicht
3 Inspreekhalfuur

4 Terugkoppeling externe vertegenwoordiging door GS- en PS-leden
5 Rondvraag commissaris van de Koning A. van Dijk
6 Rondvraag gedeputeerde Beemsterboer
7 A-agenda Financiën (Financiën, P&C, subsidies, grondzaken)
7.a Voordracht Tweede begrotingswijziging 2026
7.b Voordracht wijzigingsbesluit Legesverordening Noord-Holland 2026
8 A-agenda Recreatie (recreatie & toerisme en recreatieschappen)
8.a Recreatie: Voordracht zienswijze Provinciale Staten op de organisatieverordening, de algemene verordening & de legesverordening van vier recreatieschappen
9 Rondvraag gedeputeerde Rommel
10 Sluiting

0.a TB Uitvoering Kwaliteit Openbaar Bestuur - Staat van Noord-Holland
0.b TB toekomstbeeld economie

1 Opening en mededelingen

De **voorzitter** opent de vergadering van de commissie Bestuur van 21 september 2026 om 14.01 uur en heet alle aanwezigen en belangstellenden van harte welkom.

Mededelingen

- Er is een quorum vastgesteld.
- Deze vergadering wordt live uitgezonden.
- De spreektijd is vastgesteld op drie uur.
- De voorzitter verzoekt de commissieleden in hun bijdrage rekening te houden met de hoeveelheid vragen. Technische vragen konden vooraf schriftelijk worden gesteld, zodat de discussie in de commissie zich kan toespitsen op de bestuurlijk-politieke aspecten.
- Er is een bericht van verhindering ontvangen van gedeputeerde Beemsterboer en mevrouw van Aesch (Partij voor de Dieren).
- Er hebben zich geen insprekers aangemeld voor het inspreekhalfuur, agendapunt 3. Dit agendapunt is vervallen.
- Voorafgaand aan de vergadering zijn er geen rondvragen ingediend. De agendapunten 5, 6 en 9 zijn daarmee vervallen.

2 Vaststelling van de agenda, het verslag van de vorige vergadering, moties- en toezeggingenlijsten en C-agenda

De **voorzitter** constateert dat de agenda, inclusief de C-agenda, van 21 september 2026 en de lijsten moties en toezeggingen, en het verslag van de commissievergadering Bestuur van 24 augustus 2026 ongewijzigd zijn vastgesteld.

2.a Planningsoverzicht

De **voorzitter** constateert dat de commissie geen vragen en opmerkingen heeft over het planningsoverzicht. Deze is ongewijzigd vastgesteld.

3 Inspreekhalfuur

Er hebben zich voorafgaand aan de vergadering geen insprekers aangemeld. Dit agendapunt is vervallen.

4 Terugkoppeling externe vertegenwoordiging door GS- en PS-leden

Naast terugkoppeling door externe vertegenwoordigers vanuit PS (voor deze commissie betreft het MRA RRK en IPO) geeft het punt ruimte aan GS leden om een korte terugkoppeling te geven over de activiteiten in bijvoorbeeld Europa, verbonden partijen en samenwerkingsverbanden.

De **voorzitter** constateert dat er geen terugkoppeling externe vertegenwoordiging is vanuit Provinciale Staten en Gedeputeerde Staten.

5 Rondvraag commissaris van de Koning A. van Dijk

Voorafgaand aan de vergadering zijn er geen rondvragen ingediend aan commissaris van de Koning A. van Dijk. Dit agendapunt is vervallen.

6 Rondvraag gedeputeerde Beemsterboer

Voorafgaand aan de vergadering zijn er geen rondvragen ingediend aan gedeputeerde Beemsterboer. Dit agendapunt is vervallen.

7 A-agenda Financiën (Financiën, P&C, subsidies, grondzaken)

7.a Voordracht Tweede begrotingswijziging 2026

Toelichting:
In de provinciale begroting wijzen Provinciale Staten toe voor welke doelen de provincie haar beschikbare middelen inzet. Deze tweede begrotingswijziging is een bijstelling van de Begroting 2026. Begrotingswijzigingen worden voorafgaand aan de vaststelling in PS behandeld in de Statencommissies. Elke commissie bespreekt deze vanuit de vakinhoudelijke invalshoek. De bespreking vanuit financiële invalshoek vindt voornamelijk plaats in de commissie Bestuur.

De commissie is gevraagd Provinciale Staten te adviseren over de voordracht Tweede begrotingswijziging.

Eerste termijn commissie
Mevrouw **Uiterwijk** (JA21) opent met de constatering dat de tweede begrotingswijziging opnieuw een aanzienlijk positiever beeld laat zien dan eerder verwacht. Boven op het al geraamde positieve resultaat van 9,7 miljoen euro komt volgens haar nog eens 21,7 miljoen euro, waardoor het jaarresultaat naar verwachting uitkomt op 31,4 miljoen euro. Dat past voor haar in het terugkerende patroon van onderbesteding waarover de commissie al vaker heeft gesproken.

Vervolgens legt zij een financieel-technische vraag voor over het overzicht en de zuiverheid van de P&C-cyclus. JA21 ziet dat mutaties uit de Kaderbrief 2027 effect hebben op het lopende begrotingsjaar 2026, terwijl kaderbrief en lopend jaar volgens de fractie juist gescheiden zouden moeten blijven. Zij vraagt hoe die scheiding in financiële zin zuiver wordt bewaakt. Daarnaast wijst mevrouw Uiterwijk op de fors lagere raming van de opcenten, een verschil van 3,6 miljoen euro, en wil zij weten hoe daarop de komende jaren wordt gestuurd. Ook de afrekeningsverschillen van 1,6 miljoen euro vindt zij substantieel.

Bij de lijst met subsidies buiten uitvoeringsregeling valt JA21 op dat sommige gemeenten daar structureel vaker gebruik van maken dan andere. Mevrouw Uiterwijk vraagt of gemeenten beter op de mogelijkheden kunnen worden gewezen, zodat ook kleinere gemeenten met minder eigen capaciteit in staat zijn een aanvraag te doen wanneer zij dat willen.

De heer **Wallaart** (PvdA) vindt de begroting kerngezond en wijst erop dat de algemene reserve met 36 procent ruim boven de norm van 25 procent uitkomt. Tegelijk vraagt hij aandacht voor de Noorder IJplas. Na het besluit van Provinciale Staten om geen verklaring van geen bedenkingen af te geven, maakt zijn fractie zich zorgen over mogelijke schadeclaims van Amsterdam Wind. Uit de beantwoording van technische vragen leidt hij af dat de post van 3 miljoen euro bedoeld is voor risico's door onjuiste procedures of fouten bij de uitvoering van de Omgevingswet. Hij

vraagt of dat bedrag, mede gezien de brief van de advocaat van Amsterdam Wind, toereikend is en of voor de komende begroting een hogere risicopost nodig is.

Mevrouw **Van der Helm-Chandansingh** (50PLUS) vraagt waarom de heer Wallaart spreekt van "nat gaan" bij de rechter. Volgens haar heeft de rechter de provincie teruggefloten op één argument, maar betekent dat niet dat de provincie de zaak heeft verloren.

De heer **Wallaart** (PvdA) antwoordt dat hij het debat over de Noorder IJplas niet opnieuw wil voeren, maar dat het zijn inschatting blijft dat de provincie eerder bij de rechter is misgelopen en dat dat opnieuw kan gebeuren. Hij erkent dat mevrouw Van der Helm-Chandansingh daar anders naar kijkt.

Mevrouw **Van der Helm-Chandansingh** (50PLUS) vindt dat de heer Wallaart een onderwerp inbrengt dat volgens haar niet thuishoort bij de behandeling in deze commissie. Zij roept op het debat zuiver te houden.

De heer **Wallaart** (PvdA) herhaalt dat hij geen vraag hoorde en handhaaft zijn politieke inschatting dat de provincie juridisch opnieuw kwetsbaar is. Daarna komt hij terug op zijn financiële vraag: moet het risico in de komende begroting niet hoger worden geraamd dan 3 miljoen euro, en had Provinciale Staten die informatie niet voorafgaand aan het eerdere besluit moeten hebben?

Over de reserve monumenten is de PvdA positief dat deze provinciale kerntaak voortaan structureel wordt bekostigd in plaats van uit reserves. Ook de structurele toevoeging van 1,1 miljoen euro voor monumenten beoordeelt de heer Wallaart positief. Tegelijk ziet hij dat in de reserve nog ongeveer 2 miljoen euro resteert en dat de uitgaven aan monumenten in de komende jaren juist lijken af te nemen. Hij vraagt hoe dat zich verhoudt tot de toevoeging aan de structurele begroting en wat er precies met het batig saldo van de reserve gebeurt.

Tot slot verbindt de heer Wallaart dit aan het budgetrecht van Provinciale Staten. De vrijvallende 2 miljoen euro kan in beginsel worden herbestemd, al neemt hij de waarschuwing serieus dat nieuwe uitgaven vaak een lange doorlooptijd hebben. Juist bij monumentenzorg verwacht hij echter dat er projecten op de plank liggen die bij beschikbare middelen snel kunnen worden opgepakt. De Stelling van Den Helder noemt hij als voorbeeld, zonder dit als exclusieve bestemming voor te stellen. Hij vraagt of er dit jaar nog ruimte is om iets extra's te doen voor monumentenzorg en erfgoed in Noord-Holland.

Mevrouw **Schneemann** (Volt) sluit aan bij de zorgen over de tegenvallende opbrengst van de opcenten: het verschil van 3,6 miljoen euro vindt haar fractie aanzienlijk. Zij vraagt hoe dit heeft kunnen gebeuren, of het probleem inmiddels is opgelost en of het nog doorwerkt in komende jaren.

Ook bij de reserves plaatst Volt kanttekeningen. Met name de 13 miljoen euro voor variabel wegenonderhoud roept vragen op over de dekking van gepland en variabel onderhoud in de komende jaren. Mevrouw Schneemann wil weten hoe de provincie beter kan begroten, zodat zulke grote bijstellingen niet jaarlijks terugkeren. Daarnaast vraagt zij om toelichting op de administratieve wijzigingen van 7 miljoen euro bij geplande uitvoeringen.

Voor de ICT vraagt zij of de inzet van 1,3 miljoen euro uit de reserve voor vernieuwing van de ICT-basisdiensten een eenmalige financiële impuls is, of dat het structurele budget te laag is. Verder wil zij weten of de lagere uitgaven van 730.000 euro aan bedrijfsvoeringssystemen, doordat de uitvoering minder ver is, gevolgen hebben voor privacy en informatiebeveiliging. Voor Volt hoort een betrouwbare overheid te beschikken over moderne en veilige systemen.

De heer **Klein** (ChristenUnie) richt zich eerst op het verwachte positieve resultaat van 31,4 miljoen euro. In de voordracht leest hij dat dit bedrag volledig aan het eigen vermogen wordt toegevoegd. Dat roept bij hem de vraag op of daar al bij deze tweede begrotingswijziging over wordt besloten, of pas later bij de jaarstukken. Hij vraagt GS toe te lichten hoe deze verwerking precies loopt en of Provinciale Staten nu al besluiten over toevoeging aan het eigen vermogen.

Daarnaast vraagt hij aandacht voor de hogere dividendopbrengst van Alliander van 4,2 miljoen euro. Gezien de aanhoudende berichten over netcongestie, de daarmee samenhangende problemen en kosten, vindt hij dat een opvallend bedrag. De ChristenUnie wil weten of GS het zinvol vinden om deze opbrengst specifiek in te zetten als provinciale bijdrage aan het verminderen van netcongestie.

Mevrouw **Van der Helm-Chandansingh** (50PLUS) kan zich vinden in het toevoegen van het begrotingsvoordeel van 31,4 miljoen euro aan het eigen vermogen. Dat sluit volgens haar aan bij het uitgangspunt uit het verkiezingsprogramma van 50PLUS om eerst de algemene reserve op peil te brengen voordat nieuwe ambities worden gefinancierd. Zij plaatst daarbij de kanttekening dat het voordeel grotendeels incidenteel is, terwijl de structurele opgaven op het gebied van wonen, mobiliteit en leefbaarheid blijven bestaan.

Over de ICT-vragen sluit zij zich aan bij de eerder gestelde vragen van Volt en wacht zij de beantwoording af.

Naar aanleiding van de bijdrage van de PvdA vraagt zij hoe de zorg voor mogelijke claims zich verhoudt tot het budgetrecht van Provinciale Staten. Daarbij wil zij weten of GS meer aanwijzingen hebben dat er grote claims op de provincie afkomen.

Mevrouw **Poot** (VVD) noemt de tweede begrotingswijziging helder en vindt dat de onder- en overbestedingen goed zijn toegelicht. Tegelijkertijd blijft het positieve resultaat volgens de VVD zeer groot. Zij vraagt gedeputeerde Rommel om een reflectie: als er één maatregel genoemd zou moeten worden waarmee GS of Provinciale Staten de onderbestedingen en overschotten beter kunnen beheersen en verkleinen, welke maatregel zou dat dan zijn?

Daarnaast maakt zij een korte opmerking over het nieuwe beleid voor wildopvang. De VVD vindt het positief dat dit nu geregeld is, maar had verwacht dat de financiering uit de lopende begroting zou komen en niet uit een overschot of onderbesteding. De fractie maakt daar geen principieel punt van, maar wil het wel nadrukkelijk benoemd hebben.

Mevrouw **Cornelisse** (PVV) sluit zich aan bij de zorgen over de opcenten. Zij wijst erop dat opnieuw een wijziging nodig is en vraagt hoe dit is ontstaan en hoe dit kan worden verbeterd.

Daarnaast noemt zij de terugkerende problematiek rond inhuur van personeel en het niet volledig uitvoeren van taken door onvoldoende personele capaciteit. De PVV wil weten hoe dit beter kan worden geborgd.

Verder sluit zij aan bij wat eerder door andere fracties is ingebracht.

De heer **Valk** (BBB) ziet dat over de begrotingswijziging veel positiefs is gezegd en erkent het gunstige resultaat, maar plaatst daarbij de vraag of dit voor de provincie zonder meer goed nieuws is. Gezien de terugkerende discussie over onderbezetting wil hij weten of het voorgenomen beleid volgens planning wordt uitgevoerd, of dat lagere uitgaven ook laten zien dat minder is gerealiseerd dan beoogd. Hij vraagt GS welke signalen hieruit richting 2027 volgen, vooral op personeelsgebied.

Daarnaast wijst de BBB op de 9 miljoen euro aan ontvangen dwangsommen van de omgevingsdiensten, een volgens de heer Valk substantieel onderdeel van het positieve resultaat. Hij vraagt of dit bedrag inmiddels definitief is, of er nog juridische procedures lopen en hoe het college duidt dat dwangsommen zo'n groot aandeel hebben in het positieve saldo.

De BBB kan instemmen met de tweede begrotingswijziging en steunt de voordracht.

De heer **Kes** (SP) sluit aan bij eerdere bijdragen en herhaalt die niet. Hij wijst erop dat ook deze begrotingswijziging onderdelen van nieuw beleid bevat. De SP kijkt daarom uit naar de nieuwe opzet van de P&C-cyclus, zoals besproken in de Rekeningencommissie en eerder in de commissie. Zijn fractie heeft er voorkeur voor nieuw beleid meer te concentreren in twee vaste momenten per jaar, zodat Provinciale Staten niet meerdere keren per jaar opnieuw hoeven te beoordelen welke beleidswijzigingen in een begrotingswijziging zijn opgenomen.

De heer **Heijnen** (CDA)) sluit zich deels aan bij eerder gestelde vragen en onderstreept dat de zorgen over onderbesteding blijven bestaan. Zijn bijdrage richt zich vooral op de bestemming van het verwachte positieve saldo. Hoewel de algemene reserve inmiddels ruim boven de minimumnorm uitkomt, vindt hij het verstandig dit saldo aan de algemene reserve toe te voegen.

Daarbij kijkt hij niet alleen naar het percentage van de algemene reserve, maar naar de financiële kengetallen in samenhang. Met het oog op toekomstige kosten, met name op het gebied van mobiliteit, acht het CDA het verstandig om nu vermogen op te bouwen en niet alle toekomstige uitgaven via schuld te financieren. Vanuit die bredere financiële afweging noemt hij toevoeging aan de reserve een verstandige keuze.

Schorsing van 14.22 uur tot 14.30 uur.

Eerste termijn Gedeputeerde Staten

Gedeputeerde **Rommel** reageert op de vraag van mevrouw Uiterwijk (JA21) over het gescheiden houden van de Kaderbrief en het lopende begrotingsjaar. Zij verbindt dit aan de voorgenomen wijziging van de P&C-cyclus, die binnenkort aan Provinciale Staten wordt voorgelegd. Volgens haar biedt die herijking juist de mogelijkheid om dit onderscheid duidelijker te maken.

Over de lagere raming van de opcenten licht zij toe dat de provincie daarbij afhankelijk is van gegevens van de Belastingdienst en de circulaires. De aftrek in het Provinciefonds wordt gelijk gehouden aan de geraamde opbrengsten van de opcenten, maar de uiteindelijke opbrengst is lastig precies te voorspellen omdat de provincie geen inzicht heeft in welke voertuigen in Noord-Holland rijden en welke belastingopbrengst daaraan verbonden is. GS blijven kijken of dit met de Belastingdienst kan verbeteren; bij het nieuwe systeem van het Provinciefonds verwacht zij dat provinciefondsmiddelen via de septembercirculaire beter zijn te berekenen, maar voor de opcenten blijft dit ingewikkeld.

Bij de subsidies buiten uitvoeringsregeling geeft de gedeputeerde aan dat de contacten met gemeenten via de verschillende beleidsafdelingen lopen. Volgens haar wordt gekeken welke gemeenten kunnen worden benaderd, maar de subsidies lopen primair via de P&C-cyclus. GS kunnen daar niet veel meer op inzetten.

De vragen van de PvdA over de reserve monumenten worden schriftelijk beantwoord, omdat gedeputeerde Rommel deze als technisch beoordeelt en het antwoord niet direct paraat heeft.

Op de zorgen over mogelijke schadeclaims licht zij toe dat de voorziening van 3 miljoen euro is gebaseerd op een inschatting uit eerdere jaren. Als zich daadwerkelijk een claim voordoet, wordt volgens haar het geldende systeem gevolgd: pas wanneer in een jaar duidelijk is dat sprake is van een verplichting en het bedrag kan worden vastgesteld, komt GS bij Provinciale Staten terug.

Aan Volt zegt de gedeputeerde toe de vragen over de reserves voor onderhoud van infrastructuur en de administratieve wijzigingen schriftelijk te beantwoorden. Voor de overige vragen van Volt verwijst zij naar de commissaris, met de kanttekening dat ook daarvan waarschijnlijk een deel schriftelijk zal worden afgedaan om de antwoorden zorgvuldig te kunnen toelichten.

Op de vraag van de heer Klein (ChristenUnie) bevestigt gedeputeerde Rommel dat Provinciale Staten niet bij deze begrotingswijziging besluiten over toevoeging van het positieve resultaat aan de algemene reserve. Dat besluit volgt bij de jaarstukken. Het bedrag is nu opgenomen om actueel inzicht te geven, mede omdat in de Kaderbrief al een indicatief bedrag was genoemd.

Het hogere dividend van Alliander kan volgens haar niet rechtstreeks een-op-een worden gekoppeld aan de bestrijding van netcongestie. Dividend komt binnen als onderdeel van het positieve resultaat en kan, na besluitvorming, aan de algemene reserve worden toegevoegd. Als Provinciale Staten geld willen bestemmen voor het verminderen van netcongestie, vraagt dat om een afzonderlijk besluit.

In reactie op de reflectievraag van mevrouw Poot (VVD) noemt de gedeputeerde niet één afzonderlijke maatregel, maar wijst zij op een combinatie van verbeteringen. De herijking van de P&C-cyclus moet helpen om onder- en overbestedingen beter inzichtelijk te maken. Daarnaast vindt zij het belangrijk om explicieter te benoemen waarom sprake is van onder- of overbesteding. Volgens haar is er meer nodig dan één maatregel, maar deze twee verbeteringen kunnen de duidelijkheid vergroten.

Over de personele knelpunten, waar onder meer PVV en BBB naar vroegen, onderkent gedeputeerde Rommel dat dit lastig blijft. Het beter inzichtelijk maken van de oorzaken van

onderbesteding in de jaarrekening kan volgens haar helpen. Tegelijk wijst zij erop dat de benodigde capaciteit lastig te voorspellen is, bijvoorbeeld wanneer veel Statenvragen worden gesteld of wanneer op specialistische terreinen, zoals stikstof, moeilijk personeel te vinden is. Ook bredere ontwikkelingen zoals vergrijzing maken personele beschikbaarheid volgens haar een blijvend aandachtspunt.

Op de vraag van de heer Valk (BBB) of het positieve resultaat vooral goed nieuws is of ook laat zien dat minder is uitgevoerd dan gepland, kan zij niet direct een eenduidig antwoord geven. De aangepaste P&C-cyclus moet volgens haar helpen dit soort vragen beter inzichtelijk te maken, al noemt zij die geen allesomvattende oplossing.

De ontvangen dwangsommen van Tata, waar BBB naar informeert, is volgens gedeputeerde Rommel definitief. Met procedures over deze specifieke dwangsommen is zij niet bekend, al merkt zij op dat er in bredere zin wel zaken lopen.

Commissaris van de Koning **Van Dijk** beantwoordt de resterende technische vragen van Volt over ICT. De inzet voor de ICT-basisdiensten betreft volgens hem een eenmalige correctie voor 2026, omdat in de Kadernota 2027 is geregeld dat deze middelen vanaf 2027 structureel beschikbaar zijn.

Bij de bedrijfsvoeringssystemen is volgens de commissaris geen sprake van vertraging. Doordat zowel het personeelssysteem als de financiële administratie via AFAS worden ingericht, zijn in de aanbesteding inkoopvoordelen ontstaan. Het project loopt volgens hem op tempo en binnen budget. De lagere uitgaven hebben daarom geen gevolgen voor de informatiebeveiliging.

Tweede termijn commissie
De heer **Wallaart** (PvdA) dankt voor de beantwoording en constateert dat de vragen over de reserve monumenten nog schriftelijk terugkomen. Hij benadrukt dat zijn vraag niet alleen technisch, maar ook politiek-bestuurlijk bedoeld was: als nu al duidelijk is dat een batig saldo resteert en het jaar nog niet voorbij is, wil hij weten of GS daarmee nog een extra impuls kunnen geven aan monumentenzorg en erfgoed. De Stelling van Den Helder noemt hij opnieuw slechts als voorbeeld; hij laat het aan GS om eventueel met andere passende voorstellen te komen.

Tweede termijn Gedeputeerde Staten
Gedeputeerde **Rommel** zegt toe de opmerkingen van de PvdA mee te nemen richting het college.

De **voorzitter** concludeert dat het agendapunt voldoende is besproken. De voordracht Tweede begrotingswijziging 2026 zal als bespreekstuk worden doorgeleid naar de Provinciale Statenvergadering van 5 oktober 2026. De samenvatting van deze bespreking zal aan de stukken van de Provinciale Statenvergadering worden toegevoegd.

7.b Voordracht wijzigingsbesluit Legesverordening Noord-Holland 2026

Toelichting:
Het wijzigingsbesluit van de Legesverordening 2026 en de bijbehorende tarieventabel strekt ertoe de uitzondering op de legesplicht voor activiteiten ten behoeve van beheer en schadebestrijding in Natura 2000-gebieden opnieuw in de verordening op te nemen. Deze uitzondering was met de inwerkingtreding van de Omgevingswet zonder nadere toelichting uit de legesverordening Noord-

Holland vervallen. Daarnaast voorziet het wijzigingsbesluit in aanpassing van de verordening aan de reeds vastgestelde Beleidsregel tegemoetkoming faunaschade Noord-Holland 2025.

Behandelvoorstel:
PS adviseren over de voordracht wijzigingsbesluit legesverordening 2026.

Eerste termijn commissie
De heer **Heijnen** (CDA) leest in de stukken dat GS het wenselijk vinden om geen leges meer te heffen bij aanvragen voor tegemoetkoming in geleden schade en bij enkele typen omgevingsvergunningen in Natura 2000-gebieden. De financiële effecten lijken volgens hem beperkt, maar de stukken geven voor zijn fractie onvoldoende antwoord op de achterliggende politieke keuze.

Zijn vraag aan GS is waarom de provincie in deze gevallen principieel zou afzien van legesheffing. Hij vraagt daarmee niet om de technische toelichting uit de voordracht, maar om de politieke motivatie achter de vrijstelling, mede gezien het uitgangspunt dat leges in beginsel kostendekkend zouden moeten zijn.

Mevrouw **Cornelisse** (PVV) vraagt hoe GS omgaan met leges die mogelijk al zijn betaald voor aanvragen die onder de eerder bestaande vrijstelling hadden moeten vallen. Omdat die vrijstelling volgens GS per abuis uit de verordening is verdwenen, wil zij weten of dergelijke betaalde leges worden terugbetaald aan de aanvragers.

De heer **Nijkamp** (50PLUS) vindt het redelijk dat geen leges worden geheven wanneer vooraf al vaststaat dat voor een aanvraag geen tegemoetkoming wordt verleend. Daarmee wordt volgens hem voorkomen dat aanvragers kosten maken voor een aanvraag die bij voorbaat geen kans van slagen heeft. Ook het herstel van de legesvrijstelling voor beheer en schadebestrijding in Natura 2000-gebieden beschouwt hij als een logische technische correctie.

Mevrouw **Schneemann** (Volt) vraagt of juist deze aanvragen niet bij voorbaat kansloos zijn, omdat het gaat om schade waarvoor geen vergoeding wordt verstrekt. Zij vraagt waarom de provincie dan wel de kosten van een taxatie zou moeten dragen als vooraf bekend is dat de aanvraag niet tot een tegemoetkoming leidt.

De heer **Nijkamp** (50PLUS) antwoordt dat hij juist is begonnen met de stelling dat het redelijk is om in zulke gevallen geen leges te heffen.

De heer **Wallaart** (PvdA) vraagt welk belang wordt gediend als geen vergoeding kan worden verkregen, maar wel een taxatie plaatsvindt. Hij wil weten welk doel 50PLUS ziet bij het bekostigen van zo'n traject.

De heer **Nijkamp** (50PLUS) geeft aan dat hij zijn betoog wil vervolgen, omdat hij nog bij de vrijstelling voor Natura 2000-gebieden en zijn vragen aan de gedeputeerde moet komen. Hij verwacht dat daarin ook het antwoord besloten ligt op de interruptie.

De heer **Wallaart** (PvdA) verduidelijkt dat hij het belang bij beheer en schadebestrijding in Natura 2000-gebieden wel begrijpt, omdat dit raakt aan provinciale natuurdoelen. Zijn vraag ziet vooral

op de categorie faunaschade door vrij bejaagbare soorten: hij wil weten wat de provincie daar precies mee bekostigt.

De heer **Nijkamp** (50PLUS) gaat daar niet inhoudelijk op in en vraagt zijn bijdrage te mogen afmaken. 50PLUS heeft twee vragen aan GS. Ten eerste wil de fractie weten of de twee genoemde omissies de enige fouten zijn die bij de overgang naar de Omgevingswet zijn ontstaan, of dat breder wordt gecontroleerd of vrijstellingen onbedoeld uit de legesverordening zijn verdwenen. Ten tweede vraagt de heer Nijkamp of de legesvrijstelling onder 9.3c ook geldt voor particuliere grondeigenaren en agrariërs die zelf beheer- en herstelmaatregelen uitvoeren, of alleen voor overheidsinstanties en terreinbeherende organisaties.

Mevrouw **Poot** (VVD) kan met de voorgestelde wijziging leven, maar mist in de voordracht meer context. Zij vraagt waarom dit voorstel nu wordt voorgelegd, terwijl de Omgevingswet al sinds 1 januari van kracht is en de beleidsregels van GS in november 2025 zijn vastgesteld.

Daarnaast vindt zij de financiële toelichting onvoldoende concreet. Het bijgevoegde document over de financiële consequenties zegt volgens haar in feite dat de impact niet bekend is, terwijl dat ook al in de voordracht staat. Zij vraagt de gedeputeerde daarom om meer duidelijkheid over de financiële gevolgen en, bijvoorbeeld, over de vraag of nog claims te verwachten zijn.

De heer **Klein** (ChristenUnie) sluit aan bij de kritiek dat de voordracht onvoldoende context biedt. Zijn fractie vindt het vreemd om legesvrijstelling te geven voor aanvragen om tegemoetkoming in faunaschade waarvan vooraf bekend is dat er geen vergoeding volgt. De ChristenUnie wil onnodige administratieve drempels voor agrariërs met schade vermijden, maar vraagt waarom de provincie aanvragen zou stimuleren die bij voorbaat niet tot een tegemoetkoming kunnen leiden.

Ook bij de vrijstelling voor beheer in Natura 2000-gebieden vraagt de heer Klein naar de keuze die bij de beleidsregel is gemaakt. Principieel ligt voor zijn fractie het uitgangspunt voor dat leges kostendekkend moeten zijn. Als deze activiteiten extra kosten veroorzaken, zou volgens hem eerder gekeken kunnen worden naar verhoging van de bijdragen aan natuurbeherende organisaties. Tegelijk geeft hij aan met de voorgestelde keuze te kunnen leven.

Mevrouw **Schneemann** (Volt) vindt het voorstel moeilijk te rijmen met de inzet om de kosten van faunaschade zoveel mogelijk te beperken. Wat in de voordracht vooral als administratieve bijstelling wordt gepresenteerd, kan volgens haar juist leiden tot hogere kosten. Zij sluit zich aan bij de vragen van eerdere sprekers en vraagt aanvullend hoe groot de kans is dat met terugwerkende kracht nog claims worden ingediend, waardoor de financiële gevolgen verder kunnen oplopen.

De heer **Van der Heijden** (D66) vindt dat de wijziging van de legesverordening ditmaal opvallend veel uitzoekwerk vroeg. Voor zijn fractie was uit de stukken moeilijk af te leiden wat de precieze gevolgen van de wijziging zijn. Ook na raadpleging van de beleidsregel faunaschade bleef onduidelijk om welke diersoorten en situaties het precies gaat.

D66 maakt zich vooral zorgen dat met deze wijziging een nieuwe openeinderegeling rond faunaschade ontstaat. Omdat telkens sprake is van leges die niet meer in rekening kunnen worden gebracht, terwijl onbekend is hoe vaak dit zal voorkomen, is volgens de fractie niet

duidelijk welk bedrag uiteindelijk op de jaarbegroting drukt. De heer Van der Heijden vraagt GS daarom om voldoende geruststelling voordat D66 kan beoordelen of de fractie met het voorstel kan instemmen.

De heer **Wallaart** (PvdA) constateert dat de commissie opvallend kritisch is over een besluit dat op het eerste gezicht technisch lijkt. Hij vindt die kritische houding begrijpelijk en sluit zich aan bij veel van de gestelde vragen. Vanuit zijn eerdere betrokkenheid bij de commissie Landelijk Gebied ziet hij vooral de politieke vraag achter het voorstel: welk doel dient de provincie met het vrijstellen van leges bij schade door vrij bejaagbare soorten?

Hij schetst als mogelijke politieke redenering dat de provincie gedurende een bepaalde periode beter wil onderzoeken hoe deze schade zich ontwikkelt, zodat het beleid daarop kan worden afgestemd. Als dat inderdaad de achterliggende gedachte is, vraagt hij waarom GS niet hebben gekozen voor een tijdelijke vrijstelling. Een tijdelijke regeling zou volgens hem ruimte bieden om enkele jaren gegevens te verzamelen, het effect te volgen en daarna te besluiten of het beleid moet worden aangepast. Door de vrijstelling nu definitief in de Legesverordening op te nemen, kan volgens hem het beeld ontstaan van een verworven recht, en hij vraagt zich af of dat in dit geval wenselijk is.

Mevrouw **Uiterwijk** (JA21) worstelt met de voorgestelde wijziging rond faunaschade. Zij begrijpt dat het wrang kan zijn als een agrariër zowel schade lijdt als 300 euro moet betalen voor een aanvraag die uiteindelijk niet tot een tegemoetkoming leidt, omdat de schade is veroorzaakt door een diersoort die buiten de vergoeding valt. Tegelijk verwacht JA21 dat faunaschade nu vooral wordt gemeld omdat agrariërs hopen op een tegemoetkoming.

Als de leges vervallen, kunnen volgens haar ongewenste neveneffecten ontstaan doordat schade mogelijk eerder wordt gemeld, ook wanneer vooraf bekend is dat de betrokken diersoort niet voor vergoeding in aanmerking komt. Zij vraagt welke gevolgen dat kan hebben. De financiële bijlage biedt hierover volgens haar onvoldoende houvast: daarin staat dat de opbrengst van 300 euro per taxatieaanvraag wegvalt wanneer geen leges worden geheven, maar niet om hoeveel aanvragen het gaat. JA21 vraagt GS daarom het doel en de mogelijke financiële consequenties van de wijziging nader toe te lichten.

Eerste termijn Gedeputeerde Staten

Gedeputeerde **Rommel** licht toe dat de vrijstelling samenhangt met het provinciale belang om het schadebeeld bij faunaschade goed in beeld te houden. Omdat bepaalde diersoorten mogen worden beheerd en daarvoor vergunningen worden verleend, heeft de provincie volgens haar cijfers nodig om faunabeheerplannen ook op langere termijn te kunnen onderbouwen en de effectiviteit van beheer en bestrijding te beoordelen. Zonder taxatie ontbreekt dat schadebeeld; wanneer aanvragers weten dat zij geen vergoeding krijgen en daar ook nog leges voor moeten betalen, zullen zij volgens haar minder snel een taxatie aanvragen. De vrijstelling is daarom bedoeld om de benodigde gegevens voor het provinciale faunabeheer beschikbaar te houden.

Mevrouw **Uiterwijk** (JA21) begrijpt de redenering beter als het gaat om het op orde houden van de provinciale data, maar vraagt hoe groot de kans is dat het wegvallen van leges mensen daadwerkelijk stimuleert om ook schade te melden die niet voor vergoeding in aanmerking komt.

Gedeputeerde **Rommel** verduidelijkt dat de regeling niet alleen voor agrariërs geldt, maar voor iedereen die schade heeft. Zij verwacht niet dat mensen een taxatie laten uitvoeren en daarvoor betalen wanneer zij al weten dat zij geen tegemoetkoming krijgen. Juist daarom is het wegnemen van de leges volgens haar relevant.

Mevrouw **Uiterwijk** (JA21) blijft met de vraag zitten waarom iemand zonder uitzicht op vergoeding dan wél een taxatie zou aanvragen zodra de leges vervallen. Zij begrijpt het belang voor de provincie, maar vraagt naar het belang en de prikkel voor degene die de schade meldt.

Volgens gedeputeerde **Rommel** ligt het belang bij de mogelijkheid om beheer en bestrijding ook in de toekomst te kunnen blijven onderbouwen. Wie een vergunning heeft of schade wil voorkomen, heeft er volgens haar belang bij dat het faunabeheerplan voldoende wordt onderbouwd; zonder die onderbouwing kan de ruimte voor beheer onder druk komen te staan.

Mevrouw **Schneemann** (Volt) vraagt of een eenvoudiger melding, bijvoorbeeld via een laagdrempelige app, niet praktischer en goedkoper zou zijn dan een wijziging van de Legesverordening.

Gedeputeerde **Rommel** noemt dit technisch en wil laten nagaan of zij het juridisch juist formuleert. Haar uitleg is dat voor een aanvraag om schadevergoeding of taxatie binnen de bestaande systematiek leges verschuldigd zijn. Als de provincie wil voorkomen dat ook bij niet-vergoedbare schade leges worden betaald, ligt volgens haar een vrijstelling in de Legesverordening voor de hand.

De heer **Heijnen** (CDA) sluit aan bij de vraag of het proces niet eenvoudiger kan. Hij begrijpt de toelichting van gedeputeerde Rommel beter, maar vraagt of voor schade die toch niet wordt vergoed wel een aanvraag om tegemoetkoming nodig is. Een losse melding zou volgens hem mogelijk passender zijn, als het doel vooral is om het schadebeeld beschikbaar te krijgen.

Gedeputeerde **Rommel** antwoordt dat een melding op zichzelf onvoldoende is, omdat daarmee de omvang van de schade niet vaststaat. Voor de onderbouwing van de effectiviteit van faunabeheer en toekomstige vergunningverlening heeft de provincie volgens haar taxaties nodig, niet alleen meldingen.

De heer **Van der Heijden** (D66) merkt op dat de context nu duidelijker wordt, maar vraagt waarom de schadeonderbouwing noodzakelijk is voor de effectiviteit van faunabeheerplannen en het beleid voor vrij bejaagbare soorten.

Gedeputeerde **Rommel** licht toe dat het schadebeeld nodig is om faunabeheerplannen te kunnen onderbouwen en de noodzaak en effectiviteit van beheer te beoordelen. Daarvoor zijn volgens haar concrete taxatiegegevens nodig.

De heer **Van der Heijden** (D66) vraagt vervolgens of een eenvoudiger systematiek mogelijk is, bijvoorbeeld door niet langer naar gewassoort te differentiëren maar met een vast bedrag per hectare te werken.

Gedeputeerde **Rommel** wijst dat af, omdat de provincie het daadwerkelijke schadebeeld nodig heeft. Een globale berekening op basis van prijs maal oppervlakte doet volgens haar geen recht aan de prijsverschillen tussen gewassen en uiteenlopende prijsontwikkelingen.

De heer **Klein** (ChristenUnie) wil het proces verder verduidelijkt zien. Als de provincie afhankelijk blijft van vrijwillige meldingen van grondeigenaren, vraagt hij zich af of de informatiebasis niet gebrekkig blijft. Hij vraagt wie de taxatie uitvoert en of de provincie zelf proactiever kan handelen na een schademelding, in plaats van de route via een verzoek dat volgens hem mogelijk kansloos is.

Gedeputeerde **Rommel** ligt het belang bij de schadegerechtigde zelf: zonder voldoende onderbouwing van de faunabeheerplannen kan beheer in de toekomst onder druk komen te staan, waardoor schade juist kan toenemen. Later verduidelijkt zij dat geen verzoek om schadevergoeding wordt gedaan, maar een verzoek om taxatie; die taxatie wordt uitgevoerd door BIJ12.

De heer **Wallaart** (PvdA) betwijfelt of dit voldoende aansluit bij het faunabeheerplan voor algemene of vrij bejaagbare soorten. Volgens hem is daarbij geen sprake van een beheerplan dat op een bepaalde stand stuurt, maar van soorten waarop de jachtrechthouder mag jagen. Hij vraagt daarom wat precies met de taxaties wordt onderbouwd.

Gedeputeerde **Rommel** vindt dat de inhoudelijke discussie over faunabeheerplannen in een andere commissie thuishoort. Zij houdt vast aan de lijn dat ook bij soorten waarvoor beheer wordt toegestaan, zoals de houtduif, schadegegevens nodig zijn om te kunnen onderbouwen waarom beheer mogelijk blijft terwijl schade niet wordt vergoed.

De heer **Wallaart** (PvdA) vindt dat deze vragen eerst in de commissie Landelijk Gebied hadden moeten worden besproken, voordat de commissie Bestuur de wijziging als technische aanpassing behandelt.

Mevrouw **Vonck** (PvdD) vraagt hoe betrouwbaar het systeem is als de provincie voor haar schadebeeld afhankelijk is van mensen die een taxatie aanvragen terwijl zij weten dat de schade niet wordt vergoed. Zij wil weten of bekend is welk deel van de betrokken agrariërs of andere schadegerechtigden zo'n verzoek daadwerkelijk indient.

Gedeputeerde **Rommel** kan geen percentage noemen. Zij herhaalt dat de gegevens noodzakelijk zijn voor de onderbouwing van de faunabeheerplannen en dat iedereen die baat heeft bij vergunningen of vrijstellingen er belang bij heeft schade inzichtelijk te maken. Of de onderbouwing uiteindelijk voldoende is, moet volgens haar blijken uit de faunabeheerplannen en vraagt om technische of juridische toelichting.

De heer **Kes** (SP) wil vooral begrijpen hoe de provincie de benodigde schadegegevens op een zo laagdrempelig mogelijke manier kan verzamelen. Hij betwist niet dat die data nodig zijn, maar vraagt of het huidige proces niet te zwaar is als schadegerechtigden een formele aanvraag moeten doen terwijl zij zelf al weten dat geen vergoeding volgt. Volgens hem kost zo'n aanvraag ook aan provinciale kant veel tijd en capaciteit. Hij vraagt daarom of het proces eenvoudiger kan,

bijvoorbeeld met een melding of digitale toepassing, zolang de taxatiegegevens maar beschikbaar komen.

Gedeputeerde **Rommel** benadrukt dat niet de beleidsregel zelf voorligt, maar een aanpassing van de Legesverordening. Het gaat volgens haar niet om een vergunningaanvraag, maar om een verzoek om taxatie. Juist door die taxatieaanvraag vrij te stellen van leges wordt het proces volgens GS laagdrempeliger gemaakt. De aanvraag kost de schadegerechtigde nog wel enige tijd, maar de taxatie wordt uitgevoerd door BIJ12 en is dan kosteloos. Zij wijst er ook op dat na twee jaar wordt geëvalueerd of deze werkwijze functioneert.

Mevrouw **Poot** (VVD) begrijpt door de toelichting beter wat het doel van de voordracht is, maar vraagt of de Legesverordening hiervoor niet wat oneigenlijk wordt gebruikt. Als het provinciale belang vooral is dat schade wordt gemeld en getaxeerd voor de eigen gegevensbasis, vraagt zij zich af of dit niet los van de legesregeling eenvoudiger kan worden georganiseerd.

Gedeputeerde **Rommel** legt uit dat bij een taxatieaanvraag nu eenmaal leges worden geheven, omdat het een aanvraag voor dienstverlening is. Toen bleek dat aanvragers wel leges betaalden terwijl zij geen tegemoetkoming kregen, kwam de omissie in beeld. Daarom stelt GS voor om in de Legesverordening een vrijstelling op te nemen.

Mevrouw **Poot** (VVD) houdt daartegenover dat volgens haar niet de agrariër, maar de provincie de taxatie nodig heeft. Zij vraagt of het daarom niet scheef is om de aanvraag als dienst aan de schadegerechtigde te beschouwen.

Gedeputeerde **Rommel** antwoordt dat degene die schade heeft geleden zelf bij BIJ12 meldt dat er schade is en daarmee om een taxatie vraagt. Het initiatief ligt volgens haar dus niet bij de provincie.

Gedeputeerde Rommel vervolgt haar beantwoording. Op de vraag van mevrouw Cornelisse (PVV) over mogelijk al betaalde leges licht zij toe dat in twee dossiers leges in rekening zijn gebracht terwijl de vrijstelling had moeten gelden. Die gevallen zijn volgens haar hersteld bij de beslissing op bezwaar.

De heer **Nijkamp** (50PLUS) verduidelijkt dat zijn vraag over de overgang naar de Omgevingswet gaat. Hij wil weten of behalve de twee genoemde omissies nog meer fouten zijn ontdekt, of dat het bij deze twee gevallen is gebleven.

Gedeputeerde **Rommel** antwoordt dat bij GS alleen deze twee omissies bekend zijn. Zij herhaalt daarnaast dat de regeling niet uitsluitend voor agrariërs geldt, maar voor iedereen die schade heeft.

Op de zorgen van D66 over een mogelijke openeinderegeling en op de vraag van de PvdA naar de kritische houding van de commissie wijst zij op de evaluatie na twee jaar. Dan moet blijken of de werkwijze voldoende animo oplevert en of de schadegegevens op deze manier goed genoeg beschikbaar komen. Afhankelijk van die uitkomst kan GS opnieuw bezien of de verordening moet worden aangepast of dat een andere invulling nodig is.

Tweede termijn commissie

In tweede termijn dankt de heer **Klein** (ChristenUnie) de gedeputeerde voor de nadere toelichting, maar vraagt hij breder te blijven kijken naar een efficiëntere organisatie van het proces. Als het doel is om de omvang van schade goed in kaart te brengen, zou volgens hem moeten worden onderzocht of taxaties met nieuwe technieken eenvoudiger kunnen worden uitgevoerd dan via de huidige aanvragen.

Mevrouw **Schneemann** (Volt) sluit aan bij de lijn van de VVD dat de Legesverordening mogelijk niet het meest passende instrument is. Zij erkent het belang van inzicht in het schadebeeld, maar wijst erop dat een laagdrempelige digitale melding, eventueel ondersteund door een AI-toepassing die foto's van schade analyseert, zowel voor agrariërs als voor de provincie eenvoudiger kan zijn.

De heer **Van der Heijden** (D66) vindt dat een deel van het debat voorkomen had kunnen worden als de voordracht duidelijker had uitgelegd wat er precies is gebeurd en waarom dit besluit nodig is. Volgens hem ontstond in de commissie veel verwarring over de vraag waarover Provinciale Staten feitelijk besluiten. Ook de financiële memo hielp daarbij niet, omdat daarin vooral stond dat de financiële impact onbekend is. Hij vraagt GS daar bij volgende voordrachten meer context en ten minste een grove inschatting mee te geven.

De heer **Valk** (BBB) plaatst daarbij de kanttekening dat moeilijk vooraf te begroten is hoeveel meldingen of taxatieverzoeken in de toekomst zullen worden gedaan.

De heer **Van der Heijden** (D66) verduidelijkt dat zijn punt vooral ziet op de informatievoorziening aan Provinciale Staten. Hij begrijpt dat de toekomst onzeker is, maar vindt dat een globale duiding kan helpen om misverstanden te voorkomen en het debat beter navolgbaar te maken.

De heer **Wallaart** (PvdA) bedankt de gedeputeerde voor de poging om meer context te geven, maar vraagt waar de commissie nu staat. Hij vindt behandeling in de commissie Landelijk Gebied wenselijk voordat Provinciale Staten een besluit nemen, omdat anders het risico bestaat dat het debat in PS opnieuw vanaf het begin wordt gevoerd.

Gedeputeerde **Rommel** licht toe dat BIJ12 blijft innoveren om taxaties makkelijker te maken, onder meer door te kijken naar nieuwe technieken. GS sluiten voor dit voorstel echter aan bij de bestaande structuur: wie schade meldt en een taxatie aanvraagt, krijgt die taxatie via BIJ12. Volgens haar zijn er twee sporen te onderscheiden. De Legesverordening gaat nu over de vrijstelling voor taxatieaanvragen waarbij geen vergoeding volgt, terwijl de bredere vraag naar faunabeheerplannen, beleidsregels en de onderbouwing daarvan in de commissie Landelijk Gebied of in een technische briefing kan worden besproken. Zij stelt voor de aanpassing van de Legesverordening wel door te laten gaan.

De **voorzitter** geeft aan per abuis gedeputeerde Rommel al het woord te hebben gegeven, terwijl er nog twee fracties zijn die een inbreng in tweede termijn hebben.

Mevrouw **Uiterwijk** (JA21) is overtuigd van de provinciale noodzaak van de data, maar niet van de veronderstelling dat de gekozen route mensen voldoende motiveert om schade zonder recht op tegemoetkoming te melden. Zij vraagt daarom om richting inwoners duidelijk te communiceren

waarom de provincie deze informatie nodig heeft voor faunabeheerplannen en dat melden kosteloos kan.

De heer **Heijnen** (CDA) vindt het goed om de inhoudelijke kant nog in de commissie Landelijk Gebied te bespreken. Voor de voorliggende voordracht is hij door de toelichting overtuigd geraakt om in te stemmen. Wel vraagt hij GS om bij vergelijkbare voorstellen in het vervolg meer toelichting te geven; in deze voordracht werd de wijziging volgens hem te veel als puur technisch gepresenteerd, terwijl de commissie duidelijk behoefte had aan meer context.

Mevrouw **Poot** (VVD) begrijpt waarom de Legesverordening wordt gebruikt, maar wil meer helderheid over mogelijke alternatieven. Zij vraagt of is onderzocht of schade ook op andere manieren kan worden gemeld en, zo ja, waarom die alternatieven niet geschikt zijn. Als dat nog niet is onderzocht, vraagt zij of het zinvol is dat alsnog te doen.

De heer **Valk** (BBB) vraagt of het niet juist logisch is om taxaties via BIJ12 te laten verlopen, omdat deze organisatie de expertise heeft en voor alle provincies werkt. In zijn ogen ligt het voor de hand om hetzelfde proces te hanteren voor schade die wel en schade die niet wordt vergoed.

Mevrouw **Poot** (VVD) verduidelijkt dat haar vraag niet gaat over het vervangen van BIJ12, maar over de manier waarop schade wordt gemeld. Volgens haar is de centrale vraag of de gekozen methode daadwerkelijk het meest geschikt is om de schade goed in beeld te krijgen.

De **voorzitter** geeft aan dat deze discussie in de commissie Landelijk Gebied gevoerd zou moeten worden.

Tweede termijn Gedeputeerde Staten

Gedeputeerde **Rommel** antwoordt dat GS juist hebben gekozen voor aansluiting bij het bestaande en bekende proces. Schade wordt rechtstreeks via de website van BIJ12 gemeld en leidt tot een taxatieaanvraag; daarvoor is normaal gesproken leges verschuldigd. De voorgestelde wijziging regelt alleen de vrijstelling daarvan. Volgens haar zou het onnodig ingewikkeld worden om daarnaast een ander systeem op te zetten.

De **voorzitter** brengt de commissie terug naar de procedurele afronding van het agendapunt. Hij vraagt of de voordracht als hamerstuk naar Provinciale Staten kan worden doorgeleid, mede omdat de inhoudelijke discussie over faunabeheer en de onderbouwing van faunabeheerplannen volgens hem afzonderlijk in de commissie Landelijk Gebied kan worden geagendeerd.

De heer **Kes** (SP) vraagt of daarmee ook vaststaat dat het onderwerp daadwerkelijk terugkomt in de commissie Landelijk Gebied.

De **voorzitter** antwoordt dat de agendacommissie de agenda bepaalt. Als een Statenlid of fractie het onderwerp daar agendeert, ligt het volgens hem voor de hand dat het in Landelijk Gebied wordt besproken.

De heer **Wallaart** (PvdA) stelt voor, gezien de discussie, de voordracht als bespreekstuk te agenderen voor de Provinciale Statenvergadering van 5 oktober 2026. Hij vindt het te snel om de

voordracht als hamerstuk door te geleiden zolang fundamentele vragen over de achterliggende systematiek nog niet volledig zijn besproken.

De **voorzitter** wijst erop dat één fractie voldoende is om een voordracht niet als hamerstuk door te laten gaan. Hij vraagt de heer Wallaart wel of hij al kan aangeven of een motie of amendement wordt overwogen, omdat dat gebruikelijk is wanneer een stuk als bespreekstuk wordt doorgeleid.

De heer **Wallaart** (PvdA) antwoordt dat hij daar nog over moet nadenken en dit eerst met zijn fractie wil bespreken. Hij vindt dat de discussie in de commissie niet vanzelfsprekend tot de conclusie leidt dat het voorstel voldoende is uitgediscussieerd. Volgens hem wringt het om de verordening al aan te passen, terwijl inhoudelijke vragen over het doel, de werkwijze en de gevolgen nog openstaan.

De **voorzitter** vat samen dat in het debat wel een onderscheid is aangebracht tussen de technische aanpassing van de Legesverordening en de bredere beleidsdiscussie over faunabeheer. Hij geeft de heer Wallaart de ruimte om bij zijn standpunt te blijven, maar wijst erop dat dit betekent dat de voordracht in Provinciale Staten opnieuw inhoudelijk aan de orde komt.

De heer **Valk** (BBB) vraagt of de voordracht niet toch als hamerstuk kan worden aangemerkt, met de mogelijkheid voor de PvdA om het stuk later alsnog te onthameren als daar aanleiding toe is. Hij vraagt zich af wat Provinciale Staten nog precies moet bespreken bij een voordracht die volgens hem vooral ziet op de vraag of leges wel of niet worden geheven; de bredere procesvragen horen wat hem betreft eerder thuis in de commissie Landelijk Gebied.

Mevrouw **Vonck** (PvdD) vraagt of de evaluatie na twee jaar ook kan betekenen dat de vrijstelling slechts voor twee jaar geldt. Zij wil weten of daarvoor een motie of amendement nodig is, of dat dit binnen de voorgestelde regeling kan worden vastgelegd.

Voor zover gedeputeerde **Rommel** dat op dat moment kan overzien, kan de vrijstelling niet eenvoudig tijdelijk worden vastgesteld; na evaluatie zou de verordening zo nodig opnieuw moeten worden aangepast. Zij houdt daarbij een voorbehoud.

De **voorzitter** wijst erop dat het stuk eventueel als hamerstuk kan worden doorgeleid en later, bijvoorbeeld in het Presidium, nog kan worden onthamerd als fracties daartoe besluiten. Daarmee schetst hij een mogelijke tussenroute.

Mevrouw **Schneemann** (Volt) geeft aan dat het voor haar fractie te vroeg is om de voordracht als hamerstuk door te geleiden. Zij overweegt een motie om te onderzoeken hoe het proces in de toekomst eenvoudiger kan worden ingericht en vindt dat daarover eerst duidelijkheid moet komen.

De heer **Van der Heijden** (D66) merkt op dat de Legesverordening en tarieventabel jaarlijks kunnen worden aangepast. Als na twee jaar uit de evaluatie blijkt dat de vrijstelling moet worden teruggedraaid, kan dat volgens hem via een latere wijziging, mits de evaluatie tijdig beschikbaar is voor de besluitvorming over de tarieventabel.

De **voorzitter** concludeert dat het agendapunt voldoende is besproken. De voordracht wijzigingsbesluit Legesverordening Noord-Holland 2026 zal als bespreekstuk worden doorgeleid naar de Provinciale Statenvergadering van 5 oktober 2026. Volt heeft een motie aangekondigd. De samenvatting van deze bespreking zal aan de stukken van de Provinciale Statenvergadering worden toegevoegd.

8 A-agenda Recreatie (recreatie & toerisme en recreatieschappen)

8.a Recreatie: Voordracht zienswijze Provinciale Staten op de organisatieverordening, de algemene verordening & de legesverordening van vier recreatieschappen

Toelichting:
De besturen van de recreatieschappen Alkmaarder- en Uitgeestermeer, Groengebied Amstelland, Spaarnwoude en Twiske-Waterland hebben de voorstellen tot wijziging van de organisatieverordening, de algemene verordening en legesverordening toegezonden aan Provinciale Staten opdat zij in staat worden gesteld hun zienswijze op deze voorstellen kenbaar te maken.

Behandelvoorstel:
PS adviseren over de voordracht zienswijze op de voorgelegde verordeningen recreatieschappen.

Eerste termijn commissie
De heer **Van der Heijden** (D66) is blij dat de commissie weer over recreatie spreekt. Hij hoopt dat met deze zienswijze het governancevraagstuk rond de recreatieschappen kan worden afgerond, zodat de aandacht weer kan uitgaan naar versterking van de schappen en de omgang met recreatiedruk bij bevolkingsgroei. D66 ziet tijdens werkbezoeken dat recreatieschappen moeite hebben om hun basisverplichtingen na te komen en recreatie mogelijk te houden, terwijl natuurbeheer daar vaak nog bovenop komt.

De fractie steunt de zienswijze van GS, omdat Twiske-Waterland de verordening volgens hem niet gelijkluidend heeft gemaakt aan die van de andere drie recreatieschappen.

Mevrouw **Oulad Hadj** (PvdA) kan zich vinden in de actualisering van de verordeningen en in het streven naar harmonisatie. Zij vindt het positief dat meer duidelijkheid wordt geboden over leges, zodat inwoners, verenigingen en ondernemers vooraf weten welke kosten zij kunnen verwachten. De PvdA vraagt waarom bij Twiske-Waterland op onderdelen verschillen blijven bestaan ten opzichte van de andere recreatieschappen en of daarvoor inhoudelijke redenen zijn. Daarnaast vraagt zij of de aandachtspunten rond aanvullende kosten en communicatie daarover vóór definitieve vaststelling voldoende worden verduidelijkt.

De heer **Klein** (ChristenUnie) steunt de harmonisering, maar vindt het proces opmerkelijk. Volgens hem lijkt een technisch probleem nu via een zienswijze van Provinciale Staten te worden hersteld. Hij vraagt gedeputeerde Rommel hoe het heeft kunnen gebeuren dat harmonisatie was afgesproken, maar één recreatieschap dit kennelijk niet in de stukken heeft verwerkt.

Mevrouw **Van der Helm-Chandansingh** (50PLUS) onderschrijft dat de legesverordeningen van de vier recreatieschappen worden aangescherpt op onder meer leesbaarheid, termijnen en teruggaveregels. Dat versterkt volgens haar de rechtszekerheid van inwoners en ondernemers.

Over de organisatieverordening volgt 50PLUS het advies om geen zienswijze in te dienen.

50PLUS heeft wel een aantal vragen. De fractie wil wel weten hoe de bestuurlijke aansturing en verantwoording richting de besturen en uiteindelijk richting Provinciale Staten worden geborgd nu het bestuursbureau en de werkgevers verdwijnen en de ambtelijke adviescommissie meer verantwoordelijkheid krijgt als ambtelijk opdrachtgever richting Recreatie Noord-Holland. Ook vraagt zij of de bestuurlijke herstructurering gevolgen heeft voor toegankelijkheid en onderhoud van voorzieningen in de recreatiegebieden, die voor veel inwoners, waaronder ouderen, belangrijk zijn om te wandelen en te fietsen.

De heer **De Vries** (VVD) kan zich vinden in het voorstel om een zienswijze in te dienen op de Algemene Verordening en de Legesverordening van de vier recreatieschappen. Uniformiteit levert volgens de VVD een efficiëntieslag op in de uitvoering.

Ook hij vraagt waarom Twiske-Waterland afwijkt, of dit recreatieschap nog met een aanpassing komt en of GS daarop zullen aansturen.

Over het vervallen van het bestuursbureau merkt hij op dat de positie van de deelnemers wordt versterkt en dat dit een actievere ambtelijke rol vraagt. De VVD gaat er vooralsnog van uit dat dit binnen bestaande middelen en tijd kan worden opgevangen en begrijpt dat GS op dit onderdeel geen inhoudelijke zienswijze indienen.

De heer **Valk** (BBB) kan eveneens instemmen met de voorgestelde zienswijze. Wel ziet hij dat door het opheffen van het bestuursbureau en de gewijzigde rol van de adviescommissie een zwaarder accent komt te liggen op opdrachtverlening, controle en voorbereiding van bestuursvergaderingen. Hij vraagt GS hoe wordt voorkomen dat deze efficiëntere werkwijze leidt tot minder bestuurlijke grip voor de deelnemers en gekozen volksvertegenwoordigers.

Eerste termijn Gedeputeerde Staten

Gedeputeerde **Rommel** deelt de wens om de discussie over governance af te ronden en weer te spreken over recreatie zelf, de recreatiedruk en het belang van de gebieden.

Over Twiske-Waterland licht zij toe dat de provincie geen meerderheid heeft in de recreatieschappen en dat met de zienswijze een fout in de stukken richting het bestuur wordt hersteld. Voor alle recreatieschappen is juist dezelfde governance beoogd.

Over het bestuursbureau schetst zij dat dit ooit is ingesteld om de communicatie tussen recreatieschappen, het bestuur en Recreatie Noord-Holland te verbeteren en opdrachten richting Recreatie Noord-Holland te organiseren. Die oplossing heeft volgens haar niet zo gewerkt als gehoopt. In deze periode is daarom opnieuw bekeken of dit bestuursbureau nog nodig is. De conclusie is dat de opdrachtverlening en het gesprek met Recreatie Noord-Holland beter ambtelijk kunnen worden georganiseerd. Volgens de gedeputeerde heeft deze wijziging geen gevolgen voor recreanten; het gaat om de manier waarop bestuurlijk en ambtelijk het gesprek over beheer en onderhoud wordt gevoerd.

Op de vragen van de PvdA over aanvullende kosten bij leges antwoordt gedeputeerde Rommel dat de leges met deze wijziging kostendekkend zijn. Als aanvullende onderzoeken nodig zijn,

wordt daarover met de aanvrager gecommuniceerd, waarna de aanvrager zelf kan bepalen wat te doen. Zij vindt het positief dat de verordeningen nu in alle schappen gelijk worden getrokken, ook al verschillen de schappen in de praktijk. Daardoor kan het bestuur zich volgens haar weer richten op de inhoudelijke gesprekken waar het in de recreatieschappen om moet gaan.

De **voorzitter** concludeert dat het agendapunt voldoende is besproken. De [naam voorstel] zal als hamerstuk worden doorgeleid naar de Provinciale Statenvergadering van 5 oktober 2026. De samenvatting van deze bespreking zal aan de stukken van de Provinciale Statenvergadering worden toegevoegd.

9 Rondvraag gedeputeerde Rommel

Voorafgaand aan de vergadering zijn er geen rondvragen ingediend aan gedeputeerde Rommel. Dit agendapunt is vervallen.

10 Sluiting

De **voorzitter** dankt de aanwezigen voor hun inbreng en sluit de vergadering om 15.50 uur.

Sluiting om 15.50 uur.

Provincie Noord-Holland

Nummer	Onderwerp	Fractie	Datum PS	Inhoud	Portefeuillehouder	Stand van zaken GS
M94-2026	Regie op een toekomstbestendige datacenterstrategie	ChristenUnie, PvdA, BBB, GroenLinks, SP, JA21, D66, Volt	07-09-2026	PS verzoeken GS: • Om met een voorstel te komen voor het aanscherpen van de datacenterstrategie, waarbij nadrukkelijk rekening wordt gehouden met nieuwe en innovatieve datacenter ontwerpen, zoals hoogbouw en de daarbij behorende specifieke koeltechnieken, en waarbij als uitgangspunt geldt dat datacenters een	Rommel, E.	

				zo laag mogelijke ecologische voetafdruk hebben • Een normenkader te ontwikkelen voor de energie-efficiëntie en het beslag op beschikbare transportcapaciteit van het stroomnet, waarbij tevens eisen worden gesteld aan de temperatuur en bruikbaarheid van de vrijkomende restwarmte, zodat deze zoveel mogelijk nuttig kan worden ingezet en de		

				energie daarmee zo efficiënt mogelijk voor meerdere doeleinden wordt gebruikt; • Een vergelijkbaar normenkader te ontwikkelen waarbij het verbruik van koelwater door datacenters aan een maximum gebonden worden; • Eveneens met het Rijk het gesprek aan te gaan over hoe voorkomen kan worden dat datacenters drinkwater		

				gebruiken om te koelen en de uitkomst zo snel mogelijk, maar maximaal over een jaar aan PS terug te koppelen; • Dit zo snel mogelijk voor te bereiden zodat PS een wijzigingsbesluit op de Omgevingsverordening kan nemen,		
M86-2026	Keti Koti van vlagmoment naar blijvende aandacht	50PLUS, SP, PvdD	29-06-2026	Provinciale Staten spreken uit dat: •het wenselijk is om ook in de komende jaren door middel van het hijsen van de vlagaandacht te	Dijk van, A.	

				besteden aan Keti Koti; • in het najaar 2026 in gesprek te gaan met het presidium over hoe deze vlagmomentenhet beste vorm kunnen krijgen in bijvoorbeeld een werkgroep uit de Staten. • PS geïnformeerd wordt vóór 1 april 2027 met een eerste uitwerking, zodat de invulling vóór Keti Koti 2027 gereed is;		
M80-2026	Provinciale regierol bij toerismespreiding en veiligheid versterken	CDA, BBB, D66	29-06-2026	PS verzoekt GS: • in gesprek te gaan met gemeenten en de sector over de	Rommel, E.	

				wijze waarop de provinciale regierol op toerismespreiding versterkt kan worden; • in gesprek te gaan met gemeenten en ondernemers over de wijze waarop deelname in de Taskforce Vitale Verblijfsrecreatie opnieuw vorm kan krijgen; • de provinciale bijdrage voor beide doeleinden weer beschikbaar kan worden gesteld voor een periode van vier jaar; • hiervoor bij de		

				begroting 2027 € 400.000,- te reserveren voor de duur van 4 jaar (€ 100.000, - per jaar;		
M77-2026	Slim verbinden van economische ecosystemen in Noord-Holland Agendapunt 8 Kaderbrief 2027 (VD-31)	VVD, BBB, CDA, D66, PVV, JA21	29-06-2026	PS verzoekt Gedeputeerde Staten: - Een compacte AI- en data-gedreven ontwikkelomgeving mogelijk te maken voor het slim verbinden van economische ecosystemen in Noord-Holland; - De uitvoering te beleggen bij of in nauwe samenwerking met een	Rommel, E.	

				bestaande publiek-private economische samenwerkingsstructuur in de metropoolregio Amsterdam, zodat bedrijven, kennisinstellingen, overheden en andere relevante partners op gepaste afstand van de provinciale organisatie kunnen worden verbonden; - Bij de uitwerking nadrukkelijk aandacht te besteden aan beschikbare datasets, analysemogelijkh		

				eden, passende AI-toepassingen, governance, privacy, cybersecurity, vertrouwelijkheid, juridische randvoorwaarden, uitvoeringscapacit eit en aansluiting op bestaande economische programma's; - Provinciale Staten jaarlijks te informeren over voortgang, resultaten, geleerde lessen, besteding van middelen en eventuele vervolgstappen, met inachtneming van de		

				noodzakelijke vertrouwelijkheid rond strategisch gevoelige informatie; - Hiervoor de komende vier jaren jaarlijks €175.000 in te zetten en dit bedrag te dekken uit de algemene reserve;		
M73-2026	Inzichtelijker maken van beleidsdoelstellingen	PvdD, GroenLinks	29-06-2026	PS verzoekt GS: – om een voorstel te doen hoe beleidsdoelstellingen beter vertaald kunnen worden naar concrete resultaten, zodat die op termijn kunnen worden meegenomen in	Rommel, E.	

				de toelichting op de jaarstukken; – dit mee te nemen bij de herijking van de P&C-cyclus;		
M68-2026	Pleiten in IPO voor opname Nederlandse Gebarentaal in het Europees Handvest voor regionale talen en talen van minderheden	GroenLinks, Volt, PvdA, BBB, PvdD	29-06-2026	PS vraagt het college van Gedeputeerde Staten: • om in navolging van de Provincie Overijssel en bij voorkeur samen met de Provincie Overijssel, in het Interprovinciaal Overleg te pleiten voor opname van Nederlandse Gebarentaal in het Europees Handvest voor regionale talen en	Dijk van, A.	

				talen van minderheden.		
M42-2026	Zet de lobbyagenda hoger op de circulaire ladder	PvdA, GroenLinks, ChristenUnie, PvdD, Volt	02-03-2026	PS verzoeken Gedeputeerde Staten: 1. In de lobbyagenda bij prioriteit 'harmonisatie einde-afvalstatus reststromen' toe te voegen dat de hoogst denkbare standaard voor veiligheid en gezondheid uitgangspunt is en blijft, zowel landelijk als Europees; 2. Een lobbydoel gericht op de hoogste treden van de R-ladder toe te voegen aan	Rommel, E.	20-08-2026: Geen wijzigingen 21-04-2026: Er volgt een aangepaste lobbyagenda en brief (rond/na de zomer 2026)

				de lobbyagenda, bijvoorbeeld via de European Circular Act (ECA) waarover dit jaar inde EU besloten wordt;		
M33-2026	Motie vreemd: Weerbaarheid havens in Noord-Holland	CDA, D66, VVD, JA21	02-03-2026	PS verzoeken GS: om bij het opstellen van het Toekomstbeeld Economie de toenemende geopolitieke druk en de weerbaarheid van de havens mee te nemen.	Rommel, E.	20-08-2026: Augustus afronding beantwoording daarna agendering voor afdoening in Commissie Bestuur 21-04-2026: 1 Juni Terugkoppeling hoe weerbaarheid havens mee wordt genomen in Toekomstbeeld nav TNO analyse

Provincie Noord-Holland

M138-2025	Monitoring digitale communicatie en kanalen	GroenLinks, Volt, PvdD, PvdA	08-12-2025	PS roept GS op • Gedurende een jaar te monitoren of mensen die via sociale media / telefoon worden doorverwezen naar een webformulier, daar ook gebruik van gaan maken.	Beemsterboer, J.	20-08-2026: Geen wijzigingen 21-04-2026: Dit jaar monitoren we de formulieren die worden ingevuld en waarbij de aanvrager vanuit een sociale mediakanaal komt. Aan het eind van de gegeven periode maken we een verslag met conclusies en inzichten.
M118-2025	Aan de slag met de structurele meevaller voor een mooier Noord-Holland	PvdA, Volt, GroenLinks, BBB, VVD	03-11-2025	Provinciale Staten roepen het college op om: - Uiterlijk bij de kaderbrief 2027 te komen met een	Rommel, E.	20-08-2026: Geen wijzigingen 21-04-2026: Wordt in juni

				bestedingsvoorstel voor de structurele meevaller(s) uit het provinciefonds; - daarbij binnen de financiële kaders te blijven; - prioriteit te geven aan voor Noord-Holland belangrijke doelen, waarvoor de(rijks)financiering onvoldoende was; - daarbij aandacht te besteden aan het coalitieakkoord en andere door Provinciale of Gedeputeerde Staten		behandeld bij debat Kaderbrief.

				geformuleerde beleidsprioriteiten ; - en hierbij vooraf Provinciale Staten te betrekken.		
M71-2025	Positief rekeningresultaat inzetten voor beheersen schuldpositie Noord-Holland	CDA, D66, ChristenUnie	30-06-2025	Provinciale Staten verzoeken GS: • om vanaf de jaarrekening 2025 een systematiek in te voeren waarbij jaarlijks het positief rekeningresultaat, na aftrek van uitgestelde verplichtingen en verschuivingen, (deels) wordt ingezet voor het beheersen van schulden; • deze	Rommel, E.	20-08-2026: Geen wijzigingen 21-04-2026: Geen wijzigingen 6-02-2026: Dit wordt meegenomen bij de behandeling jaarrekening 2025

				systematiek uit te werken en zo snel als mogelijk aan Provinciale Staten voor te leggen; • dit op te nemen in de herziening van het beleidskader Nota risicobeheersing en weerstandsvermogen.		
M202-2023	Nieuw Noord-Hollands volkslied.	CDA, GroenLinks, 50Plus, ChristenUnie	11-12-2023	PS roepen Provinciale Staten op: Een werkgroep in te stellen die een opdracht formuleert waarmee Noord-Hollandse muzikanten worden uitgenodigd om	Dijk van, A.	11-11-2025: Deze motie is een PS-aangelegenheid. 28-04-2025: nvt

				te komen met een eigentijds en aansprekend volkslied waarin de grote diversiteit van de provincie Noord-Holland en haar inwoners aan bod komen; Om het nieuwe provinciale volkslied bredere bekendheid te geven het volkslied vaker te gebruiken bij provinciale gelegenheden, bijvoorbeeld bij de Willem Arondeuslezing of het provincieconcert.		

Provincie Noord-Holland

Behandeld in datum	Onderwerp	Fractie	Portefeuillehouder	Inhoud	Stand van zaken
07-09-2026	Datacenters: inzicht in aanvragen waar mogelijk inclusief waterverbruik		Rommel, E.	TIjdens PS van 7 sept 2026 is een motie ingediend: motie M95-2026, 'Actie ondernemen tegen datacenters' maar niet aangenomen i.v.m. de volgende toezegging van gedeputeerde Rommel: . Wij kunnen u inzicht bieden in welke vergunningen er dan nog wel zouden liggen, of welke aanvragen. U heeft daar ook al een rapport van Dialogic* over gekregen waarin het niet bij naam en toenaam is genoemd. Wij kunnen u daar onder strikte	planning: het overzicht is vanaf 9 november onder geheimhouding in te zien voor de leden.

				geheimhouding en vertrouwelijkheid meer informatie over geven. Het enige waarover wij niet echt veel informatie hebben, en waarvan ik niet weet in hoeverre we daarin tegemoet kunnen komen, heeft betrekking op het waterverbruik.... ..... we zullen kijken wat we kunnen doen en dat we ons daar ook voor zullen inzetten. (*Onderzoek digitale infrastructuur en rekencapaciteit)	

Provincie Noord-Holland

24-08-2026	Mogelijkheden aanscherping onderzoeken m.b.t. drinkwater en datacenters	BBB	Rommel, E.	De heer Valk (BBB) vraagt vervolgens concreet of Provinciale Staten de omgevingsverordening kunnen aanscherpen om waterbesparing, nieuwe koeltechnieken en innovatie sterker af te dwingen. Zijn vraag sluit aan bij zijn eerdere zorg dat bedrijven weinig prikkel hebben om te innoveren zolang zij drinkwater kunnen blijven gebruiken. Gedeputeerde Rommel zegt toe schriftelijk terug te komen op de mogelijkheden	T.b.v. Cie bestuur 26 okt a.s. voorstel toezegging afgehandeld immers zie Debat PS 7 sept 2026: n.a.v. motie M94-2026 (welke is aangenomen), die gaat over de regie op toekomstbestendige datacenters. Rommel: Nou, ik denk dat het heel goed is om bij de bredere herijking van de datacenterstrategie het komende jaar daarnaar te kijken. Het gaat namelijk niet alleen dus om het waterverbruik en om een zo laag mogelijke ecologische

				binnen de omgevingsverordening.	voetafdruk, maar ook om de vraag hoe je ook op hyperscales kunt sturen. Ik heb dat ook al tegen u gezegd, dat we daar ook met het Rijk over in overleg gaan. Er is ook een motie over aangenomen. Ik denk dat we dus ook zullen moeten kijken naar de datacenterstrategie op de lange termijn, hoe we daar ook mee omgaan bij nieuwe datacenters. Aan de oude kunnen we dus niet zoveel doen.
24-08-2026	AI systemen en hoogrisico toepassingen	D66	Beemsterboer, J.	Dhr van der Heijden: inhoudelijke aandachtspunt is de Europese AI-verordening. De	

				volgende fase daarvan is inmiddels ingegaan en vraagt dat overheden tijdig weten welke AI-systemen zij gebruiken, in het bijzonder welke toepassingen als hoog risico gelden. De provincie voert die inventarisatie nog uit. D66 wil daarom de geruststelling dat de organisatie voldoende op koers ligt om vóór de 660 handhaving in 2027 aan alle verplichtingen te voldoen. Als dat niet zo is, moet volgens hem tijdig duidelijk worden welke extra maatregelen nodig	

				zijn. Gedeputeerde Beemsterboer: De provincie brengt alle risico's in beeld, maar behandelt hoogrisicotoepassing en als eerste omdat de Europese regelgeving daarvoor aanvullende maatregelen verlangt. De gedeputeerde zegt toe toepassingen met een hoog risico vooraf met een collegestuk (C-stuk) aan Provinciale Staten te melden.	
24-08-2026	jaarlijks update werken met AI en Data	PvdA 50plus	Beemsterboer, J.	De heer Wallaart had gevraagd waarom de evaluatie pas begin 2028 volgt.	

				Gedeputeerde Beemsterboer erkent dat dit voor AI ver weg is en zegt toe jaarlijks een korte update over data en AI te geven. De ontwikkelingen zijn volgens hem groot genoeg om Provinciale Staten ieder jaar over de voortgang te informeren. Gedeputeerde Beemsterboer antwoordt dat de stappen tot en met eind 2027 in de notitie zijn opgenomen. .... Het eerstvolgende moment is ongeveer twaalf maanden na	

				deze bespreking. Daarmee wordt de voortgang niet pas bij het eindrapport in 2028 besproken.	
24-08-2026	Herijking P&C cyclus: impact naar voren halen jaarrekening	VVD	Rommel, E.	Onderdeel van het voorstel herijking P&C cyclus is de behandeling van de jaarrekening in PS in de aan de voorafgaand aan de behandeling van de voorjaarsnota te plannen. Gedeputeerde Rommel zegt toe een impactanalyse te maken en deze te delen met de Staten. Daarin wordt opgenomen welke onzekerheden ontstaan als de	

				behandeling wordt vervroegd, welke informatie van verbonden partijen dan nog kan ontbreken en wat de gevolgen zijn voor de controle door de accountant.	
18-06-2026	Evenementen recreatieschap en ecologie	PvdD	Rommel, E.	Gedeputeerde Beemsterboer antwoordt dat evenementen worden getoetst door de omgevingsdienst aan de geldende normen. Daarbij wordt volgens hem ook het broedseizoen meegewogen. Als een vierjarige vergunning afloopt en een nieuwe aanvraag wordt gedaan, moet die	t.b.v. 24 sept 2026 voorstel toezegging afgedaan - We kennen het onderzoek zoals bedoeld door mevr. Van Aesch. Dat onderzoek is niet iov het recreatieschap of de organisator uitgevoerd. Het onderzoek is ook niet uitgevoerd door een onafhankelijk ecologisch

				opnieuw worden beoordeeld op ecologie en op de gevolgen voor het broedseizoen. Hij noemt de zorg van mevrouw Van Aesch terecht en zegt toe binnen het recreatieschap na te vragen hoe deze afweging is gemaakt. Mevrouw Van Aesch (PvdD) wijst vervolgens op recente berichtgeving in het Noordhollands Dagblad over een contra-expertise door een ander bureau dan TAUW. Volgens haar zou daaruit blijken dat vogels en	onderzoeksbureau aangesloten bij het Netwerk Groene Bureau, zoals vereist van organisatoren. Dit onderzoek is door de rechter afgewogen in de rechtszaak, en de partij die het indiende is alsnog niet ontvankelijk verklaard. De inhoudelijke behandeling van deze contra expertise is daarmee afgerond en er ligt een gerechtelijke uitspraak. Die volgen wij.

				vleermuizen schade ondervinden en niet terugkeren. Zij vraagt of gedeputeerde Beemsterboer bereid is dat onderzoek te bekijken en mee te wegen bij een eventuele vervolgprocedure voor het Lentekabinet. Gedeputeerde Beemsterboer zegt toe dat hij bereid is naar het contra-expertiseonderzoek te kijken.	
15-06-2026	Effectiviteit van beleid voor groene en circulaire economie	PvdD	Rommel, E.	Mevrouw Van Aesch (PvdD) heeft een onbeantwoorde vraag naar de effectiviteit van beleid voor	

				groene en circulaire economie. Zij wil weten hoe Gedeputeerde Staten beoordelen of de doelen worden gehaald. Gedeputeerde Rommel antwoordt dat de provincie meer doet dan kennis uitwisselen. Zij verwijst naar haar Europese inzet, onder meer via de North Sea Commission. Volgens haar heeft Noord-Holland daar bijgedragen aan Europese doelen voor circulaire economie. Ook noemt zij de Omgevingsvisie,	

				waarin ruimte wordt gereserveerd voor circulaire economie. Daarnaast wijst zij op de bouwdeal, die volgens haar goed loopt en ook buiten Noord-Holland aandacht krijgt. Mevrouw Van Aesch (PvdD) vraagt of Provinciale Staten jaarlijks een overzicht kunnen krijgen. Dat overzicht moet laten zien hoe de provincie werkt aan groene en circulaire economie. Ook moet duidelijk worden waar Noord-Holland staat en hoe	

				ver de provincie nog van haar doelen af is. Gedeputeerde Rommel zegt dat zij de vraag breder ziet dan alleen cijfers. Zij neemt de vraag mee en bekijkt hoe Provinciale Staten hierover goed kunnen worden geïnformeerd. Daarbij wil zij een vorm vinden waarin successen zichtbaar worden, maar ook duidelijk is wat nog niet goed gaat.	
18-05-2026	Regenboog terugkoppeling uit overleg met gemeenten, incl. aandacht voor	D66 cs. ; 50plus	Dijk van, A.	Over de samenwerking met gemeenten geeft gedeputeerde Rommel aan dat	Nav navraag in vergadering van 15 juni 2026 is de omschrijving van

	ouderen zorg en wonen			gemeenten primair verantwoordelijk zijn voor lokaal inclusiebeleid. De provincie wil daarom een nieuwe bijeenkomst organiseren om met gemeenten in beeld te brengen waar behoefte aan bestaat en op welke wijze de provincie daarop, passend bij haar rol, kan aansluiten. Daarbij wordt mede gekeken naar bestaande voorstellen van Movisie en naar de vraag of aanvullende provinciale inzet nodig is. 50PLUS wil dat het	deze toezegging verduidelijkt.

				beleid ook aansluit bij de leefwereld van (met name oudere) LHBTIQ+ personen, bijvoorbeeld in de ouderenzorg en woonvoorzieningen zij vragen of in de verdere uitwerking deze koppeling expliciet wordt meegenomen, zodat het beleid ook in de praktijk effect heeft voor deze groep. Beleid rond wonen, zorg en (ouderen)zorg ligt in de eerste plaats bij gemeenten. De provincie heeft daar geen directe uitvoerende rol. Het volgende is	

				daarom toegezegd: Gedeputeerde Rommel geeft aan dat de inbreng van 50PLUS over wonen, zorg en ouderenzorg kan worden betrokken bij het overleg met gemeenten. Zij zegt toe dat na deze bijeenkomst een terugkoppeling aan de commissie zal worden gegeven over de uitkomsten en eventuele vervolgstappen.	
19-01-2026	datacenters: versterken beleid t.a.v. hyperscales, watergebruik en ecologische voetafdruk		Rommel, E.	Mevrouw Alberts-Oosterbaan (SP) stelt voor om binnen de provinciale datacenterstrategie beter rekening te	T.b.v. Cie bestuur 26 okt a.s. voorstel toezegging afgehandeld immers zie Debat PS 7 sept 2026: n.a.v. motie

				houden met verticale bouw. Ze vergelijkt de situatie met gemeenten die grond per kantoorverdieping verkopen. Volgens haar zou een vergelijkbare benadering kunnen helpen om te voorkomen dat hyperscales de regels omzeilen door de hoogte in te bouwen. Ze vraagt of gedeputeerde Rommel erkent dat hier sprake is van een maas in de regelgeving. Gedeputeerde Rommel bevestigt dat bouwen in de	M94-2026 (welke is aangenomen), die gaat over de regie op toekomstbestendige datacenters. Rommel: Nou, ik denk dat het heel goed is om bij de bredere herijking van de datacenterstrategie het komende jaar daarnaar te kijken. Het gaat namelijk niet alleen dus om het waterverbruik en om een zo laag mogelijke ecologische voetafdruk, maar ook om de vraag hoe je ook op hyperscales kunt sturen. Ik heb dat ook al tegen u gezegd, dat we daar

				hoogte inderdaad leidt tot een kleiner oppervlak, waardoor een datacenter formeel onder de tien hectare blijft. Zij legt uit dat de definitie van hyperscales wordt vastgesteld door het Rijk en dat de provincie die niet zomaar kan aanpassen. Toch zegt zij toe te zullen uitzoeken of aanpassing of aanscherping binnen de provinciale strategie mogelijk is, juist naar aanleiding van deze casus. Op de vervolgvraag van mevrouw Alberts-Oosterbaan	ook met het Rijk over in overleg gaan. Er is ook een motie over aangenomen. Ik denk dat we dus ook zullen moeten kijken naar de datacenterstrategie op de lange termijn, hoe we daar ook mee omgaan bij nieuwe datacenters. Aan de oude kunnen we dus niet zoveel doen.

				(SP) bevestigt gedeputeerde Rommel expliciet dat GS zullen terugkoppelen aan Provinciale Staten. Zij herhaalt dat de provincie de afspraak heeft gemaakt om geen nieuwe hyperscales meer toe te staan, en dat GS willen bekijken welke ruimte er is om dat beleid te versterken. Gedeputeerde Rommel reageert op de bredere vraag of de datacenterstrategie nog goed werkt. Volgens haar doet de strategie dat wel degelijk, mede	

				doordat deze bewust kortlopend is opgezet en recent is herijkt. Een algemene evaluatie acht GS daarom op dit moment niet nodig. Wel geeft gedeputeerde Rommel aan dat de recente casus aanleiding vormt om specifiek te onderzoeken of en hoe het provinciebestuur meer bevoegdheden kan inzetten, zoals eerder is toegezegd.	
19-01-2026	Financiën: Maatschappelijke effecten verbonden	VVD Volt	Rommel, E.	Op de opmerking dat in de jaarrekeningen van deelnemingen weinig terug te	Planning: dit volgt bij de behandeling van nieuwe nota verbonden partijen

	partijen in jaarrekeningen			vinden is over maatschappelijke bijdragen, antwoordt zij dat de kadernota daar niet het juiste instrument voor is. Die nota stelt kaders, maar de jaarrekening biedt meer ruimte om dit soort informatie op te nemen. Ze vindt zelf dat het onderdeel over maatschappelijke doelstellingen scherper had gekund. Gedeputeerde Rommel zegt toe te zullen bekijken wat er op basis van de opmerkingen van de commissie mogelijk is om in de	

				jaarrekening meer inzicht te geven in maatschappelijke effecten van verbonden partijen. Gedeputeerde Rommel antwoordt dat zij dit voorstel wil verkennen samen met de ambtelijke organisatie. Zij wil nagaan welke informatie over verbonden partijen, zoals risico's en maatschappelijke effecten, op een zinvolle en betrouwbare manier kan worden opgenomen. Volgens haar is het niet vanzelfsprekend dat de provincie van elke	

				verbonden partij alles weet, wat de mate van detail in de jaarrekening beperkt. Gedeputeerde Rommel zegt toe hierop terug te komen met een voorstel over wat er wél mogelijk is om Provinciale Staten beter inzicht te geven.	
19-01-2026	Governance recreatieschappen - lijn voor de toekomst, rol/positieprovincie	D66 Groen Links	Rommel, E.	De heer van der Heijden (D66) geeft aan dat het initiatiefvoorstel over de governance van de recreatieschappen van zijn hand en die van Statenlid	PS 29 juni 2026 (zie Voordracht 38 - 2026 financiële stukken recreatieschappen): (....) Statenlid KORZELIUS (GroenLinks):

Provincie Noord-Holland

				Korzelius ontbreken op de agenda, omdat dit initiatiefvoorstel inmiddels is ingehaald door de actualiteit. Gedeputeerde Staten hebben namelijk een inhoudelijke reactie gestuurd, waarin zij toezeggen om in juli 2026 een stuk aan te leveren over dit onderwerp. De heer van der Heijden vraagt Gedeputeerde Staten om deze toezegging formeel vast te leggen, zodat de Staten hierover na de zomer een gesprek kunnen voeren.	Voorzitter, dank u wel. Ja, maar ik kan me voorstellen dat u zegt: we zijn ook afhankelijk van wat de gemeenten willen. Maar aan de andere kant hebben wij nog niet een blauwdruk als provincie vastgesteld van wat wij willen met die recreatieschappen, nog los van wat gemeenten willen. Ik wil gewoon een duidelijke lijn voor de toekomst hebben: hoe gaan wij om met recreatie? Welke rol vervullen wij als provincie bij die recreatieschappen? Want het laat onverlet dat

Provincie Noord-Holland

				Gedeputeerde Rommel bevestigt de toezegging. Zij onderstreept het belang van het onderwerp, omdat de provincie hier al enkele jaren mee bezig is. Gedeputeerde Rommel spreekt de wens uit om hierover het gesprek aan te gaan en verdere toelichting te geven.	recreatieschappen heel belangrijk zijn, omdat recreatie heel belangrijk is. Maar een heldere lijn van bestuurlijk willen wij die kant op, ontbreekt. Gedeputeerde ROMMEL: Ja, als u zegt dat u vanuit de Staten breed graag onze positie bij de schappen wilt heroverwegen en wilt weten wat de mogelijkheden zijn, dan wil ik daar best een voorstel voor doen. Maar dat betekent wel dat wij als provincie twee keuzes hebben: je blijft zitten waar je

					bent of je gaat eruit. Dan kun dus kijken, als u dat bedoelt, wat kun je dan als je zegt dat we uit die recreatieschappen stappen, wat dan onze mogelijkheden zijn voor hoe je dan wel met de recreatieschappen om wilt gaan. Als u dat wilt, dan ben ik graag bereid daar een voorstel voor te doen. Vergadering 18 mei 2026: De heer Van der Heijden (D66) , mede namens Statenlid Korzelius, naar de stand van zaken van de toezegging van

Provincie Noord-Holland

					gedeputeerde Rommel over de recreatieschappen en de governance, naar aanleiding van het ingetrokken initiatiefvoorstel. Gedeputeerde Rommel antwoordt dat de reactie inmiddels gereed is, maar nog niet aan de commissie is toegezonden. Zij geeft aan dat deze naar verwachting binnen enkele dagen wordt verstuurd en onderdeel uitmaakt van de jaarstukken over de recreatieschappen.

Provincie Noord-Holland

24-11-2025	Voorspelbaar begroten en inzicht in onderbesteding	VVD D66	Rommel, E.	Gedeputeerde Rommel gaat vervolgens in op de opmerkingen van de VVD over onderbesteding en het belang van een strakke begroting. Zij bevestigt de urgentie en deelt de wens om de begroting zo voorspelbaar mogelijk te maken. Tegelijk wijst zij erop dat er ook meevallers zijn geweest die niet voorzien konden worden, onder meer door onverwachte ontwikkelingen vanuit het Rijk. Zulke factoren maken het lastig om volledig strak te begroten.	planning: begroting 2027 Zie debat Jaarrekening 2025 d.d. 15 juni 2026: Over onderbesteding zegt gedeputeerde Rommel dat de provincie dit gerichter wil volgen. De financiële afdeling werkt dichter op de organisatie om plannen, uitvoering en bestedingen beter te bewaken. Bij de Jaarrekening 2026 wil zij inzicht geven in soorten onderbesteding. Daarbij kan het gaan om capaciteitstekort, inflatie, ontbrekende grondstoffen of

				Gedeputeerde Rommel benadrukt dat het college de afgelopen jaren sterk heeft ingezet op een hygiënische, oftewel zuivere en transparante, begroting. Zij erkent dat er ook financiële verrassingen zijn geweest, wat voor het college zelf een lastige periode was. Volgens haar hoeft onderbesteding niet altijd te wijzen op een gebrek aan uitvoeringskracht; soms vallen resultaten simpelweg mee of is er sprake van externe belemmeringen, zoals stikstofregels	andere uitvoeringsproblemen. Zij benadrukt dat 100% uitvoering niet realistisch is. Wel wil zij dat de provincie zo dicht mogelijk bij volledige uitvoering komt. Daarvoor moeten oorzaken van onderbesteding tijdens het jaar binnen de organisatie worden besproken en tijdig worden bijgestuurd. ... Gedeputeerde Rommel geeft het gevraagde realisatiepercentage voor investeringen. De provincie rekent

				bij infrastructurele projecten. Om hier beter inzicht in te krijgen, kondigt zij aan intensiever overleg te voeren binnen de organisatie. Daarmee wil zij scherper in beeld krijgen waar onderbestedingen precies vandaan komen: ligt het aan meevallende kosten, beperkte capaciteit, of externe factoren? Dit sluit aan op de toezegging aan D66 om de oorzaken van onderbesteding helderder en concreter te maken voor Provinciale Staten.	in de begroting met ervaringscijfers van 130 miljoen euro per jaar. In 2025 is 105 miljoen euro aan investeringen gerealiseerd. In 2024 was dat 88 miljoen euro. Daarmee komt de realisatie uit op ongeveer 80%. Over het eerdere inzicht in de knoppen tegen onderbesteding zegt gedeputeerde Rommel dat zij dit moet uitzoeken. Volgens haar is dit ingewikkeld, omdat de provincie tijdens het jaar blijft monitoren. Zij wil met Financiën

				Wat betreft de zorgen over oplopende werkdruk als gevolg van onderbesteding, herhaalt zij dat onderbesteding niet altijd veroorzaakt wordt door werkdruk. Toch erkent zij het belang van meer inzicht in de oorzaken en zegt toe hier meer duidelijkheid over te verschaffen.	bespreken wat eerder mogelijk is. De heer Van der Heijden (D66) vindt dat de toezegging te lang openstaat. Volgens hem staat die al een jaar op de lijst. Als de informatie pas bij de jaarrekening 2026 komt, duurt de afhandeling bijna twee jaar. Gedeputeerde Rommel zegt toe te bekijken wanneer de informatie naar Provinciale Staten kan komen. Zij komt daarop terug.

Provincie Noord-Holland

30-06-2025	Ecologisch beheer - recreatieschap Spaarnwoude	PvdD	Rommel, E.	Mbt ecologisch beheerplan recreatieschap Spaarnwoude: Maar we lezen ook dat, behalve deze ambities, de rest van het ecologisch beheerplan op financiering wacht vanwege subsidiebudget. En dat is op zich begrijpelijk, maar volgens ingewijden schijnt dit te betekenen dat de klepelmaaiers weer vaker tevoorschijn worden gehaald in Spaarnwoude. Die klepelmaaiers helpen negentig procent van de aanwezige insecten om zeep. En	t.b.v. 24 sept 2026 voorstel toezegging afgedaan - Reactie gedeputeerde: “Wij delen met u het belang van biodiversiteit. Het ecologisch beheer is inderdaad vorig jaar onder de aandacht gebracht bij het recreatieschap. Het klopt dat het ecologisch beheer wordt uitgevoerd voorzover dit niet leidt tot extra kosten. In een aantal gevallen wordt, bijvoorbeeld met subsidie, een stap extra gedaan. Denk hierbij aan bossenrevitalisatie (met subsidie van de

				bovendien is het een misconceptie dat ecologisch beheer per definitie meer kosten met zich meebrengt. En ik wil daarom gewoon aan de gedeputeerde vragen, zonder motie of amendement – dat lijkt me hierbij wat overdreven – of zij in haar rol als lid van het dagelijks bestuur van het recreatieschap onder de aandacht wil blijven brengen dat er wellicht andere onderdelen van het ecologisch beheerplan zijn die zonder extra kosten	provincie), maar ook aan een aantal ecologische bermen en natuurvriendelijke oevers (met subsidies van Rijnland). Gedeputeerde Rommel zal bij de eerstvolgende bestuurlijke bijeenkomst dit onderwerp weer aan de orde brengen." De volgende bestuurlijke bijeenkomst van SPW is begin oktober. Debat 18 juni 2026 over de Fin stukken recreatieschappen: Op de vraag van mevrouw Van Aesch (PvdD) naar het ecologisch beheerplan voor Spaarnwoude zegt

				wèl uitgevoerd kunnen worden. Rommel in reactie op de zorg rond het klepelmaaien: Zal onder de aandacht brengen dat er andere onderdelen zijn van het plan die wel zonder extra kosten uitgevoerd kunnen worden. Dus dat wil ik ook wel toezeggen.	gedeputeerde Beemsterboer toe dat Gedeputeerde Staten daar schriftelijk op terugkomen. Vergadering 16 maart 2026 (ag.pt. 2) Volgens dhr Hollebeek (PvdD) wachtte dit ecol. beheerplan op financiering, mn. voor de zorg rondom klepelmaaien, dat 90% van de insecten doodt. Hij verwijst naar zijn vraag in juni 2025 aan gedeputeerde, waarin hij vroeg of zij in haar rol als lid van het dagelijks bestuur van het recreatieschap onder de aandacht wil

					blijven brengen dat er mogelijk andere onderdelen van het ecologisch beheerplan zijn die zonder extra kosten uitgevoerd kunnen worden. Gedeputeerde Rommel heeft toen toegezegd dit onder de aandacht te brengen. De heer Hollebeek vraagt zich nu, negen maanden later, af wat de voortgang is van deze toezegging. Gedeputeerde Rommel geeft aan dat er op dit moment nog geen nieuws over te melden is. Volgens gedeputeerde

Provincie Noord-Holland

					Rommel heeft zij destijds wel aandacht gevraagd voor deze kwestie. Zij zal bij Recreatie Noord-Holland (RNH), die de uitvoering voor Spaarnwoude doet, navragen hoe de stand van zaken is en zal hier later op terugkomen bij de heer Hollebeek.

Planningsoverzicht commissie Bestuur Commissie Bestuur versie t.b.v. 26 oktober 2026

Beeldvorming (Fase 1)	: BOT-overleg of technische briefing / overleg derden
Oordeelsvorming (Fase 2)	: ter bespreking, B-agenda
Besluitvorming (Fase 3)	: Voordracht ter voorbereiding PS, A-agenda

	2026									2027		2027	Behandeling
	19-1	16-2	16-3	18-5	15-6	27-8	21-9	26-10	30-11	18-1	15-2	na mrt	Duiding, werkafspraken en *geplande zaken*
Algemeen													
1e begrotingswijziging													
Kaderbrief												juni	Zie Strategische agenda PS: financiële keuzes op hoofdlijnen.
Jaarstukken												juni	
2e begrotingswijziging													
Begroting en Memorie van Antwoord												okt	
Legesverordening												okt	Planning: Jaarlijks wordt de legesverordening vastgesteld in relatie tot de begroting. Legesverordening 2025 en 2026 tussentijdse bijstelling.
3e begrotingswijziging													
Portefeuille Bestuur													
Participatieverordening													Startnotitie participatieverordening met advies werkgroep inwonersparticipatie. *Processtappen: 18 mei concept Participatieverordening (voor ter inzagelegging) t.v.v. inspraakverordening en verordening burgerinitiatief.* *Q4: definitieve versie Participatieverordening* *2029: Evaluatie na twee jaar*
Agenda kwaliteit openbaar bestuur Noord-Holland											ovb		Ontwikkelingen in het openbaar bestuur leiden tot een nieuwe agenda. Dit is toegelicht in een TB in sept 2024. De concept-agenda is besproken in de commissie. De agenda is vastgesteld. *Planning: Febr 2027 Staat van NH gemeente*
Agenda weerbaar NH												ntb	Kader: Agenda weerbaar Noord-Holland . Januari 2025: Onderschrijven weerbaarheidsnorm NH, *Planning 2027 evaluatie en eventuele bijstelling.*
Europa: vooruitblik/werkprogramma HNP													Kader: Europastrategie 2022-2030 Noord-Holland Tussentijdse beschouwing Europastrategie in 2026 (A38-2021) Briefing over monitor Europese subsidies Bespreking brief werkafspraken en amendement.
P&C RRK												juni	*Planning: voor de zomer concept begroting RRK*
Onderzoeksprogramma Randstedelijke Rekenkamer												Q1	Kader: Onderzoeksprogramma wordt t.k.n. aangeboden en wordt in najaar bijgesteld.
GR en RvO Randstedelijke Rekenkamer													De gemeenschappelijke regeling en het reglement van orde van de Randstedelijke Rekenkamer dienen op een aantal punten geactualiseerd en verduidelijkt te worden. Mn. rol progr raad. Aldus evaluatierapport 27 mei 2025 *Planning: nog onbekend*

Planningsoverzicht commissie Bestuur Commissie Bestuur versie t.b.v. 26 oktober 2026

Beeldvorming (Fase 1)	: BOT-overleg of technische briefing / overleg derden
Oordeelsvorming (Fase 2)	: ter bespreking, B-agenda
Besluitvorming (Fase 3)	: Voordracht ter voorbereiding PS, A-agenda

	2026									**2027**		**2027**	**Behandeling**
	19-1	**16-2**	**16-3**	**18-5**	**15-6**	**27-8**	**21-9**	**26-10**	**30-11**	**18-1**	**15-2**	**na mrt**	Duiding, werkafspraken en *geplande zaken*
Initiatiefnota Nederlandse gebarentaal in zicht (Volt/GL/PvdA)													Vastgesteld. Uitwerking besluit Presidium 22 juni 2026
Initiatiefnota regenboogstembus akkoord (D66/GL/PvdA/Volt/PvdD /VVD)													Vastgesteld.
Nota Risicomanagement													*Planning: zie startnotitie Financiele kaders tegelijk met Nota weestandsvermogen en kengetallen*
Portefeuille Financiën													
Startnotitie toekomstbestendige financiële kaders (StrA PS)		Rekcie											themapagina Financiele keuzes op hoofdlijnen. Beperkte technische actualisatie financiële verordening, een herziening Financiele verordening in 2025 volgt later deze periode. Is onderdeel van de Opdracht agendacommissie tot startnotitie. Processtappen 18 mei TB P&C cyclus en kadernota weerstandsvermogen en kengetallen, 28 mei rekeningencommissie. *Planning: TB* *P&C cyclus B bespreking 27 aug 2026, bespreking Rekcie ntb sept, voordracht 26 okt*
Nota weerstandsvermogen en kengetallen													Planning: *voordracht 30 nov*
Kadernota verbonden partijen													Kader: Kadernota Verbonden partijen 2020 Processtappen: Evaluatief deel onderzoek B > Verkennend deel onderzoek *Planning Actualisatie kadernota verbonden partijen Q4/Q1*
Nazorgfonds gesloten stortplaatsen													TB 20 januari 2025 aanpassing van de rekenrente is nodig. Oordeelsvorming over de vast te stellen rekenrente voor het Fonds nazorg gesloten stortplaatsen Provincie Noord-Holland.
Grondwateronttrekkings-heffing													
Portefeuille Economie													
Toekomstbeeld van de economie. Input voor ruimtelijke afweging													Toegelicht in uitvoeringsagenda 2025-2028. Planning: zie routekaart regie op de ruimte thema Circulaire en duurzame economie. 22 mei 2025 TB. Mei 2026 Ontwerp omgevingsvisie – Economie verder uitgewerkt *(Cie Ruimte)* *Q3 2026 Presentatie Toekomstbeeld richtinggevende fase* Q1 2027 *voordracht Toekomstbeeld van de economie*
Onderzoek ROM Randstedelijke Rekenkamer	werkbezoek												Duiding: PS besluit over deelname ROM Opgenomen in het onderzoeksprogramma RRK 2024. Inventarisatiefase in Q1. Onderzoeksrapport wordt eind mei 2025 gepubliceerd. Inmiddels is in opdracht van de aandeelhouders gestart met een evaluatie van de ROM Inwest.

Planningsoverzicht commissie Bestuur Commissie Bestuur versie t.b.v. 26 oktober 2026

Beeldvorming (Fase 1)	: BOT-overleg of technische briefing / overleg derden
Oordeelsvorming (Fase 2)	: ter bespreking, B-agenda
Besluitvorming (Fase 3)	: Voordracht ter voorbereiding PS, A-agenda

	2026									2027		2027	Behandeling
	19-1	16-2	16-3	18-5	15-6	27-8	21-9	26-10	30-11	18-1	15-2	na mrt	Duiding, werkafspraken en *geplande zaken*
													Planning: Informeren Cie over de evaluatie in relatie tot het toekomstbeeld economie in Q1
Portefeuille Recreatie													
Recreatieschappen SPW RAUM TW LSD en GGA													Zienswijze op financiële stukken van de vijf recreatieschappen waar PNH aan deelneemt. Inhoudelijk geen aanleiding tot een zienswijze op de kadernota's 2026 van de vier recreatieschappen (zie c-agenda). Voor het Plassen schap geldt ogv de GR dat een vierjarig financieel perspectief (geldend voor 2024-2027) wordt opgesteld en geen jaarlijkse kadernota. 13 okt 2025 voordracht Jaarrekening 2024 Plassenschap 21-9-2026:voordracht zienswijze algemene, organisatie en legesverordeningen
Governance recreatieschappen													Initiatiefnota recreatieschappen, groen voor iedereen. Fractie D66. Ingetrokken. GS reactie (ingekomen brief 1004). Planning: het algemene beeld over de recreatieschappen in de commissie bespreken en daarbij het Zuid-Hollandse model meenemen. Zie voordracht financiële stukken recreatieschappen.
Recreatie en toerisme													Okt 2024 discussienota toerisme (CDA) > Amendement: Continuering sterke betrokkenheid provincie bij toerisme. 27 febr 2025: TB waterrecreatie Planning: Technische briefing recreatiedruk in Noord-Holland (nav ingetrokken initiatiefvoorstel recreatieschappen).
Portefeuille MRA													
MRA Agenda 2024-2028													PS brief propositie NH t.b.v. nieuwe MRA agenda vastgesteld in PS 13 nov 2023. Traject ''wensen en opvattingen'' over 80% MRA Agenda. PS 16-12-2024 Vd74: De MRA agenda 2025-2028, bijbehorende meerjarenuitvoeringsprogramma MUVP) en Meerjarenbegroting 2025-2028. Jaarlijks stelt MRA een termijnagenda op, deze wordt tkn aan Cie verzonden.
MRA jaarverslag, wensen en bedenkingen PS												Q1	*Planning: jaarlijks*
Jaarlijkse voortgangsbrief platform Economie, Mobiliteit & Ruimte													*Planning: 1e commissie nieuwe jaar 2026 (1e keer B-stuk, ook om te toetsten of dit tegemoetkomt aan de vraag, daarna C-stuk)*
Portefeuille IPO Data & ICT													
AI en digitaliseringsstrategie													C-agenda 15-02-2024: Beknopte evaluatie Datastrategie 2021-2023 en GS heeft Algoritmebeleid vastgesteld. 16-09-2024: Technische briefing AI en data. 21-10-2024: gedachtewisseling nieuwe strategie. Zie ook 19 maart De kracht van data en AI voor de woningbouwopgave (evenement georg door PNH). *Planning: jaarlijks medio sept voortgangsbrief (toegezegd)*
IPO: Bestuursprogramma 2023-2027													Proces en planning besproken in AV IPO van 7 nov 2023. B-agenda 15-02-2024: reactie op het IPO-bestuursprogramma. *Voortgang bestuursprogramma komt jaarlijks op de agenda van de commissie*
IPO: P&C cyclus													Mei: bespreken GS brief en IPO conceptbegroting volgend jaar Oktober: bespreken begroting komende jaar met AV leden ivm behandeling in Algemene vergadering IPO van het najaar.

Planningsoverzicht commissie Bestuur Commissie Bestuur versie t.b.v. 26 oktober 2026

Beeldvorming (Fase 1)	: BOT-overleg of technische briefing / overleg derden
Oordeelsvorming (Fase 2)	: ter bespreking, B-agenda
Besluitvorming (Fase 3)	: Voordracht ter voorbereiding PS, A-agenda

	2026									**2027**		**2027**	**Behandeling**
	19-1	**16-2**	**16-3**	**18-5**	**15-6**	**27-8**	**21-9**	**26-10**	**30-11**	**18-1**	**15-2**	**na mrt**	Duiding, werkafspraken en *geplande zaken*
IPO: Algemene vergadering													Datum AV 2026: 7 april, 23 juni, 3 nov.

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier R.J.C. van der Laan
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten
Uw contactpersoon
D. Bosch
CZ/COM/WCA

Telefoonnummer +31235143133
david.bosch@noord-holland.nl

Verzenddatum
10 SEP. 2026

Kenmerk
COM030826DB3

Uw kenmerk

Betreft: vaststelling Participatieverordening Noord-Holland 2026 (na zienswijzeprocedure)

Geachte leden,

Hierbij ontvangt u ter besluitvorming de bijgaande Statenvoordracht met het bijbehorende ontwerpbesluit, met bijlagen, over definitieve tekst Participatieverordening Noord-Holland 2026.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris
M.J.H. van Kuijk

voorzitter
A.Th.H. van Dijk

3 bijlage(n)

Nota van beantwoording zienswijzen Participatieverordening

Participatieverordening Noord-Holland 2026

Statenvoordracht

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

Provincie Noord-Holland

2026 | 60

VOORDRACHT

Provinciale Staten van Noord-Holland

Haarlem, 8 september 2026

Onderwerp: vaststellen Participatieverordening Noord-Holland 2026

Kenmerk: COM030826DB4

Bijlagen:

Nota van beantwoording zienswijzen Participatieverordening

Participatieverordening Noord-Holland 2026

1. Inleiding

Op basis van de Wet versterking participatie op decentraal niveau zijn Provinciale Staten (PS) gehouden om uiterlijk 1 januari 2027 de provinciale inspraakverordening te verbreden naar een participatieverordening.

2. Doelstellingen en evaluatiecriteria

De Wet versterking participatie op decentraal niveau heeft als doel het vergroten van de betrokkenheid van inwoners bij lokaal beleid. De wet richt zich op drie kernpunten: het uitbreiden van inspraak naar de hele beleidscyclus, het verplichten van een lokale participatieverordening en het versterken van de lokale democratie.

De werking van de participatieverordening wordt na twee jaar geëvalueerd.

3. Financiering, communicatie en inwonersparticipatie

De voorgelegde Participatieverordening Noord-Holland 2026 heeft geen financiële of personele consequenties en kan binnen bestaande middelen uitgevoerd worden.

4. Proces en procedure

Op 1 juni 2026 hebben Provinciale Staten de ontwerp-Participatieverordening besproken en vastgesteld. Deze heeft van 10 juni 2026 tot en met 5 augustus 2026 ter inzage gelegen. In de Nota van beantwoording zienswijzen Participatieverordening staat een overzicht van ingediende zienswijzen en het antwoord van de provincie hierop.

De zienswijzen hebben tot de volgende tekstuele aanpassing geleid in Hoofdstuk 4 Uitdaagrecht, onder Artikel 10, onderdeel a, Beoordelingskader:

~~*a. het een lopend uitvoeringstraject betreft;*~~

is vervangen door:

a. het een lopend uitvoeringstraject betreft, waarbij overname redelijkerwijs niet meer mogelijk en onwenselijk is;

en in de bijbehorende toelichting op de participatieverordening:

~~*Het bestuursorgaan kan een verzoek afwijzen als het van oordeel is dat de taak met de toepassing van het uitdaagrecht niet beter wordt uitgevoerd of de kosten hoger zijn, als het een lopend plan of een ondergeschikte aanpassing daarvan betreft en als de kosten van de uitvoering van de taak boven de Europese drempelwaarde uitkomen.*~~

is vervangen door:

Het bestuursorgaan kan een verzoek afwijzen als het van oordeel is dat de taak met de toepassing van het uitdaagrecht niet beter wordt uitgevoerd, de kosten hoger zijn, de kosten van de uitvoering van de taak boven de Europese drempelwaarde uitkomen, als het een lopend plan (of een ondergeschikte aanpassing daarvan) betreft.

De afwijzingsgrond "lopend uitvoeringstraject, waarbij overname redelijkerwijs niet meer mogelijk en onwenselijk is" is bedoeld voor situaties waarin een traject of de voorbereidingen op een traject al zodanig in uitvoering is dat overname niet meer haalbaar is. Bijvoorbeeld in het stadium dat al juridische, financiële, personele, organisatorische of andere verplichtingen aangegaan zijn, of dat de totstandkoming van deze verplichtingen al vergevorderd zijn en het openbreken of overdragen van een dergelijk plan kan leiden tot contractbreuk, onrechtmatig handelen, extra kosten, vertraging in de uitvoering en risico's voor de continuïteit van het project.

Een besluit op een verzoek om toepassing van het uitdaagrecht is een besluit waartegen bezwaar en beroep openstaan.

Uiterlijk 1 januari 2027 dient de Participatieverordening Noord-Holland 2027 in werking te treden.

5. Voorstel

Wij stellen u voor te besluiten overeenkomstig het bijgaande ontwerpbesluit.

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

A.Th.H. van Dijk, voorzitter

M.J.H. van Kuijk, provinciesecretaris

Ontwerpbesluit

Nr. 60-2026

Provinciale Staten van Noord-Holland;

gelezen de voordracht van Gedeputeerde Staten van 8 september 2026;

gelet op de Wet versterking participatie op decentraal niveau en overwegende dat de ontvangen zienswijze is beoordeeld en beantwoord in de Nota van beantwoording zienswijzen Participatieverordening,

besluiten:

1. de Participatieverordening Noord-Holland 2026 definitief vast te stellen;

2. de Nota van beantwoording zienswijzen Participatieverordening vast te stellen.

Haarlem,

Provinciale Staten voornoemd,

voorzitter, statengriffier,

Besluit van Provinciale Staten van Noord-Holland van [datum], nr. [nummer], tot vaststelling van de Participatieverordening Noord-Holland 2026

Provinciale Staten van Noord-Holland;

gelezen de voordracht van Gedeputeerde Staten van Noord-Holland van […], met kenmerk […];

gelet op artikel 147 van de Provinciewet;

besluiten de volgende verordening vast te stellen:

Participatieverordening Noord-Holland 2026

Hoofdstuk 1 Algemene bepalingen

Artikel 1 Begripsbepalingen

Voor de toepassing van deze verordening wordt verstaan onder:

- *beleid:* visie, programma of plan van de provincie om een bepaald doel te bereiken;
- *bestuursorgaan:* het bestuursorgaan dat bevoegd gezag is voor vaststelling van het beleid, afhankelijk van de inhoud van het beleid of de taak;
- *burgerinitiatiefvoorstel*: een voorstel van een initiatiefgerechtigde ter plaatsing op de agenda van de vergadering van Provinciale Staten;
- *initiatiefgerechtigde*: degenen die kiesgerechtigd zijn voor de verkiezing van de leden van Provinciale Staten;
- *initiatiefnemer:* een inwoner, organisatie, onderneming of andere belanghebbende die bij de provincie een verzoek indient om een initiatief, plan, activiteit of beleidswijziging in behandeling te nemen;
- *inspraak*: het betrekken van inwoners en in de provincie een belang hebbende natuurlijke en rechtspersonen bij de voorbereiding van provinciaal beleid;
- *inwoner*: ingezetene als bedoeld in artikel 2 van de Provinciewet;
- *maatschappelijke partijen*: organisaties, instellingen, verenigingen, bedrijven, belangenbehartigers en andere niet-overheidsorganisaties die een rol, belang of expertise hebben bij een provinciaal onderwerp;
- *participatie:* het op initiatief van de provincie betrekken van inwoners en belanghebbenden zoals bedrijven, maatschappelijke organisaties en andere overheden bij de voorbereiding, uitvoering of evaluatie van beleid, teneinde de kwaliteit van het beleid en de besluitvorming te verbeteren;
- *participatieproces*: wijze waarop de participatie van een plan of initiatief is vormgegeven;
- *projectinitiatiefnemer*: degene die het voornemen heeft een project te realiseren waarvoor een projectbesluit wordt voorbereid en die in dat kader participatie organiseert;
- *uitdaagrecht*: recht van een inwoner of maatschappelijke partij om een verzoek bij de provincie in te dienen om de feitelijke uitvoering van een provinciale taak over te nemen, als bedoeld in artikel 147, derde lid, van de Provinciewet.

Artikel 2 Reikwijdte van de verordening

Deze verordening is van toepassing op burgerinitiatiefvoorstellen, op inspraak- of participatieprocessen die plaatsvinden onder verantwoordelijkheid van Provinciale Staten, Gedeputeerde Staten of de provincie en op verzoeken tot toepassing van het uitdaagrecht.

Hoofdstuk 2 Participatie

Artikel 3 Uitgangspunten participatie

1. Gedeputeerde Staten besluiten of en op welke wijze participatie wordt toegepast en hanteren daarbij de volgende uitgangspunten:

a. *de ruimte voor invloed*: de provincie maakt participatie pas mogelijk na een zorgvuldige afweging over de toegevoegde waarde van participatie. Er moet ruimte zijn voor invloed;
b. *de opzet van het participatieproces*: als de provincie (externe) deskundigen betrekt, is vooraf duidelijk hoe de rol van deze deskundigen zich verhoudt tot de inbreng van inwoners, bedrijven en organisaties;
c. *informatie en communicatie*: de provincie communiceert duidelijk, tijdig en volledig over het doel van de participatie en het participatieproces en zorgt voor terugkoppeling in elke fase;
d. *afspiegeling*: de provincie streeft naar een inclusieve en representatieve deelname in de participatie;
e. *besluitvorming*: de resultaten van elk participatietraject worden gedocumenteerd. Bij de besluitvorming wordt inzichtelijk gemaakt hoe de inbreng van de participatie is meegenomen; en
f. *leren en evalueren*: de provincie evalueert actief het proces en de resultaten van de participatie om toekomstige participatieprocessen te verbeteren.

Artikel 4 Uitzonderingen

Er vindt in ieder geval geen participatie plaats als:

a. participatie bij of krachtens wettelijk voorschrift uitgesloten is;
b. de uitkomst van de participatie vanwege de spoedeisendheid niet kan worden afgewacht;
c. het belang van kwetsbare groepen in de samenleving zwaarder moet wegen;
d. er sprake is van uitvoering van hogere regelgeving waarbij het bestuursorgaan geen of nauwelijks beleidsvrijheid heeft;
e. het gaat om interne of organisatorische aangelegenheden van de provincie; of
f. het gaat om de begroting, de tarieven voor provinciale dienstverlening en belastingen bedoeld in Titel IV van de Provinciewet.

Artikel 5 Projectbesluit

Bij participatie die in het kader van een projectbesluit, als bedoeld in de Omgevingswet, door of namens een projectinitiatiefnemer wordt georganiseerd, zijn artikel 3 en artikel 4 van overeenkomstige toepassing.

Hoofdstuk 3 Inspraak

Artikel 6 Inspraak

1. Elk bestuursorgaan besluit ten aanzien van zijn eigen bevoegdheden of inspraak wordt geboden, tenzij een wettelijk voorschrift tot het verlenen van inspraak verplicht.
2. Onverminderd het eerste lid wordt in ieder geval geen inspraak geboden:
    a. ten aanzien van ondergeschikte herzieningen van eerder vastgesteld beleid;
    b. indien inspraak bij of krachtens wettelijk voorschrift is uitgesloten;
    c. indien sprake is van uitvoering van hogere regelgeving waarbij het bestuursorgaan geen of zeer weinig beleidsvrijheid heeft;
    d. inzake de begroting;
    e. inzake de tarieven voor provinciale dienstverlening en belastingen bedoeld in Titel IV van de Provinciewet; of
    f. indien de uitvoering van het desbetreffende beleid dermate spoedeisend is dat inspraak niet kan worden afgewacht.

Artikel 7 Inspraakprocedure

1. Op inspraak is de procedure van afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht van toepassing.
2. Het bestuursorgaan kan voor één of meer beleidsvoornemens een andere inspraakprocedure vaststellen.

Artikel 8 Eindverslag

1. Onverminderd artikel 3:17 van de Algemene wet bestuursrecht stelt het bestuursorgaan ter afronding van de inspraak een eindverslag op.
2. Het eindverslag bevat in elk geval:
    a. een overzicht van de gevolgde inspraakprocedure;
    b. een weergave van de zienswijzen die tijdens de inspraak mondeling, schriftelijk of digitaal naar voren zijn gebracht; en
    c. een reactie op de zienswijzen, waarbij met redenen omkleed wordt aangegeven op welke punten al dan niet tot aanpassing van het beleidsvoornemen wordt overgegaan.
3. Het bestuursorgaan maakt het eindverslag op de gebruikelijke wijze openbaar.

Hoofdstuk 4 Uitdaagrecht

Artikel 9 Verzoek

1. Inwoners en maatschappelijke partijen kunnen bij Gedeputeerde Staten een verzoek om toepassing van het uitdaagrecht indienen. De provincie stelt een formulier, opgenomen in bijlage 1 bij deze verordening, beschikbaar waarmee een verzoek kan worden gedaan.
2. In een verzoek om toepassing van het uitdaagrecht geeft initiatiefnemer in ieder geval aan:
    a. welke taak de initiatiefnemer van de provincie wil overnemen;

b. wat het doel is van het verzoek en hoe de initiatiefnemer deze taak efficiënter of beter gaat uitvoeren;
c. welke andere partijen willen meedoen aan het overnemen van de taak;
d. wat de kennis en ervaring van de initiatiefnemer zijn;
e. een begrotingsvoorstel;
f. een toelichting waarin onderbouwd wordt dat de initiatiefnemer voldoende tijd en kennis heeft om de taak te kunnen uitvoeren; en
g. hoe de initiatiefnemer de kwaliteit en de uitvoering van de taak op de langere termijn wil verzekeren.

Artikel 10 Beoordelingskader

Gedeputeerde Staten kunnen een verzoek om toepassing van het uitdaagrecht in ieder geval afwijzen als:

a. het een lopend uitvoeringstraject betreft, waarbij overname redelijkerwijs niet meer mogelijk en onwenselijk is;
b. het uitdaagrecht bij of krachtens wettelijk voorschrift is uitgesloten;
c. er sprake is van uitvoering van hogere regelgeving waarbij het bestuursorgaan geen of nauwelijks beleidsvrijheid heeft;
d. het de begroting, de tarieven voor provinciale dienstverlening en belastingen betreft, bedoeld in Titel IV van de Provinciewet;
e. het gaat om interne of organisatorische aangelegenheden van de provincie;
f. de kosten van de uitvoering van de taak boven de Europese drempelwaarde uitkomen;
g. de uitvoering van een beleidsvoornemen dermate spoedeisend is dat het benutten van het uitdaagrecht niet kan worden afgewacht; of
h. het belang van het uitdaagrecht niet opweegt tegen het belang van de verantwoordelijkheid van de provincie voor kwetsbare groepen in de samenleving.

Artikel 11 Afspraken

Als Gedeputeerde Staten het verzoek om toepassing van het uitdaagrecht toewijzen, maken zij met de initiatiefnemer afspraken over in ieder geval:

a. het proces, het resultaat en de looptijd van de uitvoering van de taak;
b. het budget en de financieringswijze van de uitvoering van de taak;
c. het contact met de provincie gedurende de uitvoering van de taak;
d. de stappen bij het niet nakomen van de gemaakte afspraken en het tussentijds beëindigen van de uitvoering van de taak; en
e. de evaluatie van de uitvoering van de taak.

Hoofdstuk 5 Burgerinitiatiefvoorstel

Artikel 12 Burgerinitiatiefvoorstel

1. Een initiatiefgerechtige kan Provinciale Staten verzoeken om een burgerinitiatiefvoorstel op de agenda van hun vergadering te plaatsen, indien daartoe door een initiatiefgerechtigde een geldig verzoek, als bedoeld in artikel 13, vierde lid, is ingediend.
2. Het verzoek bevat ten minste:
    a. een nauwkeurige omschrijving van het burgerinitiatiefvoorstel;
    b. een toelichting op het burgerinitiatiefvoorstel;
    c. de achternaam, de voornamen, het adres, de geboortedatum en de handtekening van de initiatiefnemer en zijn plaatsvervanger; en
    d. een lijst met de voornamen, achternamen, adressen, geboortedata en handtekeningen van de initiatiefgerechtigden die het verzoek ondersteunen.
3. Het verzoek ter plaatsing van een burgerinitiatiefvoorstel op de agenda van de vergadering van Provinciale Staten wordt schriftelijk ingediend bij de voorzitter van Provinciale Staten.
4. Voor het indienen van het verzoek wordt gebruik gemaakt van het in bijlage 2 van deze verordening opgenomen formulier.
5. Voor het indienen van de ondersteuningsverklaringen wordt gebruik gemaakt van het in bijlage 3 van deze verordening opgenomen formulier.

Artikel 13 Beoordeling

1. Provinciale Staten stellen in de eerstvolgende vergadering na de datum van indiening van het verzoek vast of het burgerinitiatiefvoorstel op de agenda van de vergadering van Provinciale Staten wordt geplaatst, met dien verstande dat ten minste twee weken is gelegen tussen de dag van indiening van het verzoek en de dag van de vergadering waarin op het verzoek wordt beslist.
2. Een burgerinitiatiefvoorstel wordt op de agenda geplaatst indien voldaan is aan de vereisten voor initiatiefgerechtigheid en sprake is van een geldig verzoek.
3. Voor de beoordeling of aan de vereisten voor initiatiefgerechtigdheid is voldaan, is de toestand op de dag van indiening van het verzoek bepalend.
4. Ongeldig is het verzoek dat:
    a. niet door ten minste 1.500 initiatiefgerechtigden wordt ondersteund;
    b. ziet op een onderwerp dat niet behoort tot de bevoegdheid van Provinciale Staten;
    c. in strijd is met wettelijke termijnen of aangegane verplichtingen van vastgesteld provinciaal beleid;
    d. een bezwaar betreft in de zin van hoofdstuk 7 van de Algemene wet bestuursrecht tegen een besluit van het provinciaal bestuur;
    e. een klacht betreft in de zin van hoofdstuk 9 van de Algemene wet bestuursrecht over een gedraging van het provinciaal bestuur;
    f. een onderwerp betreft waarover tijdens de statenperiode waarin indiening van het voorstel plaatsvindt door Provinciale Staten een besluit is genomen;
    g. ziet op provinciale belastingen of leges; of
    h. een onderwerp dat de persoonlijke levenssfeer betreft.

Artikel 14 Vervolgproces

1. Indien Provinciale Staten vaststellen dat het verzoek geldig is, dan agenderen zij het burgerinitiatiefvoorstel voor de eerstvolgende vergadering van Provinciale Staten.
2. De voorzitter van Provinciale Staten nodigt de initiatiefnemer schriftelijk uit voor de vergadering waarvoor het burgerinitiatiefvoorstel is geagendeerd. De initiatiefnemer of een plaatsvervanger heeft tijdens deze vergadering de gelegenheid om het burgerinitiatiefvoorstel mondeling nader toe te lichten.
3. Zo spoedig mogelijk nadat Provinciale Staten over het burgerinitiatiefvoorstel een besluit hebben genomen, wordt dit besluit bekendgemaakt door kennisgeving van het besluit of van de zakelijke inhoud ervan in het Provinciaal Blad.
4. Tegelijkertijd met de bekendmaking wordt van het besluit mededeling gedaan aan initiatiefnemer.

Artikel 15 Evaluatie burgerinitiatiefvoorstel

De voorzitter van Provinciale Staten brengt over elk jaar een verslag uit over de werking van het recht van burgerinitiatiefvoorstel in de praktijk.

Hoofdstuk 6 Slotbepalingen

Artikel 16 Evaluatie Participatieverordening

Gedeputeerde Staten zenden twee jaar na inwerkingtreding van deze verordening aan Provinciale Staten een verslag over de doeltreffendheid en de effecten van de verordening in de praktijk.

Artikel 17 Afwijkingsbevoegdheid

Het bestuursorgaan kan bepalingen in deze verordening waarvoor het bestuursorgaan bevoegd is, buiten toepassing laten of daarvan afwijken voor zover toepassing gelet op het belang van het betrekken van inwoners of andere belanghebbenden leidt tot een onbillijkheid van overwegende aard.

Artikel 18 Intrekking en overgangsrecht

1. De Verordening Burgerinitiatief Noord-Holland (Provinciaal Blad, 2002, 17) wordt ingetrokken.
2. De Inspraakverordening Noord-Holland 2005 (Provinciaal Blad, 2005, 82) wordt ingetrokken.
3. De Inspraakverordening Noord-Holland 2005 blijft van toepassing voor plannen, waarvoor inspraak is verleend voorafgaand aan de inwerkingtreding van deze verordening.

Artikel 19 Inwerkingtreding en citeertitel

1. Dit besluit treedt in werking de dag na de datum van uitgifte van het Provinciaal Blad waarin zij wordt geplaatst.
2. Deze verordening wordt aangehaald als: Participatieverordening Noord-Holland 2026.

Aldus vastgesteld in de openbare Provinciale Statenvergadering van [datum].

Haarlem,

De voorzitter,

De statengriffier,

Toelichting op de Participatieverordening Noord-Holland 2026

Algemene toelichting

Participatie in historisch perspectief
Door de provincie is al enige jaren geleden ingezet op participatie met de Verordening Burgerinitiatief Noord-Holland 2002, de Inspraakverordening Noord-Holland 2005 en de Uitgangspunten voor Participatie van de provincie Noord-Holland (2022). Met de Participatieverordening Noord-Holland 2026 worden deze documenten bij elkaar gebracht.

Wet versterking participatie op decentraal niveau
Op 1 januari 2025 is de Wet versterking participatie op decentraal niveau in werking getreden (Stb. 2024, 203, hierna: de wet). Deze wet wijzigt artikel 147 van de Provinciewet en beoogt het draagvlak voor het beleid van provincies, en de uitvoering en evaluatie daarvan, te vergroten door inwoners bij de totstandkoming hiervan een grotere rol te geven.

Uit artikel 147, derde lid, van de Provinciewet volgt dat provincies in de nieuwe participatieverordening niet alleen moeten voorzien in de wijze waarop zij inwoners bij het voorbereiden, uitvoeren en evalueren van het beleid betrekken, maar aan inwoners en maatschappelijke partijen ook de mogelijkheid moeten bieden zelf het initiatief te nemen.

Noord-Hollandse aanpak
Provincie Noord-Holland kiest bewust voor een aanpak die samenwerking met inwoners en maatschappelijke partijen zo veel mogelijk uitnodigt en ondersteunt. De verordening geeft duidelijkheid over de uitgangspunten en spelregels voor participatie en regelt het uitdaagrecht, waarmee wordt voldaan aan de wettelijke vereisten.

Tegelijkertijd richt de provincie haar organisatie zo in dat het voor inwoners en maatschappelijke partijen toegankelijk is om ideeën en voorstellen in te brengen en daartoe een samenwerking tot stand te brengen. Zo blijft er ruimte voor maatwerk. Dit maakt het mogelijk om per initiatief, in overleg met de betrokkenen, passende instrumenten te kunnen kiezen en afspraken te maken. Met deze aanpak worden initiatieven uit de samenleving gestimuleerd op een manier die aansluit bij de aard van een initiatief.

Artikelsgewijze toelichting

Hoofdstuk 1 Algemene bepalingen

Artikel 1 Begripsbepalingen

Artikel 1 bevat de omschrijvingen van de belangrijkste begrippen die in de verordening worden gebruikt, zodat voor alle gebruikers helder is wat ermee wordt bedoeld.

Artikel 2 Reikwijdte van de verordening

Uitgangspunt in de verordening is dat de bestuursorganen binnen de provincie, elk ten aanzien van hun eigen taken en bevoegdheden, bepalen of participatie plaatsvindt en of het mogelijk is het uitdaagrecht toe te passen. Dit vanzelfsprekend behoudens die gevallen waarin de wet tot participatie of toepassing van het uitdaagrecht verplicht.

Hoofdstuk 2 Participatie

Artikel 3 Uitgangspunten participatie

De komende jaren staat Nederland voor grote opgaven die gaan over hoe het land is ingericht. Die opgaven hebben gevolgen voor de leefomgeving van inwoners. Daarom wil provincie Noord-Holland weten wat er speelt in de samenleving en vindt het participatie belangrijk. De provincie betrekt inwoners, bedrijven, maatschappelijke organisaties en andere overheden bij het maken, uitvoeren en evalueren van beleid en andere besluitvorming omdat kennis en ervaring van hun leefomgeving zorgen voor betere resultaten.

In dit artikel is gekozen om de eerder door Provinciale Staten vastgestelde Uitgangspunten voor Participatie van de Provincie Noord-Holland (Provinciaal Blad, 2022, 13162) te formaliseren.

Politiek, bestuur en ambtelijke organisatie handelen volgens de uitgangspunten voor participatie in Noord-Holland. Participatie is daarbij altijd maatwerk en de invulling kan per traject verschillen. De provincie maakt participatie pas mogelijk na een zorgvuldige afweging van de toegevoegde waarde en alleen als er ruimte is voor daadwerkelijke invloed.

De provincie streeft naar een inclusieve en representatieve deelname in de participatie. Dit betekent dat de provincie actief op zoek gaat naar verschillende kennis en ervaring van Noord-Hollanders voor wie het minder vanzelfsprekend of makkelijk is om mee te doen, zoals bijvoorbeeld ouderen, jongeren, mensen met een taalbarrière en mensen met minder digitale vaardigheden. Ook wordt, voor zover relevant, gestreefd naar passende vertegenwoordiging van belangen zoals van natuur en dieren. Participatie is representatief wanneer de provincie aantoonbaar heeft gestreefd naar een evenwichtige afspiegeling van relevante belanghebbenden en perspectieven, passend bij de aard en impact van het besluit.

Tijdens het hele proces zorgt de provincie voor transparantie en duidelijkheid. Als (externe) deskundigen worden betrokken, is vooraf duidelijk hoe de rol van deze deskundigen zich verhoudt tot de inbreng van inwoners, bedrijven en organisaties. De provincie communiceert duidelijk, tijdig en volledig over zowel het doel als het verloop van het participatieproces en koppelt per fase terug. De resultaten van elke participatietraject worden gedocumenteerd.

Participatie betekent niet dat iedereen die meedoet gelijk kan krijgen. Bij de besluitvorming wordt inzichtelijk gemaakt hoe de inbreng van de participatie is meegenomen en de belangenafweging heeft plaatsgevonden. Na een participatietraject besluit meestal het bestuur of de politiek. De provincie evalueert actief het proces en de resultaten van de participatie om toekomstige participatieprocessen te verbeteren.

In bepaalde gevallen geeft de wet nadere handvaten voor participatie. Een voorbeeld van een geval waar de participatieverordening zich niet voor leent is de omgevingsvergunning in de Omgevingswet. Bij de aanvraag van een omgevingsvergunning is namelijk niet het bevoegd gezag, maar de aanvrager aan zet voor de organisatie van participatie.

Artikel 4 Uitzonderingen

Dit artikel geeft een aantal uitzonderingen. Dit is bijvoorbeeld aan de orde als participatie bij of krachtens wettelijk voorschrift is uitgesloten, maar ook als er voor het bestuursorgaan heel weinig ruimte is gelaten om (beleids)keuzes te maken of als het interne en bestuurlijke aangelegenheden van de provincie betreft. In die gevallen heeft participatie of toepassing van het uitdaagrecht geen toegevoegde waarde. Als er een beroep op een uitzonderingsgrond wordt gedaan en er van participatie wordt afgezien, dan moet dat worden onderbouwd.

Artikel 5 Projectbesluit

In deze verordening wordt onderscheid gemaakt tussen verschillende rollen van initiatiefnemers. De term *initiatiefnemer* wordt gebruikt voor inwoners, organisaties of andere belanghebbenden die bij de provincie een verzoek indienen om een initiatief, plan, activiteit of beleidswijziging in behandeling te nemen, zoals bedoeld bij het uitdaagrecht.

Bij de voorbereiding en uitvoering van een projectbesluit kan de participatie echter (mede) worden georganiseerd door een andere partij dan de provincie zelf. Het gaat daarbij veelal om professionele partijen, zoals netbeheerders, bedrijven of andere organisaties, die het voornemen hebben een project met publiek belang te realiseren waarvoor een projectbesluit wordt voorbereid of vastgesteld. Om deze rol duidelijk te onderscheiden van het uitdaagrecht, wordt in deze verordening de term *projectinitiatiefnemer* gebruikt.

Deze bepaling regelt dat ook projectinitiatiefnemers gebonden zijn aan de bepalingen over participatie van deze verordening.

Hoofdstuk 3 Inspraak

Artikel 6 tot en met 8 Inspraak

Een bestuursorgaan kan op grond van de verordening inspraak verlenen, ook als de wet daartoe niet verplicht. Inspraak kan naast participatie plaatsvinden. Afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht bevat de uniforme openbare voorbereidingsprocedure. Deze voorbereidingsprocedure is in beginsel van toepassing als inspraak wordt verleend. Het bestuursorgaan kan hier echter van afwijken en een andere inspraakprocedure vaststellen.

Voor de uniforme openbare voorbereidingsprocedure geldt dat het doel is om zorgvuldige besluitvorming te waarborgen, de uitkomsten hiervan te legitimeren, de rechten en belangen van burgers te beschermen en beleid met andere overheden te coördineren. De procedure voorziet daartoe in de wijze waarop een bestuursorgaan ontwerpbesluiten ter inzage moet leggen, hoe belanghebbenden hierop kunnen reageren en hoe bestuursorganen met deze reacties moeten omgaan. Zo moeten belanghebbenden zowel schriftelijk, mondeling of op een andere passende wijze, zoals via Nederlandse Gebarentaal, kunnen reageren en moet de termijn voor de reactie minimaal zes weken bedragen.

Hoofdstuk 4 Uitdaagrecht

Artikel 9 Verzoek

De verordening biedt ruimte aan het uitdaagrecht. Er zijn in de verordening kaders opgenomen wanneer de provincie het uitdaagrecht toepast. De verordening voorziet ook in een procedure bij het indienen van een verzoek daartoe.

Toepassing van het uitdaagrecht begint, ongeacht het bestuursorgaan dat bevoegd is, met een verzoek aan Gedeputeerde Staten. Hiervoor is gekozen zodat het indienen van een verzoek laagdrempelig is en ook centraal ontvangen wordt. In het verzoek moet in ieder geval de uit te voeren taak omschreven worden, de reden waarom de indiener deze taak wil overnemen en het resultaat dat de indiener met het overnemen van de taak wil bereiken. Daarbij levert de indiener ook specifieke informatie aan met betrekking tot de uitvoering van de over te nemen taak. Denk aan informatie over de kosten of andere middelen die daarmee gemoeid zijn. Voor het indienen van het verzoek is een formulier (bijlage 1) ontwikkeld. Dit moet het indienen van een verzoek om toepassing van het uitdaagrecht vergemakkelijken. Als aanvullende informatie nodig is om op het verzoek om toepassing van het uitdaagrecht te reageren of het verzoek niet compleet is, kunnen Gedeputeerde Staten deze informatie opvragen.

Artikel 10 Beoordelingskader

Gedeputeerde Staten nemen alle verzoeken om toepassing van het uitdaagrecht in ontvangst en zenden deze door aan het bevoegde bestuursorgaan. ~~Het bestuursorgaan kan een verzoek afwijzen als het van oordeel is dat de taak met de toepassing van het uitdaagrecht niet beter wordt uitgevoerd of de kosten hoger zijn, als het een lopend plan of een ondergeschikte aanpassing daarvan betreft en als de kosten van de uitvoering van de taak boven de Europese drempelwaarde uitkomen.~~

Het bestuursorgaan kan een verzoek afwijzen als het van oordeel is dat de taak met de toepassing van het uitdaagrecht niet beter wordt uitgevoerd, de kosten hoger zijn, de kosten van de uitvoering van de taak boven de Europese drempelwaarde uitkomen, als het een lopend plan (of een ondergeschikte aanpassing daarvan) betreft.

De afwijzingsgrond “lopend uitvoeringstraject, waarbij overname redelijkerwijs niet meer mogelijk en onwenselijk is” is bedoeld voor situaties waarin een traject of de voorbereidingen op een traject al zodanig in uitvoering is dat overname niet meer haalbaar is. Bijvoorbeeld in het stadium dat al juridische, financiële, personele, organisatorische of andere verplichtingen aangegaan zijn, of dat de totstandkoming van deze verplichtingen al vergevorderd zijn en het openbreken of overdragen van een dergelijk plan kan leiden tot contractbreuk, onrechtmatig handelen, extra kosten, vertraging in de uitvoering en risico's voor de continuïteit van het project.”

De toepassing van het uitdaagrecht kan worden belemmerd door juridische aspecten.
Sommige taken mogen juridisch niet worden overgenomen door inwoners of organisaties omdat de wet deze expliciet aan de overheid toewijst (bijvoorbeeld handhaving, toezicht of vergunningverlening).

Ook als een taak wordt overgedragen, blijft het bestuursorgaan eindverantwoordelijk. Dit kan botsen met het uitdaagrecht, omdat de overheid aansprakelijk blijft bij fouten of schade. Wanneer

de uitvoering van een taak wordt overgenomen door een partij tegen vergoeding, kan sprake zijn van een overheidsopdracht. Dit kan aanbestedingsplichtig zijn en het uitdaagrecht juridisch beperken. Financiële ondersteuning van een uitdager kan worden aangemerkt als staatssteun. Als deze steun niet voldoet aan Europese regels, mag zij niet worden verleend.

Het bestuursorgaan kan na afwijzing van het verzoek aan de initiatiefnemer voorstellen gezamenlijk op zoek te gaan naar andere samenwerkingsvormen die wel passend zijn. Dit past bij de Noord-Hollandse open en samenwerkende aanpak en houding richting inwoners en maatschappelijke partijen, als zij met verzoeken komen.

Artikel 11 Afspraken

Als het verzoek om toepassing van het uitdaagrecht wordt toegewezen, maakt het bestuursorgaan afspraken met de indiener over de uitvoering van de taak en ook welke stappen er volgen als de afspraken niet worden nagekomen. Het ligt voor de hand deze afspraken vast te leggen in een overeenkomst.

Hoofdstuk 5 Burgerinitiatiefvoorstel

Artikel 12 Burgerinitiatiefvoorstel

De term “burgerinitiatiefvoorstel” wordt ruim gehanteerd. Deze ruime definitie biedt de mogelijkheid dat inwoners een onderwerp aan Provinciale Staten aandragen, zonder dat hierbij een concreet voorstel is gevoegd. Uiteraard hebben inwoners ook de vrijheid om een concreet voorstel in te dienen.

Provinciale Staten moeten een burgerinitiatiefvoorstel op de agenda van een vergadering plaatsen indien er sprake is van een geldig verzoek, ingediend door een initiatiefgerechtigde bij de voorzitter van Provinciale Staten (momenteel en vooralsnog de commissaris van de Koning). Initiatiefgerechtigde zijn degenen die kiesgerechtigd zijn voor de verkiezing van de leden van Provinciale Staten. Dit vanuit de gedachte dat het burgerinitiatief een instrument is om inwoners bij de besluitvorming van Provinciale Staten te betrekken en die te beïnvloeden. Wie kiesgerechtigd is, is vastgelegd in artikel B 3 van de Kieswet.

Aan het verzoek is een aantal minimumvereisten gesteld. Het is uit praktische overwegingen zoals uniformiteit, overzichtelijkheid en duidelijkheid raadzaam indiening van een burgerinitiatiefvoorstel plaats te laten vinden door middel van een standaardformulier voor burgerinitiatiefvoorstellen. Voor het indienen van het verzoek wordt gebruik gemaakt van het in bijlage 2 van deze verordening opgenomen formulier. Voor het indienen van de ondersteuningsverklaringen wordt gebruik gemaakt van het in bijlage 3 van deze verordening opgenomen formulier. Om fraude met namen te voorkomen wordt naar personalia gevraagd als adressen en geboortedata. Op grond van deze gegevens kan de provincie onderzoeken of het verzoek de steun van voldoende daartoe gerechtigde personen heeft.

Artikel 13 Beoordeling

Besluiten Provinciale Staten het burgerinitiatiefvoorstel te agenderen, dan is er sprake van een voorbereidingsbeslissing die niet vatbaar is voor bezwaar of beroep (artikel 6:3 Awb). De inwoners moeten erop kunnen vertrouwen dat Provinciale Staten het voorstel spoedig toetst aan de vereisten en een besluit neemt over de behandeling. Gekozen is voor een termijn (twee weken) die niet te lang is, maar ook niet zo kort dat ze onvoldoende is om het voorstel te kunnen controleren.

Over het vereiste dat het verzoek door ten minste 1.500 initiatiefgerechtigden wordt ondersteund kan het volgende worden opgemerkt. Het burgerinitiatiefvoorstel biedt inwoners de mogelijkheid om invloed uit te oefenen op de agenda van Provinciale Staten. Het is daarom een inbreuk op het uitgangspunt dat Provinciale Staten hun eigen agenda vaststellen. Dit is alleen gerechtvaardigd als het burgerinitiatiefvoorstel ook daadwerkelijk door een bepaald gedeelte van de bevolking wordt gedragen.

De beperkingen die dit artikel stelt aan de inhoud van een burgerinitiatiefvoorstel vloeien vooral voort uit doelmatigheidsoverwegingen. Het is bijvoorbeeld weinig efficiënt om Provinciale Staten te belasten met de beraadslaging over een onderwerp waarover de staten uiteindelijk geen beslissende bevoegdheid hebben. Een ander argument is, dat de afstand tussen inwoners en bestuur alleen maar zou worden vergroot als de inwoners na het doorlopen van de burgerinitiatiefprocedure te horen krijgt dat Provinciale Staten niets met het burgerinitiatiefvoorstel kunnen doen, omdat zij er niet over gaan.

Een vraag die in strijd is met wettelijke termijnen of de aangegane verplichtingen van vastgesteld provinciaal beleid kan ook geen onderwerp van een burgerinitiatief zijn. Voor dit soort vragen staan de inwoners andere wegen open, zoals het spreekrecht in een vergadering van een statencommissie of een spreekuur van een Gedeputeerde Statenlid. Ook moet voorkomen worden dat het burgerinitiatiefvoorstel andere procedures zoals de bezwaar- of de klachtprocedure doorkruist. Met het oog hierop is bepaald dat het burgerinitiatiefvoorstel geen bezwaar tegen een genomen besluit of een klacht over een gedraging van het provinciaal bestuur kan inhouden. Hiervoor hebben de inwoners andere wegen. Ten slotte is het evenmin de bedoeling dat zaken die recent nog in Provinciale Staten aan de orde zijn geweest opnieuw onderwerp van bespreking worden als gevolg van een burgerinitiatiefvoorstel. Dit zou de besluitvorming in Provinciale Staten te zeer kunnen frustreren.

Artikel 14 Vervolgproces

De verzoeker wordt altijd schriftelijk meegedeeld wat er met het ingediende voorstel gebeurt. Dat kan dus een mededeling zijn dat het verzoek wordt afgewezen of een inhoudelijk besluit. Wordt het verzoek tot plaatsing van het burgerinitiatiefvoorstel door Provinciale Staten afgewezen, dan is er sprake van een besluit in de zin van de Algemene wet bestuursrecht waartegen bezwaar en beroep op de rechter openstaan.

Afhankelijk van het rechtskarakter van het besluit waartoe het initiatiefvoorstel eventueel leidt, zal er sprake zijn van een besluit in de zin van de Algemene wet bestuursrecht die vatbaar is voor bezwaar en beroep. Zo zal bijvoorbeeld bezwaar en beroep openstaan indien Provinciale Staten

naar aanleiding van het burgerinitiatiefvoorstel besluiten een subsidie toe te kennen voor een bepaald project.

Een ander voorbeeld is het besluit om een verordening op bepaalde punten aan te passen. Tegen een dergelijk besluit staan geen bezwaar en beroep bij de rechter open (artikel 8:2 Awb).
Er is van afgezien vast te leggen dat Provinciale Staten altijd plenair het voorstel inhoudelijk moeten behandelen. Het ligt wel voor de hand dat de staten plenair beslissen over het te volgen traject, maar een besluit over een burgerinitiatiefvoorstel kan uiteraard ook in een statencommissie inhoudelijk worden voorbereid. Ook kunnen Provinciale Staten van mening zijn dat nader onderzoek moet worden gedaan.

Artikel 15 Evaluatie burgerinitiatiefvoorstel

De voorzitter van Provinciale Staten (lees: momenteel en vooralsnog), de commissaris van de Koning, is verplicht om jaarlijks een verslag over het burgerinitiatief uit te brengen. Hierbij valt te denken aan getalsmatige gegevens (aantal ingediende, aantal toegewezen en aantal afgewezen burgerinitiatiefvoorstellen), alsmede aan een beknopt overzicht van de inhoud van de burgerinitiatiefvoorstellen, de besluiten van Provinciale Staten op de burgerinitiatiefvoorstellen en de motivering op grond waarvan Provinciale Staten tot deze besluiten zijn gekomen.

Hoofdstuk 6: Slotbepalingen

Artikel 16 Evaluatie Participatieverordening

Twee jaar na de inwerkingtreding van de Participatieverordening vindt een evaluatie plaats. Doel hiervan is om te bekijken waar aanpassingen of aanscherpingen nodig zijn.

Artikel 17 Afwijkingsbevoegdheid

Om maatwerk te garanderen en onevenredig bezwarende uitkomsten van de toepassing van deze verordening te voorkomen, heeft het bestuursorgaan de mogelijkheid om in uitzonderlijke gevallen af te wijken van de bepalingen in deze verordening. Het bestuursorgaan moet onderbouwen waarom het afwijkt.

Artikel 18 Intrekking en overgangsrecht

Met de inwerkingtreding van deze verordening worden de Inspraakverordening Noord-Holland 2005 en de Verordening Burgerinitiatief 2002 ingetrokken. De bepalingen over het burgerinitiatief zijn in deze verordening opgenomen, zodat deze mogelijkheid behouden blijft binnen het bredere kader van participatie. Lopende inspraakprocedures en reeds ingediende burgerinitiatievenvoorstellen worden afgehandeld volgens de tot dan geldende verordeningen. Na afronding daarvan is uitsluitend deze Participatieverordening van toepassing.

Artikel 19 Inwerkingtreding en citeertitel

Deze verordening treedt in werking de dag na publicatie in het Provinciaal Blad. Deze verordening wordt aangehaald als Participatieverordening Noord-Holland 2026.

Provincie Noord-Holland

Bijlage 1 Verzoek tot toepassing van het uitdaagrecht (hoofdstuk 4)

Inwoners en maatschappelijke partijen die een verzoek willen indienen om een provinciale taak over te nemen (uitdaagrecht), kunnen dit formulier gebruiken. Het ingevulde verzoek wordt gericht aan Gedeputeerde Staten van Noord-Holland. Een digitaal formulier kan beschikbaar worden gesteld via de provinciale website.

1. Gegevens van de initiatiefnemer

- Naam / namen van de initiatiefnemer(s):
- Naam organisatie (indien van toepassing):
- Adres / woonplaats:
- Telefoonnummer:
- E-mailadres:
- Contactpersoon (indien meerdere initiatiefnemers):

2. Beschrijving van het initiatief

a. Taak waarop het verzoek betrekking heeft: geef aan welke provinciale taak u wilt uitvoeren.
b. Doel van het initiatief: beschrijf wat u met dit initiatief wilt bereiken.
c. Motivatie en meerwaarde: licht toe waarom en op welke manier u de taak efficiënter, effectiever of beter denkt te kunnen uitvoeren dan de provincie.

3. Betrokkenen en organisatie

a. Betrokken personen of partijen: noem wie er meedoen aan het initiatief (inwoners, bedrijven, maatschappelijke organisaties e.d.).
b. Kennis, ervaring en inzet: geef aan welke kennis, ervaring en middelen u en uw partners inbrengen om de taak uit te voeren.

4. Begroting en financiële onderbouwing

Voeg een begroting toe met een overzicht van de verwachte kosten en inkomsten, en licht toe hoe de uitvoering financieel wordt gedragen.

5. Kwaliteitsborging en continuïteit

Beschrijf hoe u de kwaliteit van de uitvoering waarborgt en hoe u zorgt voor continuïteit op de langere termijn.

6. Overige toelichting of bijlagen

Voeg hier eventuele aanvullende informatie of documenten toe (zoals een plan van aanpak, samenwerkingsverklaringen of andere relevante stukken).

7. Ondertekening

Plaats, datum en handtekening(en) van de initiatiefnemer(s).

Toelichting voor de initiatiefnemer

- Na ontvangst van het verzoek ontvangt u een bevestiging.
- Gedeputeerde Staten beoordelen of het verzoek in aanmerking komt op basis van de criteria uit **artikel 10 Beoordelingskader** van de Participatieverordening.
- Als het verzoek wordt toegewezen, worden afspraken gemaakt over uitvoering, financiering, looptijd en evaluatie (zie **artikel 11**).

Provincie Noord-Holland

Bijlage 2 Verzoek burgerinitiatiefvoorstel (hoofdstuk 5)

Ondergetekende verzoekt hierbij het volgende voorstel/onderwerp op de agenda van

Provinciale Staten te plaatsen:

.....
.....
.....
.....
.....
.....

Toelichting op voorstel/onderwerp:

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Naam: .....

Eerste voornaam en verdere voorletters: .....

Geboortedatum: .....

Adres: .....

Postcode: .....

Woonplaats: .....

Handtekening:

Plaatsvervanger:

Naam: .....

Eerste voornaam en verdere voorletters: .....

Provincie Noord-Holland

Geboortedatum: .....

Adres: .....

Postcode: .....

Woonplaats: .....

Handtekening:

Het verzoek gaat vergezeld van een lijst met de namen, adressen, geboortedata en handtekeningen van 1.500 initiatiefgerechtigden die het verzoek ondersteunen.

Toelichting voor de initiatiefnemer

Iedereen die kiesgerechtigd is voor de verkiezing van Provinciale Staten, kan een verzoek doen om een voorstel/onderwerp op de agenda van Provinciale Staten te plaatsen. Zij zijn initiatiefgerechtigd.

Het zogenaamde burgerinitiatiefvoorstel moet worden ondersteund door ten minste 1.500 initiatiefgerechtigden. Hiervoor is een formulier vastgesteld. Het op het formulier voor het verzoek opgenomen voorstel wordt in dezelfde bewoordingen opgenomen boven aan het formulier met ondersteuningsverklaringen.

Ongeldig is het verzoek dat:

a. niet door ten minste 1.500 initiatiefgerechtigden wordt ondersteund;
b. ziet op een onderwerp dat niet behoort tot de bevoegdheid van Provinciale Staten;
c. in strijd is met wettelijke termijnen of aangegane verplichtingen van vastgesteld provinciaal beleid;
d. een bezwaar betreft in de zin van hoofdstuk 7 van de Algemene wet bestuursrecht tegen een besluit van het provinciaal bestuur;
e. een klacht betreft in de zin van hoofdstuk 9 van de Algemene wet bestuursrecht over een gedraging van het provinciaal bestuur;
f. een onderwerp betreft waarover tijdens de statenperiode waarin indiening van het voorstel plaatsvindt door Provinciale Staten een besluit is genomen;
g. ziet op provinciale belastingen en/of leges;
h. een onderwerp dat de persoonlijke levenssfeer betreft.

Provincie Noord-Holland

Bijlage 3 Ondersteuningsverklaringen burgerinitiatiefvoorstel (hoofdstuk 5)

Ondergetekenden verklaren hierbij het verzoek tot het plaatsen van het volgende onderwerp/voorstel op de agenda van provinciale staten te ondersteunen:

.....
.....
.....
.....
.....
.....

Naam, eerste voornaam en voorletters	Adres	Geboortedatum	Handtekening

Enz.

Toelichting

Boven aan de lijst dient het voorstel/onderwerp dat wordt ondersteund te worden opgenomen in

dezelfde bewoordingen als op het verzoek tot indiening van het burgerinitiatiefvoorstel. Bovenaan elk vel dient het voorstel/onderwerp te worden herhaald in dezelfde bewoordingen.

Bevoegd tot ondersteuning van een burgerinitiatief zijn degenen die kiesgerechtigd zijn voor de verkiezing van Provinciale Staten.

Provincie Noord-Holland

Nota van beantwoording zienswijzen

Participatieverordening

Provincie Noord-Holland

Postadres:
Postbus 3007
2001 DA Haarlem

Bezoekadres:
Houtplein 33
2012 DE Haarlem

INHOUDSOPGAVE

1. Algemene reactie

1.1. Inleiding
1.2. Proces

2. Beantwoording per zienswijze

3. Overzicht wijzigingen

1. Algemene reactie

1.1 Inleiding

De Wet versterking participatie op decentraal niveau is in werking getreden op 1 januari 2025. Provinciale Staten hebben vanaf deze datum een termijn van twee jaar om de provinciale inspraakverordening te verbreden naar een participatieverordening en heldere kaders en spelregels vast te stellen voor participatie.

De Participatieverordening beschrijft de kaders en spelregels voor participatie, voor zowel de voorbereiding, uitvoering als evaluatie van beleid en projecten.
In de verordening staat beschreven:

- De uitgangspunten voor participatie
- Hoe inspraak is geregeld
- Hoe het uitdaagrecht is geregeld
- Op welke wijze initiatiefgerechtigden een burgerinitiatiefvoorstel kunnen indienen

De toelichting op de Participatieverordening geeft meer achtergrond en helpt om de verordening beter te begrijpen.

1.2 Proces

Provinciale Staten hebben op 1 juni 2026 besloten de ontwerp-Participatieverordening ter inzage te leggen. De ontwerp-Participatieverordening heeft vanaf 10 juni 2026 tot 5 augustus 2026 acht weken ter inzage gelegen. Er is voor gekozen om de reguliere zes weken met twee weken te verlengen vanwege de zomervakantie.

De terinzagelegging is gepubliceerd in het Provinciaal Blad en gedeeld op de provinciale communicatiekanalen, zoals de website en sociale media. Zienswijzen konden mondeling ingediend worden, via het digitale formulier op de website of per post worden gestuurd naar het provinciehuis.

In totaal zijn twee zienswijzen binnengekomen. Een zienswijze van een bewoner en een zienswijze van de Natuur en Milieufederatie Noord-Holland. De beantwoording van de zienswijzen is hieronder in hoofdstuk 2 terug te lezen. In verband met privacy is de naam van de individuele indiener niet zichtbaar.

De zienswijzen hebben geleid tot een aanpassing in Hoofdstuk 4 Uitdaagrecht; Artikel 10 Beoordelingskader van de participatieverordening en een aanpassing in de bijbehorende toelichting op de participatieverordening. De wijzigingen zijn terug te lezen in hoofdstuk 3 van deze Nota van beantwoording zienswijzen.

2. Beantwoording per zienswijze

ZW-001: inwoner

Zienswijze: ZW-001/01

Indiener geeft aan dat de Provincie het uitdaagrecht beperkter gebruikt dan de Wet "Versterking participatie op decentraal niveau" beoogt. Het gaat volgens deze wet bij het uitdaagrecht om:

- Het overnemen van een provinciale taak en deze taak zelf gaan doen.

maar ook om:

- Een provinciale taak op een andere wijze samen met de provincie gaan uitvoeren (zie de Memorie van Toelichting van de genoemde wet, pagina 5: het uitdaagrecht omvat ook samenwerking tussen provincie en initiatiefnemer).

Zoals bijvoorbeeld nu al in Friesland gebeurt, waar het uitdaagrecht is gebruikt door maatschappelijke organisaties en een vernieuwende samenwerking met de provincie is ontstaan dankzij het uitdaagrecht. Ook op gemeentelijk niveau zijn met het uitdaagrecht diverse vernieuwende samenwerkingen ontstaan tussen inwoners en gemeente.

Het voorstel is beide onderdelen van het uitdaagrecht (het "overnemen" én het "op een andere wijze samen met de provincie uitvoeren") expliciet te laten terugkomen in zowel:

- de tekst van de verordening als
- in de tekst van de toelichting op de verordening.

Reactie op ZW-001/01

De zienswijze verzoekt om de betekenis van het uitdaagrecht in de verordening breder te formuleren, zodat naast het overnemen van provinciale taken ook het gezamenlijk uitvoeren daarvan expliciet wordt opgenomen.

Wij volgen deze suggestie niet. De uitleg van het begrip uitdaagrecht volgt in de eerste plaats uit de wet. In artikel 147, derde lid, van de Provinciewet is het uitdaagrecht juridisch gekoppeld aan het *overnemen* van provinciale taken door inwoners of maatschappelijke partijen.

Dit komt ook terug in de kamerstukken, zie bijvoorbeeld Kamerstukken 36210-D (p. 11), waar is opgenomen: *"De term 'uitdaagrecht' ziet op het doen van een verzoek aan een*

overheid tot het feitelijk overnemen van een overheidstaak, eventueel met bijbehorende middelen." In deze Kamerstukken wordt ook benadrukt dat het uitdaagrecht een relatief smalle strekking heeft en moet worden onderscheiden van andere vormen van maatschappelijke initiatieven en samenwerking. Die bredere vormen – zoals co-creatie en gezamenlijke uitvoering – zijn waardevol, maar vallen niet onder het juridische begrip uitdaagrecht.

De passage in de Memorie van Toelichting waar wordt verwezen naar samenwerking, duiden wij als beschrijving van de bredere participatiepraktijk en niet als een verruiming van de juridische afbakening van het uitdaagrecht.

Provinciale Staten sluiten in de verordening aan bij de wettelijke definitie. Tegelijk wordt het belang van samenwerking met inwoners en maatschappelijke partijen onderschreven. In de toelichting op de verordening (onder het kopje 'Noord-Hollandse aanpak') is daarom opgenomen dat de provincie actief inzet op het stimuleren en faciliteren van initiatieven en samenwerking, met ruimte voor maatwerk per initiatief. Hiermee wordt, naast het uitdaagrecht als juridisch instrument, ook ruimte geboden voor andere vormen van samenwerking en participatie.

Wij zijn van mening dat deze combinatie voldoende recht doet aan zowel de wettelijke kaders als de wens om samenwerking te bevorderen.

Zienswijze: ZW-001/02

Indiener wijst erop dat Gedeputeerde Staten een verzoek om toepassing van het uitdaagrecht in ieder geval afwijzen als het een lopend uitvoeringstraject betreft.

- Er staat niet aangegeven wat wordt verstaan onder een "lopend uitvoeringstraject" of een "lopend plan". Kan het uitdaagrecht dan niet worden toegepast bij b.v. het onderhoud van provinciaal groen of het maken van een plan voor energiebesparing? In dat geval blijft er vrijwel niets over voor het uitdaagrecht. Heel veel taken van de provincie vallen immers onder een lopend uitvoeringstraject of een lopend plan.
- De ervaring met het (provinciale) uitdaagrecht is juist dat inwoners e.a. vaak uitvoerende taken willen overnemen of op een nieuwe wijze i.s.m. de provincie willen uitvoeren, zoals onderhoud groen (Drenthe, maar ook in Aalsmeer), of de uitvoering van een provinciaal plan of beleid willen doen (al dan niet samen met de provincie, zoals in Friesland).

Het voorstel is om artikel 10, onderdeel a te schrappen. Met artikel 10, onderdeel g en met onderdeel h zijn er volgens indiener al voldoende mogelijkheden.

Ten slotte wijst indiener op het belang van een provinciale houding "Ja,…..mits…." bij uitdaagrecht initiatieven, ook bij al lopende trajecten.

Reactie op ZW-001/02

De zienswijze stelt dat de afwijzingsgrond "lopend uitvoeringstraject" onduidelijk en te beperkend is. Indiener verzoekt om deze te schrappen, zodat het uitdaagrecht ook bij lopende taken beter toepasbaar blijft.

Wij begrijpen de opvatting dat deze bepaling de toepassing van het uitdaagrecht kan beperken. De afwijzingsgrond ziet op het voorkomen van het honoreren van verzoeken in situaties waarin overname redelijkerwijs niet meer mogelijk en onwenselijk is, bijvoorbeeld door lopende aanbestedingen, (pre)contractuele verplichtingen of een reeds gestarte uitvoering.

Het volledig schrappen van deze afwijzingsgrond achten wij niet wenselijk, omdat dit kan leiden tot onuitvoerbare of onrechtmatige situaties waarin de provincie haar wettelijke of contractuele verplichtingen niet kan nakomen. Uit de zienswijzen maken we op dat de term "lopend uitvoeringstraject" wel verduidelijking behoeft. Daarom passen we ter verduidelijking de tekst onder Artikel 10a aan:

a. *het een lopend uitvoeringstraject betreft;*

wordt

a. *het een lopend uitvoeringstraject betreft, waarbij overname redelijkerwijs niet meer mogelijk en onwenselijk is;*

En in de bijbehorende toelichting passen we de tekst als volgt aan:

~~*Het bestuursorgaan kan een verzoek afwijzen als het van oordeel is dat de taak met de toepassing van het uitdaagrecht niet beter wordt uitgevoerd of de kosten hoger zijn, als het een lopend plan of een ondergeschikte aanpassing daarvan betreft en als de kosten van de uitvoering van de taak boven de Europese drempelwaarde uitkomen.*~~

"Het bestuursorgaan kan een verzoek afwijzen als het van oordeel is dat de taak met de toepassing van het uitdaagrecht niet beter wordt uitgevoerd, de kosten hoger zijn, de kosten van de uitvoering van de taak boven de Europese drempelwaarde uitkomen, als het een lopend plan (of een ondergeschikte aanpassing daarvan) betreft.

De afwijzingsgrond "lopend uitvoeringstraject, waarbij overname redelijkerwijs niet meer mogelijk en onwenselijk is" is bedoeld voor situaties waarin een traject of de voorbereidingen op een traject al zodanig in uitvoering is dat overname niet meer haalbaar is. Bijvoorbeeld in het stadium dat al juridische, financiële, personele, organisatorische of andere verplichtingen aangegaan zijn, of dat de totstandkoming van deze verplichtingen al vergevorderd zijn en het openbreken of overdragen van een dergelijk plan kan leiden tot contractbreuk, onrechtmatig handelen, extra kosten, vertraging in de uitvoering en risico's voor de continuïteit van het project."

Met deze verduidelijking wordt recht gedaan aan het karakter van het uitdaagrecht als instrument om bestaande taken over te nemen, terwijl tegelijkertijd wordt geborgd dat de provincie haar verplichtingen kan nakomen.
Zienswijze: ZW-001/03 Indiener stelt dat op grond van de verordening geen uitdaagrecht kan plaatsvinden als de kosten van de uitvoering van de taak boven de Europese drempelwaarde uitkomen. De (gemeentelijke en Friese) praktijk leert dat deze drempelwaarde geen beperking hoeft te zijn voor toepassing van het uitdaagrecht. Het voorstel is om deze beperking te schrappen.
Reactie op ZW-001/03 Indiener stelt dat de Europese drempelwaarden geen belemmering hoeven te vormen voor het uitdaagrecht en verzoekt om deze afwijzingsgrond te schrappen. Wij volgen dit voorstel niet. Voor opdrachten boven de Europese drempelwaarden is de provincie gebonden aan het aanbestedingsrecht en het staatssteunrecht. Deze regels schrijven voor dat opdrachten op een open, transparante en non-discriminerende wijze worden aanbesteed. Dit betekent dat een taak in die gevallen niet één-op-één aan een initiatiefnemer via het uitdaagrecht kan worden gegund, omdat dit leidt tot ongelijke behandeling van andere partijen en juridische risico's, zoals bezwaren of vernietiging van besluiten. De mogelijke beperking geldt, ongeacht of deze wel of niet in de verordening is opgenomen. Volledigheidshalve achten wij het van belang om deze beperking wel in de verordening op te nemen. Tegelijk is bewust gekozen voor een formulering waarbij Gedeputeerde Staten een verzoek kúnnen afwijzen. Dit biedt ruimte voor maatwerk en een zorgvuldige beoordeling per situatie, binnen de geldende juridische kaders. Hiermee wordt enerzijds recht gedaan aan initiatieven vanuit de samenleving en anderzijds wordt geborgd dat de provincie handelt volgens de toepasselijke wet- en regelgeving.
Zienswijze: ZW-001/04 Indiener wijst erop dat de Provincie wil werken als een overheid die de samenwerking met inwoners en maatschappelijke partijen zo veel mogelijk uitnodigt en ondersteunt, strevend naar een inclusieve en representatieve deelname in de participatie. Daarbij wil de Provincie actief op zoek gaan naar kennis en ervaring van Noord-Hollanders voor wie het minder vanzelfsprekend of makkelijk is om mee te doen, zoals bijvoorbeeld ouderen, jongeren, mensen met een taalbarrière en mensen met minder digitale vaardigheden. Dit zijn mooie ambities. Het uitdaagrecht is echter nog een onbekend participatie-instrument bij Noord-Hollandse inwoners. Het voorstel is om op te nemen dat de provincie regelmatig en actief gaat communiceren over participatiemogelijkheden (waaronder het uitdaagrecht) naar inwoners en

maatschappelijke organisaties, zowel digitaal als op andere manieren. Zo kan de Provincie de samenleving uitnodigen om met nieuwe ideeën te komen.

Reactie op ZW-001/04
De zienswijze onderstreept het belang van actieve communicatie over participatiemogelijkheden, waaronder het uitdaagrecht, en stelt voor dit expliciet op te nemen in de verordening.

Wij onderschrijven het belang van goede en toegankelijke communicatie, juist ook om inwoners en maatschappelijke partijen te bereiken voor wie participatie minder vanzelfsprekend is.

In de toelichting op de Participatieverordening (onder het kopje 'Noord-Hollandse aanpak') is hierover opgenomen dat de provincie inzet op het uitnodigen van en ondersteunen van samenwerking met inwoners en maatschappelijke partijen. Dit omvat ook het stimuleren van bekendheid met participatiemogelijkheden, waaronder het uitdaagrecht.
Het actief en tijdig betrekken van de samenleving bij projecten, op een begrijpelijke manier, is ook onderdeel van de bredere communicatiestrategie van de provincie. Het overnemen van het voorstel is daarom niet nodig.

ZW-002: Natuur en Milieufederatie Noord-Holland

Zienswijze: ZW-002
Indiener geeft aan dat veel vrijwilligers en organisaties interesse hebben in het overnemen van taken rondom het beheer van openbaar groen en stelt verder dat in de verordening enkel gekozen wordt voor niet-bestaande uitvoeringstrajecten en dat daarmee de deur dicht wordt gegooid voor veel mooie ideeën uit de samenleving. Gevraagd wordt om de regel in het beoordelingskader over lopende projecten (artikel 10a) te schrappen en te vervangen door onderstaande tekst.

''Gedeputeerde Staten kunnen een verzoek om toepassing van het uitdaagrecht in ieder geval afwijzen als de betreffende taak onderdeel is van een lopend contract of andere juridische verplichting en als aanpassing hiervan, aanvulling hierop of samenwerking hiermee na onderzoek niet mogelijk is gebleken''.

Reactie op ZW-002
Wij begrijpen de opvatting dat deze bepaling de toepassing van het uitdaagrecht kan beperken. De afwijzingsgrond ziet op het voorkomen van het honoreren van verzoeken in situaties waarin overname redelijkerwijs niet meer mogelijk en onwenselijk is, bijvoorbeeld

door lopende aanbestedingen, (pre)contractuele verplichtingen of een reeds gestarte uitvoering.

Uit de zienswijzen maken we op dat de term “lopend uitvoeringstraject” verduidelijking behoeft. Daarom passen we ter verduidelijking de tekst onder Artikel 10a aan:

a. *het een lopend uitvoeringstraject betreft;*

wordt

a. *het een lopend uitvoeringstraject betreft, waarbij overname redelijkerwijs niet meer mogelijk en onwenselijk is;*

En in de bijbehorende toelichting passen we de tekst als volgt aan:

~~*Het bestuursorgaan kan een verzoek afwijzen als het van oordeel is dat de taak met de toepassing van het uitdaagrecht niet beter wordt uitgevoerd of de kosten hoger zijn, als het een lopend plan of een ondergeschikte aanpassing daarvan betreft en als de kosten van de uitvoering van de taak boven de Europese drempelwaarde uitkomen.*~~

“Het bestuursorgaan kan een verzoek afwijzen als het van oordeel is dat de taak met de toepassing van het uitdaagrecht niet beter wordt uitgevoerd, de kosten hoger zijn, de kosten van de uitvoering van de taak boven de Europese drempelwaarde uitkomen, als het een lopend plan (of een ondergeschikte aanpassing daarvan) betreft.

De afwijzingsgrond “lopend uitvoeringstraject, waarbij overname redelijkerwijs niet meer mogelijk en onwenselijk is” is bedoeld voor situaties waarin een traject of de voorbereidingen op een traject al zodanig in uitvoering is dat overname niet meer haalbaar is. Bijvoorbeeld in het stadium dat al juridische, financiële, personele, organisatorische of andere verplichtingen aangegaan zijn, of dat de totstandkoming van deze verplichtingen al vergevorderd zijn en het openbreken of overdragen van een dergelijk plan kan leiden tot contractbreuk, onrechtmatig handelen, extra kosten, vertraging in de uitvoering en risico's voor de continuïteit van het project.”

3. Overzicht met wijzigingen

Naar aanleiding van de ingebrachte zienswijzen is een wijziging doorgevoerd in Hoofdstuk 4 Uitdaagrecht, Artikel 10a Beoordelingskader:

a. *het een lopend uitvoeringstraject betreft;*

wordt

b. *het een lopend uitvoeringstraject betreft, waarbij overname redelijkerwijs niet meer mogelijk en onwenselijk is;*

en in de bijbehorende toelichting op de participatieverordening:

~~*Het bestuursorgaan kan een verzoek afwijzen als het van oordeel is dat de taak met de toepassing van het uitdaagrecht niet beter wordt uitgevoerd of de kosten hoger zijn, als het een lopend plan of een ondergeschikte aanpassing daarvan betreft en als de kosten van de uitvoering van de taak boven de Europese drempelwaarde uitkomen.*~~

is vervangen door:

"Het bestuursorgaan kan een verzoek afwijzen als het van oordeel is dat de taak met de toepassing van het uitdaagrecht niet beter wordt uitgevoerd, de kosten hoger zijn, de kosten van de uitvoering van de taak boven de Europese drempelwaarde uitkomen, als het een lopend plan (of een ondergeschikte aanpassing daarvan) betreft.

De afwijzingsgrond "lopend uitvoeringstraject, waarbij overname redelijkerwijs niet meer mogelijk en onwenselijk is" is bedoeld voor situaties waarin een traject of de voorbereidingen op een traject al zodanig in uitvoering is dat overname niet meer haalbaar is. Bijvoorbeeld in het stadium dat al juridische, financiële, personele, organisatorische of andere verplichtingen aangegaan zijn, of dat de totstandkoming van deze verplichtingen al vergevorderd zijn en het openbreken of overdragen van een dergelijk plan kan leiden tot contractbreuk, onrechtmatig handelen, extra kosten, vertraging in de uitvoering en risico's voor de continuïteit van het project."

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier R.J.C. van der Laan
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten

Uw contactpersoon

T. Groenendijk

CZ/FIN

Telefoonnummer +31614545146

Tim.groenendijk@noord-holland.nl

Verzenddatum

03 SEP. 2026

Kenmerk

Begroting27-JZ/TG-001

Betreft: Begroting 2027

Geachte leden,

Hierbij ontvangt u ter besluitvorming de statenvoordracht met het bijbehorende ontwerpbesluit inclusief bijlagen, over de begroting 2027.

De Begroting 2027 vertaalt de financiële kaders uit de Kaderbrief 2027. Deze begroting laat over de komende jaren een positief begrotingssaldo zien. Dit staat in contrast met de langjarige doorkijk van de financiële kengetallen, waarin kapitaallasten (schulden) naar verwachting en grotere druk op de begroting zullen leggen en naar verwachting zal leiden tot een minder positief resultaat in de toekomst.

De ontwikkelingen die de grootste mutaties (zie financiële ontwikkelingen in tabel hieronder) veroorzaken t.o.v. Kaderbrief zijn:

- de verwerking van de meicirculaire 2026;
- de verwerking van de aangenomen moties bij de Kaderbriefbehandeling van 29 juni 2026.

Daarnaast worden technische mutaties en autonome ontwikkelingen in het financieel kader meegenomen. Na verwerking van hiervan komt de begroting 2027 uit op de onderstaande financieel meerjarenbeeld. De positieve begrotingssaldi worden volledig ingezet voor het versterken van het eigen vermogen.

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

Financieel Kader

Bedragen x € 1 miljoen	2027	2028	2029	2030
Saldo Kaderbrief 2027	**-11,5 (V)**	**-30,2 (V)**	**-20,7 (V)**	**-16,0 (V)**
Financiële bijstellingen	-2,6 (V)	2,9 (N)	-13,3 (V)	-10,7 (V)
Saldo Begroting 2027	**-14,2 (V)**	**-27,3 (V)**	**-34,0 (V)**	**-26,7 (V)**
Versterken eigen vermogen	*14,2 (N)*	*27,3 (N)*	*34,0 (N)*	*26,7 (N)*

In 2027 vinden de provinciale verkiezingen plaats. Deze begroting legt daarom de focus op het voortzetten van de koers op provinciale opgaven. De komende jaren richten wij ons nadrukkelijk op die thema's waar voortgang noodzakelijk is. Voor 2027 betekent dit dat de nadruk ligt op:

- Stikstofaanpak;
- Aanpak netcongestie;
- Natuurontwikkeling;
- Water (beschikbaarheid, veiligheid en droogte);
- Ruimtelijke visie en omgevingsverordeningen;
- Duurzame economie;
- Woningbouw;
- Bereikbaarheid;
- Gezonde organisatie.

Met deze begroting worden ook de moties 118-2025 en 80-2026 afgehandeld.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

Provinciesecretaris
M.J.H. van Kuijk

voorzitter
A.Th.H. van Dijk

3 bijlage(n)
- Voordracht begroting 2027
- Begroting 2027
- Klimaatbijlage 2027

Provincie Noord-Holland

2026 | 57

VOORDRACHT

Provinciale Staten van Noord-Holland

Haarlem, 1 september 2026

Onderwerp: Begroting 2027

Kenmerk nr.: END5ZVFTENNW-1076595607-9209

1. Inleiding

De Begroting 2027 vormt het financiële en beleidsmatige kader voor de uitvoering van de provinciale taken in 2027. Met deze begroting leggen Gedeputeerde Staten de voorgenomen activiteiten, de beschikbare middelen en de financiële kaders voor het komende jaar ter vaststelling voor aan Provinciale Staten.

2027 markeert een bijzonder moment. Het is de laatste begroting van de huidige bestuursperiode en vormt daarmee de brug naar een nieuwe bestuursperiode. De begroting bouwt voort op de koers die de afgelopen jaren is ingezet en richt zich nadrukkelijk op het realiseren van eerder gemaakte bestuurlijke keuzes. De nadruk ligt daarbij op uitvoering, uitvoerbaarheid en het behalen van concrete resultaten voor inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners in Noord-Holland.

De provincie blijft investeren in de grote maatschappelijke opgaven op het gebied van woningbouw, bereikbaarheid, natuur, klimaat, economie en leefbaarheid. Tegelijkertijd vraagt de huidige maatschappelijke en financiële context om duidelijke prioriteiten en een realistische inzet van mensen en middelen. De begroting brengt deze afwegingen samen in een financieel gezonde en uitvoerbare meerjarenbegroting.

Gelijktijdig met deze begroting wordt de Klimaatbijlage aangeboden. Hierin wordt inzicht gegeven in de bijdrage van de provinciale middelen aan de klimaatdoelen van Noord-Holland. De Klimaatbijlage ondersteunt de bestuurlijke sturing op de klimaatopgave en maakt zichtbaar hoe maatregelen uit verschillende programma's gezamenlijk bijdragen aan de provinciale klimaatambities.

De maatregelen die wij genomen hebben om faunaschade de komende jaren terug te dringen hebben wij in deze begroting apart samengevat onder 5.2.b om de ontwikkelingen voor u duidelijk inzichtelijk te maken.

Leeswijzer

De begroting bevat veel termen die te maken hebben met de inrichting van de financiële administratie. Om de begroting beter te begrijpen staan de definities van verschillende termen toegevoegd in de leeswijzer. De belangrijkste term die hierin is opgenomen is de begrote lasten, deze worden aangeduid met een positief bedrag (+/+) voor de verduidelijking is daar op uw verzoek de toevoeging (N) van nadelig gedaan. Dit bedrag vertegenwoordigt in de begroting het budget dat in de begroting beschikbaar wordt gesteld voor het bereiken van de bijbehorende doelstellingen. De baten worden aangeduid als een negatief bedrag en hebben een -/- teken en een (V) van voordelig.

De begroting 2027 is per 3 september ook als webversie te benaderen via http://financien.noord-holland.nl/. Tot slot zenden wij de begroting 2027 na vaststelling door Provinciale Staten conform artikel 195 van de Provinciewet aan de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

2. Voorstel

Wij stellen Provinciale Staten voor te besluiten overeenkomstig het bijgevoegde ontwerpbesluit:

1. De Begroting 2027 en de Meerjarenraming 2028-2030 vast te stellen;
2. De kredieten ter uitvoering van het Integraal Meerjarenprogramma Infrastructuur (iMPI) 2027-2034 beschikbaar te stellen;

3. Onderbouwing besluiten op de begroting 2027

Besluit 1: De Begroting 2027 en de Meerjarenraming 2028-2030 vast te stellen

Bestuurlijke koers
De Begroting 2027 vormt de laatste begroting van deze bestuursperiode en markeert daarmee een belangrijk moment. De begroting bouwt voort op de koers die de afgelopen jaren is ingezet en richt zich nadrukkelijk op de uitvoering van eerder gemaakte bestuurlijke keuzes. De focus ligt op het realiseren van concrete resultaten binnen de beschikbare capaciteit en financiële middelen en op het bieden van een solide uitgangspositie voor de volgende bestuursperiode.

Noord-Holland staat ook in 2027 voor omvangrijke maatschappelijke opgaven op het gebied van woningbouw, bereikbaarheid, natuur, klimaat, economie en leefbaarheid. Tegelijkertijd wordt de provincie geconfronteerd met onzekerheden zoals netcongestie, stikstof, arbeidsmarktkrapte, geopolitieke ontwikkelingen en een blijvende druk op de beschikbare ruimte. Daarom is in deze begroting bewust gekozen voor focus, prioritering en uitvoerbaarheid. Niet alles kan tegelijkertijd worden gerealiseerd; beschikbare middelen worden gericht ingezet op die opgaven waar de provincie het grootste maatschappelijke verschil kan maken.

Begrotingsresultaat
Sinds de vaststelling van de Kaderbrief 2027 zijn de financiële uitgangspunten geactualiseerd en zijn diverse technische, autonome en beleidsmatige ontwikkelingen verwerkt. Per saldo leidt dit tot een verbetering van het begrotingsresultaat ten opzichte van de Kaderbrief.

De belangrijkste ontwikkelingen betreffen de verwerking van de meicirculaire 2026, actualisaties van diverse ramingen en de verwerking van de door Provinciale Staten aangenomen moties bij de behandeling van de Kaderbrief 2027.

Ontwikkeling begrotingsresultaat

Financieel Kader (Begrotingssaldo (x € 1 miljoen)

Bedragen x € 1 miljoen	2027	2028	2029	2030
Kaderbrief 2027	-11,5 (V)	-30,2 (V)	-20,7 (V)	-16,0 (V)
Financiële bijstellingen	-2,6 (V)	2,9 (N)	-13,3 (V)	-10,7 (V)
Saldo Begroting 2027	**-14,2 (V)**	**-27,3 (V)**	**-34,0 (V)**	**-26,7 (V)**
Versterken eigen vermogen	*14,2 (N)*	*27,3 (N)*	*34,0 (N)*	*26,7 (N)*

De verbetering van het begrotingsresultaat wordt voornamelijk veroorzaakt door de verwerking van de meicirculaire 2026, de actualisatie van de afschrijvingslasten, de actualisatie van concessiegelden, diverse technische en autonome ontwikkelingen en de verwerking van de financiële gevolgen van de bij de Kaderbrief 2027 aangenomen moties. Het meerjarige begrotingsbeeld laat zien dat de provincie gedurende de gehele planperiode beschikt over een positief begrotingsresultaat.

Financiële hoofdlijnen

De Begroting 2027 laat zien dat de provincie beschikt over een solide financiële uitgangspositie. De afgelopen jaren is gewerkt aan een verdere versterking van de financiële sturing. Daarbij zijn structurele lasten zoveel mogelijk gedekt uit structurele baten, is de inzet van reserves verder aangescherpt en is de samenhang tussen beleidsdoelen, prestaties, capaciteit en financiële middelen verder verbeterd.

Tegelijkertijd blijven de maatschappelijke opgaven en investeringsbehoefte de komende jaren groot. Daarom kiest de provincie ervoor incidentele meevallers niet automatisch in te zetten voor nieuw structureel beleid, maar waar mogelijk te benutten voor het versterken van de financiële positie en het creëren van ruimte voor toekomstige investeringen. Hiermee blijft de provincie ook op langere termijn financieel wendbaar en voorbereid op toekomstige bestuurlijke keuzes.

Financiële ontwikkelingen

Sinds de vaststelling van de Kaderbrief 2027 zijn de financiële uitgangspunten geactualiseerd.
De belangrijkste ontwikkelingen betreffen onder meer:

- verwerking van de meicirculaire 2026;
- actualisatie van de ramingen voor het provinciefonds;
- actualisatie van de concessiegelden;
- actualisatie van afschrijvingslasten;
- verwerking van technische en autonome ontwikkelingen;
- verwerking van de financiële gevolgen van de door Provinciale Staten aangenomen moties bij de behandeling van de Kaderbrief 2027.

Een volledig overzicht van alle financiële ontwikkelingen is opgenomen in hoofdstuk 4 van de Begroting 2027.

Structureel evenwicht
De Begroting 2027 voldoet aan de wettelijke eis van een structureel en reëel sluitende begroting. Structurele lasten worden gedekt door structurele baten. Hiermee blijft de provincie financieel gezond en wordt tegelijkertijd ruimte behouden om ook toekomstige maatschappelijke opgaven op een verantwoorde wijze te kunnen financieren.

Financiële positie
De provincie kiest nadrukkelijk voor een financieel behoedzame koers. Positieve begrotingssaldi worden waar mogelijk ingezet voor het versterken van de vermogenspositie en het beperken van toekomstige financieringslasten. Daarmee blijft voldoende financiële flexibiliteit beschikbaar om ook toekomstige investeringen en maatschappelijke opgaven te kunnen realiseren.

Daarnaast wordt verder gewerkt aan het versterken van de samenhang tussen beleidsdoelen, prestaties, capaciteit en financiële middelen. Hierdoor ontstaat een begroting die niet alleen financieel sluitend is, maar ook beter ondersteunt bij de bestuurlijke afwegingen gedurende de uitvoering van de Planning & Control-cyclus.

Besluit 2: De kredieten ter uitvoering van het integraal meerjarenprogramma infrastructuur (iMPI) beschikbaar te stellen.

In de financiële verordening is opgenomen dat kredieten (exclusief BTW) bij de begroting ter besluitvorming aan Provinciale Staten worden voorgelegd. Per kredietaanvraag melden wij of voor de maatregelen een bijdrage van derden en/of dekking uit eigen reserves wordt verkregen en welke bedragen uiteindelijk ten laste van welke kapitaallasten komen.

De kredietbesluiten zijn in onderstaande tabellen samengevat.

Vervangingsinvesteringen

project-nummer	Kredietbesluiten Vervangingsinvesteringen Begroting 2027	kredietsoort	reeds beschikbaar krediet	krediet-aanvraag	totaal krediet	jaar oplevering	afschrijvings-termijn
25E16-02	Vervanging remmingwerken Willem-I-sluis en renovatie sluisdeuren	vaarwegen		3.500.000	3.500.000	2027	25
K18-05	Vervanging remmingwerken Westfriesesluis	vaarwegen		2.100.000	2.100.000	2028	50
K18a-01	(en K18b-01) Vervanging vaarwegvak 16 (en 17) Westfriesche Vaart	vaarwegen	8.764.000	410.000	9.174.000	2026	40
K18a-02	Aanschaf tweedehands damwanden	vaarwegen	484.000	-484.000	0	2025	40
K18b-02	Aanschaf tweedehands damwanden	vaarwegen	484.000	-484.000	0	2025	40
K20a-03	Vaarwegvak 5 - Noordhollandsch Kanaal	vaarwegen		2.600.000		2027	40
K20z-a-01	Vaarwegvak 12 - Noordhollandsch Kanaal	vaarwegen		4.600.000	4.600.000	2028	40
N247a-06	Vervanging Slochterbrug/duikers	wegen	2.000.000	2.200.000	4.200.000	2029	50
	Totaal kredietbesluiten			**14.442.000**			

Verbeter- en uitbreidingsinvesteringen

project-nummer	Kredietbesluiten Verbeter- en Uitbreidingsmaatregelen Begroting 2027	reeds beschikbaar krediet	krediet-aanvraag	bijdragen derden	kapitaal-lasten	totaal krediet	jaar oplevering	afschrijvings-termijn
N247-25	Bereikbaarheid Waterland: maatregelen N247 Zuid, ged A10-Het Schouw	5.000.000	66.800.000	39.050.000	27.750.000	71.800.000	2029	50
N240-17	Kortetermijnmaatregelen rotonde N240-WFO terrein		1.100.000		1.100.000	1.100.000	2027	50
N515-02	Fietstunnel en faunapassage kruispunt N515-Zuiderweg (voorbereidingskrediet)		3.000.000	2.000.000	1.000.000	3.000.000	2030	50
	Totaal kredietbesluiten		**70.900.000**	**41.050.000**	**29.850.000**			

Kredietaanvragen

a. **25E16-02 Vervanging remmingwerken Willem I-sluis en renovatie sluisdeuren** **€ 3.500.000**
Het krediet komt ten laste van de stelpost Vervangingsinvesteringen.
(jaar oplevering: 2027 / afschrijvingstermijn: 25 jaar)
Het project is uitvoeringsgereed.

b. **K18-05 Vervanging remmingwerken Westfriesesluis** **€ 2.100.000**
Het krediet komt ten laste van de stelpost Vervangingsinvesteringen
(jaar oplevering: 2028 / afschrijvingstermijn: 50 jaar)
Het project is uitvoeringsgereed.

c. **K18a-01 (en K18b-01) Vervanging vaarwegvak 16 (en 17) Westfriese Vaart** **€ 410.000**
De kredietverhoging komt ten laste van de stelpost Vervangingsinvesteringen
(jaar oplevering: 2026 / afschrijvingstermijn: 40 jaar)
Er zijn tweedehands damwanden gebruikt, die niet in de begroting waren meegenomen en de planning is uitgelopen, waardoor de kosten hoger zijn.

d. **K20a-03 Vervanging vaarwegvak 5 Noordhollandsch Kanaal** **€ 2.600.000**
Het krediet komt ten laste van de stelpost Vervangingsinvesteringen
(jaar oplevering: 2027; afschrijvingstermijn: 40 jaar)
Het project is uitvoeringsgereed.

e. **K20z-a-01 Vervanging vaarwegvak 12 Noordhollandsch Kanaal** **€ 4.600.000**
Het krediet komt ten laste van de stelpost Vervangingsinvesteringen
(jaar oplevering: 2028; afschrijvingstermijn: 40 jaar)
Het project is uitvoeringsgereed.

f. **N240-17 Kortetermijnmaatregelen rotonde N240-WFO terrein** **€ 1.100.000**
Het krediet komt ten laste van de stelpost Verbeter- en Uitbreidingsinvesteringen.
(jaar oplevering: 2027 / afschrijvingstermijn: 50 jaar)
De rotonde wordt aangepast, zodat deze het verkeer beter kan verwerken.

g. **N247-25 Bereikbaarheid Waterland: maatregelen N247 Zuid, ged. A10-Het Schouw** **€ 66.800.000**
Een bedrag van € 27.750.000 komt ten laste van de stelpost Verbeter- en Uitbreidingsinvesteringen.
Het Rijk levert een bijdrage van € 20.850.000 en de voorlopige bijdrage van de VRA is € 18.200.000.
(jaar oplevering: 2029 / afschrijvingstermijn: 50 jaar)
Het kruispunt N247-A10 wordt aangepast, de verkeersstromen bij Het Schouw worden ontvlochten en er wordt een busoverstappunt, P+R en P+B aangelegd. Om in aanmerking te komen voor de rijksbijdrage dient het uitvoeringskrediet beschikbaar te zijn. Omdat de raming nog onzeker is, wordt 80% van de totale raming aangevraagd,

h. **N247a-06 Vervanging Slochterbrug/duikers** **€ 2.200.000**
De kredietverhoging komt ten laste van de stelpost Vervangingsinvesteringen.
(jaar oplevering: 2029 / afschrijvingstermijn: 50 jaar)
De vervanging wordt gelijktijdig met N247-25 uitgevoerd.

i. **N515-02 Voorbereidingskrediet Fietstunnel en faunapassage N515-Zuiderweg € 3.000.000**
Een bedrag van € 1.000.000 komt ten laste van de stelpost Verbeter- en Uitbreidingsinvesteringen. De VRA levert een bijdrage van € 2.000.000.
(jaar oplevering: 2030 / afschrijvingstermijn: 50 jaar)
Voor de planvorming, ontwerpen en conditionering is een apart voorbereidingskrediet nodig.

j. Intrekken krediet K18a-02 Aanschaf tweedehands damwanden -/- € 484.000
Bij de EBW2022 is hiervoor een krediet beschikbaar gesteld (ten laste van de stelpost Vervangingsinvesteringen). Een deel van de damwanden is echter gebruikt bij K18a-01 en K18b-01 (fase 1) en bij de kredietaanvraag voor K18a-02/K18b-02 (fase 2) is geen rekening gehouden met dit beschikbare krediet. Het krediet wordt ingetrokken.

k. **Intrekken krediet K18b-02 Aanschaf tweedehands damwanden -/- € 484.000**
Bij de EBW2022 is hiervoor een krediet beschikbaar gesteld (ten laste van de stelpost Vervangingsinvesteringen). Een deel van de damwanden is echter gebruikt bij K18a-01 en K18b-01 (fase 1) en bij de kredietaanvraag voor K18a-02/K18b-02 (fase 2) is geen rekening gehouden met dit beschikbare krediet. Het krediet wordt ingetrokken.

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

A.Th.H. van Dijk, voorzitter

M.J.H. van Kuijk, provinciesecretaris

Ontwerpbesluit

Nr. 57-2026

Provinciale Staten van Noord-Holland;

gelezen de voordracht van Gedeputeerde Staten van 1 september 2026;

besluiten:

1. De begroting 2027 en meerjarenraming 2028-2030 vast te stellen;

2. Ter uitvoering van het iMPI 2027-2034 de volgende krediet in te trekken:

I. ten laste van de stelpost Vervangingsinvesteringen:

a.	25E16-02 Vervanging remmingwerken Willem I-sluizen en renovatie sluisdeuren	€ 3.500.000
b.	K18-05 Vervanging remmingwerken Westfriesesluis	€ 2.100.000
c.	K18a-01 (en K18b-01) Vervanging vaarwegvak 16 (en 17) Westfriese Vaart	€ 410.000
d.	K20a-03 Vervanging vaarwegvak 5 Noordhollandsch Kanaal	€ 2.600.000
e.	K20z-a-01 Vervanging vaarwegvak 12 Noordhollandsch Kanaal	€ 4.600.000
f.	N247a-06 Vervanging Slochterbrug/duikers	€ 2.200.000

II. ten laste van de stelpost Verbeter- en Uitbreidingsinvesteringen:

a.	N240-17 Kortetermijnmaatregelen rotonde N240-WFO terrein	€ 1.100.000
b.	N247-25 Bereikbaarheid Waterland: N247 Zuid, ged. A10-Het Schouw *€ 46.750.000 komt ten laste van de stelpost*	€ 66.800.000
c.	N515-02 Voorbereidingskrediet Fietstunnel en faunapassage N515-Zuiderweg *€ 1.000.000 komt ten laste van de stelpost*	€ 3.000.000

III. de volgende kredieten in te trekken:

a.	K18a-02 Aanschaf tweedehands damwanden	-/- € 484.000
b.	K18b-02 Aanschaf tweedehands damwanden	-/- € 484.000

Haarlem,

Provinciale Staten voornoemd,

voorzitter, statengriffier,

Programmabegroting 2027

Provincie Noord-Holland

Versie 1 september

Bestuurlijk voorwoord

Voor u ligt de begroting 2027 van de provincie Noord-Holland. Dit is de laatste begroting van deze bestuursperiode. Daarmee is dit een natuurlijk moment om terug te kijken op wat we samen hebben bereikt, én vooruit te kijken naar de uitdagingen en kansen die voor ons liggen.

We hebben de afgelopen jaren bestuurd in een wereld die voortdurend in beweging was. Wisselingen op nationaal niveau, geopolitieke spanningen, inflatie, stijgende energie- en grondstofprijzen en aanhoudende druk op ruimte, stikstof, netcapaciteit en arbeidsmarkt vroegen om scherpe keuzes en ook om wendbaarheid. Die context van schaarste is geen tijdelijke fase, maar een realiteit waarmee we ook de komende jaren rekening moeten houden. Juist daarom hebben we ingezet op duidelijkheid: niet alles kan, maar wat we doen, doen we gericht en met bestuurlijke helderheid. Tegen deze achtergrond hebben we belangrijke resultaten geboekt. Op het gebied van woningbouw, bereikbaarheid, natuur, klimaat, economie en leefbaarheid zijn stappen gezet die bijdragen aan een toekomstbestendig Noord-Holland. Niet alles is afgerond, maar de koers is duidelijk en de uitvoering is in gang gezet.

Het jaar 2027 staat in het teken van afronden én doorbouwen. We leveren op wat we hebben afgesproken en richten ons op de uitvoering van bestaand beleid. In deze begroting staat daarom beperkt nieuw beleid. Wij willen de nadruk leggen op het realiseren van concrete resultaten waar inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners in hun dagelijkse praktijk echt iets van merken.

Ook blijft verantwoord financieel beleid een belangrijke pijler. In de afgelopen jaren hebben we gewerkt aan het versterken van onze financiële positie. We hebben structurele dekking voor structurele uitgaven als uitgangspunt genomen, financiële kaders aangescherpt en onze inkomsten beter in balans gebracht met stijgende kosten. De recente aanpassing van het provinciefonds, waarbij een langjarige scheefgroei is gecorrigeerd, draagt bij aan een steviger financieel perspectief.

Tegelijkertijd blijven de opgaven groot en vragen zij om zorgvuldige keuzes. Daarom: een terughoudende begrotingslijn. Incidentele meevallers worden niet automatisch omgezet in uitgaven, maar ingezet om risico's te beheersen, ons eigen vermogen te versterken en ruimte te creëren voor toekomstige investeringen, onder andere in bereikbaarheid en groen.

De provincie staat ook in 2027 voor complexe en samenhangende vraagstukken, op gebied van woningbouw, energietransitie, netcongestie, natuurherstel, landbouw, economie en bereikbaarheid. De recente Impactanalyse stikstof en netcongestie laat helder zien dat de beperkte stikstofruimte en het volle stroomnet grenzen stellen aan de ambities van de provincie. Deze opgaven vragen om integrale oplossingen en dwingt tot heldere en uitlegbare afwegingen van belangen en keuzes. Als provincie Noord-Holland pakken we hiermee meer de regierol. Tegelijkertijd vraagt dit om realistische ambities en een sterke uitvoeringskracht. Niet alles kan tegelijk; prioriteren en soms ook temporiseren is noodzakelijk om daadwerkelijk voortgang te boeken.

Uiteindelijk gaat het niet om plannen op papier. Het gaat erom dat projecten worden afgerond, dat woningen worden gebouwd, dat de bereikbaarheid verbetert en dat natuur en leefomgeving worden versterkt. Als provincie nemen wij daarin onze verantwoordelijkheid als stabiele en verbindende schakel tussen gemeenten en het Rijk.

Met deze begroting leggen we een solide fundament voor de volgende bestuursperiode. We dragen een provincie over met gezonde financiën, lopende investeringen en een duidelijke koers. Tegelijkertijd bouwen we verder aan organisatie die wendbaar, resultaatgericht en uitvoeringskrachtig is.

Tot slot spreken wij onze waardering uit voor iedereen die hieraan bijdraagt: inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties, gemeenten, waterschappen en onze medewerkers. De resultaten van de afgelopen jaren zijn alleen mogelijk geweest door samenwerking. Die samenwerking blijft ook in de toekomst onmisbaar.

Esther Rommel

Gedeputeerde Financiën

Foto: Loek Buter

Samenvatting

De Begroting 2027 vertaalt de financiële kaders uit de Kaderbrief 2027. De begroting laat over de komende jaren een positief begrotingssaldo zien. Dit staat in contrast met de langjarige doorkijk van de financiële kengetallen, waarin kapitaallasten (schulden) naar verwachting en grotere druk op de begroting zullen leggen en naar verwachting zal leiden tot een negatief resultaat in de toekomst.

De ontwikkelingen die de grootste mutaties (zie financiële ontwikkelingen in tabel hieronder) veroorzaken t.o.v. Kaderbrief zijn:

- de verwerking van de meicirculaire 2026;
- de verwerking van de aangenomen moties bij de Kaderbriefbehandeling van 29 juni 2026.

Daarnaast worden technische mutaties en autonome ontwikkelingen in het financieel kader meegenomen. Na verwerking van hiervan komt de begroting 2027 uit op de onderstaande financieel meerjarenbeeld. De positieve begrotingssaldi worden volledig ingezet voor het versterken van het eigen vermogen.

Bedragen x € 1 miljoen	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**
Saldo Kaderbrief 2027	**–11,5 (V)**	**–30,2 (V)**	**–20,7 (V)**	**–16,0 (V)**
Financiële bijstellingen	–2,6 (V)	2,9 (N)	–13,3 (V)	–10,7 (V)
Saldo Begroting 2027	**–14,2 (V)**	**–27,3 (V)**	**–34,0 (V)**	**–26,7 (V)**
Versterken eigen vermogen	*14,2 (N)*	*27,3 (N)*	*34,0 (N)*	*26,7 (N)*

In 2027 vinden de provinciale verkiezingen plaats. Deze begroting legt daarom de focus op het voortzetten van de koers op provinciale opgaven. De komende jaren richten wij ons nadrukkelijk op die thema's waar voortgang noodzakelijk is. Voor 2027 betekent dit dat de nadruk ligt op:

- Stikstofaanpak;
- Aanpak netcongestie;
- Natuurontwikkeling;
- Water (beschikbaarheid, veiligheid en droogte);
- Ruimtelijke visie en omgevingsverordeningen;
- Duurzame economie;
- Woningbouw;
- Bereikbaarheid;
- Gezonde organisatie.

Inhoudsopgave

Programmabegroting 2027 1
Inhoudsopgave 5
1 Inleiding 8
2 Programma's 19
Programma 1 Bestuur 22
Programma 2 Klimaat en gezonde leefomgeving 30
Programma 3 Ruimte en Wonen 38
Programma 4 Bereikbaarheid 49
Programma 5 Natuur en landelijk gebied 64
Programma 6 Economie, leefbaarheid en cultuur 82
Programma 7 Overzicht Algemene middelen en organisatie 91
3 Paragrafen 97
3.1 Financiering 98
3.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing 103
3.3 Onderhoud kapitaalgoederen 113
3.4 Bedrijfsvoering 116
3.5 Wet open overheid 120
3.6 Verbonden partijen 121
3.7 Grondbeleid 138
3.8 Provinciale heffingen 142
4 Financiële begroting 150
5 Lijst subsidies buiten uitvoeringsregeling 215
Bijlagen 231

Leeswijzer

Inleiding

In het eerste inleidende hoofdstuk worden het meerjarig begrotingssaldo, structureel evenwicht, grootste beleidsmatige uitdagingen en de ontwikkelingen met een effect op het begrotingssaldo toegelicht.

Programmabegroting

In hoofdstuk 2 staat de uitwerking per programma. Deze begint met een samenvatting per programma en de financiële begroting per programma in één oogopslag. In ieder programma staat welk maatschappelijk doel de provincie nastreeft. Dit is verder uitgesplitst per beleidsdoel met een toelichting op de rol van de provincie.

In de begrotingsopzet is een koppeling aangebracht tussen de ambities en de beschikbare middelen. Dit is gedaan aan de hand van de 'W-vragen':

- Wat mag het kosten?
- Wat willen we bereiken?
- Wat gaan we ervoor doen?

In de beschrijving van de te bereiken doelen is een nummering aangehouden. Deze nummering komt terug in 'Wat gaan we ervoor doen?'. Het eerste nummer verwijst naar het doel, het tweede nummer naar de actie.

Onder de tabel 'Wat mag het kosten?' staan de financiële ontwikkelingen. Alle fluctuaties in de budgettabel groter dan € 1 miljoen euro of groter dan 10 procent worden hier toegelicht.

Per beleidsdoel wordt (waar mogelijk) een koppeling gemaakt met de Brede Basismonitor. Dit is weergegeven met een link naar de actuele indicatorpagina van de Brede Basismonitor.

Verder is in deze begroting de volgorde van de begrotingsopzet aangepast, met betrekking tot de koppeling tussen ambities en beschikbare middelen, aan de hand van de zogenoemde ‘W-vragen’. Per beleidsdoel worden eerst de beschikbare middelen gepresenteerd, waarna de koppeling met de bijbehorende ambities volgt. Deze aangepaste volgorde legt de nadruk explicieter op het beschikbare budget en biedt meer inzicht in de financiële kaders waarbinnen het beleid wordt uitgevoerd.

Paragrafen

In hoofdstuk 3 staan de verplichte paragrafen. De paragrafen vormen een andere doorsnede van de begroting en geven inzicht in aspecten die door de hele begroting heen kunnen lopen. Zo worden in de paragraaf ‘Weerstandsvermogen en risicobeheersing’ de financiële kengetallen toegelicht. In de paragraaf ‘Lokale heffingen’ leest u hoe de opcenten worden berekend en in de paragraaf ‘Onderhoud kapitaalgoederen’ gaan we in op het onderhoud van onze wegen en kunstwerken.

Financiële begroting

Hoofdstuk 4 bestaat uit de financiële begroting en de meerjarenraming en geeft inzicht in de financiële positie van de provincie. Dit omvat onder andere de meerjarenramingen, degeprognosticeerde balans en de toelichtingen op de bestemmingsreserves.

Hoofdstuk 5 bevat de lijst subsidies buiten uitvoeringsregelingen. Tot slot is er een aantal bijlagen.

Toelichting op de tabellen bij de programma's

In de 'Budgettabel 2027' staan de lasten en baten van de beleidsdoelen en het bijbehorende saldo. Daarnaast staat het totaal aan onttrekkingen van en stortingen in de beschikbare reserves van het beleidsdoel. In de laatste kolom staat het totaal aan lasten en baten en onttrekkingen en stortingen per beleidsdoel. Een bedrag met het minteken ervoor is een 'overschot'. Er zijn dan meer baten dan lasten.

In de tabel 'Wat mag het kosten?' staat per beleidsdoel een meerjarig overzicht. In dit overzicht is het resultaat 2025, begroting 2026, begroting 2027 en de meerjarenraming 2028 t/m 2030 opgenomen. Dit is uitgesplitst in lasten, baten en onttrekkingen van en stortingen in de verschillende reserves. Een bedrag met het minteken ervoor is een 'overschot' (-/- bedrag is voordelig (V)). Er zijn dan meer baten dan lasten.

Financiële terminologie

In de begroting staan veel woorden die te maken hebben met de inrichting van de financiële administratie. Om dit document beter te begrijpen, staan hieronder definities van verschillende termen. De weergave van de cijfers sluit aan bij de inrichting van het financiële systeem.

Lasten: de begrote kosten of uitgaven. Een bedrag voor uitgaven is nadelig (N). Als lasten zijn begroot, betekent het dat de bedragen beschikbaar zijn voor dat doel in dat jaar.
Baten: de begrote opbrengsten van de provincie Noord-Holland (-/- bedrag is voordelig (V)).
Stortingen: afdragen van geld aan de reserves (+/+ bedrag is nadelig (N)).
Onttrekkingen: het opnemen van geld uit de reserves (-/- bedrag is voordelig (V)).
Incidenteel: als er een duidelijke einddatum is gegeven van de baten of lasten door Provinciale Staten, of het project is geen onderdeel van een doorlopend beleid.
Structureel: als er geen duidelijke einddatum is gegeven van de baten of lasten door Provinciale Staten, of het is onderdeel van een doorlopend beleid.
Bestemmingsreserves: incidentele reserves voor een specifiek doel.
Beleidsdoel: een programma kent beleidsdoelen. Vanaf 2024 is besloten dat er op beleidsdoelen wordt gestuurd. Een beleidsdoel bestaat uit verschillende operationele doelen.

Alle financiële stukken en de webversie van deze begroting staan op het financiële portaal en op de website van de provincie Noord-Holland.

1 Inleiding

Voor u ligt de Begroting 2027 en de Meerjarenraming 2027-2030 van de provincie Noord-Holland. Met deze begroting geven Provinciale Staten invulling aan de financiële en beleidsmatige kaders voor 2027. De begroting bouwt voort op de koers die is uitgezet in de Kaderbrief 2027 en vertaalt deze naar concrete uitvoering en financiële keuzes voor het komende jaar.

2027 wordt een verkiezingsjaar en markeert daarmee een belangrijk kantelpunt. Na de Statenverkiezingen van maart 2027 zal een nieuw coalitieakkoord geschreven worden met nieuwe ambities voor de komende jaren. Tot die tijd draait het om het afronden van lopende opgaven en het leggen van een solide basis voor de volgende bestuursperiode. De provincie Noord-Holland kiest nadrukkelijk voor focus, uitvoerbaarheid en duidelijkheid. Niet alles kan tegelijk; daarom maken wij bewuste keuzes over waar wij onze inzet, capaciteit en financiële middelen op richten. Deze lijn sluit aan bij de koers uit de Kaderbrief 2027 waarin prioritering, realisme en een toekomstbestendige financiële positie centraal staan.

Noord-Holland ondervindt de invloed van externe ontwikkelingen en van de uitvoeringskracht van gemeenten en de markt. Ook is de provincie afhankelijk van bestuurlijke keuzes die in Brussel en Den Haag gemaakt worden. De bestuurlijke en maatschappelijke context waarin onze provinciale begroting tot stand komt vraagt om scherpe keuzes en realisme. Noord-Holland staat voor grote en samenhangende opgaven op het gebied van woningbouw, natuurherstel, bereikbaarheid, energietransitie en economische ontwikkeling. Niet alles kan binnen de beperkte ruimte die Noord-Holland beschikbaar heeft. Schaarste aan stikstofruimte, netcapaciteit, uitvoeringskracht en financiële middelen bepaalt in toenemende mate de mogelijkheden om maatschappelijke ambities daadwerkelijk te realiseren. Daarnaast vragen actuele ontwikkelingen, zoals de verdere uitwerking van de Omgevingsvisie, geopolitieke ontwikkelingen, digitalisering en klimaatverandering, om een provincie die wendbaar is en haar keuzes voortdurend afweegt in samenhang.

Juist daarom brengt deze begroting meer focus aan in de provinciale opgaven. De komende jaren richten wij ons nadrukkelijk op die thema's waar de provincie het verschil kan maken en waar voortgang noodzakelijk is. Ondermeer omdat de oplossing van bepaalde knelpunten (stikstof en netcongestie) voorwaardelijk is aan de uitvoering van onze ambities (woninbouw, bereikbaarheid). Voor 2027 betekent dit dat de nadruk ligt op:

- Stikstofaanpak;
- Aanpak netcongestie;
- Natuurontwikkeling;
- Water (beschikbaarheid, veiligheid en droogte);
- Ruimtelijke visie en omgevingsverordeningen;
- Duurzame economie;
- Woningbouw;
- Bereikbaarheid;
- Gezonde organisatie.

Naast deze inhoudelijke focus blijven ook de slagkracht van de ambtelijke organisatie en de financiële houdbaarheid van de provincie belangrijke uitgangspunten. Er wordt gewerkt aan de organisatie van een nieuwe directie om de ambtelijke inzet rond natuurherstel en stikstofreductie slagvaardiger te maken. Daarnaast zijn in de afgelopen jaren belangrijke stappen gezet om de financiële positie van de provincie structureel te versterken. De treasuryfunctie is verder geprofessionaliseerd, het uitgangspunt 'structurele lasten worden gedekt door structurele baten' is verankerd, de inzet van reserves is aangescherpt en

financiële kengetallen zijn geïntroduceerd om beter te kunnen sturen op de ontwikkeling van de begroting en de balans.

Hoewel de financiële positie op korte termijn is verbeterd, onder meer door het herstel van de weeffout in het provinciefonds, laten de financiële kengetallen op langere termijn een oplopende druk zien als gevolg van de omvangrijke investeringsopgaven. Daarom kiezen wij ervoor incidentele meevallers niet automatisch om te zetten in nieuwe structurele verplichtingen. Positieve begrotingssaldi worden waar mogelijk benut voor het versterken van het eigen vermogen en het reserveren voor toekomstige investeringen. Daarmee beperken wij toekomstige rentelasten, behouden wij financiële flexibiliteit en creëren wij ruimte voor de grote maatschappelijke investeringen die ook na 2030 noodzakelijk blijven.

Ook investeren wij in de verdere ontwikkeling van onze eigen organisatie. Een sterke provincie vraagt om voldoende uitvoeringskracht, goede informatievoorziening, digitale weerbaarheid, vakmanschap en een organisatie die effectief kan inspelen op maatschappelijke en technologische ontwikkelingen. Alleen met een financieel robuuste, resultaatgerichte en wendbare organisatie kunnen wij de provinciale ambities daadwerkelijk realiseren.

Met deze begroting kiezen wij voor een heldere koers. Een koers waarin focus, uitvoering en financieel verantwoord bestuur centraal staan. Wij werken aan een provincie die keuzes durft te maken, betrouwbaar is in haar uitvoering en voorbereid is op de uitdagingen van vandaag én morgen.

Ook de opzet van de planning- en control cyclus, en daarmee de begrotingsdocumenten, zal in 2027 veranderen. Tegelijk met deze begroting worden de eerste contouren afgesproken om te komen tot een herijkte cyclus. Hierin zal in fases worden gewerkt naar kwalitatief betere documenten die integraal een beeld geven van de ontwikkelingen op beleidsdoelstellingen in relatie tot de middelen die hiertegenover staan.

Naast deze begroting, wordt ook de klimaatbijlage 2027 als bijlage meegestuurd met nadere duiding van de klimaatdoelstellingen van de provincie voor 2027 en verder.

Financiële begroting

Financieel kader begrotingssaldo (x € 1 miljoen)

Bedragen x € 1 miljoen	2027	2028	2029	2030
Saldo Kaderbrief 2027	**-11,5 (V)**	**-30,2 (V)**	**-20,7 (V)**	**-16,0 (V)**
Financiële bijstellingen	-2,6 (V)	2,9 (N)	-13,3 (V)	-10,7 (V)
Saldo Begroting 2027	**-14,2 (V)**	**-27,3 (V)**	**-34,0 (V)**	**-26,7 (V)**
Versterken eigen vermogen	*14,2 (N)*	*27,3 (N)*	*34,0 (N)*	*26,7 (N)*

Financieel kader Lasten en Baten (bedragen x € 1.000)

Min is voordelig	Begroot 2027	Begroot 2028	Begroot 2029	Begroot 2030
Lasten	868.589 N	835.059 N	815.718 N	807.608 N
Baten	-766.599 V	-765.920 V	-783.273 V	-798.551 V
Saldo van baten en lasten	101.990 N	69.140 N	32.445 N	9.057 N
Stortingen reserves	104.731 N	86.739 N	93.298 N	90.821 N
Onttrekkingen reserves	-220.873 V	-183.179 V	-159.759 V	-126.587 V
Resultaat	**-14.152 V**	**-27.301 V**	**-34.015 V**	**-26.709 V**

Toelichting op het begrotingsresultaat

De Begroting 2027 vormt de laatste begroting van deze bestuursperiode. Daarmee loopt ook het coalitieakkoord af. In de bovengenoemde cijfers zie je dit ook terug. Incidentele uitgaven lopen in de komende jaren af. Daarnaast kunnen door netcongestie en stikstof niet direct alle investeringen gedaan worden. Deze noodzakelijk investeringen zullen later nog wel gedaan moeten worden en ook daarom is het nu urgent om te sparen.

Door de inzet van de provincie voor de Kaderbrief 2026, waarin besluiten zijn genomen over bezuinigingen en het verhogen van de opcenten, is het meerjarenbeeld stabiel positief. Daarnaast is deze positie versterkt door verbetering van de algemene dekkingsmiddelen (provinciefonds) en de inzet van eerder gevormde bestemmingsreserves voor de uitvoering van provinciale opgaven. Tegelijkertijd blijft sprake van onzekerheden die van invloed kunnen zijn op het financieel perspectief, waaronder ontwikkelingen rondom de economische groei, inflatie en renteontwikkelingen.

De provincie blijft daarom sturen op realistische ramingen, een beheerste inzet van reserves en een structureel sluitende begroting. Daarbij wordt gewerkt aan een verdere versterking van de samenhang tussen beleidsdoelen, capaciteit, prestaties en financiële middelen.

Versterken van het eigen vermogen

In de Kaderbrief 2027 is voorgesteld om positieve begrotingssaldi van de komende jaren volledig in te zetten voor het versterken van het eigen vermogen. In deze begroting worden technische bijstellingen, autonome ontwikkelingen en de aangenomen moties bij de Kaderbrief met financieel effect verwerkt. Na verwerking van deze ontwikkelingen wordt in onderstaande tabel weergegeven welke bedragen worden gebruikt voor het versterken van het eigen vermogen.

Deze maatregel wordt gebruikt om de verslechtering van de meerjarige kengetallen te dempen. Daarbij is deze maatregel nodig om in de toekomst te kunnen blijven investeren.

Versterken eigen vermogen x € 1 miljoen	2027	2028	2029	2030
Kaderbrief 2027	11,6	30,2	20,7	16,0
Mutaties op verwacht resultaat bij Begroting 2027	2,6	-2,9	13,3	10,7
Versterken eigen vermogen Begroting 2027	**14,2**	**27,3**	**34,0**	**26,7**

Structureel en reëel evenwicht

Presentatie van het structureel begrotingssaldo (bedragen x € 1.000)

Min is voordelig	Begroot 2027	Begroot 2028	Begroot 2029	Begroot 2030
Saldo van baten en lasten	101.990 N	69.140 N	32.445 N	9.057 N
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	-116.142 V	-96.440 V	-66.461 V	-35.766 V
Begrotingssaldo na bestemming	**-14.152 V**	**-27.301 V**	**-34.015 V**	**-26.709 V**
Waarvan incidentele baten en lasten (saldo)	6.444 N	-1.472 V	-13.506 V	10.494 N
Structureel begrotingssaldo	**-20.596 V**	**-25.829 V**	**-20.510 V**	**-37.203 V**

Structureel evenwicht

De begroting moet structureel en reëel in evenwicht zijn. Dat betekent dat structurele lasten door structurele baten gedekt moeten worden. De begroting van de provincie laat een positief resultaat zien in 2027. Gezien de onzekere economische verwachtingen, uitdagingen op het gebied van toenemende schulden en grote maatschappelijke uitdagingen zoals het stikstofdossier dient hier voorzichtig mee omgegaan te worden. In de financiële begroting (hoofdstuk 4) wordt een nadere toelichting gegeven op de incidentele baten en lasten.

Ontwikkeling financiële positie en kengetallen

De provincie wil grip houden op haar financiële positie, met als uitgangspunt een gezonde balans tussen stabiliteit en flexibiliteit. Om effectief te kunnen sturen op onze begroting en vermogenspositie gebruiken we zogeheten financiële kengetallen. Deze geven inzicht in: de betaalbaarheid van investeringen, de schuldenlast en de financiële veerkracht van de provincie. Voor de kengetallen hanteren we signaalwaarden. Bij een gezonde waarde is er weinig reden voor zorg. Wanneer de waarde van een kengetal in de fase alert zit, kijken we naar de trend en bekijken we of er reden is om bij te sturen. Wanneer een kengetal een risicovolle waarde heeft, geven we expliciet aan wat er aan de hand is en welke

maatregelen we nemen om de waarde terug te brengen naar alert of gezond. Wanneer één of meer kengetallen bij de jaarrekening de signaalwaarde 'risicovol' bereiken, maken Gedeputeerde Staten een nadere analyse. Hierin wordt de ontwikkeling van de kengetallen toegelicht en worden handelingsperspectieven geschetst om deze weer binnen de neutrale of gezonde bandbreedte te brengen.

Geprognotiseerde balans

Geprognosticeerde balans (bedragen x € 1.000		31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028	31-12-2029	31-12-2030
Activa						
	Immateriële activa	–	–	–	–	–
	Materiële activa (investeringen)	1.355.609	1.453.806	1.547.459	1.636.436	1.719.203
	Financiële vaste activa	360.509	361.179	361.179	327.979	327.979
	Vlottende activa	151.538	152.082	152.021	152.329	152.236
	Activa	**1.867.656**	**1.967.067**	**2.060.659**	**2.116.744**	**2.199.418**
Passiva						
	Algemene reserves	211.838	238.099	248.901	276.270	308.524
	Begroot resultaat (cumulatief)	31.413	14.152	27.301	34.015	26.709
	Bestemmingsreserves	780.238	669.248	576.157	509.628	475.623
	Voorzieningen	33.899	35.580	37.261	38.942	40.623
	Vaste Schuld (looptijd> dan 1 jaar)	182.396	382.868	547.474	668.369	759.110
	Netto-vlottende schulden	134.604	133.132	129.526	128.631	127.890
	Overlopende passiva	493.268	493.988	494.039	460.889	460.939
	Passiva	**1.867.656**	**1.967.067**	**2.060.659**	**2.116.744**	**2.199.418**

De uitsplitsingen en toelichtingen op deze balans is te vinden in de financiële begroting, hoofdstuk 4.

Overzicht financiële ontwikkelingen

Financieel kader (x € 1.000)	Saldo 2027		Saldo 2028		Saldo 2029		Saldo 2030	
Saldo voor begroting 2027	**-11.500**	**V**	**-30.349**	**V**	**-20.764**	**V**	**-16.162**	**V**
Technische bijstellingen	-4.150	V	2.359	N	-13.926	V	-10.554	V
Autonome ontwikkelingen	297	N	-461	V	-476	V	-643	V
Beleidsvoorstellen	1.200	N	1.150	N	1.150	N	650	N
Eindstand Begroting 2027	**-14.152**	**V**	**-27.301**	**V**	**-34.015**	**V**	**-26.709**	**V**

	Financieel kader (x € 1.000)	Saldo 2027		Saldo 2028		Saldo 2029		Saldo 2030	
	Saldo voor begroting 2027	**-11.500**	**V**	**-30.349**	**V**	**-20.764**	**V**	**-16.162**	**V**
	Technische bijstellingen								
1	Technische bijstellingen bereikbaarheid	-889	V	-800	V	-639	V	-7.425	V
2	Bijstelling Concessiegelden	5.068	N	-2.508	V	-30	V	52	N
3	Actualisatie afschrijvingslasten	-2.919	V	-2.508	V	-5.094	V	333	N
4	Renteresultaat	13	N	23	N	33	N	166	N
5	Omzetten Reserve Monumenten naar exploitatie	738	N	-15	V	-70	V	586	N
6	Correcties reserves Mobiliteit	3.935	N	8.828	N	-4.145	V	117	N
7	Provinciefonds: uitwerking meicirculaire 2026	-10.492	V	-2.693	V	-6.751	V	-8.090	V
8	Omgevingsdiensten DU	1.000	N	0	V	0	V	0	V
9	Overige mutaties <€100.000	-45	V	-45	V	-45	V	-45	V
10	Raming opcenten o.b.v. meicirculaire 2026	3.641	N	3.677	N	3.715	N	3.752	N
11	Europese landbouwprojecten	-4.200	V	-1.600	V	-900	V	0	V
	Subtotaal Technische bijstellingen	*-4.150*	*V*	*2.359*	*N*	*-13.926*	*V*	*-10.554*	*V*
	Saldo meerjarenraming na technische bijstellingen	**-15.649**	**V**	**-27.990**	**V**	**-34.689**	**V**	**-26.716**	**V**
	Autonome ontwikkelingen								
1	IPO BIJ12 centralisatie	197	N	197	N	197	N	197	N
2	Randstedelijke Rekenkamer	15	N	15	N	15	N	15	N
3	Doorschuif BTW	-400	V	-400	V	-400	V	-550	V
4	Verschuiving last vennootschapsbelasting	551	N	0	V	0	V	0	V
5	Beëindiging verhuur aan Elan Wonen	42	N	27	N	12	N	-5	V
6	Pachten en Huren	-300	V	-300	V	-300	V	-300	V
7	Bijstelling kosten PS-verkiezingen 2027	192	N	0	V	0	V	0	V
	Subtotaal Autonome ontwikkelingen	*297*	*N*	*-461*	*V*	*-476*	*V*	*-643*	*V*

Saldo meerjarenraming na Autonome ontwikkelingen		**-15.352**	**V**	**-28.451**	**V**	**-35.165**	**V**	**-27.359**	**V**
Beleidsvoorstellen									
1	Aangenomen moties bij de Kaderbrief 2027	1.200	N	1.150	N	1.150	N	650	N
Subtotaal Beleidsvoorstellen		*1.200*	*N*	*1.150*	*N*	*1.150*	*N*	*650*	*N*
Saldo meerjarenraming na Beleidsvoorstellen		**-14.152**	**V**	**-27.301**	**V**	**-34.015**	**V**	**-26.709**	**V**

Toelichting Technische bijstellingen

1 **Technische bijstellingen bereikbaarheid**

- Het betreft een aantal aanpassingen in beleidsdoel 4.1 gerelateerd aan:
  Voor de structurele activiteiten die gerelateerd waren aan de reserve mobiliteitsbeleid geldt dat de exploitatiebudgetten verplaatst zijn.
- Aanpassing budget verkeerseducatie in lijn met nieuwe aanpak met een meerjarige aanbesteding in plaats van een subsidieregeling.
- De stortingen in de reserve 'uitvoeren mobiliteit' voor de uitvoeringsregeling verkeersveiligheid en doorfietsroutes zijn voor de periode 2029 en verder omgezet naar de exploitatie.
- Correctie van een enkele budgetten waar geen besteding meer tegenover stond.

2 **Bijstelling Concessiegelden**

Het betreft een aantal aanpassingen in beleidsdoel 4.2 gerelateerd aan:

- Concessiekosten, in de afgelopen jaren zijn kostenstijgingen reeds doorgevoerd in de begroting, maar voor 2027 was dit niet geheel opgenomen.
- Ook voor de concessiekosten in 2028 heeft dit geleid tot een neerwaartse bijstelling. Hierin was een verhoging doorgevoerd die niet in lijn is met de meest recente voorschotten aan de vervoerder.

3 **Actualisatie afschrijvingslasten**

In deze begroting zijn de afschrijvingslasten op de materiele vaste activa geactualiseerd. De mutaties ten opzichte van de Begroting 2026 komen voort uit:
- De afschrijvingen zijn berekend op basis van gerealiseerde investeringen t/m 2025;
- Gedurende het jaar zijn nieuwe kredieten toegekend en deze zijn meegenomen in de berekening;
- De verwachte datum van gereedkomen van projecten is gewijzigd ten opzichte van vorig jaar.

4 **Renteresultaat**

De rentebaten van de verstrekte langlopende leningen en de rentebaten op de rekening courant zijn geactualiseerd.

5 **Omzetten Reserve Monumenten naar exploitatie**

Conform GS-besluit bij begroting 2026 wordt het monumentenbeleid voortaan gefinancierd vanuit de exploitatie i.p.v. de reserve Monumenten. De stortingen in en onttrekkingen uit de reserve vervallen hiermee en de beschikbare middelen worden per 2027 rechtstreeks op de exploitatie geplaatst. Dit geldt ook voor het restant van de reserve eind 2026.

6. **Correcties reserves Mobiliteit**

Met deze wijzigingen worden de standen van een tweetal reserves in het bereikbaarheidsdomein rechtgezet, zodat de stortingen en onttrekkingen aansluiten op het actuele bestedingsplan.

7. **Provinciefonds: uitwerking meicirculaire 2026**

De verwerking van de meicirculaire 2026 zorgt voor de volgende mutaties in het provinciefonds:
- Mutaties algemene uitkering als gevolg van wijzigingen in accressen
- Nieuwe decentralisatie uitkeringen

Mutaties decentralisatie uitkeringen uit de septembercirculaire 2025:
- Storting in de algemene reserve van de DU Versterking vergunningverlening maatwerk ad €2,07 miljoen uit de septembercirculaire 2025 in 2027 t/m 2029;
- Storting in de algemene reserve van de DU Vogelhabitatrichtlijn ad € 127.000 uit de septembercirculaire 2025 in 2027;
- Storting in de algemene reserve van de DU Versterking omgevingsveiligheidsdiensten ad € 176.000 uit de septembercirculaire 2025 in 2027 en 2028;

8 **Omgevingsdiensten DU**

Aan de hand van het bestedingsplan wordt de decentralisatie uitkering Versterking vergunningsverlening maatwerk voor de omgevingsdiensten verdeeld over de jaren.

9 **Overige mutaties <€100.000**

De post onvoorzien valt vrij.

10 **Raming opcenten o.b.v. meicirculaire 2026**

De raming van de opcenten wordt geactualiseerd op basis van de meicirculaire 2026 van het provinciefonds.

11 **Europese landbouwprojecten**

Aangevraagde subsidies bij het RVO worden in hetzelfde jaar als last verantwoord. Hierop wordt de raming voor de Europese landbouwprojecten aangepast.

Toelichting Autonome ontwikkelingen

1 **IPO BIJ12 centralisatie**

De budgetten voor het Interprovinciaal Overleg (IPO) worden met ingang van 2027 centraal begroot. In dat kader worden de bestaande budgetten op de verschillende beleidsdoelen overgeheveld naar dit centrale budget voor de jaren 2027 en verder, met uitzondering van de budgetten voor het Faunafonds, Grondwater en het budget voor de Nationale Databank Flora en Fauna. Daarbij wordt het IPO-budget structureel bijgesteld op basis van de meest actuele IPO-raming.

2 **Randstedelijke Rekenkamer**

Conform de Begroting 2027 van de Randstedelijke rekenkamer wordt de bijdrage van de provincie Noord-Holland verhoogd naar € 690.000,-.

3 **Doorschuif BTW**

Op basis van de cijfers over 2024 en 2025 mag verwacht worden dat de doorschuif BTW naar boven kan worden bijgesteld. Doorschuif BTW ontstaat doordat de provincie deelneemt in gemeenschappelijke regelingen die zelf niet de BTW over hun kosten kunnen declareren bij het BTW-compensatiefonds. Deze BTW kan dan worden doorgeschoven naar de provincie.

4 **Verschuiving last vennootschapsbelasting**

De uitgifte van gronden door CV Polananpark gaat niet meer in 2026 plaatsvinden, maar verschuift naar 2027. Daardoor verschuift ook de VPB-last naar 2027.

5 **Beëindiging verhuur aan Elan Wonen**

Per 1 juli beëindigt Elan Wonen de huur van de 1e etage van het pand Houtplein 33.

6 **Pachten en Huren**

Bijstelling begrote baten pacht en huur op basis van realisatie 2025 en verwachting 2026.

7 **Bijstelling kosten PS-verkiezingen 2027**

Het budget wordt verhoogd naar € 382.000 in 2027 zodat er voldoende middelen zijn voor de PS-verkiezingen in maart 2027.

Toelichting Beleidsvoorstellen

1 **Aangenomen moties bij de Kaderbrief 2027**

Bij de behandeling van de Kaderbrief 2027 in PS zijn een aantal moties aangenomen. Het gaat hierbij om de volgende moties met een financieel effect op de begroting:

- Motie 75 (BD 3.2): Wonen voor en boven winkels;
- Motie 77 (BD 6.1): Economische verbindingszones;
- Motie 79 (BD 5.6): Regiocertificering t.b.v. verduurzaming bollensector;
- Motie 80 (BD 5.2): Taskforce t.b.v. toerismespreiding en veiligheid versterken
- Motie 81 (BD 2.1): Ontzorgingsprogramma verduurzaming maatschappelijk vastgoed
- Motie 83 (BD 2.1): Stimulans geothermie gebouwde omgeving
- Motie 87 (BD 3.1): Regie op arbeidsmigratie
- Motie 88 (BD 5.2): Natuurtoiletten

Het gaat om beleidsintensiveringen voor een periode van maximaal 4 jaar incidenteel.

Trends uit de brede basismonitor

Brede ontwikkelingen provincie

De Brede Basismonitor Noord-Holland geeft inzicht in de ontwikkeling van de brede welvaart in onze provincie. Naast materiële welvaart gaat het over onder meer welzijn, gezondheid, werkgelegenheid, bereikbaarheid, ruimte, wonen, samenleving, natuur, milieu en klimaat. Deze brede welvaartsbenadering sluit aan bij de ambitie om economische groei en leefbaarheid goed in balans te krijgen en te houden

De Brede Basismonitor brengt de belangrijkste trends overzichtelijk in beeld. Provinciale Staten, Gedeputeerde Staten en provinciemedewerkers kunnen rekenen op actuele en feitelijke informatie op basis van data. De monitor signaleert aandachtspunten en ondersteunt het gesprek over de grotere beleidsvraagstukken in de provincie.

Trends Brede Basismonitor

De Brede Basismonitor 2026 laat een gemengd beeld zien van Noord-Holland: van de tien hoofdthema's scoren er vijf licht positief en vijf licht negatief. Werk, welzijn, samenleving, gezondheid en bereikbaarheid ontwikkelen zich overwegend gunstig: meer mensen zijn aan het werk, de gezondheid is relatief goed en het openbaar vervoer is goed bereikbaar en wordt veel gebruikt. Tegelijk zijn er aandachtspunten, zoals de verkeersveiligheid en doorstroming. Op andere thema's is het beeld soms minder positief. Op het gebied van ruimte en wonen is de woningmarkt gespannen en zijn de huizenprijzen hoog. Het aanbod aan bedrijventerreinen is krap, terwijl bij kantoren een overschot aan locaties bestaat. Bij detailhandel is het aanbod goed in balans. De natuur blijft achter bij het landelijk gemiddelde en ook milieutrends ontwikkelen zich ongunstig. Economisch blijft Noord-Holland sterk, met hoge inkomens en groei, maar het vertrouwen

is laag en veel huishoudens hebben schulden. Investeringen in innovatie nemen toe, maar niet sneller dan de economie als geheel.

2 Programma's

Samenvatting per programma

De provincie Noord-Holland staat voor grote maatschappelijke opgaven op het gebied van wonen, bereikbaarheid, klimaat, natuur, economie en leefbaarheid. Het bereiken van deze doelen staat sterk onder druk van de congestie op het elektriciteitsnet en het stikstofprobleem die aan veel gewenste ontwikkelingen in de weg staan. Tegelijkertijd blijven we investeren in een sterk openbaar bestuur en een toekomstbestendige organisatie. Met deze begroting zetten we de beschikbare middelen gericht in om de ambities uit het coalitieakkoord te realiseren en werken we aan een provincie die ook op de lange termijn aantrekkelijk, bereikbaar, gezond en economisch sterk blijft.

Bestuur

De provincie werkt aan een sterk, betrouwbaar en weerbaar openbaar bestuur. We ondersteunen Provinciale Staten, Gedeputeerde Staten en de commissaris van de Koning bij hun taken en versterken de samenwerking tussen gemeenten, regio's en andere overheden. Daarbij hebben we aandacht voor integriteit, participatie, veiligheid en de kwaliteit van het lokaal bestuur. Ook behartigen we de belangen van Noord-Holland in Den Haag en Brussel en benutten we kansen die voortkomen uit rijks- en Europees beleid. In 2027 staan bovendien de verkiezingen voor Provinciale Staten centraal.

Klimaat en gezonde leefomgeving

De provincie draagt bij aan het behalen van de klimaatdoelen en werkt aan een duurzaam en toekomstbestendig energiesysteem. Op een aantal van onze ambities is het pas mogelijk hier voortgang op te boeken als het probleem van congestie op het elektriciteitsnet, grotendeels is opgelost. Ook het stikstofprobleem staat vaak in de weg van het kunnen realiseren van het versterken van de elektriciteitsinfrastructuur die nodig is. We stimuleren energiebesparing, duurzame energieopwekking en innovatieve oplossingen, zoals waterstof en energieopslag, die zowel effect hebben op de energietransitie als op het verzachten van de congestieproblematiek.. Ook werken we aan een gezonde en veilige leefomgeving door toezicht en handhaving, het terugdringen van schadelijke uitstoot en het beschermen van inwoners tegen gezondheidsrisico's in hun leefomgeving.

Ruimte en Wonen

Noord-Holland staat voor een grote ruimtelijke opgave. De vraag naar woningen, ruimte voor economische ontwikkeling, energietransitie, natuur en klimaatadaptatie neemt toe, terwijl de beschikbare ruimte beperkt is. Met de actualisatie van de Omgevingsvisie NH2050 maken we integrale keuzes over de inrichting van de provincie. Daarnaast zetten we ons actief in voor het versnellen van de woningbouw, met bijzondere aandacht voor betaalbare woningen, leefbare woonomgevingen en goed bereikbare locaties. Door netcongestie en stikstof is het echter onvermijdelijk dat het woningtekort eerst verder zal toenemen voordat het verder kan worden ingelopen. Daarom heeft oplossing van beide problemen prioriteit bij ruimtelijke afwegingen.

Bereikbaarheid

De provincie zorgt ervoor dat inwoners en bedrijven zich veilig, duurzaam en efficiënt kunnen verplaatsen. We verleggen de focus van het faciliteren van verkeersgroei naar het waarborgen van bereikbaarheid, waarbij investeringen in toenemende mate worden gericht op openbaar vervoer, OV-mobiliteitshubs en fietsverbindingen in plaats van uitbreiding van wegcapaciteit, omdat nieuwe infrastructuur onder de huidige stikstofbeperkingen nauwelijks vergunbaar is. We investeren in het beheer en onderhoud van wegen, vaarwegen, bruggen en sluizen en werken aan een robuust mobiliteitsnetwerk voor de toekomst. Samen met onze partners verbeteren we het openbaar vervoer en stimuleren we duurzame vormen van mobiliteit. Zo houden we Noord-Holland bereikbaar voor inwoners, bezoekers en ondernemers.

Natuur en landelijk gebied

De provincie werkt aan het versterken van natuur, biodiversiteit en waterkwaliteit.. We zullen dit jaar een uitgewerkte stikstofaanpak presenteren die voortbouwt op het kabinetsbeleid, en die tot doel heeft om op basis van geborgde reductie van stikstofuitstoot en geborgd natuurherstel het verlenen van natuurvergunningen weer op gang te krijgen. Onderdeel daarvan is de afronding van het NNN en ondersteuning van de transitie naar een toekomstbestendige landbouw. Samen met agrariërs, natuurorganisaties, gemeenten en andere partners bouwen we aan een vitaal en aantrekkelijk landelijk gebied.

Economie, leefbaarheid en cultuur

De provincie zet zich in voor een sterke, duurzame en innovatieve economie. Binnen de randvoorwaarden die er in dit drukke deel van Nederland zijn creëren we de condities voor een productieve, innovatieve en zoveel mogelijk circulaire economie. Daarnaast investeren we in cultuur, erfgoed en recreatie; al deze kwaliteiten dragen bij aan de leefbaarheid en aantrekkelijkheid van Noord-Holland. Zo werken we aan een provincie waar het prettig wonen, werken en verblijven is.

Algemene middelen en organisatie

De provincie beschikt over inkomsten uit het provinciefonds, opcenten, dividend en rente. Deze middelen vormen de financiële basis voor de uitvoering van onze taken. Binnen de organisatie investeren we in digitalisering, informatievoorziening, bedrijfsvoering en huisvesting. Ook blijven we werken aan een wendbare en toekomstbestendige organisatie die beschikt over voldoende deskundige medewerkers om de maatschappelijke opgaven van Noord-Holland effectief uit te voeren.

Programmabegroting in één oogopslag

Saldo van baten en lasten per programma (bedragen x € 1.000)

Min is voordelig	Begroot 2027	Begroot 2028	Begroot 2029	Begroot 2030
1 Bestuur	30.481 N	29.853 N	29.796 N	29.619 N
2 Klimaat en gezonde leefomgeving	73.326 N	78.639 N	67.908 N	66.993 N
3 Ruimte en Wonen	26.682 N	21.274 N	16.988 N	12.784 N
4 Bereikbaarheid	289.031 N	281.076 N	293.932 N	274.668 N
5 Natuur en landelijk gebied	199.200 N	195.093 N	160.745 N	159.883 N
6 Economie, leefbaarheid en cultuur	53.902 N	40.694 N	39.261 N	40.078 N
7 Overzicht Algemene middelen en organisatie	-570.632 V	-577.488 V	-576.184 V	-574.967 V
Totaal saldo van baten en lasten	**101.990 N**	**69.140 N**	**32.445 N**	**9.057 N**

Saldo van stortingen en onttrekkingen aan reserves (bedragen x € 1.000)

Min is voordelig	Begroot 2027	Begroot 2028	Begroot 2029	Begroot 2030
Stortingen	104.731 N	86.739 N	93.298 N	90.821 N
Onttrekkingen	-220.873 V	-183.179 V	-159.759 V	-126.587 V
Totaal mutaties reserves	**-116.142 V**	**-96.440 V**	**-66.461 V**	**-35.766 V**
Begrotingsresultaat (saldo van baten en lasten + mutaties reserves)	**-14.152 V**	**-27.301 V**	**-34.015 V**	**-26.709 V**

Programma 1 Bestuur

Doelen

1. Bestuur
1.1 Faciliteren van het provinciaal bestuur
1.2 Werken aan gemeenten en sterke regio's
1.3 Verzekeren van openbare orde en veiligheid
1.4 Belangen van de provincie behartigen op landelijk en Europees niveau

Maatschappelijk doel

Overheden zijn steeds meer verweven. Gemeenten werken veel samen in regionaal verband, terwijl regio's en lidstaten meer te maken krijgen met Europese regelgeving. Dit besef van verbondenheid zet de provincie Noord-Holland aan tot samenwerken over de eigen bestuurlijke grenzen heen.

Het streven is om van Noord-Holland, samen met inwoners en partners, een nog mooiere provincie te maken en de kwaliteit van het openbaar bestuur te versterken. De provincie Noord-Holland werkt als een democratisch, transparant en inclusief provinciebestuur, dat oog heeft voor iedereen, inbreng van buiten waardeert en de verbinding legt tussen de verschillende overheidslagen.

Budgettabel 2027 (x € 1.000)

Beleidsdoel
(Min is voordelig)

1.1	Faciliteren van het provinciaal bestuur	16.206	N
1.2	Werken aan gemeenten en sterke regio's	4.212	N
1.3	Verzekeren van openbare orde en veiligheid	1.105	N
1.4	Belangen van de provincie behartigen	9.017	N
	Totaal lasten	**30.540**	**N**
1.1	Faciliteren van het provinciaal bestuur	-59	V
1.2	Werken aan gemeenten en sterke regio's	0	V
1.3	Verzekeren van openbare orde en veiligheid	0	V
1.4	Belangen van de provincie behartigen	0	V
	Totaal baten	**-59**	**V**
	Saldo van baten en lasten	**30.481**	**N**
	Stortingen	0	V
	Onttrekkingen	0	V
	Saldo t.l.v. algemene middelen	**30.481**	**N**

Wettelijk- en provinciaal beleidskader

Zie voor het wettelijk- en provinciaal beleidskader de bijlage van de begroting.

1.1 Faciliteren van het provinciaal bestuur

Provinciale rol

Provinciale Staten vervullen een volksvertegenwoordigende, kaderstellende en controlerende rol richting het college van Gedeputeerde Staten. De Statengriffie ondersteunt Provinciale Staten bij de uitvoering van hun taken.

De commissaris van de Koning heeft een coördinerende rol in Noord-Holland met betrekking tot de opvang en de huisvesting van vluchtelingen.

Wat mag het kosten?

Beleidsdoel (Bedragen x € 1.000/ Min is voordelig)

Faciliteren van het provinciaal bestuur	2025 Rekening	2026 t/m TBW	2027 Begroting	2028 Raming	2029 Raming	2030 Raming
Totaal lasten	16.753 N	18.147 N	16.206 N	15.502 N	15.448 N	15.488 N
Totaal baten	-66 V	-59 V	-59 V	-59 V	-59 V	-59 V
Saldo van baten en lasten	16.687 N	18.088 N	16.147 N	15.443 N	15.389 N	15.429 N
Stortingen						
	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen						
	0	0	0	0	0	0
Resultaat	**16.687 N**	**18.088 N**	**16.147 N**	**15.443 N**	**15.389 N**	**15.429 N**

Financiële ontwikkelingen

De lagere lasten in 2027 hangen samen met het aflopen van incidentele rijksmiddelen voor het asielbeleid, die via de septembercirculaire 2025 beschikbaar zijn gesteld. Deze middelen zijn niet structureel van aard. Hierdoor vallen de baten en lasten in 2027 lager uit.

Wat willen we bereiken?

1. De provincie beschermt de integriteit van het openbaar bestuur in Noord-Holland.
2. De provincie versterkt het vertrouwen en draagvlak door duidelijke, effectieve en betrouwbare communicatie.
3. De provincie betrekt Noord-Hollanders op een actieve manier bij beleidsvorming en besluitvorming.
4. De provincie biedt adequate ondersteuning van het provinciaal bestuur.
5. De provincie draagt bij aan een systeem van voldoende goede opvang en huisvesting van vluchtelingen in de provincie Noord-Holland.

Wat gaan we daarvoor doen?

1.1 De provincie voert integriteitsonderzoeken uit. Deze kunnen vallen onder de Wet bevordering integriteitsbeoordeling door het openbaar bestuur (Wet Bibob). Deze onderzoeken richten zich bijvoorbeeld op aanvragers, houders van omgevingsvergunningen, inschrijvers op een aanbesteding en subsidieaanvragers.

1.2 De provincie werkt op basis van het 'Beleidsplan Integere en Weerbare Overheid 2026–2029'. Zo werken we aan een organisatie die transparant, eerlijk en integer handelt en waar mensen veilig hun ambt kunnen vervullen. De provincie gaat niet-integer en anderszins grensoverschrijdend of ongewenst gedrag tegen en stimuleert professionele tegenspraak.

1.3 De provincie voert de doelen en afspraken uit zoals die zijn overeengekomen op dit punt in de 'Noord-Hollandse Norm Weerbare Overheid'.

2.1 Bij de start van deze coalitieperiode zijn de nieuwe communicatiestrategie en het nieuwe sponsorbeleid vastgesteld. Deze vormen de kaders voor de communicatie tot het aantreden van een nieuwe coalitie na de verkiezingen van 2027.

2.2 De provincie zette extra middelen in voor communicatie, participatie en sponsoring. Deze middelen worden besteed aan activiteiten op het gebied van inwonersparticipatie, het scholierenprogramma, grote communicatiecampagnes, de deelname aan Pride, activiteiten om het koloniale verleden onder de aandacht te brengen (Keti Koti) en aan de sponsoring van diverse sportieve en culturele evenementen.

3.1 Op basis van de uitgangspunten voor inwonersparticipatie betrekken we inwoners beter bij de plannen van de provincie. De resultaten van de participatiecampagne 'Jouw Noord-Holland, jouw ruimte' verwerken we in de nieuwe omgevingsvisie. De participatieverordening wordt eind 2026 voltooid en op basis hiervan komt er een vernieuwde werkwijze voor de organisatie.

4.1 De vergaderingen van Provinciale Staten en commissies worden gefaciliteerd; er wordt ondersteuning geboden aan de agendacommissie en het presidium en er wordt zorggedragen voor de vergoedingen en presentiegelden. De activiteiten van Provinciale Staten zijn zichtbaar via live-uitzendingen en via de website, persberichten en sociale media. Denk aan het afleggen van werkbezoeken, het geven van jongerenvoorlichting, participatie in de breedste zin van het woord en aan de Staten- en commissievergaderingen

4.2 De provincie organiseert de Willem Arondéuslezing.

4.3 De provincie faciliteert Gedeputeerde Staten door het bieden van secretariële ondersteuning, het regelen van vervoer van de GS-leden en het organiseren en uitvoeren van representatieve bijeenkomsten.

4.4 Noord-Holland kiest in 2027 nieuwe leden voor Provinciale Staten. Het eerste kwartaal van 2027 maken wij een voorlichtingscampagne en een stemwijzer voor de inwoners, zodat inwoners geïnformeerd naar de stembus kunnen gaan. Daarnaast verzorgt de Statengriffie de overgang van de oude naar de nieuwe statenperiode en organiseert een startprogramma.

5.1 De provincie zorgt voor goed functionerende provinciale en regionale structuren voor het overleg over de opvang van vluchtelingen in Noord-Holland.

1.2 Werken aan gemeenten en sterke regio's

Provinciale rol

De provincie heeft als taak om de kwaliteit van het openbaar bestuur te verbeteren. Dat doen we door het functioneren van andere overheden, zoals gemeenten en waterschappen, te versterken en te borgen voor onze inwoners. De invulling van de provinciale rol is uitgewerkt in de 'Agenda 'Kwaliteit openbaar bestuur Noord-Holland'. Deze agenda verbindt de verschillende beleidsvelden en brengt samenhang in de ondersteuning van gemeenten. Gemeentelijke opgaven hebben steeds vaker een regionaal karakter. De provincie is daarmee medeverantwoordelijk voor de kwaliteit van het lokale bestuur en de regionale samenwerking.

Wat mag het kosten?

Beleidsdoel (Bedragen x € 1.000/ Min is voordelig)

Werken aan gemeenten en sterke regio's	2025 Rekening	2026 t/m TBW	2027 Begroting	2028 Raming	2029 Raming	2030 Raming
Totaal lasten	4.483 N	5.109 N	4.212 N	4.402 N	4.401 N	4.401 N
Totaal baten	0 V	0 V	0 V	0 V	0 V	0 V
Saldo van baten en lasten	4.483 N	5.109 N	4.212 N	4.402 N	4.401 N	4.401 N
Stortingen						
	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen						
	0	0	0	0	0	0
Resultaat	**4.483 N**	**5.109 N**	**4.212 N**	**4.402 N**	**4.401 N**	**4.401 N**

Financiële ontwikkelingen

1. Vanaf 2027 dalen de structurele lasten voor dit beleidsdoel door de centralisatie van de budgetten van het Interprovinciaal Overleg (IPO).

Wat willen we bereiken?

1. De provincie bevordert de bestuurskracht van gemeenten en regio's en de kwaliteit van het openbaar bestuur.

2. De provincie voert effectief beleid om de provinciale opgaven te realiseren, tussentijds bij te sturen en zich te verantwoorden op basis van actuele informatie en data.

Wat gaan we daarvoor doen?

1.1 In alle Noord-Hollandse bestuurlijke regio's zet de provincie regiomanagement in.

1.2 De provincie draagt actief bij aan de Metropoolregio Amsterdam (MRA) door ambtelijke en bestuurlijke inzet. De MRA-agenda (2025–2028) vormt hiervoor de basis. Daarnaast draagt de provincie bij aan de ontwikkeling van de regionale samenwerking op Noord-Holland-Noord niveau.

1.3 De provincie voert de 'Agenda Kwaliteit openbaar bestuur Noord-Holland' uit.

1.4 De provincie houdt toezicht op andere overheden conform de beleidsnota 'Interbestuurlijk toezicht 2026-2029'. De jaarlijkse oordelen over de taakuitvoering van de gemeenten en waterschappen publiceert de provincie in een Jaarverslag IBT.

2.1 De provincie voert (vraaggestuurde) beleidsevaluaties uit voor robuuste besluitvorming over nieuw beleid en bijsturing van bestaand beleid. Provinciale subsidieregelingen worden eens per vier jaar op doeltreffendheid geëvalueerd, volgens het 'Evaluatiekader Subsidies' dat Provinciale Staten heeft vastgesteld.

2.2 De provincie zet actuele (geo)data in voor een goed onderbouwde besluitvorming. We verzamelen en analyseren data en maken beleidsdata en -informatie inzichtelijk, zowel geografisch als via dashboards. Dat gebeurt onder meer via het 'Portaal Kaart en Data'.

2.3 De provincie monitort beleid en ontwikkelt dashboards, zoals de 'Brede Basismonitor Profieltaart'.

1.3 Verzekeren van Openbare orde en veiligheid

Provinciale rol

De commissaris van de Koning is op basis van zijn ambtsinstructie belast met een aantal taken waarover hij verantwoording verschuldigd is aan de regering: de zogenaamde rijkstaken. De uitvoering van deze taken draagt bij aan de kwaliteit en de integriteit van het bestuur in Noord-Holland.

Voor de aanpak van ondermijning en het stimuleren van een weerbaar openbaar bestuur is de commissaris bestuurlijk opdrachtgever.

Wat mag het kosten?

Beleidsdoel (Bedragen x € 1.000/ Min is voordelig)

Verzekeren van openbare orde en veiligheid	2025 Rekening	2026 t/m TBW	2027 Begroting	2028 Raming	2029 Raming	2030 Raming
Totaal lasten	1.057 N	1.208 N	1.105 N	1.063 N	1.063 N	846 N
Totaal baten	−5 V	0 V	0 V	0 V	0 V	0 V
Saldo van baten en lasten	1.052 N	1.208 N	1.105 N	1.063 N	1.063 N	846 N
Stortingen						
	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen						
	0	0	0	0	0	0
Resultaat	**1.052 N**	**1.208 N**	**1.105 N**	**1.063 N**	**1.063 N**	**846 N**

Financiële ontwikkelingen

- De uitgaven binnen dit beleidsdoel zijn in de periode van 2024 tot en met 2027 hoger dan in andere jaren als gevolg van de ontvangen decentralisatie-uitkering 'Weerbaar bestuur kleine gemeenten' die de provincie bovenop het structurele provinciale budget voor de weerbaarheid inzet.
- In de capaciteitskosten zijn verwerkt: de kaderbriefmutatie als gevolg van een wettelijke wijziging van de definitie van overhead, het effect van de nieuwe provincie-cao en een actualisatie van de verdeelsleutel. Omdat deze wijzigingen beter in samenhang te beoordelen zijn, is in de paragraaf

'Bedrijfsvoering' een nadere toelichting capaciteitskosten opgenomen. Om deze redenen zijn de lasten voor beleidsdoel 1.3 hoger dan in eerdere ramingen.

Wat willen we bereiken?

Voor dit beleidsdoel staan de volgende doelstellingen in 2027 centraal:

1. De provincie leidt het proces rondom het selecteren van burgemeesters in goede banen.
2. De provincie houdt toezicht op en bevordert de bestuurlijke samenwerking in crisisbeheersing en veiligheidszorg.
3. De provincie geeft inwoners inzicht in de risico's in hun omgeving die kunnen leiden tot rampen en ongevallen.
4. De provincie onderhoudt goede bestuurlijke contacten met andere overheden.
5. De provincie gaat ondermijning tegen en stimuleert de eigen en de lokale weerbaarheid.
6. De provincie voert taken uit voor het Koninklijk Huis inclusief de uitreiking van koninklijke onderscheidingen.
7. De provincie verzekert de veiligheid van de provinciale tunnels, onafhankelijk van het regulier beheer. In onze provincie gaat het om de Waterwolftunnel en de Abdijtunnel.

Wat gaan we daarvoor doen?

1.1 De commissaris van de Koning is verantwoordelijk voor goede en zorgvuldige benoemingsprocedures voor burgemeesters. Daarnaast benoemt en ontslaat hij waarnemend burgemeesters. Samen met de burgemeesters draagt hij een bijzondere verantwoordelijkheid als hoeder van een integer bestuur.

2.1 De provincie werkt samen met veiligheidsregio's en gemeenten. Hierin is bijzondere aandacht voor de burgemeester die een wettelijke taak heeft op het gebied van openbare orde en veiligheid.

2.2 De commissaris van de Koning organiseert jaarlijks netwerkbijeenkomsten over veiligheidsthema's.

2.3 De provincie volgt de vergaderingen van de algemene besturen van de veiligheidsregio's.

3.1 Voor het actueel houden van de gegevens op de risicokaart werkt de provincie nauw samen met gemeenten en omgevingsdiensten. De risicokaart is afhankelijk van de input van deze organisaties. De productie gebeurt in IPO-verband.

4.1 De commissaris van de Koning legt reguliere bezoeken aan gemeenten af, bemiddelt, adviseert en intervenieert bij bestuurlijke problemen, en verbindt publieke partijen. Hij organiseert bestuurlijke bijeenkomsten, rapporteert over bestuurlijke problematiek en gaat in gesprek met publieke partijen.

5.1 De provincie streeft de doelen na en voert de afspraken uit die op dit punt zijn overeengekomen in de 'Noord-Hollandse Norm Weerbare Overheid'.

5.2 In de strijd tegen ondermijning zet de provincie het lopende weerbaarheidsprogramma voort, aangevuld met maatschappelijke weerbaarheid en veiligheid van ambtenaren en politieke ambtsdragers.

5.3 Met de inzet van een Coördinator Veilige Publieke taak werken we aan de ambtelijke weerbaarheid (zowel de weerbaarheid van onze eigen organisatie, als die van gemeenten en waterschappen in Noord-Holland). Dit doen we via trainingen, het delen van expertise en door in gesprek te gaan met melders en overlastgevers.

6.1 De koning en leden van het Koninklijk Huis worden in de provincie begeleid door de commissaris. Hij adviseert over organisaties en initiatieven die koninklijke aandacht verdienen en draagt bij aan de organisatie van bezoeken. Hij adviseert over voordrachten voor onderscheidingen en predicaten.

7.1 Jaarlijks doen externe deskundigen onderzoek naar de veiligheid van de tunnels in onze provincie.

1.4 Belangen van de provincie behartigen

Provinciale rol

Veel provinciale taken komen voort of worden sterk beïnvloed door wet- en regelgeving van het Rijk of de Europese Unie (EU). De provincie volgt daarom relevante Europese en landelijke (beleids)ontwikkelingen en signaleert de kansen en belemmeringen die daaruit voortkomen. Samen met partners behartigt de provincie de provinciale belangen in Den Haag en Brussel en stimuleert partijen om de kansen te benutten.

Wat mag het kosten?

Beleidsdoel (Bedragen x € 1.000/ Min is voordelig)

	Belangen van de provincie behartigen	2025 Rekening	2026 t/m TBW	2027 Begroting	2028 Raming	2029 Raming	2030 Raming
	Totaal lasten	5.222 N	4.545 N	9.017 N	8.945 N	8.943 N	8.943 N
	Totaal baten	0 V	0 V	0 V	0 V	0 V	0 V
	Saldo van baten en lasten	5.222 N	4.545 N	9.017 N	8.945 N	8.943 N	8.943 N
	Stortingen						
		0	0	0	0	0	0
	Onttrekkingen						
1.4	Reserve Cofinanciering Europese projecten	−1.415 V	−1.262 V	0 V	0 V	0 V	0 V
	Resultaat	**3.807 N**	**3.283 N**	**9.017 N**	**8.945 N**	**8.943 N**	**8.943 N**

Financiële ontwikkelingen

1. Vanaf 2027 worden de budgetten van het Interprovinciaal Overleg (IPO) centraal samengevoegd op basis van de geactualiseerde cijfers uit 2026, met uitzondering van het Faunafonds, Grondwater en het budget voor de Nationale Databank Flora en Fauna. Als gevolg hiervan nemen de lasten toe.

Wat willen we bereiken?

1. De provincie is voorbereid op de gevolgen van wet- en regelgeving van het Rijk en de EU.
2. De provincie maakt het Rijk en de EU bewust van provinciale belangen, zodat hun wet- en regelgeving bijdraagt aan het bereiken van de doelen van ons coalitieakkoord.
3. De provincie benut kansen die voortkomen uit Europees of rijksbeleid.

Wat gaan we daarvoor doen?

1.1 In Brussel werkt de provincie samen in het Huis van de Nederlandse Provincies (HNP) om op de hoogte te zijn van actuele voorstellen en wijzigingen van Europees beleid.

2.1 De provincie is lid van het Interprovinciaal Overleg (IPO) en werkt daarin samen om de belangen van de twaalf provincies bij het Rijk te behartigen.

2.2 De provincie werkt samen met diverse Europese organisaties en netwerken om de belangen in Brussel te vertegenwoordigen. De focus van de inzet van Noord-Holland voor het beïnvloeden van Europees beleid staat in de Europastrategie 2022–2030 Noord-Holland, die in 2026 is geactualiseerd.

3.1 De provincie stimuleert aanvragen voor regionaal beheerde Europese fondsen en is draagt financieel bij aan de uitvoering van de fondsen Kansen voor West en Just Transition Fund IJmond door het Programmabureau Kansen voor West.

Verbonden partijen

Programma 1 Bestuur

Verbonden partij	Doel
Huis van de Nederlandse Provincies	Belangenbehartiging provincies
Randstedelijke Rekenkamer	Rekenkamerfunctie
Interprovinciaal Overleg (IPO)	Belangenbehartiging provincies

*Verdere informatie vindt u in de paragraaf Verbonden partijen

Programma 2 Klimaat en gezonde leefomgeving

Doelen

2. Klimaat en gezonde leefomgeving
2.1 Bijdragen aan de energietransitie
2.2 Bevorderen gezonde leefomgeving

Maatschappelijk doel

De provincie Noord-Holland werkt samen met gemeenten, het Rijk, netbeheerders, bedrijven en maatschappelijke organisaties aan het terugdringen van de uitstoot van broeikasgassen en het versterken van een duurzame energievoorziening. De provincie committeert zich aan de nationale en Europese klimaatdoelen: ten minste 55 procent reductie van CO_2-uitstoot in 2030 ten opzichte van 1990 en een klimaatneutrale samenleving in 2050. De energietransitie vormt hierbij een belangrijke, randvoorwaardelijke opgave.

De energietransitie vraagt om een ingrijpende verandering van het energiesysteem. Dit betekent een verschuiving van fossiele energiebronnen naar duurzame energie, zoals wind en zon, en een toenemende elektrificatie van mobiliteit, industrie en gebouwde omgeving. De provincie draagt hieraan bij door duurzame energieproductie te stimuleren, de energie-infrastructuur te versterken en samen met partners te werken aan oplossingen voor netcongestie en ruimtelijke inpassing van energievoorzieningen.

De veranderende geopolitieke en economische context vraagt daarbij om een energiesysteem dat robuust, betaalbaar en minder afhankelijk is van fossiele energie uit het buitenland. Daarom werkt de provincie samen met partners aan de ontwikkeling van een toekomstbestendig energiesysteem. Een systeem dat ervoor zorgt dat energie dichter bij de plek van gebruik wordt opgewekt of opgeslagen.

Tegelijkertijd komen er nieuwe energieoplossingen, zoals waterstof, energieopslag en duurzame warmte, en verandert het landelijke beleidskader, bijvoorbeeld met nieuwe warmtewetgeving. Deze ontwikkelingen vragen om een actieve rol van de provincie bij regionale samenwerking, ruimtelijke afwegingen, het versnellen van innovatieve energieoplossingen en het ontwikkelen van data- en monitoringsystemen. Het belang van het energiesysteem neemt toe. De samenhang tussen opwek, opslag, infrastructuur en energiegebruik wordt steeds bepalender voor een betrouwbaar en betaalbaar energiesysteem dat zich steeds meer ontwikkelt richting een meer decentraal en flexibel systeem.

Naast CO2-reductie werkt de provincie Noord-Holland aan een gezondere fysieke en veilige leefomgeving voor de inwoners. De provincie vindt dit een belangrijke opgave, omdat de uitstoot (onder meer door de zware industrie, drukke verkeerswegen en Schiphol) in een aantal gebieden plaatsvindt nabij (nieuwe) woonwijken. Inwoners staan hierdoor bloot aan schadelijke stoffen en/of ervaren hinder.

Daarnaast wil de provincie dat er ook (milieu)ruimte is voor bedrijvigheid en allerlei maatschappelijke opgaven, zoals de energietransitie en een circulaire economie. De provincie zet zich in voor een goede balans tussen de aanwezigheid van de verschillende functies. De bescherming van de gezondheid weegt volwaardig mee bij het maken van ruimtelijke afwegingen. De uitstoot van schadelijke stoffen en de aanwezigheid van hinderfactoren worden teruggedrongen.

Budgettabel 2027 (x € 1.000)

Beleidsdoel
(Min is voordelig)

2.1	Bijdragen aan de energietransitie	23.017	N
2.2	Bevorderen gezonde leefomgeving	63.077	N
	Totaal lasten	**86.094**	**N**
2.1	Bijdragen aan de energietransitie	-8.024	V
2.2	Bevorderen gezonde leefomgeving	-4.744	V
	Totaal baten	**-12.768**	**V**
	Saldo van baten en lasten	**73.326**	**N**
	Stortingen	2.126	N
	Onttrekkingen	-4.077	V
	Saldo t.l.v. algemene middelen	**71.375**	**N**

Wettelijk- en provinciaal beleidskader

Zie voor het wettelijk- en provinciaal beleidskader de bijlage van de begroting.

2.1 Bijdragen aan de energietransitie

Provinciale rol

De provincie heeft in de energietransitie meerdere rollen:

- Regisserend en verbindend: de provincie brengt overheden, netbeheerders, bedrijven en maatschappelijke organisaties samen en ondersteunt de uitvoering van de Regionale Energiestrategieën (RES'en).
- Ruimtelijk kaderstellend: de provincie zorgt voor ruimtelijke inpassing van energie-infrastructuur, duurzame energie-opwek en warmtevoorzieningen via de omgevingsvisie en omgevingsverordening. Bovendien is zij het bevoegd gezag voor grotere windprojecten (15–100 MW) en grondgebonden zonneparken van 50 MW tot 100 MW.
- Versnellend en faciliterend: de provincie ondersteunt gemeenten en partners met kennis, data- en monitoringssystemen, subsidies en programma's voor onder meer warmtetransitie, energie-opwek en energie-infrastructuur.
- Regionale coördinator energie-infrastructuur: via het 'provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat' (pMIEK) werkt de provincie samen met netbeheerders aan oplossingen voor netcongestie en toekomstige energie-infrastructuur. Hierbij wordt nadrukkelijk gekeken naar de samenhang tussen energie-infrastructuur, energie-opwek, -opslag en -gebruik.

Wat mag het kosten?

Beleidsdoel (Bedragen x € 1.000/ Min is voordelig)

Bijdragen aan de energietransitie	2025 Rekening	2026 t/m TBW	2027 Begroting	2028 Raming	2029 Raming	2030 Raming

	Totaal lasten	19.761 N	27.374 N	23.017 N	23.348 N	13.921 N	13.321 N
	Totaal baten	-9.206 V	-9.858 V	-8.024 V	-175 V	0 V	0 V
	Saldo van baten en lasten	10.555 N	17.516 N	14.993 N	23.173 N	13.921 N	13.321 N
	Stortingen						
2.1	Reserve Duurzame elektriciteit	-900 V	0 V	0 V	0 V	0 V	0 V
2.1	Reserve Energietransitie	100 N	840 N	2.000 N	0 V	0 V	0 V
2.1	Reserve Subsidie Warmtetransitie	0 V	2.000 N	0 V	0 V	0 V	0 V
2.1	Reserve Warmtetransitie	702 N	1.000 N	0 V	0 V	0 V	0 V
	Onttrekkingen						
2.1	Reserve Energietransitie	451 N	-946 V	-2.000 V	-1.500 V	0 V	0 V
2.1	Reserve Warmtetransitie	-750 V	-4.136 V	-720 V	-262 V	0 V	0 V
2.1	Reserve Subsidie Warmtetransitie	-1.577 V	-2.610 V	-307 V	0 V	0 V	0 V
	Resultaat	**8.581 N**	**13.664 N**	**13.966 N**	**21.411 N**	**13.921 N**	**13.321 N**

Financiële ontwikkelingen

Lasten

- Het grootste deel van dit budget bestaat uit structurele middelen (€ 13,7 miljoen per jaar vanaf 2029). De middelen zetten we grotendeels in voor subsidieregelingen voor verduurzaming op verschillende terreinen, zoals de warmtetransitie.
- De lasten zijn in de jaren 2027 en 2028 hoger dan dit bedrag. Dat komt doordat hier ook uitgaven in zitten vanuit de verschillende SPUK's (specifieke uitkeringen) die de provincie ontvangt van het Rijk en die in 2027 of 2028 aflopen. Bovendien wordt in 2027 nog € 2 miljoen in de reserve Energietransitie gestort (volgens afspraken uit het coalitieakkoord). Op basis van de Kaderbrief wordt over de periode 2027 tot en met 2030 cumulatief € 4 miljoen beschikbaar gesteld voor het Energiebesparingsakkoord.
- Ook zijn er incidentele uitgaven in 2027 en 2028 voor verduurzaming van het Paviljoen Welgelegen, gedekt vanuit de reserve Energietransitie.
- Het budget wordt in 2027 t/m 2029 verhoogd met € 300.000 per jaar voor uitvoering van motie M81-2026 voor het Ontzorgingsprogramma maatschappelijk vastgoed, en met € 200.000 per jaar voor uitvoering van motie M83-2026 voor het stimuleren van geothermie in de gebouwde omgeving.

Baten

- De baten die de provincie ontvangt zijn verschillende SPUK's (specifieke uitkeringen; geld afkomstig van het Rijk) en Decentralisatieuitkeringen (DU's) vanuit het Rijk.
- De bijdragen van het Rijk die zeker zijn, zijn in deze begroting opgenomen. In toekomstige begrotingen worden de baten (en daaraan gekoppelde lasten) opgenomen zodra deze bijdragen van het Rijk zijn opgenomen in de provinciecirculaire of als een SPUK wordt toegekend (specifieke uitkeringen; geld afkomstig van het Rijk).

Wat willen we bereiken?

1. Minder uitstoot van broeikasgassen en een duurzaam energiesysteem vormen de kern van de klimaatopgave voor Noord-Holland. De provincie werkt daarom aan een forse verlaging van de uitstoot van koolstofdioxide (CO2) en aan een energiesysteem dat klaar is voor de toekomst.

2. De provincie zet in op een reductie van broeikasgassen van 55 procent ten opzichte van 1990. Tegelijk bouwt de provincie samen met haar partners aan een robuust en flexibel energiesysteem, waarin elektriciteit, warmte, waterstof, groen gas en andere duurzame energiebronnen elkaar aanvullen. Dit systeem ontwikkelt zich steeds meer richting een decentraal energiesysteem, waarin energie dichter bij de plek van gebruik wordt opgewekt, opgeslagen en uitgewisseld.

3. Daarnaast stimuleert de provincie een verdere groei van de duurzame energieproductie. Dit gebeurt onder meer via het transitiepad voor duurzame opwek.

4. Binnen het transitiepad voor de gebouwde omgeving draagt de provincie bij aan de warmtetransitie. De provincie ondersteunt de ontwikkeling en toepassing van duurzame warmtebronnen, zodat deze een groter aandeel krijgen in de energievoorziening.

Wat gaan we daarvoor doen?

1.1 Met de integrale klimaatbeleidscyclus houden we scherp in de gaten of we voldoende bijdragen aan het behalen van de doelstellingen uit de Noord-Hollandse Klimaataanpak.

1.2 Het behalen van de klimaatdoelen wordt ondersteund in de relevante transitiepaden en sectoren, waaronder de glastuinbouw, het energiebesparingsakkoord en de verduurzaming van de eigen organisatie.

1.3 De provincie stimuleert en verbindt dwarsdoorsnijdende thema's op het gebied van klimaat.

2.1 De provincie draagt bij aan een robuust energiesysteem dat de groeiende vraag naar elektriciteit kan faciliteren en oplossingen biedt voor netcongestie. Hierbij wordt nadrukkelijk gekeken naar de samenhang tussen opwek, opslag, infrastructuur en energiegebruik.

2.2 Samen met netbeheerders en het Rijk werken we aan de uitvoering van het provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat (pMIEK). Om actuele ontwikkelingen hierin mee te nemen, gaan we de pMIEK actualiseren.

2.3 De provincie maakt ruimtelijke reserveringen voor energie-infrastructuur mogelijk, bijvoorbeeld voor hoogspanningsstations en kabeltracés.

2.4 De provincie stimuleert oplossingen voor netcongestie, zoals energiehubs, opslag en vraagsturing. Deze oplossingen dragen bij aan een flexibeler en meer decentraal energiesysteem.

2.5 De provincie stimuleert innovatie en toepassing van nieuwe energiedragers, zoals waterstof en energieopslag, om het energiesysteem flexibel en toekomstbestendig te maken. Hiervoor ondersteunt de provincie pilotprojecten voor waterstofproductie, transport en toepassing van waterstof en nieuwe energiedragers in industrie en mobiliteit.

2.6 Projecten voor energieopslag en systeemintegratie krijgen ondersteuning van de provincie.

2.7 De provincie werkt samen met kennisinstellingen en bedrijven aan innovatieprogramma's voor nieuwe energiesystemen.

3.1 De provincie ondersteunt en draagt bij aan de uitvoering van de Regionale Energiestrategieën (RES'en) en monitort jaarlijks de voortgang van de afgesproken opwekdoelen.

3.2 De ontwikkeling van grootschalige duurzame energieprojecten, waaronder wind- en zonne-energie, worden met aandacht voor ruimtelijke kwaliteit en participatie gefaciliteerd. Daarbij blijft 50 procent lokaal eigendom het doel.

3.3 De provincie ondersteunt lokale energie-initiatieven en participatie van inwoners en bedrijven in energieprojecten.

3.4 De provincie stimuleert de ontwikkeling van duurzame energie, waaronder wind- en zonne-energie, in samenhang met de beschikbare netcapaciteit en de ontwikkeling van het energiesysteem. Zo bereiken we dat Noord-Holland bijdraagt aan de nationale klimaatdoelen en netcongestie beperken we netcongestie zoveel mogelijk.

4.1 De provincie ondersteunt gemeenten en partners bij de ontwikkeling van duurzame warmteoplossingen voor de gebouwde omgeving, in lijn met landelijke wetgeving en regionale warmteprogramma's.

4.2 Gemeenten krijgen via het Servicepunt Duurzame Energie ondersteuning bij het ontwikkelen en uitvoeren van warmteprogramma's.

4.3 De provincie ondersteunt de realisatie van duurzame warmtebronnen, zoals geothermie, aquathermie en restwarmte.

4.4 Regionale samenwerking rondom warmtenetten en warmte-infrastructuur worden door de provincie gefaciliteerd.

2.2 Bevorderen gezonde leefomgeving

Provinciale rol

Op een aantal terreinen is de provincie voor bedrijven het bevoegd gezag. Op die terreinen is de provincie verantwoordelijk voor vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH). Denk aan de naleving van wet- en regelgeving in het fysieke domein (onder andere milieu, bodem, energie en natuur).

De provincie heeft ook een aantal andere formele taken. Zo is de provincie verantwoordelijk voor het bewaken van de geluidsbelasting die provinciale wegen en industrieterreinen van regionaal belang veroorzaken. De provincie is het bevoegd gezag voor het vaststellen en goedkeuren van (provinciale) plannen en projecten waarvoor een milieueffectrapport (MER) nodig is. De provincie kan ook in het kader van de vergunningverlening het bevoegd gezag voor een MER zijn. Bijvoorbeeld voor de vergunningen van Tata Steel bij de verduurzaming naar groen staal en voor windparken. Gezondheidseffecten hebben hierin nadrukkelijk een plek.

Daarnaast is de provincie beleidsmaker. Op basis van de Omgevingswet heeft de provincie ruimte om eigen regels te stellen die zijn opgenomen in de omgevingsverordening, en om een programma onder de Omgevingswet te maken.

Gemeenten zijn primair verantwoordelijk voor de bodemkwaliteit en de provincie voor het grondwater. Daarnaast is de provincie het bevoegd gezag voor overgangsrechtlocaties en voor bodemkwaliteit bij complexe bedrijven.

Wat mag het kosten?

Beleidsdoel (Bedragen x € 1.000/ Min is voordelig)

Bevorderen gezonde leefomgeving	2025 Rekening	2026 t/m TBW	2027 Begroting	2028 Raming	2029 Raming	2030 Raming

	Totaal lasten	49.382 N	67.000 N	63.077 N	61.479 N	60.101 N	59.897 N
	Totaal baten	−14.850 V	−18.345 V	−4.744 V	−6.013 V	−6.114 V	−6.225 V
	Saldo van baten en lasten	34.531 N	48.656 N	58.333 N	55.466 N	53.987 N	53.672 N
	Stortingen						
2.2	Reserve Bodemsanering	126 N	126 N	126 N	126 N	126 N	126 N
	Onttrekkingen						
2.2	Reserve Bodemsanering	−607 V	−1.942 V	−1.050 V	−1.901 V	−525 V	−560 V
2.2	Reserve Gezonde leefomgeving	−33 V	−1.586 V	0 V	0 V	0 V	0 V
	Resultaat	**34.017 N**	**45.254 N**	**57.409 N**	**53.691 N**	**53.588 N**	**53.238 N**

Financiële ontwikkelingen

Lasten

De lasten nemen in 2027 af ten opzichte van 2026 vanwege de SPUK E94 Cluster 1 en 2 Bosa 2022 waaruit in 2026 nog € 5,8 miljoen aan lasten zijn opgenomen.

Daarnaast is er in de Kaderbrief 2026 een bezuiniging geweest bij de omgevingsdiensten, deze loopt op van € 1 miljoen in 2027 naar € 2 miljoen in 2028 en verder.

Baten

De verschillen ten opzichte van de eerdere raming worden voornamelijk verklaard door bijstellingen in de legesopbrengsten en ontwikkelingen binnen het budget voor bodemsanering

Reserves

De onttrekkingen uit de reserves nemen in 2027 af ten opzichte van 2026, doordat de reserve Gezonde leefomgeving is opgeheven. De onttrekking die zichtbaar is in 2026, is een vrijval vanuit de reserve Gezonde leefomgeving.

Wat willen we bereiken?

1. Het behalen van gezondheidswinst voor onze inwoners, waarbij we onze aandacht met name richten op die gebieden waar inwoners het meest worden blootgesteld aan schadelijke stoffen en hinder.

2. Een gezonde en veilige fysieke leefomgeving in Noord-Holland die voldoet aan de wettelijke normen, waarin de bescherming hiervan op basis van vergunningverlening, toezicht en handhaving geborgd is.

3. Instandhouding en verbetering van de kwaliteit van de bodem en ondergrond in Noord-Holland.

Wat gaan we daarvoor doen?

1.1 Vanaf 2027 loopt de uitvoering van het Programma Gezonde Leefomgeving, op basis van het beleidskader Gezonde Leefomgeving, dat in maart 2026 is vastgesteld. In dit programma staan de concrete

activiteiten die we de komende jaren uitvoeren en de maatregelen die de provincie treft om de gezonde leefomgeving beter te beschermen.

1.2 De provincie werkt verder aan het uitvoeren van de afspraken uit het Schone Lucht Akkoord, het in stand houden van het regionaal luchtmeetnet en het uitvoeren van het project Hollandse Luchten. In 2027 moet de apparatuur voor het meten van koolmonoxide en zwaveldioxide vervangen worden.

1.3 De provincie maakte afspraken met de Omgevingsdienst NZKG over het toepassen van de regels op het gebied van zeer zorgwekkende stoffen. Bijvoorbeeld voor het beoordelen van vermijdings- en reductieprogramma's van de bedrijven waarvoor de provincie bevoegd gezag is. In 2027 vindt de verdere uitvoering plaats. Daarnaast heeft de provincie het voornemen om in 2027 vervolgonderzoek te doen naar de effecten van PFAS in natuur, milieu en de leefomgeving.

1.3 In 2027 implementeert de provincie nieuwe geluidregelgeving (SWUNG-2) voor provinciale wegen en industrieterreinen van regionaal belang.

1.4 In samenwerking met de gemeente Amsterdam en de Port of Amsterdam werkt de provincie aan beleid voor omgevingsveiligheid in Westpoort. Daarnaast stelt de provincie in 2027 groepsrisicobeleid vast.

1.6 Ook in 2027 zet de provincie in op het meten en monitoren rond Tata Steel. De exacte (onderzoeks)invulling is nu echter nog niet bekend. Het onderzoek naar de beleving van de leefomgeving rond Tata Steel door inwoners wordt in 2027 in elk geval opnieuw uitgevoerd.

1.7 De provincie werkt in 2027 verder aan het projectbesluit Heracless-Groen Staal. Hiervoor is met Tata Steel een anterieure overeenkomst gesloten waarbij Tata Steel de kosten die de provincie maakt bij het opstellen van het projectbesluit vergoedt. Deze anterieure overeenkomst wordt automatisch verlengd als het proces om tot een projectbesluit te komen langer duurt. Dit is het geval; de aanvullende kosten die daardoor voor de provincie ontstaan, worden door Tata Steel vergoedt.

2.1 In 2027 financiert de provincie de vier omgevingsdiensten in Noord-Holland, zodat zij hun VTH-taken slagvaardig kunnen uitvoeren en daarmee bijdragen aan een veilige, schone en gezonde leefomgeving. In de uitvoeringsprogramma’s wordt vastgelegd welke concrete activiteiten de omgevingsdiensten dat jaar uitvoeren.

2.2 In 2027 bouwen we verder aan een sterker VTH-stelsel. We zetten de implementatie van de uitkomsten van het ‘Interbestuurlijk Programma versterking VTH-stelsel’ voort en actualiseren de ‘Beleidsnota uitvoering en handhaving’. Ook versterken we de samenwerking tussen de omgevingsdiensten, met nadrukkelijke aandacht voor hun robuustheid en toekomstbestendigheid.

2.3 We gaan verder met de uitvoering van het ’Programma Tata Steel 2024–2030’, dat al loopt sinds 2020, waarbij we de inzet op VTH-taken intensiveren. Het programma Tata Steel 2024–2030 wordt in 2027 geactualiseerd. De Omgevingsdienst NZKG geeft in opdracht van de provincie in 2027 uitvoering aan de VTH-taken voor Tata Steel en krijgt hiervoor ook extra middelen. De provincie Noord-Holland beoordeelt samen met deze omgevingsdienst onder andere de vergunning voor de kooks- en gasfabrieken van Tata Steel. De uitwerking hiervan loopt ook in 2027 door. In 2027 vindt er ook veel VTH inzet van de Omgevingsdienst NZKG plaats voor het project Heracless-Groen Staal van Tata Steel.

3.1 Vanuit haar adviesrol kijkt de provincie naar de gevolgen van de winning van gas en aardwarmte (geothermie) voor onder andere het grondwater en de bovengrondse veiligheid.

3.2 De provincie voert ook in 2027 taken uit voor het gebiedsgericht beheer van grondwaterverontreinigingen (inclusief het beschermen van de drinkwatervoorziening en Natura 2000-gebieden). De bedoeling is het gebiedsbeheerplan hiervoor in 2027 te actualiseren.

3.3 Ook in 2027 loopt bodemsanering van spoedlocaties en nazorg en beheer van restverontreinigingen na sanering door. Ook start de provincie vervolgonderzoek naar locaties die mogelijk met PFAS verontreinigd zijn om na te gaan of sanering nodig is.

3.4 De provincie voert ook in 2027 op twee gesloten stortplaatsen nazorg uit. Twee open stortplaatsen worden in 2027 gesloten (Schoteroog en Hollandse Brug). Daarna voert de provincie ook op deze stortplaatsen nazorg uit.

Verbonden partijen

Programma 2 Klimaat en gezonde leefomgeving

Verbonden partij	Doel
Omgevingsdienst Flevoland & Gooi en Vechtstreek	Vergunningverlening en handhaving milieutaken
Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied	Vergunningverlening en handhaving milieutaken.
Omgevingsdienst Noord-Holland Noord	Vergunningverlening en handhaving milieutaken
Omgevingsdienst IJmond	Vergunningverlening en handhaving milieutaken
Fonds Nazorg gesloten stortplaatsen Provincie Noord-Holland	Beheer fonds voor de nazorg stortplaatsen
Alliander N.V.	Energievoorziening
N.V. Afvalzorg Holding	Efficiënt gebruik stortplaatsen

*Verdere informatie vindt u in de paragraaf Verbonden partijen

Programma 3 Ruimte en Wonen

Doelen

3. Ruimte en Wonen
3.1 Regie voeren ruimtelijke ordening
3.2 Versnellen en programmeren woningbouw
3.3 Beschermen tegen overstromingen en bijdrage aan klimaatadaptatie

Maatschappelijk doel

De Omgevingsvisie vormt het strategische langetermijnbeleid van de provincie Noord-Holland.

De druk op de ruimte is groot en de ruimte is schaars. Alle opgaven vragen om plek, zoals wonen, werken, water en energie. Tegelijkertijd spelen er uitdagingen zoals klimaatverandering, bodemdaling en de beschikbaarheid van zoetwater. . Dit vraagt om samenhangende en zorgvuldige keuzes in de inrichting van de ruimte en dus het voeren van regie op de ruimte

Als woningmarktregisseur zet de provincie zich actief in om de woonopgave te realiseren. Dit doen we via actualisatie van woondeals en provinciale en gemeentelijke volkshuisvestingsprogramma's (vaststelling in 2027). Hierin worden afspraken gemaakt over voldoende plancapaciteit, bouwlocaties, betaalbare huizen en doorstroming. Daarnaast stimuleert de provincie woningbouw op goed bereikbare locaties, zoals ov-knooppunten.

Met de actualisatie van de omgevingsvisie brengen we de verschillende opgaven in samenhang. Het gaat onder meer om woningbouw, energie-infrastructuur en de uitvoering van de Regionale Energiestrategieën (RES'en), maar ook om klimaatadaptatie en de belangen van landbouw, natuur en bedrijvigheid.

De provincie werkt samen met partners aan een veilige en klimaatbestendige leefomgeving en houdt bij ruimtelijke keuzes rekening met de kwaliteit en draagkracht van water en bodem. Op provinciale schaal maken we de integrale afweging: wat kan waar, en onder welke voorwaarden.

Budgettabel 2027 (x € 1.000)

Beleidsdoel (Min is voordelig)			
3.1	Regie voeren ruimtelijke ordening	8.200	N
3.2	Versnellen en programmeren woningbouw	14.486	N
3.3	Beschermen tegen overstromingen en bijdragen aan klimaatadaptie	4.013	N
	Totaal lasten	**26.699**	**N**
3.1	Regie voeren ruimtelijke ordening	-17	V
3.2	Versnellen en programmeren woningbouw	0	V
3.3	Beschermen tegen overstromingen en bijdragen aan klimaatadaptie	0	V
	Totaal baten	**-17**	**V**
	Saldo van baten en lasten	**26.682**	**N**
	Stortingen	0	V
	Onttrekkingen	-10.901	V
	Saldo t.l.v. algemene middelen	**15.781**	**N**

Wettelijk- en provinciaal beleidskader

Zie voor het wettelijk- en provinciaal beleidskader de bijlage van de begroting.

3.1 Regie voeren ruimtelijke ordening

Provinciale rol

De rol van de provincies in de ruimtelijke ordening wordt steeds groter als het gaat om bovenlokale ontwikkelingen in de fysieke leefomgeving en de consequenties daarvan. De provincie is verantwoordelijk voor het maken van integrale afwegingen bij het nemen van beslissingen over ruimtelijke ontwikkelingen. De provincie voert op regionaal niveau de regie in de verdeling van de ruimte. De provincie maakt beleid, stelt kaders, stimuleert en regisseert via provinciale instrumenten, zoals de omgevingsvisie, de Omgevingsverordening NH2022, regionale samenwerkingsagenda's en (integrale) programma's. De rol van de provincie ligt op het bovenlokale en provinciale schaalniveau en richt zich op het provinciaal belang. Gemeenten zijn er zelf voor verantwoordelijk dat hun ruimtelijke plannen in overeenstemming zijn met de Omgevingsverordening NH2022. Ook zijn ze verantwoordelijk voor een goede omgevingskwaliteit. Dat neemt niet weg dat de provincie de doorwerking en borging van haar belangen in de gemeentelijke ruimtelijke plannen monitort, gemeenten ondersteunt en adviseert en juridisch instrumentarium inzet als dat nodig is.

De provincie is bevoegd gezag voor de regionale luchthavens in de provincie. Dit betekent dat de provincie besluit over de milieugebruiksruimte (geluid en externe veiligheid) en de ruimtelijke inpassing van deze vliegvelden. Regionale luchthavens bereiden zich voor op de komst van innovatieve luchtvaarttoepassingen (elektrisch vliegen en drones). De provincie is voorzitter van de Bestuurlijke Regie Schiphol, een samenwerkingsverband van lokale en regionale overheden waarin ontwikkelingen aan de orde komen die hen raken met betrekking tot Schiphol.

Wat mag het kosten?

Beleidsdoel (Bedragen x € 1.000/ Min is voordelig)

Regie voeren ruimtelijke ordening	2025 Rekening	2026 t/m TBW	2027 Begroting	2028 Raming	2029 Raming	2030 Raming
Totaal lasten	8.349 N	8.696 N	8.200 N	7.995 N	7.989 N	7.989 N
Totaal baten	-310 V	-678 V	-17 V	-17 V	-18 V	-18 V
Saldo van baten en lasten	8.040 N	8.018 N	8.183 N	7.978 N	7.971 N	7.971 N
Stortingen						
	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen						
	0	0	0	0	0	0
Resultaat	**8.040 N**	**8.018 N**	**8.183 N**	**7.978 N**	**7.971 N**	**7.971 N**

Financiële ontwikkelingen

Lasten en baten

De lasten nemen in 2027 af ten opzichte van 2026. Dat komt doordat de 'Uitvoeringsagenda Novex' en de samenwerkingsovereenkomst 'Ontwikkelperspectief Noord-Holland Noord' eind 2026 aflopen. Voor beide ontvangt de provincie een bijdrage van externe partijen, waardoor de lasten en baten hoger zijn in het jaar 2026.

Daarnaast ontvangt de provincie een SPUK (specifieke uitkering van het Rijk) voor luchtvaart die in 2026 voor het laatst gebruikt kan worden. Bovendien is in dit beleidsdoel in 2026 nog budget opgenomen voor de IPO-bijdrage. Deze bijdrage wordt vanaf 2027 centraal betaald en is dan niet meer zichtbaar in dit beleidsdoel.

Voor de uitvoering van motie M87-2026 (Arbeidsmigranten in Noord-Holland) wordt van 2027 t/m 2030 € 175.000 per jaar toegevoegd om een coördinerende rol te nemen bij het realiseren van huisvesting voor arbeidsmigranten.

Wat willen we bereiken?

1. De provincie wil regie nemen in de ruimtelijke ordening, door het volgende na te streven:

- De provincie maakt keuzes als het gaat om de ruimtelijke inrichting in Noord-Holland, waarin de grote opgaven een plek krijgen. De gevolgen voor onder meer leefbaarheid, gezonde leefomgeving, water, energievoorziening en landschap weegt de provincie mee. Bij het verbinden van deze opgaven is het creëren van een betere omgevingskwaliteit het uitgangspunt. Bij grote ruimtelijke ingrepen is er oog voor de gevolgen en draagt de provincie zorg voor het versterken van de ruimtelijke kwaliteit en de lokale leefbaarheid. We zetten onze omgevingsverordening in om aan te geven wat we waar willen en onder welke voorwaarden.

- Onder voorwaarden biedt de provincie ruimte aan initiatieven – zoals woningbouw – aan de randen van de bebouwing, onder meer bij dorpen en kernen. Op deze manier wil de provincie de leefbaarheid, vitaliteit en het voorzieningenniveau in de dorpen versterken.

- De provincie speelt in op veranderingen in het landelijk gebied en stimuleert nieuwe (passende) functies die bijdragen aan onze provinciale opgaven en die passend zijn in de omgeving. Zo versterkt de provincie de ruimtelijke kwaliteit en voorkomt zij leegstand van voormalige bedrijfsgebouwen.

2. Voor de luchtvaart streeft de provincie het volgende na:

- Het bereiken van een evenwicht tussen duurzame (internationale) bereikbaarheid én een gezonde leefomgeving in de regio Schiphol.
- Het zorgvuldig vervullen van de provinciale rol als bevoegd gezag voor de regionale luchthavens. Dit betekent dat de provincie besluit over de milieugebruiksruimte (geluid en externe veiligheid) en de ruimtelijke inpassing van deze vliegvelden.
- Kennis opbouwen over en experimenteerruimte bieden voor nieuwe technologische ontwikkelingen in de luchtvaart, waarbij in het bijzonder aandacht is voor de maatschappelijk toegevoegde waarde (schoner, stiller, efficiënter, veiliger) van ons mobiliteitssysteem en andere maatschappelijke functies.

Wat gaan we daarvoor doen?

1.1 De provincie werkt aan de uitwerking van de omgevingsvisie in programma's, een ‘Ontwikkelperspectief Noord-Holland Noord’ en aan de uitvoering van het ‘Ruimtelijk Arrangement’ met het Rijk.

1.2 De uitvoeringsagenda’s voor de NOVEX-gebieden Schipholregio, MRA, Noordzeekanaalgebied (NZKG) en het Groene Hart voeren we uit.

1.3 De provincie geeft invulling aan de verbeterdoelen van de Omgevingswet en draagt bij aan het beheer en het doorontwikkelen van het ‘Digitaal Stelsel Omgevingswet’ (DSO) en het instrumentarium dat daarbij hoort.

1.4 De provincie actualiseert de inhoud van de Omgevingsverordening NH2022 volgens een vast, cyclisch proces. Dit proces en de inhoud van de omgevingsverordening worden in 2027 verbeterd naar aanleiding van evaluatie en monitoring. Als het nodig is, zet de provincie aanvullend (Omgevingswet-)instrumentarium in voor het veiligstellen van de provinciale belangen.

1.5 Voor provinciale projecten met een ruimtelijke impact stelt de provincie adviezen op. De provincie voert daarnaast diverse onderzoeken en projecten uit ter versterking van de ruimtelijke structuur van Noord-Holland.

1.6 De provincie adviseert desgevraagd gemeenten over de toepassing van provinciaal beleid en de Instructieregels in de Omgevingsverordening NH2022.

1.7 De provincie werkt aan het versterken en creëren van de omgevingskwaliteit, onder andere door de inzet van het ontwerpteam.

1.8 De provincie werkt in bijzondere gevallen mee aan de uitvoering van maatwerkoplossingen voor woningbouw in beschermd landschap die bijdragen aan de leefbaarheid, vitaliteit en het voorzieningenniveau in kernen en dorpslinten.

1.9 De provincie monitort de werking van de regels in de Omgevingsverordening NH2022, bedoeld om meer ruimte voor wonen mogelijk te maken in beschermd landschap. Mocht deze monitoring daartoe aanleiding geven, dan nemen we actie.

1.10 De provincie brengt de ruimtelijke keuzes en consequenties voor de grote wateropgaven in beeld, zoals waterberging, waterveiligheid en zoetwaterbeschikbaarheid. Dit dient onder andere voor onze deelname in deltaprogramma's, zoals het 'Deltaprogramma Centraal Holland'.

2.1 De provincie werkt via de Bestuurlijke Regie Schiphol (BRS) samen met het Rijk aan het versterken van de leefomgevingskwaliteit in de NOVEX-Schipholregio.

2.2 We werken samen met het Rijk aan een betere aansluiting tussen de Wet luchtvaart en de Omgevingswet. Daarbij betrekken we de belangen rond luchthaven Schiphol, regionale luchthavens en de opkomst van nieuwe vormen van luchtvaart.

2.3 De provincie herziet het provinciale luchtvaartbeleid om te kunnen inspelen op innovaties en nieuwe ontwikkelingen in de regionale luchtvaart.

2.4 De provincie is organisator van het provinciaal luchthavenoverleg. Hierin worden de regionale luchthavens uitgedaagd om na te denken over een duurzame toekomst.

2.5 De provincie werkt samen met de gebiedspartners van het Maritieme cluster Den Helder. Het doel is het versterken van de samenwerking tussen het civiel militaire ecosysteem van Vliegkamp en Luchthaven. En om onderwijs, kennis en maakindustrie te betrekken bij het maken van een toekomstbestendige haven en een leefbare stad.

2.6 Voor het vervullen van onze taak als bevoegd gezag voor burgerluchthavens van regionale betekenis beoordelen wij in voorkomende gevallen aanvragen voor nieuwe of aangepaste luchthavenbesluiten en -regelingen.

3.2 Versnellen en programmeren woningbouw

Provinciale rol

De provincie treedt vanuit de Wet versterking regie volkshuisvesting op als regisseur van de woningmarkt. Daarnaast vervullen wij een aanjagende en helpende rol, zodat er sneller woningen worden gebouwd en ov-knooppunten sneller tot ontwikkeling komen. Ook zorgen wij voor actuele informatie over woningbehoeftes, plancapaciteit, woonzorggegevens en woon-mobiliteitsgegevens in Noord-Holland.

Wat mag het kosten?

Beleidsdoel (Bedragen x € 1.000/ Min is voordelig)

	Versnellen en programmeren woningbouw	2025 Rekening	2026 t/m TBW	2027 Begroting	2028 Raming	2029 Raming	2030 Raming
	Totaal lasten	10.219 N	14.676 N	14.486 N	11.400 N	7.122 N	2.918 N
	Totaal baten	-615 V	0 V	0 V	0 V	0 V	0 V
	Saldo van baten en lasten	9.604 N	14.676 N	14.486 N	11.400 N	7.122 N	2.918 N
	Stortingen						
3.2	Reserve Verleende subsidies Woningbouw	25.000 N	5.750 N	0 V	0 V	0 V	0 V
3.2	Reserve Woningbouw	50 N	50 N	0 V	0 V	0 V	0 V
	Onttrekkingen						
3.2	Reserve OV-fonds, incl. OV-knooppunten	-8.213 V	-350 V	0 V	0 V	0 V	0 V
3.2	Reserve Woningbouw	-19.398 V	-6.775 V	-1.769 V	0 V	0 V	0 V
3.2	Reserve Verleende subsidies Woningbouw	-1.328 V	-3.298 V	-5.994 V	-6.450 V	-4.098 V	0 V
3.2	Reserve subs. OD 3.4.1	-1.051 V	-1.811 V	-1.138 V	-853 V	-106 V	0 V
	Resultaat	**4.664 N**	**8.242 N**	**5.585 N**	**4.097 N**	**2.918 N**	**2.918 N**

Financiële ontwikkelingen

Lasten

In het coalitieakkoord 2023–2027 is budget toegekend voor Wonen. Tot en met 2027 zijn hiervoor uitgaven vanuit de reserve opgenomen in de begroting. De lasten die in 2028 en 2029 zijn opgenomen, zijn de lasten van subsidies die verleend zijn boven de € 1,5 miljoen. Het gaat om lasten die genomen moeten worden in het jaar dat de prestatie is geleverd en om de capaciteitskosten.

Daarnaast is een afname zichtbaar van de lasten door de bezuiniging die is opgenomen in de Kaderbrief 2026. In 2028 is dat € 1,5 miljoen en vanaf 2029 gaat het om € 3 miljoen. Deze bezuiniging heeft geen effect op ons beleid doordat gemeenten deze kosten kunnen verrekenen in de leges.

Voor de uitvoering van motie M75-2026 (Wonen boven winkels) wordt van 2027 t/m 2029 € 200.000 per jaar gereserveerd om bij te dragen aan het realiseren van meer woningen boven winkels. Dit wordt gedekt binnen dezelfde begrotingspost, waardoor het totale budget gelijk blijft.

Onttrekkingen reserves

In 2028 worden er alleen nog maar onttrekkingen gedaan vanuit de Reserve subsidie voor lastneming reserves boven de € 1,5 miljoen.

Wat willen we bereiken?

1. De prioriteit van de provincie in het wonen betreft het oplossen van de woningnood in Noord-Holland. De provincie maakt afspraken over voldoende plancapaciteit, concrete bouwlocaties en voldoende betaalbare woningen, conform de woondeals en de Wet versterking regie op de Volkshuisvesting.

2. De provincie helpt gemeenten waar nodig bij de uitvoering van de bouwplannen en gebiedsontwikkelingen. De provincie geeft een extra impuls aan kleinere woningbouwprojecten voor leefbare kernen.

3. De provincie ondersteunt gemeentelijke organisaties in capaciteit bij het versnellen van woningbouw. Nu zetten wij flexpoolmiddelen voor externe inhuur. De provincie heeft sinds juli 2026 een projectmanagementbureau (PMB) dat deze ondersteuning structureler zal maken en zorgen dat kennis behouden blijft.

4. De provincie geeft een impuls aan ov-knooppuntontwikkelingen die nodig zijn voor het behalen en bespoedigen van de woonopgave.

5. De provincie monitort woondoelstellingen en zorgt voor kennisuitwisseling tussen overheden, marktpartijen, corporaties en andere stakeholders.

6. De provincie stimuleert industrieel en toekomstbestendig bouwen.

Wat gaan we daarvoor doen?

1.1 De provincie voert de ‘Actieagenda Wonen en Versnellen Woningbouw 2024–2028’ uit die Provinciale Staten hebben vastgesteld.

1.2 De provincie werkt samen met partners woondeals uit die geactualiseerd worden. Deze deals gaan onder meer over thema’s als betaalbaarheid, aandachtsgroepen en woningen voor jongeren, starters en ouderen. Het uitwerken van de woondeals gebeurt in provinciale, deel-regionale en lokale volkshuisvestingsprogramma’s die in 2027 worden vastgesteld.

1.3 Op basis van de actieagenda en de woondeals kunnen gemeenten subsidie aanvragen voor regionale projecten en onderzoek, met als doel het opstellen van een regionale woonzorgvisie of een regionaal volkshuisvestingsprogramma.

1.4 De provincie maakt via maatwerk – onder voorwaarden – woningbouw in beschermd landschap mogelijk ter versterking van de leefbaarheid van kleine dorpskernen.

2.1 De provincie stelt subsidie beschikbaar vanuit het ‘Investeringskader Versnellen Woningbouw en Duurzame Bereikbaarheid’ voor gebiedsontwikkelingen, projecten en innovaties die ertoe bijdragen dat er sneller meer woningen worden gebouwd.

2.2 De provincie organiseert samen met marktpartijen, woningcorporaties en gemeenten regionale versnellingstafels. Met als doel knelpunten bij woningbouwprojecten vroegtijdig te signaleren, zo nodig te bespreken met het Rijk en ze (helpen) op te lossen.

2.3 De provincie beschikt over een team gebiedsontwikkelaars en een bouwambassadeur, zoals afgesproken in het coalitieakkoord. Verder verstrekken we extra financiële middelen (€ 3 miljoen), bovenop

de rijksregeling voor de zogenoemde flexibele schil. Gemeenten kunnen op kosten van de flexibele schil ontbrekende capaciteit voor het realiseren van woningbouwlocaties inhuren.

2.4 De provincie introduceert bij een aantal gemeenten zogeheten parallelplannen als nieuw instrument voor de versnelling van de woningbouw.

3.1 De provincie is gestart met een projectmanagementbureau dat gemeenten kan ondersteunen die problemen hebben met de ambtelijke capaciteit om voldoende woningbouwprojecten te realiseren. Meerdere gemeenten hebbem aangegeven hier graag gebruik van te maken. Na de opzet en inrichting van dit projectbureau zullen de middelen voor de flexibele schil afgebouwd worden. Doordat de gemeenten deze extra inzet van het projectmanagementbureau kunnen verrekenen met projectontwikkelaars heeft deze afbouw geen effect op de effectieviteit van het beleid.

4.1 De provincie werkt samen met partners aan de doorontwikkeling van bestaande ov-knooppunten in stedelijke gebieden; door de bereikbaarheid met het ov en de ketenmobiliteit (de overstap van de ene vervoersvorm op de andere) te verbeteren, worden woon- en werkomgevingen aantrekkelijker.

4.2 De provincie actualiseert waar nodig de data en bijbehorende duiding in de kennisproducten van ov-knooppunten (storymap, viewer en kennisportaal). Ook delen we kennis over onderwerpen, zoals parkeernormen, om in gebiedsontwikkelingen meer (betaalbare) woningen mogelijk te maken.

5.1 De provincie zorgt voor een actuele informatievoorziening over onder andere de woningbehoefte, de plancapaciteit en de woonzorggegevens. Deze informatie is op het dashboard te vinden. Ook werkt de provincie aan een betere aansluiting van de marktpartijen en corporaties door in de nieuwe monitor plancapaciteit de mogelijkheden voor publiek-private monitoring te implementeren.

5.2 Minimaal twee keer per jaar organiseert de provincie een klankbordbijeenkomst met marktpartijen in het woondomein.

6.1 De provincie werkt samen met gemeenten en corporaties aan de toepassing van industrieel bouwen om de woningbouw te kunnen versnellen.

6.2 De provincie stimuleert toekomstbestendig bouwen door kennisdelen over circulair en biobased bouwen.

3.3 Beschermen tegen overstromingen en bijdragen aan klimaatadaptatie

Provinciale rol

Het 'Regionaal Waterprogramma Noord-Holland 2022–2027' (met de deelprogramma's overstromingsrisico's, oppervlaktewater en grondwater) beschrijft het provinciale beleid voor water en de maatregelen die de provincie zelf gaat uitvoeren. Het nieuwe 'Regionaal Water en Bodemprogramma 2028–2033' wordt eind 2027 ter besluitvorming behandeld door Provinciale staten.

De provincie is bevoegd gezag voor het goedkeuren van een projectbesluit 'Omgevingswet bij dijkversterkingsplannen' van waterschappen. Ook is de provincie bevoegd gezag voor het bijbehorende milieueffectrapport (mer-beoordeling) en de verlening van een natuur- en omgevingsvergunning bij dijkversterkingen. Het dijkversterkingsplan (projectbesluit) met de vergunningen wordt door de provincie gecoördineerd ter visie gelegd.

Daarnaast is de provincie bevoegd gezag voor het aanwijzen en normeren van regionale waterkeringen, door het stellen van de omgevingswaarden voor de veiligheid. Ook stelt de provincie de omgevingswaarden voor wateroverlast vast in de omgevingsverordening. Deze omgevingswaarden bepalen de gemiddelde kans op overstroming per jaar. Aan de hand daarvan moeten de waterschappen specifieke gebieden waterstaatkundig beheren. De provincie houdt toezicht op waterschappen op basis van jaarlijkse voortgangsrapportages. Deze gaan over de toetsing en verbetering van regionale waterkeringen en over de omgevingswaarden voor wateroverlast door waterschappen.
De Europese Richtlijn Overstromingsrisico's (ROR) verplicht de provincie om data te verzamelen over overstromingsrisico's en om eens in de zes jaar overstromingsrisico- en gevaarkaarten vast te stellen en deze aan te leveren aan de Europese Commissie. Dit doet de provincie in samenwerking met de waterbeheerders en het Rijk.

Naast de wettelijke taken, heeft de provincie ook een rol bij klimaatadaptatie en 'Water en Bodem Sturend', twee opgaven die nauw verbonden zijn.

Wat mag het kosten?

Beleidsdoel (Bedragen x € 1.000/ Min is voordelig)

	Beschermen tegen overstromingen en bijdragen aan klimaatadaptie	2025 Rekening	2026 t/m TBW	2027 Begroting	2028 Raming	2029 Raming	2030 Raming
	Totaal lasten	4.032 N	4.018 N	4.013 N	1.896 N	1.895 N	1.895 N
	Totaal baten	−1.330 V	0 V	0 V	0 V	0 V	0 V
	Saldo van baten en lasten	2.702 N	4.018 N	4.013 N	1.896 N	1.895 N	1.895 N
	Stortingen						
		0	0	0	0	0	0
	Onttrekkingen						
3.3	Reserve Meekoppelkansen bij Dijkverst. en Kustontw.	−669 V	−2.000 V	−2.000 V	0 V	0 V	0 V
3.3	Reserve Klimaatadaptie	−892 V	0 V	0 V	0 V	0 V	0 V
	Resultaat	**1.142 N**	**2.018 N**	**2.013 N**	**1.896 N**	**1.895 N**	**1.895 N**

Financiële ontwikkelingen

Lasten

De lasten in 2026 en 2027 zijn de lasten voor afkoop voor het beheer van de dijkplaatsen en de realisatie van de uitvoeringskosten.

Onttrekking reserve

In 2026 en 2027 worden onttrekkingen gedaan vanuit de Reserve Meekoppelkansen voor afkoop voor het beheer van de dijkplaatsen en de realisatie van de uitvoeringskosten.

Wat willen we bereiken?

1. De provincie staat voor de uitdaging om samen met de waterbeheerders de waterveiligheid te waarborgen. Dat vraagt soms om aanpassingen, omdat het klimaat verandert. De provincie koppelt deze opgave zoveel als mogelijk aan (andere) ruimtelijke opgaven. Ons doel is dat de

primaire waterkeringen in 2050 voldoen aan de wettelijke normen én een hoogwaardige ruimtelijke kwaliteit hebben.

2. Klimaatverandering leidt steeds vaker tot extreme weersomstandigheden met gevolgen voor water en bodem. Door in te zetten op klimaatadaptatie, zorgt de provincie ervoor dat we voldoende zijn voorbereid op wateroverlast, hittestress, verdroging, verzilting en de gevolgen van een overstroming. De provincie streeft naar een klimaatbestendig en waterrobuust Noord-Holland, waarin iedereen ook in 2050 veilig kan blijven wonen en werken.

3. De provincie zet zich er voor in om ons beter voor te bereiden op wateroverlast. Specifiek richten we onze aandacht op het beter voorbereid zijn op toenemende weersextremen, zoals die zich in 2021 in Limburgvoordeden. Zo willen we maatschappelijke ontwrichting zoveel mogelijk voorkomen.

Wat gaan we daarvoor doen?

1.1 Om als Noord-Hollanders droge voeten te houden, moeten we steeds opnieuw bepalen waar dijken moeten worden versterkt. Het werken aan de waterveiligheid van primaire waterkringen is een permanent proces. In 2027 bereiden de waterbeheersers en de provincie nieuwe rondes voor de versterking van primaire keringen voor.

1.2 Bij dijkversterkingen kiest de provincie voor een gebiedsgerichte aanpak. In 2027 ziet de provincie erop toe dat bij het opstellen van projectbesluiten voor primaire dijkversterkingen waterveiligheid wordt gecombineerd met andere functies.

1.4 In 2026 zal de provincie samen met Zuid-Holland en Utrecht nieuwe regels voor de inliggende waterschappen overeenkomen voor het toetsen en versterken van regionale waterkeringen en de jaarlijkse rapportage daarover. In 2027 nemen de provincies deze regels mee in de trajecten voor aanpassing van hun omgevingsverordeningen.

1.5 De provincie neemt ook in 2027 deel aan en behartigt ons belang in de thematische en gebiedsgerichte deltaprogramma's (Hollandse Kust, Wadden, IJsselmeergebied, Centraal Holland, Waterveiligheid, Zoetwater, Ruimtelijke Adaptatie) en het 'Kennisprogramma Zeespiegelstijging' (KPZSS).

1.6 De provincie voert de maatregelen (deelprogramma's overstromingsrisico's, oppervlaktewater en grondwater) uit die in het 'Regionaal Waterprogramma 2022–2027' zijn vastgesteld.

2.1 De provincie geeft uitvoering aan de 'Uitvoeringsagenda Klimaatadaptatie 2025–2027'. We werken daarbij samen met onze waterpartners en volgen de route die is vastgelegd in het 'Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie' (DPRA).

2.2 We geven uitvoering aan principes van 'Water en Bodem Sturend'. Dit gedachtengoed en onze rol daarbij staan beschreven in de omgevingsvisie van de provincie. Concreter en meer gebiedsgericht gebeurt dat in het 'Regionaal Water- en Bodemprogramma 2028–2033'. De provincie werkt hierbij samen met alle betrokken partners.

3.1 De provincie Noord-Holland is bij extreme weersomstandigheden gevoelig voor wateroverlast. In 2027 werken we aan nieuwe inzichten en handelingsperspectieven. Dat doen we in het 'Deltaprogramma Centraal-Holland' en in het kader van de bovenregionale stresstest, en met de impactanalyse wateroverlast. Zo zorgen we ervoor dat we op extreme weersomstandigheden zijn voorbereid.

Verbonden partijen

Programma 3 Ruimte en Wonen

Verbonden partij	Doel
Stichting Projectbureau Masterplan Noordzeekanaalgebied	Versterken van de internationale concurrentiepositie van het gebied.
N.V. Provinciaal Waterleidingbedrijf Noord-Holland (PWN)	Drinkwatervoorziening en natuurbeheer

*Verdere informatie vindt u in de paragraaf Verbonden partijen

Programma 4 Bereikbaarheid

Doelen

4. Bereikbaarheid
4.1 Realiseren perspectief mobiliteit
4.2 Openbaar vervoer waarborgen
4.3 Faciliteren gebruik infrastructurele netwerken
4.4 Infrastructuur verduurzamen, verbeteren en in stand houden

Maatschappelijk doel

Iedere dag zijn in Noord-Holland mensen en goederen op weg naar hun bestemming. De provincie helpt ze die bestemming slim, schoon en veilig te bereiken. Duurzame verstedelijking en bereikbaarheid zijn een belangrijke opgave voor de provincie Noord-Holland. Tot 2030 moeten in Noord-Holland ruim 174.000 woningen (waar dat kan) dicht bij voorzieningen worden gerealiseerd. Daarnaast moet ook groei van werkgelegenheid worden gefaciliteerd. De toename van het aantal inwoners, woningen en banen leidt tot groei van mobiliteit. Een goede ontsluiting van de stad en het platteland is een basisvoorwaarde voor de leefbaarheid. De provincie zorgt daarom dat het onderhoud van onze infrastructuur op orde is en investeert waar nodig in nieuwe infrastructuur, in het verbeteren van de verkeersveiligheid, in slimme en schone alternatieven, zoals doorfietsroutes en in goede openbaar vervoer voorzieningen.

Budgettabel 2027 (x € 1.000)

Beleidsdoel (Min is voordelig)			
4.1	Realiseren perspectief mobiliteit	30.139	N
4.2	Openbaar vervoer waarborgen	87.234	N
4.3	Faciliteren gebruik infrastructurele netwerken	38.582	N
4.4	Infrastructuur verduurzamen, verbeteren en in stand houden	139.667	N
	Totaal lasten	**295.622**	**N**
4.1	Realiseren perspectief mobiliteit	100	N
4.2	Openbaar vervoer waarborgen	-325	V
4.3	Faciliteren gebruik infrastructurele netwerken	-1.963	V
4.4	Infrastructuur verduurzamen, verbeteren en in stand houden	-4.403	V
	Totaal baten	**-6.591**	**V**
	Saldo van baten en lasten	**289.031**	**N**
	Stortingen	55.935	N
	Onttrekkingen	-63.486	V
	Saldo t.l.v. algemene middelen	**281.480**	**N**

Wettelijk- en provinciaal beleidskader

Zie voor het wettelijk- en provinciaal beleidskader de bijlage van de begroting.

4.1 Realiseren perspectief mobiliteit

Provinciale rol

In de rol van initiatiefnemer ontwikkelt de provincie beleid en investeert zij in kennisontwikkeling, innovatie, gedrag en infrastructuur. Om te beginnenbeheert en onderhoudt de provincie haar infrastructuur en optimaliseert zij het gebruik daarvan, onder meer door gebruik te maken van beschikbare innovaties (zoals smart mobility). Werken aan infrastructuur doet de provincie duurzaam, als dit haalbaar is. Vanuit een regierol stimuleert de provincie daarnaast andere wegbeheerders te werken aan bereikbaarheids- en leefbaarheidsopgaven in hun gebied. Bijvoorbeeld door kennisdeling en subsidies voor onder andere doorfietsroutes, verkeersveiligheid en ov-knooppunten. Ook heeft de provincie via de ov-concessies een belangrijke rol in (het stimuleren van) het regionale ov. De provincie stimuleert slim en duurzaam reizen en zet gemeenten aan om duurzame mobiliteitsmaatregelen te nemen.

Tenslotte geeft de provincie ruimte aan innovaties en past die waar mogelijk toe. Denk bijvoorbeeld aan het inzetten van slim verkeersmanagement of het inzetten van nieuwe vervoersvormen in het kader van publieke mobiliteit.

Investeringen in de infrastructuur volgen uit de 'investeringsstrategie voor de Noord-Hollandse infrastructuur' (iNHi) 2024–2028. Daarbij zet de provincie onder andere in op het verbeteren van de doorstroming voor het wegverkeer in Noord-Holland-Noord en op de doorstroming van het (HOV-)busverkeer in Noord-Holland-Zuid. Deze investeringen worden geprogrammeerd in het 'integraal Meerjarenprogramma infrastructuur' (iMPI).

Wat mag het kosten?

Beleidsdoel (Bedragen x € 1.000/ Min is voordelig)

	Realiseren perspectief mobiliteit	2025 Rekening	2026 t/m TBW	2027 Begroting	2028 Raming	2029 Raming	2030 Raming
	Totaal lasten	32.846 N	50.883 N	30.139 N	17.449 N	22.593 N	24.025 N
	Totaal baten	−5.939 V	−4.315 V	100 N	100 N	100 N	100 N
	Saldo van baten en lasten	26.908 N	46.568 N	30.239 N	17.549 N	22.693 N	24.125 N
	Stortingen						
4.1	Reserve Mobiliteitsbeleid	205 N	0 V	0 V	0 V	0 V	0 V
4.1	Reserve Uitvoeren mobiliteit	23.712 N	4.304 N	6.149 N	5.708 N	5.920 N	7.136 N
4.1	Reserve verleende subsidies	70.723 N	0 V	0 V	0 V	0 V	0 V
	Onttrekkingen						
4.1	Reserve Mobiliteitsbeleid	−1.512 V	−490 V	0 V	0 V	0 V	0 V
4.1	Reserve Uitvoeren mobiliteit	−16.412 V	−9.717 V	−875 V	−375 V	−16.415 V	−17.847 V
4.1	Reserve verleende subsidies	−11.349 V	−26.272 V	−9.421 V	−1.005 V	−550 V	0 V
	Resultaat	**92.274 N**	**14.393 N**	**26.092 N**	**21.877 N**	**11.648 N**	**13.414 N**

Financiële ontwikkelingen

Een groot deel van de lasten in zijn gerelateerd aan projecten die onder mobiliteitsbeleid infrastructuur en onder verleende subsidies weg- en fietsinfra vallen. In 2026 zijn er veel projecten die verwacht worden opgeleverd te zijn, danwel significante bijdragen te hebben geleverd. Deze worden veelal zichtbaar op de lijst subsidies buiten uitvoeringsregeling.

We verwachten dat we in 2027 een aanzienlijk deel van de investering in 'Weg om de Zuid' in Hoofddorp hebben gedaan (€ 9,4 miljoen). Voor overige investeringen die impact hebben op de begroting geldt dat ze opgenomen worden, zodra de uitgaven ook met een grote mate van zekerheid vast staan. Dit maakt dat er een duidelijk verschil zichtbaar is tussen 2026–2027 en verdere jaren.

Wat willen we bereiken?

1. De provincie verdiept de samenwerking met het Rijk, gemeenten, regio en overige partijen, met het oog op de hoofdopgaven voor mobiliteit in Noord-Holland die zijn opgenomen in het 'Perspectief Mobiliteit Noord-Holland', dat in 2026 is geactualiseerd.

2. De provincie zet zich in voor een CO2 reductie veroorzaakt door mobiliteit in onze provincie van 55 procent in 2030, vergeleken met referentiejaar 1990. Zonder bereikbaarheid, veiligheid, leefbaarheid, circulariteit, inclusiviteit en gezondheid uit het oog te verliezen.

3. De provincie wil het aandeel fiets- en voetgangersverplaatsingen vergroten en zet in op een (grote) vermindering van het aantal verkeersslachtoffers.

4. De provincie zet zich middels de modal shiftaanpak in voor een verplaatsing van goederenvervoer over de weg naar het water en het spoor, en draagt hiermee bij aan CO_2-reductie, de leefbaarheid en het ontlasten van wegcorridors en andere mobiliteitsnetwerken.

Wat gaan we daarvoor doen?

1.1 De provincie geeft nader invulling aan het geactualiseerde 'Perspectief Mobiliteit Noord-Holland', waarin geactualiseerde doelstellingen zijn bepaald en onder andere de onderwerpen publieke mobiliteit, deelmobiliteit en mobiliteitsrechtvaardigheid extra aandacht krijgen.

1.2 De provincie voert de 'investeringsstrategie voor de Noord-Hollandse infrastructuur 2024–2028' (iNHi) uit, bereidt de iNHi 2028–2032 voor en gebruikt nieuwe inzichten uit onder andere vaarwegen, sociale veiligheid en weerbaarheid van het netwerk.

1.3 Samen met de regio's actualiseert de provincie de 'Regionale Agenda's Mobiliteit' (RAM's) en geeft uitvoering aan de prioritaire acties die hierin staan.

1.4 De provincie neemt deel aan samenwerkingsverbanden, zoals het Platform Mobiliteit MRA, het Platform Mobiliteit Noord-Holland Noord, het programma 'Samen Bouwen aan Bereikbaarheid' (SBaB), de Provinciale Verkeer en Vervoer Beraden (PVVB-en) op deelregio-niveau, het Interprovinciaal Overleg (IPO) en de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) in het kader van duurzame mobiliteit.

1.5 De provincie geeft samen met partners nadere invulling aan een handelingsperspectief voor gebiedsontwikkeling en mobiliteit, met de focus op alle modaliteiten. Hiermee geven wij invulling aan de bereikbaarheidsdoelstelling uit het geactualiseerde 'Perspectief Mobiliteit' (2026) en willen wij de doorstroming op het provinciale wegennet zo optimaal mogelijk houden.

1.6 De provincie neemt (bestuurlijk en ambtelijk) deel aan het project 'Openbaar Vervoer Verbinding Amsterdam Hoofddorp' (OVAH). Hierin wordt aan het einde van 2027 een besluit genomen over het voorkeurstracé van deze verbinding. Ook neemt de provincie (bestuurlijk) deel aan het project 'Zuidasdok'.

1.7 De provincie geeft verdere invulling aan de afspraken over woningbouw en infrastructuur (waaronder ov) die de afgelopen jaren zijn gemaakt met Rijk en regio. Dit in nauwe samenwerking met gemeenten, zowel binnen Noord-Holland Noord als binnen de Metropoolregio Amsterdam (MRA). Het gaat vooral om afspraken die zijn gemaakt tijdens de bestuurlijke overleggen 'Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport' (MIRT) in 2022 en 2025 en die in 2026 de prioritering van het Rijk (een bezuinigingsronde) hebben doorstaan.

1.8 Om de provincie boven het Noordzeekanaal in de toekomst bereikbaar te houden, is het noodzakelijk om gezamenlijke studies uit te voeren én keuzes te maken met regionale partners en het Rijk. Het 'Perspectief Mobiliteit Noord-Holland' is daarvoor de leidraad. Daarin staat onder andere, dat wij voor gebieden met een lagere verstedelijking inzetten op álle vormen van vervoer. Alle modaliteiten (inclusief de auto) blijven in de hele provincie nodig.

1.9 De provincie houdt zich bezig met de ontwikkeling, implementatie en uitvoering van het 'Actieplan Geluid 2025–2029' en SWUNG II (samenwerken aan de uitvoering van nieuw geluidbeleid).

2.1 De provincie geeft uitvoering aan het transitiepad Mobiliteit uit de Noord-Hollandse Klimaataanpak met onder andere de volgende activiteiten:

- Het uitvoeren van het 'Regionaal Mobiliteitsprogramma' (RMP). Dat doen we onder andere door vijf regionale uitvoeringsagenda's (duurzame) mobiliteit op te stellen, samen met de gemeenten.
- Het ontwikkelen van een monitor (RMP monitor) die het effect van maatregelen in beeld brengt.
- Het uitvoeren van de Werkgeversaanpak en Bewonersaanpak (project onder 'Samen Bouwen aan Bereikbaarheid') bij bedrijven en instellingen in Noord-Holland en Flevoland.
- De uitvoering van de landelijke strategie 'Clean Energy Hubs Binnenvaart'.
- De uitvoering van de 'Agenda Slimme en Schone Logistiek'.

2.2 Binnen het project 'MRA-Elektrisch' werkt de provincie samen met Flevoland, gemeente Almere en de Vervoerregio Amsterdam en Utrecht om elektrisch vervoer te stimuleren en een netwerk van publieke oplaadpunten te realiseren.

3.1 De provincie geeft uitvoering aan de actielijnen uit de 'Actieagenda Actieve Mobiliteit 2022-2027' en actualiseert deze voor de periode daarna. De prioriteit ligt bij de realisatie van de doorfietsroutes. Zowel op eigen areaal, als bij de gemeenten. Dit laatste stimuleren we via onze regierol, kennisdeling en subsidies. Vanaf 2025 subsidiëren we aan de hand van een meerjarige, geprioriteerde projectenlijst, in combinatie met verkeersveiligheidsprojecten. Om samen met de gemeenten vooruit te kunnen kijken, is in deze begroting vanaf 2028 structureel geld opgenomen voor doorfietsroutes.

3.2 De provincie voert het 'Regionale Uitvoeringsprogramma Verkeersveiligheid' uit, samen met gemeenten en andere belangrijke partners, zoals de politie. Dit programma richt zich zowel op infrastructuur als op verkeersveilig gedrag en de handhaving daarvan. Door gevaarlijke locaties en gedragingen met data en risicoanalyses in kaart te brengen, investeren we zo effectief mogelijk in veiligheid. Dit doen we zowel op onze eigen wegen als (via subsidies) op de infrastructuur van gemeenten. Daarnaast zorgt de provincie voor verkeerseducatie op basis- en middelbare

scholen, ondersteunen we landelijke verkeersveiligheidscampagnes en subsidiëren we voorlichting aan ouderen over veilig fietsen met het project ‘Doortrappen’.

4.1 De provincie neemt deel in programma's waarin we samenwerken met regionale, nationale en internationale partijen. Zoals, ‘Versterken binnenvaart’, ‘Vervoer gevaarlijke stoffen MRA’ en ‘Autonoom varen en rijden op goederenvervoercorridors’.

4.2 De provincie wil meer inzicht verkrijgen in logistieke stromen. Dat doen we door verrijkte datasets te genereren en visualisaties te maken om het inzicht in de logistieke stromen te vergroten. Dit vormt een onderdeel van het ‘Innovatieprogramma Verkeer en Vervoer 2026–2030’.

4.3 De provincie voert onderzoek uit naar mogelijkheden waarmee bedrijven en gemeenten transport van de weg naar water en spoor kunnen verplaatsen (modal shift). Dit gebeurt samen met partners, zoals in het samenwerkingsprogramma ‘Noord West Connect’.

4.4 De provincie zet samen met partners een realisatiepact op in de MIRT ‘Goederenvervoercorridor Zuid’, voor het Knooppunt Amsterdam en omstreken. Verschillende projectvoorstellen voor een betere, duurzame bereikbaarheid van de Greenport Aalsmeer, Schiphol en de haven van Amsterdam maken daar deel van uit. Dit doen we samen met onder andere het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat en het Havenbedrijf Amsterdam.

4.5 De provincie geeft uitvoering aan projecten van het samenwerkingsverband Amsterdam Logistics en stelt een plan op voor de toekomst van dit samenwerkingsverband.

4.2 Openbaar vervoer waarborgen

Provinciale rol

De provincie heeft een belangrijke verantwoordelijkheid voor de regionale mobiliteit. Daaronder valt onder meer haar wettelijke taak als verlener van openbaarvervoerconcessies. Daarnaast treedt de provincie op als belangenbehartiger en regisseur van regionale samenwerking op het gebied van bereikbaarheid, verstedelijking en klimaatdoelstellingen. Openbaar vervoer speelt daarin een belangrijke rol. De provincie zet zich daarom samen met de Vervoerregio Amsterdam, andere ov-autoriteiten en regionale partners in voor beter en betaalbaar openbaar vervoer. De basis voor het ov-beleid in de komende jaren is de 'Visie Publieke Mobiliteit 2024–2034'.

Deze visie is een nadere uitwerking van het 'Perspectief Mobiliteit' en vormt het kader voor verschillende mobiliteitsvraagstukken. Binnen publieke mobiliteit schetsen we een helder beeld van de ambities van de provincie voor openbaar vervoer in verschillende vormen. Daarbij kijken we naar de volledige reis van inwoners: van deur tot deur. Publieke mobiliteit gaat over al het vervoer waarvoor reizigers geen eigen vervoermiddel gebruiken. Een uitwerking van de visie Publieke Mobiliteit 2024-2034 is de door GS vastgestelde Agenda Publieke Mobiliteit 2026 Structuur voor actie: Anders en beter reizen voor iedereen (Agenda Publieke Mobiliteit Noord-Holland 2026.pdf).

Pilots en onderzoeken worden binnen dit kader uitgevoerd. De financiële dekking voor de daadwerkelijke uitvoering van publieke mobiliteit op de langere termijn valt niet binnen onze bestaande ov-concessies.

Vanuit verschillende beleidsvelden werkt de provincie aan publieke mobiliteit. Als concessiebeheerder en opdrachtgever borgt de provincie de inzet van het regionale openbaar vervoer per bus in drie concessiegebieden: Gooi en Vechtstreek, Haarlem-IJmond en Noord-Holland Noord. De Vervoerregio Amsterdam is verantwoordelijk voor het openbaar vervoer in de overige delen van Noord-Holland.

Voor de concessies Haarlem-IJmond en Noord-Holland Noord werkt de provincie aan de nieuwe ov-concessie NoordWest Noord-Holland (NWNH). Deze concessie gaat in op 16 juli 2028. In het eerste kwartaal van 2027 begint de implementatie.

Wat mag het kosten?

Beleidsdoel (Bedragen x € 1.000/ Min is voordelig)

Openbaar vervoer waarborgen	2025 Rekening	2026 t/m TBW	2027 Begroting	2028 Raming	2029 Raming	2030 Raming
Totaal lasten	71.158 N	82.608 N	87.234 N	87.033 N	86.726 N	86.741 N
Totaal baten	0 V	-325 V	-325 V	-325 V	0 V	0 V
Saldo van baten en lasten	71.158 N	82.283 N	86.909 N	86.708 N	86.726 N	86.741 N
Stortingen						
4.2 Reserve Openbaar Vervoer projecten	2.758 N	7.843 N	7.845 N	67 N	0 V	0 V
Onttrekkingen						
4.2 Reserve Openbaar Vervoer projecten	-4.100 V	-14.615 V	-8.559 V	0 V	0 V	0 V
Resultaat	**69.816 N**	**75.511 N**	**86.195 N**	**86.775 N**	**86.726 N**	**86.741 N**

Financiële ontwikkelingen

Financieel vormen alle initiatieven die verbonden zijn aan de drie concessies de grootste lasten. Er zijn ontwikkelingen die mogelijk nog impact hebben op deze cijfers: de uitvoering van de Grinwis-motie en de bijbehorende besteding van middelen om verschraling van het openbaar vervoer te voorkomen. Ook de aanbesteding van de nieuw te vormen concessie NoordWest Noord-Holland is een grote ontwikkeling die impact op de cijfers kan hebben.

Wat willen we bereiken?

1. De provincie borgt een betrouwbaar en toekomstbestendig openbaar vervoer en voert goed concessiebeheer uit als onderdeel van de publieke mobiliteit.
2. De provincie zet vervolgstappen in de aanbesteding en implementatie van de toekomstbestendige ov-concessie NoordWest Noord-Holland.
3. De provincie onderzoekt en ontwikkelt maatregelen om het ov-lijnennet in de komende jaren stabiel en toekomstvast te houden.
4. De provincie versterkt ov-knooppunten en verbetert de aansluiting tussen verschillende vormen van mobiliteit.
5. De provincie houdt het openbaar vervoer betaalbaar en toegankelijk voor reizigers.

Wat gaan we daarvoor doen?

1.1 De provincie besteedt ov-concessies aan met als doel beter ov voor inwoners. Daarnaast beheert de provincie de afgesloten contracten na een aanbesteding.

1.2 De provincie geeft uitvoering aan de Agenda Publieke Mobiliteit.

1.3 De provincie stelt een plan op voor de duurzame inrichting van vraag gestuurd openbaar vervoer binnen haar concessies.

1.4 De provincie zet Bikkergelden in om de bereikbaarheid van Noord-Holland zoveel mogelijk op peil te houden, in lijn met de uitgangspunten van publieke mobiliteit.

1.5 De provincie werkt de samenwerking met de Vervoerregio Amsterdam verder uit om het openbaar vervoer slimmer en efficiënter te organiseren, onder meer op het gebied van lijnvoering rond de concessie Haarlem-IJmond, de inkoop van reizigersinformatiesystemen, tarifering en toegankelijkheid.

1.6 De provincie geeft uitvoering aan het landelijke opgestelde convenant circulariteit.

2.1 De provincie start samen met de nieuwe concessiehouder de implementatie van de nieuwe ov-concessie NoordWest Noord-Holland.

2.2 De provincie treft voorbereidingen voor de aanschaf van nieuwe buurtbussen voor de concessie NoordWest Noord-Holland.

2.3 De provincie werkt verder aan het vastleggen van strategische activa binnen de concessies, zoals stallingen, aansluitingen voor zero-emissie-infrastructuur en pauzelocaties.

3.1 De provincie stelt ov-vervoerplannen vast, met als uitgangspunt het borgen van een toekomstvast ov-netwerk (rekening houdend met chauffeurstekorten).

3.2 De provincie werkt samen met andere overheden aan het Toekomstbeeld OV.

3.3 De provincie levert samen met de Vervoerregio Amsterdam een vervolg op het onderzoek naar Bus Rapid Transit/Metrobus op de corridor Haarlem-Schiphol-Amsterdam, gericht op pilots en quick wins.

3.4 De provincie werkt verder aan innovaties in het openbaar vervoer vanuit het programma Innovatie Verkeer en Vervoer.

3.5 De provincie verkent welke stappen nodig zijn om de samenhang tussen bus en spoor verder te versterken.

4.1 De provincie gaat verder met de uitvoering van de Hubstrategie Noord-Holland en met de ontwikkeling van mobipunten in de Noordkop als netwerk voor hubs en deelmobiliteit.

4.2 De provincie biedt in de Noordkop met Nabogo een carpoolsysteem aan als aanvulling op het ov-systeem.

4.3 De provincie biedt als concessieverlener, in samenwerking met de regio Gooi en Vechtstreek en Amersfoort, een deelfietssysteem aan in deze gebieden.

4.4 De provincie stelt een handelingsperspectief op voor deelmobiliteit in Noord-Holland.

5.1 De provincie geeft uitvoering aan het convenant landelijke ov-toegankelijkheid door acties op te pakken uit het Uitvoeringsprogramma Bestuursakkoord Toegankelijkheid Openbaar Vervoer 2024–2028.

6.1 De provincie zet de uitvoering van de Tarievenvisie OV voort, gericht op de betaalbaarheid van het openbaar vervoer, in samenhang met de invoering van het nieuwe ov-betalen (EMV), samen met de Vervoerregio Amsterdam.

4.3 Faciliteren gebruik infrastructurele netwerken

Provinciale rol

De provincie draagt zorg voor het beheer en onderhoud van de provinciale infrastructuur en zorgt er daarnaast voor dat deze infrastructuur ook zo optimaal mogelijk gebruikt kan worden. Dat doen we bijvoorbeeld door de instellingen van verkeerslichten te optimaliseren, een snelle afhandeling van ongevallen en incidenten te organiseren en gebruikers goed te informeren over knelpunten en vertragingen. Dat geldt ook voor de vaarwegen. Dit betekent dat dagelijks vaarweg-inspecteurs op het water toezien op het goede en veilige gebruik van de vaarwegen. Het overgrote deel (42) van de vaarwegobjecten wordt bediend op afstand, vanuit de bediencentrale in Heerhugowaard. Op enkele plekken worden de sluizen en bruggen nog lokaal bediend.

Op de provinciale wegen worden de doorstroming en veiligheid vanuit de verkeerscentrale op afstand gemonitord (VMaaS). Weginspecteurs zorgen ervoor dat er bij knelpunten, evenementen, incidenten en ongevallen direct en adequaat kan worden gehandeld en het verkeer veilig zijn weg kan vervolgen. Daarnaast worden evenementen en werkzaamheden afgestemd met andere (weg)beheerders en zetten we (verkeers)scenario's in om overlast tot een minimum te beperken. Dit draagt bij aan een betere toegang tot mobiliteit, een robuuste en betrouwbare (digitale) infrastructuur en een grotere effectiviteit van de provinciale organisatie.

De provincie kent een groot aantal opgaven op het gebied van bereikbaarheid, veiligheid en een gezonde leefomgeving, waarbij een andere, innovatieve benadering noodzakelijk is. Ook wil de provincie goed voorbereid zijn op ontwikkelingen van buitenaf die bijvoorbeeld invloed hebben op infrastructuur, bereikbaarheid en verkeersveiligheid. Denk hierbij aan verdergaande digitalisering, de opkomst van deelmobiliteit, klimaatverandering en geopolitieke ontwikkelingen. In het ‘Innovatieprogramma Verkeer en Vervoer 2026-2030’ onderzoeken we deze ontwikkelingen en kijken we welke effecten deze hebben op het provinciale mobiliteitssysteem. Ook beproeven we nieuwe technologische mogelijkheden om mobiliteit slimmer, schoner en veiliger te maken. Dit doet de provincie niet alleen. We werken op dit gebied samen met overheden, bedrijven en kennisinstellingen in de regio, in Nederland en internationaal.

Wat mag het kosten?

Beleidsdoel						(Bedragen x € 1.000/ Min is voordelig)
Faciliteren gebruik infrastructurele netwerken	2025 Rekening	2026 t/m TBW	2027 Begroting	2028 Raming	2029 Raming	2030 Raming
Totaal lasten	44.251 N	45.319 N	38.582 N	37.114 N	35.883 N	35.787 N
Totaal baten	-1.877 V	-2.269 V	-1.963 V	-1.978 V	-1.993 V	-2.008 V
Saldo van baten en lasten	42.374 N	43.050 N	36.619 N	35.136 N	33.890 N	33.779 N
Stortingen						
	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen						
	0	0	0	0	0	0
Resultaat	**42.374 N**	**43.050 N**	**36.619 N**	**35.136 N**	**33.890 N**	**33.779 N**

Financiële ontwikkelingen

Het structurele budget binnen dit beleidsdoel besteden we hoofdzakelijk aan verkeersmanagement, het vaste onderhoud van wegen en vaarwegen en de kapitaallasten van bestaande infrastructuur.

Lasten

De lasten dalen in 2027 met circa € 3,9 miljoen ten opzichte van 2026. Dit komt vooral door de overheveling van het VMaas-budget naar beleidsdoel 4.4 en de bijstelling van de onderhoudsbudgetten op basis van de aangescherpte meerjarige bestedingsplannen. Daarnaast leveren de geactualiseerde afschrijvingslasten op de materiële vaste activa een beperkt voordeel op van circa € 168 duizend, dat ook in latere jaren terug te zien is.

In 2028 en 2029 dalen de lasten verder met respectievelijk € 1,5 miljoen en € 1,2 miljoen als gevolg van de geactualiseerde bestedingsplannen. Hierin is voor die jaren minder werk geraamd. In 2030 blijven de lasten op vrijwel hetzelfde niveau als 2029.

Baten

De baten dalen in 2027 met circa € 0,3 miljoen door lager geraamde inkomsten uit verkeersmanagement en leges. Vanaf 2028 lopen de baten weer geleidelijk op.

Wat willen we bereiken?

De provincie wil zo effectief mogelijk gebruikmaken van het provinciaal netwerk. Nu en in de toekomst. Hierbij staan bereikbaarheid en veiligheid voor de gebruiker voorop. Naast het zo slim mogelijk beheer en onderhoud, zetten we incidentmanagement in om bij calamiteiten snel en veilig verstoring op het netwerk te verhelpen. Hiermee willen wij bereiken dat de bereikbaarheid van de regio voor weg- en vaarweggebruikers veilig is en de reistijden betrouwbaar. Om dit te bereiken zijn afspraken gemaakt in de vorm van prestatie-eisen. Deze afspraken vormen de basis voor de benodigde inzet van de medewerkers op weg en vaarweg. Met het 'Innovatieprogramma Verkeer en Vervoer 2026-2030' kijken we naar de bijdragen van innovaties aan ons mobiliteitssysteem.

Wat gaan we daarvoor doen?

Met verkeersmanagementmaatregelen benut de provincie de beschikbare verkeersnetwerken zo goed mogelijk. We streven naar een optimale beschikbaarheid van de provinciale infrastructuur. We voeren onder meer de volgende activiteiten uit:

1. Verkeersmanagement op de (vaar)weg

1.1. De provincie zet verkeersmanagement in bij incidenten, zoals ongevallen of storingen. En bij geplande werkzaamheden aan de weg of vaarweg. Met regelscenario's en verkeersmaatregelen wordt het verkeer dan zo veilig mogelijk geleid en blijft de infrastructuur zo goed als mogelijk beschikbaar.

1.2. Gladheidsbestrijding

De provincie zorgt in de winterperiode voor een veilige en betrouwbare bereikbaarheid van de provinciale wegen door tijdige en doelmatige gladheidsbestrijding. Bij kans op gladheid worden preventief en curatief maatregelen ingezet, zoals strooien en sneeuwruimen. Hiermee beperken we risico's voor weggebruikers en dragen we bij aan de verkeersveiligheid en doorstroming.

2. Brug- en sluisbediening

2.1. Bruggen en sluizen bedienen we op afstand vanuit de bediencentrale in Heerhugowaard.

2.2. Daar waar het nog nodig is, kiezen we in de zomermaanden voor lokale bediening van bruggen en sluizen, vanwege de veiligheid en om veiligheidsmaatregelen goed af te stemmen bij werkzaamheden en evenementen.

3. De provincie geeft uitvoering aan het 'Innovatieprogramma Verkeer en Vervoer 2026–2030'

3.1. De provincie voert onderzoeken en verkenningen uit en houdt pilots.

We zoeken en testen slimme toepassingen, technologie en data: kansrijke innovaties die bijdragen aan ons doel om de verkeersveiligheid en bereikbaarheid te verbeteren en te zorgen voor een gezonde leefomgeving. Denk bijvoorbeeld aan het gebruik van data uit voertuigen waarmee we kunnen detecteren kan waar onderhoud aan de weg nodig is. Of aan innovaties die reizigers helpen om een goede en gezonde keuze voor een vervoermiddel te maken, bijvoorbeeld door te organiseren dat er adequate reisinformatie beschikbaar is voor het openbaar vervoer en deelmobiliteit.

Verder onderzoeken we innovaties die elders worden ontwikkeld die impact kunnen hebben op onze infrastructuur, zoals de ontwikkeling van automatische voertuigen en het gebruik van drones. Als provincie hebben we niet altijd invloed op deze ontwikkelingen, maar we kunnen als beleidsmaker, wegbeheerder of concessieverlener wel in overleg gaan of zelf maatregelen treffen om negatieve effecten te beperken.

3.2. Valideren en opschalen van beproefde innovaties

Het innovatieprogramma zorgt ervoor dat kansrijke innovaties zodanig getest en beproefd worden zijn dat de betreffende uitvoeringsorganisatie (zoals de provincie, gemeenten en bedrijven) ze kan oppakken en uitrollen. Het valideren van kansrijke innovaties gebeurt aan de hand van een aantal criteria. De belangrijkste zijn de mate waarin de innovatie bijdraagt aan de provinciale doelen, de uitvoerbaarheid en de kosten. De kennis van beproefde innovaties delen we met gemeenten en regionale en nationale samenwerkingsverbanden.

4. Vergunningverlening. De provincie verleent vergunningen en ontheffingen voor werkzaamheden, activiteiten of aanpassingen op, aan of langs (vaar)wegen. Naar verwachting neemt het aantal aanvragen verder toe, met name door de uitbreidingen en aanpassingen van het elektranetwerk. Het aantal beroep- en bezwaarprocedures stijgt naar verwachting, doordat burgers en bedrijven steeds sneller een juridische oplossing zoeken bij een conflict.

5. De provincie gaat verder met het doorvoeren van cybersecurity voor bruggen en sluizen, wegkantsystemen en bediencentrales. Hiervoor worden naast de sturingsactiviteiten (zoals pentesten, leren en ontwikkelen, rapportage en compliance, configuratiemanagement en monitoring) de maatregelen en ontwerpen bepaald voor alle provinciale assets met automatiseringscomponenten. Op de assetgroepen verkeersregelinstallaties, pompen en gemalen, bediencentrales, en tunnels intensiveren we het doorvoeren van beheersmaatregelen.

4.4 Infrastructuur verduurzamen, verbeteren en in stand houden

Provinciale rol

De provincie heeft de wettelijke zorgplicht voor de kapitaalgoederen. Hiertoe wordt vast en variabel onderhoud uitgevoerd. Verder ontwikkelt en verbetert de provincie waar nodig de infrastructuur om de bereikbaarheid, leefbaarheid en veiligheid te behouden dan wel te bevorderen.

Wat mag het kosten?

Beleidsdoel (Bedragen x € 1.000/ Min is voordelig)

	Infrastructuur verduurzamen, verbeteren en in stand houden	2025 Rekening	2026 t/m TBW	2027 Begroting	2028 Raming	2029 Raming	2030 Raming
	Totaal lasten	116.893 N	142.964 N	139.667 N	144.152 N	157.697 N	147.048 N
	Totaal baten	-4.702 V	-5.921 V	-4.403 V	-2.470 V	-7.075 V	-17.025 V
	Saldo van baten en lasten	112.191 N	137.043 N	135.264 N	141.682 N	150.622 N	130.023 N
	Stortingen						
4.4	Reserve Dekking Kapitaallasten OV-infras	-819 V	0 V	0 V	0 V	0 V	0 V
4.4	Reserve Dekking Kapitaallasten Weginfras	5.172 N	193 N	0 V	0 V	0 V	0 V
4.4	Reserve Groot Onderhoud vaarwegen	7.154 N	7.340 N	7.190 N	7.190 N	7.272 N	6.577 N
4.4	Reserve Groot onderhoud wegen	20.074 N	23.690 N	34.751 N	38.684 N	47.292 N	36.076 N
4.4	Reserve Innovatieprojecten Mobiliteit	0 V	1.594 N	0 V	0 V	0 V	0 V
4.4	Reserve Kapitaallasten innovatieprojecten	7 N	9 N	0 V	0 V	0 V	0 V
4.4	Reserve Ontwikkeling prov infrastructuur	1.200 N	5.025 N	0 V	0 V	0 V	0 V
	Onttrekkingen						
4.4	Reserve Dekking Kapitaallasten Weginfras	-589 V	-5.648 V	-637 V	-676 V	-676 V	-676 V
4.4	Reserve Dekking Kapitaallasten OV-infras	-68 V	-1.597 V	-1.680 V	-1.680 V	-1.680 V	-1.680 V
4.4	Reserve Ontwikkeling prov infrastructuur	-72.445 V	-37.526 V	0 V	0 V	0 V	0 V
4.4	Reserve Groot onderhoud wegen	-27.145 V	-35.089 V	-35.514 V	-37.914 V	-42.385 V	-15.264 V

4.4	Reserve Groot Onderhoud vaarwegen	−6.216 V	−5.769 V	−3.950 V	−7.950 V	−14.950 V	−2.950 V
4.4	Reserve Innovatieprojecten Mobiliteit	−1.498 V	−338 V	−2.177 V	−2.107 V	−2.000 V	−2.500 V
4.4	Reserve Kapitaallasten innovatieprojecten	−674 V	−672 V	−673 V	−673 V	−390 V	−390 V
	Resultaat	**36.344 N**	**88.254 N**	**132.574 N**	**136.556 N**	**143.106 N**	**149.216 N**

Financiële ontwikkelingen

Het structurele budget binnen dit beleidsdoel besteedt de provincie voornamelijk aan het groot onderhoud van wegen en vaarwegen, de gebiedscontracten, dynamisch verkeersmanagement en aan de stortingen in en onttrekkingen aan de reserves voor groot onderhoud en kapitaallasten.

Lasten

De lasten dalen in 2027 met circa € 19,0 miljoen ten opzichte van 2026. In 2026 stonden hoge bedragen geraamd voor werken door derden en grote infrastructuurprojecten waarvan een belangrijk deel pas later — vooral in 2030 — tot uitvoering komt; de ramingen voor 2027 zijn aangepast aan wat dat jaar daadwerkelijk wordt uitgevoerd. In de Kaderbrief 2027 is € 3,6 miljoen aanvullende dekking beschikbaar gesteld voor het project A9 Aansluiting Heiloo; de totale provinciale bijdrage komt daarmee op bijna € 20 miljoen.

Ook in 2028 en 2029 blijven de lasten lager dan in 2026. De lagere ramingen voor werken door derden en grote projecten werken in die jaren door. Daarnaast wordt de structurele onderbesteding op het exploitatiebudget voor beheer en onderhoud niet langer in de exploitatie verwerkt, maar in de reserve Groot Onderhoud gestort (zie Stortingen). De geactualiseerde afschrijvingslasten leveren in 2027 een voordeel op van circa € 2,2 miljoen. Dat zien we ook in latere jaren terug.

In 2030 lopen de lasten op met circa € 16,2 miljoen ten opzichte van 2029. Het zwaartepunt van een aantal grote infrastructuurprojecten en van het variabel wegonderhoud (onder de nieuwe tussencontracten gebied 2, 3 en 7) ligt in dat jaar. Kortom, er is geen sprake van meer projecten, maar van een concentratie van eerder geplande werkzaamheden in 2030.

Baten

De baten dalen in 2027 met circa € 1,5 miljoen ten opzichte van 2026, door minder bijdragen van gemeenten voor werken door derden. In 2029 en vooral 2030 lopen de baten weer op, aansluitend bij de uitvoering van die werken.

Stortingen

De storting in de reserve Groot Onderhoud wegen wordt in 2027 verhoogd met circa € 11,1 miljoen. Achtergrond is dat de huidige gebiedscontracten aflopen en worden vervangen door tussencontracten voor gebied 2, 3 en 7. De kosten daarvan vallen beduidend hoger uit door een krappere markt en een uitgebreider variabel onderhoud. Omdat het zwaartepunt van de uitgaven onder deze contracten in 2030 ligt, wordt in 2027–2029 binnen de bestaande financiële kaders ruimte gevonden en in de reserve gestort. Zo zorgen we ervoor dat de financiering op het moment van uitvoering beschikbaar is. De storting wordt gedekt uit de aframing van de stelpost ‘Vervangingen’ en uit onderbesteding op het B&U-exploitatiebudget voor beheer en onderhoud, in lijn met het structurele patroon van voorgaande jaren. Het betreft geen vrije ruimte en geen nieuwe projecten, maar een meerjarige financieringsopbouw binnen de bestaande kaders.

Onttrekkingen en vrijval

De totale onttrekkingen aan en vrijval uit de reserves nemen in 2027 met circa € 57,6 miljoen af ten opzichte van 2026. Deze afname wordt voornamelijk veroorzaakt door twee incidentele effecten in 2026. Ten eerste vond in dat jaar een vrijval plaats van circa € 38,8 miljoen uit de reserve Ontwikkeling Provinciale Infrastructuur. Daarnaast werd in 2026 incidenteel meer onttrokken aan de reserve Groot Onderhoud Wegen ter dekking van hogere onderhoudsuitgaven.

Een aandachtspunt betreft de reserve Ontwikkeling Provinciale Infrastructuur. Op basis van de huidige meerjarige prognose komt de stand van deze reserve ultimo 2030 uit op circa € 1,3 miljoen negatief. Bij de verdere uitwerking van de begroting en het meerjarenperspectief wordt bezien op welke wijze dit financieel wordt verwerkt en opgelost.

Wat willen we bereiken?

1. De provincie vervangt en verbetert de provinciale infrastructuur en breidt deze uit. We lossen verkeersveiligheidsknelpunten op en verbeteren openbaarvervoerhaltes. Dit binnen de opgestelde beleidskaders en kwaliteitseisen die zijn vastgelegd in de 'Nota Infrastructurele Kapitaalgoederen (NIKG) 2024–2027' en de investeringsstrategie voor de Noord-Hollandse infrastructuur (iNHi) 2024–2028.

2. De provincie onderhoudt en beheert de provinciale infrastructuur op basis van een afweging (kosten, prestaties en risico's). Wij zijn daarbij een goede samenwerkingspartner die efficiënt omgaat met maatschappelijk geld.

3. We committeren ons aan het landelijke klimaatakkoord en de gemaakte afspraken voor het tegengaan van klimaatverandering. Gedurende de levenscyclus van onze assets bouwen we klimaatadaptief, dragen we bij aan het verminderen van CO2-uitstoot en het beperken van hinder, zoals stank- en geluidsoverlast.

4. De provincie werkt aan een efficiënter gebruik van het wegennet door innovatieprojecten, waaronder smart mobility-toepassingen in samenwerking met partners. Dit naast de lopende maatregelen, zoals incidentmanagement, verkeersmanagement en het optimaal bedienen van de (vaar)wegen.

5. Door goed beheer en onderhoud van ons areaal dragen we bij aan bereikbaarheid, verkeersveiligheid en een veilige leefomgeving.

6. Als provincie hebben we veiligheid hoog in het vaandel staan. Naast het constant streven naar de optimale veiligheid op onze weg- en vaarwegnetwerk, besteden we ook veel aandacht aan het veilig werken.

Wat gaan we daarvoor doen?

De provincie geeft uitvoering aan het 'integraal Meerjarenprogramma Infrastructuur 2025–2029' (iMPI). Een actueel overzicht van de infraprojecten in studie-, plan- en realisatiefase staat in het iMPI, dat jaarlijks wordt opgesteld en halverwege de looptijd wordt geactualiseerd. Hieronder valt het uitvoeren van projecten in studie- en realisatiefase. Voor de komende jaren zijn in ieder geval enkele oevertrajecten, kunstwerken en remmingswerken voorzien voor het doorlopen van de studiefase. In 2027 bevinden zich meerdere projecten in de realisatiefase, waaronder diverse kunstwerken, oevertrajecten, HOV-verbindingen en wegreconstructies.

1.2. De beschikbaarheid van de provinciale infrastructuur hangt ook af van de beschikbaarheid van de infrastructuur van de omliggende wegbeheerders. Hierover voert de provincie dan ook met verschillende partijen gesprekken, met als doel deze beschikbaarheid te optimaliseren en te borgen.

2.1. Bij de uitvoering van projecten hanteert de provincie duurzaamheid en natuurinclusief bouwen als belangrijk criterium. Ook bevorderen we de biodiversiteit langs oevers en in bermen. Bijvoorbeeld door natuurvriendelijk maaibeheer en de aanleg en het beheer van natuurvriendelijke oevers.

2.2. Om de infrastructuur te beheren en in stand te houden, wordt vast en variabel onderhoud uitgevoerd. Dit werk besteden we uit aan aannemerscombinaties. In de periode 2027–2030 wordt geleidelijk overgegaan naar contracten per assetgroep. Hierbij kan nog worden gediversifieerd naar contracten voor vast en voor variabel onderhoud. Het programmeren en plannen van werkzaamheden wordt dan weer binnen de eigen organisatie uitgevoerd.

Een totaaloverzicht van de gebiedscontracten en de lopende variabele onderhoudsprojecten naar nieuwe onderhoudscontracten is opgenomen in het iMPI.

3.1. Om te kunnen voldoen aan de klimaat opgave zullen er projecten worden ingericht die op basis van Industrieel Flexibel en Demontabel (IFD) worden uitgevraagd. Daarvoor zal de regelgeving worden aangepast en met de markt gekeken worden op welke wijze dit in uitvoering kan worden opgenomen.

3.2. Bij onderhoud en vervanging streven we bij het opdragen van werkzaamheden naar een zo groot mogelijke bijdrage in het behalen van de klimaatdoelstellingen.

4.1. Voor slimme logistiek stimuleert de provincie goederenvervoer over water door de principes van het ‘metropolitaan hubsysteem’ toe te passen. Met inzet van data maken we de impact ervan zichtbaar.

4.2. Met een proef wil de provincie het in- en uitstappen in het ov versnellen. Dat doen we met slimme technieken en het verkennen van verdere automatisering voor zowel drukke lijnen als ontsluitingsgebieden.

4.3. De provincie stimuleert actieve mobiliteit en het eenvoudig overstappen op andere vervoersvormen door uitwerking te geven aan de hubstrategie. Dat doen we door het voorzieningenniveau van hubs aan te passen, gebruikersonderzoek te doen en samen met gemeenten pilots uit te voeren.

4.4. De provincie stimuleert duurzaam reizen door bij wegwerkzaamheden en bij evenementen maatregelen uit de toolbox ‘Smart Mobility in te zetten. We geven hier bekendheid aan, met als doel dat er gebruik wordt gemaakt van deze maatregelen.

4.5. In samenwerking met marktpartijen en wegbeheerders gebruikt de provincie data uit voertuigen om de verkeersveiligheid te verhogen.

4.6. De provincie toetst de toekomstvastheid van mobiliteitsontwikkelingen op basis van omgevingsscenario’s.

In omgeving scenario's zal met samenwerkende partijen gekekenn worden op welke wijze de toekomstvastheid kan worden vormgegeven. Hiervoor zal er overleg gevoerd worden om te komen tot langjarige oplossingen.

4.7. Met deelname aan het Nationale Groeifonds-project TBL (‘Toekomstbestendige Leefomgeving’) stimuleert de provincie innovaties op het gebied van standaardisatie, levensduurverlenging en datagedreven werken. We passen deze innovaties toe binnen verschillende projecten.

5.1. Het vast en variabel onderhoud is belegd bij gebiedscontractanten via Gebiedscontracten.

5.2. Onderhoudsaspecten die moeilijk passen in een gebiedscontract zijn omwille van efficiency centraal belegd. Denk aan de centrale brugbediening, dynamisch verkeersmanagement en gladheidscoördinatie.

5.3. In 2027 gaat de provincie verder met het aanbestedingstraject voor de nieuwe onderhoudscontracten die de huidige gebiedscontracten gaan vervangen. Voor de nieuwe onderhoudscontracten gaan we bekijken of het variabel onderhoud past binnen de nieuwe contracten.

6.1. Om de veiligheid te verbeteren en veilig werken te stimuleren is gedragsverandering nodig. Om die reden zetten we de Safety Culture Ladder (SCL) in. Ons doel is het behalen van de volgende stap op de veiligheidsladder binnen B&U: trede 3 (SCL3). Dat doen we in een periode van 3 jaar.

Om deze volgende stap te kunnen zetten, zijn trainingen, interne campagnes en begeleiding bij gedrags- en cultuurverandering nodig. Het aanpassen en borgen van de werkwijzen in de organisatie, het versterken van kennis en eigenaarschap binnen teams en de voorbereiding op en uitvoering van de certificeringsaudit zijn trajecten waar wij het komende jaar aandacht aan besteden. Op deze manier wordt niet alleen de invoering van SCL3 mogelijk, maar is er ook aandacht voor een zorgvuldige toetsing en duurzame verankering in de dagelijkse praktijk van B&U.

Verbonden partijen

Programma 4 Bereikbaarheid

Verbonden partij	Doel
Coöperatieve Vereniging Samenwerkingsverband DOVA U.A.	Ontwikkelen van een beter mobiliteitsbeleid van de leden en het realiseren van een doeltreffend en efficiënt openbaar vervoer.
Beheersregeling Amstel	Het beheer van de Amstel

*Verdere informatie vindt u in de paragraaf Verbonden partijen

Programma 5 Natuur en landelijk gebied

Doelen

5. Natuur en landelijk gebied
5.1 Beschermen en ontwikkelen van natuur
5.2 Beheren van natuur
5.3 Betrekken van onze partners bij bescherming en beheer van groen
5.4 Verbeteren kwaliteit, benutten en beheren van water
5.5 Regisseren Provinciaal Programma Landelijk Gebied
5.6 Versterken kansrijke landbouw

Maatschappelijk doel

De provincie Noord-Holland bouwt aan een vitaal en leefbaar landelijk gebied met economisch toekomstperspectief. In dit landelijk gebied zijn natuur, bodem, water en landbouw in balans en kunnen mensen prettig wonen, werken en recreëren. De provincie zorgt voor voldoende en kwalitatief goed en gezond water, versterkt de biodiversiteit en draagt zorg voor de kwaliteit van het landschap. Dat doen we samen met de waterschappen, natuurbeheerders, agrariërs en andere partijen. Daar waar nodig maken we keuzes, in afstemming met de landelijke aanpak ‘Ruimte voor landbouw en natuur’.

Budgettabel 2027 (x € 1.000)

Beleidsdoel
(Min is voordelig)

5.1	Beschermen en ontwikkelen van natuur	93.967	N
5.2	Beheren van natuur	90.000	N
5.3	Betrekken van onze partners bij bescherming en beheer van groen	7.164	N
5.4	Verbeteren kwaliteit water en benutten en beheren van water	2.294	N
5.5	Regisseren Programma Landelijk Gebied	26.964	N
5.6	Versterken kansrijke landbouw	7.520	N
	Totaal lasten	**227.909**	**N**
5.1	Beschermen en ontwikkelen van natuur	-14.460	V
5.2	Beheren van natuur	-1.513	V
5.3	Betrekken van onze partners bij bescherming en beheer van groen	0	V
5.4	Verbeteren kwaliteit water en benutten en beheren van water	-1.446	V
5.5	Regisseren Programma Landelijk Gebied	-11.290	V
5.6	Versterken kansrijke landbouw	0	V
	Totaal baten	**-28.709**	**V**
	Saldo van baten en lasten	**199.200**	**N**
	Stortingen	19.373	N
	Onttrekkingen	-107.536	V
	Saldo t.l.v. algemene middelen	**111.037**	**N**

Wettelijk- en provinciaal beleidskader

Zie voor het wettelijk- en provinciaal beleidskader de bijlage van de begroting.

5.1 Beschermen en ontwikkelen van natuur

Provinciale rol

De provincie beschermt natuurgebieden en kwetsbare landschappen. Dit doen we op grond van landelijke en provinciale wet- en regelgeving, zoals de Omgevingswet en de Noord-Hollandse omgevingsvisie met bijbehorende omgevingsverordening. De provincie draagt bij aan de doelen voor natuur, water en klimaat. We hebben hierbij de taak natuurgebieden te ontwikkelen, te herstellen en te beheren, evenals het stimuleren van recreatieve mogelijkheden voor bewoners en bezoekers.

De provincie werkt al actief aan een eigen Programmamatische aanpak Natuurherstel en Stikstofreductie (wordt nog overwogen om een programma van te maken). Samen met sectoren en gebiedspartners werken we aan geborgd natuurherstel, geborgde vermindering van stikstofemissies, juridisch houdbare vergunningverlening en monitoring. Aan de basis van deze aanpak ligt een overeenkomst die de provincie Noord-Holland heeft gesloten met vier agrarische organisaties. Uiterlijk in 2035 moet de stikstofuitstoot uit de landbouw met 30 procent zijn verminderd. De overeenkomst is gericht op natuurherstel én op het behoud van toekomstperspectief voor boeren. De provinciale aanpak wordt verder uitgewerkt en

vastgesteld. De landelijke kaders en maatregelen sluiten aan op deze provinciale aanpak, waaronder de ‘Samenhangende aanpak Landbouw, Natuur en Stikstof’ (Kamerbrief 27 maart 2026) en ‘Weer ruimte voor boer, natuur en bouw' (Kamerbrief 26 juni 2026). We werken landelijke regelingen en beleidsontwikkeling nader uit, gericht op de doelen zoals genoemd in de Vogel- en Habitatrichtlijnen, de Natuurherstelverordening, de Kaderrichtlijn Water en de klimaatafspraken.

Wat mag het kosten?

Beleidsdoel (Bedragen x € 1.000/ Min is voordelig)

Beschermen en ontwikkelen van natuur	2025 Rekening	2026 t/m TBW	2027 Begroting	2028 Raming	2029 Raming	2030 Raming
Totaal lasten	43.307 N	65.527 N	93.967 N	99.355 N	76.590 N	73.968 N
Totaal baten	−7.741 V	−18.591 V	−14.460 V	−14.001 V	−16.678 V	−13.448 V
Saldo van baten en lasten	35.566 N	46.936 N	79.507 N	85.354 N	59.912 N	60.520 N
Stortingen						
5.1 Reserve Groen	122.522 N	115.337 N	13.215 N	12.961 N	12.961 N	12.961 N
5.1 Reserve Groene Uitweg	3.797 N	0 V	0 V	0 V	0 V	0 V
5.1 Reserve Kapitaallasten Groen	−32 V	199 N	0 V	0 V	0 V	0 V
5.1 Reserve Oostelijke Vechtplassen	4.058 N	3.099 N	58 N	58 N	58 N	58 N
5.1 Reserve Subsidies Groene Uitweg	1.730 N	0 V	0 V	0 V	0 V	0 V
5.1 Reserve verleende subsidies 5.1.1	3.273 N	0 V	0 V	0 V	0 V	0 V
Onttrekkingen						
5.1 Reserve Groen	−37.238 V	−42.036 V	−77.414 V	−89.484 V	−64.499 V	−74.734 V
5.1 Reserve Kapitaallasten Groen	−79 V	−69 V	−75 V	−75 V	−75 V	−75 V
5.1 Reserve Groene Uitweg	−6.397 V	−864 V	−2.862 V	0 V	0 V	0 V
5.1 Reserve Oostelijke Vechtplassen	−4.848 V	−2.798 V	−4.248 V	−3.876 V	−1.745 V	−2.174 V
5.1 Reserve Laag Holland	−97 V	−438 V	0 V	0 V	0 V	0 V
5.1 Reserve verleende subsidies 5.1.1	−6.392 V	−4.549 V	−2.968 V	0 V	0 V	0 V
5.1 Reserve Subsidies Groene Uitweg	−1.243 V	0 V	0 V	0 V	0 V	0 V
Resultaat	**114.620 N**	**114.817 N**	**5.213 N**	**4.938 N**	**6.612 N**	**−3.445 V**

Financiële ontwikkelingen

Lasten:

De begrote lasten voor dit beleidsdoel volgen de programmering en de planning, zoals die zijn uitgewerkt voor het Programma Natuurnetwerk (PNN) 2027. Dit verklaart de verschillen tussen de jaren van de lasten en de begrote onttrekkingen aan de reserve Groen, de reserve Oostelijke Vechtplassen en de reserve Groene Uitweg.

Baten:

De grootste verschillen tussen de jaren aan de batenkant komen voor rekening van de SPUK's (specifieke uitkeringen; geld afkomstig van het Rijk) voor het Programma Natuur (L16 en L33). Ze hangen samen met de geraamde bestedingsritmes van de aangevraagde subsidies uit de uitvoeringsregelingen die voor deze SPUK's zijn opengesteld. Deze baten lopen gelijk op met de geraamde lasten voor deze SPUK's.

Stortingen:

Bij de Kaderbrief 2026 is besloten om € 200 miljoen te storten in de Reserve Groen. Deze extra stortingen zijn terug te zien in de jaren 2025 en 2026. Daartegenover zien we hogere uitgaven en onttrekkingen in de jaren daarna.

Wat willen we bereiken?

1. Het doel van de provincie is volledige realisatie van het Noord-Hollandse deel van het Natuurnetwerk Nederland (NNN) in 2040, ter versterking van ecosystemen en biodiversiteit.

2. De provincie werkt aan het herstel van de natuur in de veertien Noord-Hollandse Natura 2000-gebieden, waarbij de effecten van drukfactoren zoals stikstofneerslag, invasieve exoten, bemesting en ongunstige hydrologische condities waaronder lage waterpeilen zijn verminderd. De twaalf meest stikstofgevoelige gebieden hebben prioriteit.

3. Met het Programmamatische aanpak Natuurherstel en Stikstofreductie werkt de provincie samen met landbouwpartijen, , natuurbeheerders, gemeenten, waterschappen , bouw en industrie aan een duurzame en aantoonbaar, geborgde vermindering van de stikstofuitstoot. Zo versterken we het natuurherstel En creëren we ruimte voor maatschappelijke en economische ontwikkelingen, zoals woningbouw en verduurzaming van bedrijven.

4. In veengebieden streeft de provincie naar een verminderde uitstoot van broeikasgassen, afgeremde bodemdaling en een klimaatbestendige en robuuste inrichting van het water- en bodemsysteem. Veenoxidatie is beperkt door vernatting, waardoor ook de biodiversiteit is verbeterd en het systeem beter aansluit bij de natuurlijke omstandigheden. Deze ontwikkeling draagt bij aan een duurzaam en toekomstbestendig landelijk gebied, waarin landbouw, natuur en water in balans zijn.

5. Het doel van de provincie is een toename van bomen en bos in Noord-Holland, waardoor de koolstofvastlegging is versterkt en wordt bijgedragen aan het tegengaan van klimaatverandering, een grotere biodiversiteit en meer recreatieruimte.

6. De provincie streeft naar voldoende ruimte voor recreatie in Noord-Holland, met een beleefbaar en toegankelijk landschap. Dit draagt bij aan een gezond en aantrekkelijk leefklimaat, een sterke natuur en een duurzame economie. De vrijetijdssector is vitaal en duurzaam, en agrotoerisme versterkt zowel het platteland als de landbouwsector.

7. Agrarisch natuurbeheer draagt bij aan ecologisch herstel in het landbouwgebied. Het doel van de provincie is een toename van het areaal en de effectiviteit van het beheer, waardoor overgangszones zijn versterkt, landschapselementen zijn gerealiseerd en de leefgebieden van weide- en akkervogels zijn verbeterd. Hiermee wordt ook bijgedragen aan het behalen van de Vogel- en Habitatrichtlijn (VHR)-doelen buiten natuurgebieden.

Wat gaan we daarvoor doen?

1. De provincie realiseert het Natuurnetwerk Nederland (NNN) volgens de geactualiseerde Realisatiestrategie NNN (2025). We maken onderscheid tussen focusgebieden en buiten-focusgebieden. In de focusgebieden nemen we een actieve regierol en zetten we extra capaciteit en middelen in voor natuurrealisatie. In de buiten-focusgebieden faciliteren en stimuleren we andere partijen, onder andere door het benutten van kansen en het openstellen van subsidieregelingen.

2. Rond de Natura 2000-gebieden zorgt de provincie samen met beheerders en andere overheden voor de uitvoering van maatregelen voor natuurherstel, met prioriteit voor stikstofgevoelige natuur. Onderdeel daarvan zijn overlevingsmaatregelen om verslechtering te voorkomen, zoals maaien en plaggen. Dit gebeurt naast de systeemherstelmaatregelen, om de ecologische condities structureel te verbeteren, zoals ingrepen in de waterhuishouding en het graven van kerven in de duinen. Hiermee verminderen we de stikstofdepositie op kwetsbare natuur. De uitvoering sluit aan bij de Natura 2000-beheerplannen en natuurdoelanalyses. Zie verder paragraaf 5.6.

3. De provincie werkt de stikstofaanpak verder uit zoals beschreven in paragraaf 5.6. We realiseren de NNN-opgaven en zorgen voor uitvoering van natuurherstelmaatregelen zoals benoemd onder 1 en 2. Daarnaast verbeteren we de natuurkwaliteit in brede zin, onder andere via het stelsel Agrarisch Natuurbeheer.

4. De provincie streeft naar vermindering van de uitstoot van de broeikasgassen en remmen van de bodemdaling door maatregelen in veengebieden, zoals vernatting en aanpassing van het beheer. We combineren deze maatregelen met andere opgaven in het landelijk gebied, zoals versterking van weidevogelgebieden, verbetering van waterkwaliteit, aanleg van groenblauwe dooradering, vermindering van stikstofuitstoot en versterking van biodiversiteit. We werken gebiedsgericht en houden rekening met randvoorwaarden zoals zoetwaterbeschikbaarheid en wateroverlast. Daarbij ondersteunen we de transitie naar een duurzaam, water- en bodemrobuust en toekomstbestendig landelijk gebied en agrarische bedrijfsvoering.

5. Om de koolstofvastlegging in bomen en bos te bevorderen, voert de provincie ons aandeel in de landelijke Bossenstrategie uit. We werken samen met partners aan uitbreiding en versterking van bos en bomen. Met behulp van SPUK's vanuit het Rijk geven we subsidies voor boscompensatie en bosrevitalisering aan gemeenten, gemeenschappelijke regelingen en waterschappen. We zetten in op bosaanleg, boscompensatie, bosrevitalisering en het vergroten van het aantal bomen buiten het bos, bijvoorbeeld via agroforestry. Hiermee vergroten we de koolstofvastlegging en dragen we bij aan biodiversiteit en recreatieve waarde.

6. De provincie houdt natuurgebieden zo veel mogelijk toegankelijk voor recreatie, zoals wandelen en fietsen. Tegelijk beschermen we kwetsbare natuur door waar nodig maatregelen te nemen tegen overbelasting, bijvoorbeeld door voorzieningen elders te faciliteren. We stimuleren recreatieve toegankelijkheid en spreiding van bezoekers, onder andere via informatievoorziening over bestemmingen en routes, ondersteuning van agrotoerisme en onderhoud van het netwerk aan boerenlandpaden.

De provincie werkt het stelsel Agrarisch Natuurbeheer (ANB) uit in samenhang met het rijksbeleid. We combineren beheermaatregelen met inrichting, zodat het grondgebruik beter aansluit bij de natuurdoelen. Waar nodig zetten we herwaardering en ruiling van gronden in om dit financieel mogelijk te maken. Specifieke aandachtsgebieden zijn de leefgebieden voor de grutto en gebieden in en rond stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden.

5.2 Beheren van natuur

Provinciale rol

De provincie is op grond van de Omgevingswet verantwoordelijk voor de instandhouding en het herstel van in het wild levende planten en dieren en hun leefgebieden. Ook het treffen van maatregelen voor Natura 2000-gebieden is een wettelijke verantwoordelijkheid. Door goed beheer van gebieden, creëren we gunstige condities voor biodiversiteit en natuurbeleving, gaan we de ontwikkeling van ongewenste soorten tegen en voorkomen we schade.

De provincie voert hierbij de regie door koersbepaling en kaderstelling, De uitvoering ligt bij (gecertificeerde) beheerders, zoals terreinbeherende organisaties, natuur- en agrarische collectieven, recreatieschappen en wildbeheereenheden. Bij dit alles houdt de provincie rekening met ontwikkelingen van factoren zoals recreatie en beheer van de natuurgebieden.

Wat mag het kosten?

Beleidsdoel (Bedragen x € 1.000/ Min is voordelig)

Beheren van natuur	2025 Rekening	2026 t/m TBW	2027 Begroting	2028 Raming	2029 Raming	2030 Raming
Totaal lasten	78.633 N	100.516 N	90.000 N	90.302 N	86.601 N	87.130 N
Totaal baten	-2.867 V	-1.373 V	-1.513 V	-1.523 V	-1.035 V	-1.045 V
Saldo van baten en lasten	75.766 N	99.143 N	88.487 N	88.779 N	85.566 N	86.085 N
Stortingen						
	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen						
	0	0	0	0	0	0
Resultaat	**75.766 N**	**99.143 N**	**88.487 N**	**88.779 N**	**85.566 N**	**86.085 N**

Financiële ontwikkelingen

De grootste uitgaven binnen dit budget betreffen de kosten voor faunaschade, natuurbeheer en de recreatieschappen.

Ten opzichte van 2026 stijgen de lasten vanaf 2027 structureel met € 1 miljoen per jaar door de overheveling van het budget van Waterrecreatie (BD 5.4) naar het budget voor de Recreatievoorziening. Zodat alle middelen voor recreatie voortaan onder het beleidsdoel 5.2 vallen.

Ten opzichte van 2026 dalen de lasten vanaf 2027 structureel met € 2,3 miljoen per jaar. De budgetten voor het Interprovinciaal Overleg (IPO) worden met ingang van 2027 centraal begroot in beleidsdoel 1.4.

Voor het budget voor Natuurbeheer is bij de Kaderbrief 2025 (Tabel 5.2 regel L) budget beschikbaar gesteld voor het oplossen van het tekort (agrarisch) natuurbeheer. Voor de jaren vanaf 2029 wordt een hoger bedrag dan de jaren daarvoor voorzien. Voor de jaren 2026 t/m 2028 hebben we via de Meicirculaire 2026 een Decentralisatie uitkering ontvangen van € 6,6 miljoen per jaar voor Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer.

Voor uitvoering van motie M80-2026 aangenomen bij de Kaderbrief 2027 (Taskforce tbv toerismespreiding en veiligheid versterken) wordt voor de jaren 2027 t/m 2030 een bedrag van € 100.000 per jaar toegevoegd aan het budget voor Recreatie.

Voor uitvoering van motie M88-2026 aangenomen bij de Kaderbrief 2027 (Natuurtoiletten) wordt voor 2027 een bedrag van € 50.000 toegevoegd aan het budget voor Recreatie.

In de Kaderbrief 2027 is vanaf het jaar 2027 extra budget beschikbaar gesteld voor 'Faunaschade op prijspeil 2026 brengen' (KB 2027, Tabel 4, regel Ta).

In de Kaderbrief 2027 is vanaf het jaar 2027 minder budget beschikbaar gesteld in verband met het 'niet vergoeden houtduiven' (KB 2027, Tabel 4, regel Tb). In 2026 is hiermee nog geen rekening gehouden. Dat is de voornaamste oorzaak van de hogere lasten in 2026 ten opzichte van 2027.

Wat willen we bereiken?

1. De provincie faciliteert het beheer van het Natuurnetwerk Nederland (NNN) en agrarische natuurgebieden volgens de beleidsdoelen en criteria die landelijk zijn opgesteld.

2. We streven naar behoud en versterking van de weidevogelpopulatie zoals die van oudsher in Noord-Holland voorkomt.

3. De provincie stelt de beheerders van de Natura 2000-gebieden in staat om te voldoen aan de landelijke beleidsdoelen, volgens de afspraken die Rijk en provincies maken.

4. De provincie streeft naar de versterking van de biodiversiteit door bescherming en het herstel van bedreigde dier- en plantsoorten in Noord-Holland.

5. We streven naar de beperking van de negatieve effecten van invasieve exoten in Noord-Holland, ter bescherming van inheemse soorten en ecosystemen.

6. De provincie werkt samen met andere overheden en beheerders aan een gedragen aanpak voor het beperken van de risico's van natuurbranden.

7. De provincie draagt bij aan het beheer van voldoende passende en aantrekkelijke recreatiegebieden en recreatieve routes.

8. De waterrijke provincie Noord-Holland biedt veel mogelijkheden voor recreatie op of rondom het water, die goed benut worden.

9. Faunaschade in de provincie is zoveel mogelijk voorkomen en beperkt. Tegemoetkomingen voor resterende schade worden zorgvuldig en volgens geldend beleid afgehandeld. Faunabeheer vindt plaats met inachtneming van dierenwelzijn.

Wat gaan we daarvoor doen?

1. De provincie stelt het 'Natuurbeheerplan (NBP)' vast en verstrekt subsidies via het Subsidiestelsel Natuur en Landschap (SNL). Dit betreft zowel beheersubsidies voor natuurgebieden als subsidies voor het agrarisch natuur- en landschapsbeheer (ANLb).

2. De provincie voert het landelijke 'Aanvalsplan Grutto' uit en zorgt voor provinciale doorwerking hiervan, met een breed pakket aan maatregelen om de populaties van boerenlandvogels (weide- en akkervogels) stabiel te houden.

3. De provincie Noord-Holland stelt de beheerplannen vast voor veertien Natura 2000-gebieden. Samen met belanghebbenden uit de omgeving, zoals (agrarische) ondernemers, gemeenten en natuur-, recreatie- en waterbeheerders, monitoren we de kwaliteit van de natuur en de staat van instandhouding voor alle doelen van de beheerplannen.

4. Als het gaat om passieve soortenbescherming kunnen gemeenten in afstemming met de Omgevingsdienst Noord-Holland Noord werken aan een soortenmanagementplan, als onderbouwing voor een gebiedsgerichte ontheffing. Voor de actieve soortenbescherming voeren we projecten uit om specifieke, kwetsbare soorten te beschermen. Dit doen we in samenwerking met onder meer natuurbeheerders en soortenorganisaties.

5. De provincie werkt samen met partners aan de aanpak van invasieve exoten, met inzet op bestrijding en beheersing van invasieve planten en dieren, samenwerking, monitoring, kennisuitwisseling en de ontwikkeling van handelingsperspectieven. De bestrijding van invasieve exoten focust op natuurgebieden en wordt gestimuleerd door jaarlijks een subsidieregeling voor invasieve exotische planten open te stellen en is onderdeel van de lopende subsidies voor natuurherstel. Voor beheer van invasieve vogelsoorten zoals de rosse stekelstaart en Nijlgans subsidieert de provincie de Faunabeheereenheid Noord-Holland (FBE).

6. De provincie stelt een Provinciaal Natuurbrandbeheersingsplan op en werkt samen met veiligheidsregio's, gemeenten en terreinbeheerders beheer- en inrichtingsmaatregelen uit voor gebieden met een verhoogd natuurbrandrisico. De maatregelen zijn gericht op preventie en mitigatie van natuurbranden.

7. De provincie neemt deel aan vijf recreatieschappen en draagt zo bij aan het beheer van natuurgebieden. Daarnaast zetten we ons in om vanuit de ‘Visie Recreatie & Toerisme Noord-Holland 2030’ en de ‘Visie Waterrecreatie Noord-Holland 2030’ inwoners en bezoekers optimaal te faciliteren.

8. De provincie stimuleert de ontwikkeling van waterrecreatie, ontwikkelt het vaarnetwerk voor de kleinere recreatievaart, ondersteunt voorzieningen en diensten (zoals cleanup-acties) en neemt deel aan het convenant ‘Varen doe je samen’, voor voorlichting over veiligheid op het water.

9. De provincie komt faunaschade tegemoet: de provincie heeft de wettelijke plicht om agrarische ondernemers een tegemoetkoming te geven voor schade aan gewassen door beschermde diersoorten. Dit geldt wanneer ondernemers de schade niet voldoende kunnen voorkomen of beperken, bijvoorbeeld omdat beschermde soorten niet mogen worden verjaagd of bestreden.

   De provincie faciliteert de uitvoering van het nieuwe 'Faunabeheerplan Ganzen 2025–2031', zoals is vastgesteld door de 'Faunabeheereenheid Noord-Holland' (FBE). We stellen extra middelen beschikbaar voor ganzenbeheer, versterken de regionale samenwerking en stimuleren en faciliteren gecoördineerd populatiebeheer en ondersteuning in het veld. In 2026 is de nieuwe werkwijze provinciebreed van start gegaan. In de eerste helft van het jaar is de beoogde aanpak van de populatie grauwe ganzen succesvol in uitvoering gebracht. Op Texel waar dit nieuwe beheer al langer in uitvoering is, is in de eerste helft van 2026 een reductie van de omvang van de faunaschade te zien. Zoals in het faunabeheerplan is aangegeven loopt deze aanpak door in 2027 en 2028. Naast de extra beheerinspanning wordt ook onderzoek uitgevoerd, onder andere naar schade veroorzaakt in de winter. Bij de uitvoering van het beheer en bij de onderbouwing van faunabeheerplannen borgen we dat rekening wordt gehouden met dierenwelzijn.

5.2.b Faunaschade

Faunaschade is onderdeel van beleidsdoel 5.2 en de doelstellingen zijn hierboven toegelicht. Om een goed beeld te geven van dit onderdeel van de begroting wordt in deze paragraaf duiding gegeven aan dit specifieke onderdeel van beleidsdoel ‘beheren van natuur’.

Wat willen we bereiken?

Faunaschade in de provincie is zoveel mogelijk voorkomen en beperkt. Tegemoetkomingen voor resterende schade worden zorgvuldig en volgens geldend beleid afgehandeld. Faunabeheer vindt plaats met inachtneming van dierenwelzijn.

Wat gaan we daarvoor doen?

De provincie komt faunaschade tegemoet: de provincie heeft de wettelijke plicht om agrarische ondernemers een tegemoetkoming te geven voor schade aan gewassen door beschermde diersoorten. Dit geldt wanneer ondernemers de schade niet voldoende kunnen voorkomen of beperken, bijvoorbeeld omdat beschermde soorten niet mogen worden verjaagd of bestreden.

De provincie faciliteert de uitvoering van het nieuwe 'Faunabeheerplan Ganzen 2025–2031', zoals is vastgesteld door de 'Faunabeheereenheid Noord-Holland' (FBE). We stellen extra middelen beschikbaar voor ganzenbeheer, versterken de regionale samenwerking en stimuleren en faciliteren gecoördineerd populatiebeheer en ondersteuning in het veld. In 2026 is de nieuwe werkwijze provinciebreed van start gegaan. In de eerste helft van het jaar is de beoogde aanpak van de populatie grauwe ganzen succesvol in uitvoering gebracht. Op Texel waar dit nieuwe beheer al langer in uitvoering is, is in de eerste helft van 2026 een reductie van de omvang van de faunaschade te zien. Zoals in het faunabeheerplan is aangegeven loopt deze aanpak door in 2027 en 2028. Naast de extra beheerinspanning wordt ook onderzoek uitgevoerd, onder andere naar schade veroorzaakt in de winter. Bij de uitvoering van het beheer en bij de onderbouwing van faunabeheerplannen borgen we dat rekening wordt gehouden met dierenwelzijn.

Wat gaat dat kosten?

Binnen de totale lasten van € 90 miljoen in 2027 voor beleidsdoel 5.2, is € 39 miljoen gereserveerd voor faunabeheer en faunaschade. Naast de vergoedingen voor schade, zit hier ook budget in voor aanvullend beheer. De verwachting is dat door de huidige maatregelen om schade te verminderen, de lasten de komende jaren gaan dalen. Indien er mee- of tegenvallers zijn binnen de posten voor faunabeheer en faunaschade heeft dit geen invloed op de andere taken en doelstellingen binnen beleidsdoel 5.2.

5.3 Betrekken van onze partners bij bescherming en beheer van groen

Provinciale rol

De provincie werkt in de regio’s samen met partners aan de integrale uitvoering van meerdere doelen. Daarbij vervult de provincie verschillende rollen, afhankelijk van de opgaven die voorliggen.
Als middenbestuur is de provincie toegerust om partijen te verbinden, kennis te genereren en te delen, en verschillende doelen en programma’s te integreren.

Wat mag het kosten?

Beleidsdoel (Bedragen x € 1.000/ Min is voordelig)

	Betrekken van onze partners bij bescherming en beheer van groen	2025 Rekening	2026 t/m TBW	2027 Begroting	2028 Raming	2029 Raming	2030 Raming
	Totaal lasten	14.705 N	21.616 N	7.164 N	3.306 N	3.182 N	2.715 N
	Totaal baten	−515 V	−2.567 V	0 V	0 V	0 V	0 V
	Saldo van baten en lasten	14.190 N	19.049 N	7.164 N	3.306 N	3.182 N	2.715 N
	Stortingen						
5.3	Reserve Cofinanciering Waddenzee	1.000 N	1.000 N	1.000 N	0 V	0 V	0 V
	Onttrekkingen						
5.3	Reserve Cofinanciering Waddenzee	−2.180 V	−4.455 V	−755 V	−300 V	−130 V	0 V
5.3	Reserve Subsidies Cofinanciering Waddenzee	−253 V	−3.413 V	−3.857 V	0 V	0 V	0 V
	Resultaat	**12.756 N**	**12.181 N**	**3.552 N**	**3.006 N**	**3.052 N**	**2.715 N**

Financiële ontwikkelingen

- De begrote lasten vanaf 2027 zijn lager dan in 2026, omdat 2026 het laatste jaar is van de Decentralisatie Uitkering Waddengebied (€ 9,6 miljoen).
- De storting in de reserve Cofinanciering Waddenzee is geraamd tot en met 2027, dit is gebaseerd op het 'Investeringskader Waddengebied 2017–2026' (Kaderbrief 2020, 5.2.1 regel R).
- De onttrekking uit de reserve Cofinanciering Waddenzee is in 2026 hoger ten opzichte van 2027. Deze onttrekking is vooral gebaseerd op het in 2026 opengestelde bedrag van € 3,1 miljoen voor de 'Uitvoeringsregeling subsidie cofinanciering Waddenfonds'.
- Ten opzichte van 2027 dalen de lasten vanaf 2028 met € 3,9 miljoen. Dit komt door lagere uitgaven en doordat er minder uit de reserve Cofinanciering Waddenzee wordt gehaald. In de jaren daarna nemen de onttrekkingen verder af, onder andere omdat het Waddenfonds per 1 januari 2030 stopt. In de aanloop daarnaartoe worden naar verwachting minder en kleinere projecten gestart. Tegelijk kan er juist behoefte zijn aan extra cofinanciering voor een beperkt aantal grotere gebiedsontwikkelingsprojecten. Dat kan er tijdelijk voor zorgen dat er meer middelen nodig zijn, ondanks de dalende trend op de langere termijn.
- Ten opzichte van 2026 dalen de lasten en baten vanaf 2027 met € 2,6 miljoen, dit heeft betrekking op de SPUK Impuls Veenweiden (L10) (SPUK staat voor: specifieke uitkeringen; geld afkomstig van het Rijk).
- In de Kaderbrief 2027 is vanaf het jaar 2026 extra budget beschikbaar gesteld voor 'Waddengebied' (Tabel 3.3 regel Y).

De grootste uitgaven betreffen de kosten voor het waddengebied en de subsidie voor de vrijwilligers in het groen.

Wat willen we bereiken?

1. Via de aanpak Groen Kapitaal streeft de provincie naar structurele versterking van natuur en biodiversiteit, door deze te integreren in ruimtelijke en economische ontwikkelingen. Dit gaat

bijvoorbeeld om natuurinclusief bouwen en meer aandacht voor natuur bij de inpassing van zonnevelden en windparken.

2. Via het programma 'Betrekken bij Groen' worden zoveel mogelijk vrijwilligers actief betrokken bij natuur en landschapsbeheer. Deze vrijwilligers leveren een grote bijdrage aan het beheer van, de kennis over en betrokkenheid bij natuur en landschap.

3. Het gebied Groene Hart kent dusdanige complexe opgaven, dat het de status van NOVEX-gebied heeft. In een NOVEX-gebied werken Rijk en regio, waaronder de provincie, samen aan grote, complexe ruimtelijke opgaven en ontwikkelingen. Het streven is vermindering van broeikasgasuitstoot, vermindering van de bodemdaling, een toekomstbestendige agrarische sector, bescherming van landschap en een goed woon- en werkgebied.

4. De nationale parken Duinen van Texel en Zuid-Kennemerland richten zich op natuurbescherming en -ontwikkeling, landschappelijke beleving, recreatie (inclusief het beheersen van de recreatiedruk in natuurgebieden), educatie, promotie en onderzoek. De provincie heeft belang bij de ontwikkeling van de nationale parken tot robuuste, kwalitatief hoogstaande natuur- en recreatiegebieden.

5. Samen met de provincies Groningen en Fryslân streeft Noord-Holland naar een Waddengebied dat in 2050 veilig, vitaal en veerkrachtig is. De Waddenzee is duurzaam beschermd en ontwikkeld als natuurgebied, met behoud van het unieke open landschap. Er is een goede balans tussen ecologie en economie, waarbij natuurherstel, leefbaarheid en duurzame economische ontwikkeling elkaar versterken. Het Waddenecosysteem is hersteld en versterkt, en de kennis over klimaatverandering en natuur is vergroot.

Wat gaan we daarvoor doen?

1. De provincie investeert in het netwerk van Groen Kapitaal om de doelen van natuurinclusieve ontwikkeling te bereiken. We sluiten hiermee aan op de landelijke 'Agenda natuurinclusief'. We zetten in op vergroening van buiten naar binnen met inwoners, overheden en bedrijven om de leefomgeving te vergroenen. Concreet hebben we hiervoor projecten als de toekomstacademie, de toekomstmakers en het platform Groen Kapitaal opgezet.

2. De provincie subsidieert de uitvoering van het 'Meerjarenbeleidsplan Betrekken bij Groen 2025–2029'. Dit leidt tot kennisuitwisseling en vrijwilligersinzet bij projecten op het gebied van monitoring (bijv. weidevogels), landschapsbeheer en natuureducatie.

3. De provincie draagt bij aan de doelstellingen van NOVEX-gebied Groene Hart door de uitvoering van sleutelprojecten uit de vastgestelde ‘Regionale Investeringsagenda NOVEX Groene Hart’.

4. De provincie ondersteunt beide nationale parken bij de uitvoering van het nationale 'Beleidsprogramma Nationale Parken 2023-2030'.

5. De provincie stimuleert met de Gemeenschappelijke Regeling Waddenfonds en het Investeringskader Waddengebied projecten en programma’s die de natuur en duurzame economie in het Waddengebied versterken. Initiatiefnemers kunnen samenhangende en kansrijke projecten indienen bij het Waddenfonds. De provincie ondersteunt dit indien mogelijk met cofinanciering.

   In 2027 ligt de focus op de verdere uitwerking van een programmaplan voor het Noord-Hollandse Waddengebied, met initiatieven zoals Mee met de Zee in Den Helder en het recreatieve Rondje Waddenbaai. Daarnaast investeert de provincie in kennisontwikkeling en integraal beheer, en

versterken we onze samenwerking met partners om tot een duurzame balans tussen ecologie en economie te komen.

5.4 Verbeteren kwaliteit water en benutten en beheren van water

Provinciale rol

De provincie zorgt er – samen met de waterpartners – voor dat het watersysteem duurzaam kan worden gebruikt voor onder andere (drink)waterbereiding, landbouw, natuur en recreatie. De provincie heeft daarbij kaderstellende en uitvoerende taken.

Wat mag het kosten?

Beleidsdoel (Bedragen x € 1.000/ Min is voordelig)

Verbeteren kwaliteit water en benutten en beheren van water	2025 Rekening	2026 t/m TBW	2027 Begroting	2028 Raming	2029 Raming	2030 Raming
Totaal lasten	4.770 N	4.219 N	2.294 N	1.582 N	1.581 N	1.581 N
Totaal baten	-2.635 V	-2.441 V	-1.446 V	-846 V	-846 V	-846 V
Saldo van baten en lasten	2.135 N	1.778 N	848 N	736 N	735 N	735 N
Stortingen						
	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen						
	0	0	0	0	0	0
Resultaat	**2.135 N**	**1.778 N**	**848 N**	**736 N**	**735 N**	**735 N**

Financiële ontwikkelingen

Lasten en baten

Ten opzichte van 2026 dalen de lasten vanaf 2027 structureel met € 1 miljoen per jaar door de overheveling van het budget van Waterrecreatie naar het budget voor de Recreatievoorziening. Daarmee vallen alle middelen voor recreatie voortaan onder het beleidsdoel 5.2.

Van het Rijk ontvangt de provincie een specifieke uitkering voor de subsidie op de lijst buiten uitvoeringsregeling PWN, ondergrondse drinkwaterberging. De lasten en baten opgenomen in de begroting zijn in 2026 en 2027 daardoor € 600 duizend hoger dan in de latere jaren.

De 'Uitvoeringsregeling Kennisontwikkeling Bodem en water 2017' wordt jaarlijks opengesteld. Deze regeling wordt bekostigd door het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier (90 procent) en het Waterschap Amstel, Gooi en Vecht (10 procent) voor een totaal bedrag van € 495 duizend. In 2026 wordt een deel van SPUK L35 (specifieke uitkeringen; geld afkomstig van het Rijk) als dekking toegevoegd (€ 500 duizend). De lasten en baten opgenomen in de begroting van 2026 zijn hierdoor in totaal € 995 duizend hoger ten opzichte van de lasten en baten vanaf 2027.

Wat willen we bereiken?

1. Doel van de provincie is schoon en voldoende grondwater. De ondergrond wordt duurzaam gebruikt, onder andere voor de drinkwater- en energievoorziening. Daarnaast is het grondwaterbeheer afgestemd op de bestemming van gebieden. Uitputting en verontreiniging van

grondwatervoorraden, en verdroging en verzilting van gebieden worden voorkomen. In 2027 voldoen de Noord-Hollandse grondwaterlichamen aan de doelen van de KRW.

2. De provincie streeft naar schoon oppervlaktewater. In 2027 moeten de oppervlaktewaterlichamen in Noord-Holland aan de doelen van de KRW voldoen.

3. Noord-Holland is in 2050 weerbaar als er een tekort aan water dreigt. Dit betekent dat bij verminderde waterbeschikbaarheid geen crisissituatie ontstaat waarbij de verdringingsreeks ingezet moet worden. De verdringingsreeks is een rangorde voor de verdeling van drinkwater bij schaarste.

Wat gaan we daarvoor doen?

1.1 De provincie zorgt via vergunningverlening, toezicht en handhaving voor duurzaam gebruik van de ondergrond. We verlenen vergunningen voor grondwateronttrekking, voor drinkwatervoorziening, grote industrieën en bodemenergie. Het beleid en de maatregelen voor grondwater zijn vastgelegd in het deelprogramma 'Grondwater' van het 'Regionaal Waterprogramma Noord-Holland 2022–2027'. Hiermee geven we invulling aan Europese verplichtingen uit de Kaderrichtlijn Water (KRW) en de Grondwaterrichtlijn.

1.2 De provincie ondersteunt drinkwaterbedrijven bij het ontwikkelen en beschermen van nieuwe wingebieden in de Duinen, Gooi, Hoorn en de Horstermeerpolder, onder andere met subsidie. Verder stimuleren we het toepassen van nieuwe technologieën, zoals ondergrondse opslag van (drink)water en winning van brak water en zetten we in op drinkwaterbesparing, binnen onze bevoegdheden.

1.3 De provincie monitort de toestand van de kwaliteit van het grondwater met een provinciaal grondwatermeetnet en rapporteert hier één keer in de drie jaar over aan Provinciale Staten. In 2027 vindt een nieuwe meetronde plaats. Daarnaast voert de provincie verdiepend onderzoek uit naar de herkomst van de overschrijding van fosfaat in het grondwaterlichaam Deklaag Rijn West.

1.4 De provincie legt in 2027 de acties en maatregelen voor de planperiode 2028–2033 ter inzage als onderdeel van het Stroomgebiedbeheerplan 4. Ook leggen we de verantwoording over de realisatie van de KRW-doelen voor grondwater per 2027 ter inzage. Eind 2027 stellen Gedeputeerde Staten het KRW-deel voor grondwater vast als onderdeel van het Regionaal Waterbeheerprogramma (RWBP) 2028–2033.

2.1 De provincie stelt ecologische doelen voor het regionale oppervlaktewater vast in het kader van de KRW. Ook voeren we maatregelen uit van het Regionaal Waterprogramma (RWP), het deelprogramma Oppervlaktewater en de Tussenevaluatie Kaderrichtlijn Water in Noord-Holland. Daarnaast houden we toezicht op het behalen en behouden van een goede kwaliteit van het oppervlaktewater. In 2027 leggen we de acties en maatregelen voor de planperiode 2028–2033 ter inzage als onderdeel van het Stroomgebiedbeheerplan 4. Ook ligt de verantwoording over de realisatie van de KRW-doelen per 2027 ter inzage. Eind 2027 stellen Gedeputeerde Staten het KRW-deel over oppervlaktewater vast als onderdeel van het RWBP 2028–2033. 2.2 De provincie wijst officiële zwemlocaties aan, beoordeelt de veiligheid en informeert het publiek. Daarnaast stimuleren we het ontwikkelen van nieuwe zwemlocaties en het verbeteren van de waterkwaliteit met een subsidieregeling. In 2027 ronden we de vervanging van de zwemwaterborden af.

3.1 De provincie draagt bij aan de beschikbaarheid van voldoende zoetwater voor industrie, landbouw, natuur, recreatie en consumptie. Dit doen we via onze inbreng in het 'Deltaprogramma Zoetwater, IJsselmeergebied en Centraal Holland'. Daarnaast dragen we in 2027 bij aan onderzoek naar het omgaan met verzilting in landbouw en natuur.

5.5 Regisseren Programma Landelijk Gebied

Provinciale rol

De provincie geeft in haar rol van gebiedsregisseur de ontwikkeling naar een toekomstbestendig landelijk gebied vorm, samen met andere partijen. Hierbij gaat het vooral om die gebieden waar de opgaven het grootst zijn en er middelen en mogelijkheden zijn om gebiedsgericht samen te werken.

Wat mag het kosten?

Beleidsdoel (Bedragen x € 1.000/ Min is voordelig)

	Regisseren Programma Landelijk Gebied	2025 Rekening	2026 t/m TBW	2027 Begroting	2028 Raming	2029 Raming	2030 Raming
	Totaal lasten	6.387 N	19.714 N	26.964 N	15.344 N	13.167 N	7.765 N
	Totaal baten	−885 V	−7.746 V	−11.290 V	−5.140 V	−6.393 V	−1.550 V
	Saldo van baten en lasten	5.502 N	11.968 N	15.674 N	10.204 N	6.774 N	6.215 N
	Stortingen						
5.5	Reserve PPLG incidentele middelen	4.900 N	19.200 N	0 V	0 V	0 V	0 V
	Onttrekkingen						
5.5	Reserve PPLG incidentele middelen	−758 V	−5.907 V	−11.579 V	−5.255 V	−829 V	−270 V
	Resultaat	**9.643 N**	**25.261 N**	**4.095 N**	**4.949 N**	**5.945 N**	**5.945 N**

Financiële ontwikkelingen

- De projecten en maatregelen uit de 'Korte Termijn Agenda Landelijk Gebied 2025-2027' (KTA) zijn meerjarig in de begroting verwerkt. Ongeveer de helft van de KTA-projecten wordt gefinancierd uit rijksmiddelen (SPUK L35). Tegenover deze lasten is hetzelfde bedrag aan baten geraamd.

De KTA-projecten die uit de reserve PPLG worden gefinancierd, zijn meerjarig geraamd. Hier tegenover staan onttrekkingen aan de reserve begroot.

De begrote lasten van de KTA-projecten volgen de programmering en de planning zoals die zijn uitgewerkt in de Voortgangsrapportage 2026 Korte termijn agenda Landelijk Gebied Noord-Holland 2025-2027. Dit verklaart de verschillen tussen de jaren van de lasten, baten en de begrote onttrekkingen.

- Stortingen: in 2026 wordt het laatste deel van de € 35 miljoen uit de reserve Coalitieakkoord overgeheveld naar de reserve PPLG.

Wat willen we bereiken?

In het landelijk gebied van Noord-Holland worden opgaven voor natuur, stikstof, water en bodem, klimaat, landbouw, landschap, erfgoed en recreatie in samenhang gerealiseerd. Dit leidt tot natuurherstel, een gerealiseerd Natuurnetwerk Nederland (NNN), vermindering van stikstofuitstoot, een klimaatbestendig en robuust water- en bodemsysteem, toekomstbestendige kringlooplandbouw, versterkte biodiversiteit en een sociaaleconomisch vitaal landelijk gebied.

Wat gaan we daarvoor doen?

1.1 Gezien de samenhang en complexiteit van de opgaven is een brede blik en een integrale aanpak nodig. De provincie voorziet hierin met het 'Programma Landelijk Gebied' (PLG). Het PLG is een vrijwillig

programma dat als uitwerking van de Noord-Hollandse omgevingsvisie is opgesteld. De omgevingsvisie bevat de strategisch beleidskeuzes van de provincie, ook voor het landelijk gebied. Het PLG scherpt deze keuzes aan en geeft een doorkijk naar de inzet van maatregelen door de provincie. In het PLG kiest de provincie waar zij zelf het voortouw neemt, waar er met partners wordt opgetrokken en waar partners leidend zijn. Deze prioritering zorgt ervoor dat de provincie haar inzet primair richt op die doelen waarvoor de provincie zowel hoofdverantwoordelijk is als waar sprake is van hoge urgentie. We voeren het PLG uit tot en met 2035 en actualiseren dit programma periodiek, afhankelijk van ontwikkelingen in het rijksbeleid.

1.2 De provincie voert de 'Korte Termijn Agenda Landelijk Gebied Noord-Holland 2025–2027' (KTA) uit. Dit is een onderdeel van het PLG. We realiseren uitvoeringsprojecten en -trajecten die bijdragen aan de PLG-doelen. Per thema bepalen we de inzet op basis van actuele beleidskaders en beschikbare middelen.

5.6 Versterken kansrijke landbouw

Provinciale rol

De provincie ondersteunt de ontwikkeling naar kringlooplandbouw en biedt ruimte voor een sterke en kansrijke sector. Wij stemmen af met het IPO, het Rijk en Europa, en ondersteunen het gemeenschappelijk (Europees) landbouwbeleid. Verder werken we aan ruimtelijke kaders en formuleren we binnen het 'Programma Landelijk Gebied' beleid om de ontwikkeling naar kringlooplandbouw mogelijk te maken. We werken een systematiek van gebiedsgerichte doelsturing uit om samen met de landbouw en andere partijen inhoud te geven aan alle doelen en kaders die op het boerenerf hun weerslag hebben.

De provincie levert met de 'Programmatische aanpak natuurherstel en stikstof in ontwikkeling' een stikstofaanpak die een structurele bijdrage levert aan geborgde stikstofreductie en geborgd natuurherstel in onze provincie. 'Geborgd' wil zeggen structureel, meetbaar, resultaatgericht, en zowel financieel als juridisch verankerd. Zowel stikstofreductie als natuurherstel zijn noodzakelijk: voor de natuur zelf, maar ook om vergunningverlening voor onder andere de woningbouw en economische activiteiten weer op gang te helpen. De nieuwe stikstofaanpak bouwt voort op de geleerde lessen uit de vorige stikstofaanpak van 2019.

Wat mag het kosten?

Beleidsdoel (Bedragen x € 1.000/ Min is voordelig)

	Versterken kansrijke landbouw	2025 Rekening	2026 t/m TBW	2027 Begroting	2028 Raming	2029 Raming	2030 Raming
	Totaal lasten	12.656 N	10.455 N	7.520 N	6.714 N	4.576 N	3.613 N
	Totaal baten	0 V	0 V	0 V	0 V	0 V	0 V
	Saldo van baten en lasten	12.656 N	10.455 N	7.520 N	6.714 N	4.576 N	3.613 N
	Stortingen						
5.6	Reserve Europese projecten Landbouwsubsidies	2.900 N	10.400 N	5.100 N	0 V	0 V	0 V
	Onttrekkingen						
5.6	Reserve Europese projecten Landbouwsubsidies	-8.152 V	-6.705 V	-3.778 V	-3.035 V	-900 V	0 V
	Resultaat	**7.404 N**	**14.150 N**	**8.842 N**	**3.679 N**	**3.676 N**	**3.613 N**

Financiële ontwikkelingen

Lasten en onttrekking reserve

De landbouwsubsidies worden verstrekt voor de provincie door de RVO. Zodra de subsidie wordt aangevraagd vinden de volledige lasten van de subsidie in het jaar van de aanvraag. De meeste subsidies worden in 2025 tot en met 2027 aangevraagd, waardoor deze lasten hoger zijn dan in latere jaren. In de latere jaren zien de lasten vooral op de uitvoeringskosten van de RVO.

Voor de uitvoering van motie M79-2026 (Regiocertificering/verduurzaming bollenteelt) wordt van 2027 t/m 2030 € 200.000 per jaar toegevoegd om via regiocertificering bij te dragen aan de verdere verduurzaming van de bollensector.

Storting reserve

Verwachte uitgaven voor 2026 zijn hoger dan het beschikbare budget in de reserve. Daarom worden de stortingen in de reserve voor 2027 tot en met 2029 naar voren gehaald.

Kaderbrief

In de Kaderbrief 2027 is €5,1 miljoen extra budget begroot voor de landbouwsubsidies.

Wat willen we bereiken?

1. De provincie biedt toekomstperspectief aan agrariërs en zet zich in voor de omslag naar kringlooplandbouw. Kringlooplandbouw kent zeven ontwikkelingssporen: hightech gesloten systemen, hightech open systemen, extensivering, biologische landbouw, natuurbeheer en -ontwikkeling, multifunctionele landbouw en stoppen Daarbij ontwikkelen en behouden we sterke, duurzame agroclusters.

2. De provincie realiseert een structurele bijdrage aan stikstofreductie en natuurherstel, in lijn met gemaakte afspraken met de industrie en de landbouw.

Wat gaan we daarvoor doen?

1.1 De provincie zorgt voor de uitvoering van het 'Nationaal Strategisch Plan 2023–2027' en de afronding van het derde Plattelandsontwikkelingsprogramma (2015–2025) in het kader van het gemeenschappelijk (Europees) landbouwbeleid. Met het openstellen van subsidieregelingen ondersteunen we projecten en investeringen. Het gaat om regelingen die bijdragen aan onder meer innovatie, verduurzaming en concurrentiekracht in de landbouw, jonge boeren, LEADER (versterken landelijk gebied), klimaat, biodiversiteit en het verduurzamen van het watersysteem. De provincie doet de openstelling samen met het Rijk en de waterschappen. In IPO-verband werken we aan de voorbereidingen van het 'Gemeenschappelijke Landbouwbeleid 2028–2032'. Dat doen we onder andere via gebiedsgerichte doelsturing en het hanteren van prestatie-indicatoren. Hiervoor ontwikkelen we een ondersteunend pakket (we belonen prestaties, delen kennis, geven advies en bieden coaching en transitieondersteuning aan).

1.2 De provincie ondersteunt agrariërs met coaching en meerjarige projecten, onder andere gericht op doelsturing en key performance-indicatoren (KPI's), emissiereductie veehouderij, nutriëntenkringloop en mestverwerking. We zorgen voor afstemming met het IPO (interprovinciaal overleg), het Rijk en Europa over onder andere voedselzekerheid, ruimtelijk instrumentarium, kringlooplandbouw en doelsturing. Een duurzame, sterke en kansrijke landbouw in overgangszones en zoetwateropslag wordt nader vormgegeven. We zetten in op pilots, onder andere met gebieds-KPI's.

1.3 De uitvoering van de Voedselvisie richt zich dit jaar op het voortzetten van de deelname aan de Bean Deal 2.0 (eiwittransitie) in samenwerking met het Provinciaal Eiwitnetwerk NL. Daarnaast zet de provincie zich in IPO-verband in om de uitvoering van de Nationale Voedselagenda mede te faciliteren en de biologische productie én afzet te versterken. Ook in dit jaar wordt er een provinciaal streekdiner georganiseerd om banden tussen politici, boeren en burgers aan te halen. Daarnaast werkt de provincie in de Metropoolregio Amsterdam samen met het platform Voedsel Verbindt aan robuuste korte ketens en de verbinding tussen stad en platteland.

1.4 De provincie blijft zich inzetten voor samenwerking, het stimuleren van kennisdeling, data(deling) en innovatie in samenwerking met partners. Met subsidie aan de Greenports werken we aan klimaatdoelen via projecten gericht op duurzame en circulaire glastuinbouw met hergebruik van water en inzet van duurzame energie.

2.1 De provincie participeert samen met alle provincies en andere partijen in het 'Regieorgaan Versnellen innovatie emissiereductie duurzame veehouderij' en continueert de samenwerking met de gebiedspartners in het Fieldlab Groene Hart (toegekend koplopersproject).

2.2 De provincie werkt aan de 'Programmatische Aanpak Natuurherstel en Stikstofreductie'. Het gaat om reductiemaatregelen in alle sectoren.

Verbonden partijen

Programma 5 Natuur en landelijk gebied

Verbonden partij	Doel
Recreatieschap Spaarnwoude	Beheer recreatiegebied
Recreatieschap Groengebied Amstelland	Beheer recreatiegebied
Recreatieschap Twiske-Waterland	Beheer recreatiegebied
Recreatieschap Alkmaarder- en Uitgeestermeer	Beheer recreatiegebied
Recreatieschap Plassenschap Loosdrecht e.o.	Beheer recreatiegebied
Openbaar lichaam Waddenfonds	Beheren en besteden Waddenfonds
Recreatie Noord-Holland N.V. (RNH)	Beheer en onderhoud recreatiegebieden

*Verdere informatie vindt u in de paragraaf Verbonden partijen

Programma 6 Economie, leefbaarheid en cultuur

Doelen

6. Economie, leefbaarheid en cultuur
6.1 Bevorderen van een veerkrachtige en circulaire economie
6.2 Behouden kwaliteit van erfgoed
6.3 Bijdragen aan verbeteren van de kwaliteit cultuur en voorzieningen

Maatschappelijk doel

De provincie streeft onder meer naar een goede balans tussen economie en ruimtelijke en sociale opgaven en draagt zo bij aan de brede welvaart, de kwaliteit van leven van haar inwoners nu en in de toekomst. Het provinciaal beleid bevordert brede welvaart door de transitie naar een duurzame, circulaire economie te versnellen en zorg te dragen voor goede omgevingskwaliteit door o.a. in te zetten op vitale dorpen en steden, met een veelzijdig en bereikbaar aanbod van sport-, culturele en maatschappelijke voorzieningen.

De provincie heeft de kerntaak om de regionale economie te stimuleren door het creëren van een gunstig vestigingsklimaat en wil de sterke economische positie van Noord-Holland behouden. De provincie streeft daarom naar een toekomstbestendige economie die weerbaar, duurzaam en circulair en concurrerend is. Zo'n economie draagt bij aan strategische autonomie en cruciale schakels in nationale en Europese (waarde)ketens en netwerken, werkt aan schone productie, is klimaatneutraal en benut grondstoffen optimaal. Ook versterkt zo'n economie de innovatiekracht van onze regio's wat bijdraagt aan de verhoging van de arbeidsproductiviteit. Deze economische activiteiten zijn op langere termijn houdbaar, gegeven de bestaande en verder verwachte schaarste aan (fysieke en milieu-) ruimte, energie, zoetwater en arbeid. Op die manier kunnen we er het beste voor zorgen dat mensen in Noord-Holland ook in de toekomst een goed inkomen kunnen blijven verwerven.

Tegelijkertijd heeft de provincie de wettelijke verplichting vanuit de Omgevingswet om zorg te dragen voor een goede Omgevingskwaliteit. De provincie zet hiervoor in op het behouden, verduurzamen en versterken van haar cultureel erfgoed en draagt bij aan een goed aanbod en samenhangend netwerk van culturele en maatschappelijke voorzieningen (cultuur, bibliotheken, sport en dorpshuizen). Zo versterken we de identiteit en leefkwaliteit van de regio's en dragen we bij aan het welzijn van onze inwoners.

Budgettabel 2027 (x € 1.000)

Beleidsdoel (Min is voordelig)			
6.1	Bevorderen van een veerkrachtige en circulaire economie	33.326	N
6.2	Behouden kwaliteit van erfgoed	13.051	N
6.3	Bijdragen aan verbeteren van de kwaliteit voor sport, cultuur en voorzieningen	8.092	N
	Totaal lasten	**54.469**	**N**
6.1	Bevorderen van een veerkrachtige en circulaire economie	-267	V
6.2	Behouden kwaliteit van erfgoed	-300	V
6.3	Bijdragen aan verbeteren van de kwaliteit voor sport, cultuur en voorzieningen	0	V
	Totaal baten	**-567**	**V**
	Saldo van baten en lasten	**53.902**	**N**
	Stortingen	4.925	N
	Onttrekkingen	-15.945	V
	Saldo t.l.v. algemene middelen	**42.882**	**N**

Wettelijk- en provinciaal beleidskader

Zie voor het wettelijk- en provinciaal beleidskader de bijlage van de begroting.

6.1 Bevorderen van een veerkrachtige en circulaire economie

Provinciale rol

De provincie heeft zowel een opdrachtgevende, financiële als beleidsontwikkelende rol. De opdrachtgevende rol komt onder meer tot uitdrukking in het versterken van het innovatie-ecosysteem als opdrachtgever van het versnellingsprogramma voor ondernemers ‘GO!-NH’, het ‘Programma Investeringsgereed innovatief MKB’ (PIM Noord-Holland), maar ook van het programma voor verduurzaming van bedrijfsvastgoed. Daarnaast is de provincie aandeelhouder van onder ROM InWest en het Ontwikkelingsbedrijf Noord-Holland Noord.

De financiële rol komt onder andere terug in het aandeelhouderschap van de regionale ontwikkelingsmaatschappij ROM InWest, maar bijvoorbeeld ook als aandeelhouder van het Innovatiefonds Noord-Holland. De beleidsontwikkelende rol wordt vooral zichtbaar in het ontwikkelen van een toekomstbeeld van de economie en het datacenterbeleid.

Wat mag het kosten?

Beleidsdoel (Bedragen x € 1.000/ Min is voordelig)

	Bevorderen van een veerkrachtige en circulaire economie	2025 Rekening	2026 t/m TBW	2027 Begroting	2028 Raming	2029 Raming	2030 Raming
	Totaal lasten	30.374 N	31.114 N	33.326 N	20.883 N	19.457 N	19.539 N
	Totaal baten	-4.339 V	-4.516 V	-267 V	0 V	0 V	0 V
	Saldo van baten en lasten	26.035 N	26.598 N	33.059 N	20.883 N	19.457 N	19.539 N
	Stortingen						
6.1	Reserve Circulaire economie	1.255 N	25 N	25 N	0 V	0 V	0 V
6.1	Reserve MKB	4.971 N	5.275 N	4.900 N	4.900 N	4.900 N	4.900 N
6.1	Reserve subsidies regionale economie	1.550 N	0 V	0 V	0 V	0 V	0 V
	Onttrekkingen						
6.1	Reserve Circulaire economie	-611 V	-1.477 V	0 V	0 V	0 V	0 V
6.1	Reserve ontwikkeling Havencomplexen	-162 V	-1.276 V	-10.388 V	0 V	0 V	0 V
6.1	Reserve MKB	-4.041 V	-19.033 V	-5.330 V	-5.076 V	-4.924 V	-4.924 V
6.1	Reserve Herstructurering bedrijventerreinen	-43 V	0 V	0 V	0 V	0 V	0 V
6.1	Reserve subsidies regionale economie	0 V	-678 V	0 V	0 V	0 V	0 V
	Resultaat	**28.955 N**	**9.434 N**	**22.266 N**	**20.707 N**	**19.433 N**	**19.515 N**

Financiële ontwikkelingen

- In 2025, 2026 en 2027 is sprake van extra lasten voor havencomplexen van respectievelijk € 1,3 miljoen, € 1,1 miljoen en € 10,4 miljoen. Voor 2027 gaat het om kosten voor de Boerenverdrietsluis in Den Helder. Al deze lasten worden gedekt door onttrekkingen uit de reserve Ontwikkeling Havencomplexen.
- Afgelopen jaren maakten we ook gebruik van de SPUK Herstructurering bedrijventerreinen en SPUK-MKB. Daarnaast zijn lasten opgenomen voor de regiodeal Waddeneilanden. Daardoor is er in die jaren sprake van extra lasten en baten.
- In het kader van de doorlichting van de reserves zijn er in 2026 meer onttrekkingen dan in de jaren 2027 en verder.
- Na uitvoering van de laatste werkzaamheden in 2026 en een uitloop naar 2027 vinden er geen stortingen en onttrekkingen meer plaats na 2027.
- Het budget wordt voor 2027 t/m 2030 verhoogd met € 175.000 per jaar voor uitvoering van motie 77 voor economische verbindingszones.

Wat willen we bereiken?

De provincie helpt de juiste randvoorwaarden te creëren voor bedrijven en andere partijen om te kunnen ondernemen en verduurzamen. De provincie werkt aan vier speerpunten.

1. Duurzame en circulaire bedrijvigheid: de provincie stimuleert, faciliteert en ondersteunt bedrijven om te verduurzamen en de omschakeling naar een circulaire economie te maken.

2. Ruimte voor economie: de provincie werkt aan toekomstbestendige werklocaties met behoud van de bestaande ruimte voor bedrijven en industrie in de zware-milieucategorieën, zodat er ook voldoende ruimte blijft voor de energietransitie en de omschakeling naar een circulaire economie.

3. Innovatie: de provincie bevordert een missiegedreven, innovatief mkb en bevordert een aantrekkelijk vestigingsklimaat voor het mkb.

4. Arbeidsmarkt en onderwijs: de provincie draagt bij aan het verbeteren van de aansluiting van het onderwijs op de (toekomstige) regionale vraag naar arbeidskrachten in de techniek en technologie.

Wat gaan we daarvoor doen?

1.1 In samenwerking met het (internationale) bedrijfsleven, kennisinstellingen en inwoners stimuleert de provincie circulair ondernemerschap en het circulair maken van grondstofketens. Dat gebeurt via de 'Circulaire Deal Secundaire Bouwmaterialen NHN en MRA', een aanpak 'Biobased Bouwen' en een aanpak gericht op het aanjagen van circulariteit in de maakindustrie. Ook zetten we in op de verduurzaming van de industrie. Met het Programmabureau Noordzeekanaalgebied werkt de provincie aan de uitvoering van de circulaire grondstoffenstrategie.

2.1 Om het (internationale) vestigingsklimaat te versterken, stuurt de provincie op een goede balans tussen vraag naar en aanbod van werklocaties. Dat doen we via de omgevingsverordening en het maken van regionale afspraken over planning en programmering.

2.2 De provincie stimuleert het verduurzamen en toekomstbestendig maken van werklocaties, waaronder ruimte voor circulaire economie. Daarvoor zetten we subsidieregelingen in voor het versterken van de organisatiegraad en het uitvoeren van fysieke maatregelen. Ook ondersteunen we ondernemers via ontzorgingsprogramma's bij het verduurzamen van hun vastgoed. Daarnaast werken we aan het opstellen van een ruimtelijke strategie voor een circulaire economie.

2.3 Het Rijk en de regio werken gezamenlijk aan een actualisatie van het 'Ontwikkelperspectief Noordzeekanaalgebied'. Daarnaast wordt op basis van de nieuwe omgevingsvisie bekeken of in het Noordzeekanaalgebied uitbreiding van het Industrieterrein van Provinciaal Belang aan de orde is.

2.4 Het programma om het Maritiem Cluster in Den Helder te ontwikkelen, zet de provincie in 2026 voort. Dit programma is gericht op het versterken van de regionale economie en de economische kansen voor Den Helder en de Kop van Noord-Holland, de energietransitie en de versterkte focus op nationale veiligheid. De provincie Noord-Holland, de gemeente Den Helder en het ministerie van Defensie werken in deze fase gezamenlijk aan de realisatie van bereikbaarheidsmaatregelen die hieraan bijdragen. Daartoe wordt de gezamenlijke programma-organisatie versterkt.

3.1 De provincie ondersteunt (duurzame) innovatie in het mkb. Dat gebeurt via investeringsfondsen (bijvoorbeeld via de Regionale Ontwikkelingsmaatschappij ROM InWest en het Innovatiefonds Noord-Holland), via subsidieregelingen (zoals de 'MKB Innovatiestimulering Topsectoren') en via programma's ter ondersteuning van het innovatief mkb, zoals 'PIM' en 'GO!-NH'.

3.2 De provincie ondersteunt via de MRA de Amsterdam Economic Board, om zo de samenwerking tussen kennisinstellingen, bedrijfsleven (grootbedrijf en mkb) en overheden in de Metropoolregio

Amsterdam te versterken. De focus ligt op drie thema's tech & AI, life sciences & health, en circulair gebruik van grondstoffen en hernieuwbare energie.

3.3 De provincie geeft het Ontwikkelingsbedrijf Noord-Holland Noord opdracht om activiteiten uit te voeren voor de versterking van de economische structuur in Noord-Holland Noord. Onder meer door het collectief van ondernemers op bedrijventerreinen te begeleiden bij verduurzaming en het mkb te ondersteunen.

4.1 De provincie versterkt de publiek-private samenwerking tussen het beroepsonderwijs en het bedrijfsleven en coördineert het 'Manifest Werken en Ontwikkelen 2030 NH 2.0', inclusief het organiseren van een arbeidsmarktdashboard.

4.2 De provincie verstrekt subsidie aan het netwerk van twaalf regionale techniek- en technologie samenwerkingen van onderwijs, overheid en bedrijfsleven en drie bovenregionale samenwerkingen. Het gaat hier om de thema's agrifoodketen, bouw en mobiliteit en maak- en havenindustrie.

6.2 Behouden kwaliteit van erfgoed

Provinciale rol

De provincie heeft een stimulerende en autonome rol als het gaat om het behoud van het cultuurlandschap en het hierin gelegen erfgoed. De provincie stimuleert en ondersteunt restauratie, herbestemming en verduurzaming van monumenten. Daarnaast treedt de provincie waar mogelijk op als verbinder van erfgoed met gebiedsopgaven. De provincie heeft als site-houder een zorgtaak voor het behoud van het Noord-Hollandse deel van het UNESCO Werelderfgoed. Ook hebben we een wettelijke taak om een toegankelijk archeologisch depot te beheren. In het Archeologiemuseum Huis van Hilde worden de provinciale archeologische collecties beheerd.

Wat mag het kosten?

Beleidsdoel (Bedragen x € 1.000/ Min is voordelig)

	Behouden kwaliteit van erfgoed	2025 Rekening	2026 t/m TBW	2027 Begroting	2028 Raming	2029 Raming	2030 Raming
	Totaal lasten	14.873 N	14.357 N	13.051 N	12.057 N	12.054 N	12.789 N
	Totaal baten	−360 V	−300 V	−300 V	−300 V	−300 V	−300 V
	Saldo van baten en lasten	14.513 N	14.057 N	12.751 N	11.757 N	11.754 N	12.489 N
	Stortingen						
6.2	Reserve Monumenten (Mr. F.J. Kranenborgfonds)	9.080 N	5.135 N	0 V	0 V	0 V	0 V
6.2	Reserve SvA/NHW Werelderfgoed	25 N	0 V	0 V	0 V	0 V	0 V
	Onttrekkingen						
6.2	Reserve Monumenten (Mr. F.J. Kranenborgfonds)	−5.121 V	−11.436 V	0 V	0 V	0 V	0 V
6.2	Reserve SvA/NHW Werelderfgoed	−1.782 V	−1.835 V	0 V	0 V	0 V	0 V
6.2	Reserve Subsidie Stelling van Amsterdam/ NHW Werelderfgoed	−880 V	−1.033 V	−227 V	0 V	0 V	0 V
	Resultaat	**15.835 N**	**4.888 N**	**12.524 N**	**11.757 N**	**11.754 N**	**12.489 N**

Financiële ontwikkelingen

- De lasten nemen na 2026 af door het beëindigen van de reserve SvA/NHW Werelderfgoed. De reserve is per jaareinde 2025 beëindigd, maar een aantal subsidies buiten de uitvoeringsregeling loopt nog door.

- De grootste uitgavenpost binnen dit beleidsdoel is het monumentenbeleid. Conform het besluit van Gedeputeerde Staten bij de begroting over 2026 wordt het monumentenbeleid voortaan via de structurele begroting gefinancierd. Daarvoor wordt vanaf 1 januari 2027 de reserve Monumenten opgeheven. De beschikbare middelen worden vanaf dat moment direct beschikbaar gesteld aan het budget voor monumentenbeleid, in plaats van via de reserve. Op dit moment bekijken we wat de gevolgen zijn van de opheffing van de reserve op de uitvoering van de uitvoeringsregeling Rijksmonumenten. Voor de jaren 2027 tot en met 2030 neemt het monumentenbudget toe met € 1,1 miljoen per jaar als gevolg van de Kaderbrief 2027.

- De baten geven een stabiel beeld weer ten opzichte van 2026 en betreffen de inkomsten van Huis van Hilde.

Wat willen we bereiken?

1. Het versterken van de cultuurhistorische waarden van het landschap.

2. Het behoud en toegankelijk maken van archeologisch erfgoed.

3. Behouden, herbestemmen en verduurzamen van onze monumenten. Voor rijks- en provinciale monumenten streeft de provincie naar een restauratievolume van 10 procent in 2030.

4. Het behouden van de ‘Outstanding Universal Value’ van het Noord-Hollandse deel van het het UNESCO Werelderfgoed Hollandse Waterlinies en het uitdragen van de waarde en betekenis van dit werelderfgoed.

Wat gaan we daarvoor doen?

1.1 De provincie geeft het Steunpunt Cultureel Erfgoed opdracht om gemeenten te ondersteunen op het gebied van erfgoedbeleid en de Omgevingswet. En ook bij het onder de aandacht brengen van de cultuurhistorie in relatie tot ruimtelijke opgaven en beleidsvisies. Daarnaast ondersteunt de provincie activiteiten rond ruimtelijke opgaven in relatie tot archeologie en herbestemming. Zoals het organiseren van bijeenkomsten en het uitbrengen van publicaties voor kennisoverdracht.

1.2 De provincie versterkt de cultuurhistorische waarden van het landschap door het actualiseren van de 'Leidraad Landschap & Cultuurhistorie 2018'. Deze leidraad geeft aan hoe initiatiefnemers van concrete ruimtelijke plannen in het landelijk gebied kunnen omgaan met het borgen en versterken van de cultuurhistorische waarden. Ook worden hiervoor bijeenkomsten georganiseerd en adviezen gegeven. De ruimtelijke kwaliteit, waaronder de cultuurhistorische waarden, is gewaarborgd in de omgevingsverordening.

2.1 Archeologische waarden zijn een belangrijk onderdeel van het waardevolle cultuurlandschap van de provincie Noord-Holland. In tien geselecteerde gebieden met een bovengemeentelijk archeologisch belang bieden we informatie en inspiratie aan gemeenten, gebruikers en beheerders van vindplaatsen. Met als doel ze aan te zetten tot een zorgvuldige omgang met deze waarden.

2.2 De provincie is eigenaar en beheerder van de collectie archeologische vondsten in het archeologisch depot. Via Huis van Hilde (depot en museum) maakt de provincie dit erfgoed zichtbaar en toegankelijk voor een breed publiek en bevordert zij kennis

3.2 De provincie ondersteunt eigenaren en initiatiefnemers van herbestemmingsopgaven van niet-rendabele monumenten.

4.1 Als mede site-houder voor het UNESCO Werelderfgoed Hollandse Waterlinies coördineert de provincie het behoud van dit werelderfgoed binnen Noord-Holland, en draagt zij de betekenis ervan uit.

6.3 Bijdragen aan verbeteren van de kwaliteit voor sport, cultuur en voorzieningen

Provinciale rol

De provincie zet in op versterking van de culturele en sportinfrastructuur in Noord-Holland. De provincie heeft een wettelijke taak om via de provinciale ondersteuningsinstelling Probiblio het bibliotheeknetwerk in Noord-Holland te ondersteunen op de gebieden collectie-uitwisseling, innovatie en kennisontwikkeling. Daarnaast stimuleert de provincie cultuureducatie op scholen in Noord-Holland. Voor een toekomstbestendige Noord-Hollandse cultuursector is daarnaast talentontwikkeling van belang. Ook faciliteert de provincie talentontwikkeling in de sport, om zo een brug te slaan tussen top- en breedtesport. Op het gebied van cultuur en voorzieningen (sport, cultuur en dorpshuizen) vervult de provincie een verbindende rol voor gemeenten door regionale samenwerking en kennisuitwisseling te stimuleren.

Wat mag het kosten?

Beleidsdoel (Bedragen x € 1.000/ Min is voordelig)

	Bijdragen aan verbeteren van de kwaliteit voor sport, cultuur en voorzieningen	2025 Rekening	2026 t/m TBW	2027 Begroting	2028 Raming	2029 Raming	2030 Raming
	Totaal lasten	8.088 N	7.015 N	8.092 N	8.054 N	8.050 N	8.050 N
	Totaal baten	0 V	0 V	0 V	0 V	0 V	0 V
	Saldo van baten en lasten	8.088 N	7.015 N	8.092 N	8.054 N	8.050 N	8.050 N
	Stortingen						
		0	0	0	0	0	0
	Onttrekkingen						
6.3	Reserve Verleende subsidies beleidsdoel bijdragen aan verbeteren van de kwaliteit cultuur en voorzieningen	−2.540 V	0 V	0 V	0 V	0 V	0 V
	Resultaat	**5.548 N**	**7.015 N**	**8.092 N**	**8.054 N**	**8.050 N**	**8.050 N**

Financiële ontwikkelingen

- De lasten zijn in 2027 en de jaren daarna stabiel. Ze komen voor een belangrijk deel ten goede aan het ondersteunen van culturele samenwerking, het verbeteren van sportvoorzieningen en de leefbaarheid in kleine kernen.

Wat willen we bereiken?

1. De provincie ondersteunt bibliotheken in hun ontwikkeling naar een bredere maatschappelijke en educatieve functie.

2. De provincie werkt aan goede cultuureducatie op zoveel mogelijk Noord-Hollandse scholen.

3. De provincie versterkt de regionale samenwerking in de cultuurregio's Metropoolregio Amsterdam en Noord-Holland Noord.

4. De provincie versterkt de regionale samenwerking in de bestuurlijke regio's van Noord-Holland op het gebied van culturele voorzieningen, sportvoorzieningen en dorpshuizen.

5. De provincie stimuleert regionaal cultuur- en sporttalent.

Wat gaan we daarvoor doen?

1.1 De provincie verleent Probiblio subsidie om de Noord-Hollandse bibliotheken te ondersteunen en bij te staan op het gebied van de vijf opgaven: Geletterdheid, Meedoen met de Maatschappij, Digitale Geletterdheid, Strategie & Beleid en Effectieve Bibliotheek.

2.1 De provincie subsidieert (cofinanciering) het programma 'Cultuureducatie met Kwaliteit 2025–2028'.

3.1 De provincie draagt bij aan het MRA-programma 'Kunst, cultuur en erfgoed' en het programma vanuit het Cultuurprofiel Noord-Holland Noord.

4.1 De provincie gaat met gemeenten in gesprek om de onderlinge samenwerking en kennisdeling over voorzieningen te stimuleren, met de focus op sport, cultuur en dorpshuizen.

5.1 De provincie slaat een brug naar topcultuur via de ondersteuning van jonge professionals in het programma 'Startende Makers'.

5.2 De provincie ondersteunt talentontwikkeling in de brede basis van cultuur door de matchingsregeling (cofinanciering) 'Versterking Infrastructuur Amateurkunst'.

5.3 De provincie ondersteunt talentontwikkelingsactiviteiten cultuur via de subsidieregeling 'Bovenregionale Talentontwikkeling'.

5.4 De provincie ondersteunt talentontwikkeling cultuur via het crowdfundingsplatform 'Voordekunst'.

5.5 De provincie ondersteunt talentontwikkeling van Noord-Hollandse sporters via het crowdfundingsplatform 'Talentboek' van het Yvonne van Gennip Talent Fonds.

Verbonden partijen

Programma 6 Economie, leefbaarheid en cultuur

Verbonden partij	Doel
Stichting Administratiekantoor aandelen Zeehaven IJmuiden N.V.	Ontwikkeling haven en economie
Gemeenschappelijke Regeling Siteholderschap Werelderfgoed Hollandse Waterlinies	Behoud en uitdragen van de universele waarde van het UNESCO Werelderfgoed van de Hollandse Waterlinies.
Schiphol Area Development Company N.V. (SADC)	Gebiedsontwikkeling en uitgifte gronden, marketing en acquisitie
Ontwikkelingsbedrijf Noord-Holland Noord N.V. (NHN)	Ontwikkeling economie
PolanenPark B.V.	Ontwikkeling bedrijventerrein
PolanenPark C.V.	Ontwikkeling bedrijventerrein
Zeehaven IJmuiden N.V.	Ontwikkeling haven en economie
Life Sciences Fund Amsterdam B.V.	Ontwikkeling economie
Participatiefonds Duurzame Economie Provincie Noord-Holland B.V.	Stimuleren duurzame economie
Innovatiefonds Noord-Holland B.V.	Het beschikbaar stellen van financiering aan kleine en middelgrote ondernemingen om (innovatieve) projecten te stimuleren binnen de provincie.
InWest Regio B.V. (ROM)	De vennootschap heeft als doel om binnen het werkgebied bij te dragen aan het versterken van de positie en de internationale concurrentiekracht van de regio Noord-Holland en Nederland en aan het realiseren van de transitieopgaven op het gebied van energie en circulariteit. Dit doet deze vennootschap onder andere door het beschikbaar stellen van financiering, het adviseren en begeleiden van ondernemingen, en het stimuleren en faciliteren van innovatie.
ROM InWest B.V.	De vennootschap heeft ten doel het stimuleren van de economische ontwikkeling in de regio Noord-Holland, en hiermee het versterken van de positie en de internationale concurrentiekracht van de regio Noord-Holland en Nederland.

*Verdere informatie vindt u in de paragraaf Verbonden partijen

Programma 7 Overzicht Algemene middelen en organisatie

Doelen

7. Overzicht Algemene middelen en organisatie
7.1 Algemene dekkingsmiddelen
7.2 Overhead
7.3 Vennootschapsbelasting
7.4 Onvoorzien
7.5 Overige

Budgettabel

Budgettabel 2027 (x € 1.000)

Beleidsdoel Min is voordelig

7.1	Algemene dekkingsmiddelen	11.132	N
7.2	Overhead	118.163	N
7.3	Vennootschapsbelasting	2.519	N
7.4	Onvoorzien	0	N
7.5	Overige	15.443	N
	Totaal lasten	**147.256**	**N**
7.1	Algemene dekkingsmiddelen	-711.683	V
7.2	Overhead	-105	V
7.3	Vennootschapsbelasting	0	V
7.4	Onvoorzien	0	V
7.5	Overige	-6.100	V
	Totaal baten	**-717.888**	**V**
	Saldo van baten en lasten	**-570.632**	**V**
	Stortingen	22.372	N
	Onttrekkingen	-18.928	V
	Saldo t.l.v. algemene middelen	**-567.188**	**V**

Toelichting

Elk programma heeft in de begroting naast lasten ook baten die direct tot dat programma behoren, zoals specifieke uitkeringen van het Rijk of bijdragen uit reserves. Deze baten zijn meestal niet toereikend om de

lasten van het programma te dekken. Tegenover de nadelige saldi op de programma's staan de algemene dekkingsmiddelen. Onder 7.1 zijn deze opgenomen. De algemene dekkingsmiddelen dragen bij aan het sluitend maken van de begroting.

De begroting kent naast de zes programma's en de algemene dekkingsmiddelen nog een aantal andere centrale posten, zoals de overhead, de vennootschapsbelasting en de post onvoorzien. Deze zijn opgenomen onder 7.2 tot en met 7.4.

Het opnemen van de hierboven genoemde posten in een apart overzicht is een verplicht onderdeel van het Besluit begroting en verantwoording (BBV). Hierna volgt een korte toelichting bij de verschillende onderwerpen.

7.1 Algemene dekkingsmiddelen

Onder de algemene dekkingsmiddelen zijn de volgende posten opgenomen:

- Provinciale heffingen
- Uitkering uit het provinciefonds
- Dividenduitkeringen
- Financieringsfunctie (renteresultaat)
- Overige algemene dekkingsmiddelen

Provinciale heffingen

De provinciale opcenten op de motorrijtuigenbelasting vormen na de uitkering uit het provinciefonds de grootste post binnen de structurele algemene dekkingsmiddelen. Een nadere toelichting op de opcenten op de motorrijtuigenbelasting vindt u in de paragraaf 'Lokale heffingen' van deze begroting.

Uitkering provinciefonds

De uitkering uit het provinciefonds is bij deze begroting aangepast op basis van de meicirculaire 2026.

Dividend

De dividenden worden behoedzaam geraamd. Een toelichting op de deelnemingen is opgenomen in de paragraaf 'Verbonden partijen' in deze begroting.

Financieringsfunctie

Onder de post financieringsfunctie wordt het renteresultaat van de provincie begroot. Een overzicht van het renteresultaat is opgenomen in de paragraaf 'Financiering' van deze begroting.

Overige algemene dekkingsmiddelen

Onder 'overige algemene dekkingsmiddelen' worden middelen verantwoord die niet bij één van de inhoudelijke programma's horen, maar wel dienen ter algemene dekking. Voorbeelden zijn het verhuren van onroerend goed, de facilitering van de dienstverlening voor het bedrijfsbureau voor de recreatieschappen en de externe detachering van provinciepersoneel. Bij het verhuren van onroerend goed gaat het om de verhuur van de parkeergarage onder de Dreef. De begroting houdt geen rekening met het extern detacheren van provinciepersoneel. De incidentele middelen die beschikbaar zijn gesteld in het

coalitieakkoord, zijn opgenomen in de ‘reserve Coalitieakkoord’. Deze reserve is onder de ‘overige algemene dekkingsmiddelen’ geplaatst. De gelden worden bij de komende planning- & control-momenten toebedeeld aan de juiste beleidsdoelen en bestemmingsreserves.

Beleidsdoel (Bedragen x € 1.000/ Min is voordelig)

	Algemene dekkingsmiddelen	2025 Rekening	2026 t/m TBW	2027 Begroting	2028 Raming	2029 Raming	2030 Raming
	Totaal lasten	9.987 N	7.591 N	11.132 N	13.129 N	14.259 N	14.247 N
	Totaal baten	−674.442 V	−709.761 V	−711.683 V	−726.965 V	−736.652 V	−749.914 V
	Saldo van baten en lasten	−664.454 V	−702.170 V	−700.551 V	−713.836 V	−722.393 V	−735.667 V
	Stortingen						
7.1	Reserve Coalitieakkoord	14.177 N	0 V	0 V	0 V	0 V	0 V
	Onttrekkingen						
7.1	Reserve Coalitieakkoord	−20.900 V	−20.794 V	0 V	0 V	0 V	0 V
	Resultaat	**−671.177 V**	**−722.964 V**	**−700.551 V**	**−713.836 V**	**−722.393 V**	**−735.667 V**

Financiële ontwikkelingen

Lasten:

- De stijging van de lasten wordt vooral veroorzaakt door het renteresultaat. Het gaat hierbij om een toename van de verwachte rentelasten van het vreemd vermogen. Dit komt vooral door toename van de schuld.

Baten:

- Het stijgende verloop van de baten wordt veroorzaakt door een verwachte jaarlijkse stijging van zowel de opbrengst aan opcenten als de provinciefonds uitkering. De toename van de opbrengst aan opcenten wordt verklaard door een verwachte jaarlijkse groei van 1% van de opbrengst. Het provinciefonds neemt toe door hogere verwachte accressen in de komende jaren.

Stortingen:

- Niet van toepassing

Onttrekkingen:

- De onttrekkingen in 2026 betreffen de laatste overheveling vanuit de reserve Coalitieakkoord. Deze worden in 2026 overgeheveld naar de reserve PPLG en de reserve Innovatieve Projecten Mobiliteit.

7.2 Overhead

Beleidsdoel (Bedragen x € 1.000/ Min is voordelig)

	Overhead	2025 Rekening	2026 t/m TBW	2027 Begroting	2028 Raming	2029 Raming	2030 Raming
	Totaal lasten	101.856 N	114.558 N	118.163 N	112.681 N	106.923 N	107.914 N
	Totaal baten	-278 V	-205 V	-105 V	-108 V	-110 V	-113 V
	Saldo van baten en lasten	101.577 N	114.353 N	118.058 N	112.573 N	106.813 N	107.801 N
	Stortingen						
7.2	Reserve Bedrijfsvoering	5.045 N	5.500 N	7.300 N	2.100 N	0 V	0 V
	Onttrekkingen						
7.2	Reserve Bedrijfsvoering	-4.598 V	-10.796 V	-10.622 V	-6.355 V	-100 V	0 V
7.2	Reserve Huisvesting	-762 V	-782 V	-782 V	-782 V	-782 V	-782 V
	Resultaat	**101.262 N**	**108.275 N**	**113.954 N**	**107.536 N**	**105.931 N**	**107.019 N**

Financiële ontwikkelingen

De lasten stijgen in 2027 structureel ten opzichte van 2025 in verband met drie Kaderbrief-voorstellen:

- stijgende ICT-kosten € 1,0 miljoen,

- stijgende huisvestingskosten € 0,4 miljoen voor 2027 en € 0,8 miljoen structureel vanaf 2028,

- extra kosten NH Archief € 0,3 miljoen.

In de begroting 2026 zijn eenmalige kosten opgenomen voor I-projecten (€ 2,1 miljoen) en huisvestingsprojecten (€ 0,9 miljoen) die gedekt worden door een onttrekking uit de reserve bedrijfsvoering.

Daarnaast zijn er voor de jaren 2026 tot en met 2028 incidentele kosten voor de uitvoering van programma BVS (het programma voor de vervanging van de belangrijkste bedrijfsvoeringssytemen): € 4,1 miljoen in 2026, € 7,5 miljoen in 2027 en € 3,6 miljoen in 2028.

De ICT-kosten die vanuit het IPO worden doorbelast (€ 1,2 miljoen) worden met ingang van 2027 niet meer onder Beleidsdoel 7.2 verantwoord, maar onder Beleidsdoel 1.1.

In 2026 en 2027 vallen bedragen vrij uit de reserve bedrijfsvoering, respectievelijk € 3,0 miljoen en € 2,0 miljoen.

7.3 Vennootschapsbelasting

Beleidsdoel

(Bedragen x € 1.000/ Min is voordelig)

Vennootschapsbelasting	2025 Rekening	2026 t/m TBW	2027 Begroting	2028 Raming	2029 Raming	2030 Raming
Totaal lasten	52 N	40 N	2.519 N	-15 V	-15 V	-15 V
Totaal baten	0 V	0 V	0 V	0 V	0 V	0 V
Saldo van baten en lasten	52 N	40 N	2.519 N	-15 V	-15 V	-15 V
Stortingen						
	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen						
	0	0	0	0	0	0
Resultaat	**52 N**	**40 N**	**2.519 N**	**-15 V**	**-15 V**	**-15 V**

Financiële ontwikkelingen

Lasten:

De hogere lasten in 2027 worden verklaard door afdracht van vennootschapsbelasting in verband met de verwachte fiscale winst van de CV Polanenpark. In de jaren na 2027 is sprake van een fiscaal compensabel verlies, waardoor sprake is van negatieve belasting.

7.4 Onvoorzien

Beleidsdoel

(Bedragen x € 1.000/ Min is voordelig)

Onvoorzien	2025 Rekening	2026 t/m TBW	2027 Begroting	2028 Raming	2029 Raming	2030 Raming
Totaal lasten	0 V	0 V	0 N	0 N	0 N	0 N
Totaal baten	0 V	0 V	0 V	0 V	0 V	0 V
Saldo van baten en lasten	0 V	0 V	0 N	0 N	0 N	0 N
Stortingen						
	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen						
	0	0	0	0	0	0
Resultaat	**0 V**	**0 V**	**0 N**	**0 N**	**0 N**	**0 N**

7.5 Overige

Beleidsdoel (Bedragen x € 1.000/ Min is voordelig)

	Overige	2025 Rekening	2026 t/m TBW	2027 Begroting	2028 Raming	2029 Raming	2030 Raming
	Totaal lasten	-3.306 V	6.024 N	15.443 N	29.889 N	45.511 N	59.013 N
	Totaal baten	-9.608 V	-13.512 V	-6.100 V	-6.100 V	-6.100 V	-6.100 V
	Saldo van baten en lasten	-12.914 V	-7.488 V	9.343 N	23.789 N	39.411 N	52.913 N
	Stortingen						
7.5	Algemene reserve	13.017 N	10.413 N	2.372 N	2.245 N	2.069 N	0 V
7.5	Reserve Waardevermindering grondaankopen Groen	7.777 N	3.878 N	12.700 N	12.700 N	12.700 N	22.987 N
	Onttrekkingen						
7.5	Algemene reserve	-118.207 V	-36.036 V	-7.524 V	-5.595 V	-2.000 V	-1.761 V
7.5	Reserve Waardevermindering grondaankopen Groen	-66 V	0 V	0 V	0 V	0 V	0 V
	Resultaat	**-110.393 V**	**-29.233 V**	**16.891 N**	**33.139 N**	**52.180 N**	**74.139 N**

Financiële ontwikkelingen

Lasten:

- De toename van de lasten wordt met name verklaard door de stelpost 'Indexeringen'. In de begroting zijn de budgetten vanuit de stelpost opgehoogd tot het prijspeil van het lopende jaar. Met deze stelpost wordt ook al rekening gehouden met toekomstige prijsstijgingen.

Baten:

- Het saldo van de baten bestaat vooral uit verkoopopbrengsten van gronden, huuropbrengsten en pachtopbrengsten. De hogere opbrengst in 2026 komt door een hogere verwachte opbrengst van grondverkopen.

Stortingen:

- De stortingen in de algemene reserve betreffen een aantal decentralisatie-uitkeringen uit de septembercirculaire 2025.

Onttrekkingen:

- De onttrekkingen aan de algemene reserve betreft vooral onttrekkingen die volgen uit de doorlichting van de bestemmingsreserves, zoals die bij de begroting in 2026 zijn verwerkt. Daarnaast worden middelen uit de algemene reserve onttrokken met betrekking tot decentralisatie-uitkeringen. Deze middelen zijn eerder gestort in de algemene reserve. Ze mogen aan de algemene reserve worden onttrokken als verwacht wordt dat deze middelen ook uitgegeven worden in het betreffende jaar.

3 Paragrafen

3.1 Financiering

Algemeen

De treasuryfunctie omvat alle activiteiten gericht op het sturen en beheersen van, het verantwoorden over en het toezicht houden op de financiële vermogenswaarden, de financiële stromen en de hieraan verbonden risico's.

Het treasurybeleid beslaat de doelstellingen, de richtlijnen en de limieten die voor het uitvoeren van de treasuryfunctie zijn vastgesteld. De wettelijke en provinciale kaders zijn vastgelegd in:

- Wet financiering decentrale overheden (Wet fido);
- Besluit leningsvoorwaarden decentrale overheden;
- Ministeriële regeling uitzettingen en derivaten decentrale overheden;
- Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV);
- Financiële verordening Noord-Holland 2023;
- Financieringsstatuut Provincie Noord-Holland 2024;
- Uitvoeringsrichtlijn Leningen en Garantstellingen Noord-Holland 2020.

De provincie moet altijd over voldoende geld beschikken om aan haar verplichtingen te voldoen zoals het betalen van facturen en subsidies. Omdat uitgaven en inkomsten, op de korte en lange termijn, niet synchroon lopen, is financiering als werkveld binnen de treasuryfunctie van groot belang. De wettelijke kaders van de treasuryfunctie worden bepaald door de Wet financiering decentrale overheden (Wet fido) en de onderliggende wetgeving. Belangrijk uitgangspunt van deze wet is dat voorzichtig omgegaan moet worden met publieke middelen. In deze wettelijke kaders staan onder andere richtlijnen over het aangaan en verstrekken van leningen, evenals het verlenen van garanties uit hoofde van de publieke taak. Uitzettingen of derivaten moeten een prudent karakter hebben en niet zijn gericht op het genereren van inkomen door het lopen van overmatig risico. De voorschriften richten zich op de tegenpartij (debiteurenrisico) en op het type instrument (marktrisico). De provincie Noord-Holland beschikt niet over uitzettingen en derivaten. Deze worden ook, gezien de financieringsbehoefte, in 2027 niet verwacht.

Om dit te bereiken dient de provincie Noord-Holland zich bij het uitvoeren van de treasuryfunctie aan de wettelijke kaders en provinciale regelgeving te houden. Met de keuze voor het integraal schatkistbankieren (besluit Provinciale Staten november 2009) heeft de provincie de risico's van de treasuryfunctie kunnen begrenzen. Hierbij worden de overtollige liquide middelen ondergebracht bij het Rijk waardoor het debiteurenrisico nihil is.

Uit bovenstaande wettelijk kaders vloeien onderstaande kwantitatieve normen voort:

Wettelijke normen	Norm	Prognose 2027
Kasgeldlimiet	7%	€ 68,1 miljoen
Renterisiconorm	20%	€ 194 miljoen
Drempelbedrag Schatkistbankieren	*	€ 10 miljoen

De wettelijk norm over de kasgeldlimiet en renterisiconorm worden berekend over het totale begrotingstotaal aan lasten inclusief toevoegingen reserves. Het drempelbedrag Schatkistbankieren wordt berekend op basis van een staffel. Het streven is erop gericht om binnen deze normen te opereren.

De belangrijkste doelstellingen van het provinciale treasurybeleid zijn:

- Duidelijke richtlijnen voor eenduidige behandeling van aanvragen voor geldleningen en garantstellingen (vanuit publieke taak);
- Zorgen voor de tijdige beschikbaarheid van de nodige financiële middelen;
- Beheersen van financiële risico's;
- Minimaliseren van de kosten bij het beheren van geldstromen en financiële posities.

Daarmee draagt Treasury bij aan de financiële continuïteit van de provincie op korte en lange termijn.

Liquiditeitsprognose en financieringstekort

Op basis van de actuele liquiditeitsprognoses verwacht de provincie in 2027 structureel nieuwe geldleningen te moeten aantrekken om de benodigde liquiditeit op peil te houden.

De provincie gaat pas over tot het daadwerkelijk aantrekken van langlopende geldleningen gedurende het jaar als het 100% zeker is dat deze ook nodig zijn. De omvang van de behoefte aan nieuwe (langlopende)leningen en het tijdstip van aantrekken worden daarom bepaald aan de hand van de regelmatig geactualiseerde liquiditeitsprognoses op korte, middellange en lange termijn. Met name de daadwerkelijke realisatie van de geraamde investeringen is daarbij bepalend. Dit om overliquiditeit en onnodige rentekosten te voorkomen. Naast de liquiditeitsprognoses die nodig zijn voor het bepalen van de omvang van de geldleningen is het ook van belang om de verwachtingen rondom de renteontwikkelingen te betrekken bij de besluitvorming over het aantrekken van langlopende geldleningen. Hierbij maakt de provincie gebruik van maandelijks actuele marktinformatie en verwachte ontwikkeling van de markt.

De provincie hanteert het systeem van totaalfinanciering. Dit houdt in dat niet voor iedere investering apart een lening wordt afgesloten. Investeringen worden gefinancierd uit het totaal van eigen vermogen en het lang vreemd vermogen (aangetrokken leningen). Er is dus geen directe relatie tussen een bepaald(e) investering/project en de rentelasten voor een afgesloten lening. De rentekosten worden aan de desbetreffende taakvelden met behulp van een (rente)omslag toegerekend. Hierdoor is er inzicht in de volledige kosten van de taakvelden.
Deze werkwijze is in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording (BBV), de Wet fido en het Financieringsstatuut provincie Noord-Holland 2024. De bevoegdheid voor het aantrekken van geldleningen met een looptijd langer dan 1 jaar ligt bij Gedeputeerde Staten. De bevoegdheid voor het afsluiten van geldleningen korter dan 1 jaar ligt bij de sectormanager financiën. In de paragraaf Financiering van de begroting en de jaarstukken worden Provinciale Staten jaarlijks geïnformeerd over de actuele ontwikkelingen in het financieringsbeleid.

Voor het begrotingsjaar 2027 gaat de provincie op basis van de actuele liquiditeitsprognoses uit van het aantrekken van middelen. Deze liquiditeitsprognoses zijn gebaseerd op de voorliggende begroting. De rentelast is gebaseerd op het huidige inzicht van de financieringsbehoefte en is met terughoudendheid begroot voor de jaren 2029 en verder. Dit gezien de onvoorspelbaarheid van de renteontwikkelingen en het verloop van onze lening portefeuille.

Voor het jaar 2027 en verder zal de liquiditeitsbehoefte toenemen. Er zal een concreet voorstel gedaan worden om in haar financieringsbehoefte te voorzien. Een tekort wordt in eerste instantie met

kasgeldleningen en waar dit structureel is met langlopende financiering gedekt. In de aanloop van het aantrekken van langlopende financiering zal conform het financieringsstatuut gehandeld worden. De liquiditeitsprognose 2026-2030 resulteert in onderstaande kasstroomoverzicht:

Bedragen * € 1.000	2026	2027	2028	2029	2030
Stand schatkistbankieren 1-1	+ 123.820	+ 19.816	+ 20.310	+ 20.199	+ 20.457
Kasstroom uit exploitatie	-/- 46.004	-/- 68.506	-/- 31.112	+ 10.259	+ 39.857
Kasstroom uit investeringen	-/- 130.000	-/- 130.000	-/- 130.000	-/- 130.000	-/- 130.000
Kasstroom financiering	+ 72.000	+ 199.000	+ 161.000	+ 120.000	+ 90.000
Stand schatkistbankieren 31-12	+ 19.816	+ 20.310	+ 20.199	+ 20.457	+ 20.314

In de komende jaren verwachten wij dat onze schuldpositie op zal lopen van 180 miljoen tot 822 miljoen in 2030. Door de stijgende schuld zal de rentelast toenemen in de komende jaren, deze hogere structurele lasten hebben we verwerkt in deze begroting. De stijgende schuldpositie heeft ook invloed op de diverse kengetallen en zijn verwerkt in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Lening verloop (bedragen * € 1.000)	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**
Stand leningen 01-01	180.000	252.000	451.000	612.000	733.000
Aflossing	- 90.000	- 45.000		- 45.000	
Nieuwe langlopende leningen	92.396	175.868	96.474	101.369	27.110
Kasgeldleningen (kort)	69.604	68.132	64.526	63.631	62.890
Stand leningen 31-12	252.000	451.000	612.000	732.000	822.000

Bovenstaande verloop van vreemd vermogen is gebaseerd op de voorliggende begroting. Bij het werkelijk aantrekken van vreemd vermogen wordt er gekeken naar de realisatie van de begroting en de investeringsraming om onze financieringsbehoefte te bepalen.

Schatkistbankieren

De Staat verzekert met schatkistbankieren dat met de middelen van de provincie geen onnodige financiële risico's worden gelopen. Schatkistbankieren biedt de 2 volgende hoofdactiviteiten:

Rekeningcourantverhouding met de Staat. Een positief saldo op de bankrekeningen van de provincie wordt dagelijks afgeroomd ten gunste van de rekening-courant. Andersom wordt een negatief saldo op de bankrekeningen dagelijks aangezuiverd vanaf deze rekening-courant. Deze saldoregulatie wordt gedaan door het Agentschap van de Generale Thesaurie van het ministerie van Financiën.

Plaatsing van deposito's bij genoemd Agentschap. Hierbij worden dagelijks onafhankelijk vastgestelde tarieven gehanteerd en aanvragen worden nooit geweigerd indien het saldo toereikend is. Vanwege de naar verwachting aflopende financiële ruimte wordt van het plaatsen van deposito's geen gebruik gemaakt.

Kasgeldlimiet / Renterisiconorm

Kasgeldlimiet

De Wet fido stelt normen voor de hoogte van de kasgeldlimiet en de renterisiconorm. Bij het uitvoeren van het treasurybeleid blijft de provincie in 2027 binnen deze normen. Overschrijding van de kasgeldlimiet wordt beheerst door het aantrekken van langlopende leningen. De renterisiconorm is bedoeld om

(her)financiering en aflossing van die meerjarige leningen over de jaren te spreiden. De kasgeldlimiet bedraagt 7% van de lasten inclusief toevoegingen reserves vanuit de primaire begroting. Dit geeft het volgende financieringsoverzicht. Voor 2027 bedraagt de kasgeldlimiet € 68,1 miljoen

Renterisiconorm

Bij de structurering van de lange schuld moet de provincie rekening houden met de renterisiconorm. Deze norm heeft als doel het toekomstig renterisico te beperken door de aflossingen en renteherzieningen te spreiden. Voorkomen moet worden dat er in enig jaar een te grote concentratie plaatsvindt van aflossingen en renteherzieningen op lopende leningen. Het renterisicobedrag wordt volgens de Wet fido berekend als de som van de renteherzieningen en de aflossingen. Het totale renterisicobedrag mag niet groter zijn dan 20% van het begrotingstotaal van de voorliggende begroting. De omvang van de begroting 2027 geldt volgens de wet ook als grondslag voor de toetsing van de daaropvolgende jaren.

Bedragen * € 1.000	2026	2027	2028	2029	2030
Grondslag voor norm: omvang oorspronkelijke begroting	994.357	973.320	973.320	973.320	973.320
Renterisiconorm o.g.v. wet Fido: 20% van grondslag	198.871	194.664	194.664	194.664	194.664
Renteherzieningen	-	-	-	-	
Aflossing	90.000	45.000	-	45.000	
Risicobedrag	90.000	45.000	-	45.000	
In % van de begroting	9,1%	4,6%	0%	4,6%	0%
Ruimte (+) / overschrijding (-)	+ 108.871	+ 149.664	+ 194.664	+ 149.664	+ 194.664

Renteverwachting

Een tweede belangrijke basis is de renteverwachting en de daaruit voortkomende renteramingen in de begroting voor de nieuwe financieringsbehoefte en herfinanciering van leningen. Dit wordt iedere maand bijgesteld op basis van 2 rentevisies van verschillende banken. Volgens de renteverwachting verwacht de provincie dat de rente in 2027 nog licht zal stijgen. Voor de begroting 2027 gaan we uit van een verwachte rente van:

- 2,23 procent voor de nog aan te trekken kortlopende schuld.
- 3,5 procent voor de nog aan te trekken langlopende schuld

Deze rentes zijn gebaseerd op de marktrente van 3-maands kasgeldleningen (kort) en 10-jaarsleningen (lang) voor gemeenten.

Renteresultaat

De feitelijke realisatie van het treasurybeleid weerspiegelt het renteresultaat van de provincie. Het rente resultaat voor 2027 - 2030 geeft het volgende beeld:

	Renteresultaat (x € 1.000)	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**
	De externe rentelasten over de korte en lange financiering				
A.	Financiering	7.096 N	9.211 N	10.348 N	10.341 N
B.	De externe rentebaten	-1.190 V	-1.190 V	-1.190 V	-1.057 V
	Totaal door te rekenen externe rente	5.906 N	8.021 N	9.158 N	9.284 N
C.	De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend	-	-	-	-
	De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moeten worden toegerekend	-	-	-	-
	Saldo door te rekenen externe rente	5.906 N	8.021 N	9.158 N	9.284 N
D1.	Rente over eigen vermogen	-	-	-	-
D2.	Rente over voorzieningen	-	-	-	-
	De aan taakvelden (programma's inclusief overzicht Overhead) toegerekende rente (renteomslag)	5.906 N	8.021 N	9.158 N	9.284 N
E.	De werkelijk aan taakvelden (programma's inclusief overhead) toegerekende rente (renteomslag)	-	-	-	-
F.	Renteresultaat op het taakveld treasury	5.906 N	8.021 N	9.158 N	9.284 N

De provincie Noord-Holland zal, op basis van de Financiële verordening Noord-Holland 2024, rente intern doorberekenen aan taakvelden. Voor 2027 zal deze omslagrente naar verwachting 0,35% zijn oplopend naar 0,45% in 2030. Bij de jaarrekening zal deze, op basis van de begroting, doorberekende rente herberekend worden op basis van het gerealiseerde renteresultaat en indien nodig gecorrigeerd worden. Het renteresultaat zal bij de 1e begrotingswijziging van 2027 worden doorbelast aan de taakvelden.

3.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Algemeen

De paragraaf 'Weerstandsvermogen en risicobeheersing' geeft inzicht in de mate waarin de provincie financiële gevolgen van risico's kan opvangen. Gedekte risico's, al dan niet via een voorziening of verzekering, zijn uitgesloten van de risico-inventarisatie. De paragraaf begint met de uitwerking van de door Provinciale Staten vastgestelde kengetallen, waaronder de verplichte BBV-kengetallen. Daarna worden de provinciale visie en het beleid op risicomanagement benoemd, gevolgd door een uitwerking van de relevante risico's. Het verloop en de benodigde weerstandscapaciteit voor één en vier jaar worden weergegeven en vergeleken met de beschikbare weerstandscapaciteit om het weerstandsvermogen te bepalen

Kengetallen

Conform het BBV (Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten) zijn de volgende 6 kengetallen opgenomen:

1. Netto-schuldquote
2. Netto-schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen
3. Solvabiliteitsratio
4. Kengetal grondexploitatie
5. Structurele exploitatieruimte
6. Opcenten (zie hiervoor de paragraaf 'Provinciale heffingen')

	Rekening 2025	Begroting 2026*	Begroting 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030
1. Netto schuldquote	68%	82%	112%	133%	141%	150%
2. Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	47%	63%	99%	121%	133%	142%
3. Solvabiliteitsratio	58%	55%	47%	41%	39%	37%
4. Grondexploitatie	0%	0%	0%	0%	0%	0%
5. Structurele exploitatieruimte	14%	2%	8%	9%	8%	10%
6. Belastingcapaciteit	88,6%	92,5%	91,4%	91,4%	91,4%	91,4%

**2026 t/m tweede begrotingswijziging 2026*

1. Netto-schuldquote

De netto-schuld weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de provincie ten opzichte van de eigen middelen. De netto-schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en afschrijvingen op de exploitatie.

2. Gecorrigeerde netto schuldquote

Om te weten te komen in hoeverre sprake is van doorlenen wordt de netto-schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weergegeven (netto-schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen). Op die manier wordt duidelijk wat het aandeel van de verstrekte leningen is en wat dit betekent voor de schuldenlast. De wijze waarop de netto-schuldquote gecorrigeerd voor de doorgeleende gelden wordt berekend, is gelijk aan de netto-schuldquote. Met dien verstande dat bij de financiële activa ook alle verstrekte leningen worden opgenomen.

3. Solvabiliteitsratio

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de provincie in staat is om aan de financiële verplichtingen te voldoen. De solvabiliteitsratio is het eigen vermogen als percentage van het balanstotaal. Het eigen vermogen van een provincie bestaat volgens artikel 42 BBV uit de reserves (zowel de algemene reserve als de bestemmingsreserves) en het resultaat uit het overzicht van baten en lasten.

Hoe hoger de solvabiliteitsratio, des te hoger de weerbaarheid. De mate van weerbaarheid in combinatie met de andere kengetallen geeft een indicatie van de financiële positie van de provincie.

4. Grondexploitatie

De provincie beschikt niet over gronden die in exploitatie zijn genomen. Dit past bij het grondbeleid van de provincie.

5. Structurele exploitatieruimte

Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting wordt onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele lasten. Bij dit onderscheid is de aard van de activiteit leidend. Voorbeelden van structurele baten zijn de algemene uitkering uit het provinciefonds en eigen belastinginkomsten (motorrijtuigenbelasting). Bij structurele lasten zijn dat bijvoorbeeld de personeelslasten, kapitaallasten en bijdragen aan gemeenschappelijke regelingen. Het onderscheid tussen structureel en incidenteel is ook in een notitie van de commissie BBV vastgelegd.

Een positief percentage betekent dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten te dekken. Daarnaast bevorderen hogere structurele baten de wendbaarheid (flexibiliteit) van de begroting.

6. Belastingcapaciteit

Een provincie heeft de mogelijkheid om het aantal opcenten te verhogen tot een bepaald maximaal. Dit wordt door het Rijk bepaald. De provincie Noord-Holland blijft onder het landelijk gemiddelde als het gaat om de heffing van opcenten; de provincie heeft het laagste opcententarief van alle provincies.

Signaleringswaarden

Voor een beoordeling van de kengetallen is het belangrijk om deze in relatie tot elkaar te bekijken en tegen een norm te houden. Bij de Kaderbrief 2026 zijn vrijwillige kengetallen en signaalwaarden door Provinciale Staten vastgesteld.

	Waarderingscijfer	Minst risicovol	Alert	Meest risicovol	JR 2024	JR 2025	BGR 2026*	BGR 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030
1a	NSQ	< 150%	150 - 200%	> 200%	62%	68%	82%	112%	133%	141%	150%
1b	NSQ (gecorr. verstrekte leningen)	< 150%	150 - 200%	> 200%	48%	47%	63%	99%	121%	133%	142%
2	Solvabiliteit	> 50%	20 - 50%	< 20%	61%	58%	55%	47%	41%	39%	37%
3	Grondexploitatie	< 20%	20 - 35%	> 35%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
4	Structurele begrotingsruimte	> 0%	0%	< 0%	6%	14%	2%	8%	9%	8%	10%
5	Belastingcapaciteit	< 95%	95 - 105%	> 105%	89%	89%	93%	91%	91%	91%	91%
6	Weerstandsratio 1 jaar	> 2,0	1,0 - 2,0	< 1	3,8	2,3	2,7	3,6	3,6	3,6	3,6
7	25% norm algemene reserve	> 25%	25%	< 25%	27%	27%	37%	39%	40%	43%	47%
8	Kapitaalslastenratio	< 10%	10 - 15%	> 15%	4%	4%	6%	7%	8%	10%	11%
9	Rente risiconorm	< 20%	20%	> 20%	0%	8%	9%	5%	0%	5%	0%
10	Kasgeldlimiet	< 7%	7%	> 7%	< 7%	< 7%	< 7%	< 7%	< 7%	< 7%	< 7%

**2026 t/m tweede begrotingswijziging 2026*

Voor de begroting 2027 zien we met uitzondering van de solvabiliteit dat alle cijfers positief zijn. Over de hele linie bezien stijgen de netto- schuldquote en de kapitaalslastenratio en daalt de solvabiliteit. Dit is te verklaren door de gewenste investeringen die de provincie de komende jaren voornemens is te doen met behulp van externe middelen. Doordat niet alle gewenste investeringen tot realisatie komen, blijkt bij de jaarrekening dat deze trend zich minder snel doorzet.

De norm voor de hoogte van de algemene reserve, zoals die is vastgelegd in de Financiële verordening, is 25% van de structurele algemene dekkingsmiddelen, zoals die zijn verantwoord in de laatst vastgestelde jaarrekening. De berekening van de norm in 2027 is dus gebaseerd op de gegevens uit de jaarrekening 2025. Het kengetal neemt in 2026 significant toe als gevolg van het hoge gerealiseerd resultaat bij de jaarrekening 2025 welke is toegevoegd aan de algemene reserve. Hiermee wordt een negatievere trend voor de NSQ en solvabiliteit voorkomen doordat de provincie minder hoeft te lenen.

Concluderend kan worden gesteld dat er voor de begroting 2027 sprake is van een gezonde financiële positie op basis van de door Provinciale Staten vastgestelde signaleringswaarden. Bij bovenstaande cijfers past de kanttekening dat als uitgangspunt geldt een volledige realisatie van de provinciale ambities.

Visie risicomanagement

De visie van de provincie op risicomanagement luidt als volgt: de provincie Noord-Holland streeft naar het systematisch inzichtelijk maken van alle significante risico's en kansen bij het realiseren van haar doelstellingen. Risicomanagement is daarmee onderdeel van het reguliere denken en doen. Het bewust verminderen, spreiden, vermijden, of accepteren van risico's draagt bij aan het 'in control zijn' van de organisatie. De provincie anticipeert actief op risico's en kansen om de doelstellingen te bereiken.

Beleid

Het risicobeleid is vastgelegd in de kadernota 'Risicomanagement en Weerstandsvermogen 2022–2025' en in de Financiële verordening. De kadernota bevat beleidsregels en normen over de wijze waarop de weerstandscapaciteit wordt opgebouwd en ingezet. De Financiële verordening is bepalend voor de minimale hoogte van de algemene reserve (minimaal 25 procent van de structurele algemene dekkingsmiddelen) en de hierin aan te houden risicoreservering (zie berekening weerstandsvermogen).

Risico's

De provincie doet continu aan risicomanagement. Twee keer per jaar worden de risico's geïnventariseerd en tegen de weerstandscapaciteit gehouden.

Alleen risico's met een risicoscore (gevolgklasse x kansklasse) van 4 of hoger staan in de risicotabel. Risico's met een lagere score worden wel meegenomen in de berekening van het weerstandsvermogen.

	Risico's	Risicobedrag	Risicoscore		Dekking
			Rekening 2025	Begroting 2027	
	Strategische risico's				
1.	Deelneming ROM	€ 11.900.000	8	8	Weerstandsvermogen
2.	UAV-GC 2025 aansprakelijkheid 'overige indirecte schade'	€ 5.000.000	8	8	Weerstandsvermogen
3.	Verkeerde procedures en/of fouten in uitvoering omgevingswet	€ 3.000.000	6	6	Weerstandsvermogen
4.	Lening Pallas	€ 43.984.173	4	4	Weerstandsvermogen
5.	Lening Nationaal Restauratiefonds	€ 9.100.000	4	4	Weerstandsvermogen
6.	Deelneming PDENH	€ 6.600.000	4	4	Weerstandsvermogen
7.	Wateroverlast: natuurontwikkeling Texel	€ 1.048.000	4	4	Weerstandsvermogen
8.	Kosten opruimen afvalinrichting	€ 1.000.000	4	4	Weerstandsvermogen
	Externe risico's				
9.	Dividenduitkering	€ 1.825.000	6	4	Weerstandsvermogen

Gekwantificeerde risico's

Strategische risico's

1. Deelneming ROM
ROM InWest investeert in duurzame en innovatieve bedrijven of initiatieven in Noord-Holland. Omdat de ROM deels wordt gefinancierd met provinciale middelen, leiden de investeringen ook tot een financieel risico voor de provincie. De provincie is voor € 40 miljoen aandeelhouder in ROM InWest. Het totaalkapitaal van de ROM is circa € 160 miljoen. Bij het besluit tot deelname in de ROM (18 mei 2021) is er een risicopercentage van 30 procent opgenomen. Dit komt neer op een risico van maximaal € 12 miljoen. De ROM hanteert een 'waarderingstemplate' en heeft een 'valuation committee' om de investeringen te monitoren.

2. UAV-GC 2025 aansprakelijkheid 'overige indirecte schade'
Voor aannemingsovereenkomsten waarbij de provincie Noord-Holland de uitvoering en het ontwerp van het werk geïntegreerd uitvraagt, hanteert de provincie de Uniforme Administratieve Voorwaarden voor Geïntegreerde Contractvormen (UAV-GC). In januari 2025 is de herziene UAV-GC (UAV-GC 2025) door het kenniscentrum CROW gepubliceerd. Op 1 oktober 2025 heeft de directie van de provincie besloten de UAV-GC 2025 te implementeren in de provinciale contractstandaard. Onder UAV-GC 2025 is de provincie als opdrachtgever aan te spreken voor ‘overige indirecte schade’ die door een opdrachtnemer is veroorzaakt en wordt geleden door een derde, als die schade de drempel van 10 procent van de aanneemsom overschrijdt.
Om dit risico zoveel mogelijk te beheersen, is in de provinciale contractstandaard een aanvullende verduidelijking opgenomen. Die verduidelijking beschrijft onder welke voorwaarden de provincie in haar rol als opdrachtgever van projecten onder de UAV-GC 2025 kan worden aangesproken voor dergelijke ‘overige indirecte schade’. Verder volgt de provincie de jurisprudentie en casuïstiek bij andere opdrachtgevers. Bovendien zal zij indien nodig gespecialiseerde capaciteit inschakelen om verweer te kunnen voeren tegen eventuele vorderingen.
Het risico van overige indirecte schade kan doorlopend optreden, terwijl de kans dat dit gebeurt en het risicobedrag lastig vooraf zijn in te schatten. Daarom gaat de provincie ervan uit dat dit risico eens in de vijf jaar optreedt, waarbij de overige indirecte schade € 5 miljoen per keer bedraagt.

3. Verkeerde Wet milieubeheerprocedure en fouten bij Wabo-procedure
De uitvoering van vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH-taken) op grond van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht en daarop betrokken wetten ligt bij de omgevingsdiensten. Als mandaatgever is en blijft de provincie verantwoordelijk voor de vermogensrechtelijke gevolgen van de besluiten die deze diensten namens de provincie nemen. Fouten in de procedures kunnen leiden tot schadeclaims van bedrijven bij de provincie. Dit doet afbreuk aan het imago van de provincie. Schadeclaims kunnen oplopen tot een bedrag van circa € 3 miljoen.
De provincie heeft privaatrechtelijke overeenkomsten gesloten met de omgevingsdiensten over de eisen waaraan de vergunningverlening, het toezicht en de handhaving moeten voldoen. De aansprakelijkheid voor tekortkomingen in de uitvoering van de VTH-taken ligt tot het bedrag van de betreffende dienstverlening bij de omgevingsdiensten. Zij moeten voldoen aan de Verordening Kwaliteit VTH Omgevingsrecht.

4. Lening Pallas
De provincie Noord-Holland heeft in 2015 een lening verstrekt aan de Stichting Voorbereiding Pallas-reactor. De rechtsopvolger van deze stichting is vanaf medio 2025 de besloten vennootschap NRG Pallas B.V., een 100 procent staatsdeelneming. In een nog af te sluiten nieuwe leningovereenkomst wordt opgenomen dat de provincie in 2035 als eerste schuldeiser wordt afgelost. Er bestaat een risico dat de lening niet kan worden afgelost; dan wordt het openstaande bedrag niet terugbetaald.

De kans dat dit eenmalige risico optreedt, wordt gedurende de looptijd van de lening ingeschat op 20 procent. De beheersmaatregelen voor dit risico zijn:

- De provincie heeft een preferentie ten opzichte van andere schuldeisers.
- De Rijksoverheid heeft de financiering van de B.V. verzorgd.
- Er vindt periodiek overleg plaats met de enig aandeelhouder van de B.V., de minister van VWS.

5. Lening Nationaal Restauratiefonds
De provincie heeft geld uitgeleend aan het Nationaal Restauratiefonds (NRF) dat op zijn beurt geld leent aan eigenaren voor het herbestemmen, restaureren en verduurzamen van monumenten. Het risico bestaat dat de lening niet (volledig) wordt terugbetaald aan het NRF en in het verlengde daarvan aan de provincie. Om dit risico te beperken, toetst het NRF of de ontvangers van de leningen voldoende kredietwaardig zijn. Door hypothecaire leningen, met het monument als onderpand, verkrijgt het NRF voldoende zekerheid. Ook bekijkt het NRF in hoeverre daadwerkelijk voldoende zekerheid kan worden verkregen uit het te financieren onderpand. Het risico bedraagt maximaal € 9,1 miljoen.

6. Deelneming Participatiefonds Duurzame Economie Noord-Holland B.V. (PDENH)
Het PDENH investeert in duurzame en innovatieve bedrijven of initiatieven in Noord-Holland. Omdat het PDENH wordt gefinancierd met provinciale middelen, leiden de investeringen ook tot een financieel risico voor de provincie. De financiële risico's zijn relatief beperkt, omdat wordt geïnvesteerd in bedrijven die al op de markt actief zijn. Verder wordt als beheersmaatregel voor iedere investering een uitgebreid boekenonderzoek uitgevoerd. Ondanks dat het risico relatief beperkt is, gaat het in absolute zin om grote bedragen. Het aantal investeringen en het uitgezette kapitaal door het PDENH neemt in de toekomst verder toe. Voor de zekerheid is bij de berekening van het benodigde risicobedrag voor het PDENH uitgegaan van 10 procent van het geïnvesteerde vermogen. Dit bedrag dient ter dekking van onvoorziene risico's, in de vorm van (onvoorziene) faillissementen van ondernemingen waarin het fonds heeft geïnvesteerd. Waardering van participatie aan dit fonds verloopt in de jaarrekening via de post 'Financiële vaste activa'.

7. Wateroverlast: natuurontwikkeling Texel
Wateroverlast in polder Waalenburg heeft allereerst gevolgen voor de agrarische productie. In periodes van droogte kan verzilting optreden. Daardoor is de kans op botulisme in warme, droge zomers gering. Daarnaast zijn er voorzieningen waarmee altijd water kan worden in- of uitgelaten. De provincie blijft het waterpeil in polder Waalenburg tot en met 2030 monitoren en de resultaten met het hoogheemraadschap delen. Treedt er ondanks alle onderzoeken en maatregelen toch waterschade op, dan wordt gekeken wat daarvan de oorzaak is. Eventuele schade die voortvloeit uit direct aan het project toerekenbare gevolgen, wordt vergoed. Schade die niet het gevolg is van het project of daar niet aan kan worden toegerekend, valt hier dus buiten.

8. Kosten opruimen afvalinrichting
De provincie is het bevoegd gezag voor majeure risicobedrijven. Als dergelijke bedrijven in continuïteitsproblemen komen, dan is het denkbaar dat het bevoegd gezag de eventuele opruim- en saneringskosten moet dragen. Deze problemen kunnen bijvoorbeeld ontstaan door brand of wijzigingen in regelgeving, mogelijk met faillissement als gevolg. Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet wordt het mogelijk bij dergelijke risicobedrijven een financiële zekerheidsstelling te eisen. Hiervoor moet wel na de inwerkingtreding van de Omgevingswet de vergunning van de betreffende bedrijven worden geactualiseerd. Tot dat moment is de provincie verantwoordelijk voor dit risico. Het gaat om zo'n 145 bedrijven.

Externe risico's

9. Dividenduitkeringen
Jaarlijks ramen we de dividendinkomsten van een aantal deelnemingen. Deze mogelijke inkomsten zijn een risicopost, doordat pas na afloop van een boekjaar bij een deelneming blijkt of het verwachte positieve resultaat is behaald. De dividendinkomsten maken deel uit van de structurele dekkingsmiddelen. Daarom reserveert de provincie volgens besluitvorming van Provinciale Staten 25% van de inkomsten die voor dat jaar zijn geraamd als onderdeel van de algemene reserve. Door hetzelfde bedrag op te nemen in de risico-inventarisatie, wordt het risico afgedekt dat 25% van de geraamde dividenden niet wordt uitgekeerd. De impact van het risico beperkt de provincie door de dividendontvangsten voorzichtig te ramen. Daarnaast vinden jaarlijks diverse overleggen met de deelnemingen plaats. Hierbij worden de mogelijke risico's binnen de bedrijfsvoering besproken. Eventueel worden maatregelen genomen. Tenslotte kan in bepaalde gevallen de keuze worden gemaakt om dividend uit te keren uit winsten die in het verleden zijn behaald.

Niet–gekwantificeerde risico's

De hierboven genoemde risico's zijn inherent aan het type instrument dat de provincie toepast om doelen te realiseren. Denk hierbij aan leningen, deelnemingen en fondsen. Daarnaast zijn er financiële afspraken gemaakt en/of geldt wet- en regeling rondom aansprakelijkheid. Deze risico's zijn goed kwantificeerbaar.

De provincie heeft ook te maken met risico's rondom het te voeren beleid en risico's die van buiten komen. Deze risico's zijn minder goed definieerbaar en daardoor lastiger te kwantificeren. Toch is het de moeite waard om hier kort bij stil te staan.

Extreme weersomstandigheden
Het ontwerp van onze infrastructuur is gebaseerd op uitgangspunten voor een klimaat dat minder extreme situaties kent. Deze extreme situaties kunnen gevolgen hebben voor onze (water)wegen, bruggen, viaducten en dijken. Door het monitoren van het provinciaal areaal houden we deze risico's in beeld.

Cybersecurity & Informatiebeveiliging
Het aantal informatiebeveiligingsincidenten neemt wereldwijd elk jaar toe. De provincie moet er rekening mee houden dat zij getroffen wordt. Daarom richt de organisatie zich zowel op het voorkomen van beveiligingsincidenten als op het beperken van de impact wanneer deze zich voordoen. Het is daarom belangrijk om te voldoen aan de gestelde wet- en regelgeving en daar proactief invulling aan te geven. Dit vermindert de kans op en mogelijke impact van digitale incidenten. Als een incident zich voordoet, kan dit leiden tot verstoring van bedrijfsprocessen, hoge (herstel)kosten, reputatieschade en inbreuk op het vertrouwen in de overheid.

Hogere kwaliteitseisen assets
Aanscherping van wet- en regelgeving kan zorgen voor hogere kwaliteitseisen aan assets. Dit leidt in het geval van vervanging en/of onderhoud tot hogere investeringen en/of lasten.

Indexering bijdragen gemeenschappelijke regelingen
De provincie neemt deel aan verschillende gemeenschappelijke regelingen. Wanneer de indexering van de bijdragen aan deze regelingen hoger uitvalt dan eerder in de begroting is opgenomen, kan dit leiden tot hogere kosten. Deze indexering is vaak gebaseerd op ontwikkelingen zoals loonstijgingen (bijvoorbeeld cao-ontwikkelingen) en prijsinflatie van materiële kosten.

De timing en hoogte van deze indexeringen sluiten niet altijd aan op de provinciale planning- en controlcyclus, waardoor onverwachte stijgingen kunnen optreden. Daarnaast hebben ook andere deelnemende partijen binnen de gemeenschappelijke regeling instemmingsrecht over de begroting. Hierdoor is de provincie ook van andere deelnemers in het algemeen bestuur van de gemeenschappelijke regeling afhankelijk bij de besluitvorming over de hoogte van de deelnemersbijdragen.

Gevaarlijke stoffen in de bodem
Bij civiele werken moet de grond worden onderzocht op de aanwezigheid van gevaarlijke stoffen, zoals PFAS en andere verontreinigingen. Als de bodem meer schadelijke stoffen bevat dan de geldende normen toestaan, kan dit leiden tot extra maatregelen en vertraging in de uitvoering van projecten.

Verloop risico's

Om het verloop van de risico's inzichtelijk te maken, wordt het bruto-risicobedrag per categorie weergegeven in de volgorde van de begroting en jaarrekening.

Risico-inventarisatie (bruto x € 1.000)	Begroting 2025	Rekening 2024	Begroting 2026	Rekening 2025	Begroting 2027	Afname / toename*
Strategische risico's	€ 46.465	€ 90.171	€ 86.661	€ 89.799	€ 88.804	Afname
Externe risico's	€ 1.725	€ 4.642	€ 2.150	€ 3.375	€ 1.825	Afname
Overig niet-gekwantificeerd	PM	PM	PM	PM	PM	-
Bruto risicobedrag	€ 48.190	€ 94.813	€ 88.811	€ 93.174	€ 90.629	Afname

**ten opzichte van de meest recente inventarisatie bij de Jaarrekening 2025*

Ten opzichte van de jaarrekening 2025 (stand januari 2026) is het risicoprofiel bij de begroting 2027 (stand mei 2026) gedaald. Dit is met name toe te wijzen aan lagere geraamde dividendopbrengsten.

Berekening risico's

Bij de begroting en de jaarrekening wordt jaarlijks het actuele totale weerstandsvermogen (voor een periode van vier jaar) en het actuele incidentele weerstandsvermogen (voor een periode van één jaar) berekend. Om tot het weerstandsvermogen te komen, wordt de beschikbare weerstandscapaciteit vergeleken met de uitkomst van de simulatie van de risico's (benodigde weerstandscapaciteit). Het quotiënt van beide bedragen wordt het weerstandsvermogen genoemd. De totale bruto-omvang van deze risico's bedraagt € 90,6 miljoen (exclusief PM-posten). Op basis van de Monte-Carlosimulatie, een statistische rekenmethodiek, wordt een risicobedrag berekend waar de gevolgschade voor de termijn van één en vier jaar met 99 procent zekerheid onder zal vallen. Bij de begroting 2027 betreft dit risicobedrag € 66,4 miljoen (één jaar) en € 74,4 miljoen (vier jaar).

Berekening weerstandscapaciteit en weerstandsvermogen

Toelichting weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen en mogelijkheden waarover de provincie beschikt of kan beschikken om niet-begrote kosten te dekken. Bij weerstandscapaciteit wordt onderscheid gemaakt tussen incidentele en structurele weerstandscapaciteit.

De incidentele weerstandscapaciteit kan de provincie eenmalig inzetten om financiële tegenvallers op te vangen. De structurele weerstandscapaciteit kan terugkerend worden ingezet om financiële tegenvallers op te vangen.

Toelichting weerstandsvermogen

Het kengetal weerstandsvermogen drukt uit in welke mate de provincie in staat is om met financiële reserves risico's op te vangen. Het kengetal weerstandsvermogen wordt berekend door de totale (huidige) weerstandscapaciteit te delen door de hoogte van de risico's over een periode van één jaar (incidentele

weerstandsvermogen) of vier jaar (structureel weerstandsvermogen). De norm voor het minimaal aan te houden weerstandsvermogen bedraagt 1. Als ondanks genomen beheersmaatregelen het totale of het incidentele weerstandsvermogen lager wordt dan 1, dan doen Gedeputeerde Staten financiële voorstellen om het weerstandsvermogen weer terug te brengen tot het minimale niveau. Daarnaast kent de Financiële verordening de norm om de algemene reserve op minimaal 25 procent van de structurele algemene dekkingsmiddelen te houden. Deze structurele algemene dekkingsmiddelen worden verder toegelicht in beleidsdoel 7.1.

Incidenteel weerstandsvermogen

Berekening incidentele weerstandscapaciteit (in miljoenen €)	Begroting 2027
Algemene reserve	238
Onvoorzien (huidig boekjaar)	–
Totaal incidentele capaciteit	**238**
Berekende risico's voor 1 jaar	66,4
Kengetal Weerstandsvermogen voor 1 jaar	**3,6**

Totale weerstandsvermogen

Berekening weerstandscapaciteit (in miljoenen €)	Begroting 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030	Totaal
Algemene reserve	238				238
Onvoorzien (huidig boekjaar)	–				–
Totaal incidentele capaciteit	238	–	–	–	238
Onbenutte belastingcapaciteit		300,1	303,1	306,1	909,3
Onvoorzien (komend boekjaar)		–	–	–	–
Meerjarenbegrotingsruimte		–	–	–	–
Totale structurele capaciteit	–	**300,1**	**303,1**	**306,1**	**909,3**
Totale weerstandscapaciteit					1147,3
Berekende risico's voor 4 jaar					74,4
Kengetal Weerstandsvermogen voor 4 jaar					**15,4**

Uit voorgaand overzicht blijkt dat het berekende weerstandsvermogen op basis van de incidentele capaciteit 3,6 bedraagt (dit was 2,7 bij de jaarrekening 2025). Voor een periode van vier jaar bedraagt het weerstandsvermogen 15,4 (dit was 15,0 bij de jaarrekening 2025). Deze toename komt door de stortingen in de Algemene reserve. Zowel het incidentele als structurele weerstandsvermogen valt hoger uit dan 1. Dit betekent dat in beide gevallen het totale weerstandsvermogen groter is dan de hoogte van de risico's.

3.3 Onderhoud kapitaalgoederen

Algemeen

Het verbeteren en beheren van de (provinciale) infrastructuur zijn kerntaken van de provincie. De provincie is eigenaar en wegbeheerder van ongeveer 607 km wegen, 60 km busbanen en 253 km vaarwegen. Langs een groot deel van deze N-wegen liggen fietspaden (circa 351 km) die eigendom van de provincie zijn. Op deze infrastructuur beheert de provincie een groot deel van haar (ongeveer) 630 kunstwerken, zoals bruggen, sluizen, tunnels en ecoducten, DVM-systemen (dynamisch verkeersmanagement), een verkeers-, tunnel- en brugbediencentrale en dertien gebouwen (waarvan vier huur). Onderdeel van de beheertaak is de wettelijke zorgplicht en provinciale ambitie om de kapitaalgoederen volgens afgesproken kwaliteitseisen in stand te houden door onderhoud en vervanging. Hiermee houdt de provincie de functionaliteit en de kwaliteit van deze kapitaalgoederen op peil en wordt kapitaalvernietiging voorkomen.

Infrastructuur

De instandhouding van de provinciale infrastructuur legt een groot beslag op de provinciale begroting. Hierdoor is de behoefte ontstaan om de infrastructuur professioneler, doelmatiger en efficiënter in stand te houden.

De provincie gaat in 2027 verder met de ontwikkeling van het assetmanagement. Het beheer van de provinciale assets wordt verder in lijn gebracht met de provinciebrede doelstellingen. Thema's die aandacht blijven krijgen, zijn duurzaamheid, biodiversiteit, klimaatverandering, stikstofproblematiek, energieverbruik, digitalisering en innovatie. Voor deze thema's wordt via pilotprojecten geleerd, bijgestuurd en gehandeld op basis van de opgedane ervaringen. We maken altijd een afweging tussen de prestaties, risico's en kosten.

Het bestuurlijk vastgesteld kwaliteitsniveau voor het functioneren van het areaal is leidend. De systematiek is gebaseerd op de landelijke afspraken. Dit alles is vastgelegd in de 'Nota Infrastructurele Kapitaalgoederen' (NIKG).

De afweging over beleidswijzigingen, trends en ontwikkelingen, zoals omschreven in de NIKG, wordt (jaarlijks) bij de Kaderbrief gemaakt.

Type areaal	Bestuurlijk vastgesteld kwaliteitsniveau
Stroomwegen	B
Overige wegen	C
Fietspaden	B
Milieuaspecten bij wegbeheer	B
Vrij liggende busbanen	B
Haltes/stations hoogwaardig openbaar vervoer (HOV)	B
Vaarwegen / oevers	D

Programmering Onderhoud

Alle maatregelen aan het infrastructurele areaal worden begroot en in de 'Provinciale Programmaplanning Infrastructuur' opgenomen, zodat gestuurd kan worden op de voortgang in de studiefase. Bestuurlijk wordt een doorkijk van het infrastructurele programma vastgelegd in het 'integraal Meerjarenprogramma Infrastructuur' (iMPI).

Het iMPI geeft onder andere aan welke (vervangings)investeringen noodzakelijk zijn. De kredieten hiervan worden met de behandeling van de begroting aangevraagd en door Provinciale Staten beschikbaar gesteld.

Het vast en variabel onderhoud is in uitvoering bij een gebiedscontractant. Deze gebiedscontractant is zelf verantwoordelijk voor het inplannen van de uitvoering. Bijna al het variabel onderhoud voor de gebieden met een gebiedscontract wordt geprogrammeerd door de gebiedsaannemer binnen de vaste jaarlijkse contractprijs.

Het beheer wordt gebiedsgericht uitgevoerd. Een belangrijk instrument hierin zijn de gebiedscontracten, waarbij het vast en variabel onderhoud van het areaal naar de markt is gebracht. Daarnaast zijn er ook aspecten van het onderhoud die moeilijk passen in een gebiedscontract en waarvan het efficiënter is om deze centraal te beleggen, zoals centrale brugbediening, dynamisch verkeersmanagement (DVM) en gladheidscoördinatie.

In 2027 gaat de provincie verder met het aanbestedingstraject voor de nieuwe onderhoudscontracten die de huidige gebiedscontracten vervangen. Voor de nieuwe onderhoudscontracten wordt in de toekomst gekeken of het variabel onderhoud past binnen de nieuwe contracten. Naar verwachting zullen de kosten van het onderhoud (door veroudering van het areaal) in totaal duurder worden. Hiervoor zal in de toekomst ruimte in de begroting moeten worden gezocht om aan het kwaliteitsniveau te kunnen blijven handhaven.

Gebouwen

De provincie Noord-Holland heeft verschillende panden in beheer. De meeste panden zijn in gebruik voor de huisvesting van medewerkers en/of opslag van eigendommen. Het onderhoud aan de panden voor 2027 kan als volgt worden ingedeeld.|

- Vast onderhoud; het contractueel afgesproken onderhoud
- Variabel onderhoud; niet geplande onderhoudswerkzaamheden
- Storingen; de kosten die samenhangen met het oplossen van storingen (niet gepland).

Voor al het onderhoud aan de panden Houtplein 33, Dreef 1 & 3, Paviljoen Welgelegen, huis van Hilde en de fractiehuizen is in 2023 een nieuw 'maincontract' afgesloten, op basis van een prestatiecontract. Dit houdt één contract in, voor het onderhoud aan alle technische disciplines, waaronder bouwkunde, verwarming, lucht en elektrotechniek. De scoop van het contract is ook uitgebreid met keukentechniek en legionella beheer.

Vast onderhoud

Voor het vast onderhoud werken wij met contractuele afspraken en een meerjarenonderhoudsplan. Dit meerjarenonderhoudsplan bevat het planmatig onderhoud van de panden en het contractueel afgesproken onderhoud om de panden in stand te houden.

In 2027 zal onder andere onderhoud worden uitgevoerd aan de lucht behandelkasten, het schilderwerk aan Paviljoen Welgelegen in combinatie met de verduurzaming van het pand en de beveiligingsinstallatie Dreef 3.

Variabel onderhoud

Het variabel onderhoud beslaat het noodzakelijke onderhoudswerkzaamheden die niet vooraf gepland zijn of contractueel zijn vastgelegd.

Storingen

Onder storingen vallen alle werkzaamheden voor het oplossen van storingen. Deze zijn niet gepland en worden opgelost binnen het maincontract. De kosten van storingen vallen onder het variabel onderhoud.

Beheer en onderhoud meerjarig gepland (x € 1 miljoen)

Beheer en onderhoud meerjarig (wegen)	2027	2028	2029	2030
A. Groot onderhoud gepland	€ 22.552.000	€ 22.258.000	€ 18.526.000	€ 18.302.000
B. Projecten reserve kap. lasten VIK v/h Res. GO	€ 4.230.000	€ 4.589.000	€ 5.028.000	€ 5.031.000
C. Vast onderhoud wegen	€ 1.648.000	€ 1.648.000	€ 1.648.000	€ 1.648.000
D. Gebiedscontracten (GBC1 t/m GBC7)	€ 36.464.000	€ 36.805.750	€ 37.235.750	€ 37.621.500
E. Tunnels	€ 7.142.000	€ 7.142.000	€ 7.142.000	€ 7.443.000
F. DVM-areaal wegen	-€ 2.636.000	-€ 2.636.000	-€ 2.636.000	-€ 2.636.000
G. Planmatig onderhoud gebouwen	€ 1.067.386	€ 1.110.505	€ 1.155.780	€ 1.203.319
H. Correctief onderhoud gebouwen	€ 1.410.000	€ 2.668.000	€ 3.525.000	€ 1.725.000
Totaal onderhoud kapitaalgoederen	**€ 71.877.386**	**€ 73.585.255**	**€ 71.624.530**	**€ 70.337.819**

Beheer en onderhoud meerjarig gepland (vaarwegen)	2027	2028	2029	2030
A. Variabel onderhoud vaarwegen	€ 2.600.000	€ 2.500.000	€ 2.500.000	€ 2.500.000
B. Beheer vaarwegen	€ 90.000	€ 1.060.000	€ 60.000	€ 60.000
C. Vast onderhoud vaarwegen	€ 1.211.000	€ 454.000	€ 554.000	€ 554.000
D. Gebiedscontracten (GBC1/GBC7)	€ 4.600.000	€ 4.650.000	€ 4.700.000	€ 4.750.000
E. DVM areaal vaarwegen	€ 5.066.849	€ 4.070.063	€ 3.223.372	€ 2.817.344
Totaal onderhoud kapitaalgoederen	**€ 13.567.849**	**€ 12.734.063**	**€ 11.037.372**	**€ 10.681.344**

3.4 Bedrijfsvoering

Personeel

De geraamde kosten voor capaciteit zijn gebaseerd op ramingen van de personele capaciteit (eigen personeel en inhuur) die nodig is om de opgaven uit te voeren, inclusief persoonsgebonden kosten, zoals reis- en opleidingskosten. De capaciteitskosten worden via een verdeelsleutel op basis van werkprogramma's toegerekend aan de programma's en aan de investeringskredieten.

Bedrijfsvoeringsprocessen

Het programma 'Bedrijfsvoeringssysteem' (BVS) vervangt SAP ECC en realiseert uiterlijk per 1 januari 2028 een modern, toekomstbestendig systeem voor onder andere HR, financiën en inkoop, gebaseerd op zoveel mogelijk standaard SaaS-oplossingen (software as a service).

De uitvoering ligt op koers. In 2027 staat de livegang van het HR- en salarissysteem centraal, evenals de verdere implementatie van de oplossingen voor financiën en inkoop richting de geplande livegang in 2028. Tegelijk vragen met name de realisatie van koppelingen en procesvernieuwing blijvende aandacht.

Het programma heeft grote impact op de organisatie en raakt kritieke processen, zoals salarisbetaling en factuurafhandeling. Daarom wordt strak gestuurd op continuïteit, standaardisatie en risicobeheersing.

De totale investeringskosten voor het programma bedragen circa € 17,6 miljoen (2025–2028) en zijn opgenomen in de meerjarenbegroting. Het programma ligt financieel op koers; uitgangspunt is dat de structurele kosten na implementatie niet toenemen, met tijdelijke dubbele kosten in de overgangsfase.

ICT

In de afgelopen jaren heeft de provincie Noord-Holland haar ICT-basisdiensten, waaronder de digitale werkplek, telefonie, samenwerkingsdiensten en het onderliggende ICT-beheer, vernieuwd en toekomstbestendig ingericht. In 2027 ligt de focus op het verder optimaliseren van deze dienstverlening en het borgen van een stabiele, veilige en betrouwbare digitale infrastructuur. De migratie van applicaties naar de nieuwe beheeromgeving is afgerond en de nieuwe beheer- en netwerkcontracten zijn volledig operationeel.

Daarnaast werkt de provincie verder aan het versterken van haar digitale autonomie. In 2027 wordt uitvoering gegeven aan de strategie om stapsgewijs minder afhankelijk te worden van individuele ICT-leveranciers en in het bijzonder van grote buitenlandse technologiebedrijven. Daarbij wordt ingezet op het vergroten van de regie op data, systemen en dienstverlening, zodat de provincie haar digitale weerbaarheid versterkt en meer flexibiliteit behoudt bij toekomstige keuzes in de ICT-voorziening.

E-dienstverlening

Vanuit Nederland en Europa komt er steeds meer wetgeving over digitale dienstverlening, waaraan de provincie moet voldoen. Bijvoorbeeld op het gebied van digitalisering, security en toegankelijkheid. Vanuit een programma e-Dienstverlening dragen we er zorg voor dat de provincie Noord-Holland voldoet aan deze wetgeving. In 2027 zal een aantal wetten verder worden geïmplementeerd.

AI- en datastrategie

Het document 'Werk maken van data en AI' benoemt de uitgangspunten voor verantwoorde inzet van data en artificiële intelligentie (AI) door de provincie Noord-Holland voor de periode 2026–2027. Het beschrijft

de waarden en wet- en regelgeving die richting geven aan de keuzes van de provincie, maakt duidelijk waarvoor data en AI wel en niet worden ingezet en schetst het fundament van mensen, data en IT dat daarvoor wordt gebouwd.

Concrete onderwerpen voor 2027 zijn onder meer de bouw van een veilige en flexibele data- en AI-infrastructuur, aansluiting op nationale datastandaarden en -initiatieven, de ontwikkeling van kennis en vaardigheden van medewerkers en het verminderen van leveranciersafhankelijkheid.

Informatiebeveiliging en privacy

Informatiebeveiliging en privacy blijven onverminderd essentieel voor een veilige, betrouwbare en weerbare organisatie. Door de groeiende afhankelijkheid van digitale systemen en gegevens neemt ook het belang van digitale weerbaarheid verder toe. Technologische en geopolitieke ontwikkelingen, een veranderend dreigingsbeeld en strengere eisen aan informatiebeheer vragen om een organisatie die informatiebeveiliging en privacy aantoonbaar op orde heeft.

In 2027 ligt de nadruk daarom op het verder versterken van het fundament van informatiebeveiliging en privacy. We investeren in de implementatie en doorontwikkeling van het Information Security Management System (ISMS), zodat risico's, beheersmaatregelen en opvolging structureel en organisatie breed inzichtelijk worden. Hiermee werken we aan een duurzaam en aantoonbaar volwassen beveiligingsniveau en brengen we ons digitale 'huis' op orde.

Daarnaast blijven we inzetten op bewustwording en preventieve maatregelen, zoals trainingen voor alle medewerkers en bestuur, en het versterken van basisbeveiliging. Tegelijkertijd besteden we nadrukkelijk aandacht aan de situatie waarin ondanks alle maatregelen toch incidenten ontstaan. We versterken daarom de inrichting van processen rondom incidentmanagement, continuïteit en herstel, zodat de organisatie ook in geval van verstoringen snel en beheerst kan handelen en de continuïteit van dienstverlening geborgd blijft.

Rechtmatigheidsverklaring

Sinds de jaarstukken 2023 geeft het college van Gedeputeerde Staten zelfstandig een rechtmatigheidsverantwoording af. De organisatie is hiervoor toegerust met een goed ingerichte en werkende (verbijzonderde) interne controlefunctie. Naast deze interne controle voor de rechtmatigheidsverantwoording bij de jaarstukken, vinden in 2027 ook tussentijdse planmatige periodieke controle plaats.

Het afleggen van een rechtmatigheidsverantwoording door het college bij de jaarstukken is conform landelijke regelgeving. Deze rechtmatigheidsverantwoording geeft aan in hoeverre de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties, rechtmatig tot stand zijn gekomen. Dit houdt in dat deze in overeenstemming zijn met de door de Provinciale Staten vastgestelde kaders, zoals de begroting en provinciale verordeningen, en met bepalingen in de relevante wet- en regelgeving. De externe accountant controleert de jaarrekening en geeft daar door de controleverklaring een oordeel over. Op 8 december 2025 hebben Provinciale Staten de 'Beleidsnota rechtmatigheid 2023–2026', inclusief tweede wijziging, vastgesteld.

In het kader van de rechtmatigheidsverantwoording dient het college ook een uitspraak te doen in hoeverre misbruik en oneigenlijk gebruik wordt voorkomen en bestreden en of de getroffen maatregelen werken.

Sturing en beheersing

De provincie Noord-Holland werkt continu aan een effectieve en transparante sturing en beheersing van haar organisatie. Door middel van de Planning- en Controlcyclus, risicomanagement, capaciteitssturing en periodieke monitoring van prestaties en middelen wordt gestuurd op het realiseren van bestuurlijke doelen

binnen de beschikbare financiële en personele kaders. In 2027 wordt verder gewerkt aan het versterken van de samenhang tussen beleidsdoelen, capaciteit, financiën en resultaten, zodat de organisatie beter in staat is om tijdig bij te sturen en verantwoording af te leggen over de bereikte maatschappelijke effecten.

Kosten bedrijfsvoering en actualisatie capaciteitskosten

De kosten voor bedrijfsvoering bestaan uit capaciteitskosten voor bedrijfsvoering (personele kosten van eigen medewerkers en externe inhuur) en materiële kosten zoals huisvesting en ICT.

Voor de bepaling van personele overhead gaan we uit van de functies zoals genoemd in de notitie Overhead van de commissie BBV, aangevuld met een aantal interne uitgangspunten. Hierin is voor specifieke functies in lijn met de uitgangspunten van de BBV-notitie vastgelegd, of deze tot overhead of tot programmakosten behoren.

Materiële kosten voor bedrijfsvoering worden voor het overgrote deel gerekend tot de overhead. Dit zijn bijvoorbeeld het onderhoud aan de panden, schoonmaak, beveiliging, catering en kosten van informatisering.

Er worden geen overheadkosten aan investeringen toegerekend. Dat geldt zowel voor personele kosten als voor materiële kosten.

Een deel van de materiële en personele kosten wordt gedekt uit reserves. Het betreft de reserves Huisvesting en Bedrijfsvoering.

Deze kosten worden toegelicht in de programmabegroting onder programma 7, onderdeel overhead. Daar zijn ook de kosten die gerekend worden tot overhead toegelicht.

Kosten van overhead

Bedragen * € 1 miljoen	2026	2027	2028	2029	2030
Capaciteit	70,3	72,8	68,8	68,9	68,9
Materiële kosten	44,5	45,4	43,8	38,1	39,0
Totaal	114,8	118,2	112,7	106,9	107,9

Van deze kosten wordt een deel gedekt uit de reserves bedrijfsvoering en huisvesting. Zie hiervoor ook de toelichting onder programma 7.2.

Toerekening van capaciteitskosten aan programma's en investeringen

Bedragen in € miljoen	2026		2027		2028		2029		2030	
	€	%	€	%	€	%	€	%	€	%
1. Bestuur	11,2	6,4%	12,0	6,9%	11,4	6,8%	11,4	6,8%	11,4	6,8%
2. Klimaat en gezonde leefomgeving	9,9	5,7%	7,5	4,3%	7,3	4,4%	7,3	4,4%	7,3	4,4%
3. Ruimte en Wonen	10,2	5,8%	10,5	6,1%	10,1	6,1%	10,1	6,1%	10,1	6,1%
4. Bereikbaarheid	34,6	19,8%	33,5	19,4%	33,2	19,9%	33,2	19,9%	33,2	19,9%
5. Natuur en landelijk gebied	15,2	8,7%	15,0	8,7%	14,7	8,8%	14,7	8,8%	14,7	8,8%
6. Economie, leefbaarheid en cultuur	6,0	3,4%	6,5	3,8%	6,3	3,8%	6,3	3,8%	6,3	3,8%
7. Algemene middelen en organisatie	74,8	42,8%	76,3	44,2%	72,3	43,4%	72,3	43,4%	72,3	43,4%
Investeringen (kredieten)	13,0	7,4%	11,5	6,7%	11,4	6,8%	11,4	6,8%	11,4	6,8%
Totaal capaciteitskosten	**174,9**	**100%**	**172,8**	**100%**	**166,7**	**100%**	**166,7**	**100%**	**166,7**	**100%**

Verschilverklaring met de begroting 2025, jaarschijf 2026

Bedragen in € 1.000	Jaarschijf 2027 in de begroting 2026	Indexering (cao)	Verhoging capaciteit uit programmabudget	Kaderbrief	Actualisatie toerekening	Begroting 2027
1. Bestuur	10.696	0	248	81	975	12.000
2. Klimaat en gezonde leefomgeving	7.592	0	2137	117	-2.313	7.533
3. Ruimte en Wonen	9.669	0	0	79	713	10.461
4. Bereikbaarheid	33.248	0	0	1.264	-1.068	33.444
5. Natuur en landelijk gebied	12.853	0	1398	1.659	-864	15.046
6. Economie, leefbaarheid en cultuur	5.810	0	0	48	655	6.513
7. Algemene middelen en organisatie	67.659	2.973	340	3.472	1902	76.346
Investeringen (kredieten)	12.982	0		0	-1513	11.469
Eindtotaal	160.509	2.973	4.123	6.720	-1.513	172.812

3.5 Wet open overheid

Algemeen

De provincie zet in 2027 de verdere implementatie en borging van de Wet open overheid (Woo) voort. De processen voor actieve en passieve openbaarmaking zijn in de afgelopen jaren verder ontwikkeld en worden in 2027 bestendigd en waar nodig geoptimaliseerd. De uitvoering van de Woo vraagt blijvende aandacht voor een robuuste informatievoorziening, juridische zorgvuldigheid en digitale toegankelijkheid.

In 2027 blijft de capaciteit gelijk en wordt kennis op peil gehouden via trainingen, met blijvende focus op goed contact met verzoekers voor een passende, waar mogelijk een informele afhandeling.

De gefaseerde invoering van de verplichte openbaarmaking van Woo-informatiecategorieën (in tranches) staat onder druk door technische uitdagingen bij de generieke Woo-voorziening (GWV), de landelijke voorziening. Deze hebben invloed op de planning van tweede tranche en de volgende tranches. Omdat de GWV nog niet gereed is en er een vertraging is in de ontwikkeling, is de inwerkingtreding van de volgende tranche van de Woo uitgesteld. Ondanks de vertraging blijft de provincie zich in 2027 inzetten om zoveel mogelijk verplichte documenten en informatie uit eigen beweging actief openbaar te maken via de eigen kanalen. Het Rijk stelt hiervoor voorlopig middelen beschikbaar.

Om informatie voor iedereen digitaal toegankelijk te maken, werkt het Woo-team samen met de adviseur digitale toegankelijkheid. Dit is belangrijk voor mensen met een visuele, auditieve, motorische of cognitieve beperking, maar ook voor mensen met een tijdelijke beperking, zoals een gebroken arm of slecht internet.

Daarnaast blijft de provincie investeren in goed informatiebeheer als randvoorwaarde voor een transparante overheid. In 2027 ligt de focus op het verder verbeteren van de kwaliteit van dossiervorming en archivering, onder andere binnen SharePoint-omgevingen. Belangrijke aandachtspunten daarbij zijn de kwaliteit van metadata op documenten en trainingen over informatiebeheer. Informatie wordt hierdoor beter vindbaar, volledig, betrouwbaar en toegankelijk.

Ter ondersteuning van de uitvoering van de Woo zet de provincie in op de verdere toepassing van slimme technologieën, zoals het geautomatiseerd doorzoeken en analyseren van documentverzamelingen. Dit draagt bij aan een efficiëntere afhandeling van Woo-verzoeken en een verdere verlaging van de doorlooptijden.

3.6 Verbonden partijen

Algemeen

Verbonden partijen zijn privaat- of publiekrechtelijke organisaties waarin de provincie een bestuurlijk en financieel belang heeft. Een financieel belang bestaat uit een bedrag dat de provincie ter beschikking heeft gesteld en niet kan verhalen als de verbonden partij failliet gaat. Het kan ook gaan om een bedrag waarvoor de provincie aansprakelijk is als de verbonden partij de verplichtingen niet nakomt. Onder een bestuurlijk belang wordt verstaan: zeggenschap door vertegenwoordiging in het bestuur of door stemrecht.

De verbonden partijen van de provincie Noord-Holland bestaan uit de provinciale deelnemingen (A), de gemeenschappelijke regelingen waaraan de provincie deelneemt (B) en een aantal overige rechtspersonen met een voor de provincie financieel en bestuurlijk belang (C).

A. Deelnemingen

Naar hun aard kunnen deelnemingen worden onderscheiden in de categorieën: (voormalige) nutsbedrijven, regionale ontwikkelingsmaatschappijen, beleggingen en overige.

De deelnemingen in de (voormalige) nutsbedrijven (PWN, Alliander, Afvalzorg) zijn historisch ontstaan. Regelmatig beoordeelt de provincie of aanhouding ervan nog een provinciaal belang dient.

Voor de participaties in ontwikkelingsvennootschappen (SADC en PolanenPark) gelden sociaaleconomische redenen en motieven vanuit ruimtelijke ordening. Zolang de doelstelling van de betreffende ontwikkelingsmaatschappij actueel is, blijft de provincie in principe deelnemen. Tenzij nieuwe ontwikkelingen tot andere keuzes leiden.

De deelnemingen met een beleggingskarakter in de Bank Nederlandse Gemeenten en de Nederlandse Waterschapsbank dienen geen direct provinciaal belang, maar worden aangehouden vanwege het geringe risico en het hoge rendement.

Recreatie Noord-Holland is een uitvoeringsorganisatie waarin de provincie deelneemt. Deze organisatie beheert en onderhoudt gebieden van een aantal recreatieschappen.

De provincie neemt deel in vier fondsen (PDENH, INH, ROM InWest en LSFA). Deze fondsen zijn actief op het gebied van duurzaamheid, innovatieve bedrijven en life sciences.

B. Gemeenschappelijke regelingen

De provincie is actief in een aantal recreatieschappen in het kader van landschapsbeheer en het creëren van recreatievoorzieningen.

De Randstedelijke Rekenkamer is een gemeenschappelijke regeling en oefent voor de provincies Flevoland, Utrecht, Zuid-Holland en Noord-Holland de wettelijk verplichte rekenkamerfunctie uit.

Het openbaar lichaam Waddenfonds is een gemeenschappelijke regeling tussen de provincies Noord-Holland, Groningen en Fryslân.

De gemeenschappelijke regeling siteholderschap werelderfgoed Hollandse Waterlinies is een gemeenschappelijke regeling tussen de provincies Noord-Holland, Utrecht, Gelderland en Noord-Brabant.

De provincie neemt deel in vier omgevingsdiensten. Dat betreft gemeenschappelijke regelingen tussen de provincie en een aantal gemeenten in Noord-Holland. De Omgevingsdienst Flevoland & Gooi en

Vechtstreek is een gemeenschappelijke regeling tussen de provincies Noord-Holland en Flevoland en een aantal gemeenten in beide provincies.

C. Overige verbonden partijen

De provincie is lid van de vereniging Interprovinciaal Overleg (IPO). Deze samenwerking optimaliseert de condities waaronder provincies werken en stimuleert provinciale vernieuwingsprocessen.

De provincie is lid van de coöperatieve vereniging samenwerkingsverband DOVA. Deze vereniging behartigt de belangen op het gebied van openbaar vervoer.

De provincie is betrokken bij een tweetal stichtingen. Deze worden als verbonden partij opgenomen als door de provincie een bestuurder wordt benoemd en er sprake is van jaarlijkse financiële bijdragen. Daarmee wordt een ruime invulling gegeven aan de definitie van verbonden partijen.

Het gaat hierbij om de volgende stichtingen:

- Stichting Projectbureau Masterplan Noordzeekanaalgebied,
- Stichting Administratiekantoor Aandelen Zeehaven IJmuiden.

Het fonds Nazorg gesloten stortplaatsen provincie Noord-Holland is op grond van de Wet milieubeheer tot stand gekomen als publiekrechtelijk rechtspersoon. Doel is het beheren van de gelden in het fonds. Hiermee betalen we de kosten van de eeuwigdurende nazorg van gesloten stortplaatsen.

Sturen op bijdrage aan provinciale doelen

De provincie stuurt actief op de bijdrage van een verbonden partij aan de provinciale doelen. De beleidsmatige afweging of voortzetting van participatie in bestaande verbonden partijen wenselijk is, komt aan de orde bij de vierjaarlijkse evaluatie van de verbonden partij. Naast (her)definiëring van het publieke belang wordt voor elke verbonden partij getoetst of deze bijdraagt aan de provinciale beleidsdoelstellingen. Dit gebeurt zowel bij het aangaan van de verbintenis als bij de periodieke evaluatie. Vanuit bedrijfseconomisch perspectief wordt beoordeeld of de bedrijfsvoering van de verbonden partij voldoende zakelijk is. In alle gevallen maakt de provincie periodiek de beleidsmatige afweging om betrokken te blijven of te zijn bij activiteiten van de verbonden partij.

Invulling aandeelhouders- en commissarisrol

De belangen van de provincie bij de deelnemingen worden primair via de aandeelhoudersrol behartigd. Deze rol is geplaatst in de portefeuille van de gedeputeerde die ook belast is met het beleidsveld. Voor het benodigde contact met de belangrijkste deelnemingen houden de portefeuillehouder en bestuurders van de onderneming elk jaar verschillende afstemmingsoverleggen.

Informatie over de overige aspecten van de invulling van de aandeelhoudersrol vindt u in de ‘Kadernota Verbonden partijen 2020’.

Relevante ontwikkelingen verbonden partijen

De volgende wijzigingen vonden de afgelopen periode plaats op het gebied van de verbonden partijen:

- Bij het Recreatieschap Alkmaarder- en Uitgeestermeer vond in 2019 een duikongeval plaats. Hieruit volgde een schadeclaim. Bij de jaarrekening 2025 van de provincie is er een voorziening opgenomen om de provinciale bijdrage verplichting bij eventuele tekorten als gevolg van deze claim te kunnen voldoen. De afhandeling van de schadeclaim loopt nog door.

- Daarnaast heeft het bestuur van het Recreatieschap Alkmaarder- en Uitgeestermeer op 16 april 2025 besloten te onderzoeken wat de effecten zijn van het opheffen van het recreatieschap. Wanneer het bestuur daadwerkelijk het voorgenomen besluit neemt tot opheffing, worden de raden en staten van haar deelnemers gevraagd om een zienswijze.

- De evaluatie van de verbonden partijen is afgerond en wordt er gewerkt aan een nieuwe 'Kadernota Verbonden Partijen' waarin de voorgestelde aanpassingen uit de evaluatie worden overgenomen die in het najaar van 2026 worden voorgelegd aan Provinciale Staten.

Lasten

De lasten voor de verbonden partijen staan in de verschillende programma's. De lasten (rentelasten) voor de deelnemingen in SADC en Zeehaven IJmuiden staan in programma 6 'Economie, leefbaarheid en cultuur' onder beleidsdoel 6.3.

De bijdragen aan de recreatieschappen zijn opgenomen in programma 5 onder beleidsdoel 5.2. De bijdragen aan de omgevingsdiensten staan onder beleidsdoel 2.2. De bijdragen van de provincie aan het Interprovinciaal Overleg (IPO) zijn verdeeld over de programma's op basis van de kerntaak waarvoor het IPO deze middelen inzet.

Inkomsten

In 2025 heeft de provincie Noord-Holland tot op heden € 11,2 miljoen aan dividend ontvangen. Zie hiervoor het overzicht van de ontvangen bedragen per deelneming. In 2026 verwacht de provincie € 10,8 miljoen aan dividenden. Voor 2027 raamt de provincie de te ontvangen dividenden op circa € 7,3 miljoen. De ontvangen dividenden gebruikt de provincie als algemeen dekkingsmiddel.

Leningen en garantstellingen verstrekt aan verbonden partijen

Aan een aantal provinciale verbonden partijen heeft de provincie bij oprichting of bij een latere financieringsbehoefte leningen dan wel garanties verstrekt. Hier volgt een overzicht:

- Voor het Polanenpark staat de provincie garant voor het rekeningcourantsaldo bij de BNG (€ 0,3 miljoen). De provincie is 50 procent aandeelhouder, hetgeen betekent een garantstelling van afgerond maximaal € 0,2 miljoen. In 2025 is hier geen aanspraak op gemaakt.

- Aan Zeehaven IJmuiden heeft de provincie in 2011 een lening verstrekt van € 0,6 miljoen. Deze lening is in 2021 verlengd tot 2026.

- Aan de Stichting Voorbereiding Pallas-reactor verleende de provincie een subsidie in de vorm van een rentedragende geldlening van € 40 miljoen voor de activiteiten in de voorbereidingsfase van de Pallas-reactor.

- De provincie verstrekte in december 2021 een converteerbare lening van € 55 miljoen aan Alliander voor de oplopende investeringen in de energietransitie.

- De provincie verstrekte in december 2023 een lening van € 5 miljoen aan Het Innovatiefonds Noord-Holland B.V. voor de uitvoering van de Vroege Fase Financiering Noord-Holland. In 2025 is de derde en laatste tranche verstrekt aan het fonds.

- In maart 2026 heeft de provincie een lening van € 2,5 miljoen verstrekt aan het Innovatiefonds Noord-Holland B.V. voor de uitvoering van de Vroege Fase Financiering Noord-Holland deel II.

Risico's verbonden aan verbonden partijen

De financiële risico’s gerelateerd aan verbonden partijen zijn als volgt (zie ook de paragraaf 'Weerstandsvermogen en risicobeheersing'):

Gestort aandelenkapitaal bij deelnemingen

Een aandeelhouder in een vennootschap (deelneming) heeft een bedrag betaald voor de aandelen. Als de vennootschap slechte resultaten behaalt, kan sprake zijn van (gedeeltelijk) verlies van dit bedrag. Dit moet dan op de provinciale balans worden gecorrigeerd.

Dividendopbrengsten van deelnemingen

Als een deelneming winst behaalt, kan een deel ervan als dividend worden uitgekeerd aan de aandeelhouders. Deze dividenden zijn onzeker, doordat pas na afloop van een boekjaar blijkt of het verwachte resultaat is behaald.

De provincie dekt in het weerstandsvermogen het risico af dat 25 procent van het verwachte dividend niet wordt uitgekeerd. Dit risico is in de paragraaf 'Weerstandsvermogen en risicobeheersing' opgenomen als ‘risico’s verbonden partijen’.

Overzicht verbonden partijen

Deelneming

1	Alliander N.V.			
			2024	2025
Vestigingsplaats	Arnhem	Eigen vermogen	€ 6.038.000.000	€ 6.203.000.000
Nominale waarde aandelen	€ 62.654.400	Vreemd vermogen	€ 6.908.000.000	€ 7.960.000.000
% belang	9,16	Resultaat	€ 976.000.000	€ 289.000.000
Programma	Klimaat en gezonde leefomgeving	Dividend	€ 15.872.000	€ 8.717.000
Bestuurlijk belang	Stemrecht AvA			
Publiek doel	Energievoorziening			
Eventuele ontwikkelingen/risico's	In december 2021 is door de PNH een lening van € 55 miljoen verstrekt aan Alliander.			

2	N.V. Afvalzorg Holding			
			2024	2025
Vestigingsplaats	Haarlem	Eigen vermogen	€ 73.717.000	€ 55.465.000
Nominale waarde aandelen	€ 12.600.000	Vreemd vermogen	€ 171.425.000	€ 200.935.000
% belang	90	Resultaat	-€ 2.779.000	-€ 16.758.000
Programma	Klimaat en gezonde leefomgeving	Dividend	€ 1.125.000	€1.350.000
Bestuurlijk belang	Stemrecht AvA			
Publiek doel	Efficiënt gebruik stortplaatsen			
Eventuele ontwikkelingen/risico's	De solvabiliteit van Afvalzorg bedraagt over 2025 22%, dit is minder dan de vereiste ondergrens van 30% voor het uitkeren van dividend waardoor er over 2025 geen dividend wordt uitgekeerd.			

3	N.V. Provinciaal Waterleidingbedrijf Noord-Holland (PWN)			
			2024	2025
Vestigingsplaats	Velserbroek	Eigen vermogen	€ 289.548.000	€ 328.748.000
Nominale waarde aandelen	€ 6.806.703	Vreemd vermogen	€ 643.859.000	€ 700.842.000
% belang	100	Resultaat	€ 3.887.000	€ 39.199.000
Programma	Ruimte en Wonen	Dividend	€ 0	€ 0

Bestuurlijk belang	Stemrecht AvA
Publiek doel	Drinkwatervoorziening en natuurbeheer
Eventuele ontwikkelingen/risico's	Er is geen dividend uitgekeerd in 2026 over het boekjaar 2025, het resultaat is toegevoegd aan het eigen vermogen. Dit is gedaan vanwege het perspectief van de investeringsagenda van PWN, die nodig is voor de leveringszekerheid van drinkwater. De verwachting is dat dit de komende jaren zo blijft.

4	Recreatie Noord-Holland N.V. (RNH)			
			2024	2025
Vestigingsplaats	Haarlem	Eigen vermogen	€ 3.275.939	€ 3.658.003
Nominale waarde aandelen	€ 370.000	Vreemd vermogen	€ 1.576.087	€ 1.661.734
% belang	100	Resultaat	€ 577.873	€ 382.063
Programma	Natuur en landelijk gebied	Dividend	€ 0	€ 0

Bestuurlijk belang	Stemrecht AvA
Publiek doel	Beheer en onderhoud recreatiegebieden
Eventuele ontwikkelingen/risico's	

5	Schiphol Area Development Company N.V. (SADC)			
			2024	2025
Vestigingsplaats	Schiphol	Eigen vermogen	€ 129.288.000	€ 144.474.000
Nominale waarde aandelen	€ 3.424.680	Vreemd vermogen	€ 21.018.000	€ 8.012.000
% belang	25	Resultaat	€ 6.080.000	€ 2.410.000
Programma	Economie, leefbaarheid en cultuur	Dividend	€ 0	€ 0

Bestuurlijk belang	Stemrecht AvA, Voordracht lid RvC
Publiek doel	Gebiedsontwikkeling en uitgifte gronden, marketing en acquisitie
Eventuele ontwikkelingen/risico's	

6	Ontwikkelingsbedrijf Noord-Holland Noord N.V. (NHN)			
			2024	**2025**
Vestigingsplaats	Alkmaar	Eigen vermogen	€ 1.225.055	€1.621.755
Nominale waarde aandelen	€ 26.460	Vreemd vermogen	€ 4.252.334	€2.751.133
% belang	49	Resultaat	€ 21.432	€396.700
Programma	Economie, leefbaarheid en cultuur	Dividend	€ 0	€0
Bestuurlijk belang	Stemrecht AvA, Voordracht voorzitter RvC			
Publiek doel	Ontwikkeling economie			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

7	PolanenPark B.V.			
			2024	**2025**
Vestigingsplaats	Haarlem	Eigen vermogen	€ 461.300	
Nominale waarde aandelen	€ 7.200	Vreemd vermogen	€ 1.321.390	
% belang	50	Resultaat	€ 35.894	
Programma	Economie, leefbaarheid en cultuur	Dividend	€ 0	
Bestuurlijk belang	Stemrecht AvA			
Publiek doel	Ontwikkeling bedrijventerrein			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

8	PolanenPark C.V.			
			2024	**2025**
Vestigingsplaats	Schiphol	Eigen vermogen	€ 5.724.072	
Nominale waarde aandelen	€ 7.200	Vreemd vermogen	€ 5.497.774	
% belang	50	Resultaat	€ 0	
Programma	Economie, leefbaarheid en cultuur	Dividend	€ 0	
Bestuurlijk belang	Stemrecht VvV			
Publiek doel	Ontwikkeling bedrijventerrein			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

9	Zeehaven IJmuiden N.V.			
			2024	2025
Vestigingsplaats	IJmuiden	Eigen vermogen	€ 34.672.000	€ 36.740.000
Nominale waarde aandelen	€ 408.402	Vreemd vermogen	€ 32.805.000	€ 32.283.000
% belang	8,40	Resultaat	€ 2.600.000	€ 2.248.000
Programma	Economie, leefbaarheid en cultuur	Dividend	€ 24.500	€ 24.500
Bestuurlijk belang	Benoeming bestuurslid beherende stichting.			
Publiek doel	Ontwikkeling haven en economie			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

12	N.V. Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)			
			2024	2025
Vestigingsplaats	Den Haag	Eigen vermogen	€4.777.000.000	€4.863.000.000
Nominale waarde aandelen	€ 1.525.875	Vreemd vermogen	€123.164.000.000	€110.701.000.000
% belang	1,10	Resultaat	€ 294.000.000	€172.000.000
Programma	Overzicht algemene middelen en organisatie	Dividend	€ 1.318.356	€ 1.531.978
Bestuurlijk belang	Stemrecht AvA			
Publiek doel	Belegging			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

13	Nederlandse Waterschapsbank N.V. (NWB)			
			2024	2025
Vestigingsplaats	Den Haag	Eigen vermogen	€2.094.000.000	€2.157.000.000
Nominale waarde aandelen	€ 11.845	Vreemd vermogen	€76.674.000.000	€70.711.000.000
% belang	0,2	Resultaat	€94.000.000	€113.000.000
Programma	Overzicht algemene middelen en organisatie	Dividend	€ 106.591	€ 88.826
Bestuurlijk belang	Stemrecht AvA			
Publiek doel	Belegging			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

14	Life Sciences Fund Amsterdam B.V.			
			2024	2025
Vestigingsplaats	Amsterdam	Eigen vermogen	€ 5.445.516	€ 6.544.518
Nominale waarde aandelen	€ 36.038	Vreemd vermogen	€ 46.040	€ 32.001
% belang	20	Resultaat	-€ 204.871	€ 7.810.615
Programma	Economie, leefbaarheid en cultuur	Dividend	€ 243.026	€ 1.819.793
Bestuurlijk belang	Stemrecht AvA			
Publiek doel	Ontwikkeling economie			
Eventuele ontwikkelingen/risico's	Mate van revolverendheid: 100% Fondsomvang: €10 miljoen			

15	Participatiefonds Duurzame Economie Provincie Noord-Holland B.V.			
			2024	2025
Vestigingsplaats	Haarlem	Eigen vermogen	€ 65.031.600	€ 65.031.600
Nominale waarde aandelen	€ 1	Vreemd vermogen	€ 278.852	€ 278.852
% belang	100	Resultaat	-€ 1.381.939	-€ 1.381.939
Programma	Economie, leefbaarheid en cultuur	Dividend	€ 0	€ 0
Bestuurlijk belang	Stemrecht AvA			
Publiek doel	Stimuleren duurzame economie			
Eventuele ontwikkelingen/risico's	Mate van revolverendheid: 100% Fondsomvang: €85 miljoen In 2023 is de beheerfase van het fonds ingegaan. Er worden geen nieuwe participaties/leningen aangegaan. In 2025 is het door de provincie Noord-Holland ter beschikking gestelde fondsvermogen (€ 85 miljoen) volledig gebruikt voor investeringen in de portefeuille. Vervolginvesteringen worden sinds het derde kwartaal 2025 gefinancierd met de opbrengsten uit rente, aflossingen en verkoopopbrengsten.			

16	Innovatiefonds Noord-Holland B.V.			
			2024	2025
Vestigingsplaats	Amsterdam	Eigen vermogen	€ 12.613.863	€ 14.375.751
Nominale waarde aandelen	€ 8.000	Vreemd vermogen	€ 7.016.406	€ 9.937.458
% belang	50	Resultaat	€ 296.591	-€ 363.112
Programma	Economie, leefbaarheid en cultuur	Dividend	€ 0	€ 0
Bestuurlijk belang	Stemrecht AvA			
Publiek doel	Het beschikbaar stellen van financiering aan kleine en middelgrote ondernemingen om (innovatieve) projecten te stimuleren binnen de provincie.			
Eventuele ontwikkelingen/risico's	Mate van revolverendheid: 100%			

17	InWest Regio B.V. (ROM)			
			2024	2025
Vestigingsplaats	Amsterdam	Eigen vermogen	€ 41.579.147	€ 53.574.979
Nominale waarde aandelen	€ 40.000	Vreemd vermogen	€ 386.742	€ 141.293
% belang	33,25	Resultaat	-€ 1.853.809	-€ 1.239.062
Programma	Economie, leefbaarheid en cultuur	Dividend	€ 0	€ 0

Bestuurlijk belang	Stemrecht AvA
Publiek doel	De vennootschap heeft als doel om binnen het werkgebied bij te dragen aan het versterken van de positie en de internationale concurrentiekracht van de regio Noord-Holland en Nederland en aan het realiseren van de transitieopgaven op het gebied van energie en circulariteit. Dit doet deze vennootschap onder andere door het beschikbaar stellen van financiering, het adviseren en begeleiden van ondernemingen, en het stimuleren en faciliteren van innovatie.
Eventuele ontwikkelingen/risico's	

18	ROM InWest B.V.			
			2024	2025
Vestigingsplaats	Amsterdam	Eigen vermogen	€ 37.202.572	€ 56.851.097
Nominale waarde aandelen	€ 9.996	Vreemd vermogen	€ 2.800.255	€ 5.561.344
% belang	16,66	Resultaat	-€ 2.070.777	€ 796.235
Programma	Economie, leefbaarheid en cultuur	Dividend	€ 0	€ 0

Bestuurlijk belang	Stemrecht AvA
Publiek doel	De vennootschap heeft ten doel het stimuleren van de economische ontwikkeling in de regio Noord-Holland, en hiermee het versterken van de positie en de internationale concurrentiekracht van de regio Noord-Holland en Nederland.
Eventuele ontwikkelingen/risico's	

Gemeenschappelijke regelingen

1	Recreatieschap Spaarnwoude			
			2026	**2027**
Vestigingsplaats	Haarlem	Bijdrage Provincie NH	€ 3.582.770	€ 3.698.852
Eigenaars-/ deelnemersbelang NH (%)	33,33		**2024**	**2025**
Programma	Natuur en landelijk gebied	Eigen vermogen	€ 14.033.832	€ 15.024.466
		Vreemd vermogen	€ 5.660.195	€ 9.295.995
		Resultaat	€ 305.794	€ 990.635
Bestuurlijk belang	De portefeuillehouder Recreatie en Toerisme is lid van het dagelijks bestuur en het algemeen bestuur. Eén lid van Provinciale Staten is lid van het algemeen bestuur.			
Publiek doel	Beheer recreatiegebied			
Eventuele ontwikkelingen/risico's	Per 1 juli 2024 is de gemeenschappelijke regeling gewijzigd en is deze conform de per 1 juli 2022 gewijzigde Wet gemeenschappelijke regelingen.			

2	Recreatieschap Groengebied Amstelland			
			2026	**2027**
Vestigingsplaats	Amstelveen	Bijdrage Provincie NH	€ 1.213.020	€ 1.252.322
Eigenaars-/ deelnemersbelang NH (%)	14,28		**2024**	**2025**
Programma	Natuur en landelijk gebied	Eigen vermogen	€ 2.303.402	€ 2.699.561
		Vreemd vermogen	€ 3.092.551	€ 3.669.507
		Resultaat	€ 148.769	€ 396.159
Bestuurlijk belang	De portefeuillehouder Recreatie en Toerisme is lid van het algemeen bestuur.			
Publiek doel	Beheer recreatiegebied			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

3	Recreatieschap Twiske-Waterland			
			2026	**2027**
Vestigingsplaats	Haarlem	Bijdrage Provincie NH	€ 1.757.461	€ 1.821.635
Eigenaars-/ deelnemersbelang NH (%)	21,5		**2024**	**2025**
Programma	Natuur en landelijk gebied	Eigen vermogen	€ 5.417.155	€ 5.365.672
		Vreemd vermogen	€ 755.886	€ 676.376
		Resultaat	€ 213.370	-€ 51.483
Bestuurlijk belang	De portefeuillehouder Recreatie en Toerisme is lid van het algemeen bestuur.			
Publiek doel	Beheer recreatiegebied			
Eventuele ontwikkelingen/risico's	Per 1 juli 2024 is de gemeenschappelijke regeling gewijzigd en conform de per 1 juli 2022 gewijzigde Wet gemeenschappelijke regelingen.			

4	Recreatieschap Alkmaarder- en Uitgeestermeer			
			2026	**2027**
Vestigingsplaats	Haarlem	Bijdrage Provincie NH	€ 1.273.702	€ 1.367.908
Eigenaars-/ deelnemersbelang NH (%)	12,5		**2024**	**2025**
Programma	Natuur en landelijk gebied	Eigen vermogen	€ 1.452.448	€ 1.505.764
		Vreemd vermogen	€ 1.634.332	€ 6.174.910
		Resultaat	€ 26.345	€ 53.315
Bestuurlijk belang	De portefeuillehouder Recreatie en Toerisme is lid van het dagelijks bestuur en het algemeen bestuur.			
Publiek doel	Beheer recreatiegebied			
Eventuele ontwikkelingen/risico's	Op maandag 15 april 2025 heeft het algemeen bestuur besloten voornemens te zijn het recreatieschap op te heffen.			

5	Recreatieschap Plassenschap Loosdrecht e.o.			
			2026	**2027**
Vestigingsplaats	Utrecht	Bijdrage Provincie NH	€ 817.968	€ 892.918
Eigenaars-/ deelnemersbelang NH (%)	25		**2024**	**2025**
Programma	Natuur en landelijk gebied	Eigen vermogen	€ 1.465.886	€ 1.916.491
		Vreemd vermogen	€ 4.963.578	€ 7.330.776
		Resultaat	€ 428.864	€ 453.850
Bestuurlijk belang	De portefeuillehouder Recreatie en Toerisme is lid van het bestuur van het Plassenschap.			
Publiek doel	Beheer recreatiegebied			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

6	Beheersregeling Amstel			
			2026	**2027**
Vestigingsplaats	n.v.t.	Bijdrage Provincie NH		
Eigenaars-/ deelnemersbelang NH (%)			**2024**	**2025**
Programma	Bereikbaarheid	Eigen vermogen	€ 0	€ 0
		Vreemd vermogen	€ 0	€ 0
		Resultaat	€ 0	€ 0
Bestuurlijk belang	Door de beheerregeling is het beheer bij één provincie belegd: de provincie Noord-Holland.			
Publiek doel	Het beheer van de Amstel			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

7 Randstedelijke Rekenkamer

			2026	2027
Vestigingsplaats	Amsterdam	Bijdrage Provincie NH	€ 513.945	
Eigenaars-/ deelnemersbelang NH (%)	25		**2024**	**2025**
Programma	Bestuur	Eigen vermogen	€ 416.433	€ 230.151
		Vreemd vermogen	€ 685.287	€ 1.093.352
		Resultaat	€ 0	€ 0
Bestuurlijk belang	De gemeenschappelijke regeling is aangegaan om gezamenlijk op een effectieve en efficiënte wijze de wettelijke opdracht voor het instellen van een rekenkamer vorm en inhoud te kunnen geven.			
Publiek doel	Rekenkamerfunctie			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

8 Openbaar lichaam Waddenfonds

			2026	2027
Vestigingsplaats	Leeuwarden	Bijdrage Provincie NH		
Eigenaars-/ deelnemersbelang NH (%)	33,33		**2024**	**2025**
Programma	Natuur en landelijk gebied	Eigen vermogen	€ 51.917.239	€ 66.448.021
		Vreemd vermogen	€ 159.202.222	€ 138.737.515
		Resultaat	-€ 78.557.738	€ 763.882
Bestuurlijk belang	De portefeuillehouder Water is lid van het dagelijks bestuur en het algemeen bestuur. Twee leden van Provinciale Staten nemen deel aan het algemeen bestuur.			
Publiek doel	Beheren en besteden Waddenfonds			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

9 Omgevingsdienst Flevoland & Gooi en Vechtstreek

			2026	2027
Vestigingsplaats	Lelystad	Bijdrage Provincie NH	€ 289.696	€ 306.210
Eigenaars-/ deelnemersbelang NH (%)	4,24		**2024**	**2025**
Programma	Klimaat en gezonde leefomgeving	Eigen vermogen	€ 2.781.502	€ 2.014.893
		Vreemd vermogen	€ 3.695.465	€ 3.078.795
		Resultaat	€ 144.369	€ 15.579
Bestuurlijk belang	De portefeuillehouder Eigenaarsrol Omgevingsdiensten is lid van het algemeen bestuur.			
Publiek doel	Vergunningverlening en handhaving milieutaken			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

10	Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied			
			2026	**2027**
Vestigingsplaats	Zaandam	Bijdrage Provincie NH	€ 38.775.000	€ 40.428.000
Eigenaars-/ deelnemersbelang NH (%)	20		**2024**	**2025**
Programma	Klimaat en gezonde leefomgeving	Eigen vermogen	€ 9.357.000	€ 5.056.000
		Vreemd vermogen	€ 40.341.000	€ 35.260.000
		Resultaat	€ 4.486.000	€ 412.000
Bestuurlijk belang	De gedeputeerde Milieu is lid van het algemeen bestuur. De gedeputeerde Omgevingsdiensten is lid van het dagelijks bestuur en het algemeen bestuur.			
Publiek doel	Vergunningverlening en handhaving milieutaken.			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

11	Omgevingsdienst Noord-Holland Noord			
			2026	**2027**
Vestigingsplaats	Hoorn	Bijdrage Provincie NH	€ 12.080.000	€ 15.180.000
Eigenaars-/ deelnemersbelang NH (%)	30		**2024**	**2025**
Programma	Klimaat en gezonde leefomgeving	Eigen vermogen	€ 3.566.000	€ 2.461.000
		Vreemd vermogen	€ 6.759.000	€ 5.133.000
		Resultaat	€ 1.690.000	€ 184.000
Bestuurlijk belang	De portefeuillehouder Eigenaarsrol Omgevingsdiensten is lid van het algemeen bestuur en dagelijks bestuur.			
Publiek doel	Vergunningverlening en handhaving milieutaken			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

12	Omgevingsdienst IJmond			
			2026	**2027**
Vestigingsplaats	Beverwijk	Bijdrage Provincie NH	€ 529.000	€ 581.718
Eigenaars-/ deelnemersbelang NH (%)	13		**2024**	**2025**
Programma	Klimaat en gezonde leefomgeving	Eigen vermogen	€ 742.091	€ 1.604.528
		Vreemd vermogen	€ 13.348.423	€ 13.447.364
		Resultaat	€ 124.232	€ -7.305
Bestuurlijk belang	De gedeputeerde Omgevingsdiensten is lid van het algemeen bestuur.			
Publiek doel	Vergunningverlening en handhaving milieutaken			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

13	Gemeenschappelijke Regeling Siteholderschap Werelderfgoed Hollandse Waterlinies			
			2026	**2027**
Vestigingsplaats	Utrecht	Bijdrage Provincie NH	€ 300.000	€ 300.000
Eigenaars-/ deelnemersbelang NH (%)	30		**2024**	**2025**
Programma	Economie, leefbaarheid en cultuur	Eigen vermogen	€ 613.000	
		Vreemd vermogen	€ 0	
		Resultaat	-€ 219.543	
Bestuurlijk belang	De portefeuillehouder Cultureel erfgoed is lid van het bestuur van het gemeenschappelijk orgaan.			
Publiek doel	Behoud en uitdragen van de universele waarde van het UNESCO Werelderfgoed van de Hollandse Waterlinies.			
Eventuele ontwikkelingen/risico's	Opgericht in 2022			

Privaatrechtelijke rechtspersonen

14	Interprovinciaal Overleg (IPO)			
			2026	**2027**
Vestigingsplaats	Den Haag	Bijdrage Provincie NH	€ 7.108.000	€ 7.338.000
Eigenaars-/ deelnemersbelang NH (%)	8,33		**2024**	**2025**
Programma	Bestuur	Eigen vermogen	€ 2.808.088	€ 3.34.237
		Vreemd vermogen	€ 53.222.050	€ 45.463.034
		Resultaat	€ 1.472.000	€ 2.314.237
Bestuurlijk belang	De portefeuillehouder IPO-bestuur is lid van het bestuur van het IPO. Twee leden van Provinciale Staten nemen deel aan de algemene vergadering van het IPO.			
Publiek doel	Belangenbehartiging provincies			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

15	Coöperatieve Vereniging Samenwerkingsverband DOVA U.A.			
			2026	**2027**
Vestigingsplaats	Utrecht	Bijdrage Provincie NH	€ 290.576	€ 260.462
Eigenaars-/ deelnemersbelang NH (%)			**2024**	**2025**
Programma	Bereikbaarheid	Eigen vermogen	€ 1.114.496	€ 2.144.312
		Vreemd vermogen	€ 3.688.950	€ 6.738.212
		Resultaat	€ 288.777	€ 1.029.816
Bestuurlijk belang	Namens Gedeputeerde Staten is de teamsenior openbaar vervoer van de sector Mobiliteit de gevolmachtigde om deel te nemen aan de Algemene Ledenvergadering van de DOVA U.A.			
Publiek doel	Ontwikkelen van een beter mobiliteitsbeleid van de leden en het realiseren van een doeltreffend en efficiënt openbaar vervoer.			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

18	Stichting Projectbureau Masterplan Noordzeekanaalgebied			
			2026	**2027**
Vestigingsplaats	IJmuiden	Bijdrage Provincie NH		
Eigenaars-/ deelnemersbelang NH (%)			**2024**	**2025**
Programma	Ruimte en Wonen	Eigen vermogen	€ 541.412	
		Vreemd vermogen	€ 2.260.263	
		Resultaat	€ 225.215	
Bestuurlijk belang	De gedeputeerde Havens is voorzitter van het Bestuursplatform NZKG.			
Publiek doel	Versterken van de internationale concurrentiepositie van het gebied.			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

19	Stichting Administratiekantoor aandelen Zeehaven IJmuiden N.V.			
			2026	**2027**
Vestigingsplaats	IJmuiden	Bijdrage Provincie NH		
Eigenaars-/ deelnemersbelang NH (%)			**2024**	**2025**
Programma	Economie, leefbaarheid en cultuur	Eigen vermogen	€ 34.672.000	€ 36.740.000
		Vreemd vermogen	€ 32.805.000	€ 32.283.000
		Resultaat	€ 2.600.000	€ 2.248.000
Bestuurlijk belang	Lidmaatschap van het bestuur van de Stichting			
Publiek doel	Ontwikkeling haven en economie			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

22	Huis van de Nederlandse Provincies			
			2026	**2027**
Vestigingsplaats	Brussel	Bijdrage Provincie NH		
Eigenaars-/ deelnemersbelang NH (%)	7,69%		**2024**	**2025**
Programma	Bestuur	Eigen vermogen		
		Vreemd vermogen		
		Resultaat		
Bestuurlijk belang	Gedeputeerde Esther Rommel neemt deel aan het bestuur.			
Publiek doel	Belangenbehartiging provincies			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

Publiekrechtelijk rechtspersoon

21	Fonds Nazorg gesloten stortplaatsen Provincie Noord-Holland			
			2026	**2027**
Vestigingsplaats	Haarlem	Bijdrage Provincie NH		
Eigenaars-/ deelnemersbelang NH (%)			**2024**	**2025**
Programma	Klimaat en gezonde leefomgeving	Eigen vermogen	€ 59.143.288	
		Vreemd vermogen	€ 252.384	
		Resultaat	€ 2.588.298	
Bestuurlijk belang	Gedeputeerde Staten zijn beheerder van het Fonds.			
Publiek doel	Beheer fonds voor de nazorg stortplaatsen			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

3.7 Grondbeleid

Algemeen

Grondaankoop, -bezit en -verkoop is voor de provincie een middel voor het realiseren van provinciale doelen en dus geen doel op zich. Onze grondactiviteiten vinden plaats binnen de kaders van de 'Vijfde Nota Grondbeleid'. Belangrijkste uitgangspunten hierin zijn: rechtmatigheid, transparantie, marktconformiteit en duurzaamheid. De aankoop van gronden gebeurt in beginsel op basis van onafhankelijke taxaties. De verkoop van gronden is in beginsel openbaar. Hiermee voldoen we aan het gelijkheidsbeginsel (arrest Didam) en waarborgen we de marktconformiteit. Als overheid mag de provincie namelijk geen verstorende werking op de grondmarkt hebben en geen onrechtmatige staatssteun verlenen. Ook moet zij als overheid iedereen gelijk behandelen. Bij de verhuur, verpachting en verkoop van gronden heeft dan ook iedereen dezelfde positie. Hiervan kan, op basis van een integrale afweging met inachtneming van het zorgvuldigheidsbeginsel, worden afgeweken als een provinciaal doel aan de orde is. Aankoop van gronden voor de verschillende beleidsdoelen gebeurt zoveel mogelijk op minnelijke (vrijwillige) basis. Indien noodzakelijk wordt een onteigeningsprocedure gestart.

Natuur

Grond vormt een essentiële schakel in de transitie van het landelijk gebied, in bijzonder de afronding van het Natuurnetwerk Nederland (NNN). Voor die transitie zetten we verschillende instrumenten in, zoals de vestiging van kwalitatieve verplichtingen en kavelruilen. Ook wordt grond binnen de NNN-begrenzing of daarbuiten aangekocht om in te zetten als ruilgrond. Het vestigen van een kwalitatieve verplichting is een bijzondere vorm die specifiek voor de NNN-realisatie is ontwikkeld: de provincie gaat een overeenkomst aan met een eigenaar die zijn agrarische grond omzet in grond met een natuurfunctie. De eigenaar wordt vervolgens gecompenseerd voor de waardevermindering.

In 2025 heeft Provinciale Staten de werkwijze uit de realisatiestrategie NNN 2020 herbevestigd en besloten om voor de NNN-realisatie in focusgebieden zo nodig het onteigeningsinstrument in te zetten. Hiermee is het mogelijk om op basis van volledige schadeloosstelling de benodigde gronden minnelijk aan te kopen. Het onteigeningsproces wordt pas opgestart als de minnelijke verwerving niet gelukt is na een zorgvuldig doorlopen proces.

Conform het 'Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten' (BBV) worden de aankopen voor het NNN op de balans opgenomen tegen de verwervingskosten (inclusief eventuele schadeloosstelling en aanvullende kosten). De aankoop van (meestal) agrarische gronden voor het NNN leidt tot een forse waardedaling. Dit geldt zeker voor de extra kosten ten gevolge van de aankoop van opstallen en de schadeloosstelling. Hierdoor is de balanswaarde van de NNN-gronden fors hoger dan de daadwerkelijke waarde. Dit vormt een risico voor het moment dat deze grond, zijnde natuurgrond, weer verkocht wordt. Daarom is in 2020 een reserve voor de toekomstige afwaardering NNN-gronden aangelegd. Deze reserve wordt, ten laste van de reserve Groen, steeds bij de tweede begrotingswijziging van het opvolgende jaar aangevuld met het verschil tussen de verwervingskosten van de NNN-gronden die in het vorige jaar zijn aangekocht en de potentiële verkoopopbrengsten van NNN-gronden. Dit is gestandaardiseerd op € 1 per vierkante meter.

Een bijzondere vorm van activering zijn aankopen in het kader van de zogenaamde SPUK-regelingen (specieke uitkeringen; geld afkomstig van het Rijk). Zo heeft het Rijk met een SPUK-regeling budget beschikbaar gesteld voor de verwerving van gronden, om deze vervolgens in te zetten voor de bodemdalingsopgave.

Gronden die we in dit kader aankopen, komen voor de verwervingsprijs op de balans. En direct daarna met de SPUK-rijksbijdrage (zijnde: bijdrage derde) afgewaardeerd tot € 1. Hiermee blijven deze aankopen wel zichtbaar op de balans.

De provincie heeft in het verleden een grote grondportefeuille gekregen van het Rijk voor de afronding van het NNN. Deze Strategische Gronden Groen worden in eerste instantie ingezet als ruilgrond voor de NNN-realisatie. Voor de Strategische Gronden Groen is in 2025 een nadere analyse uitgevoerd en hieruit komt naar voren dat een deel van de gronden overtollig is. Overtollige percelen worden verkocht, waarbij de opbrengst ten goede kwam van de reserve Groen. De ervaring leert dat grondpositie hét vliegwiel is voor gebiedsprocessen in het landelijk gebied.

Infrastructuur

Projecten waar grondverwerving aan de orde is, zijn de aanpassingen aan meerdere provinciale wegen (N-wegen) en de realisatie van enkele HOV-verbindingen. Grootschalige, projectmatige verwervingen zijn niet aan de orde. Het gaat om diverse kleinere projecten, waarbij bijvoorbeeld sprake is van verwerving voor onderhoud, veiligheid en uitbreiding van wegen en fietspaden, en de aanleg van rotondes. Deze taakgebonden verwervingen vallen onder het budget dat Provinciale Staten beschikbaar hebben gesteld voor het desbetreffende project. Vaak lopen die budgetten via een projectkrediet in het kader van het ‘integraal Meerjarenprogramma Infrastructuur’ (iMPI). De rol van de grondverwerving binnen deze projecten heeft een faciliterend karakter, waarbij tegelijkertijd de wettelijke kaders en de kaders in de ‘Vijfde Nota Grondbeleid’ worden bewaakt.

Grondbanken

Niet van toepassing.

Strategische grondaankopen

Met het krediet Strategische grondaankopen hebben Provinciale Staten het mogelijk gemaakt om anticiperend op mogelijke ontwikkelingen voor provinciale doelen in brede zin, gronden aan te kopen. Met de PS-voordracht 2023-12 (6 maart 2023) is het krediet € 60 miljoen. Hiervan zit per 31 december 2025 circa € 39,2 miljoen ‘vast’ in de (grond)eigendommen, zoals vermeld in onderstaande tabel ‘materiële vaste activa (strategische grondaankopen)’.

Beheer en verkoop

De provincie Noord-Holland bezit in totaal circa 13.500 hectare grond, ongeveer 5 procent van de gehele provincie Noord-Holland. Circa 3.100 hectare van deze grond valt binnen de beheergrenzen van de provinciale (vaar)wegen en circa 7.250 hectare grond is in beheer gegeven aan het Waterleidingbedrijf Noord-Holland en 100 hectare grond aan Staatsbosbeheer via beheerovereenkomsten. Van de resterende 3.050 hectare grond wordt circa 2.300 hectare verpacht aan in totaal circa 300 agrariërs. Het overige deel van 750 hectare bestaat uit water, kleine incourante percelen, bermen en overhoeken.

De provincie verhuurt meer dan 1.005 ligplaatsen en steigerplekken en de grond onder 25 tankstations langs provinciale wegen. Ligplaatsen en tankstations zijn in permanent beheer uitgegeven. Het overige vastgoed wordt tijdelijk beheerd, in afwachting van een definitieve bestemming, verkoop, ontwikkeling of sloop.

De percelen binnen de begrenzing van het Natuurnetwerk Nederland (NNN) en/of met een weidevogeldoelstelling worden verpacht met gebruiksbeperkingen. Deze beperkingen dragen bij aan doelstellingen voor natuur, duurzame landbouw en biodiversiteit. Eind 2025 bedroeg het areaal NNN-eigendommen circa 525 ha.

De afgelopen jaren is het in eigen bezit houden van grond een belangrijke schakel geweest in de prioritaire gebieden voor het realiseren van de opgave en dat zal zo blijven, wel zal er goed afgewogen worden of buiten deze gebieden het eigen grondbezit nog wel een provinciaal doel dient. Gronden die geen beleidsdoel meer dienen en om strategische redenen niet behouden hoeven te worden, kunnen worden verkocht. Het vestigen van het aantal opstalrechten of het verkopen van grond voor de energietransitie is gestegen. Deze trend zet zich de komende jaren voort.

Verantwoording GS aan PS

De provincie streeft naar maximale transparantie als het gaat om grondtransacties. In de begroting worden kosten en opbrengsten in enig jaar zo goed mogelijk geraamd. Hierbij gelden enkele kanttekeningen:

- Aan- en verkoop van grond is vaak een grillig proces dat sterk gekoppeld is aan de actuele economische situatie. Het is dan ook niet altijd goed te plannen of te voorspellen. Daarom wijkt de realisatie altijd af van de raming. Dit verschil wordt achteraf altijd verklaard.
- Zolang er onderhandeld wordt over aan- en verkoop van gronden kan vrijgeven van informatie (bijvoorbeeld over taxaties) de onderhandelingspositie van de provincie of derde partijen schaden. Er wordt daarom zo nodig een beroep gedaan op geheimhouding.

Overzicht provinciale gronden op balans

Perceel	Boekwaarde per 31-12-2025	Oppervlakte (m2)
1. Zonneweide Jaagweg, Koggenland	€7.300.000,00	1.122.735
2. Regionaal Havengebonden Bedrijventerrein, Anna Paulowna	€ 2.011.000	165.988
3. Bergweg 30, Bloemendaal (in erfpacht gegeven)	€ 225.807	3.082
4. Perceel Hoofdweg 511, Haarlemmermeer	€ 380.000	48.000
5. Percelen Wieringen (aan- en verkopen in kader van kavelruilingen)	€ 4.717.894	1.009.723
6. NW-deel SLP-zuid, Rijssenhout	€ 4.626.281	48.050
7. Aankoop Gansoord 30 en Turfspoor 47 Lissebroek	€ 5.075.985	149.208
8. perceel grond aan de Horndijk, Loosdrecht	€ 170.000	705
9. Grasland Parallelweg, Burgerbrug	€ 981.492	170.077
10. Bollengrond Kolonel Sneepweg, Bergen	€ 1.071.708	67.880
11. Percelen kavelruil Zonnevanck, Starnmeer/Bergen	€ 2.112.405	378.839
12. Percelen fietspad Wierdijk, Wieringen	€ 390.846	72.875
13. Percelen kavelruil Schoorldam, Schoorl	€ 347.590	63.768
14. Jaagweg 1, Broek in Waterland	€ 1.087.698	768
15. Percelen Burgerweg 2, Hippolytushoef	€ 1.671.920	232.872
16. Balgweg 105 te Breezand	€ 6.704.724	277.665
17. Aankopen Strategische Grond Weesp, Keverdijk	€ 198	166
18. Aankopen Strategische Grond Overschenseweg 3b, Naarden	€ 316.768	13.385
Subtotaal	**€ 39.192.316**	**3.825.786**
19. Percelen voormalig Wieringerrandmeer	€ 4.703.504	2.182.570
20. Percelen voormalige beheergrondbank Laag-Holland	€ 936.040	859.265
21. Strategische Gronden Groen (samenvoeging BBL & PASO per 31.12.2019)	€ 22.080.096	11.653.407
22. NNN eigendom	€ 47.208.870	6.175.073
23. Ronde Hoep Bodemdaling	€ 1	4.720.879
24. Renovatie Houtplein Grond	€ 7.700.000	
25. Grond archeoligisch depot te Casticum	€ 1.308.715	
Subtotaal	**€ 83.937.226**	**25.591.194**
Totalen	**€ 123.129.542**	**29.416.980**

VOORRAAD jaarrekening 2025

Omschrijving	Categorie	Boekwaarde per 31-12-2025	Oppervlakte (m2)
Voorraad gronden		€ 0	0

3.8 Provinciale heffingen

Algemeen

Algemeen

De provinciale belastingen en heffingen zijn inkomsten van de provincie. Ze worden betaald door de inwoners en ondernemers in Noord-Holland. Met de provinciale belastingen en heffingen, aangevuld met onder meer de uitkering uit het provinciefonds, financiert de provincie collectieve voorzieningen. Deze zijn in de verschillende programma's opgenomen. Bij het heffen gaat de provincie uit van het profijtbeginsel. Uitgangspunt is dat degene die profiteert van een voorziening voor die voorziening betaalt. Het profijtbeginsel doet zich sterker voor bij heffingen (bijvoorbeeld leges) dan bij belastingen (bijvoorbeeld opcenten motorrijtuigenbelasting). In de paragraaf Provinciale heffingen worden de beleidslijnen die Provinciale Staten hebben vastgesteld en de te realiseren belastingopbrengsten weergegeven. Bij het heffen houden we rekening met interne en externe kaders en wet- en regelgeving, waaronder verschillende artikelen uit de Provinciewet (artikel 222 t/m 226).

Lastendruk

Provinciale belastingen en heffingen bepalen, zij het in geringe mate, de collectieve lastendruk. Zij zijn dus mede bepalend voor de omvang van het besteedbaar inkomen van de inwoners van Noord-Holland. Wettelijk mag het bedrag van provinciale belastingen en heffingen niet afhankelijk worden gesteld van het inkomen, de winst of het vermogen van de belastingplichtige.

Provinciale heffingen moeten overheidsoptreden legitimeren

Wat krijgen burgers en bedrijven terug voor de belastingen en heffingen die zij betalen aan de provincie? De provincie streeft naar evenwicht tussen de mate waarin burgers en bedrijven het optreden door de provincie ervaren en de hoogte van de bijdrage die ze betalen. De Provinciewet stelt een grens aan de hoogte van de provinciale opcenten. Het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) bepaalt dat de provinciale heffingen maximaal kostendekkend mogen zijn. Bij overtreding van deze regels kan de belastingrechter bij een bezwaar- en/of beroepsprocedure de legesverordening onverbindend verklaren.

Structurele uitgaven moeten structureel gedekt worden. Voor een aanpassing van de leges- en belastingtarieven 2026 moest Provinciale Staten vóór 31 december 2025 een besluit nemen. Een wijziging van het tarief opcenten motorrijtuigenbelastingen moet eveneens door Provinciale Staten worden vastgesteld. De wijziging van het tarief opcenten 2027 moet vóór 1 december 2026 kenbaar worden gemaakt bij het ministerie van Financiën.

Kwijtscheldingsbeleid (artikel 10 BBV)

Gezien het karakter van de heffingen past de provincie Noord-Holland geen kwijtschelding toe.

Onderbouwing per heffing

De provincie Noord-Holland kent de volgende provinciale belastingen en heffingen:

- Belastingen: betalingen voor het uitvoeren van collectieve vormen van dienstverlening met een algemeen belang. De provincie kent provinciale opcenten op de hoofdsom van de motorrijtuigenbelasting. De opbrengst van deze belasting is een algemeen dekkingsmiddel.
- Heffingen: betalingen voor de uitvoering van publiekrechtelijke dienstverlening, die verband houden met collectieve voorzieningen. In de provincie Noord-Holland is dit de grondwateronttrekkingsheffing.
- Leges: betalingen voor individuele dienstverlening van overheidsdiensten van publiekrechtelijke aard. De provincie Noord-Holland kent leges en overige rechten.
- Nazorgheffing: In de zogenoemde Leemtewet is op 1 april 1998 een regeling in de Wet milieubeheer opgenomen over de nazorg van operationele stortplaatsen. Dit zijn stortplaatsen waar het storten van afvalstoffen niet vóór 1 september 1996 is beëindigd.

Onderbouwing per heffing

Belastingen: opcenten motorrijtuigenbelasting

De motorrijtuigenbelasting wordt geheven over het bezit van een motorvoertuig. De heffing en inning van de motorrijtuigenbelasting, waarop de provinciale opcenten meeliften, verzorgt de Belastingdienst. Bovenop de motorrijtuigenbelasting betalen houders van personenauto's en motoren provinciale opcenten. De provincies stellen het opcententarief vast. Zij zijn daarbij gehouden aan een wettelijk maximum dat het Rijk bepaalt. Het huidige wettelijk maximum bedraagt voor 2026 144,0% (Provinciewet artikel 222, tweede lid). Dit bedrag wordt jaarlijks geïndexeerd met het inflatiecorrectiecijfer. Het maximum opcententarief voor 2027 wordt in september van dit jaar bekendgemaakt

De provincie Noord-Holland heeft sinds 2001 het laagste opcententarief. Onderstaand overzicht geeft inzicht in de tarieven per provincie. Let wel, de tarieven voor 2027 zijn voorlopig en gebaseerd op de beschikbare informatie per ultimo juni 2026. In het onderstaand overzicht is ervan uitgegaan dat de provincie Noord-Holland de opcenten in 2027 ongewijzigd laat.

Provincie	2027	2026
Noord-Holland	82,1	82,1
Overijssel	82,2	82,2
Flevoland	85,5	84,7
Utrecht	86,4	86,4
Zeeland	84,4	84,4
Limburg	88,5	88,5
Noord-Brabant	89,2	87,0
Drenthe	92,0	92,0
Friesland	92,1	92,1
Groningen	95,7	95,7
Gelderland	101,5	98,3
Zuid-Holland	104,4	104,4
Gemiddeld	90,3	89,8

Maximum tarief	-	144,0

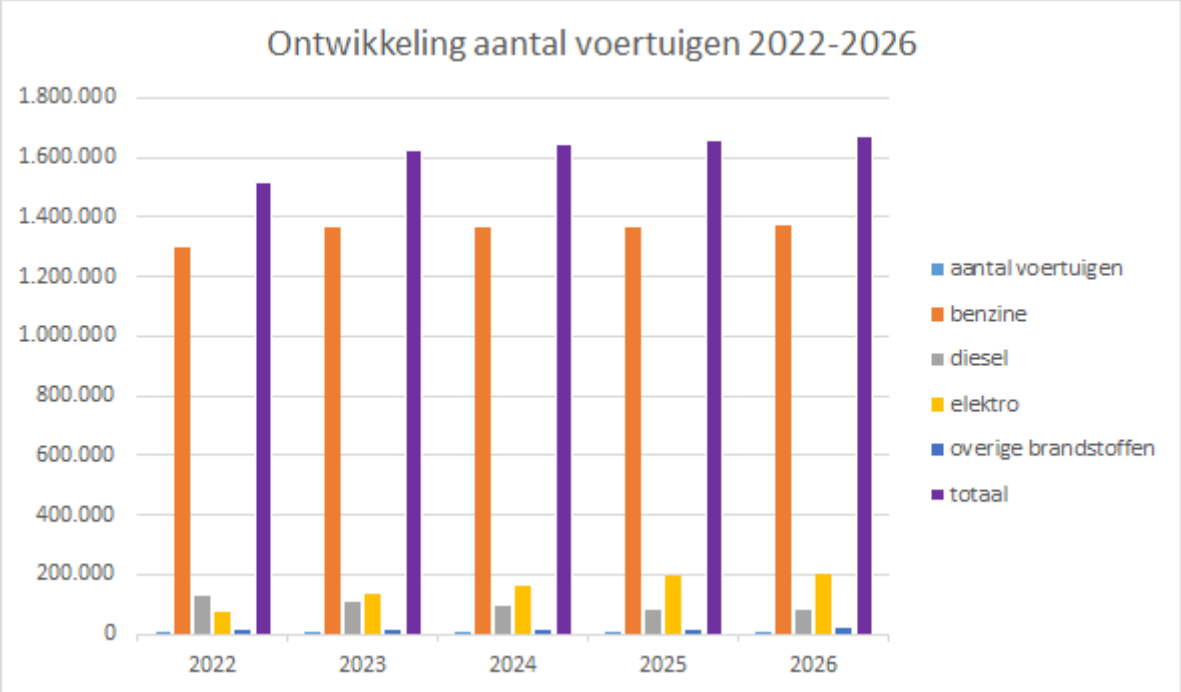
Ontwikkeling van aantal voertuigen per brandstofsoort

De tabellen hieronder tonen voor de jaren 2022 tot en met 2026* de samenstelling van de voertuigen die in Noord-Holland zijn geregistreerd. Ze laten een jaarlijks stijgende trend zien. Daarnaast valt op dat het aandeel van zowel benzine- als elektrische voertuigen blijft stijgen. Het aantal dieselvoertuigen daalt de laatste jaren.

*2026 naar de stand van 01-04-2026

Aantal voertuigen	2022	2023	2024	2025	2026*
Benzine	1.300.845	1.364.231	1.367.942	1.368.923	1.372.570
Diesel	128.338	111.306	94.683	83.235	79.444
Elektro	73.488	133.801	163.643	192.260	202.794
Overige brandstoffen	17.141	17.030	15.989	15.588	18.995
Totaal	**1.519.812**	**1.626.368**	**1.642.257**	**1.660.006**	**1.673.803**

% Brandstofverbruik	2022	2023	2024	2025	2026*
Benzine	85,6%	83,9%	83,3%	82,5%	82,0%
Diesel	8,4%	6,8%	5,8%	5,0%	4,7%
Elektro	4,8%	8,2%	10,0%	11,6%	12,1%
Overige brandstoffen	1,1%	1,0%	1,0%	0,9%	1,1%
Totaal	**100%**	**100%**	**100%**	**100%**	**100%**

Overzicht gerealiseerde en geraamde opbrengsten opcenten motorrijtuigenbelasting

Uit de meicirculaire 2026 van het provinciefonds blijkt dat de verwachting van de opbrengst aan opcenten in 2026 €367,9 miljoen bedraagt. Voor 2027 en verder houden we rekening met een jaarlijkse stijging van 1%. We volgen hierbij de groeipercentages van de opcenten zoals ze ook zijn verwerkt in het

provinciefonds. Op deze wijze wordt bereikt dat de raming van de opcenten meerjarig gelijk is aan het bedrag aan opcenten waarmee meerjarig gerekend wordt voor aftrek in het provinciefonds.

Voorgesteld wordt om voor 2026 tot en met 2030 rekening te houden met een structurele opbrengst, zoals in de tabel hieronder is opgenomen.

De huidige meerjarenraming van de opcenten is structureel ongeveer €3,8 miljoen lager dan eerder werd verwacht. Dit wordt vooral verklaard door het feit dat de opcenten vanaf 2026 zijn gewijzigd in 2026. Een dergelijke wijziging geldt niet meteen voor alle auto's op 1 januari maar is afhankelijk van moment van betalen. Hier was geen rekening mee gehouden in de voorgaande raming.

Opbrengsten opcenten MRB	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Jaarrekening	-272,1 V	-297,4 V	-	-	-	-	-
Begroting	-	-	-367,9 V	-371,7 V	-375,4 V	-379,1 V	-382,9 V

Onbenutte belastingcapaciteit

Het maximum aantal opcenten dat provincies mogen heffen wordt wettelijk vastgesteld. Dit wordt jaarlijks in de septembercirculaire van het provinciefonds gepubliceerd. Voor 2026 ligt het maximum op 144 opcenten. Uitgaande van de verwachte opbrengstraming voor 2026 van € 367,9 miljoen en het huidige opcententarief (82,1) is de opbrengst per opcent €4,48 miljoen. Uitgaande van het maximumtarief opcenten 2026 (144) zijn 61,9 opcenten onbenut. De theoretische (meer)opbrengst vanwege onbenutte belastingcapaciteit bedraagt afgerond € 277,2 miljoen.

overzicht onbenutte belastingcapaciteit

Opbrengst opcenten (*€ 1 mln.)	Opcenten tarief 2026	Opbrengst per opcent (*€ 1 mln.)	Maximum opcenten tarief 2026	Maximale opbrengst 2026 (*€ 1 mln.	Onbenutte belastingcapaciteit 2026 (*€1 mln.)
-367,9 V	82,10	-4,48 V	144,00	-645,12 V	-277,2 V

Grondwater(ontrekkings)heffing

Sinds 1 januari 2010 werd de grondwaterheffing geregeld via de Waterwet. Met de invoering van de Omgevingswet op 1 januari 2024 is de grondslag van deze heffing opgenomen in de nieuwe wetgeving. Vanaf dat moment wordt de heffing aangeduid als grondwateronttrekkingsheffing. De opbrengsten van deze heffing zijn bedoeld voor het bekostigen van het grondwaterbeheer waarvoor de provincie verantwoordelijk is. In 2025 bedroeg de opbrengst € 818.203 (afgerond). Om grote schommelingen in het tarief te voorkomen, is een financiële voorziening getroffen. Deze voorziening kan worden gebruikt bij onverwachte en niet-verhaalbare schade. De heffing geldt voor gebruikers die jaarlijks 25.000 m³ of meer grondwater onttrekken. Het tarief is vastgesteld op € 0,0085 per onttrokken kubieke meter grondwater. Voor het jaar 2027 wordt een opbrengst van € 846.000 geraamd.

Leges

Provincies hebben een aantal taken die leiden tot de afname van individuele diensten door bewoners of bedrijven. De afnemers van zo'n dienst betalen leges om de kosten te dekken (zoals personeels-, huisvestings- en materiaalkosten). In de tarieventabel die hoort bij de legesverordening zijn de provinciale legestarieven opgenomen voor onder andere het verstrekken van vergunningen in het kader van de bouwactiviteiten, wateractiviteiten, ontgrondingsactiviteiten, flora- en fauna-activiteiten en milieubelastende activiteiten.

Uitgangspunt van Provinciale Staten is dat leges voor een vergunningsaanvraag kostendekkend zijn of worden. Dat wordt in eerste instantie bereikt door het optimaliseren van efficiency en in tweede instantie door het verhogen van de tarieven. Dit beleid vereist inzicht in de kostenstructuur, -beheersing en -toerekening. Om te berekenen of de leges de kosten dekken, gaan we uit van een gemiddelde tijdsbesteding per vergunningsaanvraag. Deze wordt jaarlijks met de vergunningverlenende organisaties (waaronder de omgevingsdiensten) afgestemd. Het uurtarief van de omgevingsdienst en provincie wordt gehanteerd om de hoogte van de leges te berekenen. De legesverordening 2027 (met de daarbij behorende legestabel 2027) wordt gelijktijdig met de behandeling van de begroting 2027 ter vaststelling aangeboden aan Provinciale Staten.

Kostendekkendheid leges in 2027

De uitvoering van de vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH- taken) is gemandateerd aan de omgevingsdiensten: Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied (OD NZKG), Omgevingsdienst Noord-Holland Noord (OD NHN), Omgevingsdienst IJmond (OD IJmond) en Omgevingsdienst Flevoland & Gooi- en Vechtstreek (OFGV). De integrale kosten voor de uitvoering van de VTH- taken worden per omgevingsdienst, op basis van hun eigen opgestelde dienstverleningsovereenkomst, betaald.

Bij de berekening van de leges en de kostendekkendheid mogen alleen de kosten van de vergunningverlening worden doorberekend. Toezicht en handhaving worden dus niet doorberekend in de kostendekkendheid.

Het onderstaande overzicht geeft enig inzicht in de mate waarin de leges de kosten dekken. De te realiseren opbrengsten voor 2027 zijn gebaseerd op de kostendekkende tarieven en het aantal vergunningsaanvragen dat naar verwachting het komende jaar wordt ingediend.

Kostprijsberekening methode

Om de kostprijs van de diverse vergunningsaanvragen te berekenen, maken we gebruik van de Activity Based Costing method (ABC-methode). Deze methode wordt beschreven in de handleiding kostentoerekening 2016 van de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG). De ABC-methode is de meest transparante methode. Bij deze methode worden alle handelingen om te komen tot een vergunning onderzocht en vervolgens vermenigvuldigd met een uurtarief van een behandelend ambtenaar bij de provincie Noord-Holland en/of de uurtarieven omgevingsdiensten. Met ingang van 2020 maakt de provincie gebruik van de Rijkstarieven. Voor het uurtarief van de provincie wordt gerekend met schaal 9.

Volgens artikel 10 van het besluit begroting en verantwoording provincies en gemeente (BBV) mogen de geraamde baten niet de geraamde lasten overschrijven. De kostendekkendheid mag maximaal 100 procent zijn. Eventueel kruis subsidiëren is wel toegestaan.

De geraamde baten, zoals zijn opgenomen in de begroting 2027, zijn al volgt berekend:
'het aantal verwachte aanvragen vermenigvuldigd met de in de tarieventabel 2027 opgenomen tarieven behorende bij het in behandeling nemen van de vergunningsaanvraag'.

De geraamde lasten, zoals zijn opgenomen in de begroting 2027, zijn als volgt berekend:
'het verwachte aantal uren dat door de medewerker wordt besteed aan het afhandelen van de aanvraag vermenigvuldigd met het uurtarief van de omgevingsdienst en het aantal verwachte aanvragen in 2027'.

Overzicht kostendekkendheid leges

Tarieventabel leges	Uitvoerende organisatie	Baten begroot 2027	Lasten begroot 2027	Kostendekkendheid begroot 2027
Bouw activiteiten	OD NZKG	€ 2.300.000	€ 1.067.857	215,4%
Milieubelastende activiteiten	OD NZKG ODIJ	€ 1.500.000	€ 3.620.302	41,4%
Wegen/waterwegen	PNH	€ 736.000	€ 726.000	101,4%
Wateractiviteiten	OD NZKG	€ 200.000	€ 534.706	37,4%
Baden en zwemmen	OD NHN	€ 10.000	€ 26.183	38,2%
Ontgrondingswet	OD NZKG	€ 32.000	€ 158.767	19,0%
Natura 2000 activiteiten	OD NHN	€ 660.000	€ 2.494.847	26,5%
Luchtvaartwet	OD NZKG en PNH	€ 17.000	€ 18.648	91,2%
Overige	PNH	€ 5.000	€ 9.712	51,5%
Grondwaterbeschermingsgebied	OD NZKG	€ 20.000	€ 21.109	94,7%
Wadlopen*	Provincie Friesland	€ 3.882	€ 28.663	13,6%
Schadevergoeding*	BIJ12/ Faunaschade	€ 408.000	€ 1.070.000	38,1%
Totaal provinciale heffingen		**€ 5.891.882**	**€ 9.776.794**	**60,3%**

* De leges voor faunaschade (BIJ12) en het wadlopen (provincie Friesland) worden geïnd door de uitvoerende organisaties zelf. Deze opbrengsten worden verrekend met de bijdragen die de provincie Noord-Holland verschuldigd is aan BIJ12 en de provincie Friesland. De betreffende legesbaten lopen daarom niet via de begroting van de provincie.

Ontwikkelingen met betrekking tot leges

De verruimde reikwijdte van de Omgevingswet en de ervaringen in 2024 en 2025 hebben ertoe geleid dat in 2025 en 2026, in IPO-verband, een werkgroep is ingesteld om de tarieventabel voor milieubelastende activiteiten te vereenvoudigen. Het streven is om deze aangepaste tarieventabel met ingang van de legesverordening 2027 in werking te laten treden.

Als gevolg van achterstanden bij het opleggen van legesaanslagen door de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied, in 2025, zijn de eerste ervaringen met milieuleges nog beperkt. Op basis van de voorlopige inzichten bestaat het beeld dat de huidige tarieven nog niet volledig kostendekkend zijn en dat er ruimte is om de legesinkomsten de komende jaren te verhogen door meer kostendekkende tarieven te hanteren.

Voor een gedegen onderbouwing is echter aanvullende informatie nodig, die naar verwachting in de periode 2026–2027 beschikbaar komt. De aanpassingen in de legesverordening en de tarieventabel 2027 (en de berekening van de legestarieven) worden aan Provinciale Staten ter besluitvorming voorgelegd.

In aansluiting op het in de kaderbrief 2026 opgenomen voorstel tot verhoging van de legesopbrengsten, zijn deze opbrengsten verwerkt als een ophoging van de milieuleges in de begroting 2027. Dit verklaart het verschil in opbrengsten tussen 2027 en de voorgaande jaren.

Nazorgheffing gesloten stortplaatsen

De nazorgregeling Wet milieubeheer geldt sinds 1 april 1998. Deze geldt voor stortplaatsen waarop of na 1 september 1996 afval is gestort.
De stortplaatsen mogen na sluiting geen nadelige gevolgen voor het milieu veroorzaken. Daartoe moet

eeuwigdurende nazorg plaatsvinden waarvoor de provincie verantwoordelijk is.
De provincie moet maatregelen nemen om bode beschermende voorzieningen op gesloten stortplaatsen in stand te houden, te onderhouden, te herstellen en eventueel te vervangen. Ook moeten deze voorzieningen regelmatig worden geïnspecteerd en moet de bodem onder de stortplaats worden onderzocht. Ter bestrijding van deze kosten is een nazorgheffing ingesteld, die wordt geheven bij de exploitanten van de operationele stortplaatsen. De jaarlijkse heffing wordt vastgelegd in een door Provinciale Staten vast te stellen tarieventabel en berekend aan de hand van het doelvermogen dat aanwezig moet zijn bij sluiting van de stortplaats en het opgebouwde kapitaal in het Nazorgfonds. De heffingen worden in het uitsluitend voor nazorg bestemde Nazorgfonds gestort. Het Nazorgfonds is een bij wet vastgestelde rechtspersoon. In dit fonds wordt een zodanig kapitaal opgebouwd, dat uit het rendement daarvan de eeuwigdurende nazorg gefinancierd kan worden.

Voor het begrotingsjaar 2027 wordt vooralsnog geen opbrengst geraamd. In het derde kwartaal van 2026 wordt het voorstel tot vaststelling van de tarieventabel 2027 (nazorgheffing) van het Fonds nazorg gesloten stortplaatsen Provincie Noord-Holland en het besluit tot het vaststellen van de begroting 2027 van dit Fonds voorgelegd aan Provinciale Staten.

Opbrengst belastingen en lokale heffingen x € 1 mln.

Belasting / Heffing	Jaarrekening 2024	Jaarrekening 2025		Begroot 2026		Begroot 2027	
Opcenten motorrijtuigenbelasting	-€ 272,1	-€ 297,4	V	-€ 367,9	V	-€ 371,7	V
Grondwaterheffing	-€ 0,8	-€ 0,8	V	-€ 0,8	V	-€ 0,9	V
Leges							
* Bouwactiviteiten	-€ 2,4	-€ 2,1	V	€ 2,2	V	€ 2,3	V
* Overige leges	-€ 1,8	-€ 2,6	V	€ 1,8	V	€ 3,1	V
Totaal	**-€ 277,1**	**-€ 302,9**	**V**	**-€ 364,7**	**V**	**-€ 367,2**	**V**

4 Financiële begroting

4.1 Inleiding

In dit hoofdstuk staan diverse uitsplitsingen van de meerjarenraming. De uitsplitsingen zijn op exploitatiekosten als op opbrengstenniveau en geven een overzicht van de meerjarige ontwikkeling van de begrotingssaldo's van de provincie. Het hoofdstuk is conform de wettelijke eisen zoals opgenomen in artikel 3 en de artikelen 17 tot en met 23 van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV). Over het algemeen is in dit hoofdstuk de volgorde van de wetsartikelen aangehouden. Om de leesbaarheid en de verbanden tussen jaren zo goed mogelijk in beeld te brengen, is gekozen om de tabellen en toelichtingen voor het begrotingsjaar 2027 en de meerjarenraming 2027-2030 te integreren in 1 hoofdstuk. Daarnaast is er op programmaniveau, in hoofdstuk 2, ook een uitsplitsing van de financiën. Hierdoor ontstaat een compleet meerjarig beeld.

4.2 Meerjarenraming

4.2.1 Meerjarenraming 2027-2030

Bestuur (x € 1.000)

Min is voordelig	2025 Rekening	2026 t/m TBW	2027 Begroting	2028 Raming	2029 Raming	2030 Raming
Lasten	27.514 N	29.009 N	30.540 N	29.912 N	29.855 N	29.678 N
Baten	-71 V	-59 V	-59 V	-59 V	-59 V	-59 V
Saldo van baten en lasten	27.443 N	28.950 N	30.481 N	29.853 N	29.796 N	29.619 N
Stortingen						
Storting reserves	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen						
Onttrekking reserves	-1.415 V	-1.262 V	0 V	0 V	0 V	0 V
Resultaat	**26.029 N**	**27.688 N**	**30.481 N**	**29.853 N**	**29.796 N**	**29.619 N**

Klimaat en gezonde leefomgeving (x € 1.000)

Min is voordelig	2025 Rekening	2026 t/m TBW	2027 Begroting	2028 Raming	2029 Raming	2030 Raming
Lasten	69.143 N	94.374 N	86.094 N	84.827 N	74.022 N	73.218 N
Baten	-24.057 V	-28.203 V	-12.768 V	-6.188 V	-6.114 V	-6.225 V
Saldo van baten en lasten	45.087 N	66.172 N	73.326 N	78.639 N	67.908 N	66.993 N
Stortingen						
Storting reserves	28 N	3.966 N	2.126 N	126 N	126 N	126 N
Onttrekkingen						
Onttrekking reserves	-2.516 V	-11.220 V	-4.077 V	-3.663 V	-525 V	-560 V
Resultaat	**42.599 N**	**58.918 N**	**71.375 N**	**75.102 N**	**67.509 N**	**66.559 N**

Ruimte en Wonen (x € 1.000)

Min is voordelig	2025 Rekening	2026 t/m TBW	2027 Begroting	2028 Raming	2029 Raming	2030 Raming
Lasten	22.601 N	27.390 N	26.699 N	21.291 N	17.006 N	12.802 N
Baten	-2.255 V	-678 V	-17 V	-17 V	-18 V	-18 V
Saldo van baten en lasten	20.346 N	26.712 N	26.682 N	21.274 N	16.988 N	12.784 N
Stortingen						
Storting reserves	25.050 N	5.800 N	0 V	0 V	0 V	0 V
Onttrekkingen						
Onttrekking reserves	-31.550 V	-14.234 V	-10.901 V	-7.303 V	-4.204 V	0 V

Resultaat	**13.846 N**	**18.278 N**	**15.781 N**	**13.971 N**	**12.784 N**	**12.784 N**

Bereikbaarheid (x € 1.000)

Min is voordelig	2025 Rekening	2026 t/m TBW	2027 Begroting	2028 Raming	2029 Raming	2030 Raming
Lasten	265.149 N	321.774 N	295.622 N	285.749 N	302.900 N	293.601 N
Baten	−12.517 V	−12.830 V	−6.591 V	−4.673 V	−8.968 V	−18.933 V
Saldo van baten en lasten	252.631 N	308.944 N	289.031 N	281.076 N	293.932 N	274.668 N
Stortingen						
Storting reserves	130.187 N	49.998 N	55.935 N	51.649 N	60.484 N	49.789 N
Onttrekkingen						
Onttrekking reserves	−142.009 V	−137.733 V	−63.486 V	−52.380 V	−79.046 V	−41.307 V
Resultaat	**240.809 N**	**221.208 N**	**281.480 N**	**280.344 N**	**275.370 N**	**283.150 N**

Natuur en landelijk gebied (x € 1.000)

Min is voordelig	2025 Rekening	2026 t/m TBW	2027 Begroting	2028 Raming	2029 Raming	2030 Raming
Lasten	160.457 N	222.047 N	227.909 N	216.603 N	185.697 N	176.772 N
Baten	−14.643 V	−32.718 V	−28.709 V	−21.510 V	−24.952 V	−16.889 V
Saldo van baten en lasten	145.814 N	189.329 N	199.200 N	195.093 N	160.745 N	159.883 N
Stortingen						
Storting reserves	144.148 N	149.235 N	19.373 N	13.019 N	13.019 N	13.019 N
Onttrekkingen						
Onttrekking reserves	−67.638 V	−71.234 V	−107.536 V	−102.025 V	−68.178 V	−77.253 V
Resultaat	**222.324 N**	**267.330 N**	**111.037 N**	**106.087 N**	**105.586 N**	**95.649 N**

Economie, leefbaarheid en cultuur (x € 1.000)

Min is voordelig	2025 Rekening	2026 t/m TBW	2027 Begroting	2028 Raming	2029 Raming	2030 Raming
Lasten	53.335 N	52.486 N	54.469 N	40.994 N	39.561 N	40.378 N
Baten	−4.698 V	−4.816 V	−567 V	−300 V	−300 V	−300 V
Saldo van baten en lasten	48.636 N	47.670 N	53.902 N	40.694 N	39.261 N	40.078 N
Stortingen						
Storting reserves	16.881 N	10.435 N	4.925 N	4.900 N	4.900 N	4.900 N
Onttrekkingen						
Onttrekking reserves	−15.180 V	−36.768 V	−15.945 V	−5.076 V	−4.924 V	−4.924 V
Resultaat	**50.338 N**	**21.337 N**	**42.882 N**	**40.518 N**	**39.237 N**	**40.054 N**

Overzicht Algemene middelen en organisatie (x € 1.000)

Min is voordelig	2025 Rekening	2026 t/m TBW	2027 Begroting	2028 Raming	2029 Raming	2030 Raming
Lasten	108.588 N	128.213 N	147.256 N	155.684 N	166.678 N	181.159 N
Baten	-684.328 V	-723.478 V	-717.888 V	-733.173 V	-742.862 V	-756.127 V
Saldo van baten en lasten	-575.740 V	-595.265 V	-570.632 V	-577.488 V	-576.184 V	-574.967 V
Stortingen						
Storting reserves	42.016 N	19.791 N	22.372 N	17.045 N	14.769 N	22.987 N
Onttrekkingen						
Onttrekking reserves	-146.465 V	-70.698 V	-18.928 V	-12.732 V	-2.882 V	-2.543 V
Resultaat	**-680.189 V**	**-646.172 V**	**-567.188 V**	**-573.175 V**	**-564.297 V**	**-554.523 V**

Totaal 2027 tot en met 2030 (bedragen x € 1.000)

Min is voordelig	2025 Rekening	2026 t/m TBW	2027 Begroting	2028 Raming	2029 Raming	2030 Raming
Lasten	706.787 N	875.292 N	868.589 N	835.059 N	815.718 N	807.608 N
Baten	-742.569 V	-802.781 V	-766.599 V	-765.920 V	-783.273 V	-798.551 V
Saldo van baten en lasten	-35.782 V	72.511 N	101.990 N	69.140 N	32.445 N	9.057 N
Stortingen						
Storting reserves	358.310 N	239.225 N	104.731 N	86.739 N	93.298 N	90.821 N
Onttrekkingen						
Onttrekking reserves	-406.773 V	-343.149 V	-220.873 V	-183.179 V	-159.759 V	-126.587 V
Resultaat	**-84.246 V**	**-31.413 V**	**-14.152 V**	**-27.301 V**	**-34.015 V**	**-26.709 V**

4.2.2 Gronden waarop de ramingen zijn gebaseerd

De begroting is opgesteld met inachtneming van de voorschriften van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV). Volgens het BBV is het gemodificeerd stelsel van lasten en baten van toepassing. In overeenstemming met de BBV-regelgeving is het autorisatieniveau bepaald op het totaal van de lasten en het totaal van de baten per programma. De begroting geeft in overeenstemming met de normen van het BBV een zodanig inzicht dat een verantwoord oordeel kan worden gevormd over de financiële positie en over de baten en lasten. De baten en lasten worden – tenzij anders vermeld – toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben.

Basis voor de ramingen in de begroting

De begroting 2027 bestaat uit de oorspronkelijke ramingen van ongewijzigd beleid met daarbij de effecten van de door Provinciale Staten vastgestelde kaderbrief 2027 en de onvermijdelijke ontwikkelingen meegenomen. Daarnaast zijn in de begroting 2027 de ambities uit het coalitieakkoord 'Verbindend voorruit!' verwerkt.

Verantwoording subsidies

Subsidies worden geraamd in het jaar dat deze worden toegekend. Voor meerjarige lopende projectsubsidies zijn binnen IPO-verband afspraken gemaakt met BBV en de accountants. Deze afspraken houden in dat wanneer de subsidies niet voor het eind van het jaar zijn afgerond, het restantbedrag in een reserve 'Subsidieverplichtingen' beschikbaar blijft voor de restant uitbetalingen de komende jaren. Omdat de provincie werkt met één doel per reserve, worden daarvoor zo nodig meerdere reserves ingesteld. Op die manier blijven per doel de lopende subsidieverplichtingen inzichtelijk.

Materiële vaste activa

Materiële vaste activa met economisch nut worden gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs, vermeerderd met bijkomende kosten en verminderd met bijdragen van derden en cumulatieve afschrijvingen. De activa worden lineair afgeschreven. Als basis voor de berekening van de afschrijving wordt de netto aanschafwaarde gehanteerd. Na afstoting van materiële vaste activa worden boekwinsten of verliezen ten gunste of ten laste van de exploitatie verantwoord. Deze activa worden lineair afgeschreven met inachtneming van de volgende afschrijvingstermijnen (in jaren):

Gronden en terreinen	n.v.t.
Woonruimten	40
Bedrijfsgebouwen	40
Renovatie bedrijfsgebouwen	25
Machines, apparaten en installaties	15
Overige materiële vaste activa	3/10

Investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut betreffen voornamelijk infrastructurele werken in de openbare ruimte, zoals de aanleg en reconstructie van wegen, vaarwegen, bruggen, viaducten, groen en kunstwerken. Deze worden vermeerderd met bijkomende kosten en onder aftrek van bijdragen van derden geactiveerd. De ondergrond van deze werken wordt daarbij als integraal onderdeel van het werk beschouwd. Deze activa worden lineair afgeschreven in maximaal (in jaren):

Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	50
Vaarwegen	40/80
Wegen	50
Technische installaties	5/8/15

Financiële vaste activa

Kapitaalverstrekkingen aan gemeenschappelijke regelingen en overige verbonden partijen, (overige) leningen u/g en (overige) uitzettingen worden –tenzij anders wordt vermeld – opgenomen tegen nominale waarde. Zo nodig wordt een voorziening voor verwachte oninbaarheid in mindering gebracht.

De onder de financiële vaste activa opgenomen deelnemingen worden tegen nominale en/of aanschafwaarde opgenomen tenzij blijkt dat de marktwaarde lager is dan de nominale c.q. verkrijgingsprijs ofwel nihil is.

Reserves en voorzieningen

Reserves en voorzieningen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Uitzondering hierop is de Voorziening pensioenen (oud-) leden Gedeputeerde Staten die tegen contante waarde van de pensioenaanspraken wordt gewaardeerd.

Rente

De kapitaallasten van investeringen komen ten laste van de exploitatie en maken daarmee onderdeel uit van de uitgaven in de begroting. De kapitaallasten bestaan uit rente en afschrijving. De doorbelasting van de totale rentelasten gebeurt op basis van een (voorcalculatorisch) omslagpercentage. Dit omslagpercentage wordt berekend door de totale rentelast te delen door de totale boekwaarde van de vaste activa op 1 januari.

Dividenduitkering

De provincie ontvangt dividend vanuit de deelnemingen waarin zij een aandeel heeft. De hoogte van de dividenduitkering wordt gebaseerd op berichtgeving vanuit de deelnemingen.

Dividendopbrengsten van deelnemingen worden als baten genomen op het moment waarop het dividend betaalbaar is gesteld.

Salariskosten en toerekening van organisatiekosten

De geraamde kosten voor capaciteit zijn gebaseerd op ramingen van de personele capaciteit die nodig is om de opgaven uit te voeren. De personele capaciteit bestaat uit zowel het eigen personeel als ingehuurde capaciteit. De kosten worden verantwoord in de jaarrekening op de operationele doelen en taakvelden en investeringen op basis van de bij de begroting (inclusief begrotingswijzigingen) vermelde verdeelsleutel.

Algemene uitkering en decentralisatie-uitkeringen van het provinciefonds

De raming van de inkomsten uit het provinciefonds zijn gebaseerd op de meicirculaire 2026.

4.2.3 Verklaring van aanmerkelijke verschillen

Overzicht aanmerkelijke verschillen lasten (x 1.000 euro/ Min is voordelig)

Nr	Lasten per programma	Rekening 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Verschil t.o.v. jaarrekening 2025	Verschil t.o.v. begroting 2026
1	Bestuur	27.514 N	29.009 N	30.540 N	3.025 N	1.531 N
2	Klimaat en gezonde leefomgeving	69.143 N	94.374 N	86.094 N	16.951 N	-8.280 V
3	Ruimte en Wonen	22.601 N	27.390 N	26.699 N	4.098 N	-691 V
4	Bereikbaarheid	265.149 N	321.774 N	295.622 N	30.473 N	-26.151 V
5	Natuur en landelijk gebied	160.457 N	222.047 N	227.909 N	67.451 N	5.862 N
6	Economie, leefbaarheid en cultuur	53.335 N	52.486 N	54.469 N	1.134 N	1.983 N
7	Overzicht Algemene middelen en organisatie	108.588 N	128.213 N	147.256 N	38.668 N	19.043 N
	Totaal van de lasten	706.787 N	875.292 N	868.589 N	161.802 N	-6.703 V

Overzicht aanmerkelijke verschillen baten (x 1.000 euro/ Min is voordelig)

Nr	Baten per programma	Rekening 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Verschil t.o.v. jaarrekening 2025	Verschil t.o.v. begroting 2026
1	Bestuur	-71 V	-59 V	-59 V	12 N	N
2	Klimaat en gezonde leefomgeving	-24.057 V	-28.203 V	-12.768 V	11.289 N	15.435 N
3	Ruimte en Wonen	-2.255 V	-678 V	-17 V	2.238 N	661 N
4	Bereikbaarheid	-12.517 V	-12.830 V	-6.591 V	5.926 N	6.239 N
5	Natuur en landelijk gebied	-14.643 V	-32.718 V	-28.709 V	-14.066 V	4.009 N
6	Economie, leefbaarheid en cultuur	-4.698 V	-4.816 V	-567 V	4.131 N	4.249 N
7	Overzicht Algemene middelen en organisatie	-684.328 V	-723.478 V	-717.888 V	-33.560 V	5.590 N
	Totaal van de baten	-742.569 V	-802.781 V	-766.599 V	-24.030 V	36.182 N

Algemene oorzaken van verschillen

Veel verschillen tussen de jaarschijven heeft als oorzaak de variaties in uitvoering van projecten en subsidies. Deze zijn ongelijkmatig over de jaren verdeeld. Het ene jaar gebeurt een voorbereiding, terwijl in het volgende jaar de uitvoering van start gaat. Veel van deze projecten dekt de provincie vanuit de reserves. Het overzicht van stortingen en onttrekkingen in de financiële tabellen geeft hier op hoofdlijnen een inzicht. De afspraken uit de kaderbrief 2027 is een andere belangrijke verklaring voor de veranderingen in de jaarschijven. in hoofdstuk 1 is dit in 'Overzicht financiële ontwikkelingen' in de tabel 'Totaaloverzicht nieuwe niet begrotingsneutrale mutaties begroting' weergegeven en in het kort verklaard. De belangrijkste

verschillen worden hieronder per programma weergegeven. In hoofdstuk 2 staat per programma een nadere verklaring op beleidsdoelniveau.

4.2.4 Presentatie van het structureel begrotingssaldo

Presentatie van het structureel begrotingssaldo (bedragen x € 1.000)

Min is voordelig	Begroot 2027	Begroot 2028	Begroot 2029	Begroot 2030
Saldo van baten en lasten	101.990 N	69.140 N	32.445 N	9.057 N
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	-116.142 V	-96.440 V	-66.461 V	-35.766 V
Begrotingssaldo na bestemming	**-14.152 V**	**-27.301 V**	**-34.015 V**	**-26.709 V**
Waarvan incidentele baten en lasten (saldo)	6.444 N	-1.472 V	-13.506 V	10.494 N
Structureel begrotingssaldo	**-20.596 V**	**-25.829 V**	**-20.510 V**	**-37.203 V**

4.2.5 Structureel en reëel evenwicht

Bedragen x € 1.000/ Min is voordelig

2027	Programma	Incidenteel	Structureel	Eindtotaal
Totaal Exploitatie		**144.154**	**-42.164**	**101.990**
Baten		-35.557	-731.042	-766.599
	1 Bestuur	0	-59	-59
	2 Klimaat en gezonde leefomgeving	-3.987	-8.781	-12.768
	3 Ruimte en Wonen	0	-17	-17
	4 Bereikbaarheid	-3.098	-3.493	-6.591
	5 Natuur en landelijk gebied	-26.715	-1.994	-28.709
	6 Economie, leefbaarheid en cultuur	-157	-410	-567
	7 Overzicht Algemene middelen en organisatie	-1.600	-716.288	-717.888
Lasten		179.711	688.878	868.589
	1 Bestuur	-473	31.013	30.540
	2 Klimaat en gezonde leefomgeving	8.848	77.246	86.094
	3 Ruimte en Wonen	10.987	15.712	26.699
	4 Bereikbaarheid	19.305	276.317	295.622
	5 Natuur en landelijk gebied	119.192	108.717	227.909
	6 Economie, leefbaarheid en cultuur	12.846	41.623	54.469
	7 Overzicht Algemene middelen en organisatie	9.006	138.250	147.256

Totaal Reserves		**-137.710**	**21.568**	**-116.142**
Baten		-217.026	-3.847	-220.873
	1 Bestuur	0	0	0
	2 Klimaat en gezonde leefomgeving	-4.077	0	-4.077
	3 Ruimte en Wonen	-10.901	0	-10.901
	4 Bereikbaarheid	-60.496	-2.990	-63.486
	5 Natuur en landelijk gebied	-107.461	-75	-107.536
	6 Economie, leefbaarheid en cultuur	-15.945	0	-15.945
	7 Overzicht Algemene middelen en organisatie	-18.146	-782	-18.928
Lasten		79.316	25.415	104.731
	1 Bestuur	0	0	0
	2 Klimaat en gezonde leefomgeving	2.126	0	2.126
	3 Ruimte en Wonen	0	0	0
	4 Bereikbaarheid	55.935	0	55.935
	5 Natuur en landelijk gebied	6.158	13.215	19.373
	6 Economie, leefbaarheid en cultuur	25	4.900	4.925
	7 Overzicht Algemene middelen en organisatie	15.072	7.300	22.372
Eindtotaal		**6.444**	**-20.596**	**-14.152**

Bedragen x € 1.000/ Min is voordelig

2028	Programma	Incidenteel	Structureel	Eindtotaal
Totaal Exploitatie		**111.043**	**-41.904**	**69.140**
Baten		-22.416	-743.504	-765.920
	1 Bestuur	0	-59	-59
	2 Klimaat en gezonde leefomgeving	-145	-6.043	-6.188
	3 Ruimte en Wonen	0	-17	-17
	4 Bereikbaarheid	-1.165	-3.508	-4.673
	5 Natuur en landelijk gebied	-19.506	-2.004	-21.510
	6 Economie, leefbaarheid en cultuur	0	-300	-300
	7 Overzicht Algemene middelen en organisatie	-1.600	-731.573	-733.173
Lasten		133.459	701.600	835.059
	1 Bestuur	-473	30.385	29.912
	2 Klimaat en gezonde leefomgeving	4.796	80.031	84.827
	3 Ruimte en Wonen	7.414	13.877	21.291
	4 Bereikbaarheid	8.203	277.545	285.749
	5 Natuur en landelijk gebied	106.520	110.083	216.603

	6 Economie, leefbaarheid en cultuur	0	40.994	40.994
	7 Overzicht Algemene middelen en organisatie	6.999	148.685	155.684
Totaal Reserves		**-112.515**	**16.075**	**-96.440**
Baten		-179.293	-3.886	-183.179
	1 Bestuur	0	0	0
	2 Klimaat en gezonde leefomgeving	-3.663	0	-3.663
	3 Ruimte en Wonen	-7.303	0	-7.303
	4 Bereikbaarheid	-49.351	-3.029	-52.380
	5 Natuur en landelijk gebied	-101.950	-75	-102.025
	6 Economie, leefbaarheid en cultuur	-5.076	0	-5.076
	7 Overzicht Algemene middelen en organisatie	-11.950	-782	-12.732
Lasten		66.778	19.961	86.739
	1 Bestuur	0	0	0
	2 Klimaat en gezonde leefomgeving	126	0	126
	3 Ruimte en Wonen	0	0	0
	4 Bereikbaarheid	51.649	0	51.649
	5 Natuur en landelijk gebied	58	12.961	13.019
	6 Economie, leefbaarheid en cultuur	0	4.900	4.900
	7 Overzicht Algemene middelen en organisatie	14.945	2.100	17.045
Eindtotaal		**-1.472**	**-25.829**	**-27.301**

Bedragen x € 1.000/ Min is voordelig

2029	Programma	Incidenteel	Structureel	Eindtotaal
Totaal Exploitatie		**67.213**	**-34.768**	**32.445**
Baten		-30.481	-752.792	-783.273
	1 Bestuur	0	-59	-59
	2 Klimaat en gezonde leefomgeving	0	-6.114	-6.114
	3 Ruimte en Wonen	0	-18	-18
	4 Bereikbaarheid	-5.445	-3.523	-8.968
	5 Natuur en landelijk gebied	-23.436	-1.516	-24.952
	6 Economie, leefbaarheid en cultuur	0	-300	-300
	7 Overzicht Algemene middelen en organisatie	-1.600	-741.262	-742.862
Lasten		97.694	718.024	815.718
	1 Bestuur	-473	30.328	29.855
	2 Klimaat en gezonde leefomgeving	1.575	72.447	74.022
	3 Ruimte en Wonen	4.315	12.691	17.006

	4	Bereikbaarheid	13.146	289.754	302.900
	5	Natuur en landelijk gebied	78.281	107.416	185.697
	6	Economie, leefbaarheid en cultuur	0	39.561	39.561
	7	Overzicht Algemene middelen en organisatie	850	165.828	166.678
Totaal Reserves			**-80.719**	**14.258**	**-66.461**
Baten			-156.156	-3.603	-159.759
	1	Bestuur	0	0	0
	2	Klimaat en gezonde leefomgeving	-525	0	-525
	3	Ruimte en Wonen	-4.204	0	-4.204
	4	Bereikbaarheid	-76.300	-2.746	-79.046
	5	Natuur en landelijk gebied	-68.103	-75	-68.178
	6	Economie, leefbaarheid en cultuur	-4.924	0	-4.924
	7	Overzicht Algemene middelen en organisatie	-2.100	-782	-2.882
Lasten			75.437	17.861	93.298
	1	Bestuur	0	0	0
	2	Klimaat en gezonde leefomgeving	126	0	126
	3	Ruimte en Wonen	0	0	0
	4	Bereikbaarheid	60.484	0	60.484
	5	Natuur en landelijk gebied	58	12.961	13.019
	6	Economie, leefbaarheid en cultuur	0	4.900	4.900
	7	Overzicht Algemene middelen en organisatie	14.769	0	14.769
Eindtotaal			**-13.506**	**-20.510**	**-34.015**

Bedragen x € 1.000/ Min is voordelig

2030		Programma	Incidenteel	Structureel	Eindtotaal
Totaal Exploitatie			**60.518**	**-51.461**	**9.057**
Baten			-32.358	-766.193	-798.551
	1	Bestuur	0	-59	-59
	2	Klimaat en gezonde leefomgeving	0	-6.225	-6.225
	3	Ruimte en Wonen	0	-18	-18
	4	Bereikbaarheid	-15.395	-3.538	-18.933
	5	Natuur en landelijk gebied	-15.363	-1.526	-16.889
	6	Economie, leefbaarheid en cultuur	0	-300	-300
	7	Overzicht Algemene middelen en organisatie	-1.600	-754.527	-756.127
Lasten			92.876	714.732	807.608
	1	Bestuur	-473	30.151	29.678

	2 Klimaat en gezonde leefomgeving	1.010	72.208	73.218
	3 Ruimte en Wonen	111	12.691	12.802
	4 Bereikbaarheid	22.251	271.350	293.601
	5 Natuur en landelijk gebied	69.227	107.545	176.772
	6 Economie, leefbaarheid en cultuur	0	40.378	40.378
	7 Overzicht Algemene middelen en organisatie	750	180.409	181.159
Totaal Reserves		**-50.024**	**14.258**	**-35.766**
Baten		-122.984	-3.603	-126.587
	1 Bestuur	0	0	0
	2 Klimaat en gezonde leefomgeving	-560	0	-560
	3 Ruimte en Wonen	0	0	0
	4 Bereikbaarheid	-38.561	-2.746	-41.307
	5 Natuur en landelijk gebied	-77.178	-75	-77.253
	6 Economie, leefbaarheid en cultuur	-4.924	0	-4.924
	7 Overzicht Algemene middelen en organisatie	-1.761	-782	-2.543
Lasten		72.960	17.861	90.821
	1 Bestuur	0	0	0
	2 Klimaat en gezonde leefomgeving	126	0	126
	3 Ruimte en Wonen	0	0	0
	4 Bereikbaarheid	49.789	0	49.789
	5 Natuur en landelijk gebied	58	12.961	13.019
	6 Economie, leefbaarheid en cultuur	0	4.900	4.900
	7 Overzicht Algemene middelen en organisatie	22.987	0	22.987
Eindtotaal		**10.494**	**-37.203**	**-26.709**

Incidentele baten (bedragen x € 1.000 / Min is voordelig)

BD	Toelichting	Saldo 2027	Saldo 2028	Saldo 2029	Saldo 2030
2.1	Baten uit bijdragen van het Rijk t.b.v. verduurzamen Paviljoen Welgelegen	-500 V	0 V	0 V	0 V
2.1	Onttrekking aan de reserve Energietransitie t.b.v. verduurzamen Paviljoen Welgelegen	-1.746 V	-1.500 V	0 V	0 V
2.1	Baten uit bijdragen van het Rijk t.b.v. CDOKE-regeling	-2.824 V	0 V	0 V	0 V
2.2	Onttrekking aan de reserve Bodemsanering t.b.v. dekking capaciteit en div. projectlasten	-927 V	-1.778 V	0 V	0 V
3.2	Onttrekking aan de reserve Woningbouw voor (subsidies) versnellen woningbouw en duurzame bereikbaarheid	-1.000 V	0 V	0 V	0 V

3.2	Onttrekkingen aan de reserve Woningbouw subsidies voor de verleende subsidie aan de Poort van Hoorn	-1.138 V	-938 V	0 V	0 V
3.2	Onttrekkingen aan de reserve subsidie OV-fonds voor de verleende subsidie Haarlem knooppunt Nieuw-Zuid	-5.730 V	-6.300 V	-3.820 V	0 V
3.3	Onttrekkingen aan de reserve Meekoppelkansen t.b.v. diverse projecten cf. samenwerkingsovereenkomst	-2.000 V	0 V	0 V	0 V
4.1	Onttrekking aan reserve Uitvoeren mobiliteitsbeleid door derden voor o.a. lasten kleine infrastructuur en gedragsbeïnvloeding, evenals voor de subsidieregeling fietsvoorzieningen en doorstroming openbaar vervoer	-360 V	100 N	-15.940 V	-17.372 V
4.1	Onttrekking aan reserve verleende subsidies OD 4.1 t.b.v. subsidie Weg om Zuid	-8.600 V	-1.005 V	-550 V	0 V
4.2	Onttrekking aan de reserve OV projecten ter dekking van activiteiten vallend onder Bikkergelden en voor OV concessies	-8.559 V	134 N	0 V	0 V
4.4	Onttrekking aan de reserve Ontwikkeling provinciale infrastructuur t.b.v. studiekosten voor het aanleggen en verbeteren van infrastructurele projecten	950 N	950 N	200 N	0 V
4.4	Onttrekking aan de reserve Groot onderhoud wegen ter dekking van lopende projecten	-35.634 V	-38.167 V	-42.894 V	-15.012 V
4.4	Baten uit bijdragen van derden t.b.v. project verbinding A9 Heiloo	-1.740 V	-628 V	-5.445 V	-15.395 V
4.4	Onttrekking aan de reserve Groot onderhoud vaarwegen i.v.m. indexatie voor invulling taakstelling	-4.343 V	-7.965 V	-14.965 V	-2.500 V
4.4	Onttrekking aan de reserve Innovatieprojecten Mobiliteit t.b.v. de lasten voor uitvoeren Innovatieprogramma verkeer- en vervoer 2026-2030	-2.000 V	-2.000 V	-2.000 V	-2.500 V
5.1	Onttrekking aan reserve Groen voor diverse projecten zoals Programma Natuurnetwerk Nederland, Kaderrichtlijn Water en Masterplan Biodiversiteit en overhevelen van middelen i.v.m. waardevermindering NNN gronden	-77.038 V	-89.326 V	-64.400 V	-74.734 V
5.1	Onttrekking aan de reserve Groene Uitweg t.b.v. lasten van uitvoeringsprogramma	-2.862 V	0 V	0 V	0 V
5.1	Onttrekking aan de reserve Oostelijke Vechtplassen (OVP) t.b.v. lasten projecten Natuurnetwerk en natuurontwikkeling OVP	-4.000 V	-3.628 V	-1.555 V	-2.116 V
5.1	Baten uit bijdragen derden t.b.v. groenprojecten B&U	0 V	-805 V	0 V	0 V
5.1	Onttrekking aan reserve verleende subsidies Groen voor het programma natuurnetwerk	-2.968 V	0 V	0 V	0 V
5.1	Baten uit bijdragen van het Rijk t.b.v. SPUK L33 Programma Natuur fase II	-14.365 V	-13.196 V	-16.583 V	-13.448 V
5.3	Onttrekking aan de reserve Cofinanciering Waddenzee t.b.v. project- en proceskosInveteringskader Waddengebied	-755 V	0 V	0 V	0 V

5.3	Onttrekking aan de reserve subsidies Cofinanciering Waddenzee o.a. voor dekking van de kosten project Ruim baan voor Vissen II	-3.857 V	0 V	0 V	0 V
5.4	Baten uit bijdragen van het Rijk t.b.v. projecten BUVR PWN - ondergrondse drinkwaterberging	-600 V	0 V	0 V	0 V
5.5	Onttrekking aan de reserve PPLG t.b.v. lasten KTA recreatiemaatregelen	-11.440 V	-4.420 V	0 V	0 V
5.5	Baten uit bijdragen van het Rijk t.b.v. SPUK L35 Provinciale maatregelen landelijk gebied - uitvoering koplopers	-8.776 V	-3.610 V	-5.093 V	0 V
5.5	Baten uit bijdragen van het Rijk t.b.v. SPUK L35 Provinciale maatregelen landelijk gebied - verleggen fietspad Blijdensteinsweg	-788 V	0 V	0 V	0 V
5.5	Baten uit bijdragen van het Rijk t.b.v. SPUK L35 Provinciale maatregelen landelijk gebied - SPA pachtafkoop Laag Holland	-1.000 V	-1.250 V	-1.250 V	-1.500 V
5.6	Onttrekking aan de reserve Europese landbouwprojecten voor t.b.v. cofinanciering en uitvoeringskosten RVO van landbouwsubsidies cf. convenant	-3.725 V	-3.035 V	-900 V	0 V
6.1	Onttrekking aan de reserve Ontwikkeling havencomplexen ter dekking van de lasten projecten toekomstbestendige ontwikkeling	-10.388 V	0 V	0 V	0 V
6.1	Onttrekking aan de reserve MKB voor haalbaarheid en uitvoeringskosten i.h.k.v. MIT regelingen R&D	-4.462 V	-4.462 V	-4.462 V	-4.462 V
7.2	Onttrekking aan de reserve Bedrijfsvoering ter dekking van kosten aanschaf ICT-apparatuur, voor het Programma Bedrijfsvoeringssysteem en voor diverse huisvestingsprojecten	-9.468 V	-6.218 V	-412 V	-512 V
7.5	Baten uit grondverkopen	-1.500 V	-1.500 V	-1.500 V	-1.500 V
7.5	Baten specifiek uit verkoop BBL- en PASO-gronden	-25 V	-25 V	-25 V	-25 V
7.5	Onttrekking aan de Algemene reserve ter dekking van lasten vallend onder DU uitkeringen zoals Toekomstige bedrijfsterreinen, CDOKE-regeling en Versterking vergunningverlening maatwerk	-5.928 V	-4.448 V	-2.000 V	-1.761 V
	Overige mutaties <€500.000	-12.487 V	-6.689 V	-3.043 V	-2.505 V
Eindtotaal		**-252.583 V**	**-201.709 V**	**-186.637 V**	**-155.342 V**

Incidentele lasten (bedragen x € 1.000 / Min is voordelig)

BD	Toelichting	Saldo 2027	Saldo 2028	Saldo 2029	Saldo 2030
2.1	Lasten i.h.k.v. verduurzamen Paviljoen Welgelegen	2.246 N	1.500 N	0 V	0 V
2.1	Lasten i.h.k.v. energiebesparingsakkoord	1.200 N	1.100 N	900 N	800 N
2.1	Lasten i.h.k.v. CDOKE-regeling	2.678 N	0 V	0 V	0 V
2.1	Storting aan de reserve Energietransitie t.b.v. project Energieneutraal Paviljoen Welgelegen	1.900 N	0 V	0 V	0 V

2.2	Lasten a.g.v. aanpassing kasritme projecten voor bodemsanering B&U	927 N	1.778 N	0 V	0 V
3.2	Lasten i.h.k.v. subsidie Haarlem knooppunt Nieuw-Zuid	6.730 N	6.300 N	3.820 N	0 V
3.2	Lasten i.h.k.v. subsidie Poort van Hoorn voor versnellen woningbouw en duurzame bereikbaarheid	1.138 N	938 N	0 V	0 V
3.3	Lasten i.h.k.v. Meekoppelkansen o.a. voor fiets-/wandelverbinding	2.000 N	0 V	0 V	0 V
4.1	Lasten i.h.k.v. subsidie Weg om Zuid	7.595 N	0 V	0 V	0 V
4.1	Storting aan de reserve Mobiliteitsbeleid i.h.k.v. verkeersveiligheid, voor projecten doorfietsroutes, verbinding A9 Heiloo en lasten i.v.m. correctie budget	5.019 N	4.373 N	4.585 N	5.801 N
4.2	Storting aan de reserve OV projecten i.v.m. indexering budgetten Bikkergelden en voor OV concessies	7.845 N	67 N	67 N	0 V
4.4	Uitgaven voor ontwikkeling en studiekosten van provinciale infrastructuur	2.600 N	2.600 N	3.350 N	4.100 N
4.4	Lasten i.v.m. project verbinding A9 Heiloo en voor het beheer en in stand houden infrastructuur	3.622 N	1.519 N	6.658 N	16.658 N
4.4	Lasten i.h.k.v. Innovatieprogramma verkeer- en vervoer 2026-2030	2.000 N	2.000 N	2.000 N	2.500 N
4.4	Storting aan de reserve Groot onderhoud wegen i.v.m. indexering en voor areaaluitbreiding variabele onderhoud	34.351 N	38.562 N	46.664 N	36.186 N
4.4	Storting aan de reserve Groot onderhoud vaarwegen i.v.m. indexatie voor invulling taakstelling	7.025 N	7.025 N	7.152 N	5.112 N
5.1	Lasten i.v.m. bijstelling kasritme voor opdrachten en subsidies binnen Programma Natuurnetwerk Nederland incl. Masterplan Biodiversiteit	52.571 N	69.984 N	49.394 N	50.542 N
5.1	Lasten i.v.m. bijstelling kasritme voor Kaderrichtlijn Water	2.580 N	0 V	0 V	0 V
5.1	Lasten i.v.m. bijstelling kasritme voor herprogrammering en maatregelen groenprojecten B&U	7.721 N	5.746 N	2.401 N	1.205 N
5.1	Uitgaven i.v.m. verleende subsidies Programma Natuurnetwerk Nederland	2.968 N	0 V	0 V	0 V
5.1	Lasten i.v.m. SPUK L33 Programma Natuur fase II	14.365 N	13.196 N	16.583 N	13.448 N
5.1	Lasten i.v.m. bijstelling kasritme voor maatregelen Programma Groene Uitweg	2.862 N	0 V	0 V	0 V

5.1	Lasten i.v.m. bijstelling kasritme Programma Natuurnetwerk en Natuurontwikkeling OVP	4.000 N	3.628 N	1.555 N	2.116 N
5.3	Storting aan de reserve Cofinanciering Waddenzee i.v.m. Investeringskader Waddengebied	1.000 N	0 V	0 V	0 V
5.3	Lasten i.v.m. verleende subsidies Waddenzee o.a. voor project Ruim baan voor Vissen II	755 N	0 V	0 V	0 V
5.3	Lasten i.h.k.v. UVR Cofinanciering Waddenfonds NH en voor het Investeringskader Waddengebied incl. proceskosten	3.857 N	0 V	0 V	0 V
5.4	Storting aan de reserve Waterrecreatie i.v.m. indexering budgetten	600 N	0 V	0 V	0 V
5.5	Uitgaven voor SPUK L35 Provinciale maatregelen landelijk gebied - uitvoering koplopers	8.776 N	3.610 N	5.093 N	0 V
5.5	Uitgaven voor SPUK L35 Provinciale maatregelen landelijk gebied - verleggen fietspad Blijdensteinsweg	788 N	0 V	0 V	0 V
5.5	Uitgaven voor SPUK L35 Provinciale maatregelen landelijk gebied - SPA pachtafkoop Laag Holland	1.000 N	1.250 N	1.250 N	1.500 N
5.5	Lasten i.v.m. bijstelling kasritme voor projectmaatregelen landbouw en stikstof cf. KTA Landelijk Gebied	2.673 N	0 V	0 V	0 V
5.5	Lasten i.v.m. bijstelling kasritme voor projectmaatregelen water en klimaat cf. KTA Landelijk Gebied	3.750 N	0 V	0 V	0 V
5.5	Lasten i.v.m. bijstelling kasritme voor projectmaatregelen recreatieve voorzieningen cf. KTA Landelijk Gebied	711 N	647 N	0 V	0 V
5.5	Lasten i.v.m. bijstelling kasritme m.b.t. KTA NNN Binnenduinrand	2.550 N	3.100 N	0 V	0 V
5.5	Lasten i.v.m. bijstelling kasritme voor stikstofreductie	665 N	623 N	0 V	0 V
5.6	Storting aan de reserve Europese landbouwprojecten voor uitvoeringskosten RVO landbouwsubsidies	5.100 N	0 V	0 V	0 V
5.6	Lasten i.h.k.v. Cofinanciering NSP en Uitvoeringskosten RVO	3.725 N	3.035 N	900 N	0 V
6.1	Lasten i.h.k.v. bijstellen kasritme toekomstbestendig ontwikkelen van havencomplexen	10.262 N	0 V	0 V	0 V
6.1	Uitgaven voor diverse projecten i.v.m. toekomstbestendig ontwikkelen van bedrijfsterreinen	2.200 N	0 V	0 V	0 V
7.2	Uitgaven voor Programma Bedrijfsvoeringssysteem en diverse huisvestingsprojecten binnen de ambtelijke organisatie	7.029 N	5.777 N	0 V	0 V

7.5	Storting aan de Algemene reserve i.h.k.v. DU Versterking vergunningverlening maatwerk cf. septembercirculaire 2025	2.069 N	2.069 N	2.069 N	0 V
7.5	Lasten i.h.k.v. de meerjarige afwaardering van de verkoop gronden	500 N	500 N	500 N	500 N
7.5	Overheveling de reserve Waardevermindering grond Groen i.v.m. NNN gronden	12.700 N	12.700 N	12.700 N	22.987 N
	Overige mutaties <€500.000	12.374 N	6.610 N	5.490 N	2.381 N
Eindtotaal		**259.027 N**	**200.237 N**	**173.131 N**	**165.836 N**

Structurele stortingen aan de reserves (bedragen x € 1.000/ Min is voordelig)

BD	Onderwerp	Begroot 2027	Begroot 2028	Begroot 2029	Begroot 2030
5.1	Resv. Groen	13.215 N	12.961 N	12.961 N	12.961 N
6.1	Resv. MKB	4.900 N	4.900 N	4.900 N	4.900 N
7.2	Resv. Bedrijfsvoering	7.300 N	2.100 N	0 V	0 V
Eindtotaal		**25.415 N**	**19.961 N**	**17.861 N**	**17.861 N**

Structurele onttrekkingen aan de reserves (bedragen x € 1.000/ Min is voordelig)

BD	Onderwerp	Begroot 2027	Begroot 2028	Begroot 2029	Begroot 2030
4.4	Resv. Kaplst. Wegen	-637 V	-676 V	-676 V	-676 V
4.4	Resv. Kaplst. OV	-1.680 V	-1.680 V	-1.680 V	-1.680 V
4.4	Resv. Kaplst. Innov	-673 V	-673 V	-390 V	-390 V
5.1	Resv. Kaplst. Groen	-75 V	-75 V	-75 V	-75 V
7.2	Resv. huisvesting	-782 V	-782 V	-782 V	-782 V
Eindtotaal		**-3.847 V**	**-3.886 V**	**-3.603 V**	**-3.603 V**

4.2.6 EMU-saldo

	Omschrijving	Begroting 2026*	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
	Min is nadelig	x € 1.000	x € 1.000	x € 1.000	x € 1.000	x € 1.000
(0)	Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	-72.511 N	-101.990 N	-69.140 N	-32.445 N	-9.057 N
(1)	Mutatie (im)materiële vaste activa	105.104	98.197	93.653	88.977	82.767
(2)	Mutatie voorzieningen	1.681	1.681	1.681	1.681	1.681
(3)	Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	-	-	-	-	-
(4)	Verwachte boekwinst/verlies bij de verkoop van financiële vaste activa en (im)materiële vaste activa, alsmede de afwaardering van financiële vaste activa	-	-	-	-	-
(0-1+2-3-4)	**EMU-saldo**	**-175.934**	**-198.506**	**-161.112**	**-119.741**	**-90.143**

* t/m tweede begrotingswijziging 2026

4.3 Uiteenzetting financiële positie

4.3.1 Opbouw van het begrotingssaldo

4.3.1.1 Opbouw exploitatie

De wijzigingen in deze begroting ten opzichte van de ontwerpbegroting zijn het gevolg van de verwerking van de financiële kaders en de voorstellen zoals geschetst in de Kaderbrief 2027. Deze begroting bevat echter ook een aantal nieuwe ontwikkelingen. De mutaties die nieuw zijn, worden hieronder gespecificeerd en kort toegelicht.

Opbouw exploitatie

Financieel kader (x € 1.000)	Saldo 2027		Saldo 2028		Saldo 2029		Saldo 2030	
Saldo voor begroting 2027	-11.500	V	-30.349	V	-20.764	V	-16.162	V
Technische bijstellingen	-4.150	V	2.359	N	-13.926	V	-10.554	V
Autonome ontwikkelingen	297	N	-461	V	-476	V	-643	V
Beleidsvoorstellen	1.200	N	1.150	N	1.150	N	650	N
Eindstand Begroting 2027	**-14.152**	**V**	**-27.301**	**V**	**-34.015**	**V**	**-26.709**	**V**

4.3.1.2 Geprognotiseerde balans

Geprognosticeerde balans (bedragen x € 1.000		31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028	31-12-2029	31-12-2030
Activa						
	Immateriële activa	–	–	–	–	–
	Materiële activa (investeringen)	1.355.609	1.453.806	1.547.459	1.636.436	1.719.203
	Economisch nut	*178.112*	*174.926*	*170.853*	*166.780*	*162.707*
	Openbare ruimte met maatschappelijk nut	*1.177.497*	*1.278.880*	*1.376.606*	*1.469.656*	*1.556.496*
	Financiële vaste activa	360.509	361.179	361.179	327.979	327.979
	Kapitaalverstrekkingen	*210.181*	*265.135*	*265.135*	*265.135*	*265.135*
	Verstrekte langlopende leningen	*150.328*	*96.044*	*94.044*	*62.844*	*62.844*
	Vlottende activa					
	Voorraden	40	40	40	40	40
	Uitzettingen met een looptijd < 1 jaar	125.544	126.038	125.927	126.185	126.042
	Liquide middelen	954	1.004	1.054	1.104	1.154
	Overlopende activa	25.000	25.000	25.000	25.000	25.000
	Activa	**1.867.656**	**1.967.067**	**2.060.659**	**2.116.744**	**2.199.418**
Passiva						
	Algemene reserves	211.838	238.099	248.901	276.270	308.524
	Begroot resultaat (cumulatief)	31.413	14.152	27.301	34.015	26.709
	Bestemmingsreserves	780.238	669.248	576.157	509.628	475.623
	Voorzieningen	33.899	35.580	37.261	38.942	40.623
	Vaste Schuld (looptijd> dan 1 jaar)	182.396	382.868	547.474	668.369	759.110
	Netto-vlottende schulden	134.604	133.132	129.526	128.631	127.890
	Overlopende passiva	493.268	493.988	494.039	460.889	460.939
	Passiva	**1.867.656**	**1.967.067**	**2.060.659**	**2.116.744**	**2.199.418**

4.3.2 Arbeidskosten gerelateerde verplichtingen

Jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen (bedragen x €1.000)	2026	2027	2028	2029
Vakantiedagen	–	–	–	–
Wachtgelden en aanvullende uitkeringen invaliditeit	–	–	–	–
Werkloosheidsuitkeringen				
* Overige werkloosheidsuitkeringen	€ 200	€ 180	€ 175	€ 175
Totaal	**€ 200**	**€ 180**	**€ 175**	**€ 175**

4.3.3 Investeringen

Bedragen x € 1.000	Overzicht van netto investeringen per programma	2027	2028	2029	2030
Programma	**Lopende investeringen:**				
	Materiële vaste activa				
	Investeringen met een economisch nut				
	nvt	500	–	–	–
	Investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut				
4	Investeringen provinciale infrastructuur	19.156	37.378	52.231	577
4	Groenprojecten	943	885	–	–
4	Investeringen Openbaar Vervoer	13.684	9.146	15.562	5.705
4	Vervangingsinvesteringen wegen PMO	29.954	32.583	28.596	15.186
4	Vervangingsinvesteringen vaarwegen PMO	16.430			
4	PMO kunstwerken	16.238	6.951	1.244	25.673
	netto investeringen studie- en planfase	33.095	43.057	32.367	82.859
	Totaal materiële vaste activa	**130.000**	**130.000**	**130.000**	**130.000**
	Financiële vaste activa				
6	Begrote investeringen in financiele vaste activa*	54.954	–	–	–
	Totaal financiële vaste activa	**54.954**	**–**	**–**	**–**
	Totaal netto investeringen	**184.954**	**130.000**	**130.000**	**130.000**

4.3.4 Activa

4.3.4.1 Staat van geactiveerde immateriële en materiële investeringen (art. 34, 35 een 52)

Omschrijving van de investeringen (bedragen x € 1.000)	Boekwaarde per 01-01-2027	Netto investeringen 2027	Desinvesteringen 2027	Afwaarderingen 2027	Afschrijving 2027		Boekwaarde per 31-12-2027
1. Immateriële activa							
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	-	-	-	-	-		-
Totaal immateriële activa	-	-	-	-	-		-
2. materiële vaste activa							
A. Investeringen met een economisch nut	**178.111**	**500**	**-**	**-**	**3.686**	**N**	**174.925**
- Gronden en terreinen	123.130		-	-	-		123.130
- Bedrijfsgebouwen	52.453		-	-	3.686	N	48.767
- Machines en gebouwen	2.528	500	-	-	-		3.028
B. Investeringen in openbare ruimte met een maatschappelijk nut	**1.177.497**	**129.500**	**-**	**-**	**28.117**	**N**	**1.278.880**
- Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	1.177.497	129.500	-	-	28.117	N	1.278.880
Totaal materiële vaste activa	**1.355.608**	**130.000**	**-**	**-**	**31.803**	**N**	**1.453.805**
Totaal geactiveerde investeringen	**1.355.608**	**130.000**	**-**	**-**	**31.803**	**N**	**1.453.805**

4.3.4.2 Staat van geactiveerde kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen van bijdragen aan activa in eigendom van derden (art. 36)

	Omschrijving van de investeringen (bedragen x € 1.000)	Boekwaarde per 01-01-2027	Investeringen in 2027	Desinvesteringen in 2027	Herwaarderingen in 2027	Afschrijvingen in 2027	Boekwaarde per 31-12-2027
A.	**Kapitaalverstrekkingen aan:**						
	- Deelnemingen	210.181	54.954	-	-	-	265.135
B.	**Leningen aan:**						
	- Openbare lichamen	33.200	-	-	-	-	33.200
	- Deelnemingen	59.897	-	-54.954	-		4.943
C.	**Overige langlopende leningen**	57.231	670,00	-	-		57.901
	Totaal financiële vaste activa	**360.509**	**55.624**	**54.954-**	**-**	**0**	**361.179**

4.3.5 Kapitaallasten

Omschrijving	2027		2028		2029		2030	
A. Capaciteitskosten								
Grond Houtplein	–		–		–		–	
Renovatie Houtplein	1.643	N	1.643	N	1.643	N	1.643	N
Nieuwbouw Dreef	557	N	557	N	557	N	557	N
Totaal A	2.200	N	2.200	N	2.200	N	2.200	N
B. Directe kosten								
Parkeergarage Dreef	407	N	407	N	407	N	407	N
Aanleg van provinciale wegen	10.884	N	11.168	N	11.250	N	12.047	N
Projecten gedekt uit de reserve kapitaallasten wegen	637	N	676	N	676	N	676	N
Vervangingsinvesteringen wegen PMO	3.952	N	3.993	N	3.994	N	6.204	N
Vervangingsinvesteringen kunstwerken	4.230	N	4.589	N	5.028	N	5.031	N
DVM (intelligente verkeerslichten)	35	N	35	N	35	N	35	N
Duurzame infrastructuur	673	N	673	N	390	N	390	N
Steunpunten B&U	800	N	800	N	800	N	800	N
Vervangingsinvesteringen vaarwegen PMO	2.782	N	3.583	N	3.608	N	3.608	N
Investeringen OV	1.085	N	1.865	N	1.872	N	2.666	N
Vast onderhoud wegen	28	N	28	N	28	N	28	N
Onderhoud tunnels/aquaducten	113	N	113	N	113	N	113	N
Projecten gedekt uit de reserve kapitaallasten OV	1.680	N	1.680	N	1.680	N	1.680	N
Investeringen groen (reserve kapitaallasten)	75	N	75	N	75	N	75	N
CIO - I-portfolio	305	N	305	N	305	N	305	N
Vervanging en onderhoud zwemwaterborden	30	N	63	N	63	N	63	N
Archeologie opdrachten	279	N	279	N	279	N	279	N
Totaal B	27.995	N	30.332	N	30.603	N	34.407	N
C. Stelposten								
Stelpost Vervangingsinvesteringen	0	N	1.100	N	4.600	N	6.100	N
Stelpost Verbeter- en Uitbreidingsinvesteringen	1.608	N	2.715	N	3.620	N	4.526	N
Totaal C	1.608	N	3.815	N	8.220	N	10.626	N
Totaal A + B + C	**31.803**	**N**	**36.347**	**N**	**41.023**	**N**	**47.233**	**N**

4.3.6 Financiering

4.3.6.1 Overzicht van het renteresultaat

	Renteresultaat (x € 1.000)	2027	2028	2029	2030
	De externe rentelasten over de korte en lange financiering				
A.	Financiering	7.096 N	9.211 N	10.348 N	10.341 N
B.	De externe rentebaten	-1.190 V	-1.190 V	-1.190 V	-1.057 V
	Totaal door te rekenen externe rente	5.906 N	8.021 N	9.158 N	9.284 N
C.	De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend	-	-	-	-
	De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moeten worden toegerekend	-	-	-	-
	Saldo door te rekenen externe rente	5.906 N	8.021 N	9.158 N	9.284 N
D1.	Rente over eigen vermogen	-	-	-	-
D2.	Rente over voorzieningen	-	-	-	-
	De aan taakvelden (programma's inclusief overzicht Overhead) toegerekende rente (renteomslag)	5.906 N	8.021 N	9.158 N	9.284 N
E.	De werkelijk aan taakvelden (programma's inclusief overhead) toegerekende rente (renteomslag)	-	-	-	-
F.	Renteresultaat op het taakveld treasury	5.906 N	8.021 N	9.158 N	9.284 N

4.3.6.2 Staat van investeringen en financiering

Bedragen x € 1.000		Begin 2027	Vermeerderingen 2027	Verminderingen 2027	Afschrijvingen 2027		Eind 2027
Activa							
	Immateriële activa	–	–	–	–		–
	Materiële activa (investeringen)						
	Economisch nut	*178.112*	*500*	–	*3.686*	*N*	*174.926*
	Openbare ruimte met maatschappelijk nut	*1.177.497*	*129.500*	–	*28.117*	*N*	*1.278.880*
	Financiële vaste activa						
	Deelnemingen	*210.181*	*54.954*	–	–		*265.135*
	Bijdrage aan activa in eigendom van derden	–	–	–	–		–
	Verstrekte langlopende leningen	150.293	–	54.954		N	*95.339*
	Activa	**1.716.083**	**184.954**	**54.954**	**31.803**	**N**	**1.814.280**
Passiva							
	Algemene reserves	211.838	33.785	7.524	–		238.099
	Bestemmingsreserves	780.238	102.359	213.348	–		669.249
	Voorzieningen	33.899	1.681		–		35.580
	Vreemd vermogen	182.396	200.472	–	–		382.868
	Passiva	**1.208.371**	**338.297**	**220.872**	**–**		**1.325.796**
	Tekort aan financieringsmiddelen	**-507.712**					**-488.484**

Bedragen x € 1.000		Begin 2028	Vermeerderingen 2028	Verminderingen 2028	Afschrijvingen 2028		Eind 2028
Activa							
	Immateriële activa	–	–	–	–		–
	Materiële activa (investeringen)						
	Economisch nut	*174.926*	–	–	*4.073*	*N*	*170.853*
	Openbare ruimte met maatschappelijk nut	*1.278.880*	*130.000*	–	*32.274*	*N*	*1.376.606*
	Financiële vaste activa						
	Deelnemingen	*265.135*	–	–	–		*265.135*
	Bijdrage aan activa in eigendom van derden	–	–	–	–		–
	Verstrekte langlopende leningen	95.339	–	–	–		*95.339*
	Activa	1.814.280	130.000	–	36.347	N	1.907.933
Passiva							
	Algemene reserves	238.099	16.397	5.595	–		248.901
	Bestemmingsreserves	669.249	84.494	177.584	–		576.159
	Voorzieningen	35.580	1.681		–		37.261
	Vreemd vermogen	382.868	164.606		–		547.474
	Passiva	1.325.796	267.178	183.179	–		1.409.795
	Tekort aan financieringsmiddelen	**-488.484**					**-498.138**

Bedragen x € 1.000		Begin 2029	Vermeerderingen 2029	Verminderingen 2029	Afschrijvingen 2029		Eind 2029
Activa							
	Immateriële activa	–	–	–	–		–
	Materiële activa (investeringen)						
	Economisch nut	*170.853*		–	*4.073*	*N*	166.780
	Openbare ruimte met maatschappelijk nut	*1.376.606*	*130.000*	–	*36.950*	*N*	1.469.656
	Financiële vaste activa						
	Deelnemingen	*265.135*	–	–	–		265.135
	Bijdrage aan activa in eigendom van derden	–					–
	Verstrekte langlopende leningen	95.339	–	33.200	–		62.139
	Activa	1.907.933	130.000	33.200	41.023	N	1.963.710
Passiva							
	Algemene reserves	248.901	29.369	2.000	–		276.270
	Bestemmingsreserves	576.159	91.229	157.759	–		509.629
	Voorzieningen	37.261	1681		0		38.942
	Vreemd vermogen	547.474	120.895		–		668.369
	Passiva	1.409.795	243.174	159.759	–		1.493.210
	Tekort aan financieringsmiddelen	**-498.138**	**113.174**	**126.559**	**-41.023**	**N**	**-470.500**

Bedragen x € 1.000		Begin 2030	Vermeerderingen 2030	Verminderingen 2030	Afschrijvingen 2030		Eind 2030
Activa							
	Immateriële activa	–	–	–	–		–
	Materiële activa (investeringen)						
	Economisch nut	*166.780*			*4.073*	*N*	162.707
	Openbare ruimte met maatschappelijk nut	*1.469.656*	*130.000*		*43.160*	*N*	1.556.496
	Financiële vaste activa						
	Deelnemingen	*265.135*	–	–	–		265.135
	Bijdrage aan activa in eigendom van derden	–	–	–	–		–
	Verstrekte langlopende leningen	62.139			–		62.139
	Activa	1.963.710	130.000	–	47.233	N	2.046.477
Passiva							
	Algemene reserves	276.270	34.015	1.761	–		308.524
	Bestemmingsreserves	509.629	90.821	124.826	–		475.624
	Voorzieningen	38.942	1.681		–		40.623
	Vreemd Vermogen	668.369	90.741		–		759.110
	Passiva	1.493.210	217.258	126.587	–		1.583.881
	Tekort aan financieringsmiddelen	**-470.500**					**-462.596**

4.3.7 Stand en mutaties van reserves

4.3.7.1 Staat van het verloop van de reserves (art. 54)

2027

BD	Reserve (bedragen x € 1.000)	Beginsaldo	Resultaat bestemming 2026	Storting	Over-heveling vanuit andere reserve	Bestedingen	Over-heveling naar andere reserve	Vrijval ten gunste van rekening van lasten en baten	Eindsaldo
	Algemene reserves								
7.2	Algemene reserve	211.838	31.413	2.372	–	-7.524	–	–	238.099
	Totaal algemene reserves	**211.838**	**31.413**	**2.372**	**–**	**-7.524**	**–**	**–**	**238.099**
	Programma 1 Bestuur								
	nvt	–	–	–	–	–	–	–	–
	Programma 2 Klimaat en gezonde leefomgeving								
2.2	Reserve Bodemsanering	18.564		126		-1.050	–	–	17.640
2.1	Reserve energietransitie	4.369		2.000		-2.000	–	–	4.369
2.2	Reserve gezonde leefomgeving	677	–	–	–	–	–	–	677
2.1	Reserve Warmtetransitie	1.064				-720			344
2.1	Reserve Subsidie warmtetransitie	356	–	–	–	-307	–	–	49
									–
	Programma 3 Ruimte en Wonen								
3.3	Reserve Meekoppelkansen bij Dijkverst. en Kustontw.	3.152	–	–	–	-2.000	–	–	1.152
3.2	Reserve OV-fonds inclusief OV-knooppunten	7.104	–	–	–	–	–	–	7.104
3.2	Reserve woningbouw	55.175	–	–	–	-1.744	-25	–	53.406
3.2	Reserve Subsidie OV-fonds	2.097	–	–	–	-1.138	–	–	959
3.2	Reserve Woningbouw subsidies	29.118	–	–	–	-5.994	–	–	23.124
	Programma 4 Bereikbaarheid								
4.1	Reserve Uitvoeren mobiliteit	73.399	–	6.149	–	-875	–	–	78.673

4.4	Reserve Groot onderhoud wegen	1.565		34.751		-35.514			802
4.4	Reserve groot onderhoud vaarwegen	8.937	-	7.190		-3.950	-	-	12.177
4.4	Reserve innovatieprojecten mobiliteit	10.353	-	-	-	-2.177	-	-	8.176
4.2	Reserve Openbaar vervoer projecten	9.697	-	7.845	-	-8.559	-	-	8.983
4.1	Reserve Verleende subsidies OD 4.1.2	37.692	-	-	-	-9.421	-	-	28.271
	Programma 5 Natuur en landelijk gebied								-
5.1	Reserve Groen	254.309	-	13.215	-	-64.714	-12.700	-	190.110
5.1	Reserve Groene Uitweg	4.418	-	-	-	-2.862	-	-	1.556
5.1	Reserve Oostelijke Vechtplassen (OVP)	19.169	-	58	-	-4.248	-	-	14.979
5.3	Reserve Cofinanciering Waddenzee	185	-	1.000	-	-755	-	-	430
5.1	Reserve Subsidies >1,5 miljoen Groen, OD 5.1.1	5.241	-	-	-	-2.968	-	-	2.273
5.3	Reserve Subsidies Cofinanciering Waddenzee	3.856	-	-	-	-3.856	-	-	-
5.1	Reserve Subsidies Groene Uitweg	1.684	-	-	-	-	-	-	1.684
5.5	Reserve PPLG incidentele middelen Coalitieakkoord 2023	27.926	-	-	-	-11.579	-	-	16.347
5.6	Reserve Europese landbouwprojecten	3.695	-	5.100	-	-3.778	-	-	5.017
	Programma 6 Economie, leefbaarheid en cultuur								
	Reserve Circulaire economie	53	-	0	25	0	-	-	78
6.1	Reserve Ontwikkeling havencomplexen	11.379	-	-	-	-10.388	-	-	991
6.1	Reserve MKB	1.952	-	4.900	-	-5.330	-	-	1.522
6.2	Reserve SvA/NHW Werelderfgoed	658	-	-	-	-	-	-	658
6.2	Reserve subsidie SvA/NHW Werelderfgoed	227	-	-	-	-227	-	-	-
6.1	Reserve subsidie Regionale economie	872	-	-	-	-	-	-	872
	Programma 7 Overzicht Algemene middelen en organisatie								

7.1	Reserve Waardevermindering grond groen	41.703	–	–	12.700	–	–	–	54.403
7.2	Reserve huisvesting	9.128	–	–	–	–782	–	–	8.346
7.2	Reserve bedrijfsvoering	8.251	–	7.300	–	–8.599	–	–2.023	4.929
	Reserves ter dekking van kapitaallasten								
4.4	Reserve kapitaallasten wegen (programma: 4)	29.634	–	–	–	–637	–	–	28.997
4.4	Reserve kapitaallasten OV (programma: 4)	83.839	–	–	–	–1.680	–	–	82.159
4.4	Reserve kapitaallasten innovatieve projecten	4.865	–	–	–	–673			4.192
5.1	Reserve kapitaallasten groen (programma: 5)	3.875	–	–	–	–75	–	–	3.800
	Totaal bestemmingsreserves	**780.238**	**–**	**89.634**	**12.725**	**–198.600**	**–12.725**	**–2.023**	**669.249**
	Totaal reserves	**992.076**	**31.413**	**92.006**	**12.725**	**–206.124**	**–12.725**	**–2.023**	**907.348**

2028

OD	Reserve (bedragen x € 1.000)	Beginsaldo	Resultaatbestemming 2027	Storting	over-heveling vanuit andere reserve	Bestedingen	over-heveling naar andere reserve	Vrijval	Eindsaldo
	Algemene reserves								
7.2	Algemene reserve	238.099	14.152	2.245	–	–5.595	–	–	248.901
	Totaal algemene reserves	**238.099**	**14.152**	**2.245**	**–**	**–5.595**	**–**	**–**	**248.901**
	Programma 1 Bestuur								
	nvt	–	–	–	–	–	–	–	–
	Programma 2 Klimaat en gezonde leegomgeving								
2.2	Reserve Bodemsanering	17.640	–	126	–	–1.901	–	–	15.865
2.1	Rerserve energietransitie	4.369	–	–	–	–1.500	–	–	2.869
2.1	Reserve duurzame elektriciteit	677	–	–	–	–	–	–	677
2.1	Reserve warmtetransitie	344	–	–	–	–262	–	–	82
2.1	Reserve Subsidie warmtetransitie	49	–	–	–	–	–	–	49

	Programma 3 Ruimte en Wonen								
3.3	Reserve meekoppelkansen bij dijkversterkingen en kustontwikkeling	1.152	–	–	–	–	–	0	1.152
3.2	Reserve OV-fonds, inclusief OV-knooppunten	7.104	–	–	–	–	–	–	7.104
3.2	Reserve woningbouw	53.406	–	–	–	–	–	–	53.406
3.2	Reserve Subsidie OV-fonds	959	–	–	–	-853	–	–	106
3.2	Reserve woningbouwsubsidies	23.124	–	–	–	-6.450	–	–	16.674
	Programma 4 Bereikbaarheid								
4.1	Reserve Uitvoeren mobiliteit	78.673	–	5.708	–	-375	–	–	84.006
4.4	Reserve groot onderhoud wegen	802	–	33.684	5.000	-37.914	–	–	1.572
4.4	Reserve groot onderhoud vaarwegen	12.177	–	7.190	–	-2.950	-5.000	–	11.417
4.4	Reserve innovatieprojecten mobiliteit	8.176	–	–	–	-2.107	–	–	6.069
4.2	Reserve openbaarvervoerprojecten	8.983	–	67	–	–	–	–	9.050
4.1	Reserve Verleende subsidies OD 4.1.2	28.271	–	–	–	-1.005	–	–	27.266
	Programma 5 Natuur en landelijk gebied								
5.1	Reserve groen	190.110	–	12.961	–	-76.784	-12.700		113.587
5.1	Reserve Groene Uitweg	1.556	–	–	–	–	–	–	1.556
5.1	Reserve Oostelijke Vechtplassen	14.979	–	58	–	-3.876	–	–	11.161
5.3	Reserve cofinanciering Waddenzee	430	–	–	–	-300	–	–	130
5.1	Resverve subsidies > € 1,5 miljoen groen, OD 5.1.1	2.273	–	–	–	–	–	–	2.273
5.1	Reserve subsidie Groene Uitweg	1.684	–	–	–	–	–	–	1.684
5.5	Reserve PPLG incidentele middelen CA2023	16.347	–	–	–	-5.255	–	–	11.092
5.6	Reserve Europese projecten landbouwsubsidies	5.017	–	–	–	-3.035	–	–	1.982
	Programma 6 Economie, leefbaarheid en cultuur								
6.1	Reserve circulaire economie	78	–	–	–	–	–	0	78
6.1	Reserve Ontwikkeling havencomplexen	991	–	–	–	–	–	–	991

6.1	Reserve MKB	1.522	–	4.900	–	–5.076	–	–	1.346
6.2	Reserve SvA/NHW Werelderfgoed	658	–	–	–	–	–	–	658
6.1	Reserve subsidie Regionale economie	872	–	–	–	–	–	–	872
	Programma 7 Overzicht Algemene middelen en organisatie								
7.2	Reserve huisvesting	8.346	–	–	–	–782	–	–	7.564
7.2	Reserve bedrijfsvoering	4.929	–	2.100	–	–6.355	–	–	674
7.1	Reserve waardevermindering grond groen	54.403	–	–	12.700	–	–	–	67.103
	Reserves ter dekking van kapitaallasten								
4.4	Reserve kapitaallasten Wegen (programma 4)	28.997	–	–	–	–676	–	–	28.321
4.4	Reserve kapitaallasten OV (programma 4)	82.159	–	–	–	–1.680	–	–	80.479
4.4	Reserve kapitaallasten innovatieve projecten	4.192	–	–	–	–673	–	–	3.519
5.1	Reserve Kapitaallasten groen (programma 5)	3.800	–	–	–	–75	–	–	3.725
	Totaal bestemmingsreserves	**669.249**	**–**	**66.794**	**17.700**	**–159.884**	**–17.700**	**–**	**576.159**
	Totaal reserves	**907.348**	**14.152**	**69.039**	**17.700**	**–165.479**	**–17.700**	**–**	**825.060**

2029

OD	Reserve (bedragen x € 1.000)	Beginsaldo	Resultaat bestemming 2028	Storting	over-heveling vanuit andere reserve	Bestedingen	over-heveling naar andere reserve	Vrijval	Eindsaldo
	Algemene reserves								
7.2	Algemene reserve	248.901	27.300	2.069	–	–2.000	–	–	276.270
	Totaal algemene reserves	**248.901**	**27.300**	**2.069**	**–**	**–2.000**	**–**	**–**	**276.270**
	Programma 1 Bestuur								
	nvt	–	–	–	–	–	–	–	0

	Programma 2 Klimaat en gezonde leefomgeving								
2.2	Reserve bodemsanering	15.868	–	126	–	-525	–	0	15.469
2.1	Reserve energietransitie	2.869	–	–	–	–	–	0	2.869
2.2	Reserve Gezonde leefomgeving	677	–	–	–	–	–	0	677
2.1	Reserve warmtetransitie	82	–	–	–	–	–	0	82
2.1	Reserve subsidie warmtetransitie	49	–	–	–	–	–	–	49
	Programma 3 Ruimte en Wonen								
	Reserve Meekoppelkansen bij Dijkversterking en Kustontw	1.152	–	–	–	–	–	0	1.152
3.2	Reserve OV-fonds, inclusief OV-knooppunten	7.104	–	–	–	–	–	–	7.104
3.2	Reserve woningbouw	53.406	–	–	–	–	–	–	53.406
3.2	Reserve Subsidie OV-fonds	106	–	–	–	-106	–	–	0
3.2	Reserve woningbouwsubsidies	16.674	–	–	–	-4.098	–	–	12.576
	Programma 4 Bereikbaarheid								
4.1	Reserve Uitvoeren van mobiliteit	84.006	–	5.920	–	-16.415	–	–	73.511
4.4	Reserve groot onderhoud wegen	1.572	–	35.292	12.000	-42.385			6.479
4.4	Reserve groot onderhoud vaarwegen	11.417	–	7.272	–	-2.950	-12.000	–	3.739
4.4	Reserve innovatieprojecten mobiliteit	6.069	–	–	–	-2.000	–	–	4.069
4.2	Reserve openbaarvervoerprojecten	9.050	–	–	–	–	–	–	9.050
4.1	Reserve verleende subsidies 4.1.2	27.266	–	–	–	-550	–	–	26.716
	Programma 5 Natuur en landelijk gebied								
5.1	Reserve groen	113.584	–	12.961	–	-51.799	-12.700	–	62.046
5.1	Reserve Groene Uitweg	1.556	–	–	–	–	–	–	1.556
5.1	Reserve Oostelijke Vechtplassen	11.161	–	58	–	-1.745	–	–	9.474
5.3	Reserve cofinanciering Waddenzee	130	–	–	–	-130	–	–	0
5.1	Resverve subsidies > € 1,5 miljoen Groen, OD 5.1.1	2.273	–	–	–	–	–	–	2.273

5.1	Reserve subs. Groene Uitweg	1.684	–	–	–	–	–	–	1.684
5.5	Reserve PPLG incidentele middelen CA2023	11.092	–	–	–	-829	–	–	10.263
5.6	Reserve Europese projecten landbouwsubsidies	1.982	–	–	–	-900	–	–	1.082
	Programma 6 Economie, leefbaarheid en cultuur								
6.1	Reserve Circulaire economie	78	–	–	–	–	–	0	78
6.1	Reserve ontwikkeling havencomplexen	991	–	–	–	–	–	0	991
6.1	Reserve MKB	1.346	–	4.900	–	-4.924	–	–	1.322
6.2	Reserve SvA/NHW Werelderfgoed	658	–	–	–	–	–	–	658
6.1	Resv. subs. regionale economie	872	–	–	–	–	–	–	872
	Programma 7 Overzicht Algemene middelen en organisatie								
7.1	Reserve coalitieakkoord								0
7.1	Reserve waardevermindering grond groen	67.103	–	–	12.700	–	–	–	79.803
7.2	Reserve huisvesting	7.564	–	–	–	-782	–	–	6.782
7.2	Reserve bedrijfsvoering	674	–	–	–	-100	–	0	574
	Reserves ter dekking van kapitaallasten								
4.4	Reserve kapitaallasten wegen (programma 4)	28.321	–	–	–	-676	–	–	27.645
4.4	Reserve kapitaallasten OV (programma 4)	80.479	–	–	–	-1.680	–	–	78.799
4.4	Reserve kapitaallasten innovatieve projecten	3.519	–	–	–	-390	–	–	3.129
5.1	Reserve kapitaallasten groen (programma 5)	3.725	–	–	–	-75	–	–	3.650
	Totaal bestemmingsreserves	**576.159**		**66.529**	**24.700**	**-133.059**	**-24.700**	**–**	**509.629**
	Totaal reserves	**825.060**		**68.598**	**24.700**	**-135.059**	**-24.700**	**–**	**785.899**

2030

OD	Reserve (bedragen x € 1.000)	Beginsaldo	Resultaat bestemming 2029	Storting	over-heveling vanuit andere reserve	Bestedingen	over-heveling naar andere reserve	Vrijval	Eindsaldo
	Algemene reserves								
7.2	Algemene reserve	276.270	34.015	–	–	1.761–	–	–	308.524
	Totaal algemene reserves	**276.270**	**34.015**	**–**	**–**	**–1.761**	**–**	**–**	**308.524**
	Programma 1 Bestuur								
	nvt	–	–	–	–	–	–	–	0
	Programma 2 Klimaat en gezonde leefomgeving								
2.2	Reserve bodemsanering	15.466	–	126	–	–560	–	–	15.032
2.1	Reserve energietransitie	2.869	–	–	–	–	–	–	2.869
2.2	Reserve Gezonde leefomgeving	677	–	–	–	–	–	–	677
2.1	Reserve warmtetransitie	82	–	–	–	–	–	–	82
2.1	Reserve subsidie warmtetransitie	49	–	–	–	–	–	–	49
	Programma 3 Ruimte en Wonen								
3.3	Reserve Meekoppelkansen bij Dijkverst. en Kustontw.	1.152	–	–	–	–	–	0	1.152
3.2	Reserve OV-fonds, inclusief OV-knooppunten	7.104	–	–	–	–	–	–	7.104
3.2	Reserve woningbouw	53.406	–	–	–	–	–	–	53.406
3.2	Reserve woningbouwsubsidies	12.576	–	–	–	–	–	–	12.576
	Programma 4 Bereikbaarheid								
4.1	Reserve Uitvoeren mobiliteit	73.511	–	7.136	–	–17.847	–	–	62.800
4.4	Reserve groot onderhoud wegen	6.479	–	36.076	–	–15.264	–	–	27.291
4.4	Reserve groot onderhoud vaarwegen	3.739	–	6.577	–	–2.950	–	–	7.366
4.4	Reserve innovatieprojecten mobiliteit	4.069	–	–	–	–2.500	–	–	1.569
4.2	Reserve Openbaar Vervoer projecten	9.050	–	–	–	–	–	–	9.050

4.1	Reserve verleende subsidies 4.1	26.716	–	–	–	–	–	–	26.716
	Programma 5 Natuur en landelijk gebied								
5.1	Reserve groen	62.049	–	12.961	–	-51.747	-22.987	–	276
5.1	Reserve Groene Uitweg	1.556	–	–	–	–	–	–	1.556
5.1	Reserve Oostelijke Vechtplassen	9.474	–	58	–	-2.174	–	–	7.358
5.1	Resverve subsidies > € 1,5 miljoen Groen, OD 5.1.1	2.273	–	–	–	–	–	–	2.273
5.1	Reserve subsidie Groene Uitweg	1.684	–	–	–	–	–	–	1.684
5.5	Reserve PPLG incidentele middelen CA2023	10.263	–	–	–	-270	–	–	9.993
5.6	Reserve Europese projecten landbouwsubsidies	1.082	–	–	–	–	–	–	1.082
	Programma 6 Economie, leefbaarheid en cultuur								
6.1	Reserve Circulaire economie	78	–	–	–	–	–	0	78
6.1	Reserve herstructurering bedrijventerreinen	991	–	–	–	–	–	–	991
6.1	Reserve MKB	1.322	–	4.900	–	-4.924	–	–	1.298
6.2	Reserve SvA/NHW Werelderfgoed	658	–	–	–	–	–	–	658
6.1	Resv. subs. regionale economie	872	–	–	–	–	–	–	872
	Programma 7 Overzicht Algemene middelen en organisatie								
7.1	Reserve waardevermindering grond Groen	79.803	–	–	22.987	–	–	–	102.790
7.2	Reserve huisvesting	6.782	–	–	–	-782	–	–	6.000
7.2	Reserve bedrijfsvoering	574	–	–	–	–	–	–	574
	Reserves ter dekking van kapitaallasten								
4.4	Reserve kapitaallasten wegen (programma 4)	27.645	–	–	–	-676	–	–	26.969
4.4	Reserve kapitaallasten OV (programma 4)	78.799	–	–	–	-1.680	–	–	77.119
4.4	Reserve kapitaallasten innovatieve projecten	3.129	–	–	–	-390	–	–	2.739

5.1	Reserve kapitaallasten groen (programma 5)	3.650	–	–	–	–75	–	–	3.575
	Totaal bestemmingsreserves	**509.629**	**–**	**67.834**	**22.987**	**–101.839**	**–22.987**	**–**	**475.624**
	Totaal reserves	**785.899**		**67.834**	**22.987**	**–103.600**	**–22.987**	**–**	**784.148**

4.3.7.2 Toelichting op de reserves

	Reserve Bodemsanering
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve heeft als doel toekomstige bodemsaneringskosten te dekken op basis van de landelijke Bestuurlijke afspraken bodem en ondergrond 2023–2030, die aansluiten op het bodemconvenant 2016–2020 en de afspraken voor de tussenjaren 2021 en 2022. Deze afspraken beschrijven de bodemdoelen die de provincie Noord-Holland realiseert en de rijksmiddelen die het Rijk daarvoor beschikbaar stelt.
Instellingsbesluit	Zomernota 2017
Programma	2 Klimaat en gezonde leefomgeving
Looptijd	Onbepaald

	Reserve Energietransitie
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve heeft als doel om de kosten te dekken van activiteiten die bijdragen aan de opgave om de nationale broeikasgasuitstoot in 2030 met 49% terug te dringen ten opzichte van 1990. Deze activiteiten geven invulling aan de rol van provincies zoals deze is afgesproken in het Energieakkoord voor duurzame groei (2013) en haar opvolger het Klimaat- en energieakkoord (2018).
Instellingsbesluit	Begroting 2019
Programma	2 Klimaat en gezonde leefomgeving
Looptijd	t/m 2030

	Reserve Gezonde leefomgeving
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	Om de ambities op het gebied van de leefbaarheid waar te kunnen maken, is een programma 'Gezonde Leefomgeving' opgezet. Hierbij wordt onder andere ingezet op meer structureel onderzoek naar gezondheid en het monitoren van de omgevingskwaliteit (o.a. lucht, geluid, geur). Ook onderwerpen als de sanering van asbestdaken en het terugdringen van geluidsoverlast door provinciale wegen vallen hieronder. Momenteel is er geen bestedingsplan meer bij deze reserve.
Instellingsbesluit	Begroting 2020
Programma	2 Klimaat en gezonde leefomgeving
Looptijd	t/m 2026

	Reserve Warmtetransitie
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve heeft als doel om de kosten te dekken van activiteiten op het gebied van het stimuleren van de warmtetransitie die bijdragen aan de opgave om de nationale broeikasgasuitstoot in 2030 met 49% terug te dringen ten opzichte van 1990. Deze activiteiten geven invulling aan de rol van provincies zoals deze is afgesproken in het Energieakkoord voor duurzame groei (2013) en haar opvolger het Klimaat- en energieakkoord (2018).
Instellingsbesluit	Begroting 2022
Programma	2 Klimaat en gezonde leefomgeving
Looptijd	2030

	Reserve Subsidies Warmtetransitie
Functie	Doelgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve dient als financiële dekking voor de verplichting die de provincie is aangegaan bij het verlenen van subsidies binnen dit operationeel doel.
Instellingsbesluit	Laatste begrotingswijziging 2022
Programma	2 Klimaat en gezonde leefomgeving
Looptijd	Onbepaald

	Reserve Meekoppelkansen bij Dijkversterkingen
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	Bijdragen aan meekoppelkansen gekoppeld aan dijkversterkingsprojecten. Dijkversterkingen worden uitgevoerd door de waterbeheerders. Het zijn omvangrijke projecten waarbij voor de provincie en andere regionale partijen en ondernemers de mogelijkheid bestaat om recreatieve- en watersportvoorzieningen, extra natuur, landschapsvoorzieningen, etc. mee te koppelen met de dijkversterking of een aan de dijkversterking gerelateerd ruimtelijk kwaliteitsprogramma op te stellen.
Instellingsbesluit	Zomernota 2016
Programma	3 Ruimte en Wonen
Looptijd	De reserve loopt t/m 31 december 2027. Dijkversterkingen zijn zowel qua voorbereiding als uitvoering langlopende projecten. Meekoppelkansen kunnen vaak pas worden uitgevoerd als de waterkering is versterkt.

	Reserve OV-fonds inclusief OV-knooppunten
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve heeft als doel om de kosten te dekken van cofinanciering van projecten die een bijdrage leveren aan de verbetering van de ov-bereikbaarheid, het optimaliseren van de ketenreis (deur-tot-deur reis), efficiënt ruimtegebruik door het clusteren van functies rondom OV-knooppunten en/of het verbeteren van de kwaliteit van de leefomgeving in het (bus- of trein) stationsgebied. In het Bestedingsplan OV-fonds (PS-besluit 14 september 2020, nr. 1413429/1413431) zijn hiervoor uitgangspunten en randvoorwaarden bepaald. Het betreft veelal langjarige integrale projecten met meerdere (co)financiers. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de aanvraag.
Instellingsbesluit	Begroting 2019
Programma	3 Ruimte en Wonen
Looptijd	Onbepaald

	Reserve Woningbouw
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve heeft als doel door versnelling van de woningbouw en binnenstedelijk bouwen bij te dragen aan voldoende woningen en passende kwaliteit en aan een aantrekkelijk woonmilieu.
Instellingsbesluit	Begroting 2019
Programma	3 Ruimte en Wonen
Looptijd	t/m 2031

	Reserve Subsidie OV-fonds
Functie	Doelgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve dient als financiële dekking voor de verplichting die de provincie is aangegaan bij het verlenen van subsidies binnen dit operationeel doel.
Instellingsbesluit	Laatste begrotingswijziging 2021

Programma	3 Ruimte en Water
Looptijd	Onbepaald

	Reserve Verleende subsidies woningbouw
Functie	Doelgerichte bestemmingsreserve
Doel	
Instellingsbesluit	Tweede begrotingswijziging 2022
Programma	3 Ruimte en Wonen
Looptijd	Onbepaald

	Reserve Uitvoeren van Mobiliteitsbeleid door Derden
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve heeft als doel toekomstige uitgaven te dekken voor de uitvoering van Mobiliteitsbeleid waarmee de Provincie andere wegbeheerders (gemeenten en waterschappen) en organisaties (bv. op gebied verkeersveiligheid) in staat stelt om een bijdrage te leveren aan het verbeteren van de verkeersveiligheid en bereikbaarheid. Onder dit doel valt de subsidieregeling kleine infrastructuur en gedragsbeïnvloeding, evenals de subsidieregeling voor fietsvoorzieningen en doorstroming openbaar vervoer. Verder valt hieronder de jaarlijkse storting die we ten behoeve van de verbetering van het openbaar vervoer in de OV terminal in de Zuidas en de stortingen die we voor de OLV Greenport doen.
Instellingsbesluit	Begroting 2019
Programma	4 Bereikbaarheid
Looptijd	Onbepaald

	Reserve Groot Onderhoud Wegen
Functie	Egalisatiereserve
Doel	Reservering van middelen voor beheer en onderhoud van de provinciale wegen, waarvan de activiteiten zijn opgenomen in het integraal Meerjarenprogramma Infrastructuur (iMPI), binnen de kwalitatieve kaders van de Nota Infrastructurele Kapitaalgoederen (NIKG).
Instellingsbesluit	Jaarrekening 2017
Programma	4 Bereikbaarheid
Looptijd	Onbepaald

	Reserve Groot Onderhoud Vaarwegen
Functie	Egalisatiereserve
Doel	Reservering van middelen voor beheer en onderhoud van de provinciale vaarwegen, waarvan de activiteiten zijn opgenomen in het integraal Meerjarenprogramma Infrastructuur (iMPI), binnen de kwalitatieve kaders van de Nota Infrastructurele Kapitaalgoederen (NIKG).
Instellingsbesluit	Jaarrekening 2017
Programma	4 Bereikbaarheid
Looptijd	Onbepaald

	Reserve Innovatieprojecten Mobiliteit
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	Deze reserve heeft als doel uitgaven te dekken voor innovatieve projecten op het gebied van Mobiliteit, zoals Smart Mobility, Beter Benutten, Intelligente kruispunten, I-Centrales en SolaRoad.
Instellingsbesluit	Begroting 2019
Programma	4 Bereikbaarheid
Looptijd	Onbepaald

	Reserve Openbaar Vervoer Projecten
Functie	Doelgerichte bestemmingsreserve
Doel	Reserveren van provinciale middelen voor de uitvoering van Visie Openbaar Vervoer 2020 (Visie Openbaar Vervoer 2020, vastgesteld door PS op 6 februari 2012, punt 9 bij voordracht 03). Egalisatie van nog niet bestede middelen voor infrastructuur, aanleg en constructie.
Instellingsbesluit	Nota Reserves en Voorzieningen 2004 d.d. 14 juni 2004, nummer 48. Kaderbrief 2012, vastgesteld door PS op 27 juni 2011, punt 8 bij voordracht 50.
Programma	4 Bereikbaarheid
Looptijd	Vanaf: 14 juni 2004 Eindigt op: Geen einddatum

	Reserve Verleende subsidies OD 4.1.2
Functie	Doelgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve dient als financiële dekking voor de juridische verplichting die de provincie is aangegaan bij het verlenen van subsidies binnen dit operationeel doel.
Instellingsbesluit	Laatste begrotingswijziging 2021
Programma	4 Bereikbaarheid
Looptijd	Onbepaald

	Reserve Groen
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve heeft als doel: • het realiseren van het Natuurnetwerk Nederland (NNN), inclusief de daarvoor benodigde natuurverbindingen, • het uitvoeren van natuurcompensatieprojecten, • het uitvoeren van Natura2000 Herstelmaatregelen, • het uitvoeren van maatregelen in het kader van het Programma Stikstofreductie en Natuurverbetering en • het realiseren van recreatieve verbindingen. De uitvoering wordt geprogrammeerd in het jaarlijks door PS vast te stellen geactualiseerde Programma Natuurnetwerk (PNN), dat mogelijk per begrotingsjaar 2024 wordt geïntegreerd in het Provinciaal Programma Landelijk Gebied (PPLG). De Reserve Groen is niet bedoeld voor het financieren van het beheer van groengebieden.

Instellingsbesluit	Zomernota 2013, vastgesteld door PS op 23 september 2013, punt 10 bij voordracht 44.
Programma	5 Natuur en landelijk gebied
Looptijd	Vanaf: 23 september 2013 Eindigt op: 31 december 2030

	Reserve Groene Uitweg
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	Het uitvoeren van het programma De Groene Uitweg. Dit programma heeft tot doel om de landschappelijke kwaliteiten van de Vechtstreek te behouden en waar mogelijk te verbeteren. Het programma maakt onderdeel uit van het pakket van Groen Blauwe investeringen die zijn gekoppeld aan de uitvoering van het Stroomlijnalternatief Schiphol Amsterdam Almere (SAA). Diverse projecten vallen onder de zes thema's, zoals beschreven in de Noordvleugelbrief uit 2006. De thema's zijn: Natuurboulevard/Waterberging Horstermeer/Recreatieve vaarverbindingen/Fietspaden en -bruggen/Stelling van Amsterdam en Nieuwe Hollandse Waterlinie/Behoud weidelandschap.
Instellingsbesluit	Zomernota 2013, vastgesteld door PS op 23 september 2013, punt 10 bij voordracht 44.
Programma	5 Natuur en landelijk gebied
Looptijd	Vanaf: 23 september 2013 Eindigt op: eind 2027

	Reserve Oostelijke Vechtplassen
Functie	Doelgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve heeft als doel de uitgaven voor uit het Gebiedsakkoord Oostelijke Vechtplassen te dekken. In december 2017 wordt het Gebiedsakkoord Oostelijke Vechtplassen getekend. Hierin participeren naast Provincie Noord-Holland ook andere overheden, ondernemers, watersportverbond, bewonersverenigingen, recreantenverenigingen en natuur- en milieuorganisaties. Het gebiedsakkoord geeft invulling aan verschillende beleidsopgaven: Natuur (Natuurnetwerk Nederland (NNN) en Natura 2000), Waterkwaliteitsverbetering (Kaderrichtlijn Water (KRW)), Visie Waterrecreatie en Recreatieve verbindingen.
Instellingsbesluit	Begroting 2018
Programma	5 Natuur en landelijk gebied
Looptijd	Afronding van de opgaven uit het Gebiedsakkoord Oostelijke Vechtplassen is vooralsnog voorzien in 2027.

	Reserve Cofinanciering Waddenzee
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	Provinciale cofinanciering realiseren van projecten in het kader van het Investeringskader Waddengebied 2016-2026 en Waddenfonds.
Instellingsbesluit	Zomernota 2011, vastgesteld door PS op 26 september 2011, punt 10 bij voordracht 70.

Programma	5 Natuur en landelijk gebied
Looptijd	Vanaf: 26 september 2011 Eindigt op: 31 december 2030

	Reserve Verleende subsidies OD 5.1.1
Functie	Doelgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve dient als financiële dekking voor de verplichting die de provincie is aangegaan bij het verlenen van subsidies binnen dit operationeel doel.
Instellingsbesluit	Laatste begrotingswijziging 2021
Programma	5 Natuur en landelijk gebied
Looptijd	Onbepaald

	Reserve Verleende cofinanciering Waddenzee
Functie	Doelgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve dient als financiële dekking voor de juridische verplichting die de provincie is aangegaan bij het verlenen van subsidies binnen dit operationeel doel.
Instellingsbesluit	Laatste begrotingswijziging 2022
Programma	5 Natuur en landelijk gebied
Looptijd	Onbepaald

	Reserve Subsidies Groene Uitweg
Functie	Doelgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve dient als financiële dekking voor de verplichting die de provincie is aangegaan bij het verlenen van subsidies binnen dit operationeel doel.
Instellingsbesluit	Tweede begrotingswijziging 2023
Programma	5 Natuur en landelijk gebied
Looptijd	Onbepaald

	Reserve PPLG
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	Het doel van de reserve is het doorontwikkelen van het Provinciaal Programma Landelijk Gebied (PPLG) en het opstarten van de uitvoering. De nieuwe coalitie heeft € 35 miljoen beschikbaar gesteld om te voorkomen dat de voortgang wordt vertraagd of beperkt door externe of financiële factoren. De reserve kan worden ingezet voor extra capaciteit, voor voorfinanciering van maatregelen waarvoor Rijksmiddelen worden verwacht, om in cofinancieringsconstructies te kunnen deelnemen en voor andere incidentele initiatieven. Voor deze bestemmingsreserve zijn kaders vastgesteld waar binnen bestedingsvoorstellen door GS kunnen worden goedgekeurd. Overige bestedingen worden ter goedkeuring aan PS voorgelegd.
Instellingsbesluit	Eerste begrotingswijziging 2024
Programma	5 Natuur en landelijk gebied
Looptijd	t/m 2027

	Reserve Europese projecten landbouwsubsidies
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	Cofinanciering en uitvoeringskosten Europees Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling (ELFPO-POP3) en Europees Fonds Maritieme Zaken en Visserij (EFMZV). Naast dat de middelen uit de reserve worden ingezet voor realiseren van provinciaal beleid voor met name landbouw en visserij, zijn ze ook bestemd voor de uitvoeringskosten van RVO die de functie vervult van beheersautoriteit en betaalorgaan om de Europese bijdrage aan de subsidie EU-conform uit te voeren.
Instellingsbesluit	Zomernota 2015
Programma	5 Natuur en landelijk gebied
Looptijd	t/m 2029 is vastgesteld in Doorlichting bestemmingsreserves

	Reserve Circulaire Economie
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve heeft als doel uitvoering te geven aan de Uitvoeringsagenda Circulaire Economie, zoals vastgesteld in 2017, voor het uitvoeringsjaar 2019. De Uitvoeringsagenda geeft concrete invulling aan de Ontwikkelagenda circulaire economie “We maken het rond” uit 2017.
Instellingsbesluit	Begroting 2019
Programma	6 Economie, leefbaarheid en cultuur
Looptijd	2019 t/m 2027

	Reserve Ontwikkeling Havencomplexen
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	Reserve voor versterken van de rol van havencomplexen in de Noord-Hollandse economie.
Instellingsbesluit	Zomernota 2015
Programma	6 Economie, leefbaarheid en cultuur
Looptijd	t/m 2028

	Reserve MKB innovatie-instrumenten
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve heeft als doel financiële dekking te bieden aan de MKB innovatie-instrumenten.
Instellingsbesluit	Begroting 2019
Programma	6 Economie, leefbaarheid en cultuur
Looptijd	Onbepaald

	Reserve SvA/NHW Werelderfgoed
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve heeft als doel het behoud van de Outstanding Universal Value (OUV) van het UNESCO werelderfgoed Stelling van Amsterdam, het uitdragen en breed bekend maken van deze waarde en de restauratie in combinatie met herontwikkeling van forten en andere geschikte gebouwen langs de Stelling.
Instellingsbesluit	Begroting 2019
Programma	6 Economie, leefbaarheid en cultuur
Looptijd	t/m 2026

	Reserve Subsidies regionale economie
Functie	Doelgerichte bestemmingsreserve

Doel	De reserve dient als financiële dekking voor de verplichting die de provincie is aangegaan bij het verlenen van subsidies binnen dit operationeel doel.
Instellingsbesluit	Laatste begrotingswijziging 2025
Programma	6 Economie, leefbaarheid en cultuur
Looptijd	Onbepaald

	Reserve Waardevermindering Grondaankopen Groen
Functie	Doelgerichte bestemmingsreserve
Doel	Het reserveren van middelen voor de verwachte toekomstige afwaardering van aangekochte gronden voor het beleidsdoel Groen, die ontstaat doordat de gronden een hogere economische waarde hebben wanneer de provincie deze aankoopt dan wanneer de provincie deze verkoopt tegen de natuurwaarde. Door de instelling van deze reserve wordt dit soort verliezen gedekt, zodat de provincie geen onverwachte financiële tegenvallers krijgt in de toekomst.
Instellingsbesluit	Laatste Begrotingswijziging 2021
Programma	7 Overzicht Algemene middelen en organisatie
Looptijd	Onbepaald

	Reserve Huisvesting
Functie	Bestemmingsreserve voor Kapitaallasten
Doel	De reserve is bestemd voor het dekken van de kapitaallasten die volgen uit de recente investeringen in de huisvesting van de provincie.
Instellingsbesluit	Lentenota 2009, vastgesteld door PS op 22 juni 2009, punt 10
Programma	7 Overzicht Algemene middelen en organisatie
Looptijd	Vanaf: 22 juni 2009 Eindigt op: 2038

	Reserve Bedrijfsvoering
Functie	Doelgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve is bestemd voor het egaliseren van de bedrijfsvoeringskosten en strategische ICT-investeringen (Impulsbudget).
Instellingsbesluit	Zomernota 2016
Programma	7 Overzicht Algemene middelen en organisatie
Looptijd	Onbepaald

	Reserve Kapitaallasten Wegen
Functie	Bestemmingsreserve voor Kapitaallasten
Doel	Deze reserve heeft als doel kapitaallasten van investeringen in de provinciale infrastructuur binnen het programma Bereikbaarheid te dekken.
Instellingsbesluit	Begroting 2017
Programma	4 Bereikbaarheid

Looptijd	De looptijd is gelet op het BBV onbepaald.

	Reserve Kapitaallasten OV
Functie	Bestemmingsreserve voor Kapitaallasten
Doel	Deze reserve heeft als doel kapitaallasten van investeringen in de provinciale infrastructuur binnen het programma Bereikbaarheid te dekken.
Instellingsbesluit	Begroting 2018
Programma	4 Bereikbaarheid
Looptijd	De looptijd is gelet op het BBV onbepaald.

	Reserve Kapitaallasten Innovatieprojecten
Functie	Bestemmingsreserve voor Kapitaallasten
Doel	Deze reserve heeft als doel kapitaallasten van investeringen in de provinciale infrastructuur binnen het programma Bereikbaarheid te dekken.
Instellingsbesluit	Tweede Begrotingswijziging 2020
Programma	4 Bereikbaarheid
Looptijd	Onbepaald

	Reserve Kapitaallasten Groen
Functie	Bestemmingsreserve voor Kapitaallasten
Doel	De reserve heeft als doel toekomstige kapitaallasten van investeringen in Groen binnen programma Groen te dekken. In 2016 is het BBV (Begroting, Besluitvorming en Verantwoording) gewijzigd. Een van de wijzigingen is het met ingang van 2017 verplicht activeren van activa met een maatschappelijk nut. Daarom is het vanaf 2017 niet langer toegestaan om bijdragen aan een investering ten laste van een reserve in één keer af te schrijven. In dit kader zijn bij de Begroting 2017 (inclusief meerjarenraming) de begrote investeringsbijdragen ten laste van betreffende reserves afgeraamd en zijn deze bijdragen (zover reeds in de betreffende reserve aanwezig) aan de reserves onttrokken en gestort in de reserve Kapitaallasten Groen. Vanuit deze reserve worden de uitgaven in een periode van 25 jaar afgeschreven (zijnde 1/25 jaarlijks). Indien na afronding van de investering blijkt dat de investeringsbijdrage vanuit de oorspronkelijke reserve lager uitvalt, zal het verschil (tussen de overhevelde en werkelijke bestede bijdrage) worden teruggeboekt.
Instellingsbesluit	Zomernota 2017
Programma	5 Natuur en landelijk gebied
Looptijd	De looptijd is gelet op het BBV onbepaald.

	Reserve Cofinanciering Europese projecten
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	Ambitie: De provincie Noord-Holland benut ‘met verstand’ optimaal de Europese subsidiemogelijkheden voor het realiseren van haar eigen doelstellingen.

Instellingsbesluit	Nota Reserves en Voorzieningen 2004 d.d. 14 juni 2004, nummer 48.
Programma	1 Bestuur
Looptijd	Vanaf: 14 juni 2004 Eindigt op: 31 december 2027 Deze reserve zal waarschijnlijk worden opgeheven na 2026; hiertoe zal dan bij Jaarrekening 2026 een formeel voorstel worden gedaan. Daarom is deze reserve niet in de tabel van de verloopstaat opgenomen, maar wel in dit overzicht.

	Reserve Monumenten (Mr. F.J. Kranenburgfonds)
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	a. verstrekken van onderhouds- en restauratiesubsidies ten behoeve van provinciale monumenten; b. verstrekken van een onderhoudssubsidie voor molens in Noord-Holland.
Instellingsbesluit	Instellingsbesluit van het fonds stamt van voor 1989.
Programma	6 Economie, leefbaarheid en cultuur
Looptijd	t/m 2026. De resterende middelen worden bij de begroting 2027 overgeheveld naar het programmabudget. Deze reserve zal waarschijnlijk worden opgeheven na 2026; hiertoe zal dan bij Jaarrekening 2026 een formeel voorstel worden gedaan. Daarom is deze reserve niet in de tabel van de verloopstaat opgenomen, maar wel in dit overzicht.

	Reserve Ontwikkelen Provinciale Infrastructuur
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve heeft als doel toekomstige uitgaven te dekken voor het uitvoeren van studies voor het aanleggen en verbeteren infrastructuur en ter dekking van uitgaven met betrekking tot het jaarlijks door PS vastgestelde 4 jarig programma Mobiliteit of separate krediet besluiten.
Instellingsbesluit	Begroting 2019
Programma	4 Bereikbaarheid
Looptijd	t/m 2026 Deze reserve zal waarschijnlijk worden opgeheven na 2026; hiertoe zal dan bij Jaarrekening 2026 een formeel voorstel worden gedaan. Daarom is deze reserve niet in de tabel van de verloopstaat opgenomen, maar wel in dit overzicht.

	Reserve Mobiliteitsbeleid
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve heeft als doel toekomstige uitgaven te dekken voor de voorbereiding van het opstellen en uitvoeren van beleid. In het jaarlijkse door PS vast te stellen programma Mobiliteit maken we dit inzichtelijk. Het gaat hierbij om activiteiten voor onder andere fiets, het goederenvervoer, duurzame respectievelijk slimme mobiliteit, waaronder ook verkeersmanagementbeleid, het openbaar vervoer, verkeersveiligheid, en mobility-as-a-service en de samenwerkingsverbanden met Regio en Rijk. De reserve bevat eind 2026 geen middelen meer.
Instellingsbesluit	Begroting 2019
Programma	4 Bereikbaarheid
Looptijd	t/m 2026 Deze reserve zal waarschijnlijk worden opgeheven na 2026; hiertoe zal dan bij Jaarrekening 2026 een formeel voorstel worden gedaan. Daarom is deze reserve niet in de tabel van de verloopstaat opgenomen, maar wel in dit overzicht.

	Reserve Waterrecreatie
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve

Doel	De reserve heeft als doel om de kosten te dekken van een visie op waterrecreatie en via cofinanciering middelen ter beschikking te stellen voor initiatieven die bijdragen aan de bevordering van waterrecreatie, rekening houdend met ruimtelijk beleid. De reserve bevat eind 2026 geen middelen meer.
Instellingsbesluit	Zomernota 2015
Programma	5 Natuur en landelijk gebied
Looptijd	t/m 2026 Deze reserve zal waarschijnlijk worden opgeheven na 2026; hiertoe zal dan bij Jaarrekening 2026 een formeel voorstel worden gedaan. Daarom is deze reserve niet in de tabel van de verloopstaat opgenomen, maar wel in dit overzicht.

	Reserve Laag Holland
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	Het dekken van de kosten voor de provinciale doelen binnen het integrale gebiedsprogramma Laag Holland waarin onder provinciale regie en in samenwerking met alle relevante partners wordt gewerkt aan de integrale opgaven voor natuur, landbouw, water, bodemdaling, klimaat, recreatie en landschap en aan de daarbij behorende projecten. De reserve bevat eind 2026 geen middelen meer.
Instellingsbesluit	Laatste Begrotingswijziging 2020
Programma	5 Natuur en landelijk gebied
Looptijd	t/m 2026 Deze reserve zal waarschijnlijk worden opgeheven na 2026; hiertoe zal dan bij Jaarrekening 2026 een formeel voorstel worden gedaan. Daarom is deze reserve niet in de tabel van de verloopstaat opgenomen, maar wel in dit overzicht.

	Reserve Coalitieakkoord
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	Het doel van de reserve coalitieakkoord is het realiseren van de ambities uit het coalitieakkoord. Wanneer in het akkoord incidentele middelen beschikbaar zijn gesteld voor een specifieke ambitie worden deze in de reserve coalitieakkoord gereserveerd voor deze ambitie. Wanneer voor de ambitie een uitvoeringsgereed plan is vastgesteld worden de incidentele middelen overgeheveld naar de inhoudelijke bestemmingsreserve waar vanuit de daadwerkelijke bestedingen plaatsvinden.
Instellingsbesluit	Begroting 2024
Programma	7 Overzicht Algemene middelen en organisatie
Looptijd	t/m 2027 Deze reserve zal waarschijnlijk worden opgeheven na 2026; hiertoe zal dan bij Jaarrekening 2026 een formeel voorstel worden gedaan. Daarom is deze reserve niet in de tabel van de verloopstaat opgenomen, maar wel in dit overzicht.

4.3.8 Stand en mutaties van de voorzieningen

2027

2027	Beginsaldo	Storting	Onttrekking	Vrijval	Eindsaldo
1. Financiële risico's	3.400	0	0	0	3.400
2. Pensioenen leden GS	12.604	586 N	0	0	13.190
3. Grondwaterheffing	2.338	0	0	0	2.338
4. Bodembeheertaken	636	0	0	0	636
6. Voorziening Agriport	5.000	0	0	0	5.000
7. Voorziening bovenwettelijk verlof	9.921	1095 N	0	0	11.016
Totaal voorzieningen	**33.899**	**1.681 N**	**0**	**0**	**35.580**

2028

2028	Beginsaldo	Storting	Onttrekking	Vrijval	Eindsaldo
1. Financiële risico's	3.400	–	–	–	3.400
2. Pensioenen leden GS	13.190	586 N	–	–	13.776
3. Grondwaterheffing	2.338	–	–	–	2.338
4. Bodembeheertaken	636	–	0	–	636
6. Voorziening Agriport	5.000	–	0	–	5.000
7. Voorziening bovenwettelijk verlof	11.016	1.095 N	0	–	12.111
Totaal voorzieningen	**35.580**	**1.681 N**	**0**	**0**	**37.261**

2029

2029	Beginsaldo	Storting	Onttrekking	Vrijval	Eindsaldo
1. Financiële risico's	3.400		–	–	3.400
2. Pensioenen leden GS	13.776	586 N	–	–	14.362
3. Grondwaterheffing	2.338		–	–	2.338
4. Bodembeheertaken	636		0	–	636
6. Voorziening Agriport	5.000		0	–	5.000
7. Voorziening bovenwettelijk verlof	12.111	1.095 N			13.206
Totaal voorzieningen	**37.261**	**1.681 N**	**0**	**0**	**38.942**

2030

2030	Beginsaldo	Storting	Onttrekking	Vrijval	Eindsaldo
1. Financiële risico's	3.400	–	–	–	3.400
2. Pensioenen leden GS	14.362	586 N	0	–	14.948
3. Grondwaterheffing	2.338	–	0	–	2.338
4. Bodembeheertaken	636	–	0	–	636
6. Voorziening Agriport	5.000	–	–	–	5.000

7. Voorziening bovenwettelijk verlof	13.206	1.095	N	–	–	14.301
Totaal voorzieningen	**38.942**	**1.681**	**N**	**0**	**0**	**40.623**

4.3.8.2 Toelichting op de voorzieningen

	Voorziening Bodembeheertaken
Doel	Uitvoering van bodembeheertaken. Hiermee geeft de provincie uitvoering aan de afspraken uit het landelijk bodemconvenant 2010-2015 tussen Rijk, gemeente, provincies en waterschappen. Hierna zijn er twee opvolgende convenanten getekend te weten 2014-2020 en het huidig geldende 2021-2030.
Instellingsbesluit	Bodemsaneringstrategie en uitvoeringsprogramma bodemsanering 2010-2014 (GS dd. 26 januari 2010)
Programma	2 Klimaat en gezonde leefomgeving
Looptijd	Ingesteld op: 26 januari 2010 Eindigt op: Geen einddatum

	Voorziening Financiële Risico's
Doel	De voorziening dient als buffer voor de opvang van concrete financiële risico's, waarvan de kans groot is dat deze binnen afzienbare tijd daadwerkelijk tot verplichting zullen leiden.
Instellingsbesluit	Najaarsbericht 2005
Programma	8 Overzicht Financiën en bedrijfsvoering
Looptijd	Ingesteld op: November 2005 Eindigt op: Geen einddatum

	Voorziening Grondwaterheffing
Doel	Het voorkomen van continue aanpassing van de grondwaterheffing. Bij hogere c.q. lagere ontvangsten dan geraamd, kan dit verschil verrekend worden met de gevormde voorziening.
Instellingsbesluit	Jaarrekening 2004 op grond van invoering BBV per 1 januari 2004.
Programma	5 Natuur en landelijk gebied
Looptijd	Ingesteld op: Juni 2005 Eindigt op: Geen einddatum

	Voorziening Pensioenen Leden GS
Doel	Het zeker stellen van de opgebouwde pensioenrechten van (ex)gedeputeerden.
Instellingsbesluit	Volgens het BBV (artikel 44) dient een voorziening te worden ingesteld voor verplichtingen waarvan de omvang redelijkerwijs is vast te stellen. Daarom is besloten een voorziening in te stellen voor de pensioenen van (oud) leden van GS.

Programma	1 Bestuur
Looptijd	Ingesteld op: 1 juni 2005 Eindigt op: Geen einddatum

	Voorziening Bovenwettelijk verlof
Doel	Voorziening is gevormd ter dekking van de toekomstige opname van (gespaard) bovenwettelijk verlof.
Instellingsbesluit	Jaarrekening 2022. Op basis van uitspraken van de commissie BBV, in aanvulling op de Notitie-Arbeidsgerelateerde verplichtingen 2013, moet een voorziening worden gevormd voor bovenwettelijk verlof die een niet voorspelbare opbouw en daarmee ook onvoorspelbare afbouw kennen.
Programma	7 Economisch herstel en duurzaamheid
Looptijd	Ingesteld op: December 2022 Eindigt op: Geen einddatum

	Voorziening Agriport
Doel	Herinrichten van een kruispunt A7 met de N239. Provincie Noord-Holland ontvangt hiervoor gelden van derden, welke besteed moeten worden voor dit specifieke doel.
Instellingsbesluit	Jaarrekening 2021. Op basis van het BBV (artikel 44 lid 2) moet een voorziening worden ingesteld voor van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden.
Programma	4 Bereikbaarheid
Looptijd	Ingesteld op: Juni 2021 Eindigt op: Geen einddatum (bij besteding middelen)

4.4 Overige financiële overzichten

4.4.1 Langlopende leningen

Bedragen x € 1.000	Oorspronkelijk bedrag geldlening	Rente	Restant bedrag per 01-01-2027	Te verstrekken leningen in 2027	Totaal van de rente in 2027	Aflossing in 2027	Restant schuld per 31-12-2027	Laatste jaar van aflossing
Leningen aan openbare lichamen								
Gemeente Hilversum (1)	18.681	variabel	16.081	-	-64	-	16.081	2029
Gemeente Laren (1)	10.011	variabel	8.617	-	-35	-	8.617	2029
Gemeente Gooische Meren (1)	9.877	variabel	8.502	-	-34	-	8.502	2029
Leningen aan openbare lichamen	38.569	-	33.200	-	-133	-	33.200	
Leningen aan deelnemingen								
Alliander (3)	54.954	1,98%	54.954	-	-369	54.954,00	-	2081
Innovatiefonds Noord-Holland B.V. (4)	3.400		4.943	-	-4	-	4.943	2036
Leningen aan deelnemingen	58.354		59.897	-	-373	54.954	4.943	
Overige langlopende leningen								
Nationaal Restauratiefonds (5)	9.100		9.100	-	-	-	9.100	2060
CPO (Collectief Particuloer Opdrachtgeverschap) (6)	1.380		220				220	
Villa Nieuwland (9)	123		97				97	2030
Stichting Voorbereiding Pallas reactor (7)	40.000	1,50%	45.314	670	-670	-	45.984	2035
Stichting Cultuur + ondernemen (8)	3.000		2.500				2.500	2035
Overige langlopende leningen	53.603		57.231	670	-670	-	57.901	
Totaal	**150.526**		**150.328**	**670**	**-1.176**	**54.954**	**96.044**	

Organisatie/instelling	Datum & nummer besluit PS of GS
Gemeente Hilversum (1)	976112/1013313
Gemeente Laren (1)	976112/1013313
Gemeente Gooische Meren (1)	976112/1013313
Alliander (3)	GS 30-11-2021/1553143
Innovatiefonds Noord-Holland B.V. (4)	2131983
Nationaal Restauratiefonds (5)	21-06-2011;27350
CPO (6)	GS 2012-6149 20-03-2012
Stichting voorbereiding Pallas reactor (7)	GS 309599/340912
Villa Nieuwland (9)	226465/561131
Stichting Cultuur + ondernemen (8)	GS 1753324/1753428

4.4.2 Investeringskredieten

Voor een overzicht van de nieuw aangevraagde kredieten verwijzen we naar de voordracht van het integraal meerjarenprogramma infrastructuur (iMPI). Voor nadere informatie over alle lopende en voorziene projecten wordt verwezen naar het iMPI zelf.

4.4.3 Staat van gewaarborgde leningen

Door wie de geldlening is aangegaan	Doel van de geldlening	Oorspronkelijk bedrag (x € 1.000,-)	% of deel gewaarborgd provincie	Verwachte boekwaarde 1-1-2026	Verwachte boekwaarde 31-12-2026
nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
Totaal		**nvt**		**nvt**	**nvt**

#	Naam rechtspersoon	Inhoud garantieverplichting	Garantiebedrag per 31-12-2027 (x € 1.000)
	BNG Bank	(Her-) financiering van PolanenPark CV	2.000
	Totaal		**2.000**

4.5 Overzicht van lasten en baten per taakveld

Taakvelden (x € 1.000)		Begroting 2027			Begroting 2028			Begroting 2029			Begroting 2030		
		Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
0	**Algemene dekkingsmiddelen**	**246.149**	**-932.645**	**-686.496 V**	**236.699**	**-910.235**	**-673.536 V**	**254.256**	**-896.504**	**-642.248 V**	**266.259**	**-876.596**	**-610.337 V**
0.1	Uitkering provinciefonds	0	-330.563	-330.563 V	0	-343.114	-343.114 V	0	-349.035	-349.035 V	0	-358.624	-358.624 V
0.2	Opbrengst Provinciale belastingen	0	-371.652	-371.652 V	0	-375.369	-375.369 V	0	-379.122	-379.122 V	0	-382.913	-382.913 V
0.3	Geldleningen en uitzettingen	7.096	-1.190	5.906 N	9.211	-1.190	8.021 V	10.348	-1.190	9.158 V	10.341	-1.057	9.284 V
0.4	Deelnemingen	0	-7.325	-7.325 V	0	-6.325	-6.325 V	0	-6.325	-6.325 V	0	-6.325	-6.325 V
0.5	Algemene dekkingsmiddelen, overige b	13.641	-937	12.704 N	28.083	-950	27.133 V	43.701	-963	42.738 V	57.198	-977	56.221 V
0.6	Overhead	118.163	-105	118.058 N	112.681	-108	112.573 V	106.923	-110	106.813 V	107.914	-113	107.801 V
0.7	Vennootschapsbelasting	2.519	0	2.519 N	-15	0	-15 V	-15	0	-15 V	-15	0	-15 V
0.8	Mutaties reserves	104.731	-220.873	-116.142 V	86.739	-183.179	-96.440 V	93.298	-159.759	-66.461 V	90.821	-126.587	-35.766 V
1	**Bestuur**	**31.890**	**-75**	**31.815 N**	**31.219**	**-76**	**31.143 N**	**31.161**	**-76**	**31.085 N**	**30.984**	**-77**	**30.907 N**
1.1	Provinciale Staten	5.929	0	5.929 N	5.727	0	5.727 N	5.637	0	5.637 N	5.677	0	5.677 N
1.2	Gedeputeerde Staten	5.015	0	5.015 N	4.647	0	4.647 N	4.686	0	4.686 N	4.686	0	4.686 N
1.3	Kabinetszaken	1.859	-43	1.816 N	2.055	-43	2.012 N	2.055	-43	2.012 N	2.055	-43	2.012 N
1.4	Bestuurlijke organisatie	7.950	0	7.950 N	7.799	0	7.799 N	7.795	0	7.795 N	7.795	0	7.795 N
1.5	Interbestuurlijk toezicht op de regi	1.814	0	1.814 N	1.761	0	1.761 N	1.760	0	1.760 N	1.760	0	1.760 N
1.6	Openbare orde en veiligheid	1.149	-16	1.133 N	1.107	-16	1.091 N	1.107	-16	1.091 N	890	-16	874 N
1.9	Bestuur, overige baten en lasten	8.174	-16	8.158 N	8.123	-17	8.107 N	8.121	-17	8.104 N	8.121	-18	8.104 N
2	**Verkeer en vervoer**	**296.109**	**-6.591**	**289.518 N**	**286.235**	**-4.673**	**281.562 N**	**303.386**	**-8.968**	**294.418 N**	**294.088**	**-18.933**	**275.155 N**

2.1	Landwegen	174.259	-4.998	169.261 N	165.410	-3.075	162.335 N	180.039	-7.690	172.349 N	168.788	-17.650	151.138 N
2.2	Waterwegen	28.268	-1.268	27.000 N	26.366	-1.273	25.093 N	25.694	-1.278	24.416 N	25.338	-1.283	24.055 N
2.3	Openbaar vervoer	90.256	-325	89.931 N	90.084	-325	89.759 N	89.778	0	89.778 N	90.587	0	90.587 N
2.9	Verkeer en vervoer, overige baten en	3.326	0	3.326 N	4.375	0	4.375 N	7.874	0	7.874 N	9.374	0	9.374 N
3	**Water**	**12.170**	**-1.931**	**10.239 N**	**6.907**	**-1.341**	**5.566 N**	**6.765**	**-1.341**	**5.424 N**	**6.765**	**-1.351**	**5.414 N**
3.1	Waterkeringen	3.188	0	3.188 N	1.097	0	1.097 N	1.097	0	1.097 N	1.097	0	1.097 N
3.2	Kwantiteit oppervlaktewater	336	0	336 N	336	0	336 N	336	0	336 N	336	0	336 N
3.3	Kwantiteit grondwater	2.288	-1.046	1.242 N	2.288	-1.056	1.232 N	2.288	-1.056	1.232 N	2.288	-1.066	1.222 N
3.4	Kwaliteit oppervlaktewater	4.826	-600	4.226 N	1.686	0	1.686 N	1.546	0	1.546 N	1.546	0	1.546 N
3.5	Kwaliteit grondwater	722	-285	437 N	716	-285	431 N	715	-285	430 N	715	-285	430 N
3.9	Water, overige baten en lasten	810	0	810 N	784	0	784 N	783	0	783 N	783	0	783 N
4	**Milieu**	**73.733**	**-12.283**	**61.450 N**	**72.453**	**-5.693**	**66.760 N**	**61.644**	**-5.619**	**56.025 N**	**60.840**	**-5.720**	**55.120 N**
4.1	Bodembescherming	1.983	0	1.983 N	2.821	0	2.821 N	1.445	0	1.445 N	1.480	0	1.480 N
4.2	Luchtverontreiniging	145	0	145 N	142	0	142 N	142	0	142 N	142	0	142 N
4.3	Geluidhinder	408	0	408 N	402	0	402 N	402	0	402 N	402	0	402 N
4.4	Vergunningverlening en handhaving	43.268	-3.885	39.383 N	41.218	-5.486	35.732 N	41.217	-5.587	35.630 N	40.978	-5.688	35.290 N
4.5	Ontgrondingen	0	-32	-32 V	0	-32	-32 N	0	-32	-32 N	0	-32	-32 N
4.6	Duurzaamheid	25.111	-8.366	16.745 N	25.087	-175	24.912 N	15.656	0	15.656 N	15.056	0	15.056 N
4.9	Milieu, overige baten en lasten	2.818	0	2.818 N	2.783	0	2.783 N	2.782	0	2.782 N	2.782	0	2.782 N
5	**Natuur**	**209.847**	**-27.263**	**182.584 N**	**202.384**	**-20.664**	**181.720 N**	**173.165**	**-24.106**	**149.059 N**	**165.237**	**-16.043**	**149.194 N**
5.1	Natuurontwikkeling	106.832	-15.460	91.372 N	110.597	-15.251	95.346 N	87.802	-17.928	69.874 N	85.300	-14.948	70.352 N
5.2	Beheer natuurgebieden	59.882	-10.542	49.340 N	48.703	-4.258	44.445 N	44.353	-5.143	39.210 N	38.927	-50	38.877 N
5.3	Beheer flora en fauna	42.789	-1.015	41.774 N	42.859	-1.025	41.834 N	40.915	-1.035	39.880 N	40.915	-1.045	39.870 N

5.9	Natuur, overige baten en lasten	344	−246	98 N	225	−130	95 N	95	0	95 N	95	0	95 N
6	**Regionale economie**	**51.413**	**−284**	**51.129 N**	**38.407**	**−17**	**38.390 N**	**35.424**	**−18**	**35.406 N**	**34.846**	**−18**	**34.828 N**
6.1	Agrarische aangelegenheden	6.536	0	6.536 N	5.762	0	5.762 N	3.625	0	3.625 N	2.662	0	2.662 N
6.2	Logistiek	19.718	−284	19.434 N	7.028	−17	7.011 N	7.099	−18	7.081 N	7.174	−18	7.156 N
6.3	Kennis en innovatie	10.234	0	10.234 N	10.646	0	10.646 N	9.152	0	9.152 N	9.159	0	9.159 N
6.4	Recreatie en toerisme	12.172	0	12.172 N	12.384	0	12.384 N	12.962	0	12.962 N	13.265	0	13.265 N
6.9	Regionale economie, overige baten en	2.753	0	2.753 N	2.587	0	2.587 N	2.586	0	2.586 N	2.586	0	2.586 N
7	**Cultuur en maatschappij**	**20.605**	**−300**	**20.305 N**	**19.587**	**−300**	**19.287 N**	**19.582**	**−300**	**19.282 N**	**20.317**	**−300**	**20.017 N**
7.1	Cultuur	14.307	−300	14.007 N	13.306	−300	13.006 N	13.302	−300	13.002 N	14.037	−300	13.737 N
7.2	Maatschappij	6.298	0	6.298 N	6.281	0	6.281 N	6.280	0	6.280 N	6.280	0	6.280 N
8	**Ruimte**	**31.405**	**−6.100**	**25.305 N**	**27.908**	**−6.100**	**21.808 N**	**23.635**	**−6.100**	**17.535 N**	**19.094**	**−6.100**	**12.994 N**
8.1	Ruimtelijke ordening	16.919	−6.100	10.819 N	16.508	−6.100	10.408 N	16.513	−6.100	10.413 N	16.176	−6.100	10.076 N
8.2	Volkshuisvesting	13.237	0	13.237 N	10.436	0	10.436 N	6.905	0	6.905 N	2.807	0	2.807 N
8.3	Stedelijke vernieuwing	1.249	0	1.249 N	964	0	964 N	217	0	217 N	111	0	111 N
	Totaal taakvelden	**973.320**	**−987.472**	**−14.152 V**	**921.798**	**−949.099**	**−27.301 V**	**909.017**	**−943.032**	**−34.015 V**	**898.429**	**−925.138**	**−26.709 V**

5 Lijst subsidies buiten uitvoeringsregeling

Programma 1 Bestuur

BD	Naam subsidie aanvrager	Max subsidie 2027
1.1	Gemeente Schagen (voor regio Noord-Holland Noord). Toelichting: In de septembercirculaire heeft de provincie budget ontvangen voor het uitvoeren van de provinciale regie asielzaken (PRT-gelden Spreidingswet). Dit budget wordt deels door middel van een subsidie doorgezet ten behoeve van de regionale regietafels en thematische plannen in dit kader.	€ 100.000
1.1	Gemeente Zaanstad (voor regio Zaanstreek). Toelichting: In de septembercirculaire heeft de provincie budget ontvangen voor het uitvoeren van de provinciale regie asielzaken (PRT-gelden Spreidingswet). Dit budget wordt deels door middel van een subsidie doorgezet ten behoeve van de regionale regietafels en thematische plannen in dit kader.	€ 100.000
1.1	Gemeente Haarlem (voor regio Kennemerland). Toelichting: In de septembercirculaire heeft de provincie budget ontvangen voor het uitvoeren van de provinciale regie asielzaken (PRT-gelden Spreidingswet). Dit budget wordt deels door middel van een subsidie doorgezet ten behoeve van de regionale regietafels en thematische plannen in dit kader.	€ 170.000
1.1	Regio Gooi en Vechtstreek. Toelichting: In de septembercirculaire heeft de provincie budget ontvangen voor het uitvoeren van de provinciale regie asielzaken (PRT-gelden Spreidingswet). Dit budget wordt deels door middel van een subsidie doorgezet ten behoeve van de regionale regietafels en thematische plannen in dit kader.	€ 100.000
1.1	Gemeente Amstelveen (voor regio Amsterdam-Amstelland). Toelichting: In de septembercirculaire heeft de provincie budget ontvangen voor het uitvoeren van de provinciale regie asielzaken (PRT-gelden Spreidingswet). Dit budget wordt deels door middel van een subsidie doorgezet ten behoeve van de regionale regietafels en thematische plannen in dit kader.	€ 50.000

1.1	Gemeente Amsterdam (voor regio Amsterdam-Amstelland). Toelichting: In de septembercirculaire heeft de provincie budget ontvangen voor het uitvoeren van de provinciale regie asielzaken (PRT-gelden Spreidingswet). Dit budget wordt deels door middel van een subsidie doorgezet ten behoeve van de regionale regietafels en thematische plannen in dit kader.	€ 50.000
1.2	Amsterdam InChange (voormalig Amsterdam SmartCity) onder Amsterdam Economic Board Toelichting: Subsidie om als grote partner deel te kunnen nemen aan het kennisnetwerk Amsterdam InChange).	€ 80.000
1.3	Ondermijningscentrum Midden Nederland (RIEC Midden Nederland) Toelichting: Oprichting van een gezamenlijke trainingslocatie waar de expertise op de aanpak van ondermijning vergroot kan worden.	€ 75.000
1.3	Bestuurlijk Interventie Team West-Friesland (Gem.Hoorn) Toelichting: Oprichting van een bestuurlijk interventie team (BIT). In dit team werken de 6 West-Friese gemeenten samen aan complex integraal toezicht en handhaving op ondermijnende criminaliteit en complexe handhavingsvraagstukken.	€ 100.000

Programma 2 Klimaat en gezonde leefomgeving

BD	Naam subsidie aanvrager	Max subsidie 2027
2.1	Greenport Aalsmeer Energieconsultant Greenport.	€ 150.000
2.1	Natuur en milieufederatie Noord-Holland, Participatie coalitie, energieregio's.	€ 150.000
2.1	New Energy Coalition (NEC), Aanjagen waterstofontwikkelingen in Noord-Holland	€ 150.000
2.1	Energie Samen Noord-Holland (ESNH), Verbinden en kennis ontwikkelen voor energiegemeenschappen en gemeenten.	€ 120.000
2.1	Staatsbosbeheer, Project Bokashi.	€ 315.000
2.1	Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied, Impuls toezicht en handhaving energiebesparingsplicht bedrijven in Noord-Holland 2027. Toelichting:	€ 855.000

	In het kader van de verlenging van het Energiebesparingsakkoord Noord-Hollandse bedrijven geven provincie en gemeenten een impuls aan toezicht en handhaving energiebesparingsplicht Noord-Hollandse bedrijven. De vier omgevingsdiensten voeren deze taak uit. De Provincie heeft in de Kaderbrief 2027 hiervoor extra middelen vrijgemaakt. Beleidsregel toetsingscriteria begrotingssubsidies Noord-Holland 2026: artikel 2, lid 2, onder a en c (i en v) De taak 'toezicht en handhaving bij energiebesparingsplichtige bedrijven' is een wettelijke basistaak die in Nederland is belegd bij de omgevingsdiensten. De bevoegde gezagen hebben deze taak aan de omgevingsdiensten gemandateerd. Hierdoor kan de uitvoering op een kwalitatief hoog niveau plaatsvinden. Omgevingsdiensten beschikken over de benodigde specialistische kennis, deskundigheid en een passende governancestructuur om deze taak effectief en consistent uit te voeren.	
2.1	Omgevingsdienst IJmond, Impuls toezicht en handhaving energiebesparingsplicht bedrijven in Noord-Holland 2027. Toelichting: In het kader van de verlenging van het Energiebesparingsakkoord Noord-Hollandse bedrijven geven provincie en gemeenten een impuls aan toezicht en handhaving energiebesparingsplicht Noord-Hollandse bedrijven. De vier omgevingsdiensten voeren deze taak uit. De Provincie heeft in de Kaderbrief 2027 hiervoor extra middelen vrijgemaakt. Beleidsregel toetsingscriteria begrotingssubsidies Noord-Holland 2026: artikel 2, lid 2, onder a en c (i en v) De taak 'toezicht en handhaving bij energiebesparingsplichtige bedrijven' is een wettelijke basistaak die in Nederland is belegd bij de omgevingsdiensten. De bevoegde gezagen hebben deze taak aan de omgevingsdiensten gemandateerd. Hierdoor kan de uitvoering op een kwalitatief hoog niveau plaatsvinden. Omgevingsdiensten beschikken over de benodigde specialistische kennis, deskundigheid en een passende governancestructuur om deze taak effectief en consistent uit te voeren.	€ 240.000
2.1	Omgevingsdienst Noord-Holland-Noord, Impuls toezicht en handhaving energiebesparingsplicht bedrijven in Noord-Holland 2027. Toelichting:	€ 315.000

	In het kader van de verlenging van het Energiebesparingsakkoord Noord-Hollandse bedrijven geven provincie en gemeenten een impuls aan toezicht en handhaving energiebesparingsplicht Noord-Hollandse bedrijven. De vier omgevingsdiensten voeren deze taak uit. De Provincie heeft in de Kaderbrief 2027 hiervoor extra middelen vrijgemaakt. Beleidsregel toetsingscriteria begrotingssubsidies Noord-Holland 2026: artikel 2, lid 2, onder a en c (i en v) De taak 'toezicht en handhaving bij energiebesparingsplichtige bedrijven' is een wettelijke basistaak die in Nederland is belegd bij de omgevingsdiensten. De bevoegde gezagen hebben deze taak aan de omgevingsdiensten gemandateerd. Hierdoor kan de uitvoering op een kwalitatief hoog niveau plaatsvinden. Omgevingsdiensten beschikken over de benodigde specialistische kennis, deskundigheid en een passende governancestructuur om deze taak effectief en consistent uit te voeren.	
2.1	Omgevingsdienst Flevoland, Gooi- en Vechtstreek, Impuls toezicht en handhaving energiebesparingsplicht bedrijven in Noord-Holland 2027. Toelichting: In het kader van de verlenging van het Energiebesparingsakkoord Noord-Hollandse bedrijven geven provincie en gemeenten een impuls aan toezicht en handhaving energiebesparingsplicht Noord-Hollandse bedrijven. De vier omgevingsdiensten voeren deze taak uit. De Provincie heeft in de Kaderbrief 2027 hiervoor extra middelen vrijgemaakt. Beleidsregel toetsingscriteria begrotingssubsidies Noord-Holland 2026: artikel 2, lid 2, onder a en c (i en v) De taak 'toezicht en handhaving bij energiebesparingsplichtige bedrijven' is een wettelijke basistaak die in Nederland is belegd bij de omgevingsdiensten. De bevoegde gezagen hebben deze taak aan de omgevingsdiensten gemandateerd. Hierdoor kan de uitvoering op een kwalitatief hoog niveau plaatsvinden. Omgevingsdiensten beschikken over de benodigde specialistische kennis, deskundigheid en een passende governancestructuur om deze taak effectief en consistent uit te voeren.	€ 90.000
2.2	Gemeente Hilversum – Huydecopersweg, aanleg pijpleiding voor afvoer van overtollig water bij piekbelasting. Vanwege tegenvallers in de uitvoering is met samenwerkingspartners afgesproken de kosten naar rato te verdelen. Toelichting:	€ 235.000

In het kader van de verlenging van het Energiebesparingsakkoord Noord-Hollandse bedrijven geven provincie en gemeenten een impuls aan toezicht en handhaving energiebesparingsplicht Noord-Hollandse bedrijven. De vier omgevingsdiensten voeren deze taak uit. De Provincie heeft in de Kaderbrief 2027 hiervoor extra middelen vrijgemaakt.

Beleidsregel toetsingscriteria begrotingssubsidies Noord-Holland 2026:

artikel 2, lid 2, onder a en c (i en v)

De taak 'toezicht en handhaving bij energiebesparingsplichtige bedrijven' is een wettelijke basistaak die in Nederland is belegd bij de omgevingsdiensten. De bevoegde gezagen hebben deze taak aan de omgevingsdiensten gemandateerd. Hierdoor kan de uitvoering op een kwalitatief hoog niveau plaatsvinden. Omgevingsdiensten beschikken over de benodigde specialistische kennis, deskundigheid en een passende governancestructuur om deze taak effectief en consistent uit te voeren.

2.2	Hoogheemraadschap Rijnland, - Bodemsanering terrein voormalig AWZI Rijsenhout fase 2.	€ 2.195.600

Programma 3 Ruimte en Wonen

BD	Naam subsidie aanvrager	Max subsidie 2027
3.2	Gemeente Dijk en Waard Investeringskader, OV knooppunt Heerhugowaard	€ 12.000.000
3.2	Gemeente Drechterland, Hoogkaspel Zuid	€ 2.750.000
3.2	Schagen, ketenreismiddelen.	€ 75.000
3.2	Gemeente Amsterdam namens MRA, huisvesting aandachtsgroepen.	€65.000
3.2	Gemeente Velsen, inhuur versnelling woningbouw	€ 240.000
3.2	Gemeente Hilversum, inhuur versnelling woningbouw	€ 350.000
3.2	Uitvoeringsorganisatie Building Balance, biobased bouwmateriaal	€ 100.000
3.2	C-creators bouwprogramma	€ 100.000
3.2	Vervoerregio, planuitwerkingsfase Guisweg	€ 510.000
3.3	HHNK, programmaplan ruimtelijke adaptatie NK.	€ 44.000

3.3	Wageningen University & Research, WWW.veiligheidslandschappen (Waarderijke, Waterrijke en Waterveiligheidslandschappen).	€ 120.000

Programma 4 Bereikbaarheid

BD	Naam subsidie aanvrager	Max subsidie 2027
4.1	Cosun Beet company: Bijdrage modal shift van weg naar water Toelichting: Subsidie als bijdrage voor het mogelijk maken van modal shift bietentransport over water ipv weg door Cosun Beet Company van Noord-Holland naar de fabriek in Groningen. Motivatie: Cosun Beet Company is de enige opdrachtgever in het gebied, met werkzaamheden, op- en overslaglocaties en verwerking in de fabriek in het gebied. Zij zijn de enige partij die bietenverwerking en -transport in de regio organiseren. De modalshift van bietentransport over water ipv over de weg, past bij het beleid van PNH. Criteria: 2ci, 2cii, 2ciii en 2cv, 2fi en 2fii, 2g.	€ 100.000
4.1	Vervoerregio Amsterdam: Doorbeschikken van rijkssubsidie t.b.v. werkgeversaanpak Samen Bouwen aan Bereikbaarheid (SBaB) Toelichting: In 2025 heeft de provincie een SPUK vanuit het Ministerie van I&W ontvangen voor de uitvoering van de werkgeversaanpak, hierin was een reservebedrag opgenomen. Dit reservebedrag wordt in 2027 doorbeschikt aan de Vervoerregio, penvoerder van de nieuwe werkgeversaanpak organisatie in naam van SBaB Motivatie: Het Rijk heeft bepaald dat de VRA de subsidieontvanger is, als penvoerder van de nieuwe werkgeversaanpak Criteria: 2.e	€ 300.000
4.1	Gemeente Hollands Kroon: Stimuleren om op duurzame wijze richting het dierenpark Hoenderdaell te reizen Toelichting: Subsidie aan gemeente voor de inzet van een pendelbus van station Anna Paulowna naar het dierenpark Hoenderdaell Motivatie: De provincie werkt al meerdere jaren met betrokken gemeenten samen aan de besteding van hiervoor beschikbaar gestelde middelen. In regionaal verband is een projectenlijst opgesteld en is ingestemd met het project voor promotie van dierenpark Hoenderdaell (i.e. stimuleren om per OV in plaats van de auto naar het dierenpark te reizen). Gelet op deze bestuurlijke inbedding, de regionale afstemming en de bijzondere binding van gemeente Hollands Kroon met dit project en het betrokken gebied, is gemeente Hollands Kroon de enige serieuze gegadigde. Criteria: 2.f sub II	€ 100.000

4.1	Gemeente Landsmeer: Bijdrage Pont Ilpendam 2027 Toelichting: Subsidie aan gemeente voor het expoiteren van de pont bij Ilpendam volgens bestuurlijke afspraken uit 2023. Motivatie: Alleen de gemeenten Landmeer en Waterland zijn bevoegd deze pont aan te besteden. Waterland en Landsmeer hebben afspraken gemaakt dat Landsmeer de penvoerder is Criteria: 2b	€ 102.000
4.1	Gemeente Uitgeest: Fietsonderdoorgang Station Uitgeest Toelichting: Opknappen en op doorfietsroute kwaliteit brengen van de fietstunnel onder station Uitgeest. Motivatie: Gemeente Uitgeest is beheerder van de openbare ruimte hier Criteria: 2b	€ 1.641.000
4.2	Gemeente Gooise Meren: Kortetermijnmaatregelen P+R Muiden Toelichting: fietsenstallingen, (sociale)veiligheid, ruimtelijke kwaliteit Motivatie: Gemeente Gooise Meren is uitvoerende partij en beheerder Criteria: 2b	€ 300.000
4.2	Gemeente Schagen: Kustbus Toelichting: Subsidie aan gemeente voor het laten rijden van de kustbus in de zomervakantie Motivatie: Gemeente Schagen is al vele jaren opdrachtgever van deze activiteit. Bij deze activiteit wordt nauw samengewerkt met regionale partners. Criteria: 2.f sub II	€ 40.000
4.2	Gemeente Bergen: Kustbus Toelichting: Subsidie aan gemeente voor het laten rijden van de kustbus in de zomervakantie Motivatie: Gemeente Bergen is al vele jaren opdrachtgever van deze activiteit. Bij deze activiteit wordt nauw samengewerkt met regionale partners. Criteria 2.f sub II	€ 40.000

4.2	Gemeente Castricum: Kustbus Toelichting: Subsidie aan gemeente voor het laten rijden van de kustbus in de zomervakantie Motivatie: Gemeente Castricum is al vele jaren opdrachtgever van deze activiteit. Bij deze activiteit wordt nauw samengewerkt met regionale partners. Criteria: 2.f sub II	€ 40.000
4.1	Gemeente Haarlem: Fiets Filevrij - Stimuleren gebruik fietsroute F200 (Amsterdam-Haarlem) Toelichting: Subsidie voor evaluatie, monitoring en/of fietsstimulering van de F200, de doorfietsroute tussen Haarlem en Amsterdam. Motivatie: Specifiek wordt gedacht aan het aanbrengen van bebording en andere attenties op het fietspad dat in eigendom is van de gemeente Haarlem, Haarlemmermeer en Amsterdam. Criteria: Artikel 2, tweede lid, sub b	€ 159.441
4.2	Regionaal Overlegorgaan Consumentenbelangen Openbaar Vervoer (ROCOV): Bijdrage 2027 Toelichting: Inhuur van een onafhankelijk voorzitter en secretaris. Motivatie: ROCOV is de officiele adviesraad voor consumentenorganisaties welke opkomt voor reizigersbelangen Criteria: 2c1, 2fii	€ 60.000
4.2	Gemeente Hilversum: Bijdrage Vechtplasexpress Toelichting: Subsidie aan gemeenten voor het laten rijden van een busje naar de vechtplassen. Motivatie: Gemeente Hilversum is opdrachtgever van deze activiteit Criteria: 2c, 2f	€ 50.000
4.4	Stichting CROW, Kennisprogramma Beheer en Bouw Infrastructuur (KpBBI).	€ 95.000

Programma 5 Natuur en landelijk gebied

BD	Naam subsidie aanvrager	Max subsidie 2027

5.1	Gemeente Gooise Meren, ontsnippering 't Gooi (GV53) Toelichting: Ontsnipperingsmaatregelen en faunapassages in de vrijgevallen schootsvelden bij de A1.	€ 150.000
5.1	Gemeente Den Helder, Streepjesberg (NHN14) Toelichting: Realisatie NNN	€ 235.000
5.1	Natuurmonumenten, Horstermeer landschapsbeleving.	€ 63.910
5.1	Gemeente Diemen: Strandje tweede Diem	€ 188.000
5.1	Regio Gooi en Vechtstreek, strategie veenweidegebied. Toelichting: Opstellen van een strategie die leidraad vormt voor de diverse opgaven in het veengebied, zoals vitale landbouw, bodemdaling, natuurontwikkeling	€ 80.000
5.1	Staatsbosbeheer, Opperwoud-Zuid (Waterland Oost/project PON) Toelichting: Het project Opperwoud-Zuid betreft de eerste fase van de uitvoering van het Inrichtingsplan Peereboom-Opperwoud-De Nes. Het project behelst een kwaliteitsverbetering van het bestaande NNN/weidevogelgebied in Waterland-Oost. De maatregelen bestaan uit het verbeteren van het watersysteem, het aanleggen van een beheerpad en het verbreden van de greppels op de percelen van Staatsbosbeheer om het functioneren van het gebied voor de weidevogels te verbeteren.	€ 3.000.000
5.1	Landschap Noord-Holland:Project ‘Innovatie Programma Veen’, terugbrengen van de onderzoekslocatie in de oorspronkelijke staat. Toelichting: Het ontmantelen van de onderzoekslocatie en het terugbrengen van het onderzoeksterrein naar zijn oorspronkelijke staat (natuurfunctie).	€ 50.000
5.1	Stichting Waternet, Bosrevitalisering Amsterdamse Waterleidingduinen. Toelichting: Het gaat om 100 ha bosrevitalisering op basis van een decentralisatie uitkering van het Rijk gericht op dit project. Het draagt bij aan het doel bosrevitalisering van de Bossenstrategie en natuurherstel in dit N2000 gebied.	€ 50.000
5.1	Gebiedscoorperatie de Hoge Berg Texel, Resterende NNN realiseren op de Hoge Berg. Toelichting: Subsidie aan de Gebiedscoöperatie De Hoge Berg Texel, ten behoeve van de realisatie van de resterende NNN	€ 500.000

	Motivering: Er is voor gekozen de subsidie te verlenen aan Gebiedscoöperatie De Hoge Berg Texel, omdat deze organisatie is opgericht ter vertegenwoordiging van de agrariërs op de Hoge Berg, de betrokken partijen bijeenbrengt en daarmee de meest aangewezen partij is voor de uitvoering en coördinatie van het initiatief.	
5.2	Stichting Natuurcollectief Noord-Holland, begeleiding kleine natuurbeheerders	€ 10.000
5.2	Unie van Bosgroepen, begeleiding kleine natuurbeheerders	€ 10.000
5.2	Natuurcollectief Water, Land en Dijken, begeleiding kleine natuurbeheerders	€ 10.000
5.2	Agrarische Natuur- en Landschapsvereniging De Lieuw, beheer tuinwallen Texel Toelichting: In afwachting van een toegesneden Anlb-pakket wordt het tuinwallenbeheer tijdelijk via de BUVR vergoed.	€ 221.000
5.2	Faunabeheereenheid, faunabeleid van de Provincie Noord-Holland. Toelichting: Uitvoering Faunabeleid van de Provincie Noord-Holland.	€ 2.270.000
5.2	Faunabeheereenheid, uitvoering gecoördineerd beheer, door de FBE Noord-Holland Toelichting: : Uitvoering en voorbereiding gecoördineerd beheer, en uitvoering ganzenplan.	€ 2.000.000
5.2	Stichting Wandelnet, coördinatie en systeembeheer van de landelijke routenetwerken wandelen 2026-2027	€ 51.000
5.2	Stichting Fietsplatform, coördinatie en systeembeheer van de landelijke routenetwerken fietsen 2026-2027	€ 49.000
5.2	LTO, Pilot houtduiven verjaging Toelichting: De subsidie is bedoeld voor een project van de LTO in Noord-Holland waarmee boeren schade veroorzaakt door fauna in het algemeen en houtduiven in het bijzonder kunnen bestrijden. Het project heeft als doel dat de bestrijding door de grondgebruikers op een efficiënte en effectieve manier uitgevoerd kan worden door een goede samenwerking tussen telers en jagers.	€ 300.000
5.3	Veenweide innovatiecentrum, JUMP; Innovatie voor nieuwe business concepten voor veen (aanvulling)	€ 312.000
5.3	Nationaal Park Zuid-Kennemerland, uitvoeren jaarlijks activiteitenplan	€ 160.789
5.3	Nationaal Park Zuid-Kennemerland, project Beleidsprogramma Nationale Parken	€ 214.500

5.3	Nationaal Park Duinen van Texel, uitvoeren jaarlijks activiteitenplan	€ 166.530
5.3	Nationaal Park Duinen van Texel, project Beleidsprogramma Nationale Parken	€ 214.500
5.3	Landschap Noord-Holland, Betrekken bij Groen	€ 658.000
5.3	Landschap Noord-Holland Natuurlijke Zaken. Veenweiden Innovatie Programma Nederland. Toelichting: Project 'Veen aan Zee'	€ 440.000
5.3	Stichting FieldLab Bol, FieldLab Bol op klei. Toelichting: Stichting FieldLab Bol is de aanjager van verduurzaming in de bollensector met groepen telers en experimenten op verschillende locaties. Onder meer leren van biologische teeltwijzen en praktijktoepassingen in gangbare teelt. Focus op bodem, water, biodiversiteit. De projectleider zorgt voor begeleiding en delen van best practices en benchmarking. Het FieldLab Bol uit het Noordelijk zandgebied gaat uitbreiden met nieuwe groepen telers. De subsidie ondersteunt deze uitbreiding. Motivering: FieldLab Bol is een stichting zonder winstoogmerk die ondermeer is opgericht om met name kennis van biologische teelt toe te passen in gangbare teelt en meerjarige proeven opzet en begeleidt. De kracht van FieldLab Bol is open source, transparantie over proeven, delen van successen en mislukkingen. Praktijkproeven bij deelnemers worden na het FieldLab opgeschaald naar andere telers. Daarmee is FieldLab Bol een belangrijke schakel in innovatie en verduurzaming, verbinden van koplopers met het peloton. Het is van belang de werkwijze die de afgelopen drie jaar is ontwikkeld door te zetten en meer telers en meer hectares bollengrond te bereiken. Daardoor komen er ook meer data beschikbaar voor benchmarking. FieldLab Bol heeft een groot draagvalk bij telers en in het FieldLab Bol werken ketenpartijen samen. Het FieldLab Bol met experimenteerlocaties en op individuele bedrijven proeven, is een belangrijk voorportaal voor groepen telers die meedoen aan regiocertificering, de innovaties van Het FieldLab Bol worden benut in de regiocerticering, waar in gebied telers samenwerken. Het Fieldlab is gevestigd en gericht op bollenteelt in Noord-Holland met deelnemers in Noord-Holland.	€ 250.000
5.4	Gemeente Hollands Kroon, Versterking belevingsroute IJsselmeerdijk Oude Zeug - Wieringen.	€ 100.000
5.5	Natuurcollectief Water, Land en Dijken, Coaches en Studiegroepen (PPLG10) Toelichting: In de stikstofaanpak van de provincie Noord-Holland staat het vakmanschap van de boer centraal. Met dit project worden 200 boeren ondersteund om in studiegroepen gezamenlijk aan de slag te gaan, gericht op het opbouwen van kennis en het zetten van verdere stappen richting een emissiearme bedrijfsvoering.	€ 200.000
5.5	Agrarisch Collectief Noord-Holland Zuid, Versnellingsproject De Ronde Hoep (VRSN01)	€ 129.512

	Toelichting: De maatregel en het verbonden gebiedsproces hebben de doelen: vitale landbouw, stikstofreductie, verminderen bodemdaling en CO2-uitstoot, verbeteren waterkwaliteit-, en kwantiteit en versterken biodiversiteit.	
5.5	WUR of Wing, Pilot KPI-vorming op gebiedsniveau. Toelichting: In dit project werken we gebiedskpi's uit voor een pilotgebied in Noord-Holland. We willen gebiedskpi's ontwikkelen om tussentijds inzicht te geven in de voortgang richting natuurherstel en andere gebiedsdoelen.	€ 178.000
5.5	Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier Landbouwportaal, onderdeel investeringen. Toelichting: Vervolg van de samenwerking met het waterschap HHNK in het kader van het landbouwportaal Noord-Holland. Financiering o.a. ten behoeve van investeringen die bijdragen aan het verbeteren van de bodem- en waterkwaliteit op agrarische bedrijven. Het volledige bedrag wordt gedekt uit de Koplopersgelden (SPUK L35).	€ 1.400.000
5.6	Greenport Aalsmeer/programmabureau. Samenwerkingsverband glastuinbouw regio Aalsmeer.	€ 177.000
5.6	Greenport Aalsmeer/uitvoeringsprogramma. Projecten op gebied van ruimtelijke clustering, versterking en verduurzaming glastuinbouw.	€ 100.000
5.6	Greenport Noord-Holland Noord /programmabureau. Samenwerkingsverband agrosector regio Noord-Holland Noord.	€ 165.000
5.6	Greenport Noord-Holland-Noord/uitvoeringsprogramma: Projecten op gebied van versterking en verduurzaming agrosector.	€ 100.000
5.6	Greenports Nederland/programma, landelijk samenwerkingsverband agrosector. Toelichting: bedrag verlaagd	~~€ 95.000~~ € 75.000
5.6	KAVB (Koninklijke Algemeene Vereeniging voor Bloembollencultuur) Toelichting: Regioaanpak zorgt voor een leerproces waarbij kwekers hun maatregelen in de bedrijfsvoering én hun gemeten emissies spiegelen aan hun collega's en daarbij worden begeleid door adviseurs uit de praktijk. Op deze wijze maken de kwekers voortdurend stappen in de verduurzaming via een meerjarige aanpak.	€ 250.000
5.6	Stichting Voedsel Verbindt, bijdrage aan het programmabureau. Toelichting: Bijdrage aan het programmabureau op het faciliteren van het regionaal organiserend vermogen op voedselvraagstukken.	€ 75.000

5.6	Stivas, Gebiedsproces Noordelijke Vechtstreek (GV13) Toelichting: Grootschalige Kavelruil in het kader van Agrarische structuurverbetering en versterking natuur bij het Naardermeer ten behoeve van behoud open veenweidelandschap.	€ 266.589
5.6	Stichting Vertify, Digitalisering en AI in de groenteteelt in Noord-Holland. Toelichting: Digitalisering en A in de groenteteelt gaan helpen om met minder arbeidskrachten en minder bestrijdingsmiddelen groente te telen. De vollegrondsgroenteteelt in Noord-Holland is toonaangevend en innovatief, vanwege gunstige condities bodem en klimaat en ondernemerschap. Digitalisering en AI draagt bij aan verduurzaming. Motivering: Stichting Vertify is een regionaal onderzoekscentrum in Noord-Holland, met ervaring om meerjarige innovatieve projecten te zetten en uit te voeren op locaties in Noord-Holland in samenwerking met telers. Vertify beschikt over specialistische kennis, certificaten, eigen onderzoekslocaties in Noord-Holland en langdurige samenwerkingsverbanden met o.a. InHolland en Greenport Noord-Holland Noord en groentetelers en het samenwerkingsverband van groentetelers in Noord-Holland.	€ 100.000

Programma 6 Economie, leefbaarheid en cultuur

BD	Naam subsidie aanvrager	Max subsidie 2027
6.1	Greenport NHN / HIP Greenchain: versterking bovenregionale samenwerking Toelichting: t.b.v. veerkrachtige arbeidsmarkt rondom agrifoodsector	€ 270.000
6.1	Techlands, Restauratie Opleiding Projecten Toelichting: t.b.v. restauratie-opleidingen en vakmanschapsbevordering regio midden west	€ 17.000
6.1	Gemeente Ameland / Regio Deal De Waddeneilanden 2023-2027 Toelichting: Bijdrage aan de uitvoering van de Regio Deal De Waddeneilanden “Waardevol leven in een kwetsbare omgeving”.	€ 2.325.000
6.1	Gemeente Den-Helder, regionale detailhandelsvisie Kop van NH Toelichting: bijdrage voor de totstandkoming van de regionale detailhandelsvisie Kop van NH.	€ 10.000
6.1	Gemeente Alkmaar, regionale detailhandelsvisie omgeving Alkmaar Toelichting: bijdrage voor de totstandkoming van de regionale detailhandelsvisie omgeving Alkmaar.	€ 10.000

6.1	Gemeente Haarlem, regionale detailhandelsvisie Zuid-Kennemerland. Toelichting: bijdrage voor de totstandkoming van de regionale detailhandelsvisie Zuid-Kennemerland.	€ 10.000
6.1	Gemeente Hilversum, regionale detailhandelsvisie omgeving Hilversum Toelichting: bijdrage voor de totstandkoming van de regionale detailhandelsvisie omgeving Hilversum.	€10.000
6.1	Gemeente Velsen, binnenvaartkade Grote Hout vervangen door Zeekade Toelichting: de Grote Hout is een havengebonden en deels kadegebonden bedrijventerrein in Velsen Noord met 2 kades: een zeekade en een binnenvaartkade. De binnenvaartkade is in slechte staat en buiten gebruik gesteld. De gemeente Velsen is voornemens de binnenvaartkade te vervangen door een zeekade zodat kan worden ingespeeld worden op de vraag naar kaderuimte voor het onderhouden van windparken op zee.	€ 1.000.000
6.1	Gemeente Den Helder, Boerenverdrietsluis Subsidie aan de gemeente Den Helder voor het renoveren van de Boerenverdrietsluit, voortkomend uit een Overeenkomst met de gemeente van 11 juli 2023.	€ 10.262.000
6.1	Innovatiefonds Noord-Holland VFFNH BV Toelichting: deze subsidie is voor opzetten van het VFF fonds-NR2 eenmalig voor de jaren 2026-2027-2028	€ 2.500.000
6.1	Gemeente Alkmaar: namens Regio Alkmaar, Toelichting: actualisatie regionale strategie en convenant werklocaties	€ 30.000
6.1	Gemeente Hoorn: namens Westfriesland, Toelichting: actualisatie regionale strategie en convenant werklocaties	€ 30.000
6.1	Gemeente Den Helder: namens de Kop van NH, Toelichting: actualisatie regionale strategie en convenant werklocaties	€ 30.000
6.1	Stichting Centrum voor Verduurzaming Regio Alkmaar Toelichting: Nadere opstartwerkzaamheden	€ 80.000
6.1	Route Circulair: Circulaire Routekaart Toelichting: Uitvoering van het programma Circulaire Routekaart in 2026 tot en met 2028 gericht op ondersteunen van MKB bij Circulair ondernemen	€ 300.000
6.1	Impact Hub Amsterdam: Ketenincubator Toelichting: Uitvoering Ketenincubator Maak-NH Circulair gericht op ketensamenwerking in de maakindustrie	€ 165.000

6.1	Circular Plastics Foundation: Circulair Plastic Toelichting: Samenwerking stimuleren circulair plastic voor periode 2026-2028	€ 150.000
6.1	Groene Chemie, Nieuwe Economie Toelichting: deelname provincie aan het netwerk Groene Chemie Nieuwe Economie (GCNE) en financiële bijdrage aan het programma 2027 Het platform GCNE richt zich op het versnellen van de duurzame en circulaire transitie in de chemische maakindustrie Onderbouwing: GCNE is een onafhankelijke stichting die de afgelopen jaren is ondersteund door 7 provincies, Investnl, ROMS, wetenschapsinstituut TNO en het bedrijfsleven. Het platform GCNE richt zich op het versnellen van de duurzame transitie in de chemische-, recycling- en bio-based industrie. Het platform wil bijdragen aan het verbeteren van het innovatie- en ondernemersklimaat in samenwerking met de regio's. De missie van GCNE is om barrières rondom opschaling weg te nemen. GCNE is uniek in haar expertise, de focus op gamechangers en de rol in samenwerking met de regio’s. Het voorkomt dat de regio’s en andere partners zelfstandig en versnippert gaan werken op dit belangrijke dossier. Criteria: C-i	€37.500 Nieuw
6.1	Projectbureau NZKG, Novex Toelichting: het projectbureau NZKG ondersteunt activiteiten binnen NOVEX die bijdragen aan een veerkrachtige en circulaire economie in de havencomplexen.	€ 30.000
6.2	Recreatieschap Spaarnwoude, Fort benoorden Spaarndam Voor restauratie en herontwikkeling van het Fort.	€ 1.000.000
6.2	Fort Pampus, nieuw entreegebouw/paviljoen Pampus Een reservering van extra € 250.000 voor de bouw van een duurzaam nieuw entreegebouw van Pampus.	€ 250.000
6.2	Gemeente Haarlemmermeer, Geniepark Toelichting: doelstelling is deze groepsschuilplaats en kazemat zichtbaar te maken en een unieke beleving te geven voor bezoekers aan Haarlemmermeer.	€ 829.000
6.2	Molenfederatie Toelichting: projectsubsidie voor het organiseren van onder andere Molencontactdag.	€ 15.000
6.3	Plein C Toelichting: uitvoering programma Cultuureducatie met Kwaliteit 2025-2028.	€ 800.000

6.3	Probiblio Toelichting: uitvoering van de provinciale wettelijke taken in het bibliotheekstelsel.	€ 4.273.000
6.3	Vereniging Dorpswerk Noord-Holland Toelichting: De provincie stimuleert de vitaliteit van gemeenschappen. Via Dorpswerk worden initiatieven ondersteund op het gebied van leefbaarheid en sociale samenhang.	€ 110.000
6.3	Plein C Toelichting: De Provincie stimuleert talent-ontwikkeling binnen cultuur. Via Plein C worden bovenregionale activiteiten in NH ondersteund voor versterking van de infrastructuur en kennisdeling rond cultuurbeoefening.	€ 350.000
6.3	ST. Sportservice Noord-Holland Toelichting: De Provincie gestimuleerd kennisdeling binnen Sport tussen gemeente.	€ 300.000
6.3	Stichting Voor de Kunst, Crowdfundingsplatform Toelichting: ia crowdfundingsplatform voordekunst.nl kunnen makers en instellingen hun cultuurprojecten realiseren door een crowdfundingscampagr in te zamelen bij het publiek en bij fondsen. Stichting Voordekunst adviseert en begeleidt de campagnetrajecten en koppelt via een matchfunding-syste fondsen en overheden, wat de kans op succes aanzienlijk vergroot en een breder publiek betrekt bij kunst en culturele initiatieven. Onderbouwing: Stichting voordekunst is een bewezen en gespecialiseerde organisatie voor crowdfunding voor makers en instellingen binnen de kunst- oprichting in 2010, waarbij de provincie Noord-Holland betrokken was, zijn via het platform meer dan 9.100 campagnes gerealiseerd en ruim 66 miljoe opgehaald voor meer dan 8.200 makers en culturele initiatieven door heel Nederland. Stichting voordekunst begeleidt startende initiatieven, kunstena diverse kunstdisciplines en biedt middelen aan om het ondernemerschap in gang te zetten door hen een podium te bieden, hun projecten te realiseren publiek aan zich te verbinden. Criteria: 2ci; 2fii	€70.000 Nieuw
6.3	Stichting Veilig Sportklimaat, Nu Niet Nooit Niet Toelichting: Stichting Veilig Sportklimaat biedt met het programma Nu Niet Nooit Niet! een concreet en effectief programma om bij te dragen aan een veilig sportklimaat voor ieder kind, ongeacht achtergrond, identiteit of persoonlijke ontwikkeling. Onderbouwing: De Stichting Veilig Sportklimaat heeft met Nu Niet Nooit Niet een programma ontwikkeld dat ondersteund wordt door de lokale adviseurs sport van NOC*NSF en de KNVB. De methodiek sluit aan bij de landelijke richtlijnen en voldoet aan de kwaliteitseisen voor sociale veiligheid in de sport, zoals de 4 V's voor Veiligheid van NOC*NSF. Zij begeleiden sportverenigingen om een sociaal veilige sportomgeving te creëren zodat iedereen zich veilig en welkom voelt. Criteria: 2Ci, 2f ii	€100.000 Nieuw

Bijlagen

Wettelijk- en provinciaal beleidskader

Programma 1. Bestuur

Wettelijk beleidskader

- Gemeentewet
- Provinciewet
- Wet algemene regels herindeling
- Beleidskader gemeentelijke herindeling

Provinciaal beleidskader

- Evaluatiekader Subsidies 2018
- MRA-agenda 2025-2028
- Europastrategie 2022-2030 Noord-Holland - Provincie Noord-Holland
- Verordening systematische toezichtinformatie Noord-Holland
- Aanvullend beleidskader voor het interbestuurlijk archieftoezicht
- Beleidskader indeplaatsstelling bij taakverwaarlozing
- Instellingsbesluit Eenheid Screening en Bewakingsaanpak 2019
- Beleidsregel Wet Bibob Noord-Holland 2019
- Gedragscode integriteit voor Statenleden, duo-commissieleden, gedeputeerden en de commisaris van de Koning van de provincie Noord-Holland 2012
- Regeling gedragscode ambtelijke integriteit
- Regeling melden vermoeden misstand
- Agenda toekomst van het toezicht

Programma 2. Klimaat en gezonde leefomgeving

Wettelijk beleidskader

- Klimaatwet
- Warmtewet
- Ontwikkelingsperspectief Circulaire Economie
- Actieagenda Circulaire Economie 2021-2025

Provinciaal beleidskader

- Omgevingsvisie
- Omgevingsverordening
- Verkenning ondergrondvisie
- Beleidsregel geurhinder
- Actieplan geluid
- Actieprogramma klimaat
- Plan van aanpak waterstof
- Ontwikkelingsperspectief Circulaire Economie
- Actieagenda Circulaire Economie 2021-2025

Programma 3. Ruimte en Wonen

Wettelijk beleidskader

- Woningwet
- Wet versterking regie op de Volkshuisvesting
- Omgevingswet
- Wet luchtvaart
- Luchthavenverkeersbesluit (LVB) Schiphol
- Luchthaven Indelingsbesluit (LIB) Schiphol
- Wijzigingswet Wet luchtvaart (regelgeving burgerluchtvaart en militaire luchthavens (RBML))
- Waterwet
- Waterschapswet
- Drinkwaterwet
- Europese Richtlijn Overstromingsrisico's
- Europese Kaderrichtlijn Water
- (Ontwerpbesluit) versterking regie volkshuisvesting

Provinciaal beleidskader

- Provinciale Omgevingsvisie NH2050
- Omgevingsverordening Noord-Holland
- Actieagenda Wonen 2024-2028
- Actieagenda Wonen
- Visie Noordzeekanaalgebied 2040
- 5e Nota Grondbeleid
- Water, bron van recreatie, Visie op de waterrecreatie 2030
- Provinciale beleidsnota Regionale Luchthavens
- Visie publieke mobiliteit (2024-2034)
- Regionaal waterprogramma 2022–2027

Programma 4. Bereikbaarheid

Wettelijk beleidskader

- Omgevingswet (in werking januari 2024)
- Wet Personenvervoer 2000
- Wegenverkeerswet (1994)
- Wegenwet (1930)

Provinciaal beleidskader

- Omgevingsvisie NH2050
- Perspectief Mobiliteit
- Investeringsstrategie Noord-Hollandse Infrastructuur (iNHi)
- Focus Smart Mobility 2022-2025
- Actieagenda Actieve Mobiliteit
- Opgave Verkeersveiligheid Noord-Holland 2030
- Uitvoeringsagenda Verkeersveiligheid Noord-Holland 2024-2030
- Strategisch Plan Verkeersveiligheid 2030

Programma 5. Natuur en landelijk gebied

Wettelijk beleidskader

- Omgevingswet

Provinciaal beleidskader

- Programma Natuurnetwerk 2025
- Masterplan Biodiversiteit
- Visie Recreatie & Toerisme
- Groen Kapitaal
- Betrekken bij Groen
- Gebiedsakkoord Oostelijke-Vechtplassen
- Agenda Natuurinclusief

Programma 6. Economie, leefbaarheid en cultuur

Wettelijk beleidskader

- Erfgoedwet
- Wet kenbaarheid publiekrechtelijke beperkingen onroerende zaken
- Besluit Kwaliteit Leefomgeving
- Omgevingswet
- Wet op de archeologische monumentenzorg
- Wet op het specifiek cultuurbeleid
- Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen

Provinciaal beleidskader

- Beleidskader Erfgoed en Cultuur 2022
- Omgevingsverordening NH2022
- Leidraad Landschap en Cultuurhistorie 2018
- Noord-Hollandse waarderingskaart voor stolpboerderijen
- Datacenterstrategie
- Uitvoeringsagenda Economie 2021-2023
- Uitvoeringsagenda Arbeidsmarkt en Onderwijs 2021-2023

Brede basismonitor

De Brede Basismonitor geeft inzicht in de ontwikkeling van de brede welvaart in de provincie Noord-Holland. Hierbij wordt welvaart opgevat in brede zin: naast materiële welvaart (zoals economie) omvat dit onder meer welzijn, gezondheid, werkgelegenheid, bereikbaarheid, ruimte, wonen, samenleving, natuur, milieu en klimaat. Deze brede welvaartsbenadering sluit aan bij de provinciale ambitie om de balans tussen economische groei en leefbaarheid in de toekomst te versterken.

Met de Brede Basismonitor Noord-Holland worden belangrijke trends in de provincie op overzichtelijke en systematische wijze gevolgd. De monitor voorziet Provinciale Staten, Gedeputeerde Staten en de provinciale organisatie van actuele en feitelijke, datagedreven informatie. De Brede Basismonitor vervult een signalerende en agenderende functie en ondersteunt zo de integrale bespreking van grotere beleidsvraagstukken binnen de provincie.

De sector Onderzoek & Informatie van de provincie is verantwoordelijk voor de inhoudelijke invulling, visuele presentatie en actualisatie van de monitor. Hierbij wordt samengewerkt met ABF Research, dat het databeheer verzorgt. Het onderzoeksbureau PON & Telos was betrokken bij de initiële ontwikkeling van de monitor.

Aanleiding voor de ontwikkeling van deze monitor waren meerdere trendmonitoringvragen vanuit het provinciaal bestuur en vanuit de politiek. Deze vragen vertoonden veel onderlinge samenhang. In de Brede Basismonitor zijn deze trendmonitoringvragen daarom samengevoegd tot één samenhangend geheel.

Deze toelichting beschrijft de zesde editie van de Brede Basismonitor Noord-Holland. De volgende onderwerpen komen aan bod:

- Opzet en gebruik van de Brede Basismonitor
- Belangrijkste trends in de provincie Noord-Holland
- Koppeling tussen de begroting en de Brede Basismonitor
- Beschrijving en ontwikkeling van indicatoren
- Samenhang met landelijke monitoring van brede welvaart

De Brede Basismonitor Noord-Holland is hier te bekijken:

https://cijfers.noord-holland.nl/content/bredebasismonitor

Bestuur en directie

Provinciale Staten

Zetelverdeling Provinciale Staten	Aantal zetels
VVD	9
BBB	7
GroenLinks	7
PvdA	7
D66	4
Partij voor de Dieren	4
JA21	3
PVV	3
CDA	2
Forum voor Democratie	2
SP	2
50Plus	2
Volt	1
ChristenUnie	1
Fractie De Weerdt	1

Provinciale Staten leden

Voor informatie over de leden van Provinciale Staten van de provincie Noord-Holland kunt u zich wenden tot de provinciale website: klik hier.

Gedeputeerde Staten

Voor informatie over de leden van Gedeputeerde Staten van de provincie Noord-Holland kunt u zich wenden tot de provinciale website: klik hier.

De directie

Miriam van Kuijk	Algemeen directeur/ Provinciesecretaris
Saskia van der Haagen	Directeur Concernzaken
Herman Schartman	Directeur Beleid
Lindy Molenkamp	Directeur Beheer en Uitvoering

Noord-Holland in feiten en cijfers

Voor informatie over Noord-Holland in feiten en cijfers kunt u zich wenden tot de provinciale website: klik hier. Hier kunt u zelf tabellen, grafieken en kaarten samenstellen.

Waar zijn wij te bereiken

Bezoekadres

Provinciaal Bestuur van Noord-Holland

Dreef 3,2012 HR Haarlem

Ambtelijke organisatie van Noord-Holland

Houtplein 33, 2012 DE Haarlem

Postadres

Postbus 3007, 2001 DA Haarlem

Algemene telefoonnummer

023-5143143

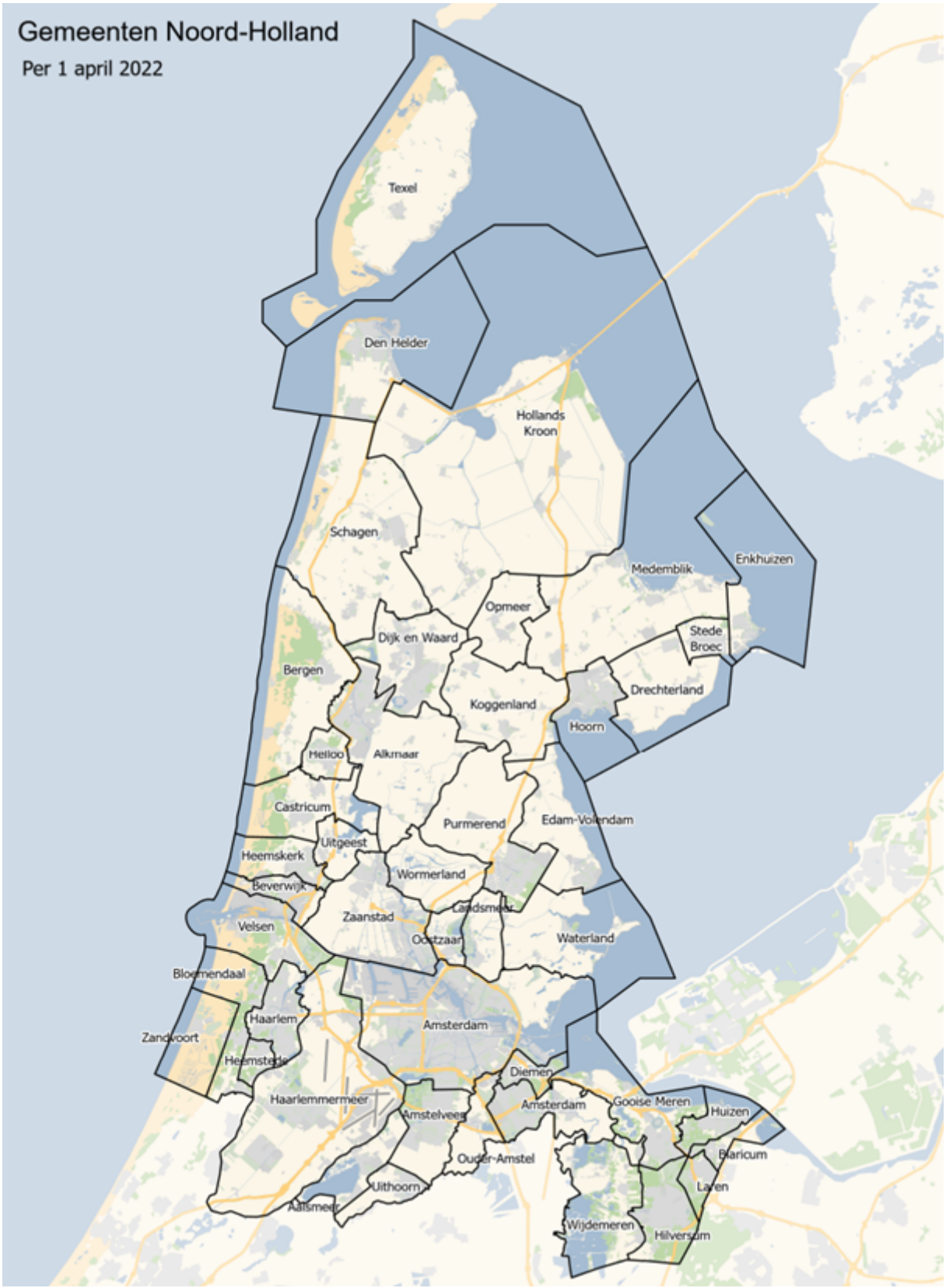
Website

www.noord-holland.nl

Algemene email

post@noord-holland.nl

Lijst met gemeenten

A	**K**
Aalsmeer	Koggenland
Alkmaar	**L**
Amstelveen	Landsmeer
Amsterdam	Laren
B	**M**
Bergen (NH.)	Medemblik
Beverwijk	**O**
Blaricum	Oostzaan
Bloemendaal	Opmeer
C	Ouder-Amstel
Castricum	**P**
D	Purmerend
Den Helder	**S**
Diemen	Schagen
Dijk en Waard	Stede Broec
Drechterland	**T**
E	Texel
Edam-Volendam	**U**
Enkhuizen	Uitgeest
G	Uithoorn
Gooise Meren	**V**
H	Velsen
Haarlem	**W**
Haarlemmermeer	Waterland
Heemskerk	Wijdemeren
Heemstede	Wormerland
Heiloo	**Z**
Hilversum	Zaanstad
Hollands Kroon	Zandvoort
Hoorn	
Huizen	

Klimaatbijlage bij de begroting 2027

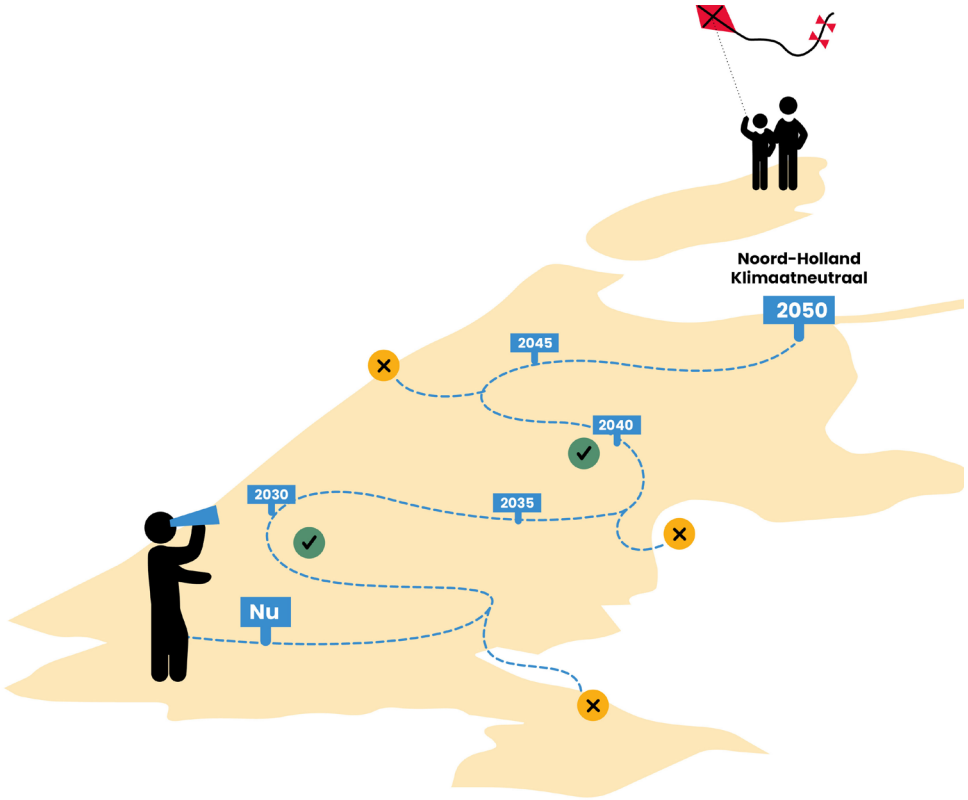
Provincie Noord-Holland

Provincie
Noord-Holland

Inhoud

1.	**Inleiding**	**3**
2.	**Klimaatbeleidcyclus**	**4**
3.	**Opgavegericht werken**	**5**
4.	**Monitoring & indicatoren**	**6**
5.	**Verantwoordelijkheden**	**8**
6.	**Maatregelen en activiteiten per transitiepad**	**9**
	Leeswijzer	10
	Klimaatdoelen en acties	11
	Coördinatie en sturing	12
	Energie-infrastructuur	14
	Duurzame opwek	17
	Gebouwde omgeving	20
	Industrie en bedrijven	23
	Landbouw en landgebruik	26
	Mobiliteit	29
	Eigen organisatie	35

1. Inleiding

Klimaatambitie

Eén van de speerpunten van het coalitieakkoord *Verbindend Vooruit! 2023-2027* is het tegengaan van klimaatverandering. De provincie committeert zich aan het landelijke Klimaatakkoord van 2019 en de daarna gemaakte afspraken. In de Noord-Hollandse Klimaataanpak (NHK) heeft de provincie haar klimaatbeleid vastgelegd: in 2030 moet de uitstoot van broeikasgassen 55% lager zijn dan in 1990, en de provincie streeft ernaar om tegen 2050 klimaatneutraal te zijn.

Klimaatbijlage bij de begroting 2027

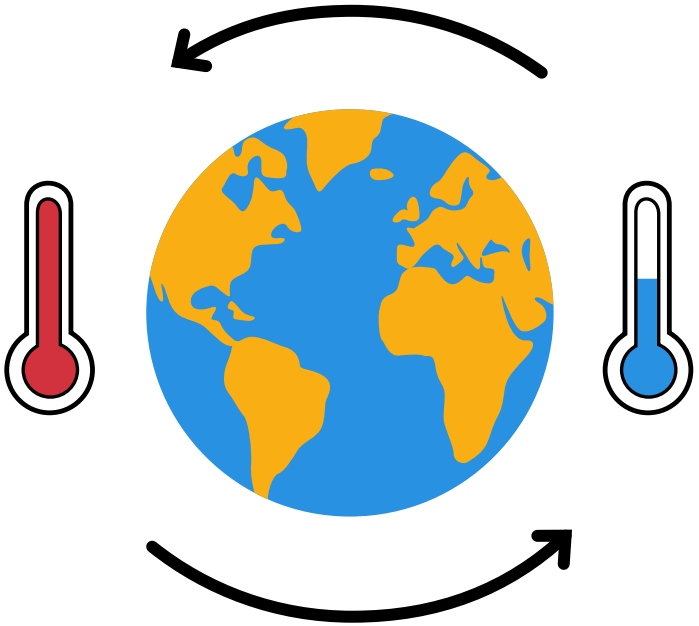
Met de Klimaatbijlage bij de begroting sturen we strategisch op CO2-reductie. De Klimaatbijlage dient om klimaatbeleid te benaderen als integraal onderdeel van breder beleid, en niet als een opzichzelfstaande opgave. We beoordelen systematisch of en hoe uitgaven bijdragen aan broeikasgasreductie en andere klimaatdoelen. De Klimaatbijlage bij de begroting is verweven met de provinciale beleidscyclus en wordt jaarlijks up-to-date gemaakt. Daarnaast geeft de bijlage inzicht in de voortgang per transitiepad, en is klimaatbeleid onderdeel van beleid en uitvoering in alle portefeuilles. De aanleiding om de Klimaatbijlage te ontwikkelen en de invulling ervan in de Klimaatbegroting, is motie 200-2022.

Verdieping ten opzichte van vorig jaar

Vergeleken met de vorige Klimaatbijlage koppelen we voor meer transitiepaden de uitgaven en middelen aan doelen. Zo wordt de Klimaatbijlage een beter instrument om te sturen, transparanter te zijn, prioriteiten te stellen en verantwoording af te leggen.

Realistische keuzes

Om de klimaatdoelen te bereiken hebben we een datagedreven, cyclisch proces ingericht van plannen, uitvoeren, controleren en bijsturen. Zo ontstaat een steeds completer en effectiever instrument. Tegelijkertijd hebben we te maken met beperkte middelen, bevoegdheden en ruimte. Om onze klimaatdoelen te halen zijn we grotendeels afhankelijk van het Rijk en andere partners. De uitvoering staat onder druk door onder meer inconsistent Rijksbeleid, forse bezuinigingen op de Rijksmiddelen voor medeoverheden en het volle stroomnet. Dit alles vraagt om realistische keuzes en inzet.

2. Klimaatbeleidcyclus

Doel

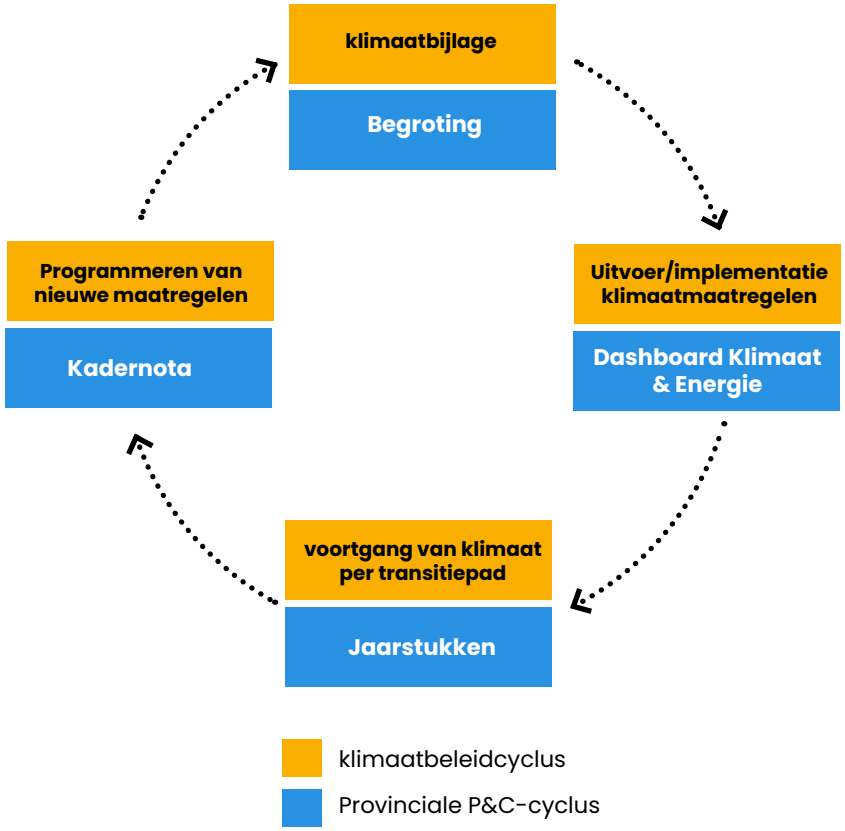
De Klimaatbijlage koppelt klimaatdoelstellingen aan de financiële planning en besluitvorming. Onderstaand figuur laat zien hoe de klimaatopgave structureel is verweven met de provinciale Planning & Control (P&C)-cyclus. Zo wordt de opgave integraal onderdeel van ons bredere beleid. Plan-Do-Check-Act is een cyclische aanpak voor sturing en monitoring.

Sturing

In de planfase is de Klimaatbijlage het vertrekpunt: we koppelen beschikbare middelen en doelstellingen expliciet aan klimaatmaatregelen. Naast de bestaande inzet zijn er aanvullende maatregelen uit de Voortgangsrapportage Klimaat.

Monitoring

Jaarlijks monitoren we de effecten van de maatregelen in de transitiepaden. De indicatoren komen uit de interbestuurlijke kerndataset Klimaat & Energie en de Handreiking duurzaamheidsrapportage van de Coalition of the Willing, bestaande uit onder andere een groot aantal (decentrale) overheden (zie hoofdstuk 4). De uitkomsten verwerken we in de jaarstukken en zijn basis om nieuwe activiteiten te programmeren. Zo ontstaat een cyclisch proces van Plan-Do-Check-Act: plannen, uitvoeren, controleren en bijsturen.

3. Opgavegericht werken & sturen

Verschil overbruggen

Voor 2030 is een helder klimaatdoel vastgesteld. Daartegenover staat een prognose van de broeikasgasuitstoot op basis van het huidige beleid. Het verschil daartussen is de resterende opgave. De Klimaatbegroting helpt om dit verschil te overbruggen: we kunnen doelgericht sturen op aanvullende maatregelen die aantoonbaar broeikasgassen verminderen.

Integraal en samenhangend

We werken dan ook opgavegericht: we beginnen bij het doel en bepalen daarna welke acties, inzet en middelen nodig zijn om dat doel te bereiken. Dit betekent dat we middelen, maatregelen, resultaten én risico's in samenhang en integraal afwegen. Zo is de Klimaatbijlage niet alleen een financieel document, maar ook een strategisch sturingsinstrument dat richting geeft aan complexe transities, zoals de weg naar klimaatneutraliteit.

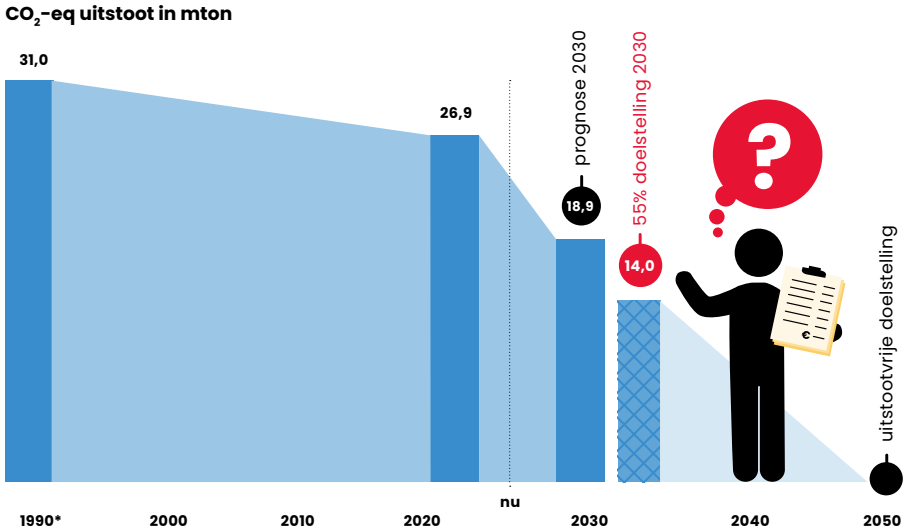
Inzicht per transitiepad

Opgavegericht werken betekent ook: kunnen bijsturen als omstandigheden veranderen of doelen niet haalbaar blijken. In dit document vertaalt zich dat naar tabellen per transitiepad: daarin maken we de samenhang tussen doelen, inzet, voortgang en verwachte effecten inzichtelijk.

Extra reductie nodig

Het doel is dat in Noord-Holland in 2030, vergeleken met 1990, 55% minder CO_2-eq wordt uitgestoten en om in 2050 klimaatneutraal te zijn.

In 1990 werd in Noord-Holland 31 megaton CO_2-eq uitgestoten. Om het doel van 55% reductie te halen, mag de uitstoot in 2030 niet hoger zijn dan 14 megaton CO_2-eq. Met het huidige beleid komt Noord-Holland uit op een reductie van zo'n 40% in 2030. Er is nog een extra reductie van 4,9 megaton CO_2-eq nodig om de doelen te halen.

4. Monitoring & indicatoren

Combinatie van indicatoren

Om op onze klimaatdoelen te sturen en de Klimaatbijlage verder te ontwikkelen, gebruiken we een combinatie van indicatoren. Deze zijn gebaseerd op de kerndataset Klimaat & Energie van gezamenlijke overheden en de Handreiking Duurzaamheidsrapportage en -verantwoording voor decentrale overheden (2024).

De kerndataset bevat per transitiepad actuele informatie over doelen, maatregelen, middelen en verwachte CO_2-effecten. De set is ontwikkeld op basis van het Gemeenschappelijk Functioneel Ontwerp Monitoring Klimaatbeleid (2022).

Met de handreiking kunnen decentrale overheden op een vergelijkbare manier monitoren en rapporteren binnen hun P&C-cyclus. Het kader is opgesteld door een brede coalitie en sluit aan bij de Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD).

Per transitiepad

Per transitiepad kijken we primair naar de afname van de broeikasgasuitstoot en het energieverbruik (plus de bronnen). Aanvullende indicatoren geven inzicht in activiteiten die hieraan bijdragen. We kiezen bewust voor een beperkte, bestuurlijk relevante set indicatoren. Binnen de transitiepaden monitoren we meer gedetailleerd.

Brede Basismonitor

De Brede Basismonitor Noord-Holland (BBM) volgt en presenteert indicatoren over thema's als economie, werk, welzijn, milieu en klimaat. De Klimaatbijlage en de BBM versterken elkaar: deze bijlage maakt keuzes transparant en stuurbaar, de BBM legt de focus op monitoring.

In de BBM scoren de klimaatindicatoren voor energieverbruik, hernieuwbare energie en CO_2-uitstoot (licht) negatief: de gestelde doelen nog niet zijn bereikt. Wel is er een positieve trend bij hernieuwbare energie en de daling van de CO_2-eq-uitstoot.

Transitiepad/onderdeel	Primaire indicatoren	Aanvullend
Klimaat algemeen	· Uitstoot · Energieverbruik + % verbruik duurzame energie	
Energie-infrastructuur		· X procedures voor netuitbreidingen · X energiehubs zijn gerealiseerd
Duurzame opwek	· Totale hernieuwbare elektriciteitsproductie	· % lokaal eigendom bij energieprojecten
Gebouwde omgeving	· Uitstoot gebouwde omgeving NH · Energieverbruik + % verbruik duurzame energie gebouwde omgeving NH	· Isolatie koopwoningen (uitfasering E, F, G-labels) · Isolatie huurwoningen · Isolatie utiliteitsbouw · Aansluiting op duurzame warmtebron
Industrie en bedrijven	· Uitstoot Industrie en bedrijven · Energieverbruik + % verbruik duurzame energie Industrie en bedrijven	· % Energie-efficiëntie datacenters
Mobiliteit	· Uitstoot Mobiliteit · Energieverbruik + % verbruik duurzame energie Mobiliteit	· Aantal kilometer auto/fiets/trein/bus · % toename elektrische auto’s
Landbouw en landgebruik	· Uitstoot Landbouw en landgebruik · Energieverbruik + % verbruik duurzame energie Landbouw en landgebruik	· % uitstoot uit veengebied · % kringlooplandbouw
Eigen organisatie	· Uitstoot eigen organisatie · Energieverbruik + % verbruik duurzame energie	· % gebruik secundaire materialen

5. Verantwoordelijkheden

Klimaatverandering tegengaan is een gezamenlijke verantwoordelijkheid. Elke gedeputeerde van de provincie Noord-Holland levert een bijdrage vanuit het eigen beleidsterrein. De uitvoering gebeurt via bestaande programma's en wordt gefinancierd uit reguliere provinciale budgetten, vaak aangevuld met rijksmiddelen.

Programma 2.1 'Bijdragen aan de energietransitie' vormt het kader voor het coördinerende klimaatbeleid. Het is gericht op energie-infrastructuur en de transitiepaden duurzame opwek en gebouwde omgeving.

De coördinerend gedeputeerde Klimaat en Energie stuurt op samenhang, CO_2-reductie, monitoring, rapportage, innovatie en onderzoek. De basis hiervoor is de Noord-Hollandse Klimaataanpak.

De Klimaatbijlage bij de begroting laat zien hoe alle portefeuilles gezamenlijk bijdragen aan de klimaatopgave. Binnen de bestaande middelen en bevoegdheden gebeurt al veel. Tegelijkertijd vraagt het behalen van de doelstellingen om een gezamenlijke inspanning. Veel maatregelen binnen de transitiepaden kunnen alleen samen met partners zoals het Rijk, gemeenten en netbeheerders worden uitgevoerd. Daarom gaat het om inspanningsverplichtingen en niet om resultaatsverplichtingen

Onderwerp	Relevante portefeuilleonderdelen	Verantwoordelijke GS-lid
Klimaat en Energie	Coördinatie Noord-Hollandse Klimaataanpak	A. Gielen
Transitiepaden		
Duurzame opwek	Energietransitie	A. Gielen
Gebouwde omgeving	Energietransitie	A. Gielen
	Bestaande bouw	J.C.J. Beemsterboer
	Nieuwbouw	
Mobiliteit	Mobiliteit	J. Olthof
	(Regionale) Luchtvaart (excl. Schiphol)	J. Olthof
Industrie en bedrijven (incl. datacenters)	Industrie en circulaire economie NZKG	E.A.S. Rommel & A. Gielen (besparing) J. Olthof
	Tata Steel	
Landbouw en Landgebruik	Landbouw	J.C.J. Beemsterboer
	Landgebruik	J.C.J. Beemsterboer
Energie-infrastructuur	Energietransitie	A. Gielen
Eigen organisatie	Verduurzamen eigen organisatie	E.A.S. Rommel & A.Th.H van Dijk
Klimaat en Ruimte	Ruimtelijke ordening	E.A.S. Rommel

6. Maatregelen en activiteiten per transitiepad

De klimaatdoelen in de Noord-Hollandse Klimaataanpak zijn uitgewerkt in transitiepaden: energie-infrastructuur, duurzame opwek, gebouwde omgeving, industrie en bedrijven, landbouw en landgebruik, mobiliteit en de eigen organisatie. Energie-infrastructuur is voor alle paden een randvoorwaarde. Voor de eigen organisatie committeren we ons expliciet aan het behalen van het resultaat.

De Klimaatbijlage bij de begroting geeft een integraal overzicht van wat de provincie doet om de klimaatdoelen te halen en hoe de voortgang per transitiepad verloopt.

Leeswijzer

Een korte uitleg om de tabellen en toelichtingen makkelijker te lezen en te interpreteren

- Elk transitiepad heeft een eigen hoofdstuk met een inleiding waarin onder meer doelen, voortgang, trends en concrete maatregelen staan.
- Per transitiepad is een tabel opgenomen met: de provinciale doelen voor 2030 en de bijbehorende beleidsmaatregelen, gekoppeld aan de provinciale activiteiten en een indicatie van de jaarlijkse inzet van middelen.
- Waar mogelijk is de beoogde reductie van CO_2-eq geschat met behulp van het EnergyTransition-Model (ETM) en bijbehorende indicatoren, gebaseerd op actuele data en prognoses.

Generieke maatregel
Categorieën van interventies die in de hele provincie worden uitgevoerd door gezamenlijke inspanningen van diverse stakeholders

Indicatoren en vermeden CO_2
Elementen die de voortgang en effectiviteit van maatregelen meten en de hoeveelheid CO_2-uitstoot die door gezamenlijke inspanningen in de provincie is vermeden als de maatregel is uitgevoerd.

IN de provincie				ALS provincie		
Doelen 2030 OP 2.1 en 3.2	Generieke maatregel in de provincie	Operationaliserings-doel 2030	Vermeden CO_2 in 2030	Hoofdstuk programma-begroting	Hoofdactiviteiten van de provincie	Begroting 2027*

Maatschappelijk doel
Het overkoepelende doel dat de hele provincie nastreeft, gericht op het verminderen van CO_2-uitstoot in de regio.

Operationaliseringsdoel
Specifieke, meetbare doelstellingen die in de gehele provincie zijn vastgesteld om de voortgang naar het maatschappelijk doel te evalueren en sturen.

Hoofdactiviteiten
Wijze waarop de provincie zelf haar middelen aanwendt om bij te dragen aan het maatschappelijke doel en operationaliseringsdoel

Budgetten
De geplande uitgaven die de provincie als organisatie nodig heeft voor de uitvoering van haar activiteiten en maatregelen, gericht op het behalen van het maatschappelijke doel en operationaliseringsdoel

!

De Klimaatbijlage is een groeimodel. Dit betekent dat de inhoud gaandeweg meegroeit. In deze versie is – vergeleken met de vorige versie - een verdiepingsslag gemaakt met landbouw en landgebruik en mobiliteit, naast de transitiepaden voor de energiesector. Voor deze onderdelen zijn de doelen en maatregelen uitgewerkt, onder meer door de middelen te koppelen aan het begrotingsonderdeel en waar mogelijk de CO_2-reductie in te schatten. **Voor industrie en bedrijven is dit nog niet op deze manier uitgewerkt.** De komende jaren doen we dit stapsgewijs voor alle transitiepaden. Zo ontstaat een steeds completer en effectiever instrument dat inzicht geeft in de bijdrage aan onze klimaatdoelen.

Klimaatdoelen en acties

Ambitie 2050

In 2050 is Noord-Holland een klimaatneutrale, gezonde en schone provincie, waarin we leven binnen de grenzen van de planeet, met duurzame gebouwen, een rechtvaardige energievoorziening en groene, leefbare steden en dorpen. Industrie, landbouw en mobiliteit zijn vrijwel emissievrij en circulair ingericht, met aandacht voor natuurherstel, biodiversiteit en sociale rechtvaardigheid. **Noord-Holland streeft ernaar om tegen 2050 klimaatneutraal te zijn: netto nul uitstoot van CO_2-eq**.

Doelen voor 2030

De provincie Noord-Holland streeft naar **55% minder uitstoot van CO_2-eq** in 2030, vergeleken met 1990.

Trends en ontwikkelingen

- De tijdelijke SPUK-regeling CDOKE is vervangen door een decentralisatie-uitkering, en met structureel 10% minder geld.
- De Raad voor het Openbaar Bestuur berekende dat er € 68.000.000,- nodig is voor provinciale capaciteit – landelijk wordt er slechts € 37.300.000,- beschikbaar gesteld.
- Noord-Holland kreeg via de SPUK CDOKE in totaal € 17.300.000,- voor klimaat- en energie-uitvoering. Een vol stroomnet zet alle provinciale opgaven onder druk.

Prognose 2030

Volgens de meest recente prognose wordt een reductie van circa 40% verwacht in 2030, wat resulteert in een uitstoot van 18,9 Mton CO_2-eq in 2030. Om het doel van 55% reductie te behalen in 2030 moet de provincie naar een maximale uitstoot van 14 Mton CO_2-eq. Er is dus nog een gat te dichten van 4,9 Mton CO_2-eq tot 2030. Dit betekent extra inspanningen per transitiepad.

Welke indicatoren gebruiken wij hier onder meer voor?

- Totaal emissies Noord-Holland
- Totaal energieverbruik Noord-Holland

Een greep uit onze maatregelen

- De integrale klimaatbeleidscyclus wordt gemonitord op het bijdragen aan het behalen van de doelstellingen uit de Noord-Hollandse Klimaataanpak.
- Het behalen van de klimaatdoelen wordt ondersteund in de relevante transitiepaden en sectoren, waaronder de glastuinbouw, het energiebesparingsakkoord en de verduurzaming van de eigen organisatie.
- De provincie stimuleert en verbindt dwarsdoorsnijdende thema's op het gebied van klimaat.

Coördinatie en sturing

De overkoepelende coördinatie van het klimaatbeleid is erop gericht doelen, maatregelen en middelen te verbinden, voortgang te monitoren en klimaatdoelen in beleid, uitvoering en besluitvorming te borgen.

Nu is het nog niet altijd mogelijk om maatregelen één-op-één te vergelijken op effectiviteit (zoals CO_2-reductie per euro).

De Klimaatbijlage helpt om gerichter het gesprek te voeren over welke middelen waar het meeste effectief zijn en waar het nodig is om bij te sturen, andere prioriteiten te stellen of andere keuzes te maken.

> Programmabegroting Programmadoel 2 > Klimaat en gezonde leefomgeving en Beleidsdoel 2.1 > Bijdragen aan de energietransitie

IN provincie			ALS provincie	
Doelen 2030 OP 2.1	**Generieke maatregel**	**Programma**	**Hoofdactiviteiten van de provincie 2026**	**Begroting 2027***
55% reductie in 2030	Effectieve beleidscyclus	2.1	· Doorontwikkeling van het dashboard Klimaat & Energie · Doorontwikkeling Klimaatbijlage bij de begroting · Provinciale Klimaat- en Energieverkenning CO_2-eq 2027 opstellen · pKEV beschikbaar maken voor (pilot)gemeenten	€ 200.000
	Integratie van de klimaardoelen in de transitiepaden	2.1	· Verdere ontwikkeling van de provinciale Klimaat- en Energieverkenning (pKEV) om klimaatmaatregelen uit te werken, nieuwe reductiekansen te verkennen en broeikasgassen af te vangen en op te slaan · Doorontwikkeling van de klimaatmonitor en strategische onderzoeks- en evaluatieagenda · Inventarisatie van belemmerend provinciaal beleid voor klimaatdoelen in 2030	€ 300.000
	De dwarsdoorsnijdende thema's stimuleren	2.1	· TNO-aanbevelingen vertalen naar beleid en inzet provinciale sectoren · Inzet van SPDE op energierechtvaardigheid · Rechtvaardigheid binnen provinciale trajecten borgen · Expertpanel en klimaatburgemeesters betrekken · Uitwerken van een multi-criteria analyse voor klimaatbeleid · Samenwerken met hogescholen en universiteiten · Met andere provincies een gezamenlijke aanpak op koolstofverwijdering	€ 500.000

Door klimaatdoelen te integreren in de P&C-cyclus sturen we in het klimaatbeleid structureel op voortgang. Onze rapportages zijn jaarlijks via de Klimaatbijlage en het dashboard maakt trendanalyse en gerichte bijsturing mogelijk. Daarnaast actualiseren we de prognoses voor 2030 elke twee jaar in de provinciale Klimaat- en Energieverkenningen (pKEV).

* Indicatie van uitgaven per jaar. Door het jaar heen kunnen binnen het beleidsdoel verschuivingen optreden, die leiden niet tot financiële begrotingswijzigingen.
* Bovenstaand overzicht geeft inzicht in de doelen van de provincie en de maatregelen om aan deze doelen bij te dragen

Een greep uit onze maatregelen

- Binnen de klimaatbeleidscyclus wordt de voortgang van de doelen uit de Noord-Hollandse Klimaataanpak gemonitord o.a. door updaten van data, dashboards en de pKEV en wordt dit waar mogelijk op gemeentelijk niveau beschikbaar gesteld.
- De provincie stimuleert en verbindt dwarsdoorsnijdende thema's in klimaat zoals rechtvaardigheid en koolstofverwijdering.

Trends en ontwikkelingen

- De tijdelijke SPUK-regeling CDOKE is vervangen door een decentralisatie-uitkering, met structureel 10% minder geld. Dit vraagt om een scherpe en gerichte inzet op middelen.
- De Raad voor het Openbaar Bestuur berekende dat er € 68.000.000,- nodig is voor provinciale capaciteit – landelijk wordt er slechts € 37.300.000,- beschikbaar gesteld. Dit betekent dat er realistisch moet worden bijgestuurd. De nationale kaders en financiële kaders bepalen de speelruimte, maar niet de ambitie.
- De opgave voor 2030 vraagt om blijvende focus op continuïteit in de uitvoering binnen de bevoegdheden en afhankelijkheden. Daarbij ligt de prioriteit op netcongestie en de programmering in alle transitiepaden.

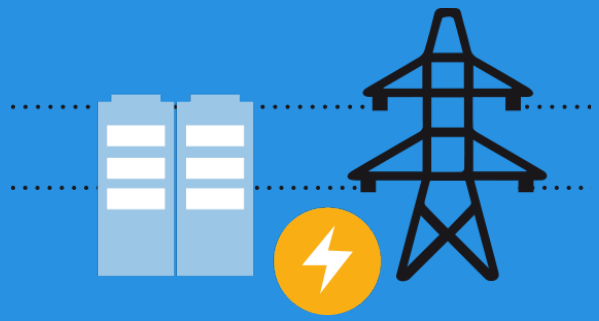
Energie-infrastructuur

Het transitiepad energie-infrastructuur omvat de aanleg, uitbreiding en verduurzaming van infrastructuur voor elektriciteit, warmte, gas en waterstof. De energie-infrastructuur voor mobiliteit, zoals laadinfrastructuur voor vervoer, valt hier niet onder en wordt binnen het transitiepad mobiliteit ontwikkeld.

Randvoorwaarde – De infrastructuur is geen directe bron van CO_2-reductie, maar is sterk randvoorwaardelijk om de doelen in de andere transitiepaden te halen.

Focus – Dankzij een robuust en toekomstbestendig netwerk kunnen woningen, bedrijven en mobiliteit overstappen op schone energie. Het transitiepad is erop gericht om de netcongestie op te lossen, energiehubs te ontwikkelen en een toekomstbestendig energiesysteem te realiseren dat vraag en aanbod betrouwbaar verbindt.

Duurzaam – De energie-infrastructuur in Noord-Holland is in 2050 volledig toegerust op een klimaatneutraal energiesysteem. Alle energiestromen worden duurzaam opgewekt, efficiënt vervoerd en flexibel opgeslagen. Met deze toekomstbestendige infrastructuur komen vraag en aanbod van duurzame energie in balans, ook wanneer deze sterk schommelen.

Voortgang en prognose

De uitbreiding van de energie-infrastructuur houdt de ambities om te verduurzamen in Noord-Holland niet bij. De vraag naar en aanbod van duurzame energie is groter dan de infrastructuur kan voorzien. Met netcongestie tot gevolg. Netcongestie zet de verduurzaming, economische ontwikkeling en woningbouw onder druk.

Trends en ontwikkelingen

- Snellere ruimtelijke procedures zijn nodig voor netuitbreidingen.
- Het sneller vinden van geschikte locaties voor netuitbreidingen zijn nodig om te kunnen versnellen.
- De AmvB bij de Energiewet is cruciaal om te kunnen sturen en vraag en aanbod van energie bij elkaar te kunnen brengen.
- TenneT en Liander kunnen de groeiende vraag naar en aanbod van energie niet bijhouden met de netuitbreidingen.
- Goede data en samenwerking zijn nodig om netcongestie aan te pakken, en om energiehubs en waterstofinfrastructuur versneld te realiseren.

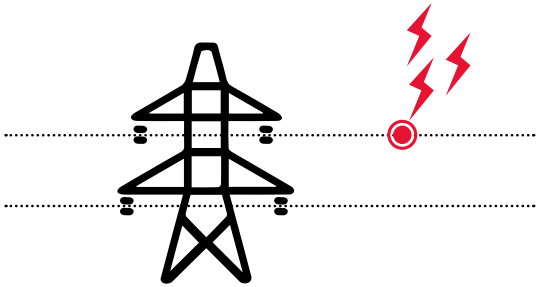
2050
klimaatneutraal

Ambitie 2050

In 2050 is een betrouwbaar en duurzaam energiesysteem nodig dat bijdraagt aan het behalen van de klimaatdoelstellingen in Noord-Holland

Doelen voor 2030

Noord-Holland streeft naar een geïntegreerd, hybride energiesysteem waarin elektriciteit, warmte, waterstof, groen gas en overige duurzame brandstoffen elkaar aanvullen en deels kunnen vervangen.

IN provincie				ALS provincie	
Doelen 2030 OP 2.1	**Generieke maatregel in de provincie**	**Operationaliseringsdoel 2030**	**Programma**	**Hoofdactiviteiten 2026 van de provincie**	**Begroting 2027***
Een geïntegreerd, hybride energiesysteem waarin elektriciteit, warmte, waterstof, groen gas en overige duurzame brandstoffen elkaar aanvullen en deels kunnen vervangen	(Sneller) bouwen van nieuwe energie-infrastructuur	Procedures voor netuitbreidingen zijn samen met netbeheerders en gemeenten goed georganiseerd	2.1	· Versnelling geplande energie-infrastructuur in investeringsplannen van TenneT en Liander · Afspraken Rijk en gemeenten over bevoegd gezag van de aanleg van energie-infrastructuur (A9 Zuid, regionale waterstofinfra) · Gemeenten ondersteunen bij ruimtelijke procedures voor energie-infrastructuur en onderstations · Versnelling vergunningsprocedures door overnemen bevoegd gezag en grondbeleid	€1.900.000
	Samenwerken aan het energiesysteem van de toekomst	Een integrale visie op een hybride regionaal energiesysteem is ontwikkeld		· Grootschalige warmtenetten en energieopslag onderzoeken en stimuleren (zoals batterijen), inclusief beleidsontwikkeling · Regionale energieschetsen maken en lokale energyhubs en slimme netoplossingen ondersteunen · Energiebeleid verankeren in de Omgevingsvisie en datatools verder ontwikkelen, zoals de pMIEK-tool	€1.700.000
	Bestaande net efficiënter benutten	30 energiehubs zijn gerealiseerd		· Slimme netoplossingen sneller opschalen door kennisontwikkeling en kennisdeling · Subsidieregeling voor het verkrijgen van inzicht in energieverbruik · Verkennen ondersteuning kleine MKB'ers die vanaf 1 juli geen aansluiting meer krijgen · Energiehubs stimuleren	€1.000.000
	Aanlanding wind op zee ondersteunen	Aanlanding van 2,1 GW wind op zee bij Wijk aan Zee is gerealiseerd		· Het Rijksprogramma Verbindingen Aanlanding Wind op Zee (VAWOZ) 2031 – 2040 is opgesteld en wordt vastgesteld door de ministerraad	-
	Waterstof-infrastructuur aanleggen	NZKG en Den Helder zijn aangehaakt op het nationale waterstofnetwerk		· Investeren in regionale waterstofinfrastructuur / Aansluiten focusgebieden op landelijk waterstofnetwerk · Bijdragen aan de realisatie van elektrolysecapaciteit in de Amsterdamse haven · Ontwikkeling Clean Energy Hubs met tanklocaties voor zwaar transport op waterstof · Voorbereiden vergunningskaders voor veilige opslag, productie en toepassing van waterstof(-dragers) · De subsidieregeling voor duurzame waterstofprojecten is in 2025 opengesteld en staat tot oktober 2026 open · Ondersteunen van pilots en demonstratieprojecten · Versterken van H2-hub Noord-Holland voor kennisdeling en samenwerking · Internationale lobby en samenwerking gericht op Europese wetgeving en grensoverschrijdende infrastructuur	€350.000

* Indicatie van uitgaven per jaar. Door het jaar heen kunnen binnen het beleidsdoel verschuivingen optreden, die leiden niet tot financiële begrotingswijzigingen.
* Bovenstaand overzicht geeft inzicht in de doelen van de provincie en de maatregelen om aan deze doelen bij te dragen

Duurzame opwek

Het transitiepad duurzame opwek omvat de grootschalige productie van hernieuwbare energie uit bronnen als zon, wind, aardwarmte en (duurzame) biomassa, in samenhang met energie-infrastructuur, opslag en gebruik binnen het bredere energiesysteem.

Cruciaal – De opwek van hernieuwbare energie vormt de kern van het toekomstige energiesysteem en is cruciaal om de klimaatdoelen in alle sectoren te behalen. Wel staat het doel van 6,3TWh in 2030 onder druk. Zonder versnelling wordt hoogstens driekwart van het doel behaald.

Focus – De provincie werkt aan een forse opschaling van hernieuwbare energiebronnen als zon en wind, in balans met beschikbare ruimte, natuur en netcapaciteit. Dit doen we in nauwe samenhang met energie-infrastructuur, opslag en flexibiliteit in vraag en aanbod. De focus ligt op maatregelen met relatief veel potentie binnen bestaand ruimtebeslag: zoals windprojecten versnellen, grote daken en eigen gronden benutten, innovaties in opwek toepassen zoals Agri-PV. Daarnaast stimuleren we lokale initiatieven en beter gebruik van bestaande netcapaciteit en combinaties van opwek met opslag en slimme energiesystemen (zoals energiehubs). Zo dragen we bij aan een schone, betaalbare en betrouwbare energievoorziening voor inwoners, bedrijven en toekomstige generaties.

Uitstootvrij – In 2050 is de energievoorziening in Noord-Holland volledig CO_2-neutraal. Al in 2035 is de elektriciteitsproductie uitstootvrij, aangedreven door een robuuste mix van zonne- en windenergie, aangevuld met opslag, conversie (zoals waterstof) en andere duurzame technologieën.

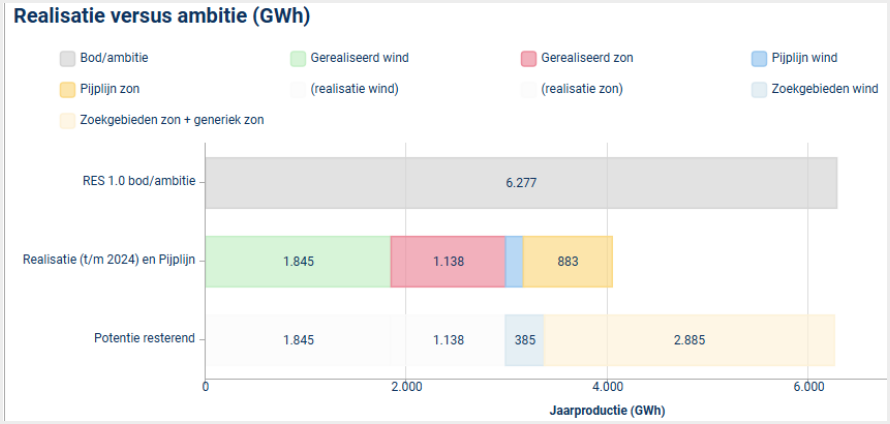

Doelen voor 2030

Voor 2030 is het doel om in totaal 6,3 TWh duurzame energie op te wekken: 3,6 TWh in Noord-Holland Noord en 2,7 TWh in Noord-Holland Zuid.

Voortgang en prognose

Het doel van 6,3 TWh in 2030 staat onder druk; zonder versnelling, met name bij windenergie, wordt hoogstens driekwart van het doel gehaald. 2050 als moment van behalen van de doelen blijft haalbaar bij tijdige structurele keuzes. Stimulering van lokale initiatieven, investeringen in innovatieve technieken, zoals Agri-PV, en het daadwerkelijk ontwikkelen van de herijkte RES-zoekgebieden zijn cruciaal om het opwekkingspotentieel te versterken.

Trends en ontwikkelingen

- Toenemende druk op energie-infrastructuur door groei hernieuwbare energie.
- Netcongestie belemmert de realisatie van duurzame opwek en vraagt om slimme oplossingen zoals opslag, vraagsturing en energiehubs.
- Urgentie neemt toe voor waterstofinfrastructuur en energiehubs.
- Focus op maatregelen met relatief veel potentie binnen bestaand ruimtebeslag.
- De provincie heeft gewerkt aan een escalatieproces om partners aan hun bod te houden en uitvoering te versnellen.
- De provinciale handelingsruimte wordt in belangrijke mate bepaald door het Rijk.
- De uitvoerbaarheid hangt daarbij sterk af van netcapaciteit, ruimtelijke inpassing en bestuurlijke samenwerking.
- Toenemende noodzaak tot integrale afstemming tussen opwek, opslag, infrastructuur en energiegebruik.

Ambitie 2050

In 2050 is de energievoorziening (bijna) volledig duurzaam en CO_2-neutraal. Het energiesysteem is robuust, weerbaar en betaalbaar en draait volledig op duurzaam opgewekte energie, met een mix van zonne- en windenergie en andere technologieën. Het systeem is ingericht op opwekking, gebruik, transport en opslag van energie, waarbij vraag en aanbod flexibel op elkaar worden afgestemd.

De energievoorziening is rechtvaardig, met een eerlijke verdeling van lasten en lusten tussen arm en rijk, bedrijven en burgers, stad en platteland, en tussen huidige en toekomstige generaties.

IN provincie				ALS provincie		
Doelen 2030 OP 2.1	**Generieke maatregel in de provincie**	**Operationaliseringsdoel 2030**	**Vermeden CO_2-eq in 2030**	**Programma**	**Hoofdactiviteiten 2026 van de provincie**	**Begroting 2027***
6,3 TWh, waarvan 3,6 TWh in Noord-Holland Noord en 2,7 TWh in Noord-Holland Zuid	Zonne-energie op land (incl. parkeerplaatsen, geluidschermen)	NHZ 1005 GWh extra (672 hectare) NHN 456 GWh extra (453 hectare)	0,75 Mton	2.1	· UVR Agri-PV Regeling. Agri-Pv is een nieuwe vorm van meervoudig ruimtegebruik. Om agrariërs hiermee ervaring op te laten doen zijn we pilotprojecten gestart · De provincie stimuleert meervoudig ruimtegebruik via een subsidieregeling voor de ontwkkeling van o.a. solar carports · De provincie stimuleert via bovenstaande subsidieregeling en onderzoek ook het gebruik van circulaire zonnepanelen	€1.000.000
	Zonne-energie op dak	NHZ 1043 GWh extra (899 hectare) NHN 716 GWh extra (617 hectare)	0,90 Mton		· Nog lang niet alle geschikte daken zijn voorzien van zonnepanelen. De provincie wil erop inzetten om zo veel mogelijk daken van zonnepanelen te voorzien. We zetten daarom in op een subsdie voor de ontwikkeling van grote zonnedaken op bedrijventerreinen	€300.000
	Windenergie	NHZ 260 GWh extra (13 windturbines) NHN 120 GWh extra (13 windturbines)	0,15 Mton		· De provincie is bevoegd gezag voor windturbineprojecten boven de 15 MW. Voor windturbineprojecten moeten sinds de invoering van de Omgevingswet projectbesluiten worden verleend. Er is een aantal projectbesluiten in voorbereiding · Repoweren van windturbines is onder bepaalde voorwaarden mogelijk, maar beperkt uitvoerbaar we onderzoeken of de voorwaarden verruimd kunnen worden	€500.000
	Uitvoer van de Regionale Energie Strategieën	-	Niet uit te drukken in CO_2		· Voor de ondersteuningsregeling bij uitvoering RES: De provincie ondersteunt gemeenten, waterschappen en initiatiefnemers bij de verdere uitwerking van RES-zoekgebieden via verschillende ondersteuningsregelingen gericht op onder meer haalbaarheidsstudies, ruimtelijke inpassing, participatieprocessen en tijdelijke projectcapaciteit · 2027 ligt de focus op de uitvoering van de RES-afspraken, in samenhang met de Interbestuurlijke Samenwerkingsagenda Energiesysteem (ISA). De provincie werkt samen met partners aan het realiseren van projecten, het oplossen van knelpunten en het versterken van de samenhang tussen opwek en energie-infrastructuur	€1.800.000
	Draagvlak	Stimuleren 50% lokaal eigendom bij energieprojecten	Narratief		· Voor het stimuleren van 50% lokaal eigendom ondersteunt de provincie lokale initiatieven voor duurzaamheid en energie van burgercollectieven met een financiële ondersteuningsregeling · De provincie Noord-Holland draagt bij aan het landelijke Ontwikkelfonds voor energiecooperaties en ondersteunt daarmee lokaal eigendom door energiecoöperaties financieel te helpen bij de ontwikkeling van grootschalige wind- en zonneprojecten, met als uitgangspunt dat zij minimaal 50% eigenaar worden van het project. Dit is een revolverend fonds	€500.000
	Opwek Energie op Rijksgronden (OER)	NHZ 145 GWh extra (92 hectare) NHN 18 GWh extra (11 hectare)	0,05 Mton		· Alle rijkswegen in Noord-Holland zijn aangemeld voor het OER. De OER-projecten bevinden zich in verschillende fasen van uitvoering. Onderzocht wordt of ook provinciale wegen in het OER-traject ingebracht kunnen worden. Een proef is gestart bij de N307	€500.000

* Indicatie van uitgaven per jaar. Door het jaar heen kunnen binnen het beleidsdoel verschuivingen optreden, die leiden niet tot financiële begrotingswijzigingen.
* Bovenstaand overzicht geeft inzicht in de doelen van de provincie en de maatregelen om aan deze doelen bij te dragen

Gebouwde omgeving

Het transitiepad gebouwde omgeving omvat de verduurzaming van woningen, kantoren en maatschappelijk vastgoed.

Cruciaal – De doelen voor 2030 worden met het huidige beleid niet gehaald. De realistische reductie ligt rond 40%. De resterende 0,4 Mton CO_2-eq vereist forse versnelling in isolatie en verduurzaming van de warmtevoorziening.

Focus – De focus bij het verduurzamen van de gebouwde omgeving ligt op isolatie, energiebesparing en gebouwen aardgasvrij maken door alternatieve warmtebronnen zoals warmtepompen, warmtenetten. Dit doen we door gemeenten, bedrijven en particulieren te stimuleren via het Servicepunt Duurzame Energie, het Energiebesparingsakkoord en diverse regelingen voor isolatie en elektrische warmtepompen. De provincie ziet via gemeenten toe op de energiebesparingsplichten van bedrijven. Ook brengt de provincie kansen over nieuwe warmtebronnen, zoals geothermie en restwarmte uit datacenters, in beeld via de Warmteviewer.

Klimaatneutraal – De provincie, een mix van landelijke en dichte stedelijke gebieden, is in 2050 volledig klimaatneutraal, met volledig uitstootvrije gebouwde omgevingen met een CO_2-arme vastgoedportefeuille. In de steden en de landelijke gebieden wordt er uitsluitend uitstootvrij gebouwd en met betaalbare, duurzame warmte worden huizen en kantoren en andere utiliteiten verwarmd.

Trends en ontwikkelingen

- Wegens netcongestie is er beperkte ruimte voor elektrificatie en warmtepompen.
- Toename gebruik warmtepompen en focus op isolatie en warmtenetten dankzij stimulerende regelingen.
- Samenwerking met gemeenten essentieel om warmtetransitie te versnellen en projecten van de grond te krijgen. Gemeenten kampen met beperkte capaciteit en het ontbreekt hen aan de benodigde kennis/middelen/aandacht voor vlotte implementatie van warmtenetten
- Afhankelijk van politiek draagvlak binnen GS/PS en voldoende gemeenten die aansluiten bij het warmtebedrijf.
- Juridische spanning tussen isolatie en soortenbescherming.
- Inconsistent en onduidelijk Rijksbeleid, bijvoorbeeld een duidelijk omschrijving van een klimaatneutrale gebouwde omgeving ontbreekt.

Ambitie 2050

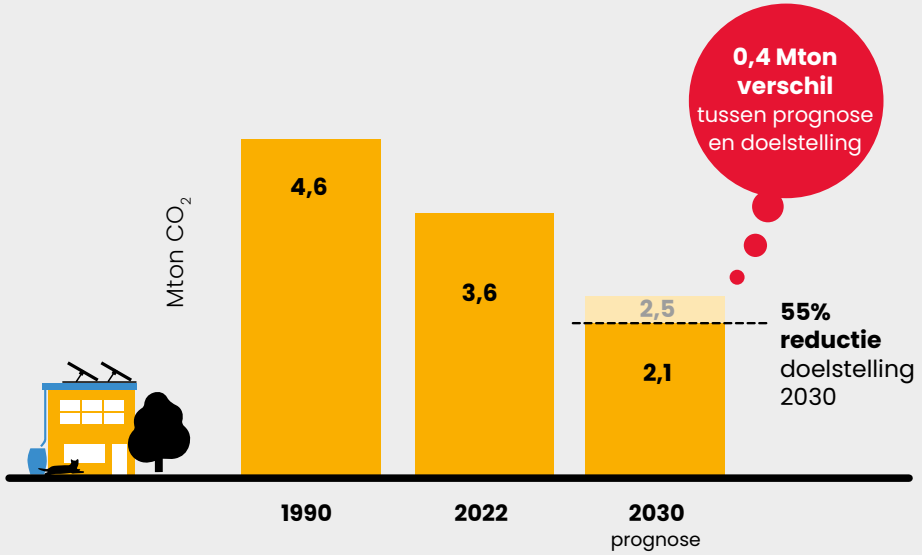
De provincie, een mix van landelijke- en dichte stedelijke gebieden, is in 2050 volledig klimaatneutraal, met volledig uitstootvrije gebouwde omgevingen met een CO_2-arme vastgoedportefeuille. In de steden en de landelijke gebieden wordt er uitsluitend uitstootvrij gebouwd en met betaalbare, duurzame warmte worden huizen en kantoren en andere utiliteiten verwarmd.

Doelen voor 2030

De gebouwde omgeving veroorzaakt in Noord-Holland circa 3,6 Mton CO_2-eq (2022) aan uitstoot. Met het huidige beleid wordt verwacht dat de gebouwde omgeving in Noord-Holland 2,5 Mton CO_2-eq uitstoot in 2030. Om in dit transitiepad dezelfde 55% reductie op uitstoot te bereiken, mag deze maximaal 2,1 Mton CO_2-eq zijn. Dit betekent een extra reductie van 0,4 Mton CO_2-eq.

Voortgang en prognose

De gebouwde omgeving veroorzaakt in Noord-Holland circa 3,6 Mton CO_2-eq (2022) aan uitstoot. Met het huidige beleid wordt verwacht dat de gebouwde omgeving in Noord-Holland 2,5 Mton CO_2-eq uitstoot in 2030. Om in dit transitiepad 55% reductie op uitstoot te bereiken, mag deze maximaal 2,1 Mton CO_2-eq zijn. Dit betekent een extra reductie van 0,4 Mton CO_2-eq.

IN provincie				ALS provincie		
Doelen 2030 OP 2.1 en 3.2	**Generieke maatregel in de provincie**	**Operationaliseringsdoel 2030**	**Vermeden CO_2-eq in 2030**	**Programma**	**Hoofdactiviteiten 2026 van de provincie**	**Begroting 2027***
Uitstoot van CO_2-eq terugbrengen tot maximaal 3,7 Mton CO_2-eq	Samenwerking en ondersteuning warmtetransitie in NH	Geen	-	2.1	· Servicepunt Duurzame Energie ondersteunt gemeenten bij versnellen warmtetransitie door kennisontwikkeling en advisering · Gemeenten ondersteunen bij de aanleg van warmtenetten (bronzijde, transport en afnamezijde) met regionaal warmtebedrijf	€3.100.000
	Provinciale invulling en rol t.a.v. effectieve uitvoering transitievisie warmte	Aansluiting van 172.000 bestaande woningen op een (hybride) warmtepomp Aansluiting 86.000 woningequivalenten op een warmtenet	0,1 - 0,3 Mton		· Aansluitingen op warmtenetten sneller realiseren · Snellere groei individuele warmtepompen (t.o.v. cv-ketels) · Uitrol en verduurzaming van de warmtenetten versnellen · Energieloketten	€600.000
	Duurzame opwek/ warmtebronnen.	Geen	-		· Onder meer data verzamelen van duurzame warmtebronnen zoals geothermie en datathermie (restwarmte uit datacenters). Dit onder de aandacht brengen en actief promoten via de warmteviewer · Met subsidie aanvullend onderzoek naar de potentie van geothermie ondersteunen · Toetsen en adviseren warmtekavels en onderzoek naar potentie van warmtebronnen · Inzet op verduurzaming warmtebronnen Diemercentrale	€300.000
	Isolatie woningbouw en gebouwen	Isolatie van 226.000 koopwoningen (uitfasering van E-, F- en G-labels) 128.000 sociale huurwoningen, 72.000 particuliere huurwoningen en utiliteitsbouw (label C verplichting kantoren (> 100 m²) per 1 januari, 10.600 utiliteit in 2027 naar label C en 10.600 utiliteit in 2030 naar label C)	0,1 - 0,5 Mton		· Subsidieprogramma energiebesparing woningen · Ontwikkelen pilot contigentenaanpak · Stimuleren natuurinclusief isoleren · Provinciale inzet Inzet verduurzaming van het mkb ·	€400.000
	Energiebesparings-akkoord	Nader te bepalen	-		· Samen met gemeenten en Omgevingsdiensten wordt er ingezet op energiebesparing bij bedrijven	€1.200.000

* Indicatie van uitgaven per jaar. Door het jaar heen kunnen binnen het beleidsdoel verschuivingen optreden, die leiden niet tot financiële begrotingswijzigingen.
* Bovenstaand overzicht geeft inzicht in de doelen van de provincie en de maatregelen om aan deze doelen bij te dragen

Industrie & Bedrijven

Het transitiepad Industrie & Bedrijven omvat de verduurzaming van industriële productieprocessen en bedrijventerreinen.

Focus – De provincie stimuleert innovatieve technieken om de industrie te verduurzamen: CO_2-afvang en -opslag (CCS) en waterstofproductie via elektrolyse. Daarnaast ziet ze toe op de naleving van de energiebesparingsplicht bij bedrijven. Hier ligt 4,18 Mton CO_2-eq aan potentiële besparing. Met grote industriële uitstoters zoals Tata Steel maakt de provincie specifieke klimaatafspraken. Ook heeft bijvoorbeeld de gemeente Amsterdam maatwerkafspraken gemaakt met sleutelbedrijven als het Afval Energie Bedrijf in Amsterdam (AEB). Veel van de gemaakte afspraken met bedrijven zullen pas na 2030 hun volledige effect hebben. Daarnaast zorgen netcongestie, stikstofregels en ontbrekende cruciale infrastructuur voor vertraging. Het is daarom realistischer om dit transitiepad voorbij 2030 te trekken.

Klimaatneutraal en circulair – Industrie en bedrijven zijn in 2050 klimaatneutraal (netto nul CO_2-uitstoot) en dragen bij aan een volledig circulaire economie. Onder meer door zuinig energiegebruik, hergebruik van grondstoffen en groene waterstof in plaats van fossiele brandstoffen. Ook hebben de industrie en bedrijven fors minder negatieve impact op de leefomgeving. De provinciale warmtevoorziening komt deels van industriële restwarmte. Een flexibele vraag naar elektriciteit helpt vraag en aanbod van hernieuwbare elektriciteit op het net in balans te houden. Kritieke industriële functies kunnen de gevolgen van klimaatverandering aan. En het zoetwaterverbruik is tot een minimum beperkt.

Trends en ontwikkelingen

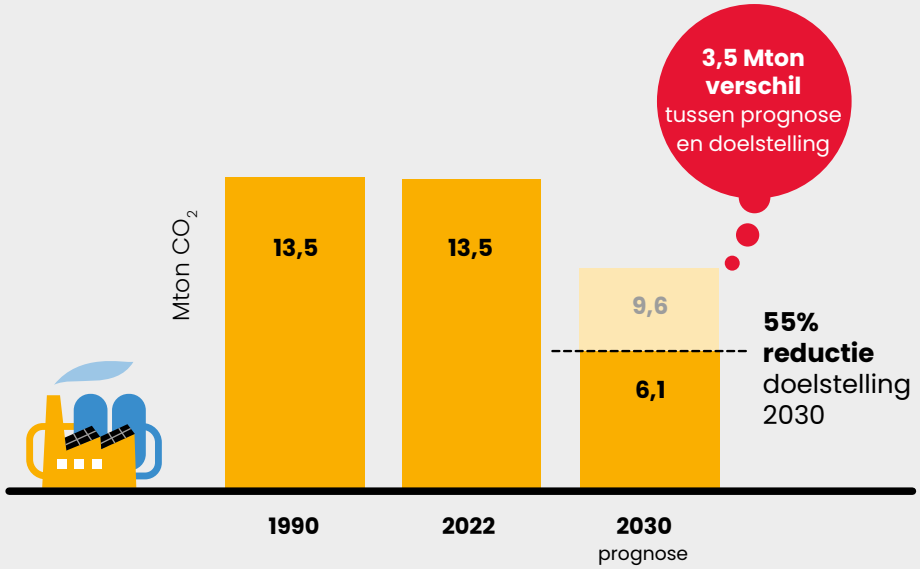
- Netcongestie remt elektrificatie en vertraagt investeringen in verduurzaming van de industrie. Partijen wachten op elkaar met investeringen.
- Toenemende focus op circulariteit, maar barrières zoals lage vraag en verouderde wetgeving belemmeren opschaling.
- Belang van maatwerkafspraken met sleutelbedrijven zoals Tata Steel en AEB voor CO_2-reductie.
- Nieuwe technologieën zoals CCS en elektrolyse vragen om stevige financiële ondersteuning en beleid (Rijksoverheid). Ook ontbreekt cruciale infrastructuur.
- Toezicht en handhaving onder druk, door gebrek aan capaciteit bij omgevingsdiensten.

Ambitie 2050

Industrie en bedrijven zijn in 2050 klimaatneutraal (netto nul CO_2-uitstoot) en dragen bij aan een volledig circulaire economie. Onder meer door zuinig energiegebruik, hergebruik van grondstoffen en groene waterstof in plaats van fossiele brandstoffen. Ook hebben de industrie en bedrijven fors minder negatieve impact op de leefomgeving. De provinciale warmtevoorziening komt deels van industriële restwarmte. Een flexibele vraag naar elektriciteit helpt vraag en aanbod van hernieuwbare elektriciteit op het net in balans te houden. Kritieke industriële functies kunnen de gevolgen van klimaatverandering aan. En het zoetwaterverbruik is tot een minimum beperkt.

Voortgang en prognose

In 2022 was de uitstoot van de industrie en bedrijven 13,5 Mton CO_2-eq. De prognose voor 2030 verwacht een reductie naar 9,6 Mton CO_2-eq, een vermindering van ongeveer 29%. Maatregelen voor industrie en bedrijven zijn vooral indirecte maatregelen. Bovendien zullen veel gemaakte afspraken met bedrijven pas na 2030 hun volledige effect hebben. De volledige impact hiervan is op de langere termijn (na 2030) zichtbaar.

Doelen voor 2030

Tegen 2030 moet de CO_2-uitstoot in Noord-Holland met 55% zijn verminderd. Dit betekent dat de uitstoot maximaal 6,1 Mton CO_2-eq mag bedragen, terwijl de huidige prognose (inclusief Tata Steel) op 9,6 Mton ligt. Dit creëert een aanvullende reductieopgave van 3,5 Mton voor 2030.

IN provincie			ALS provincie	
Doelen 2030 OP 2.1	**Generieke maatregel in de provincie**	**Vermeden CO2eq in 2030**	**Programma**	**Hoofdactiviteiten van de provincie in 2026**
CO_2-uitstoot terugbrengen tot maximaal 6,7 Mton CO_2-eq	Verduurzamen Industrie	6,8 Mton CO_2-eq reductie voor NZKG en 40% CO_2-reductie voor CES6	2.1	· DIVIT · CO_2-afvang AEB · Inzet elektrolyser · Gebruik restwarmte, waterstof en elektrificatie · Onderzoeken knelpunten verspreide industrie
	Verduurzamen bedrijventerreinen	In de Uitvoerings-agenda Duurzame en Circulaire Economie staat hoe we bedrij-venterreinen helpen verduurzamen, met nadruk op de ener-gietransitie	6.1	· De subsidie Toekomstbestendige Bedrijventerreinen ondersteunt gemeenten bij de realisatie van fysieke maat-regelen ten behoeve van de verduurzaming van bedrijventerreinen · Subsidie OTW stimuleert onderzoek, procesbegeleiding en samenwerking voor verduurzaming van werklocaties · Programma Verduurzaming Bedrijventerreinen (PVB) zet 'aanjagers' in die samenwerking stimuleren en be-drijven begeleiden bij energiemaatregelen. Looptijd van het programma wordt verlengd van medio 2027 naar medio 2028 (zonder extra financiële middelen) · Ondersteuning via kennisbijeenkomsten en hulp bij subsidieaanvragen · Het Ontzorgingsprogramma Verduurzaming MKB (OMKB) heeft als doel om tot mei 2028 1130 ondernemers te helpen bij het verduurzamen van hun bedrijfspand of -proces
	Stimuleren circu-laire economie	De transitie naar een circulaire econo-mie draagt bij aan CO_2-reductie door grondstofgebruik te beperken	6.1	· Stimuleren circulair bouwen: uitvoering van de Circulaire Deal Secundaire Bouwmaterialen in Noord-Holland Noord en de MRA · Stimulering circulariteit MKB: uitvoering van 2 programma's (Circulaire Routekaart en Ketenincubator) gericht op ondersteuning van MKB bij ontwikkelen van circulaire producten en innovaties · Aanpak Biobased Bouwen: stimuleren van vraag naar biobased materialen · Circulaire grondstoffenstrategie NZKG: in samenwerking met het programmabureau NZKG is een strategie opgesteld om het grondstofgebruik te verminderen. In 2026 wordt een uitvoeringsagenda voor de strategie opgesteld
	Energiebesparing	4,18 Mton CO_2-eq besparing	2.2	· Het Energiebesparingsakkoord versterkt tijdelijk het toezicht op bedrijven, onder zowel gemeentelijk als pro-vinciaal bevoegd gezag, op de energiebesparings- en informatieplicht, en biedt ondersteuning via energiescans en dataloggers (zie Gebouwde Omgeving) · Bijna 70% van de gecontroleerde bedrijven voldoet inmiddels aan de wettelijke verplichtingen, boven het lande-lijk gemiddelde · Omgevingsdiensten stellen dan een plan op om uiterlijk in 2030 nagenoeg volledige naleving te bereiken. · Van de 112 provinciale bedrijven zijn 46 rapportages ingediend, goed voor 4,18 Mton CO_2-besparing
	Groenstaal Tata	5,4 Mton CO_2-eq reductie	2.2	· Voor het project HeraCless-Groen Staal (onderdeel CES NZKG, zie ook hierboven) zijn wij bevoegd gezag en faciliteren we een zorgvuldige en versnelde vergunningprocedure · Volgens de planning stellen GS in 2027 het benodigde projectbesluit op en stelt de Omgevingsdienst NZKG namens provincie de eerste vergunningen op. Deze worden in ontwerp ter inzage gelegd voor eenieder om zienswijzen in te dienen. De zienswijzen worden betrokken voor de definitieve besluitvorming · Conform Joint Letter of Intent van september 2025 (en brief aan PS erover) is de CO_2-reductie niet 5 Mton maar 5,4. En deze loopt verder op tot 7,2 Mton in 2037
	Datacenterstra-tegie	Geen	6.1	· Datacenters >500 kW moeten energiebesparingsmaatregelen onderzoeken en rapporteren. Toezicht hierop ligt bij de Omgevingsdienst via de meerjarenafspraken energie-efficiëntie · Er is op dit moment geen nieuwe groei mogelijk van datacenters in de bestaande clusters. Onder strenge voorwaarden is solitaire datacenterontwikkeling mogelijk buiten de bestaande clusters. De toename van AI en rekenkracht kan leiden tot extra CO_2

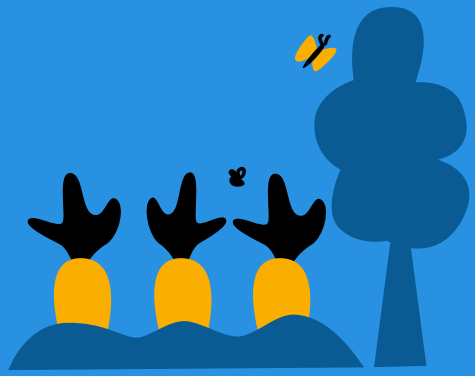
* Indicatie van uitgaven per jaar. Door het jaar heen kunnen binnen het beleidsdoel verschuivingen optreden, die leiden niet tot financiële begrotingswijzigingen.
* Bovenstaand overzicht geeft inzicht in de doelen van de provincie en de maatregelen om aan deze doelen bij te dragen

Landbouw & landgebruik

Het transitiepad Landbouw & Landgebruik omvat alle activiteiten in landbouw, veehouderij en landgebruik voor bijvoorbeeld natuur, bos en veenweiden.

Kansen – Deze sector is verantwoordelijk voor een aanzienlijk deel van de landelijke broeikasgasuitstoot (zoals methaan en lachgas). maar biedt ook kansen voor CO_2-opslag (bijvoorbeeld via bodembeheer, bosaanplant en veenherstel).

Circulair en productief – In 2050 levert de landbouw in Noord-Holland gezond voedsel met respect voor klimaat, natuur en landschap. Het systeem van landbouw en landgebruik is klimaatneutraal. Boeren werken circulair, natuurvriendelijk en toekomstgericht, met zorg voor bodemkwaliteit, waterbeheer en biodiversiteit. Het landelijk gebied is productief, leefbaar en veerkrachtig – een groene long voor de provincie en een belangrijke schakel in de klimaatopgave.

Trends en ontwikkelingen

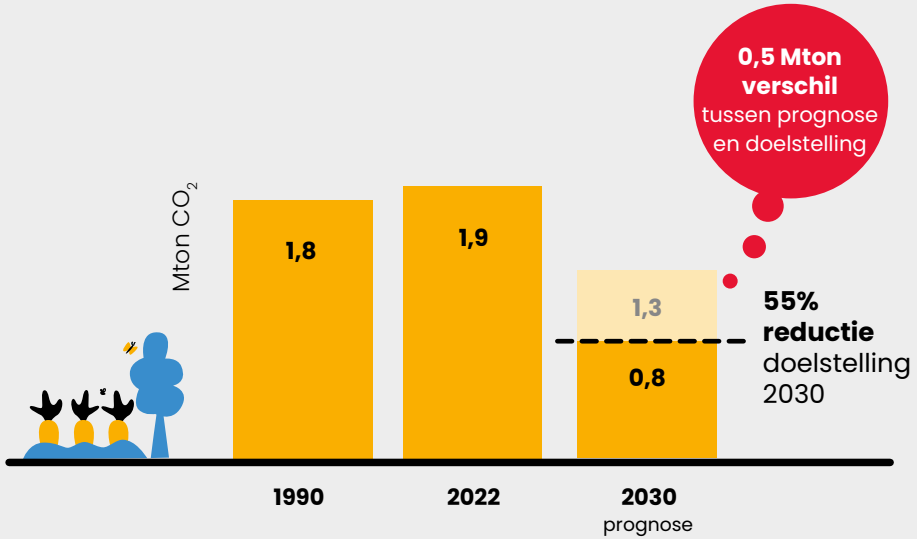
- Gebrekkige datatoegang en monitoring belemmeren sturing op CO_2-reductie in glastuinbouw.
- Onzekerheid over nationale veehouderij- en mestregelgeving
- Financieringstekort voor wettelijke doelen landelijk gebied, ondanks brandbrief aan het Rijk.
- Toenemende aandacht voor kringlooplandbouw en agroforestry, maar uitvoering stuit op ruimte- en financieringsproblemen.
- Onzekerheid over het nieuwe landbouwbudget vanaf 2028 (GLB).
- Ruimtelijke beperkingen en trage vergunningprocedures voor warmtenetten, mestverwerking en bosaanplant.
- Verkenning en herprioritering binnen bossenstrategie, met focus op revitalisering en koppelkansen in de ruimte.
- Uitvoeringscapaciteit bij gemeenten en agrarische ondernemers is beperkt.
- (Collectieve) mestverwerking biedt kansen maar ruimtelijke inpassing is nog niet uitgewerkt.
- Onderzoeken naar de effecten van lopend beleid en verkenning behoefte aanvullende maatregelen.

Doelen voor 2030

Tegen 2030 streeft Noord-Holland ernaar de landbouwsector en het landgebruik aanzienlijk te verduurzamen. Dit omvat een jaarlijkse reductie van 0,35 Mton CO_2-eq voor de glastuinbouw en een totale reductie van 0,3 Mton CO_2-eq voor de bredere landbouwsector. Daarnaast hebben we volledige kringlooplandbouw in 2040 als doelstelling. Voor landgebruik streeft de provincie naar een reductie van 0,09 Mton CO_2-eq uit veenweidegebieden en een koolstofopslag van 0,049 Mton CO_2-eq in minerale landbouwbodems.

Voortgang en prognose

In 2022 was de uitstoot van landbouw en landgebruik 1,9 Mton CO_2-eq. De prognose voor 2030 voorziet een reductie naar 1,3 Mton CO_2-eq, wat een vermindering van ongeveer 32% betekent. Om de 55% reductiedoelstelling te behalen, moet de uitstoot verder dalen naar 0,8 Mton CO_2-eq, wat inhoudt dat er nog een extra reductie van 0,5 Mton CO_2-eq nodig is.

Ambitie 2050

In 2050 moet het systeem van landbouw en landgebruik netto klimaatneutraal zijn. Dit houdt in dat de landbouwsector en landgebruik geen netto broeikasgassen meer produceren, dankzij duurzame landbouwmethoden, verbeterd bodemgebruik en toegenomen koolstofvastlegging.

> Programmabegroting Beleidsdoel: 5.1 Beschermen en ontwikkelen van natuur, Beleidsdoel: 5.2 Beheren van natuur, Beleidsdoel: 5.3 Betrekken van onze partners bij bescherming en beheer van groen, Beleidsdoel: 5.4 Verbeteren kwaliteit, benutten en beheren van water, Beleidsdoel: 5.5 Regisseren Provinciaal Programma Landelijk Gebied en Beleidsdoel: 5.6 Versterken kansrijke landbouw

IN provincie			ALS provincie		
Doelen 2030 OP 2.1	**Generieke maatregel in de provincie**	**Vermeden CO_2eq in 2030**	**Programma**	**Hoofdactiviteiten van de provincie in 2026**	**Begroting 2027***
Landbouw: 0,35 Mton CO2-eq reductie voor glastuinbouw; 0,3 Mton CO2-eq reductie in de bredere landbouw. Landgebruik: 0,09 Mton CO2-eq reductie in veen-weidegebieden; 0,053 Mton CO2-eq koolstofop-slag in minerale land-bouwbodems.	Verduurzamen glastuinbouw	0,35 Mton CO_2-eq	5.6	· Uitrol van geothermie · Gebiedsgerichte energiecoöperaties en warmtenetten · Ruimtelijke clustering en verduurzaming van glastuinbouwbedrijven · Actieve rol in Netwerken Greenports	€150.000 €100.000
	Verduurzamen landbouw	0,3 Mton CO_2-eq	5.6	· Pilots (KPI-Kringlooplandbouw en REMAS) · Voedselvisie · LandbouwPortaal & Ondernemerscoaches · GLB:NSP · Versnellingsproject de Ronde Hoep	€75.000 €275.000 €129.512
	Verduurzamen veenweide	0,09 Mton CO_2-eq	5.1 & 5.3	· Gebiedsgerichte verhoging grondwaterpeil · Subsidiëring van innovatieve drainagesystemen · Regionale Veenweide Strategie · Natte Teelten · Jump, Base programma's	€100.000 €100.000 €150.000 €312.000
	Melkveehouderij	Mton CO_2-eq : N.T.B. 30% van drijfmest bewerkt 15% reductie veestapel	5.6	· FieldLab Groene Hart en andere experimenteerlocaties · ActiePlanMest · Stimulering van mestbewerking middels kwartermaker mest en aan-passing van de omgevingsverordening · Extensivering via NNN-realisatie en stikstofaanpak · Onderzoek Effecten Lopend Beleid · Handreiking Mestverwerking	€900.000 €125.000 €100.000
	Innovatie & Onderzoek	Geen	5.6	· Aeres Hogeschool samenwerking · Experimenteerlocaties (Assendelft) · Pilot KringloopLandbouw · VIP-NL samenwerking	€30.000 €500.000 €75.000 €500.000
	Koolstof-Opslag	0,053 Mton CO_2-eq Vergroten Bosareaal 10%	2.1	· Stimulering koolstof-opslag in minerale landbouwbodems · Pilot Koolstofvastlegging op Veen · Pilot Bokashi Waterland	 €10.000 €30.000
	Bossenstrategie	Landelijke doelstellingen	5.1	· Stimuleren Agroforestry · Compensatie SubsidieRegeling · Stimuleren groenstroken · Duurzaam Bosbeheer · Biobased Bouwmateriaal gebruik stimuleren	

* Indicatie van uitgaven per jaar. Door het jaar heen kunnen binnen het beleidsdoel verschuivingen optreden, die leiden niet tot financiële begrotingswijzigingen.
* Bovenstaand overzicht geeft inzicht in de doelen van de provincie en de maatregelen om aan deze doelen bij te dragen

Mobiliteit

Het transitiepad Mobiliteit omvat het verduurzamen van vervoer van mensen en goederen.

Focus - Het transitiepad is erop gericht om duurzame modaliteiten (zoals OV, fietsen en elektrisch rijden) en logistieke efficiëntie te bevorderen, en fossiele brandstoffen in de transportsector terug te dringen. Daarbij is het besef van belang dat er grenzen zijn aan wat de provincie wel en niet kan doen. De provincie kan aanvullende inspanningen leveren om de klimaatdoelen te realiseren, maar deze inzet is begrensd. Daar waar andere partijen primair verantwoordelijk zijn, wordt van hen verwacht dat zij verantwoordelijkheid volledig nemen en hun bijdrage leveren aan het behalen van de klimaatdoelen.

Schoon en toegankelijk - In 2050 is mobiliteit in Noord-Holland schoon, efficiënt en voor iedereen toegankelijk. Vervoer stoot dan geen CO_2 of andere broeikasgassen meer uit, met uitzondering van zee- en luchtvaart. In stedelijke gebieden ligt de nadruk op lopen, fietsen en openbaar vervoer. In het landelijk gebied gaat het om een slimme mix van auto, fiets en ov. Tussen steden zorgen trein, bus en auto met hoge bezettingsgraad voor verbinding. Zo benutten we ruimte, energie en grondstoffen optimaal en verbeteren we de bereikbaarheid.

De opgave in Mobiliteit is aanzienlijk. Vooral omdat publieke en private actoren wederzijds sterk afhankelijk zijn. De provincie richt zich vooral op coördinatie en samenwerking, vanuit een sturende en ondersteunende rol. We sturen op maatregelen die CO2-reductie realiseren. We realiseren randvoorwaarden voor de mobiliteitstransitie.

Speerpunten

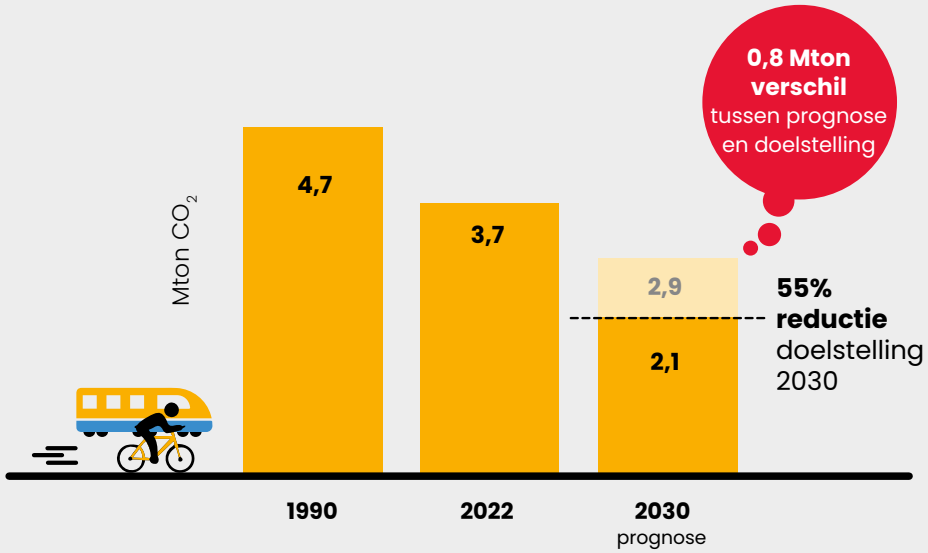
- Alle bussen in 2030 emissievrij.
- Dekkend netwerk van laad- en tankinfrastructuur voor voer- en vaartuigen realiseren met aantrekkelijk prijspeil, conform de Nationale Agenda Laadinfrastructuur en Clean Energy Hubs.
- Werkgeversaanpak uitvoeren en ontwikkelen naar gedragsaanpak.
- Uitvoeren visie Publieke Mobiliteit 2024-2034.
- Opstellen regionale uitvoeringsagenda's duurzame mobiliteit binnen Regionaal Mobiliteitsprogramma.
- Verbeteren (door)fiets- en wandelinfrastructuur en uitvoeren Actieagenda Actieve Mobiliteit.
- Stimuleren bundelen goederentransport via spoor, water en hubs.
- Stimuleren mobiliteitstransitie door nabijheid, passende infrastructuur en OV-Knooppunten.

Trends en ontwikkelingen

- Totale levensduurkosten van elektrische voertuigen regelmatig al lager dan van fossiele brandstofvoertuigen. Trend is dat voor 2030 in de meeste segmenten elektrisch het goedkoopst is.
- Uitstoot mobiliteit groeit door de groei van de bevolking, het aantal huishoudens en de welvaart.
- Fietsgebruik en wandelen in aandeel vervoersbewegingen groeit.
- Elektrificatie groeit, maar netcongestie vormt een knelpunt.
- Beperkte capaciteit en middelen bij overheden remmen uitvoering.
- Draagvlak voor effectieve regulerende maatregelen als ZE-zones staat onder druk.
- De uitdaging ligt niet alleen in het bedenken van extra maatregelen, maar vooral om binnen de gegeven situatie maatregelen tot uitvoering laten komen.
- Innovatie via Smart Mobility en deelmobiliteit biedt kansen. Opschaling is een uitdaging.
- Nationale Agenda Laadinfrastructuur beweegt naar vraaggestuurd aanleggen laadinfrastructuur.
- Ontwikkeling Duurzame Stedelijke Mobiliteitsplannen (SUMP) vanuit Europees beleid.
- Terugtrekkende beweging beleid vanuit de Rijksoverheid m.b.t. duurzame mobiliteit.

Voortgang en prognose

De uitstoot van de mobilteitssector bedroeg in 2022 3,7 Mton CO_2-eq . Met het huidige beleid wordt verwacht dat de mobiliteit in Noord-Holland 2,9 Mton CO_2-eq uitstoot in 2030. Om 55% reductie te bereiken, mag de uitstoot maximaal 2,1 Mton CO_2-eq zijn. Dit betekent een extra reductie van 0,8 Mton CO_2-eq. Ondanks de verhoogde inzet van de provincie worden de 2030 doelen met het huidige beleid niet gehaald. De reductie voor mobiliteit in de provincie blijft steken rond 40%.

Inzet 2027

- Voortzetten beleid openbaar vervoer, deelvervoer, werkgeversaanpak, OV-Knooppunten, actieve mobiliteit, duurzame mobiliteit en logistiek.
- Behouden en versterken laadinfrastructuur voor elektrisch busvervoer in de concessiegebieden.
- Vraaggestuurd publieke laadinfrastructuur toevoegen aan het dekkende netwerk.
- Laadwerk faciliteert en stimuleert het plaatsen van laadinfrastructuur. Verder ontwikkelen inzet aanpak bedrijventerreinen. Daarnaast wordt met overheden, netbeheerders en brancheorganisaties gewerkt aan mitigerende maatregelen tbv netcongestie zoals netbewust laden.
- Versterken regionale uitvoeringsagenda's duurzame mobiliteit met additionele maatregelpakketten.
- Ondersteunen gemeenten met kleinschalige maar (bestuurlijk) zichtbare klimaatmaatregelen.
- Subsidieregelingen Clean Energy Hubs, buurtbussen, OV-Knooppunten, doorfietsroutes en verkeersveiligheid, doortrappen, deelfietshubs, en toegankelijke bushaltes.
- Start modal shift programma Noordwest Connect 3.0.
- Ontwikkelen actualisatie Actieagenda Actieve Mobiliteit 2022-2027 en voortzetten ontwikkeling doorfietsroutes en verkeersveiligheidsverbetering.
- Ontwikkelen pilot besloten autonoom busvervoer.
- Verbeteren doorstroming op kruispunten op logistieke corridors.
- Onderzoeken en bepalen vervolginzet verduurzaming regionale luchthavens en regionale luchtvaart, incl. totale kosten en onderverdeling van de kosten.

IN provincie				ALS provincie		
Doelen 2030 OP 2.1	**Generieke maatregel in de provincie**	**Operationaliseringsdoel 2030**	**Vermeden CO2-eq in 2030**	**Programma**	**Hoofdactiviteiten van de provincie in 2026**	**Begroting 2027***
2,3 Mton CO_2-eq reductie (55% minder uitstoot t.o.v. 1990)	Samen met gemeenten regionale uitvoeringsagenda's duurzame mobiliteit opstellen aan de hand van drie maatregelpakketten	· Streven naar 2,2 megaton uitstoot in Noord--Holland en Flevoland in 2030 · Alle regio's in Noord-Holland hebben een Uitvoeringsagenda Duurzame Mobiliteit met meerdere maatregelenpakketten	· Kan bij maximale inzet op alle maatregel- · pakketten in alle regio's de reductieopgave voor 2030 nagenoeg behalen. Dat is echter niet de verwachting. Inzet van gemeenten is bekend in 2e helft 2026 en zal geringer zijn dan rond 1 megaton (doorrekening 2024)	4.1.B1	· Aanjagen, ondersteunen en stimuleren van de uitvoering van duurzame mobiliteitsmaatregelen bij gemeenten door samen met de gemeenten regionale uitvoeringsagenda's duurzame mobiliteit op te stellen en tot uitvoering te brengen · In 2027 wordt de aanpak versterkt met regionale doorontwikkeling van extra maatregelpakketten · Aanvullen van gemeentelijke maatregelen binnen de uitvoeringsagenda's duurzame mobiliteit met provinciale maatregelen	€ 390.000
	Verduurzamen woonwerk verkeer en zakelijk verkeer door inzet op: Modal shift Personenvervoer & Verminderen personenvervoer	· Werkgeversaanpak in heel Noord-Holland · Aanvulling werkgeversaanpak met algemene gedragsaanpak bewoners · Maatregelen Coalitie Anders Reizen · Samen Reizen NHN	· Bandbreedte 0 tot 0,3 megaton reductie	4.1.B1	· Werkgeversaanpak MRA en Noord-Holland Noord uitvoeren · Maatregelen Coalitie Anders Reizen uitvoeren · Deelnemen aan Samen Reizen NHN	€ 200.000
	Clean Energy Hubs	· Dekkend netwerk Clean Energy Hubs · Succesvolle uitvoering subsidieregeling Clean Energy Hubs	· Randvoorwaarde voor verduurzaming	4.1.B1	· Uitvoering geven aan de landelijke strategie Clean Energy Hubs via Learning Community samenwerking van alle provincies · Identificatie van gewenste locaties voor Clean Energy Hubs (CEH) · Uitvoeren subsidieregeling Clean Energy Hubs voor wegtransport en binnenvaart	€35.000 €300.000
	Modal shift en bundelen goederenstromen	· 300 TEU per dag verplaatst van weg naar water en spoor	· 4,34 kiloton reductie voor modal shift	4.1.B1	· Uitvoeren Agenda Slimme en Schone Logistiek · Uitvoeren Regionale Uitvoeringsagenda Stadslogistiek (RUAS) incl. uitrollen Mobiliteitsprogramma van Eisen voor bedrijventerreinen en uitvoeringsplan logistieke hubs · Uitvoeren modal shiftprogramma Noord West Connect incl. ondersteunen gemeentelijke havenontwikkeling t.b.v. overslag van weg naar water · Samenwerkingsprojecten MIRT Goederenvervoercorridors	€60.000 €20,000 €400,000 €100,000
	Verduurzamen binnenvaart	· Voldoen aan vereisten AFIR voor waterstof · Realisatie basisnetwerk waterstof en walstroom in havens en bij ligplaatsen	· Randvoorwaarde voor verduurzaming	4.1.B2 en 2.1	· Continueren deelname aan de programma's RH2INE en CONDOR voor technische ontwikkeling en standaardisatie waterstofgebruik in binnenvaart · Uitrol walstroom via Regionale Agenda Laadinfrastructuur	Zie energie-infrastructuur
	Verschonen personenvervoer en goederenvervoer	· Laadwerk probeert te voorzien in de verwachtte groeiende behoefte aan meer laadpalen. · Er worden maximaal 600 snellaadlocaties gerealiseerd door Laadwerk. · Geprofessionaliseerd concessiebeheer laadinfrastructuur	· Randvoorwaarde voor verduurzaming	4.1.B3	· Binnen het Laadwerk werken we met Flevoland en Utrecht samen om elektrisch vervoer te stimuleren en een netwerk van publieke oplaadpunten te realiseren · Advisering laadinfrastructuur bij vve's en deelvervoer door Laadwerk · Uitvoeren door Laadwerk van de Regionale Agenda Laadinfrastructuur met daaronder Concessie publieke laadinfrastructuur en Concessie snellaadinfrastructuur · Uitrollen Programma Slim Laden door Laadwerk	€5.600.000

* Indicatie van uitgaven per jaar. Door het jaar heen kunnen binnen het beleidsdoel verschuivingen optreden, die leiden niet tot financiële begrotingswijzigingen.
* Bovenstaand overzicht geeft inzicht in de doelen van de provincie en de maatregelen om aan deze doelen bij te dragen

IN provincie				ALS provincie		
Doelen 2030 OP 2.1	**Generieke maatregel in de provincie**	**Operationaliseringsdoel 2030**	**Vermeden CO2-eq in 2030**	**Programma**	**Hoofdactiviteiten van de provincie in 2026**	**Begroting 2027***
2,3 Mton CO_2-eq reductie (55% minder uitstoot t.o.v. 1990)	Meer actieve mobiliteit en verminderen behoefte autogebruik	· 75% actieve verplaatsingen tot 7,5 km in 2027 · 25% actieve verplaatsingen tot 15 km in 2027	· Realisatie ambitie kan leiden tot 0,2 tot 0,4 megaton reductie	4.1	· Uitvoeren Actieagenda Actieve Mobiliteit · (Financieel) ondersteunen van gemeenten in de aanleg van fietsinfrastructuur incl. realiseren van doorfietsroutes · Verbeteren verkeersveiligheid fiets- en wandelnetwerken · Verbeteren van de fietsinfrastructuur langs provinciale infrastructuur	€200.000 €4 miljoen €5.100.000 (dit is 50% van de verkeersveiligheidsmiddelen In verschillende verkeersprojecten worden ook fietsmaatregelen genomen. Informatie daarover is te vinden in het iMPi en voert te ver voor deze bijlage
	Studietrajecten naar verkeersknelpunten op provinciale infrastructuur	· Identificeren oplossingen voor de knelpunten door het uitvoeren van de mobiliteitstransitie via 3V's (Verminderen, Veranderen, Verbeteren)	· Randvoorwaarde, kan uitstoot verhogen	4.1	· In opdrachtverlening voor studieprojecten ten behoeve van een knelpunt op provinciale infrastructuur wordt verkend welke maatregelen een oplossend vermogen hebben waarbij de 3V's uitgangspunt zijn	€400.000
	Bouwen extra mobiliteitsnetwerken in Noord-Holland	· Versterken bereikbaarheid Noord-Holland door o.a.: · Afspraken over doortrekken Noord-Zuidlijn naar Hoofddorp · Financiële dekking Zuidasdok en Amsterdam-Hoorn · Afspraken onderhoudsproblemen Rijksinfrastructuur · Afspraken woningbouw en bereikbaarheid, o.a. ring Alkmaar	· Randvoorwaarde, kan uitstoot verhogen	4.1	· Het organiseren en mede-investeren in grootschalige (Rijks)-infrastructuur om de duurzame bereikbaarheid van de provincie te verbeteren	Afhankelijk van onderhandelingen met het Rijk en besluitvorming in het BO-MIRT

* Indicatie van uitgaven per jaar. Door het jaar heen kunnen binnen het beleidsdoel verschuivingen optreden, die leiden niet tot financiële begrotingswijzigingen.
* Bovenstaand overzicht geeft inzicht in de doelen van de provincie en de maatregelen om aan deze doelen bij te dragen

IN provincie				ALS provincie		
Doelen 2030 OP 2.1	**Generieke maatregel in de provincie**	**Operationaliseringsdoel 2030**	**Vermeden CO2-eq in 2030**	**Programma**	**Hoofdactiviteiten van de provincie in 2026**	**Begroting 2027***
2,3 Mton CO_2-eq reductie (55% minder uitstoot t.o.v. 1990)	Concessieverlening openbaar vervoer en verduurzamen concessies openbaar vervoer	· Zero-emissie busvervoer in 2030 · Basisbereikbaarheid via openbaar vervoer en P&R netwerk in 2030 · Convenant circulair openbaar vervoer	Randvoorwaarde. 0,1 megaton met huidig reizigersaantal	4.2	· Uitvoeren concessiebeheer openbaar vervoer · Verduurzamen openbaar vervoer waaronder aanbesteding zero-emissie concessies · Organiseren van laadvoorzieningen openbaar vervoer · Deelfietsen Gooicorridor	€67.300.000 (prijspeil 2026) *Dit is het totale bedrag. Verduurzaming is een indirect resultaat Overige OV lasten: €8.300.000 waarvan €300.000 voor deelfietsen Gooicorridor
	OV-Knooppunten, realiseren van nabijheid en deelmobiliteit met als doel het realiseren van wonen, werken en voorzieningen rondom of in de nabijheid van OV-Knooppunten	· Verminderde behoefte aan autogebruik door goede alternatieven en nabijheid van voorzieningen · Verhoging van het aandeel lopen, fietsen en openbaar vervoer in de modal split van het aantal vervoersbewegingen en de afgelegde reizigersafstand	Randvoorwaarde Rond 0,1-0,5 megaton potentie in Noord-Holland	3.2	· Het optimaliseren van de deur-tot deur reis (de ketenreis) · Het beter benutten van de ruimte rond stationsgebieden voor wonen, werken en voorzieningen · Het verbeteren van de kwaliteit van de leefomgeving rond bus- en treinstations · Versterken van bewust mobiliteitsgedrag en verminderen van autobezit door het uitvoeren van het OV-knooppuntenbeleid, het stimuleren van deelmobiliteit, en het ondersteunen van mobiliteitshubs · Versterken van de P&R structuur in de provincie	€850.000 (Ketenreis, specifiek voor kleinere projecten € 600.000 (ondersteunen mobiliteitshubs € 12 miljoen (OV-knooppuntontwikkeling, indicatief bedrag)
	De markt stimuleren duurzaam te werken	· Duurzaam aanbesteden gemeen goed	15 kiloton reductie afhankelijk van deelname gemeenten	4.3	· Ondersteuning gemeenten voor duurzame aanleg en beheer van infrastructuur via de provinciale werkwijze duurzaam aanbesteden · In subsidieregelingen zo duurzaam mogelijk uitvoeren als voorwaarde opnemen	€50.000 €10.000
	De markt stimuleren duurzamere vliegtuigen en urban air mobility te gebruiken	· Eerste toepassingen van elektrisch vliegen in Noord-Holland zijn geïntroduceerd. · Drones hebben een grotere rol in het beleveren van kritieke goederen in Noord-Holland	Voor 2030 zeer beperkt.	3.1	· Uitvoeren en herzien provinciaal luchtvaartbeleid · Onderzoeken en bepalen vervolginzet verduurzaming regionale luchthavens en regionale luchtvaart, incl. totale kosten en onderverdeling van de kosten · Gerichte ondersteuning ontwikkeling van de markt voor drones en elektrisch vliegen in Noord-Holland	€150.000

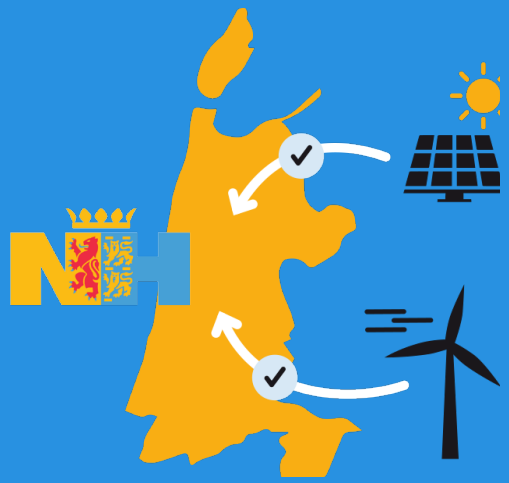
* Indicatie van uitgaven per jaar. Door het jaar heen kunnen binnen het beleidsdoel verschuivingen optreden, die leiden niet tot financiële begrotingswijzigingen.
* Bovenstaand overzicht geeft inzicht in de doelen van de provincie en de maatregelen om aan deze doelen bij te dragen

Eigen organisatie

Het onderdeel eigen organisatie omvat de verduurzaming van de eigen provinciale organisatie. Denk aan vastgoed, mobiliteit en inkoop verduurzamen, minder CO_2-uitstoot binnen bedrijfsvoering, en voorbeeldgedrag laten zien aan inwoners en partners.

Focus – De eigen organisatie ligt op dit moment op koers voor de klimaatdoelstellingen van 2030. De voortgang van de circulaire doelstellingen loopt wel achter op de verwachtingen. Dit komt vooral doordat er minder gerecycled asfalt is toegepast in wegverhardingen dan verwacht. Gerecycled asfalt kan de kwaliteit van wegverhardingen niet waarborgen bij externe factoren zoals slecht weer. De verwachting is wel dat we de circulaire doelstelling voor 2030 behalen, ook gelet op de nieuwe verhardingscontract waar duurzaamheid een belangrijke aspect in is.

Volledig klimaatneutraal en circulair – In 2050 is de eigen organisatie van de provincie volledig klimaatneutraal en circulair. Dit is een ambitieus, maar theoretisch haalbaar doel. Gebouwen zijn aardgasvrij, het wagenpark is uitstootvrij en gebruikte materialen zijn hergebruikt of biobased. De provincie wekt zelf voldoende schone energie op en koopt uitstootvrij in. Zo geven we het goede voorbeeld en dragen we bij aan een gezonde leefomgeving, met meer biodiversiteit en schonere lucht.

Doelen voor 2030

- **55% CO_2-reductie in inkoop- en afvalketen** De reductie t.o.v. 1990 is nu al 52%. De uitstoot daalde van ca. 34.000 ton CO_2-eq in 1990 naar ca 16.000 ton in 2025. Het doel voor 2030 is 15.000 ton en dat doel lijkt haalbaar.
- **Energieneutraal in 2030** Al onze energie is duurzaam, via groene stroom en eigen opwek. Sinds 2018 wordt alleen Nederlandse windstroom ingekocht. De CO_2-footprint elektriciteit is daardoor ~95% lager, en het verbruik is ~30% gedaald t.o.v. 2018.
- **De ambitie is om in 2030 50% circulair materiaalgebruik** te realiseren voor de gehele organisatie en 60% voor de provinciale infrastructuur. In 2025 bedraagt het aandeel secundaire materialen 37%, waarbij asfalt het grootste deel bepaalt. In 2025 is minder circulair asfalt toegepast dan vooraf was geprognotiseerd. De verwachting is dat dit aandeel de komende jaren toeneemt en dat onze doelstelling voor 2030 kunnen behalen, mede door de inzet van het nieuwe duurzame assetcontract voor verhardingen.
- **Gebouwen** Isolatie, aardgasvrij maken, duurzame installaties en vervanging verlichting. Doel: vrijwel gasloos in 2030.
- Provinciale Wagenpark en vaartuigen in 2030 uitstootvrij.
- **Inkoop** Duurzaamheid als vaste voorwaarde bij aanbestedingen en contracten, met focus op CO_2-reductie in asfalt, beton, staal, materieel en ook in de logistiek rondom onze inkopen.
- **Duurzaam eten en afval** Vanaf 2025 is dit structureel onderdeel van het cateringbeleid van de provincie.
- **Paviljoen Welgelegen** Hiervoor is een zwaardere energieaansluiting nodig om volledig gasvrij te worden. Deze aansluiting is pas rond 2034 beschikbaar. Tot die tijd zal voor piekbelasting nog een van de drie gasketels gebruikt worden.
- **Aandachtspunten** zijn de vergunningsverlening voor zonneweides, netcongestie en de energieprijs. Daarnaast zijn intern draagvlak en structurele borging van financiering cruciaal.

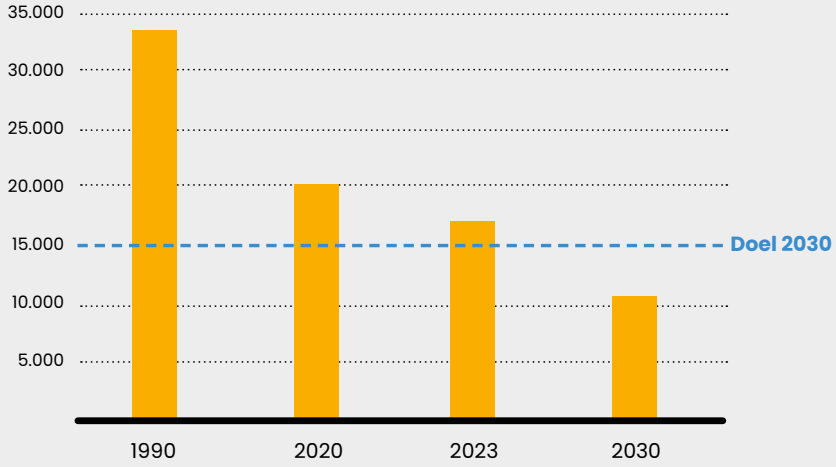
Randvoorwaarde

De provincie ligt op dit moment op schema in de reductie van CO_2-eq uitstoot voor 2030. Op dit moment ervaren wij geen structurele keuzes of dilemma's hierbij. Wel is het cruciaal dat de randvoorwaarden (financieel, en intern draagvlak) blijven doorgaan.

Voortgang en prognose

De provincie ligt op koers bij het behalen van de klimaatdoelstellingen van de eigen organisatie. De verwachting is dat de provincie in 2030 zelf vrijwel geen fossiele brandstoffen gebruikt. Een duurzame bedrijfsvoering ondersteunt diverse doelen, zoals klimaatmitigatie en -adaptatie, biodiversiteit en eerlijke sociale ketens. Met haar eigen bedrijfsvoering wil de provincie Noord-Holland bijdragen aan de verduurzaming van Nederland.

Totale emissie eigen organisatie PNH
ton CO_2eq

ALS provincie				
Doelen 2030	**Generieke maatregel in de provincie**	**Programma**	**Operationaliserings-doel 2030**	**Hoofdactiviteiten van de provincie in 2026**
55% minder CO_2-uitstoot door inkoop t.o.v. 1990 60% minder gebruik van primaire grondstoffen in de provinciale infrastructuur, 50% organisatie breed en volledig circulair in 2050 75% minder gezondheidsschade (fijnstof) door werktuigen en 60% minder stikstofuitstoot door werktuigen	Verduurzamen eigen organisatie (infrastructuur, energie, facilitair, catering) door middel van duurzaam inkopen Verduurzamen infrastructuur door middel van duurzaam inkopen (incl. inkoopeisen uitstootloos materieel)	7.2 en 4.4. 7.2. en 4.4. 4.4	CO_2-footprint van de inkoopactiviteiten van PNH in 2030 met 55% gedaald is ten opzichte van 1990. De reductie t.o.v. 1990 is nu 52%. De uitstoot daalde van ca. 34.000 ton CO_2-eq in 1990 naar ca 16.000 ton in 2025 60% secundair materiaalgebruik: Gebruik van secundair materiaal is in 2025 37%; dit loopt achter op de verwachtingen, maar doel voor 2030 blijft haalbaar Door de routekaart Schoon en Emissieloos Bouwen (SEB) uit het convenant SEB uit te voeren zijn de doelen voor reductie uitstoot fijnstof en stikstof werktuigen haalbaar	· Duurzaam Inkoop (leveringen, diensten en werken): Duurzaamheid, waaronder CO2-reductie, wordt bij vrijwel alle inkoopactiviteiten als volwaardig thema meegenomen in het gehele inkooptraject. Dit resulteert in: · Het afwegen van duurzaamheidscriteria bij de studiefase naar verschillende typen producten (of diensten) bij een inkoopopdracht; · Het stellen van duurzame eisen en criteria bij aanbestedingen; · Het meenemen van duurzaamheid bij langjarige lopende contracten · Algemene duurzaamheid bij subsidieregelingen meewegen · Implementatie duurzaamheid in het assetmanagentproces (van beleid tot uitvoering) met het programma Duurzame Infrastructuur
				· Uitvoeren van duurzame maatregelen · Toepassen van circulair en gerefurbished kantoormeubilair en bouwmaterialen bij verbouwing van panden · verlengen levensduur (verjongen asfalt, epoxy asfalt, versterken bruggen, etc). · Lagere temperatuur en biobased asfalt · Hergebruik materiaal (asfalt, staal en beton) · Hergebruik elementen zoals damwanden en liggers · Demontabel bouwen (IFD) · Inzet elektrisch en waterstofmaterieel en -transport (SEB) · Duurzamere wegmarkering en bebording · Natuurinclusief bouwen (natuurvriendelijk berm- en oeverbeheer, aanleg faunapassages, aanleg natuurvriendelijke oevers, etc) · Ondersteuning gemeenten voor duurzame aanleg en beheer van infrastructuur t.b.v. mobiliteit
Verduurzaming inkoop catering	Gezond eten en afvalscheiding in samenwerking met cateringbedrijf	7.2	Bijdrage aan de eiwittransitie: minimaal 60% plantaardig in 2030	· Verduurzaming catering · Reductie afval en betere scheiding · Duurzame criteria bij onder meer meubilair, printen en beplanting
Volledig over op duurzame energie; energieneutraal in 2030	55% reductie van CO2-eq uitstoot in de inkoop- en afvalverwerkingsketen	4.4 en 7.2	Ca 4.500 ton CO2-eq ten opzichte van 1990 (schatting), incl. overgang van grijze stroom naar windstroom	· Invoering van led en dimmen bij openbare verlichting · Energiezuinig objecten (bruggen, verkeersregel installaties) · Isolatie panden · Elektrificeren van eigen voer- en vaartuigen · Zonnepanelen · Warmtepompen · Groene stroomcontract · Aanvullend onderzoek naar meervoudige aansluitingen
	De provincie is energieneutraal én gebruikt alleen nog groene stroom	2.1, 4.4 en 7.2		

Provincie Noord-Holland
2000 MD Haarlem
Tel.: 023 514 3143
www.noord-holland.nl
klimaat@noord-holland.nl

M118/PS03-11-2025

AANGENOMEN

Motie: aan de slag met de structurele meevaller voor een mooier Noord-Holland

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 3 november, bij de behandeling van de begroting 2026,

Constaterende dat:

- Het college verwacht de algemene reserve bij de jaarrekening 2025 weer op voldoende niveau te krijgen met de meevallers over 2025;[1]
- er vanaf 2026 een structurele meevaller van ongeveer €20 miljoen in de Septembercirculaire van het provinciefonds staat;[2]
- deze meevaller de komende jaren mogelijk nog oploopt;
- de realisatie van verschillende doelen achterblijft, zoals mobiliteit, woningbouw, klimaat, natuur en landelijk gebied.[3]

Overwegende dat:

- Dat het bij deze meevaller gaat om publiek geld vanuit het Rijk;
- dit een kans biedt om extra aan de slag te gaan met een aantal opgaven die van belang zijn voor de provincie Noord-Holland;
- het tegelijkertijd altijd belangrijk blijft om prudent met de financiën om te gaan en geen overhaaste beslissingen te nemen.

Roepen het college op om:

- Uiterlijk bij de kaderbrief 2027 te komen met een bestedingsvoorstel voor de structurele meevaller(s) uit het provinciefonds;
- daarbij binnen de financiële kaders te blijven;
- prioriteit te geven aan voor Noord-Holland belangrijke doelen, waarvoor de (rijks)financiering onvoldoende was;
- daarbij aandacht te besteden aan het coalitieakkoord en andere door Provinciale of Gedeputeerde Staten geformuleerde beleidsprioriteiten;
- en hierbij vooraf Provinciale Staten te betrekken.

En gaan over tot de orde van de dag.

Tim Wagelaar (PvdA)

Julia Schneemann (Volt)

Peter Korzelius (GroenLinks)

Ingrid de Sain (BBB)

Klaas-Jeroen Terwal (VVD)

---

[1] Antwoord op schriftelijke vraag 12 uit het MVA bij de begroting.
[2] Antwoord op schriftelijke vraag 175 uit het MVA bij de begroting.
[3] Zie bijvoorbeeld de Jaarrekening 2024 en de Brede Basismonitor.

Schriftelijke beantwoording n.a.v. commissie Bestuur 26102026

Begroting 2027:

Vraag JA21: Reserveontwikkeling provinciale infra: is 1,3 miljoen negatief. Hoe kan dat?
Antwoord:
De alinea in de begroting is opgenomen, maar met de kennis van nu weten we dat hierbij helaas niet de meest actuele cijfers zijn gebruikt.
De reserve wordt in 2026 beëindigd, waarbij het saldo dit jaar op 0 eindigt en er dus geen negatief saldo resteert. De lopende verplichtingen zijn (evenals de financiële middelen) omgezet.
Dit is voor een deel naar de unit studieprojecten en voor een ander deel naar de reserve uitvoeren mobiliteit gegaan.
In het algemeen geldt inderdaad dat een reserve niet negatief kan zijn.

Legesverordening:

Vraag PVV: De hogere dekkingsgraad leges betaald door bouwers. Kan gedeputeerde inzichtelijk maken welke activiteiten hiermee worden gecompenseerd? En is college bereid om te onderzoeken of bouwleges kunnen worden verlaagd, zonder totaal kostendekkendheid uit het oog te verliezen?
Antwoord:
De bouwleges kunnen worden verlaagd. Dit gaat echter ten koste van de totale kostendekkendheid van de legesverordening.
Als de leges voor bouwactiviteiten dalen, moeten de tarieven voor andere activiteiten, zoals milieu-, water- en ontgrondingsactiviteiten, waterwegen, wegen, tijdelijke en uitzonderlijke gebruiksvergunningen (TUG), grondwaterbeschermingsgebieden en Natura 2000-gebieden, mogelijk omhoog. Dit kan leiden tot onevenredige tariefstijgingen.
De kostendekkendheid wordt beoordeeld op het niveau van de volledige Legesverordening. Een afzonderlijke dienst of activiteit hoeft daarom niet zelfstandig kostendekkend te zijn.
Uit de kerngetallen van de Omgevingsdienst blijkt dat de geraamde opbrengsten voor bouwactiviteiten in de Begroting 2027 uitkomen boven 100 procent kostendekkendheid. Bij de realisatie moet blijken in hoeverre deze raming wordt behaald.
Een hogere kostendekkendheid van bouwactiviteiten betekent niet automatisch dat initiatiefnemers voor bouwactiviteiten meer leges betalen dan initiatiefnemers voor andere activiteiten. De tarieven zijn gebaseerd op de gemiddelde tijd die nodig is om een aanvraag te behandelen. Door de aangevraagde activiteiten en de gemiddelde tijdsbesteding beter in beeld te brengen, kunnen de tarieven verder worden aangescherpt. Daarmee sluiten zij beter aan op de daadwerkelijke uitvoeringskosten.

Vragen 50PLUS

1. Waarom wijzigen tarieven en hoe worden aanvragers geïnformeerd?

Antwoord: De tarieven worden jaarlijks vastgesteld op basis van de geraamde kosten van de Omgevingsdiensten en voortschrijdend inzicht. Door deze jaarlijkse actualisatie sluiten de tarieven steeds beter aan op de werkzaamheden die nodig zijn om een aanvraag te behandelen.

Inwoners en bedrijven kunnen de tarieventabel bij de Legesverordening vooraf raadplegen. Bij het indienen van een aanvraag via het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) staat vermeld dat aan een vergunningaanvraag kosten kunnen zijn verbonden. Aanvragers worden daarbij verwezen naar de Legesverordening van het bevoegde gezag waar zij de aanvraag indienen.

2. De voordracht noemt een stijgende lijn zonder percentages bij paragraaf 2 en 3, wat is nu de kostendekkendheid per hoofdstuk? Wat is de verwachting voor 2027? En wanneer hebben we het volledige overzicht?

Antwoord: Deze informatie is voor 2027 opgenomen op pagina 148 van de Begroting 2027. Ook in de online gepubliceerde begrotingen van voorgaande jaren is de kostendekkendheid per hoofdstuk opgenomen. Deze informatie is daardoor altijd raadpleegbaar.

3. Na omissies vorige keer, is nu de hele tarieventabel gecontroleerd?

Antwoord: Naar aanleiding van de input van de Omgevingsdiensten en BIJ12 voert de provincie bij elke actualisatie van de Legesverordening en bijbehorende tarieventabel een interne controle uit.

Provincie Noord-Holland

Gedeputeerde Staten

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier R.J.C. van der Laan
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143
Houtplein 33
2012 DE Haarlem

Verzenddatum	08 OKT. 2026
Ons kenmerk	MvA - Begroting 2027
Uw kenmerk	
Uw contactpersoon	J. Zweers CZ/FIN
Telefoonnummer	+31235143573
E-mailadres	jeroen.zweers@noord-holland.nl
Betreft	Memorie van Antwoord (MvA) - Begroting 2027

Geachte leden,

Hierbij ontvangt u ter kennisgeving de Memorie van Antwoord over de door u gestelde vragen met betrekking tot de Begroting 2027.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

Provinciesecretaris
M.J.H. van Kuijk

voorzitter
A.Th.H. van Dijk

1 bijlage(n)

- Memorie van Antwoord Begroting 2027

ID	Fractie	Naam vragensteller PS-of duo-lid (voor- en achternaam)	Paginanummer van de begroting 2027	Over welk programma, beleidsdoel en/of hoofdstuk gaat de vraag?	Vraag	Antwoord	Naam Budgethouder	Portefeuillehouder	Commissie	Hyperlink
1	GroenLinks	Peter Korzelius	41	3 Ruimte en wonen	Naast de opgave voor het bouwen van nieuwbouw woningen is de verduurzaming van de bestaande woningvoorraad minstens zo belangrijk. Kan het college aangeven welke wijze dit aandacht heeft gekregen in de regionale volkshuisvestingsprogramma's?	Het is de verantwoordelijkheid van gemeenten om iets op te nemen in hun lokale volkshuisvestingsprogramma's over de verduurzaming van de bestaande woningvoorraad. We werken aan een handreiking voor gemeenten over (o.a.) dit onderwerp.	Coby Riensema	Jelle Beemsterboer	Ruimte	
2	GroenLinks	Peter Korzelius	43	3 Ruimte en wonen	Het Regionaal Waterprogramma Noord-Holland 2028-2033 wordt eind 2027 door PS behandeld. Ziet het college aanleiding en mogelijkheden, gelet op de grote droogte van deze zomer en de te verwachte droogte in de nabije toekomst, de totstandkoming van het waterprogramma te versnellen?	De planning van het Regionaal Water- en Bodemprogramma is afgestemd op de tijdlijn van het Nationaal Waterprogramma en waterbeheerprogramma's van waterschappen en we doorlopen een zorgvuldig proces van afstemming met ketenpartners en een ter-inzage-procedure. Deze planning passen wij niet aan. Tegelijkertijd is de provincie in gesprek met partners in de waterketen om af te stemmen hoe we ook op korte termijn kunnen inspelen op droogte en voeren we het staande beleid uit (o.a. zoetwaterregio's vanuit het Deltaprogramma).	Shirin Jaffri	Anouk Gielen	Landelijk Gebied	
3	GroenLinks	Peter Korzelius	90	7 Overzicht Algemene middelen en organisatie	De uitkering uit het provinciefonds is bij deze begroting aangepast op basis van de meicirculaire 2026. Kan het college PS informeren over de gevolgen van de septembercirculaire voor de financiën van de provincie zodra deze is verschenen?	De financiele effecten van de septembercirculaire zullen in een apart memo (actualiteitenbrief) toegelicht worden en dit memo zal gedeeld worden met PS.	Wouter Kegel	Esther Rommel	Bestuur	
4	GroenLinks	Peter Korzelius	111	3.3 Onderhoud kapitaalgoederen	Het bestuurlijk vastgesteld kwaliteitsniveau voor vaarwegen/oevers is D. Is dat voldoende om de kwaliteit daarvan te waarborgen?	Bij vaarwegen en oevers wordt een risicogestuurde aanpak gehanteerd waarbij gekeken wordt welke risico's de degradatie met zich meebrengt. Onder het vastgestelde beleid (kwaliteitsniveau D) voeren we technische inspecties uit, waarbij het areaal veilig blijft en de kwaliteit voldoende wordt gewaarborgd.	Han Roebers	Jeroen Olthof	Ruimte	
5	GroenLinks	Peter Korzelius	142	3.8 Provinciale heffingen	Op deze pagina is een overzicht opgenomen van de opcenten motorrijtuigenbelasting van de verschillende provincies. Deze informatie is gebaseerd op de informatie per ultimo juni 2026. Geeft recentere informatie aanleiding om het overzicht aan te passen?	Ja. In de bijlage is een overzicht opgenomen met de verschillen tussen de tabel die gebruikt is in de Begroting 2027 en de tabel op basis van de laatste informatie. Bij een aantal provincies is het tarief nog gewijzigd (zie bijlage MvA). Let wel: de tarieven zijn pas op 1 december defnitief bekend.	Wouter Kegel	Esther Rommel	Bestuur	
6	GroenLinks	Peter Korzelius	16	2.1 Beleidsdoel	Op de PS vergadering van 29 juni 2026 is motie 81 aangenomen voor het Ontzorgingsprogramma verduurzaming maatschappelijk vastgoed om € 300.000 daarvoor beschikbaar te stellen. Waar staat dat in de begroting 2027?	Motie 81 wordt genoemd in het hoofdstuk 'Overzicht financiële ontwikkelingen' (blz. 16) in het overzicht van de aangenomen moties bij de kaderbrief 2027, en is verwerkt in beleidsdoel 2.1 (blz. 30).	Wouter Kegel	Esther Rommel	Bestuur	
7	BBB	Dorien Sijbenga	68	4 Natuur en Landelijk Gebied, maatregelen in veengebieden	Ondersteunt u deze transitie nog steeds in samenspraak met de agrarische ondernemers?	Ja, dat gaat in samenspraak met de agrariërs.	Shirin Jaffri	Anouk Gielen	Landelijk Gebied	
8	BBB	Dorien Sijbenga	68	5 Natuur en Landelijk Gebied	Onze fractie was van mening dat het aantal bomen buiten het bos zou worden aangesloten bij het bos. Welke mogelijkheden ziet u om het aantal bomen buiten het bos te vergroten?	Vanuit de Klimaataanpak verkennen we mogelijkheden voor meer bomen buiten het bos, samen met gemeenten als recreatief groen, op bedrijventerreinen of agroforestry (op vrijwillige basis).	Karen Jongsma	Anouk Gielen	Landelijk Gebied	
9	BBB	Dorien Sijbenga	68	5 Natuur en Landelijk Gebied	Wat bedoelt u precies met herwaardering en ruiling van gronden en hoe moet dit agrarisch natuurbeheer financieel mogelijk maken?	Onder het vorige kabinet is begonnen met het effectiever maken van het Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer (Anlb) tot het bredere Agrarisch Natuurbeheer. Dit naar aanleiding van de ecologische evaluatie van het Anlb, waaruit bleek dat een hoger aandeel zwaar beheer met meer gecontreerde inzet nodig is. Daarom zijn instrumenten toegevoegd zoals herwaardering gronden en kavelruil, waarmee belemmeringen worden aangepakt die het Anlb zelf niet oplost. Voor herwaardering gronden komt een (landelijk ontwikkelde) subsidieregeling beschikbaar, waarmee via een kwalitatieve verplichting landbouwgrond wordt geëxtensiveerd (maar wel de landbouwfunctie behoudt, dit wordt dus geen natuur). De waardedaling wordt vergoed aan de eigenaar. Dit maakt het makkelijker voor de boer om zwaar Anlb-beheer in te passen in de bedrijfsvoering. Kavelruil kan ervoor zorgen dat de gronden van Anlb-boeren beter aaneengesloten liggen. Dat zorgt voor beheer in grotere samenhangende gebieden en draagt bij aan de (financiële) uitvoerbaarheid door individuele ondernemers. Met de extra (vrijwillige) instrumenten worden agrarische ondernemers beter in staat gesteld om structureel bij te dragen aan de Europese natuurdoelen.	Karen Jongsma	Anouk Gielen	Landelijk Gebied	
10	BBB	Dorien Sijbenga	77-78	5 Natuur en Landelijk Gebied	Verwacht het college dat het Rijk op korte termijn komt met een nieuw nationaal Programma Landelijk Gebied? En welke gevolgen kan dit hebben voor de huidige Korte Termijn Agenda en het programma Landelijk Gebied van de Provincie NH?	Nee, wij verwachten geen nieuw nationaal programma landelijk gebied. Het rijk geeft met de taskforce Landbouw natuur en stikstof richting. Voor zover nu is te beoordelen heeft dit geen gevolgen voor de Korte Termijn Agenda en het programma Landelijk Gebied.	Karen Jongsma	Anouk Gielen	Landelijk Gebied	
11	D66	Krista Jansen	74	5.4 Verbetering kwaliteit water	Op de TB RWBP van 14 september werd vanuit Landelijk Gebied aangegeven dat Gedeputeerde Staten zichzelf een stevige ambitie stelt voor het behalen van de KRW-doelen. Voor 2026 is hiervoor echter geen budget beschikbaar gesteld. Hoe wordt deze ambitie financieel vertaald in de begroting voor 2027? Welk bedrag wordt hiervoor in de begroting opgenomen en voor welke maatregelen of activiteiten wordt dit budget ingezet?	De financiële vertaling van de ambitie voor de KRW wordt meegenomen in het totale benodigde budget voor het ontwerp Regionale Water- en Bodemprogramma (RWBP). Het ontwerp RWBP en inclusief financiële vertaling zal een onderwerp van onderhandeling in de coalitiebesprekingen volgend jaar worden. De nieuwe coalitie neemt dus een besluit over de financiële consequenties van het RWBP en dus ook over de ambities voor de Kaderrichtlijn Water.	Shirin Jaffri	Anouk Gielen	Landelijk Gebied	

ID	Fractie	Naam vragensteller PS-of duo-lid (voor- en achternaam)	Paginanummer van de begroting 2027	Over welk programma, beleidsdoel en/of hoofdstuk gaat de vraag?	Vraag	Antwoord	Naam Budgethouder	Portefeuillehouder	Commissie	Hyperlink
12	PvdA	Tim Wagelaar	8	1 Inleiding	De inleiding van de begroting noemt een aantal prioriteiten voor het aankomende jaar: "stikstofaanpak, netcongestie, natuurontwikkeling, water, ruimtelijke visie en omgevingsverordeningen, duurzame economie, woningbouw, bereikbaarheid en gezonde organisatie". Bepaalde belangrijke thema's in het coalitieakkoord (bijvoorbeeld gezonde leefomgeving) ontbreken in dit rijtje prioriteiten. Waar zijn deze prioriteiten op gebaseerd? En hoe verhouden deze zich tot de prioriteiten die in het coalitieakkoord geformuleerd zijn?	De genoemde onderwerpen zullen in het komend jaar allemaal substantiële inzet en richting vragen komend jaar. In 2026 is het Beleidskader Gezonde Leefomgeving vastgesteld. Daarmee is op dat onderwerp richting bepaald en gaat het om uitvoering. Deze prioriteiten zijn specifiek genoemd, omdat ze niet alleen voorkomen in ons eigen provinciale coalitieakkoord, maar ook (a) van belang zijn in politiek Den Haag (zie bijvoorbeeld de tekst van het regeerakkoord van het kabinet-Jetten en de begrotingsstukken zoals ze deze week met Prinsjesdag zijn gepresenteerd), maar ook (b) uitdrukkelijk terug komen in veel van de nieuwe coalitieakkoorden van Noord-Hollandse gemeenten, die recentelijk zijn verschenen na de afgelopen gemeenteraadsverkiezingen.	Miriam van Kuijk	Esther Rommel	Bestuur	
13	PvdA	Tim Wagelaar	35	2.3 Gezonde leefomgeving	In 2.3 op pagina 35 van de begroting staat vermeld dat er in 2027 veel inzet nodig is van de OD NZKG voor het Project Heracless-Groen Staal en de vergunning voor de kooksgasfabrieken. In hoeverre volstaan de huidige middelen voor deze extra inzet, zonder dat de OD NZKG andere prioriteiten hoeft af te schalen?	In de kaderbrief 2027 en in de begroting 2027 is rekening gehouden met deze extra werkzaamheden van de OD NZKG in het dossier Tata Steel. Het is dus niet de verwachting dat vanwege activiteiten bij Tata Steel de OD NZKG andere prioriteiten moet afschalen.	Tom Smeelen	Jeroen Olthof	Leefomgeving	
14	Groenlinks	Paul Laport	31	Leefomgeving, reductie co2	Met de integrale klimaatbeleidscyclus wordt in de gaten gehouden of we de klimaatdoelen in 2030 en 2050 behalen. De doelen lijken op dit moment ver uit zicht. Welke middelen (behalve financiële) kan de provincie inzetten om partners hier een bijdrage aan te laten leveren? En welke middelen worden ingezet om te versnellen?	In de Voortgangsrapportage 2026 is per transitiepad een overzicht opgenomen waar de provincie al op inzet en waar nog mogelijkheden liggen. Dit is aanvullend op de kansen die inzichtelijk gemaakt zijn in de Provinciale Klimaat- en Energieverkenning 2025 (pKEV), waar ook per transitiepad aanvullende kansen in kaart zijn gebracht. Richting de doelen van 2030 en 2050 volgt er bij de volgende pKEV een nieuw overzicht per transitiepad waar nog mogelijkheden liggen, dit gaat ook om inzet zonder financiële consequentie. Deze pKEV verschijnt in Q2 2027 op basis van de Klimaat- en Energieverkenning die afgelopen Prinsjesdag door PBL is gepubliceerd.	Tom Smeelen	Anouk Gielen	Leefomgeving	
15	Groenlinks	Paul Laport	87	Cultuur	"De provincie subsidieert kunsteducatie op zo veel mogelijk Noord-Hollandse scholen." Wat is het totaalbereik van het programma?	Het programma Cultuureducatie met Kwaliteit (CmK) Noord-Holland, uitgevoerd door Plein C heeft een deelname van 23 kleine/middelgrote gemeenten en een provinciaal programma. In totaal bereiken we hiermee 246 Primair onderwijs en speciaal onderwijs basisscholen (totaal van 330 in het verzorgingsgebied Plein C), 9 voortgezet onderwijs en speciaal voortgezet onderwijs. (totaal van 50), 3 VMBO scholen (totaal van 25) en 4 MBO scholen (totaal van 6). Voor Primair onderwijs en speciaal onderwijs basisscholen zijn we sinds 2013 bezig met CmK, daarom is hier het bereik ook het hoogst. Voortgezet onderwijs, VMBO en MBO zijn we pas sinds 2021 mee gestart binnen CmK Noord-Holland. Daarnaast bereikt Plein C met CmK activiteiten ook 20 scholen die buiten het eigen verzorgingsgebied liggen (maar onder primaire verantwoordelijkheid vallen van kunsteducatie-instellingen in de grote gemeenten boven 90.000 inwoners).	Daphne Rigter	Jeroen Olthof	Leefomgeving	
16	GroenLinks	Paul de Graaf	51	4.1 Realiseren perspectief mobiliteit	1.3 RAM's: welke RAM's zijn eren wanneer wordt welke RAM geactualiseerd?	Er zijn RAM's voor de deelregio's Kop NH, Westfriesland, Alkmaar, Zuid-Kennemerland/IJmond, Zaanstreek-Waterland, Amstelland-Meerlanden en Gooi en Vechtstreek. Deze worden iedere 2 à 4 jaar geactualiseerd. Op dit moment wordt gewerkt aan de actualisatie van de RAM's voor Kop NH en Alkmaar. In 2027 volgt de actualisatie van de RAM Zuid-Kennemerland/IJmond en daarna die van de overige RAM's. De meest actuele RAM's staan op de website van de provincie (zie hyperlink).	Frans van der Linden	Jeroen Olthof	Ruimte	www.noord-holland.nl/Onderwerpen/Verkeer_vervoer/Mobiliteit
17	GroenLinks	Paul de Graaf	53	4.2 Openbaar vervoer waarborgen	Dekking publieke mobiliteit niet uit OV-concessies. Waaruit dan wel?	Zoals aangegeven worden momenteel pilots en onderzoeken met betrekking tot publieke mobiliteit, die officeel buiten de ov-concessies vallen, gedekt vanuit de ov-reserve. Dit gaat om incidentele pilots en onderzoeken. Naast de voortzetting van bestaande programma's vraagt inzet vanuit de provincie op publieke mobiliteit om structurele middelen, deze zijn er niet.In Q4 2026 wordt u nader geïnformeerd door middel van een handelingsperspectief deelmobiliteit.	Frans van der Linden	Jeroen Olthof	Ruimte	
18	GroenLinks	Paul de Graaf	55	4.2 Openbaar vervoer waarborgen	2.2 nieuwe buurtbussen: zullen dit elektrische voertuigen zijn en zijn deze op dezelfde manier te gebruiken als de huidige (8 passagiers, chauffeur met rijbewijs B)?	De insteek is dat nieuwe voertuigen op dezelfde manier te gebruiken zijn als de huidige voertuigen (8 passagiers, chauffeur met rijbewijs B). Er zijn op dit moment nog geen achtpersoonsvoertuigen die zowel elektrisch zijn alsook toegankelijk. De ontwikkelingen op deze markt worden in de gaten gehouden. Als de markt deze ontwikkeling de komende tijd niet oppakt, dan zal er met de vervanging een keuze gemaakt moeten worden tussen ofwel toegankelijke buurtbussen ofwel elektrische buurtbussen.	Frans van der Linden	Jeroen Olthof	Ruimte	

ID	Fractie	Naam vragensteller PS-of duo-lid (voor- en achternaam)	Paginanummer van de begroting 2027	Over welk programma, beleidsdoel en/of hoofdstuk gaat de vraag?	Vraag	Antwoord	Naam Budgethouder	Portefeuillehouder	Commissie	Hyperlink
19a	D66	Nina Sophie Vroom	85	6.2 Wat willen we bereiken	Er wordt genoemd dat het restauratiedoel 10 procent in 2030 is voor rijks- en provinciale monumenten - waarom is er gekozen voor dit percentage, en hoe wordt de keuze gemaakt welke eerst worden gerestaureerd?	De restauratieopgave is de opgave om de monumenten dusdanig te herstellen dat ze via regulier onderhoud duurzaam in stand gehouden kunnen worden. Monumenten zijn op gezette tijden weer toe aan onderhoud of restauratie, maar kunnen niet allemaal tegelijk worden gerestaureerd. De belangrijkste factoren: 1. restaureren is ingrijpend voor eigenaren en vraagt vaak om een aanzienlijke investering van hen; 2. de bestaande subsidieregelingen kunnnen vanwege de beschikbare middelen niet in de jaarlijkse vraag voorzien; 3. er zijn niet voldoende vakmensen in de restauratiesector beschikbaar om in alle vraag te kunnen voorzien. Om deze redenen wordt sinds 1994 landelijk (op basis van het strategisch plan voor de monumentenzorg 'Monumenten goed gefundeerd') beleidsmatig uitgegaan van – en toegewerkt naar – een dynamische restauratieopgave van 10% van de totale voorraad, waarmee een 'werkvoorraad' op een min of meer gelijkblijvend niveau resteert. NB Alle provincies monitoren jaarlijks de stand (zeer slecht - heel goed) van de restauratieopgave voor niet-woonhuis rijksmonumenten en Noord-Holland ook voor alle provinciale monumenten. We spreken over restauratie wanneer een rijks- of provinciaal monument dat in een matige of slechte staat verkeert, weer in een redelijke tot goede staat wordt gebracht. Werkzaamheden die plaatsvinden om een monument in redelijke tot goede staat te houden noemen we onderhoud. De provincie heeft drie aparte subsidieregelingen voor restauratie van rijksmonumenten en provinciale monumenten, met elk een andere manier van selecteren:	Daphne Rigter	Jelle Beemsterboer	Landelijk Gebied	
19b						Restauratie rijksmonumenten Noord-Holland, subsidie: Deze gedecentraliseerde subsidie dient in de basis voor de restauratie van rijksmonumenten die in oorsprong niet als woonhuis zijn gebouwd, of voor meer dan 50% niet als zodanig gebruikt worden. Aanvragen worden middels een tender behandeld, waarbij alle aanvragen inhoudelijk worden beoordeeld en geprioriteerd op basis van een puntentelling zoals vastgesteld in de uitvoeringsregeling. De provincie heeft een aantal beleidsmatige voorwaarden in de regeling opgenomen, waarvoor extra punten te behalen vallen en probeert op die manier via de regeling de beleidsdoelen bij de subsidieaanvragers te stimuleren en voorrang te verlenen aan aanvragen die zoveel mogelijk aan onze beleidsdoelen bijdragen. Restauratie provinciale monumenten Noord-Holland, subsidie: Deze subsidie dient voor de restauratie van alle provinciale monumenten in Noord-Holland. Aanvragen worden op volgorde van binnenkomst behandeld en dienen te voldoen aan de indieningsvereisten/weigeringsgronden zoals vastgesteld in de uitvoeringsregeling. Herbestemming, restauratie en verduurzaming monumenten Noord-Holland, subsidie Deze subsidie dient o.a. voor de restauratie (en/of herbestemming of verduurzaming) van cultureel erfgoed dat is beschermd als provinciaal monument.* Aanvragen worden op volgorde van binnenkomst behandeld en dienen te voldoen aan de indieningsvereisten/weigeringsgronden zoals vastgesteld in de uitvoeringsregeling. Subsidies worden verstrekt in de vorm van een laagrentedragende lening uit het Noord-Hollands Fonds voor Monumenten, ondergebracht bij het Nationaal Restauratiefonds. *Voor restauratie komen ook gemeentelijke monumenten die in oorsprong behoren tot het industrieel, religieus of agrarisch erfgoed van die gemeente en beeldbepalende of karakteristieke panden die in oorsprong behoren tot het agrarisch erfgoed van die gemeente in aanmerking.	Daphne Rigter	Jelle Beemsterboer	Landelijk Gebied	
20	GroenLinks	Nicole van der Waart	122	3.7 Grondbeleid	Er wordt ingegaan op het grondbeleid om provinciale doelen t.a.v. natuur of infra te realiseren. Vraag: klopt het dat dit instrument ook ingezet kan worden om de realisatie van energienetwerken te versnellen?	Ja, maar dat vraagt om een nieuwe en nadere samenwerking met de netbeheerders. Op dit moment zijn de netbeheerders zelf verantwoordelijk voor de uitvoering van hun investeringsprogramma's. Wij kunnen elkaar echter wel helpen en een versnelling mogelijk maken, die mogelijkheden worden de komende periode verder verkend.	Pauline Kreuwel	Esther Rommel	Bestuur	
21	GroenLinks	Nicole van der Waart	190	Reserve energietransitie	Hier staat genoemd de opgave broeikasuitstoot terug te dringen met 49% in 2030 tov 1990), Waarom staat hier niet de doelstelling van 55% genoemd? En is het dat toch niet zuiver dit te herzien?	De doelstelling van 55% staat niet genoemd omdat het ten tijde van het instellingsbesluit nog niet was verhoogd. We zetten ons in voor de doelstelling van 55% reductie in 2030.	Marco Berkhout	Anouk Gielen	Leefomgeving	
22	D66	Nina Sophie Vroom	86	6.3 Bijdragen aan verbeteren van de kwaliteit voor sport, cultuur en voorzieningen	Onder welk beleidsdoel valt het de pilot met de kennismakelaar kunst en cultuur/kenniscoordinator?	Beleidsdoel 6.3 Versterken culturele infrastructuur (Kennisdeling gemeenten)	Daphne Rigter	Jeroen Olthof	Leefomgeving	
23	GroenLinks	Nicole van der waart	222	Bijlage Klimaatbegroting pagina 10	Voor industrie en bedrijven is weer geen uitwerking gegeven, is bekend of dit uiterlijk voor de begroting 2028 mogelijk is?	Voor de Klimaatbijlage 2028 zetten we ons in een verdiepingsslag te maken binnen dit transitiepad. We zullen dan waar mogelijk de koppeling maken tussen middelen, maatregelen en de emissiereductie.	Tom Smeelen	Anouk Gielen	Leefomgeving	

ID	Fractie	Naam vragensteller PS-of duo-lid (voor- en achternaam)	Paginanummer van de begroting 2027	Over welk programma, beleidsdoel en/of hoofdstuk gaat de vraag?	Vraag	Antwoord	Naam Budgethouder	Portefeuillehouder	Commissie	Hyperlink
24	GroenLinks	Nicole van der Waart	222	Bijlage Klimaatbegroting pagina 27	Bij trends en ontwikkelingen worden belemmeringen genoemd, zoals Gebrekkige datatoegang en monitoring bij glastuinbouw / ruimtelijke beperkingen en trage vergunningsproceduren. Wat doet de provincie er aan hier meer sturing aan te kunnen geven? Dit zie ik niet terug in de activiteiten ALS provincie.	Wat betreft data en monitoring wordt gewerkt aan betere afspraken op gebiedsniveau via gebiedsakkoorden. Zo ontstaat meer inzicht in de voortgang van de verduurzaming, zonder dat bedrijfsgevoelige informatie openbaar wordt. Het gebiedsakkoord het Grootslag is hiervan een voorbeeld. Binnen deze aanpak houdt een onafhankelijke partij jaarlijks de voortgang bij van de CO_2-reductie in het betreffende glastuinbouwgebied. We willen deze werkwijze, waar passend, uitbreiden. Voor de warmtenetten stimuleren we collectieve warmtenetten o.a. via de Greenports. Om beperkingen weg te nemen onderzoeken we de haalbaarheid van een regionaal warmtebedrijf, waarmee ook warmtenetten sneller aangelegd kunnen worden. Aan de bronzijde onderzoeken we of een stimuleringsprogramma voor geothermie mogelijk is.	Tom Smeelen	Anouk Gielen	Leefomgeving	
25	PvdD	Henrice Vonck	29	2.1 Bijdragen aan de energietransitie	Uit welk programma en kostenpost wordt de motie M93-2026 AANGENOMEN PvdD-D66-GL-PvdA-CU-Volt-CDA motie Wind op bedrijventerreinen verkennen en faciliteren in 2027 bekostigd? En waar in dit programma is dit terug te vinden?	De kosten voor de verkenning worden gedekt uit programma 2.1 Bijdragen aan de energietransitie. Dit is terug te vinden binnen de activiteit: Wat gaan we daar voor doen? - 2.1 De provincie draagt bij aan een robuust energiesysteem dat de groeiende vraag naar elektriciteit kan faciliteren en oplossingen biedt voor netcongestie. Hierbij wordt nadrukkelijk gekeken naar de samenhang tussen opwek, opslag, infrastructuur en energiegebruik.	Marco Berkhout	Anouk Gielen	Leefomgeving	
26	PvdD	Henrice Vonck	62	5 Natuur en landelijk gebied	Op welke wijze is motie 126-2025 ‘dierenwelzijn in de begroting’ in programma 5 (Natuur en landelijk gebied) van de de begroting gerealiseerd? Voor zover wij zien wordt ‘dierenwelzijn’ voornamelijk genoemd in combinatie met faunabeheer. Welke nieuwe doelen en programma’s, passend bij het coalitieakkoord, zijn hiervoor in de begroting opgenomen? [dictum: ‘met ingang van de Begroting 2027 een aantal doelen voor dierenwelzijn, passend bij het coalitieakkoord, op te nemen met een bijbehorende toelichting over het behalen hiervan.’]	De motie roept GS op om op de onderwerpen uit het coalitieakkoord waarin dieren(welzijn) is benoemd, ook te benoemen in de begroting. Dit zijn achtereenvolgens 'Kansrijke landbouw', Dierenwelzijn ('wildopvang en faunapassages) en Faunabeheer. Dierenwelzijn in de veehouderij is een Rijksaangelegenheid waarop wij geen aanvullende doelen stellen, die dus ook niet kunnen doorwerken in de begroting. Voor de steun aan de wildopvang ligt het voorstel voor om budget toe te voegen aan de begroting 2026. Faunapassages maken impliciet onderdeel uit van programma 4 omdat deze worden meegenomen in de uitvoering van het integraal Meerjarenprogramma infrastructuur. In deze programmering zijn de faunavoorzieningen terug te vinden. Faunabeheer maakt onderdeel uit van programma 5. Bij het onderdeel faunabeheer is dierenwelzijn expliciet toegevoegd. Dit aspect maakt onderdeel uit van de uitvoering van het faunabeheerplan ganzen.	Karen Jongsma	Jelle Beemsterboer	Landelijk Gebied	
27	PvdD	Henrice Vonck	222	Bijlage Klimaatbegroting	Wat is de verhouding tussen deze 3 factoren in NH in 2027: duurzaam opgewekte energie VS energiebesparing in huishoudens, bedrijven en mobiliteit VS energieverbruik van datacenters?	Voor de verhouding van het energieverbruik in cijfers verwijzen we u door naar het Dashboard Klimaat & Energie (zie hyperlink). Een duiding in broeikasgassen en reductie kunt u per transitiepad verwachten bij de nieuwe Provinciale Klimaat- en Energieverkenning 2027.	Tom Smeelen	Anouk Gielen	Leefomgeving	https://energietransitie-nh.incijfers.nl/mosaic/klimaat-en-energie
28	PvdD	Henrice Vonck	222	Bijlage Klimaatbegroting, pagina 10	In het transitiepad industrie en bedrijven valt relatief veel CO2 en energie te besparen. In welk jaar denken GS eenzelfde verdiepingsslag in de begroting te kunnen maken voor dit pad als voor landbouw en landgebruik en mobiliteit?	Voor de Klimaatbijlage 2028 zetten we ons in een verdiepingsslag te maken binnen dit transitiepad. We zullen dan proberen waar mogelijk de koppeling te maken tussen middelen, maatregelen en de emissiereductie.	Tom Smeelen	Anouk Gielen	Leefomgeving	
29	PvdD	Henrice Vonck	222	Bijlage Klimaatbegroting, pagina 11	Het te dichten gat van 4,9 Mton is nog hetzelfde als vorig jaar, ondanks het feit dat m.i.v. 2027 extra wordt ingezet op het EnergieBesparingsakkoord. Op welke besparing wordt gerekend met deze extra inzet, en waarom is die afname niet zichtbaar, cq meegerekend in het nog te dichten gat tot aan 2030?	De maatregelen worden allemaal doorgerekend en zichtbaar in de nieuwe Provinciale Klimaat- en Energieverkenning 2027. Deze wordt op dit moment opgesteld op basis van de onlangs verschenen Klimaat- en Energieverkenning van het PBL en aanvullende maatregelen die de provincie neemt. Deze nieuwe prognose laat de afname zien. We verwachten de pKEV op te leveren in Q2 2027.	Tom Smeelen	Anouk Gielen	Leefomgeving	
30	PvdD	Henrice Vonck	222	Bijlage Klimaatbegroting, pagina 19	Waarom is de Opwek Energie op Rijksgronden (OER) verminderd van 0,07 naar 0,05 Mton?	Dit komt door een bijstelling in het EnergieTransitieModel waardoor de verwachte reductie is bijgesteld. Hier is op basis van de plaatsing van de zonnepanelen in combinatie met nieuwe rekenregels de inschatting op aangepast.	Tom Smeelen	Anouk Gielen	Leefomgeving	
31	D66	Nina Sophie Vroom	49	4.1 Mobiliteit	Op welke manier wordt de investeringsstrategie uitgebreid met nieuwe inzichten in sociale veiligheid? Welk deel hiervan is bestemd voor maatregelen rondom vrouwenveiligheid?	Ter voorbereiding van de besluitvorming van de nieuwe investeringsstrategie Noord-Hollandse infrastructuur (iNHi) door de nieuwe Staten in 2028, is begonnen met de ontwikkeling van deze nieuwe iNHi 2028-2032. Hiervoor wordt de indicator sociale veiligheid ontwikkeld waarbij vrouwenveiligheid expliciet is ingebed. De specifieke invulling is in onderzoek. De invulling van het afweegkader van de iNHi 2028-2032 met daarin alle informatie, waaronder sociale veiligheid, wordt voorgelegd aan de nieuwe Staten in 2027. In de iNHi worden geen budgetten toegekend aan indicatoren, knelpunten of wegtrajecten. Dit vindt plaats bij programmering in het iMPI.	Frans van der Linden	Jeroen Olthof	Ruimte	
32	PvdD	Henrice Vonck	222	Bijlage Klimaatbegroting, pagina 19	Waarom is onder ‘Draagvlak’ het Stimuleren 50% lokaal eigendom bij energieprojecten verminderd met 1 miljoen? Is € 500.000 genoeg voor een revolverend fonds? Graag toelichting.	Het bedrag van vorig jaar is in één keer gestoken in het revolverend fonds. Omdat het revolverend is, is deze eenmalige bijdrage genoeg geweest om het fonds op te zetten en beschikbaar te stellen. Daarom is er nu geen jaarlijkse bijdrage meer nodig.	Tom Smeelen	Anouk Gielen	Leefomgeving	

ID	Fractie	Naam vragensteller PS- of duo-lid (voor- en achternaam)	Paginanummer van de begroting 2027	Over welk programma, beleidsdoel en/of hoofdstuk gaat de vraag?	Vraag	Antwoord	Naam Budgethouder	Portefeuillehouder	Commissie	Hyperlink
33	PvdD	Henrice Vonck	222	Bijlage Klimaatbegroting, pagina 22	Mbt Energiebesparingsakkoord | a/Waarom staat deze post (ook) onder bebouwde omgeving? b/Wat is de reden dat onder 'Energiebesparings-akkoord' het blijkbaar niet 'nader te bepalen' is wat deze besparing oplevert? Op p.23 staat immers 'Hier ligt 4,18 Mton CO_2-eq aan potentiële besparing.' c/En hoe ligt de verhouding tussen inspanning van gemeenten VS Omgevingsdiensten? Graag een overzicht op basis van bedrijven.	De potentiële besparing is niet gelijk aan de werkelijke besparing. Omdat het Energiebesparingsakkoord zowel effect heeft voor het transitiepad gebouwde omgeving, als het transitiepad industrie is gekozen het bij beide op te nemen. Wat betreft de verhouding is dat gemeenten opdrachtgever en financierder en de Omgevingsdienst uitvoerder. Een overzicht kan pas worden gegeven als het Enerigebesparingsakkoord wordt uitgevoerd.	Tom Smeelen	Anouk Gielen	Leefomgeving	
34	PvdD	Henrice Vonck	222	Bijlage Klimaatbegroting, pagina 24	'Ambities 2050: En het zoetwaterverbruik is tot een minimum beperkt.' Hoe staat dit in verhouding tot het recent bekend geworden zoetwaterverbruik van het Equinix data center in Amsterdam?	Dit valt buiten de scope van de klimaatbijlage.	Tom Smeelen	Anouk Gielen	Leefomgeving	
35	PvdD	Henrice Vonck	222	Bijlage Klimaatbegroting pagina 25	Er staat geen CO2 reductie bij de Datacenterstrategie. Is er dan soms sprake van toename, en hoeveel bedraagt die voor de data centers die nu in de pijplijn zitten in NHN en NHZ?	Het transitiepad industrie en bedrijven is nu niet volledig uitgewerkt. Of er sprake is van een toename in CO2-uitstoot en wat het effect is van nieuwe ontwikkelingen wordt inzichtelijk gemaakt in de Provinciale Klimaat- en Energieverkenning 2027. Deze nieuwe prognose laat ook de toenname in elektriciteitsverbruik van datacenters zien.	Tom Smeelen	Anouk Gielen	Leefomgeving	
36	Volt	Julia Schneemann	70	5.2 Beheren van natuur	Binnen de totale lasten van € 90 miljoen in 2027 voor beleidsdoel 5.2, is € 39 miljoen gereserveerd voor faunabeheer en faunaschade. Naast de vergoedingen voor schade, zit hier ook budget in voor aanvullend beheer. De verwachting is dat door de huidige maatregelen om schade te verminderen, de lasten de komende jaren gaan dalen. Indien er mee- of tegenvallers zijn binnen de posten voor faunabeheer en faunaschade heeft dit geen invloed op de andere taken en doelstellingen binnen beleidsdoel 5.2. Ten laste van welke post vallen eventuele tegenvallers?	Eventuele hogere lasten voor faunaschade zullen ten laste van de algemene middelen gebracht worden, bij eventuele lagere lasten zal het verschil terugvloeien naar de algemene middelen.	Karen Jongsma	Jelle Beemsterboer	Landelijk Gebied	
37	Volt	Julia Schneemann	43, 73	3.3 Onderhoud kapitaal goederen & 5.4 Verbetering kwaliteit water	3.3 Beschermen tegen overstromingen en bijdragen aan klimaatadaptatie: "Het 'Regionaal Waterprogramma Noord-Holland 2022-2027' (met de deelprogramma's overstromingsrisico's, oppervlaktewater en grondwater) beschrijft het provinciale beleid voor water en de maatregelen die de provincie zelf gaat uitvoeren." 5.4 Verbeteren kwaliteit water en benutten en beheren van water: "De provincie zorgt er – samen met de waterpartners – voor dat het watersysteem duurzaam kan worden gebruikt voor onder andere (drink)waterbereiding, landbouw, natuur en recreatie. De provincie heeft daarbij kaderstellende en uitvoerende taken." Hoe zorgt de provincie ervoor dat deze twee beleidsdoelen met gescheiden begrotingen, die beide betrekking hebben op ons water (te veel, te weinig, schoon en drinkbaar), elkaar versterken en er geen inefficiënties optreden?	Het verbeteren van de kwaliteit van het water en benutten en beheren van water maakt ook onderdeel uit van het nieuwe Regionale Water- en Bodemprogramma waar GS eind 2027 een besluit over gaan nemen. Dus alhoewel de budgetten in verschillende programma's in de begroting staan vindt de uitvoering van ons waterbeleid integraal en in afstemming met elkaar plaats.	Shirin Jaffri	Anouk Gielen	Leefomgeving	
38a	Volt	Julia Schneemann	75-78	5.5. Regisseren programma landelijk gebied & 5.6 Versterken kansrijke landbouw	5.5 Regisseren Programma Landelijk Gebied: "Provinciale rol De provincie geeft in haar rol van gebiedsregisseur de ontwikkeling naar een toekomstbestendig landelijk gebied vorm, samen met andere partijen. Hierbij gaat het vooral om die gebieden waar de opgaven het grootst zijn en er middelen en mogelijkheden zijn om gebiedsgericht samen te werken. ' Wat willen we bereiken? In het landelijk gebied van Noord-Holland worden opgaven voor natuur, stikstof, water en bodem, klimaat, landbouw, landschap, erfgoed en recreatie in samenhang gerealiseerd. Dit leidt tot natuurherstel, een gerealiseerd Natuurnetwerk Nederland (NNN), vermindering van stikstofuitstoot, een klimaatbestendig en robuust water- en bodemsysteem, toekomstbestendige kringlooplandbouw, versterkte biodiversiteit en een sociaaleconomisch vitaal landelijk gebied." 5.6 Versterken kansrijke landbouw "Provinciale rol De provincie ondersteunt de ontwikkeling naar kringlooplandbouw en biedt ruimte voor een sterke en kansrijke sector. Wij stemmen af met het IPO, het Rijk en Europa, en ondersteunen het gemeenschappelijk (Europees) landbouwbeleid. Verder werken we aan ruimtelijke kaders en formuleren we binnen het 'Programma Landelijk Gebied' beleid om de ontwikkeling naar kringlooplandbouw mogelijk te maken.	GS beschouwt het Programma Landelijk Gebied als het overkoepelende kader voor de integrale gebiedsaanpak. Het versterken van kansrijke landbouw is daarbinnen een afzonderlijk beleidsdoel en een onmisbare voorwaarde voor een toekomstbestendig landelijk gebied. De begrotingen blijven afzonderlijk herkenbaar voor de sturing door PS. GS programmeert de middelen, maatregelen en gebiedsprocessen echter in samenhang. Per maatregel maakt GS inzichtelijk welk doel primair wordt gediend en uit welk budget deze wordt gefinancierd.	Shirin Jaffri	Jelle Beemsterboer	Landelijk Gebied	

ID	Fractie	Naam vragensteller PS- of duo-lid (voor- en achternaam)	Paginanummer van de begroting 2027	Over welk programma, beleidsdoel en/of hoofdstuk gaat de vraag?	Vraag	Antwoord	Naam Budgethouder	Portefeuillehouder	Commissie	Hyperlink
38b					We werken een systematiek van gebiedsgerichte doelsturing uit om samen met de landbouw en andere partijen inhoud te geven aan alle doelen en kaders die op het boerenerf hun weerslag hebben." Wat willen we bereiken? 1. De provincie biedt toekomstperspectief aan agrariërs en zet zich in voor de omslag naar kringlooplandbouw. [..] 2. De provincie realiseert een structurele bijdrage aan stikstofreductie en natuurherstel, in lijn met gemaakte afspraken met de industrie en de landbouw. Hoe gaat GS deze twee aparte beleidsdoelen met ieder een eigen begroting, op elkaar afstemmen, dan wel van elkaar scheiden zodat er geen overlap plaatsvindt of inefficiënties optreden?	(vraag in twee delen gesplitst omdat vraag te lang is) zie antwoord vraag 38a.	Shirin Jaffri	Jelle Beemsterboer	Landelijk Gebied	
39	Volt	Julia Schneemann	13-14	1 Financiele Ontwikkelingen	Waarom nemen de afschrijvingslasten vanaf 2030 ineens sterk toe?	Op basis van de huidige planning wordt een aantal omvangrijke projecten, waaronder vervanging VRI's, in 2029 opgeleverd waardoor vanaf het jaar daarop -2030- de afschrijvingslasten voor die projecten start. De meeste van die projecten hebben een afschrijvingstermijn van 50 jaar, maar de afschrijving van VRI gebeurt in 15 jaar. Dat heeft een relatief groot effect op de afschrijvingslasten vanaf 2030. Dit project zou oorspronkelijk in 2028 worden opgeleverd waardoor de afschrijvingslasten nu van 2029 naar 2030 zijn opgeschoven.	Wouter Kegel	Jeroen Olthof	Ruimte	
40	Volt	Julia Schneemann	30, 161	2 Klimaat en energie	Is de verduurzaming van Paviljoen Welgelegen na 2028 voltooid? Zo nee, welke kosten kunnen er de komende jaren nog verwacht worden?	De isolerende aanpassingen zijn eind 2028 voltooid, de installatietechnische aanpassingen eind 2030. De kosten voor alle werkzaamheden zijn geraamd op 4,6 miljoen euro. Hiervan is 1,1 miljoen gedekt door een subsidie van DUMAVA en de rest is gedekt vanuit de reserve energietransitie. Er worden geen extra kosten verwacht.	Rob Tresoor	Arthur van Dijk	Bestuur	
41	Volt	Julia Schneemann	70	5.2b	Welk bedrag is er binnen programma 5.2 specifiek bestemd voor faunaschade?	In de Begroting 2027 is een bedrag van € 37,2 miljoen geraamd voor tegemoetkoming faunaschade, inclusief alle daarmee samenhangende kosten. De raming is voor het laatst aangepast bij de Kaderbrief 2027 (onderdeel T op pagina's 12, 22 en 23 van de Kaderbrief). Dit bedrag maakt deel uit van de in totaal € 39 (€ 39,2) miljoen genoemd op pagina 70 van de Begroting 2027, waarin tevens het aanvullend beheer is opgenomen.	Karen Jongsma	Jelle Beemsterboer	Landelijk Gebied	
42	Volt	Julia Schneemann	10 & 97-98	1 Financiële begroting & 3.1 Financiering - Bestuur	Op welke investeringsplanning is de jaarlijks geraamde kasuitgave van €130 miljoen gebaseerd, en hoe zijn verwachte vertragingen door stikstof en netcongestie in deze planning verwerkt?	De investeringsplanning van € 130 miljoen is een inschatting, gebaseerd op enerzijds de lopende en toekomstige investeringsplannen en anderzijds het behaalde investeringsvolume uit het verleden. In de opbouw van dit bedrag is niet specifiek rekening gehouden met het vertragend effect van netcongestie en stikstof. In de praktijk kunnen dit belangrijke knelpunten zijn bij investeringen, zoals bijvoorbeeld ook de Impactanalyse laat zien die op 27 augustus met u is gedeeld. Dit onderschrijft het belang van een realistische investeringsplanning. We zullen het investeringsvolume de komende jaren blijven monitoren en in toekomstige begrotingen bijstellen als dat noodzakelijk is.	Wouter Kegel	Esther Rommel	Bestuur	
43	Volt	Julia Schneemann	41-43	3.2 Versnellen en programmeren woningbouw - Ruimte	Kan voor de activiteiten binnen beleidsdoel 3.2 worden aangegeven welke financiering tijdelijk en welke structureel is, en welke activiteiten vanaf 2030 nog worden bekostigd uit het resterende budget van €2,918 miljoen?	Dit betreft de middelen voor de zogenoemde "flexibele schil", een subsidieregeling die gemeenten kunnen benutten voor het inhuren van capaciteit voor woningbouw. Vanwege bezuiningen vervalt dit budget miv 2028.	Coby Riensema	Jelle Beemsterboer	Ruimte	

ID	Fractie	Naam vragensteller PS- of duo-lid (voor- en achternaam)	Paginanummer van de begroting 2027	Over welk programma, beleidsdoel en/of hoofdstuk gaat de vraag?	Vraag	Antwoord	Naam Budgethouder	Portefeuillehouder	Commissie	Hyperlink
44	Volt	Julia Schneemann	82-84	6.1 Bevorderen van een veerkrachtige en circulaire economie - Bestuur	Welke bedragen zijn binnen beleidsdoel 6.1 in 2027-2030 specifiek beschikbaar voor circulaire economie, uit welke begrotingsposten worden deze betaald en welke meetbare prestaties zijn daarbij voorzien?	Binnen beleidsdoel 6.1 is voor circulaire economie in 2027-2030 jaarlijks € 1,047 miljoen beschikbaar, exclusief de inzet van ambtelijke capaciteit. De middelen worden, zoals vastgelegd in de Uitvoeringsagenda Duurzame en Circulaire Economie 2025-2028, ingezet op het stimuleren van circulaire ketensamenwerking en circulair ondernemerschap, het bevorderen van circulaire industrie, het behouden en ontwikkelen van de ruimte voor circulaire economie en het ondersteunen van het circulair maken van bedrijventerreinen en circulaire innovatie in het midden- en kleinbedrijf. De provinciale inzet is gericht op het in beweging brengen van partijen, het versterken van samenwerking en het creëren van de juiste randvoorwaarden. Daarom zijn niet alle prestaties meetbaar te maken. Enkele belangrijke voorbeelden van activiteiten met meetbare prestaties, die zijn voorzien in de periode 2027-2030, zijn het stimuleren van alle Noord-Hollandse gemeenten om circulaire sloopvoorschriften toe te passen via de Circulaire Deal Secundaire Bouwmaterialen, ondersteuning van minimaal 50 midden- en kleinbedrijven via het Circulaire Routekaart MKB programma en de ondersteuning van ten minste 30% van de deelnemende bedrijven aan het GO!-NH Versnellingsprogramma en PIM Noord-Holland bij het opschalen van circulaire innovaties. De Provinciale Circulaire Economie Monitor 2027, die begin volgend jaar aan PS wordt toegestuurd, rapporteert over de voortgang van de provinciale inzet en resultaten.	Suzanne van den Noort	Esther Rommel	Bestuur	
45	PvdA	Timothy Veenboer	63, 64	Stikstof	op pagina 63 staat de zin 'Uiterlijk in 2035 moet de stikstofuitstoot uit de landbouw met 30 procent zijn verminderd.' en de pagina daarna staat 'De landelijke kaders en maatregelen sluiten aan op deze provinciale aanpak, waaronder ..... 'Weer ruimte voor boer, natuur en bouw' (Kamerbrief 26 juni 2026).' de kamerbrief van 26 juni heeft doelen van 42 en 46%. dat is dus hoger dan de 30% van de pagina er voor. Hoe zorgt provincie dat het ruimte houdt om van die 30% af te wijken nu dat door het Rijk gevraagd wordt?	Een belangrijk doel van de door partijen ondertekende overeenkomst is het door de agrariërs realiseren van 30% generieke emissiereductie in de provincie Noord-Holland in 2035 ten opzichte van 2019. De provincie heeft € 1,6 miljoen beschikbaar gesteld voor het ondersteunen van agrariërs bij de implementatie van (management)maatregelen voor het behalen van het reductiedoel van 30%. Dit gaat nadrukkelijk om generieke emissiereductie. In de overeenkomst staat dat de maatregelen voor de aanvullende gebiedsspecifieke emissiereductie rond en in stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden niet zijn meegerekend in de genoemde 30%. In het Programma Natuurherstel en Stikstofvermindering bepalen we per gebied welke begrenzing, maatregelen en ondersteuning nodig zijn voor natuurherstel en weer mogelijk maken van vergunningverlening, zo gericht en passend mogelijk. Deze gebiedsspecifieke emissiereductie telt op bij de 30% generieke emissiereductie.	Shirin Jaffri	Jelle Beemsterboer	Landelijk Gebied	
46	PvdA	Timothy Veenboer	65	5 Doelen	de zeven doelen die zijn beschreven zijn -er doelen. De provincie wil 'minder' of 'meer' of 'beter'. Welk kwantitatieve cijfers (kpi) horen bij deze doelen?	De vraag wordt niet begrepen, op pagina 65 staat beschreven wat we willen bereiken, niet alleen in de vorm van -er doelen. Niet voor alle doelen is het mogelijk kpi's te kwantificeren. Rapportage over doelbereik gebeurt op verschillende manieren. U wordt in een volgende vergadering geinformeerd over het PNN, de KTA, de natuurherstelmaatregelen en bossenstrategie. NNN en Anlb komen aan bod in de jaarlijkse Voortgangsrapportage Natuur van BIJ12. Gebiedsgerichte informatie over natuurkwaliteit is te vinden in de Natuurdoelanalyses.	Karen Jongsma	Anouk Gielen	Landelijk Gebied	
47	PvdD	Henrice Vonck	41	3.2 Versnellen en programmeren woningbouw	Is uitvoeren van de ‘Agenda Natuurinclusief’ een ambitie van de provincie? Deze gaat namelijk ook over het domein Bouwen. Zie ook de Omgevingsvisie: nieuwe ontwikkelingen natuurinclusief. Maar over natuurinclusief bouwen is in Programma 3 niets terug te vinden. Klopt dat? Is er, en zo ja hoeveel, geld beschikbaar voor het natuurinclusief inrichten van de openbare ruimte in het algemeen en nieuwe woonwijken specifiek?	Ja, het uitvoeren van de Agenda Natuurinclusief is een ambitie van de provincie. Er is inderdaad geen budget hiervoor gelabeld op de begroting van programma 3. Het is wel onderdeel van onze algemene inzet op het stimuleren van toekomstbestendig bouwen, waarbij (in lijn met de Actieagenda wonen) het uitgangspunt is dat dit niet ten koste mag gaan van de snelheid en betaalbaarheid van de woningbouw. Kennisdeling gebeurd via de aanpak Groen Kapitaal	Coby Riensema	Jelle Beemsterboer	Ruimte	
48	PvdD	Henrice Vonck	43	3.2 Versnellen en programmeren woningbouw	“De provincie stimuleert toekomstbestendig bouwen door kennisdelen over circulair en biobased bouwen.” Stimuleert de provincie ook marktontwikkelingen, zoals de teelt van biobased materialen via landbouwtransitie bevorderen, en korte ketens met bouwers en projectontwikkelaars van de grond krijgen?	We stimuleren biobased bouwen in samenwerking met de Uitvoeringsorganisatie Building Balance. We werken volgens een aanpak op basis van vastgestelde uitgangspunten. Zie brief aan PS (kenmerk nummer 2410334/2410338). Een uitgangspunt is dat we niet actief de productie van biobased teelt in Noord-Holland stimuleren. Dat betekent dat we inzetten op het koppelen van de vraag naar biobased bouwmaterialen in Noord-Holland aan het aanbod van teelt van buiten de provincie. Het ontbreekt in Noord-Holland aan ruimte om op grote oppervlakte biobased gewassen te telen, waardoor het verdienmodel lastig is in Noord-Holland. We leggen in onze aanpak de focus op het aanjagen van de vraag naar biobased bouwmaterialen (nieuwbouw, renovatie, utiliteitsbouw), waarbij dit moet bijdragen aan de snelheid en betaalbaarheid van de woningbouw.	Coby Riensema	Jelle Beemsterboer	Ruimte	

ID	Fractie	Naam vragensteller PS-of duo-lid (voor- en achternaam)	Paginanummer van de begroting 2027	Over welk programma, beleidsdoel en/of hoofdstuk gaat de vraag?	Vraag	Antwoord	Naam Budgethouder	Portefeuillehouder	Commissie	Hyperlink
49	PvdD	Angeline Egbers	34	2.2 Bevorderen gezonde leefomgeving	"Wat willen we bereiken? Instandhouding en verbetering van de kwaliteit van de bodem en ondergrond in Noord-Holland." Betekent dit dat de provincie het gebruik van landbouwbestrijdingsmiddelen zowel in grondwaterbeschermingsgebieden als in drinkwaterwingebieden niet toestaat?	geen technische vraag	Shirin Jaffri	Anouk Gielen	Leefomgeving	
50	PvdD	Angeline Egbers	34	2.2 Bevorderen gezonde leefomgeving	1.3 Daarnaast heeft de provincie het voornemen om in 2027 vervolgonderzoek te doen naar de effecten van PFAS in natuur, milieu en de leefomgeving. a) Welke effecten worden onderzocht, die nog niet genoeg bekend zijn via andere kanalen? b) Naar welke uitstoot wordt gekeken? Industrie, landbouw, of anders? c) Wie voert dit onderzoek uit namens de provincie?	a)Het voornemen is om samen met onder andere het ministerie van IenW onderzoek te doen naar het effect van PFAS in seaspray en de effecten daarvan op de kuststrook. Dit in verband met drinkwaterwinning in de kustgebieden. b)PFAS is sinds 2024 een Zeer Zorgwekkende Stof. In dat kader wordt er gekeken naar PFAS uitstoot in de industrie. Dit gebeurt via de vermijdings- en reductieprogramma's die bedrijven aanleveren bij het bevoegd gezag. Daarnaast doen we als provincie ook vervolgonderzoek naar het gebruik van PFAS-pesticiden in de land- en tuinbouw en naar het gebruik van mogelijke alternatieve middelen. c)Voor het seaspray onderzoek zijn we in gesprek met IenW, de provincies Zeeland en Zuid-Holland, het RIVM en enkele wetenschappelijke instellingen. Het onderzoek naar alternatieven voor PFAS-pesticiden wordt uitgevoerd door bureau CLM.	Tom Smeelen	Anouk Gielen	Leefomgeving	
51	PvdD	Angeline Egbers	34	2.2 Bevorderen gezonde leefomgeving	1.6 Ook in 2027 zet de provincie in op het meten en monitoren rond Tata Steel. De exacte (onderzoeks)invulling is nu echter nog niet bekend. Wanneer is de exacte (onderzoeks)invulling bekend van het meten en monitoren rond Tata Steel?	Voor een deel is dit reeds ingevuld met de geplande depositiemeting eind 2026 waarvoor het rapport in 2027 uitkomt. Het RIVM stelt in opdracht van IenW een advies op over monitoring bij en rondom Tata Steel. Dit advies wordt in 2026 verwacht. Op basis daarvan kan de verdere invulling van onderzoeken het beste worden bepaald. We verwachten hier in de loop van 2027 meer zicht op te hebben.	Tom Smeelen	Jeroen Olthof	Leefomgeving	
52	PvdD	Angeline Egbers	34	2.2 Bevorderen gezonde leefomgeving	2.1 In de uitvoeringsprogramma's wordt vastgelegd welke concrete activiteiten de omgevingsdiensten dat jaar uitvoeren. Wordt er prioritering in deze taken aangegeven, bv voor achterstallige, of tot nu toe niet uitgevoerde handhaving? Hebben PS hier invloed in?	Die werkt meestal risico gestuurd. De omgevingsdienst beoordeelt risico's per activiteit, branche of gebied. Zij kijkt onder meer naar mogelijke schade voor veiligheid, gezondheid, milieu en leefomgeving, én naar de kans dat regels worden overtreden. Activiteiten met het hoogste risico krijgen vaker toezicht, snellere opvolging en meer handhavingscapaciteit. De uitkomst wordt vastgelegd in een uitvoerings- en handhavingsstrategie en jaarlijks uitgewerkt in een uitvoeringsprogramma. Nieuwe signalen, incidenten, klachten en bestuurlijke prioriteiten kunnen de volgorde tussentijds veranderen.	Tom Smeelen	Jeroen Olthof	Leefomgeving	
53	PvdD	Angeline Egbers	35	2.2 Bevorderen gezonde leefomgeving	3.1 Hoe past het kijken naar de gevolgen van de winning van gas met de provinciale ambitie om in 2050 CO2 neutraal te zijn?	geen technische vraag	Tom Smeelen	Anouk Gielen	Leefomgeving	
54	PvdD	Melchior Mattens	69	5.2 Beheren van natuur	In hoeverre worden gelden ter bevordering voor de pleziervaart ingezet om schade aan de natuur en andere vormen van vaaroverlast tegen te gaan? Het aantal meldingen van vaaroverlast is op veel plekken in de provincie de laatste jaren sterk gestegen (snelvarende bootjes bijvoorbeeld) en via controlesystemen zoals vignetten of het afsluiten van bepaalde watergangen proberen gemeenten grip te krijgen. Welke rol pakt de provincie hierin? Zie hoofdstuk ' beheren van natuur' waar de stimulering van kleine recreatievaart in genoemd wordt.	De gelden die PNH beschikbaar stelt zijn voor de uitbreiding van recreatieve vaarnetwerken, oplossen van knelpunten in recreatieve vaarwegen. Maar ook het ondersteunen van initiatieven die een duurzame watersportsector bevorderen en activiteiten die leiden tot het verbeteren van de kleine infrastructuur op het gebied van waterrecreatie. Bij deze regelingen speelt duurzaamheid een grote rol. Schade aan de natuur en ander vormen van wateroverlast is een regelgevende taak en valt onder toezicht en handhaving. PNH draagt hier aan bij via de recreatieschappen waaraan zij deelneemt en op haar eigen vaarwegen.	Karen Jongsma	Anouk Gielen	Landelijk Gebied	
55	PvdD	Melchior Mattens	69	5.2 Beheren van natuur	Invasieve exoten: de provincie subsidieert de FBE om invasieve exoten te bestrijden, waaronder vogelsoorten als de Nijlgans en de rosse stekelstaart. In hoeverre worden budgetten van de FBE automatisch aangepast wanneer bestrijdingsprogramma's worden uitgebreid? In hoeverre heeft PS grip op deze programma's en in welke mate kan er bijgestuurd worden voor diervriendelijke methoden in de omgang met invasieve exoten?	De subsidiering aan de FBE voor de bestrijding van de invasieve exoten wordt niet automatisch aangepast. Er is momenteel sprake van een subsidie voor de bestrijding van rosse stekelstaart. Nijlgans wordt meegenomen in de uitvoering van het ganzenbeheer. Indien er aanvullende financiering voor reeds bekende of nieuwe exoten nodig is, zal dat via de PenC cyclus verlopen, zoals tot nu toe ook is gebeurd.	Karen Jongsma	Anouk Gielen	Landelijk Gebied	
56	PvdD	Melchior Mattens	73	5.4 Verbeteren kwaliteit, benutten en beheren van water	Binnen het stuk 'verbeteren kwaliteit water en benutten en beheren van water' wordt gesproken over het stimuleren van drinkwaterbedrijven bij de ontwikkeling van nieuwe waterwingebieden voor schoon drinkwater. Zijn de genoemde drinkwaterprojecten adequaat gefinancierd en zijn er vanuit de drinkwaterbedrijven voor de komende jaren nog meer projecten met de provincie gedeeld die moeten bijdragen aan de doelstelling om de weerbaarheid tegen (drink)watertekorten in 2050 te verhogen? Is daar al voor gereserveerd binnen dit programma?	De financiering van de drinkwaterprojecten is geen taak van de provincie. De drinkwaterbedrijven zijn zelf verantwoordelijk om financiering hiervoor te regelen. Dit geldt ook komende nieuwe projecten.	Shirin Jaffri	Anouk Gielen	Landelijk Gebied	

ID	Fractie	Naam vragensteller PS- of duo-lid (voor- en achternaam)	Paginanummer van de begroting 2027	Over welk programma, beleidsdoel en/of hoofdstuk gaat de vraag?	Vraag	Antwoord	Naam Budgethouder	Portefeuillehouder	Commissie	Hyperlink
57	PvdD	Melchior Mattens	74	5.4 Verbeteren kwaliteit, benutten en beheren van water	In hoeverre kan het niet behalen van de KRW eisen in de komende jaren een significante invloed hebben op de voorgestelde begroting? Zijn daar al scenario's voor in beeld gebracht?	Er is geen aanleiding om ervan uit te gaan dat het niet halen van de KRW doelen een significante invloed heeft op de begroting. Een mogelijke boete uit Europa omdat we de doelen niet hebben gehaald komt bij de Rijksoverheid terecht als systeemverantwoordelijke.	Shirin Jaffri	Anouk Gielen	Landelijk Gebied	
58	PvdD	Angeline Egbers	63	5.1 Beschermen en ontwikkelen van natuur	Onder welk programma, of doel, en met welke activiteiten wordt aandacht besteed aan de Basiskwaliteit Natuur?	Het concept Basiskwaliteit Natuur sluit aan bij natuurincusief werken wat vanuit diverse programma's wordt gestimuleerd en waar we zelf invulling aan geven via inkoopbeleid en in ons eigen areaal. We verwachten dat het concept Basiskwaliteit natuur aan bod zal komen in de nadere uitwerking van de Natuurherstelverordening waarover we met het Rijk en andere overheden zullen afstemmen.	Karen Jongsma	Anouk Gielen	Landelijk Gebied	
59	PvdD	Angeline Egbers	13	1 Structureel en reëel evenwicht	Financieel kader: Europese landbouwprojecten Om welke Europese landbouwprojecten' gaat het hier en hoe dragen die bij aan de PLG-doelen, vanuit een integrale aanpak (klimaat, water, natuur, stikstof, dierenwelzijn)?	Het gaat hier om de projecten die we financieren via de openstellingen van het GLB-NSP. Voorbeelden hiervan zijn o.a. de regelingen samenwerking integrale gebiedsontwikkelingen en niet productieve investeringen voor landschapselementen en inrichtingsmaatregelen voor Agrarische Natuur- en Landschapsbeheer. De doelen van het NSP zijn o.a. Klimaat, water, biodiversiteit. In de genoemde openstellingen zijn ook de beleidsdoelen van het PLG meegenomen.	Shirin Jaffri	Anouk Gielen	Landelijk Gebied	
60	PvdD	Angeline Egbers	72	5.3 Betrekken van onze partners bij bescherming en beheer van groen	"De provincie investeert in het netwerk van Groen Kapitaal om de doelen van natuurinclusieve ontwikkeling te bereiken. We sluiten hiermee aan op de landelijke 'Agenda natuurinclusief'. We zetten in op vergroening van buiten naar binnen met inwoners, overheden en bedrijven om de leefomgeving te vergroenen. Concreet hebben we hiervoor projecten als de toekomstacademie, de toekomstmakers en het platform Groen Kapitaal opgezet." Wat is er in 2027 begroot voor Groen Kapitaal. Hoeveel fte is dat? Hoeveel was dat in 2026 en 2025?	Er is 200.000 euro begroot, evenveel als in 2026 en 2025. De inzet van fte's per project maken we niet inzichtelijk.	Karen Jongsma	Anouk Gielen	Landelijk Gebied	
61	PvdD	Angeline Egbers	72	5.4 Verbeteren kwaliteit, benutten en beheren van water	Samen met de provincies Groningen en Fryslân streeft Noord-Holland naar een Waddengebied dat in 2050 veilig, vitaal en veerkrachtig is. De Waddenzee is duurzaam beschermd en ontwikkeld als natuurgebied, met behoud van het unieke open landschap. Er is een goede balans tussen ecologie en economie, waarbij natuurherstel, leefbaarheid en duurzame economische ontwikkeling elkaar versterken. Het Waddenecosysteem is hersteld en versterkt, en de kennis over klimaatverandering en natuur is vergroot. " Welke concrete acties voor natuurherstel zijn gepland voor 2027?	Dit jaar start het opstellen van het nieuwe Uitvoeringsprogramma Waddengebied 2027-2032. De verwachting is dat het Bestuurlijk Overleg Waddengebied het programma in juni 2027 vaststelt. De Agenda voor het Waddengebied 2050 is daarbij het uitgangspunt. Bij het opstellen van het nieuwe uitvoeringsprogramma worden de Waddenoverheden en maatschappelijke partners nauw betrokken. In dit nieuwe programma zullen de vervolgstappen voor natuurherstel worden beschreven.	Karen Jongsma	Anouk Gielen	Landelijk Gebied	
62	PvdD	Angeline Egbers	74	5.4 Verbeteren kwaliteit, benutten en beheren van water	Onder: 'wat willen we bereiken?' "Doel van de provincie is schoon en voldoende grondwater. De ondergrond wordt duurzaam gebruikt, onder andere voor de drinkwater- en energievoorziening. Daarnaast is het grondwaterbeheer afgestemd op de bestemming van gebieden. Uitputting en verontreiniging van grondwatervoorraden, en verdroging en verzilting van gebieden worden voorkomen. In 2027 voldoen de Noord-Hollandse grondwaterlichamen aan de doelen van de KRW." Hoeveel van Noord-Hollandse grondwaterlichamen voldoen aan de doelen van de KRW? Welke concrete acties gaat de provincie in 2027 uitvoeren om een grote slag te maken in verbetering van de waterkwaliteit, voor zowel oppervlaktewater, grondwater als drinkwater?	Op moment voldoen drie van de vier grondwaterlichamen aan de doelen van de KRW. Voor de acties in 2027 voor de verbetering van de waterkwaliteit verwijzen we naar het vigerende Regionale Waterprogramma en de Tussen evaluatie KRW in Noord-Holland uit 2025. Voor de acties in de periode 2028 - 2033 verwijzen bij naar het concept Regionale Water- en Bodemprogramma dat in oktober 2026 met uw Staten besproken wordt.	Shirin Jaffri	Anouk Gielen	Landelijk Gebied	
63	PvdD	Angeline Egbers	74	5.4 Verbeteren kwaliteit, benutten en beheren van water	Integrale aanpak: Wij zien een integrale aanpak niet terug in de begrotingsstructuur. Zo wordt bij een gezonde leefomgeving niets begroot dat hiervoor zal zorgen door bijv. de biologische bollenteelt te stimuleren met een programma. Waarom is dit niet terug te zien? Hoe wordt de integraliteit bewaakt?	De integrale aanpak ziet men terug in de beleidsprogramma's voor de verschillende opgaven zoals het Regionale Waterprogramma en het Programma Gezonde Leefomgeving. Met andere woorden de begroting is hier niet het juiste document voor.	Shirin Jaffri	Anouk Gielen	Landelijk Gebied	

ID	Fractie	Naam vragensteller PS-of duo-lid (voor- en achternaam)	Paginanummer van de begroting 2027	Over welk programma, beleidsdoel en/of hoofdstuk gaat de vraag?	Vraag	Antwoord	Naam Budgethouder	Portefeuillehouder	Commissie	Hyperlink
64	PvdD	Angeline Egbers	78	5.6 Versterken kansrijke landbouw	"1.2 De provincie ondersteunt agrariërs met coaching en meerjarige projecten, onder andere gericht op doelsturing en key performance-indicatoren (KPI's), emissiereductie veehouderij, nutriëntenkringloop en mestverwerking. We zorgen voor afstemming met het IPO (interprovinciaal overleg), het Rijk en Europa over onder andere voedselzekerheid, ruimtelijk instrumentarium, kringlooplandbouw en doelsturing. Een duurzame, sterke en kansrijke landbouw in overgangszones en zoetwateropslag wordt nader vormgegeven. We zetten in op pilots, onder andere met gebieds-KPI's. " Graag een uitsplitsing van deze ondersteuning naar de 7 transitiepaden: hightech gesloten systemen, hightech open systemen, extensivering, biologische landbouw, natuurbeheer en -ontwikkeling, multifunctionele landbouw en stoppen.	In de begroting wordt geen uitsplitsing gemaakt per transitiepad. Sommige beleidsinstrumenten zijn heel specifiek per transitiepad inzetbaar, bijvoorbeeld voor de glastuinbouw. En andere beleidsinstrumenten voor alle transitiepaden, zoals het ruimtelijk instrumentarium, of het Gemeenschappelijk landbouw Beleid.	Shirin Jaffri	Jelle Beemsterboer	Landelijk Gebied	
65	PvdD	Henrice Vonck	78	5.6 Versterken kansrijke landbouw	"1.3 De uitvoering van de Voedselvisie richt zich dit jaar op het voortzetten van de deelname aan de Bean Deal 2.0 (eiwittransitie) in samenwerking met het Provinciaal Eiwitnetwerk NL. Daarnaast zet de provincie zich in IPO-verband in om de uitvoering van de Nationale Voedselagenda mede te faciliteren en de biologische productie én afzet te versterken. Ook in dit jaar wordt er een provinciaal streekdiner georganiseerd om banden tussen politici, boeren en burgers aan te halen. Daarnaast werkt de provincie in de Metropoolregio Amsterdam samen met het platform Voedsel Verbindt aan robuuste korte ketens en de verbinding tussen stad en platteland." Wat zijn concreet te verwachten resultaten hieruit? Hoeveel geld is hiervoor beschikbaar in 2027? Kunnen we een Technische briefing krijgen hierover voor zowel de commissie als de betreffende gedeputeerde?	Op 12 januari 2026 zijn in de Css LG de stukken van de Tussentijdsebeleidsevaluatie Voedselvisie 2020-2030 geagendeerd en op 2 feb 2026 in PS als onderdeel van het PLG vastgesteld. De financiële bijlage is hier te vinden: zie hyperlink. Er is een verschuiving op de inzet van capaciteit voor de uitvoering van de Voedselvisie doorgevoerd naar de inzet op Stikstof. Hierdoor is een aantal activiteiten en capaciteitsinzet tot nader order opgeschort. Een technische briefing over de te verwachten resultaten ligt daarom minder voor de hand. Via de website: zie hyperlink en de monitor van de Voedselvisie via: zie hyperlink. zijn de resulaten van de activiteiten te volgen.	Shirin Jaffri	Jelle Beemsterboer	Landelijk Gebied	https://noordholland.bestuurlijkeinformatie.nl/Agenda/Document/ae574f90-17eb-4914-a953-a4cf59c4939f?documentId=36acd59d-7ad4-4574-8f55-5e82e223e727&agendaltemId=8ea3c86f-515d-462d-862b-48136bc7ba21
66	PvdA	Amar Karar	42	3 Ruimte en Wonen	In hoeverre leidt de inwerkingtreding van de Wet versterking regie volkshuisvesting tot extra taken en kosten voor de provincie? Waar zijn de hiervoor benodigde middelen en capaciteit in de begroting opgenomen?	De inwerking treding leidt tot extra taken (opstellen provinciaal volkshuisvestingsprogramma, ondersteuning gemeenten, interbestuurlijk toezicht) het ministerie van VRO stelt hiervoor 1,2 mln per jaar beschikbaar (vooralsnog), dit is voldoende om de extra taken te kunnen uitvoeren.	Coby Riensema	Jelle Beemsterboer	Ruimte	
67	PvdA	Amar Karar	38	3 Ruimte en Wonen	Wanneer kan Provinciale Staten, rekening houdend met de benodigde opstarttijd, in 2027 de eerste terugkoppeling verwachten over de uitvoering van motie M87-2026 'Arbeidsmigranten in Noord-Holland'?	De voorbereidingen voor de aanpak zijn opgestart, het uitwerken van de opdracht en afstemming met andere partijen vraagt tijd. Wij verwachten u in het eerste kwartaal een afdoeningsvoorstel te doen voor M87 en u te informeren over de voortgang. Ondertussen zijn arbeidsmigranten als 1 van de aandachtsgroepen onderdeel van de volkshuisvestingsprogramma's (gemeente en provincie) die momenteel worden opgesteld. Wij coördineren wij dat gemeenten in hun volkshuisvestingsprogramma afspraken over aandachtsgroepen, waaronder arbeidsmigranten, opnemen.	Coby Riensema	Jelle Beemsterboer	Ruimte	
68	PvdD	Angeline Egbers	63	5.1 Beschermen en ontwikkelen van natuur	In de Tweede Kamer is d.d. 03 jul. 2025 het amendement Middelen voor wildopvang en dierenambulances aangenomen over financiering middelen. Is het Rijk in 2025 of 2026 al begonnen met uitbetaling van deze gelden (30%) naar de wildopvangcentra? (Zie hyperlink)	Het Rijk heeft in 2025 het eerste subsidiebedrag overgeboekt naar de Spreekbuis Wildopvang en Dierenambulances, die belast zijn met de uitvoering en verdeling van deze middelen onder wildopvangcentra die aan de voorwaarden voldoen. Wij hebben geen inzicht in de manier waarop de Spreekbuis het geld vervolgens verdeelt onder de wildopvangcentra.	Karen Jongsma	Jelle Beemsterboer	Landelijk Gebied	https://www.partijvoordedieren.nl/moties/amendement-kostic-over
69	PvdA	Amar Karar	42	3 Ruimte en Wonen	Uit hoeveel fte bestaat het projectmanagementbureau momenteel en wat is de beoogde bezetting?	Het projectmanagementbureau is in juli gestart. Op dit moment is 1 persoon uitgeleend aan Beverwijk en zijn er gesprekken met Haarlemmermeer en Alkmaar. De beoogde bezetting tijdens de opbouwfase is 5 fte. Voor de langere termijn geldt dat de insteek van het PMB is dat de inzet wordt betaald en daarmee revolverend is. De omvang van het PMB kan mede daardoor - en tevens afhankelijk van de vraag vanuit gemeenten - in de toekomst verder groeien.	Coby Riensema	Jelle Beemsterboer	Ruimte	
70	PvdA	Timothy Veenboer	72	5.3	doel 4 gaat over de twee nationale parken. Richt de inzet van provincie zich op het versterken van de organisaties/netwerk rond die parken of direct op het versterken van die parken? het eerste is een indirect doel voor het tweede. maar als het direct gaat over het versterken van die parken, waarom zit het dan niet in programma 5.2?	Gezien de aard van de activiteiten past het beter in hoofdstuk 5.3. We verlenen subsidie aan de parken, waarmee zij werken aan de realisatie van het beleidsprogramma Nationale Parken 2023-2030.	Karen Jongsma	Anouk Gielen	Landelijk Gebied	
71	PvdA	Timothy Veenboer	70	Faunabeheer	In de TBW zagen we dat uitvoering van beheer naar voren is gehaald. Dus de hele 4 miljoen in 1 jaar. Gaat de provincie er dan ook vanuit dat het terugverdienen van die investering (dus minder ganzen is minder schade is minder kosten) eerder te zien zal zijn (dus in lagere kosten per jaar) dan de provincie dacht bij het vaststellen van faunabeheerplan?	Nee, dat is niet het uitgangspunt. De reden voor deze verschuiving van de middelen in de tijd, is dat op deze manier onderzoeksprojecten die over meerdere jaren zullen lopen, eerder van start kunnen gaan.	Karen Jongsma	Jelle Beemsterboer	Landelijk Gebied	

ID	Fractie	Naam vragensteller PS- of duo-lid (voor- en achternaam)	Paginanummer van de begroting 2027	Over welk programma, beleidsdoel en/of hoofdstuk gaat de vraag?	Vraag	Antwoord	Naam Budgethouder	Portefeuillehouder	Commissie	Hyperlink
72	PvdA	Timothy Veenboer	77	5.6	Met de plannen van het kabinet aangaande stikstof zal er in 2027 veel inzet van de provincie nodig zijn. De lasten van programma 5.6 nemen echter af in 2027 ten opzichte van 2026. Heeft provincie wel genoeg capaciteit/budget in 2027 om te kunnen werken aan die stikstofplannen van het Rijk?	Dit is onderdeel van de Rijksaanpak gericht op Naturrherstel en Stikstofvermindering wat samen met overheden kijkt naar de nodige uitvoeringskracht. Het Rijk heeft het voornemen de provincies hierin te ondersteunen via een vereenvoudigde SPUK met een lage verantwoordingsplicht.	Shirin Jaffri	Anouk Gielen	Landelijk Gebied	
73	PvdA	Tino Wallaart	86-87	Behouden kwaliteit van erfgoed	Hoe kan het dat het monumentenbudget met 1,1 miljoen per jaar toeneemt voor de jaren 2027 tot en met 2030, maar dat de lasten dalen (14,4 miljoen in 2026, 13,1 miljoen in 2027, 12,1 miljoen in 2028 en 2029, 12,8 in 2030). Waarom is het batig saldo uit de reserve monumenten niet aan het structurele budget toegevoegd?	Het klopt dat het monumentenbudget bij de Kaderbrief in de jaren 2027 t/m 2030 is verhoogd met € 1,1 mln. Dit is ook verwerkt in de begroting. Hier tegenover staat echter een afname van de uitgaven aan de Stelling van Amsterdam/Nieuwe Hollandse Waterlinie. Hiervoor zijn in 2026 nog substantiële uitgaven geraamd, maar in 2027 en verder niet. Deze uitgaven komen in 2026 onder andere ten goede aan subsidie voor de vesting Muiden, Fort Pampus en Spaarnwoude. Onder de streep nemen de totale lasten van dit beleidsdoel daarom af. Het saldo van de reserve Monumenten, dat eind 2026 resteert, wordt bij de begroting 2027 toegevoegd aan het monumentenbudget. Dit heeft echter geen gevolgen voor de totale beschikbare middelen, omdat ook in de vorige begroting al was voorzien dat deze middelen in de jaren vanaf 2027 zouden worden uitgegeven. Het verschil is dat voor deze uitgaven dan geen storting of onttrekking uit de reserve meer nodig is.	Daphne Rigter	Jelle Beemsterboer	Landelijk Gebied	
74	PvdA	Tino Wallaart	93	Algemene dekkingsmiddelen	Met betrekking tot de (voornamelijk rente-) lasten: wat is het verschil in de meerjarige reeks ten opzichte van de (oorspronkelijke) vastgestelde Begroting 2026? Volgens eigen berekeningen is het voordeel in 2027 8,0 miljoen, in 2028 8,3 miljoen en in 2029 8,3 miljoen. Hoe is dit voordeel te verklaren?	De verschillen tov de vastgestelde begroting bedragen voor 2027:7,7 miljoen en voor 2028 en 2029: 8 miljoen. Bij de oorspronkelijke begroting 2026 is er uit gegaan van een verwachte opbouw van de lening portefeuille (en dus bijbehorende rentelast). Deze opbouw is gebaseerd op de begroting 2026 met de daarbij behorende meerjarenraming. De opbouw van de lening portefeuille is lager dan in de begroting 2026 werd verwacht, hierdoor zijn de toekomstige rentelasten voor 2027 tot en met 2029 naar beneden bijgesteld.	Wouter Kegel	Esther Rommel	Bestuur	
75	PvdA	Tino Wallaart	96	Tabel 7.5 Overige	De stortingen in de reserve waardevermindering groen nemen af ten opzichte van de (oorspronkelijke) vastgestelde begroting 2026: voor de periode 2027 - 2029 gaat het om respectievelijk 0,8 miljoen, 15,2 miljoen en 28,2 miljoen. Hoe valt deze scherpe daling te verklaren?	De cijfers uit de begroting 2026 waren gebaseerd op de cijfers van mei 2025. In oktober 2025 is de realisatiestrategie NNN vastgesteld, opgevolgd door de programmering realisatie NNN. De cijfers uit de voorliggende begroting 2027 zijn hier nu op aangepast. Deze wijzigingen zijn nu doorgevoerd en verklaren de scherpe daling in de begroting nu.	Wouter Kegel	Anouk Gielen	Landelijk Gebied	

Bijlage bij ID 5:

Provincie	**2027 (Geactualiseerd)**	**2027 (Begroting 2027)**	**Verschil**
Noord-Holland	82,1	82,1	0
Overijssel	84,4	82,2	2,2
Zeeland	84,4	84,4	0
Flevoland	85,5	85,5	0
Utrecht	88,2	86,4	1,8
Noord-Brabant	89,2	89,2	0
Limburg	92,0	88,5	3,5
Drenthe	92,0	92,0	0
Friesland	94,4	92,1	2,3
Groningen	95,7	95,7	0
Gelderland	101,5	101,5	0
Zuid-Holland	106,6	104,4	2,2
Gemiddeld	**91,3**	**90,3**	

Door JA21 zijn de volgende vragen gesteld:

Programma 1 - Openbaar bestuur

Pagina 21: *De lagere lasten hangen samen met het aflopen van incidentele rijksmiddelen voor het asielbeleid. Die middelen zijn niet structureel van aard. Houdt dat in dat de kosten van de regietafel voor rekening van de provincie komen of dat we ook minder kosten gaan maken?*

De provincie Noord-Holland ontvangt van het Rijk jaarlijks (incidenteel) een uitkering vanwege de Rijkstaken van de commissaris vanuit de spreidingswet, zoals het organiseren van de provinciale en regionale regietafels asielzaken. Vanwege de incidentele aard van deze uitkering, hebben ook de verplichtingen en kosten een incidenteel karakter. GS en cdK zorgen dat de verplichtingen en kosten voor deze Rijkstaken lager blijven dan de uitkering van het Rijk, zodat de kosten van de Rijkstaken niet "voor rekening van de Provincie" komen.

ü **Programma 2 - Bereikbaarheid**

Pagina 50: *In de begroting is vanaf 2028 structureel geld opgenomen voor doorfietsroutes. Om welk bedrag gaat het?*

Er is vanuit de kaderbrief voor de jaren 2028 en 2029 € 3.000.000 beschikbaar gemaakt. In de opvolgende jaren is voor dit specifieke doel € 4.000.000 beschikbaar. Deze gelden zijn toegevoegd aan de begroting voor de subsidieregeling Verkeersveiligheid & Doorfietsroutes.

Pagina 60: *Om te kunnen voldoen aan de klimaat opgave zullen er projecten worden ingericht die op basis van Industrieel, flexibel en demontabel worden uitgevraagd. Wat houdt dit in en wat zijn de (procentuele) meerkosten per project?*

Industrieel, Flexibel en Demontabel (IFD) bouwen is een duurzamere en snellere manier om bruggen en viaducten te bouwen en te vervangen. Standaardelementen komen kant-en-klaar uit de fabriek, worden sneller ter plekke gebouwd en zijn later opnieuw te gebruiken. Dit levert directe voordelen op: minder engineering, sneller bouwen, minder hinder voor de omgeving en lagere faalkosten, doordat onderdelen al in de fabriek op kwaliteit zijn gecontroleerd. Daarnaast zijn de bouwelementen circulair inzetbaar en behouden bruggen en viaducten een restwaarde, in plaats van alleen sloopwaarde. IFD bevindt zich in een overgangsfase met ontwikkel en transitiekosten. Zodra Industrieel, Flexibel en Demontabel (IFD) bouwen de standaard wordt, dalen naar verwachting zowel de projectkosten als de maatschappelijke kosten ten opzichte van de huidige bouwmethode. Hoeveel lager, is nog niet goed te voorspellen. Bij de recent opgeleverde IFD bruggen N240 zijn de meerkosten IFD nog niet bekend. De totale projectkosten ruim binnen het projectkrediet gebleven.

Pagina 60: *In samenwerking met marktpartijen en wegbeheerders gebruikt de provincie data uit voertuigen om de verkeersveiligheid te verhogen. Hoe waarborgen we hierin de privacy?*

De privacy is gewaarborgd op projectniveau. Dit is in de aanbesteding door het team van het ministerie van IenW meegenomen om te voldoen aan de AVG/GDPR. In de praktijk betekent dit dat er met geaggregeerde data gewerkt wordt die niet is terug te voeren op individuele gebruikers.

ü **Programma 4 - Ruimte**

Pagina 83: Daarnaast wordt bekeken of in het Noordzeekanaalgebied uitbreiding van het industrieterrein van Provinciaal Belang aan de orde is. Om welk terrein gaat het en met welk doel?

In het Noordzeekanaalgebied is mogelijke uitbreiding van Industrieterrein van Provinciaal Belang (IPB) aan de orde voor een deel van het terrein Achtersluispolder te Zaanstad. Het doel achter eventuele aanwijzing van delen van Achtersluispolder als IPB is om de huidige ruimte en de huidige specifieke kwaliteiten van dit gebied planologisch te behouden en strategisch te reserveren voor activiteiten op gebied van circulaire economie, energietransitie of watergebonden industrie. De mogelijkheid om dit gebied als IPB te bestemmen en hiertoe onderzoek naar te doen, is opgenomen in de omgevingsvisie.

ü **Financiën / Algemene dekkingsmiddelen**

Pagina 144: De huidige meerjarenraming van de opcenten is structureel ongeveer 3,8 miljoen euro lager dan eerder werd verwacht. Dit wordt vooral verklaard door het feit dat de opcenten vanaf 2026 zijn gewijzigd. Een dergelijke wijziging geldt niet meteen voor alle auto's op 1 januari maar is afhankelijk van het moment van betalen. Hoe kan deze incidentele reden tot structureel lagere ramingen leiden?

Voor de meerjarenraming volgen wij de opgave zoals die in de meicirculaire van het provinciefonds is vermeld. Omdat we de aftrek van de opcenten in het provinciefonds gelijk willen houden aan de raming van de opbrengst aan opcenten van het Rijk is meerjarig de raming van de opcenten naar beneden bijgesteld.

ü **Financiën / Lokale heffingen**

Pagina 146: Bouw activiteiten. De leges zijn 215,4% kostendekkend. Mag dit wel?

De beoordeling van kostendekkendheid vindt plaats op het niveau van de volledige legesverordening, niet per afzonderlijke activiteit of afzonderlijk tarief.
Binnen de legesverordening is kruissubsidiëring mogelijk. Dit betekent dat een eventueel kostendekkend percentage van meer dan 100 procent bij bouwactiviteiten kan worden gecompenseerd door andere diensten waarvan de opbrengsten lager zijn dan de kosten.
De totale kostendekkendheid van de legesverordening bedraagt 63,37 procent. De totale geraamde baten blijven daarmee ruim onder de totale geraamde lasten. Daarmee voldoet de legesverordening aan het uitgangspunt dat de geraamde baten niet hoger mogen zijn dan de geraamde lasten.
Een kostendekkendheid van meer dan 100 procent voor bouwactiviteiten leidt daarom niet tot een overschrijding van de totale kostendekkendheid van de legesverordening.

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier R.J.C. van der Laan
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten
Uw contactpersoon
K.C. Denekamp- van der Raad
CZ/FIN/SKA

Telefoonnummer +31235144442
kim.van.der.raad@noord-holland.nl

Verzenddatum

24 SEP. 2026

Kenmerk
FIN170726KC1

Uw kenmerk

Betreft: Legesverordening Noord- Holland 2027

Geachte leden,

Hierbij ontvangt u ter besluitvorming de bijgaande statenvoordracht met het bijbehorende ontwerpbesluit, met bijlagen, over de Legesverordening Noord- Holland 2027.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris
M.J.H. van Kuijk

voorzitter
A.Th.H. van Dijk

5 bijlage(n)

1. Statenvoordracht Legesverordening Noord- Holland 2027
2. Bijlage I Statenvoordracht
3. Legesverordening Noord- Holland 2027
4. Bij behorende tarieventabel van de Legesverordening Noord-Holland 2027
5. Conversietabel Legesverordening Noord- Holland 2027

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

VOORDRACHT

Provinciale Staten van Noord-Holland

Haarlem, 22 september 2026

Onderwerp: Legesverordening 2027

Kenmerk: FIN170726KC1(CZ/FIN/SKA)

Bijlagen:
Bijlage I voordracht
Legesverordening 2027
Tarieventabel 2027
Conversietabel 2026- 2027

1. Inleiding

Hierbij bieden wij u ter vaststelling de Legesverordening 2027 aan, inclusief de bijbehorende tarieventabel 2027. De voorliggende Legesverordening is opgesteld met inachtneming van de relevante bepalingen uit de Omgevingswet en het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal).

Conform artikel 220 onder a van de Provinciewet bevat deze belastingverordening de noodzakelijke bepalingen met betrekking tot onder meer: de belastingplichtige, het belastbaarfeit, de heffingsmaatstaf, terruggaaf, instemming en kwijtschelding. Tevens zijn bepalingen opgenomen die van belang zijn voor een zorgvuldige heffing en invordering.

2. Doelstellingen en evaluatiecriteria

De Legesverordening 2027 van de provincie Noord-Holland, inclusief de bijbehorende tarieventabel 2027, wordt jaarlijks geactualiseerd. Deze actualisatie omvat enerzijds de bijstelling van tarieven en anderzijds tekstuele aanpassingen die voortvloeien uit de voortdurende optimalisatie van de verordening.
In dat kader zijn diverse tekstuele wijzigingen doorgevoerd ter verduidelijking van de inhoud, waarmee tevens wordt beoogd het risico op bezwaarschriften en verschillende interpretatie mogelijkheden te verkleinen.
Er worden duidelijke stappen gezet richting verdere professionalisering en structurele verbetering van de verordening. Tegelijkertijd realiseren we ons dat dit een doorlopend proces is en zal blijven.

De specifieke wijzigingen zijn opgenomen als bijlage I bij deze voordracht ter bevordering van de leesbaarheid en om de kernboodschap niet te overschaduwen.

In de uitvoering van de vergunningverlening en het inningsproces van de leges zijn echter enkele aandachtspunten naar voren gekomen die relevant zijn voor de verdere optimalisatie van het proces en bijdragen aan een meer robuuste en toekomstbestendige proces voor het heffen en innen van leges.

Onderstaande punten in deze voordracht sluiten aan bij de ingezette ontwikkeling en optimalisatie van het legesproces binnen de provincie:

1. **Inhaalslag OD NZKG**
   De Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied (OD NZKG) heeft in december 2025 en januari en februari 2026 de ander halfjaar achterstand, in het opleggen van legesaanslagen, ingehaald. Dit heeft geleid tot een tijdelijke piek in het aantal opgelegde aanslagen, die niet representatief is voor de reguliere jaarlijkse aantallen. Positief is dat deze inhaalslag inmiddels is afgerond. De administratieve verwerking binnen de provincie Noord-Holland (PNH) is hierbij zorgvuldig en beheerst verlopen. De geconcentreerde oplegging heeft wel geleid tot een tijdelijke toename van het aantal bezwaarschriften, waar deze normaliter meer gespreid over het jaar worden ontvangen. De totaal aantal bezwaarschriften is vergelijkbaar als in 2025.

2. **Beroepsschriften**
   In het eerste halfjaar van 2026 zijn twee beroepschriften ontvangen naar aanleiding van een afwijzende beslissing op bezwaar. Deze beroepen hebben betrekking op een flora- en fauna-activiteit en een bouwactiviteit. De beroepsprocedures passen binnen de reguliere rechtsbescherming en hangen samen met de zorgvuldige en consistente toepassing van de legesverordening en de geldende wet- en regelgeving.

3. **Gedoogverzoeken**
   In de legesverordening is een gedoogbeschikking niet expliciet opgenomen. Verzoeken om te gedogen worden slechts bij uitzondering in behandeling genomen en vallen onder de vangnetbepaling van de verordening. Deze bepaling biedt grondslag voor het heffen van leges voor diensten die niet afzonderlijk zijn benoemd. Het ontbreken van een expliciete vermelding maakt de legesheffing niet onrechtmatig. In het voorliggende geval is het gedoogverzoek ingediend naar aanleiding van een waarschuwing vanuit handhaving, omdat benodigde vergunningen nog niet waren aangevraagd. Om de werkzaamheden tijdens de behandeling van de (alsnog ingediende) vergunningsaanvraag te kunnen voortzetten, is een gedoogverzoek gedaan. Aangezien sprake is van een dienst in individueel belang, is legesheffing gerechtvaardigd.

4. **Vereenvoudiging tarieventabel milieubelastende activiteiten (MBA)**
   In IPO-verband is gewerkt aan de vereenvoudiging van de tarieventabel voor milieubelastende activiteiten. De adviseur provinciale belastingen van Noord-Holland heeft hierbij de rol van voorzitter van de werkgroep vervuld. In samenwerking met meerdere

provincies en omgevingsdiensten is een vereenvoudigde en beter toepasbare tarieventabel ontwikkeld.
Aanleiding hiervoor was dat in de praktijk regelmatig (mis)interpretaties ontstonden over de grondslagen. Daarnaast bleken de omschrijvingen van de artikelen niet altijd duidelijk voor inwoners, bedrijven en vergunningverleners, waardoor vooraf niet altijd helder was welke leges verschuldigd waren. De behoefte aan een eenduidiger en transparanter tarieventabel was dan ook groot.
Om een uniforme toepassing van de nieuwe tarieventabel te waarborgen, wordt momenteel gewerkt aan een landelijke instructie voor vergunningverleners van de omgevingsdiensten. Noord-Holland neemt ook hierin het voortouw. Inmiddels hebben meerdere omgevingsdiensten zich aangesloten bij deze werkgroep, zowel voor inhoudelijke toetsing als voor het opstellen van praktische handvatten voor de uitvoering.
Vrijwel alle provincies zullen de vereenvoudigde tarieventabel opnemen in hun verordeningen. Uitzonderingen hierop zijn momenteel Flevoland, Overijssel en Friesland. Gelderland heeft de vereenvoudigde systematiek grotendeels overgenomen, met enkele aanpassingen. De verwachting is dat ook de overige provincies op termijn zullen aansluiten bij deze vereenvoudiging.

5. **Doorontwikkeling legesproces**
   De bovenstaande punten laten zien dat het proces van heffing en inning van leges verder wordt geprofessionaliseerd. De opgedane inzichten en aandachtspunten worden structureel meegenomen in de Plan-Do-Check-Act-cyclus, zodat het proces continu wordt verbeterd en verder wordt versterkt. Hoewel volledige kostendekkendheid nog niet is bereikt, worden jaarlijks gerichte stappen gezet om hier stapsgewijs naartoe te werken. Door structurele aanpassingen in de Legesverordening en een voortdurende focus op optimalisatie en actualisatie, wordt de basis gelegd voor een meer evenwichtige verhouding tussen kosten en opbrengsten. De begroting 2027 laat zien dat de kostendekkendheid een stijgende lijn heeft.

Door de vaststelling van de Legesverordening 2027 en de bijbehorende tarieventabel 2027 is de provincie Noord-Holland opnieuw voorzien van een actuele verordening conform de Omgevingswet en het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal).

3. Financiering, communicatie en inwonersparticipatie

Financiën
De beschreven ontwikkelingen hebben geen negatieve financiële consequenties, maar dragen juist bij aan een betere beheersing en voorspelbaarheid van de legesopbrengsten. De inhaalslag bij de OD NZKG heeft tijdelijk geleid tot een piek in de opbrengsten, die niet representatief is voor de structurele situatie. Door het eerder heffen van leges en het verder uniformeren en vereenvoudigen van de tarieventabel wordt de inkomstenstroom stabieler en beter planbaar.

De doorontwikkeling van het legesproces draagt daarnaast bij aan het verder vergroten van de kostendekkendheid. Hoewel volledige kostendekkendheid nog niet is bereikt, laat de begroting 2027 een stijgende lijn zien. Door structurele optimalisatie van processen, heldere tariefstelling en consistente toepassing van de verordening wordt toegewerkt naar een evenwichtige verhouding tussen kosten en opbrengsten.

Communicatie
De communicatie richting aanvragers en ketenpartners is gericht op duidelijkheid, voorspelbaarheid en transparantie. De vereenvoudiging van de MBA- tarieventabel draagt hier direct aan bij, doordat vooraf beter inzichtelijk wordt welke leges verschuldigd zijn. Dit voorkomt misverstanden en discussies.

4. Proces en procedure

Na vaststelling door Provinciale Staten wordt de Legesverordening 2027 en de bijbehorende tarieventabel 2027 gepubliceerd in het Provinciaal Blad en worden de betrokken afdelingen van de provincie Noord- Holland en de omgevingsdiensten geïnformeerd over de te hanteren grondslagen en tarieven.

5. Voorstel

Wij stellen u voor te besluiten overeenkomstig het bijgaande ontwerpbesluit.

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

A.Th.H. van Dijk, voorzitter

M.J.H. van Kuijk, provinciesecretaris

Ontwerpbesluit

Nr. 61-2026

Provinciale Staten van Noord-Holland;

gelezen de voordracht van Gedeputeerde Staten van 22 september 2026;

gelet op artikel 220, 220a, 223 1e lid letter b en 225 van de Provinciewet en artikel 13.1 van de Omgevingswet,

besluiten:

1. De Legesverordening Noord- Holland 2027 vast te stellen.
2. De tarieventabel 2027 bij behorende de legesverordening Noord-Holland 2027 vast te stellen.

Haarlem,

Provinciale Staten voornoemd,

voorzitter, statengriffier,

Besluit van Provinciale Staten van ……..… 2026 tot het vaststellen van de Legesverordening Noord- Holland 2027 en bijbehorende tarieventabel 2027

Provinciale Staten van Noord-Holland;

Overwegende dat de Legesverordening Noord- Holland 2027 en de daarbij behorende tarieventabel 2027 dient te worden gewijzigd:

Gelet op artikelen 220, 220a, 223 1ste lid letter b en 225 van de Provinciewet en artikel 13.1 van de Omgevingswet;

Besluiten:

Verordening op de heffing en invordering van leges Noord-Holland 2027 en de bijbehorende legestarieventabel 2027 (Legesverordening Noord-Holland 2027)

Artikel 1 Begrippenkader
In deze verordening wordt verstaan onder:
a. leges: de rechten die worden geheven ter zake van het genot van de door of vanwege het Provinciebestuur verleende diensten bedoeld in deze verordening en de tarieventabel.
b. tarieventabel: de Leges tarieventabel 2027.

Artikel 2 Belastbaar feit
Onder de naam "leges" worden rechten geheven voor:
a. het in behandeling nemen van een aanvraag tot het verlenen van een dienst of het nemen van een besluit;
b. het verlenen van een dienst op aanvraag; of
c. het verrichten van handelingen ten behoeve van een aanvraag van een document
een en ander zoals genoemd in deze verordening en de daarbij behorende tarieventabel

Artikel 3 Belastingplichtig
Belastingplichtig is de aanvrager/ initiatiefnemer of degene voor wie de aanvraag is gedaan of ten behoeve van wie een dienst is verstrekt.

Artikel 4 Vrijstellingen
Leges worden niet geheven:
1. voor diensten die ingevolge wettelijk voorschrift zijn vrijgesteld van rechtenheffing of kosteloos moeten worden verleend.
2. indien Gedeputeerde Staten een verleende omgevingsvergunning op verzoek van de vergunninghouder intrekken, waarvan de vrijgekomen stikstofruimte ten behoeve van natuurherstel na afroming gedeeltelijk ten gunste komt van een stikstofbank.

Artikel 5 Maatstaven van heffing en tarieven
1. De leges worden geheven naar de heffingsmaatstaven en tarieven, opgenomen in de bij deze verordening behorende tarieventabel.
2. Voor de berekening van de leges wordt een gedeelte van een in de tarieventabel genoemde eenheid als volle eenheid aangemerkt.

3. Heeft de aanvraag betrekking op meerdere activiteiten, wordt het tarief opgebouwd uit de som van de tarieven behorende bij die activiteiten.
4. De tarieven in de tarieventabel gelden voor een besluit waarop de reguliere voorbereidingsprocedure van toepassing is. Als afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht van toepassing is, geldt een toeslag.
5. Bijkomende door de provincie te maken kosten worden in rekening gebracht bij de Aanvrager/ initiatiefnemer, mits de aanvrager/ initiatiefnemer voorafgaand aan het in behandeling nemen van de aanvraag
daarover wordt geïnformeerd.
6. Als het tarief of het verschuldigde bedrag is gebaseerd op een begroting van de kosten wordt:
   a. die begroting van de kosten voorafgaand aan het in behandeling van de aanvraag aan de aanvrager/ initiatiefnemer medegedeeld;
   b. de aanvraag in behandeling genomen op de vijfde werkdag na de dag waarop de begroting aan de aan vrager ter kennis is gebracht, tenzij de aanvraag voor deze vijfde werkdag schriftelijk door de aanvrager/ initiatiefnemer is ingetrokken.

Artikel 6 Instemming

1. Als de voorgenomen beslissing op een aanvraag instemming behoeft van een ander bestuursorgaan op grond van artikel 16.16 van de wet, wordt het tarief verhoogd met het tarief dat dat bestuursorgaan voor het in behandeling nemen van de aanvraag om het besluit over instemming in rekening brengt.

Artikel 7 Wijze van heffing

1. De leges worden geheven door middel van een schriftelijke kennisgeving, of een kennisgeving
langs elektronische weg.
2 Het gevorderde bedrag wordt door toezending of uitreiking van een schriftelijke kennisgeving of langs elektronische weg aan de belastingschuldige bekendgemaakt.
3 De leges kunnen worden geheven bij voorlopige aanslag tot ten hoogste het bedrag waarop de
aanslag vermoedelijk zal worden vastgesteld.

Artikel 8 Termijnen van betaling

1. In afwijking van artikel 9, 1ste lid van de Invorderingswet 1990 moeten de leges worden betaald ingeval de kennisgeving bedoeld in artikel 7, schriftelijk dan wel elektronisch wordt gedaan, op het moment van uitreiken van de kennisgeving dan wel in geval van toezending daarvan binnen 30 dagen na de dagtekening van de kennisgeving;

Artikel 9 Kwijtschelding

Bij de invordering van leges wordt geen kwijtschelding verleend.

Artikel 10 Teruggaaf

1. Indien Gedeputeerde Staten op grond van een aanvraag tot het verlenen van een vergunning oordelen dat voor de voorgenomen activiteit geen vergunning is vereist, vindt op verzoek van de aanvrager/ initiatiefnemer teruggaaf van de geheven leges plaats ter hoogte van 85% van de op grond van die onderdelen voor de betreffende activiteit verschuldigde leges. Een verzoek tot teruggaaf van de leges dient schriftelijk te worden ingediend binnen zes weken na dagtekening van het besluit dat geen vergunning is vereist.
2. Als na toepassing van artikel 4:5 van de Algemene wet bestuursrecht een aanvraag buiten behandeling wordt gelaten, vindt op verzoek van de aanvrager/ initiatiefnemer teruggaaf van de geheven leges plaats ter hoogte van 50% van de op grond van die onderdelen voor de betreffende activiteit verschuldigde leges. Een verzoek tot teruggaaf van leges dient schriftelijk te worden ingediend binnen zes weken na dagtekening van het besluit tot buiten behandeling stellen van de aanvraag.
3. Als een aanvrager/ initiatiefnemer zijn aanvraag om een vergunning of aanvraag om een maatwerkvoorschrift bij een reguliere aanvraag op de voorbereiding waarvan afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht niet van toepassing is, geheel of gedeeltelijk intrekt terwijl Gedeputeerde Staten daarover nog geen besluit hebben genomen, vindt op verzoek

van de aanvrager/ initiatiefnemer teruggaaf van een deel van de geheven leges plaats. Een verzoek tot teruggaaf van de leges dient schriftelijk te worden ingediend binnen zes weken na dagtekening van het intrekkingsbesluit.
De teruggaaf bedraagt:
a. bij gehele of gedeeltelijke intrekking binnen 4 weken na de indiening van de aanvraag 75% van de voor de activiteit verschuldigde leges waarvoor de aanvraag is ingetrokken;
b. bij gehele of gedeeltelijke intrekking op een tijdstip vanaf 4 weken tot 6 weken na de indiening van de aanvraag 50% van de voor de activiteit verschuldigde leges waarvoor de aanvraag is ingetrokken;
c. bij gehele of gedeeltelijke intrekking op een tijdstip vanaf 6 weken na de indiening van de aanvraag 25% van de voor de activiteit verschuldigde leges waarvoor de aanvraag is ingetrokken;

4. Als een aanvrager/ initiatiefnemer zijn aanvraag om een vergunning of aanvraag om een maatwerkvoorschrift bij een uitgebreide aanvraag op de voorbereiding waarvan afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht niet van toepassing is, geheel of gedeeltelijk intrekt terwijl Gedeputeerde Staten daarover nog geen besluit hebben genomen, vindt op verzoek van de aanvrager/ initiatiefnemer teruggaaf van een deel van de geheven leges plaats. Een verzoek tot teruggaaf van de leges dient schriftelijk te worden ingediend binnen zes weken na datum van het intrekkingsbesluit.
   De teruggaaf bedraagt:
   a. bij gehele of gedeeltelijke intrekking binnen 6 weken na de indiening van de aanvraag 75% van de voor de activiteit verschuldigde leges waarvoor de aanvraag is ingetrokken;
   b. bij gehele of gedeeltelijke intrekking op een tijdstip vanaf 6 weken tot 18 weken na de indiening van de aanvraag 50% van de voor de activiteit verschuldigde leges waarvoor de aanvraag is ingetrokken;
   c. bij gehele of gedeeltelijke intrekking op een tijdstip vanaf 18 weken na de indiening van de aanvraag 25% van de voor de activiteit verschuldigde leges waarvoor de aanvraag is ingetrokken;
5. Als Gedeputeerde Staten een verleende vergunning op verzoek van de vergunninghouder trekken, vindt op verzoek van de aanvrager/ initiatiefnemer teruggaaf van de voor de activiteit waarvoor de aanvraag is ingetrokken verschuldigde leges plaats ter hoogte van 25%, mits deze aanvraag is ingediend binnen 6 maanden na verlening van de vergunning en van de vergunning geen gebruik is gemaakt van de op grond van die onderdelen voor de betreffende activiteit verschuldigde leges. Een verzoek tot teruggaaf van de leges dient schriftelijk te worden ingediend binnen zes weken na datum van het intrekkingsbesluit.
6. a. Als Gedeputeerde Staten een vergunning weigeren, vindt op verzoek van de aanvrager/ initiatiefnemer teruggaaf plaats ter hoogte van 25% van de verschuldigde leges van de voor de activiteit waarvoor de vergunning is geweigerd.
   b. onder een weigering bedoeld in onderdeel a wordt mede verstaan een vernietiging van de beschikking waarbij de vergunning is verleend bij rechtelijke uitspraak.
7. Teruggaaf vindt niet plaats als het verschuldigde leges minder bedragen dan € 300,00.
8. De teruggaafregeling bedoeld in de voorgaande leden heeft geen betrekking op de kosten zoals bedoeld in artikel 5, derde lid.
9. Een verzoek tot teruggaaf wordt ingediend bij de inspecteur der provinciale belastingen.

Artikel 11 Overdracht van bevoegdheden
Gedeputeerde Staten zijn bevoegd tot het wijzigen van deze verordening en de daarbij behorende tarieventabel, als de wijzigingen:
a. van zuiver redactionele aard zijn;
b. een gevolg zijn van nieuwe of gewijzigde rijksregelgeving, die in werking treedt binnen drie maanden na de officiële bekendmaking van de inwerkingtreding ervan in het Staatsblad of de Staatscourant.

Artikel 12 Overgangsrecht
1. De Legesverordening 2026 en de daarbij behorende tarieventabel wordt ingetrokken met ingang van de in artikel 13, tweede lid, genoemde datum van ingang van heffing, met dien verstande dat zij van toepassing blijft op de belastbare feiten die zich voor die datum hebben voorgedaan.

Artikel 13 Inwerkingtreding

1. Deze verordening met de daarbij behorende tarieventabel 2027 treedt in werking met ingang van 1 januari 2027.
2. De datum van ingang van de heffing is 1 januari 2027.

Artikel 14 Citeertitel
Deze verordening wordt aangehaald als: “Legesverordening Noord-Holland 2027”.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van Provinciale Staten van ……. 2026.

voorzitter,

griffier,

Tarieventabel 2027

Hoofdstuk 1 Algemene bepalingen

Artikel	Omschrijving	Tarief 2027
1.1	**Reguliere of uitgebreide voorbereidingsprocedure**	
1.1.1	Voor een aanvraag waarop afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht van toepassing is wordt het tarief vermeerderd met:	€ 2.979,00
1.2	**Coördinatieregeling**	
1.2.1	Als de initiatiefnemer verzoekt om toepassing van de coördinatieregeling, als bedoeld in artikel 16.7 van de Omgevingswet in samenhang met afdeling 3.5 van de Algemene wet bestuursrecht geldt wordt het tarief vermeerderd met:	€ 26.677,00
1.2.2	Als de initiatiefnemer verzoekt om toepassing van een koepelconcept of coördinatiebesluit als bedoeld in artikel 16.8 van de Omgevingswet in samenhang met afdeling 3.5 van de Algemene wet bestuursrecht geldt wordt het tarief vermeerderd met::	€ 37.348,00

Artikel	Omschrijving
1.3	**Begripsbepalingen**
1.3.1.	Tenzij in deze verordening of deze tarieventabel anders is bepaald, zijn op dit hoofdstuk de begripsbepalingen van toepassing die zijn opgenomen in:
a.	In de bijlage, bedoeld in artikel 1.1. van de Omgevingswet;
b.	Bijlage I bij het Besluit activiteiten leefomgeving ;
c.	Bijlage I bij het Besluit bouwwerken leefomgeving;
d.	Bijlage I bij het besluit kwaliteit leefomgeving;
e.	Bijlage I bij het Omgevingsbesluit;
f.	Bijlage 1 bij de Omgevingsverordening Noord-Holland;
g.	het Omgevingsplan;
h.	Bijlage bij de Omgevingsregeling.
1.3.2.	Tenzij in de verordening of deze tarieventabel anders is bepaald, hebben de in dit hoofdstuk voorkomende begrippen die betrekking hebben op activiteiten waarvoor het toetsingskader in een ander dan onder 2.1.1. bedoeld wettelijk voorschrift is uitgewerkt dezelfde betekenis als in dat wettelijk voorschrift bedoeld.

Hoofdstuk 2 Bouwactiviteiten

Artikel	Omschrijving
2.1	**Begripsbepalingen**
2.1.1	In afwijking van bijlage I bij de Omgevingsregeling wordt verstaan onder:
2.1.1.1	**Aanlegkosten**: de aannemingssom exclusief omzetbelasting, bedoeld in paragraaf 1, eerste lid, van de Uniforme administratieve voorwaarden voor de uitvoering van werken en van technische installatiewerken 2012 (UAV 2012; Stcrt. 2012, 1567), voor het uit te voeren werk, of voor zover deze ontbreekt, een raming van de aanlegkosten, exclusief omzetbelasting. Indien de werken of werkzaamheden geheel of gedeeltelijk door zelfwerkzaamheid geschieden wordt in deze titel onder aanlegkosten verstaan: de prijs die aan een derde in het economisch verkeer zou moeten worden betaald voor de werken of werkzaamheden waarop de omgevingsvergunningaanvraag betrekking heeft.
2.1.1.2	**Bouwkosten:** de aannemingssom exclusief omzetbelasting, bedoeld in paragraaf 1, eerste lid, van de Uniforme administratieve voorwaarden voor de uitvoering van werken en van technische installatiewerken 2012 (UAV 2012; Stcrt. 2012, 1567), voor het uit te voeren werk, of voor zover deze ontbreekt, een raming van de bouwkosten, exclusief omzetbelasting, bedoeld in het normblad NEN 2699, of zoals dit normblad laatstelijk is vervangen of gewijzigd. Indien het bouwen geheel of gedeeltelijk door zelfwerkzaamheid geschiedt wordt in deze titel onder bouwkosten verstaan: de prijs die aan een derde in het economisch verkeer zou moeten worden betaald voor het tot stand brengen van het bouwwerk waarop de omgevingsvergunningaanvraag betrekking heeft.
	Bovenbedoeld normblad NEN 2699 ligt ter inzage bij de provincie Noord-Holland, Houtplein 33 te Haarlem (provinciekantoor).
2.1.1.3	**Tijdelijk bouwwerk**: In afwijking van artikel 2.1.3.2 geldt als grondslag voor de vaststelling van de bouwkosten voor een tijdelijk bouwwerk:
2.1.1.3.1	Indien het een bouwwerk betreft dat qua constructie niet bedoeld is om verplaatsbaar te zijn, de aannemingssom dan wel een raming van de bouwkosten vastgesteld als omschreven in artikel 2.1.3.2;
2.1.1.3.2	Indien het een gehuurd bouwwerk betreft dat qua constructie bedoeld is om verplaatsbaar te zijn, de plaatsingskosten vermeerderd met de huurkosten van het bouwwerk berekend over de beoogde instandhoudingtermijn. Deze kosten zijn exclusief de omzetbelasting;
2.1.1.3.3	Indien het niet een gehuurd bouwwerk betreft dat qua constructie bedoeld is om verplaatsbaar te zijn, de som van de plaatsingskosten en de aanschaf-, leverings- en (ver)bouwkosten van het bouwwerk. Deze kosten zijn exclusief de omzetbelasting.
2.1.1.4.	**Sloopkosten:** de aannemingssom exclusief omzetbelasting, bedoeld in paragraaf 1, eerste lid, van de Uniforme administratieve voorwaarden voor de uitvoering van werken en van technische installatiewerken 2012 (UAV 2012; Stcrt. 2012, 1567), voor het uit te voeren werk, of voor zover

	deze ontbreekt, een raming van de sloopkosten, exclusief omzetbelasting. Indien het slopen geheel of gedeeltelijk door zelfwerkzaamheid geschiedt, wordt in deze titel onder sloopkosten verstaan: de prijs die aan een derde in het economisch verkeer zou moeten worden betaald voor het slopen van het bouwwerk waarop de omgevingsvergunningaanvraag betrekking heeft.
2.1.1.5	**Conceptverzoek:** een voorlopige indiening van een aanvraag via het Omgevingsloket, waarmee initiatiefnemers/ aanvragers hun plan kunnen laten toetsen vóórdat een definitieve vergunningaanvraag of melding ingediend wordt.
2.1.1.6	**Bouwsomcheck:** Het college van Gedeputeerde Staten kan de opgegeven bouwkosten toetsen op juistheid en aannemelijkheid. Indien de opgegeven bouwkosten meer bedragen dan € 100.000 vindt in ieder geval een controle plaats op de juistheid en aannemelijkheid van de opgegeven bouwkosten doormiddel van een bouwsomcheck.

Artikel	Omschrijving	Tarief 2027
2.2	**Conceptverzoek**	
2.2.1	Als een (voorlopige) aanvraag om omgevingsvergunning, een maatwerkvoorschrift of gelijkwaardige maatregel betrekking heeft op het houden van omgevingsoverleg over één of meer activiteiten die gevolgen kunnen hebben voor de fysieke leefomgeving, bedraagt het tarief:	
	a. Het tarief voor het in behandeling nemen van een conceptverzoek die gevolgen kunnen hebben voor de fysieke leefomgeving én een van de activiteiten een buitenplanse omgevingsplanactiviteit betreft, bedraagt:	€ 5.439,00
	b. Het tarief voor het in behandeling nemen van een conceptverzoek die gevolgen kunnen hebben voor de fysieke leefomgeving, waarbij er geen sprake is van een buitenplanse omgevingsplanactiviteit, bedraagt:	€ 324,00
	c. per in te schakelen externe adviseur verhoogd met	€ 640,00
	d. indien sprake is van samenloop van een aanvraag voor een conceptverzoek als bedoeld in artikel 2.2.1, 3.1.1, 5.1.1, 7.6 en 11.2, wordt slechts één keer leges voor het conceptverzoek geheven.	
2.2.2	De op grond van artikel 2.2.1 verschuldigde leges worden eenmalig verrekend met de leges zoals deze bij een daadwerkelijke aanvraag om een omgevingsvergunning voor die activiteit of activiteiten, maatwerkvoorschriften of gelijkwaardige maatregelen voor hetzelfde project worden vastgesteld, mits deze opvolgende aanvraag wordt ingediend binnen 26 weken na de verzending van de beoordeling uit het conceptverzoek. Het te verrekenen bedrag mag nooit meer zijn dan het dan op te leggen tarief aan leges, waarbij een minimumtarief van €100 wordt gehanteerd.	
2.3	**Bouwactiviteit (bouwtechnisch deel)**	
	Onverminderd het bepaalde in de andere onderdelen van dit hoofdstuk	

	bedraagt het tarief voor het in behandeling nemen van een aanvraag om een omgevingsvergunning als bedoeld in artikel 5.1., tweede lid, aanhef en onder a, van de Omgevingswet, voor een bouwactiviteit:	
a.	Bij bouwkosten tot € 50.000,- : € 100,- per €1.000,-	€ 100,00 p/€ 1.000,-
b.	Bij bouwkosten tussen € 50.000,- en € 400.000,- : €5.000,- vermeerderd met 3,00% voor bouwkosten boven de €50.000,-	€ 5.000,00 + 3,00%
c.	Bij bouwkosten tussen €400.000,- en €1.000.000,- : €15.500,- vermeerderd met 2,40% voor bouwkosten boven de € 400.000,-	€ 15.500,00 + 2,40%
d.	Bij bouwkosten tussen €1.000.000,- en € 5.000.000 : €29.000,- vermeerderd met 1,35% voor bouwkosten boven de € 1.000.000,-	€ 29.000,00 + 1,35%
e.	Bij bouwkosten tussen €5.000.000,- en €25.000.000:€ 83.000- vermeerderd met 0,25% voor bouwkosten boven de € 5.000.000,-	€ 83.000,00 + 0,25%
f.	Bij bouwkosten meer dan €25.000.000,- :€133.000,- vermeerderd met 0,05% voor bouwkosten boven de €25.000.000,-	€ 133.000,00 + 0,05%
2.3.1	**Verlenging tijdelijke omgevingsvergunning bouwactiviteit**	
2.3.2	In afwijking van het bepaalde in artikel 2.3 bedraagt het tarief voor het in behandeling nemen van een aanvraag om verlenging van de in een omgevingsvergunning voor een bouwactiviteit gestelde termijn, als bedoeld in artikel 10.23, tweede lid van het Omgevingsbesluit, zonder andere wijzigingen van de vergunning en voor zover de aanvraag in overeenstemming is met het omgevingsplan:	€ 1.036,00
	In afwijking van het bepaalde in 2.3 bedraagt het tarief voor het in behandeling nemen van een aanvraag om het verlengen van de in een omgevingsvergunning voor een bouwactiviteit gestelde termijn, als bedoeld in artikel 10.23, tweede lid, van het Omgevingsbesluit, zonder andere wijzigingen van de vergunning én voor zover de aanvraag in overeenstemming is met het omgevingsplan, 20% van het bedrag dat verschuldigd zou zijn voor een vergunningaanvraag op grond van de tarieven in 2.3 geldend in het jaar van aanvraag van de verlenging. Bij de vaststelling van het verschuldigde bedrag wordt een minimum van € 100 en een maximum van € 25.000 gehanteerd.	
2.3.2	**(Deel)beoordeling van een bouwwerk met het oog op brandveiligheid**	
	Het verstrekken van een advies inzake de beoordeling van de brandveiligheid ten behoeve van de bouwactiviteit (technische deel) bedoeld als artikel 5.1, tweede lid, aanhef en onder a van de Omgevingswet.	€ 777,00
2.4	**Bouw-/aanlegkosten zonnecollectoren en -panelen**	
	Voor een omgevingsoverleg of het in behandeling nemen van een aanvraag voor een omgevingsvergunning, die betrekking heeft op het plaatsen van een collector voor warmteopwekking of een paneel voor elektriciteitsopwekking worden de bouw-/aanlegkosten voor de collectoren of panelen op € 0,00 geraamd. Indien collectoren voor warmteopwekking of panelen voor elektriciteitsopwekking onderdeel uitmaken van een aanvraag	

	omgevingsvergunning, dan wel omgevingsoverleg omgevingsvergunning, bestaande uit meer onderdelen dan uitsluitend collectoren of panelen, dan worden voor de vaststelling van het legesbedrag de bouwkosten voor de collectoren of panelen buiten beschouwing worden gelaten.	
2.5	**Omgevingsplanactiviteit: bouwactiviteit, in stand houden of gebruiken bouwwerk (ruimtelijk deel)**	
2.5.1	Onverminderd het bepaalde in de andere onderdelen van dit hoofdstuk bedraagt het tarief voor het in behandeling nemen van, een aanvraag om een omgevingsvergunning als bedoeld in artikel 5.1., eerste lid, aanhef en onder a, van de Omgevingswet, voor een omgevingsplanactiviteit bestaande uit een bouwactiviteit, het in stand houden of gebruiken van het (te bouwen) bouwwerk:	€ 777,00
2.5.2.	Als moet worden beoordeeld of het uiterlijk of de plaatsing van het bouwwerk, zowel op zichzelf beschouwd als in verband met de omgeving of de te verwachte ontwikkeling daarvan, niet in strijd is met de redelijke eisen van welstand als bedoeld in provinciale of gemeentelijke beleidsregels als bedoeld in artikel 4.19 van de Omgevingswet wordt het tarief in artikel 2.5.1 verhoogd met:	€ 648,00
2.5.2.1	Voor de welstandcommissie wordt het tarief verhoogd per keer dat de commissie wordt geraadpleegd.	
2.5.3	Voor een binnenplanse omgevingsplanactiviteit bij wijzigingsbevoegdheid of uitwerkingsplicht wordt het tarief in artikel 2.5.1 verhoogd met:	€ 648,00
2.5.4	Voor een buitenplanse omgevingsplanactiviteit wordt het tarief in artikel 2.5.1 verhoogd met:	€ 648,00
2.5.5	Als de bouwactiviteit plaatsvindt op een bodemgevoelige locatie en de toelaatbare kwaliteit van de bodem moet worden beoordeeld, wordt het tarief in artikel 2.5.1 verhoogd met:	€ 648,00
2.5.6	Als moet worden beoordeeld of de bouwactiviteit niet in strijd is met het in voorbereiding zijnde omgevingsplan of omgevingsverordening respectievelijk in voorbereiding zijnde omgevingsplan of omgevingsverordening dat voorziet in de bescherming van het stads- en dorpsgezicht, wordt het tarief in artikel 2.5.1 verhoogd met:	€ 648,00
2.6	**Beoordeling bodemrapport**	
2.6.1	Het tarief onder 2.5 wordt verhoogd, indien de omgevingsvergunningaanvraag krachtens wettelijk voorschrift slechts kan worden afgehandeld, indien:	
a.	een milieukundig bodemrapport wordt beoordeeld;	€ 518,00
b.	een archeologisch bodemrapport wordt beoordeeld;	€ 518,00
2.7	**Beoordeling advies agrarische adviescommissie**	
2.7.1	Het tarief, onder 2.5 wordt verhoogd, indien de aanvraag krachtens wettelijk voorschrift slechts kan worden afgehandeld, indien een advies van de agrarische adviescommissie wordt beoordeeld:	€ 518,00
2.7.1.1	Voor de agrarische adviescommissie wordt het tarief verhoogd per keer dat de commissie wordt geraadpleegd.	
2.8	**Maatwerkvoorschriften bij bouwactiviteiten**	
2.8.1	Onverminderd het bepaalde in de andere onderdelen van dit hoofdstuk	

	bedraagt het tarief voor het in behandeling nemen van een verzoek om een of meer maatwerkvoorschriften die betrekking heeft op een bouwactiviteit:	
2.8.2	Voor een maatwerkvoorschrift dat betrekking heeft op: 1. Het in stand houden van een bestaand bouwwerk, als bedoeld in artikel 3.1 van het Besluit bouwwerken leefomgeving; 2. Bouwactiviteiten die het bouwen van nieuwe bouwwerken betreffen, als bedoeld in artikel 4.1 van het Besluit bouwwerken leefomgeving; 3. Het gebruiken van een bouwwerk, als bedoeld in artikel 6.1 van het Besluit bouwwerken leefomgeving; of 4. het verrichten van bouw- of sloopwerkzaamheden, bedoeld in artikel 7.1 van het Besluit bouwwerken leefomgeving; per maatwerkvoorschrift:	€ 130,00
2.8.3	In alle andere gevallen als bedoeld in onderdeel 2.8.2 per maatwerkvoorschrift:	€ 130,00
2.8.4	Het tarief behorend bij een aanvraag om een maatwerkvoorschrift of bij een aanvraag om een vergunningvoorschrift is niet van toepassing als het onderwerp waarop het maatwerkvoorschrift of het vergunningvoorschrift betrekking heeft op of onderdeel is van een aanvraag om een omgevingsvergunning.	
2.9	**Gelijkwaardige maatregel bij bouwactiviteit**	
2.9.1	Bij een aanvraag om toestemming voor een gelijkwaardige maatregel als bedoeld in artikel 4.7 van de Omgevingswet indien deze betrekking heeft op een bouwactiviteit bedraagt het tarief:	€ 1.295,00
2.10	**Beoordeling aanvullende gegevens**	
	Onverminderd het bepaalde in de andere artikelen van dit hoofdstuk bedraagt het tarief voor het in behandeling nemen van aanvullende gegevens die worden ingediend nadat de aanvraag om een omgevingsvergunning bedoeld als in artikel 5.1., eerste lid, aanhef en onder a, van de Omgevingswet (omgevingsplanactiviteit), artikel 5.1, eerste lid, aanhef en onder b, van de Omgevingswet (rijksmonumentenactiviteit) of artikel 5.1, tweede lid, aanhef en onder a van de Omgevingswet (bouwactiviteit - technisch deel) , in behandeling is genomen:	€ 389,00
2.11.	**Omgevingsplanactiviteit: Gebruik gronden (afwijken omgevingsplan)**	
	Onverminderd het bepaalde in de andere onderdelen van dit hoofdstuk bedraagt het tarief voor het in behandeling nemen van een aanvraag om een omgevingsvergunning als bedoeld in artikel 5.1., eerste lid, aanhef en onder a van de Omgevingswet, tot het gebruiken van gronden in strijd met:	
2.11.1	een omgevingsplan, als bedoeld in artikel 5.21., tweede lid, onder b, van de Omgevingswet in samenhang met artikel 8.0 a, tweede lid van het Besluit kwaliteit leefomgeving:	€ 518,00
2.11.1.1	Als moet worden beoordeeld of de omgevingsplanactiviteit niet in strijd is met het in voorbereiding zijnde omgevingsplan of omgevingsverordening respectievelijk in voorbereiding zijnde omgevingsplan of omgevingsverordening dat voorziet in de bescherming van het stads- en	€ 518,00

	dorpsgezicht, wordt het tarief in artikel 2.9.1 verhoogd met:	
2.11.2	een omgevingsplan indien de omgevingsvergunning betrekking heeft op een activiteit voor een bepaalde termijn als bedoeld in de artikelen 5.36 en 5.36a van de Omgevingswet	€ 518,00
2.12	**Rijksmonumentenactiviteit/Omgevingsplanactiviteit: (beschermd) stads- of dorpsgezicht / Omgevingsplanactiviteit: monumenten**	
	Onverminderd het bepaalde in de andere onderdelen van dit hoofdstuk bedraagt het tarief voor het in behandeling nemen van en omgevingsvergunning als bedoeld in:	
2.12.1	artikel 5.1., eerste lid, aanhef en onder b, van de Omgevingswet voor een rijksmonumentenactiviteit;	€ 3.497,00
2.12.2	artikel 5.1., eerste lid, aanhef en onder a, van de Omgevingswet voor het slopen van een bouwwerk in een (beschermd) stads- of dorpsgezicht;	€ 3.497,00
2.12.3	artikel 5.1., eerste lid, aanhef en onder a, van de Omgevingswet voor het slopen, verstoren, verplaatsen of in enig opzicht wijzigen van een krachtens provinciale of gemeentelijke verordening aangewezen monument, of het herstellen, gebruiken of laten gebruiken daarvan op een wijze waardoor het wordt ontsierd of in gevaar wordt gebracht;	€ 3.497,00
2.12.4	artikel 5.1., eerste lid, aanhef en onder a, van de Omgevingswet voor het slopen van een bouwwerk dat krachtens provinciale of gemeentelijke verordening is aangewezen als (beschermd) stads- of dorpsgezicht:	€ 3.497,00
2.13	**Omgevingsplanactiviteit: Slopen van een bouwwerk**	
	Onverminderd het bepaalde in de andere onderdelen van dit hoofdstuk bedraagt het tarief voor het in behandeling nemen van een aanvraag om een omgevingsvergunning als bedoeld in artikel 5.1., eerste lid, aanhef en onder a, van de Omgevingswet voor het slopen van een bouwwerk in gevallen waarin dat in een omgevingsplan of voorbereidingsbesluit is bepaald, dan wel voor het slopen van een bouwwerk voor zover daarvoor krachtens de Omgevingsverordening Noord-Holland een omgevingsvergunning is vereist:	€ 3.497,00
2.14	**Omgevingsplanactiviteit: aanleggen of veranderen weg**	
	Onverminderd het bepaalde in de andere onderdelen van dit hoofdstuk bedraagt het tarief voor het in behandeling nemen van een aanvraag om een omgevingsvergunning, die betrekking heeft op een omgevingsplanactiviteit, als bedoeld in artikel 5.1, eerste lid, aanhef en onder a, van de Omgevingswet, voor het aanleggen van een weg of verandering brengen in de wijze van aanleg van een weg:	€ 2.072,00
2.15	**Omgevingsplanactiviteit: uitweg/uitrit**	
	Onverminderd het bepaalde in de andere onderdelen van dit hoofdstuk bedraagt het tarief voor het in behandeling nemen van een aanvraag om een omgevingsvergunning, die betrekking heeft op een omgevingsplanactiviteit, als bedoeld in artikel 5.1, eerste lid, aanhef en onder a, van de Omgevingswet, bestaande uit het aanleggen van een uitrit naar de openbare weg of het veranderen van een bestaande uitrit:	€ 518,00
2.16	**Activiteiten die houtopstanden, hout en houtproducten betreffen**	

	Een aanvraag om een maatwerkvoorschrift waarbij conform artikel 4.17 van de Omgevingsverordening Noord-Holland toestemming wordt verleend.	€ 389,00
2.17	**Omgevingsplanactiviteit: reclame**	
	Onverminderd het bepaalde in de andere onderdelen van dit hoofdstuk bedraagt het tarief voor het in behandeling nemen van een aanvraag om een omgevingsvergunning als bedoeld in:	
a.	artikel 5.1., eerste lid, aanhef en onder a, van de Omgevingswet voor het op of aan een onroerende zaak maken of voeren van handelsreclame met behulp van opschriften, aankondigingen, afbeeldingen, reclameobjecten of constructies, in welke vorm dan ook, die zichtbaar zijn vanaf een voor het publieke toegankelijke plaats;	€ 389,00
b.	artikel 5.1., eerste lid, aanhef en onder a, van de Omgevingswet voor het als eigenaar, beperkt zakelijk gerechtigde of gebruiker van een onroerende zaak toestaan of gedogen dat op of aan die onroerende zaak handelsreclame wordt gemaakt of gevoerd met behulp van opschriften, aankondigingen, afbeeldingen, reclameobjecten of constructies, in welke vorm dan ook, die zichtbaar zijn vanaf een voor het publieke toegankelijke plaats	€ 389,00
2.18	**Omgevingsplanactiviteit: alarminstallatie**	
	Onverminderd het bepaalde in de andere onderdelen van dit hoofdstuk bedraagt het tarief voor het in behandeling nemen van een aanvraag op een omgevingsplanactiviteit, als bedoeld in artikel 5.1, eerste lid, aanhef en onder a van de Omgevingswet, bestaande uit het in, op of aan een onroerende zaak hebben van een alarminstallatie die een voor de omgeving opvallend geluid of lichtsignaal kan produceren.	€ 389,00
2.19	**Niet genoemd besluit: op omgevingsvergunningaanvraag**	
	Het tarief bedraagt voor het in behandeling nemen van een aanvraag voor het verkrijgen van een vergunning, goedkeuring, verklaring, afwijking of een andere dienst die samenhangt met een project in de fysieke leefomgeving, waarbij tevens sprake is van een activiteit genoemd in dit hoofdstuk voor zover daarvoor niet elders in deze tarieventabel of in een andere wettelijke regeling een tarief is opgenomen:	€ 648,00

	Overige tarieven	
2.20	**Projectbesluit**	
	Voor het in behandeling nemen van een aanvraag om een projectbesluit wordt er een door of namens Gedeputeerde Staten opgestelde begroting vastgesteld van de kosten van: a. het vooroverleg; de vaststelling van het projectbesluit, bedoeld in afdeling 5.2 van de Omgevingswet, inclusief de projectbesluitprocedure , bedoeld in de paragrafen 16.6.1 en 16.6.2 van de Omgevingswet	
2.21	**Wijzigen omgevingsvergunning**	

	Indien de aanvraag om het verkrijgen van een omgevingsvergunning betrekking heeft op het bouwen in afwijking van een eerder ingediend bouwplan waarvoor reeds een vergunning is verleend en het gaat om een wijziging van een of enkele onderdelen van het bouwplan die op zichzelf beoordeeld kunnen worden, worden de leges geheven overeenkomstig het bepaalde in dit hoofdstuk, waarbij dan als bouwkosten gelden de bouwkosten van de gewijzigde onderdelen van het bouwplan, met dien verstande dat het te betalen legesbedrag nooit minder is dan € 562,-.	5 % van de leges die verschuldigd zijn voor het in behandeling nemen van de te wijzigen onderliggende vergunning waarop de aanvraag ziet met een minimum van € 562,-

Hoofdstuk 3 Milieubelastende activiteiten

Artikel	Omschrijving
3.1	**Algemene bepalingen**
3.1.2	Begripsbepalingen die zijn opgenomen in de bijlage bedoeld in artikel 1.1 van de Omgevingswet, in bijlage I bij het Besluit activiteiten leefomgeving, het Besluit bouwwerken leefomgeving, het Besluit kwaliteit leefomgeving, het Omgevingsbesluit en de Omgevingsregeling en in de bijlagen bij de omgevingsverordening , zijn ook van toepassing op deze tarieventabel, tenzij in de legesverordening of deze tarieventabel anders is bepaald.
3.1.3	In deze tarieventabel voorkomende begrippen die betrekking hebben op activiteiten waarvoor het toetsingskader in een ander dan een in het eerste lid bedoeld wettelijk voorschrift is uitgewerkt, hebben dezelfde betekenis als in dat wettelijk voorschrift bedoeld, tenzij in de legesverordening of deze tarieventabel anders is bepaald.
3.1.4	**Conceptverzoek**: het op verzoek van een initiatiefnemer door het bevoegd gezag verrichte overleg of de beoordeling van documenten voorafgaand aan een definitieve aanvraag om omgevingsvergunning
3.1.5	**Reguliere voorbereidingsprocedure:** de voorbereidingsprocedure voor besluiten op aanvragen om een omgevingsvergunning als bedoeld in paragraaf 16.5.2 van de Omgevingswet, waarbij het bevoegd gezag binnen een beslistermijn van 8 weken een besluit neemt, met de mogelijkheid deze termijn eenmalig met 6 weken te verlengen. Deze procedure is de standaardprocedure voor vergunningaanvragen, tenzij de wet bepaalt dat

	de uitgebreide voorbereidingsprocedure van toepassing is.
3.1.6	**Uitgebreide voorbereidingsprocedure**: de voorbereidingsprocedure voor bepaalde aanvragen om een omgevingsvergunning waarbij afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht van toepassing is, zoals aangewezen in paragraaf 16.5.3 van de Omgevingswet. Deze procedure kent een langere doorlooptijd en omvat o.a. terinzagelegging van het ontwerpbesluit, de mogelijkheid tot het indienen van zienswijzen en een zorgvuldige uitgebreide beoordeling. De procedure wordt onder meer toegepast bij initiatieven met aanzienlijke milieugevolgen of wanneer Europese of internationaalrechtelijke verplichtingen dit voorschrijven.
3.1.7	**Milieuaspecten**: elk vakinhoudelijk domein waarvoor specifieke, inhoudelijke toetsing noodzakelijk is om te bepalen of de verandering van de milieubelastende activiteit kan worden toegestaan.
3.1.8	**Hoge drempelinrichting**: Seveso- inrichting waar gevaarlijke stoffen aanwezig zijn in een hoeveelheid van ten minste de drempelwaarde, bedoeld in bijlage 1, deel 1, kolom 3, bij de Seveso- inrichtlijn, met inachtneming van de aantekeningen bij die bijlage.
3.1.9	**Commissie voor de milieueffectrapportage:** de onafhankelijke commissie als bedoeld in artikel 17.5 van het Omgevingsbesluit.
3.1.10	**MER-beoordelingsbesluit:** het besluit van het bevoegd gezag als bedoeld in artikel 11.6 van het Omgevingsbesluit (en bijlage V bij het Omgevingsbesluit), waarin wordt beoordeeld of een milieueffectrapport (MER) moet worden opgesteld.
3.1.11	**Onderzoeksrapporten**: onderzoeken en nadere onderbouwingen die door of namens de aanvrager worden overlegd ter ondersteuning van een MER-beoordeling of een MER, waaronder begrepen rapportages op het gebied van geluid, bodem, luchtkwaliteit, ecologie, stikstof, veiligheid en vergelijkbare milieuaspecten.

3.2	**Conceptverzoek**	**Tarief 2027**
3.2.1	Als een (voorlopige) aanvraag om omgevingsvergunning, een maatwerkvoorschrift of gelijkwaardige maatregel betrekking heeft op het houden van omgevingsoverleg over één of meer activiteiten die gevolgen kunnen hebben voor milieubelastende activiteiten, bedraagt het tarief:	
	a. Het tarief voor het in behandeling nemen van een conceptverzoek die betrekking heeft op een of meer	€ 5.439,00

	activiteiten, maatwerkvoorschriften of gelijkwaardigheden die gevolgen kunnen hebben voor de fysieke leefomgeving én waarbij ten minste één van de activiteiten een buitenplanse omgevingsplanactiviteit betreft, bedraagt:	
	b. Het tarief voor het in behandeling nemen van een conceptverzoek die betrekking heeft op een of meer activiteiten maatwerkvoorschriften of gelijkwaardigheden die gevolgen kunnen hebben voor de fysieke leefomgeving, waarbij er geen sprake is van een buitenplanse omgevingsplanactiviteit, bedraagt:	€ 324,00
	c. per in te schakelen externe adviseur verhoogd met	€ 640,00
	d. indien sprake is van samenloop van een aanvraag voor een conceptverzoek als bedoeld in artikel 2.2.1, 3.2.1, 5.1.1, 7.6 en 11.2, wordt slechts één keer leges voor het conceptverzoek geheven.	
3.2.2	De op grond van artikel 3.2.1 verschuldigde leges worden eenmalig verrekend met de leges zoals deze bij een daadwerkelijke aanvraag om een omgevingsvergunning voor die activiteit of activiteiten, maatwerkvoorschriften of gelijkwaardige maatregelen voor hetzelfde project worden vastgesteld, mits deze opvolgende aanvraag wordt ingediend binnen 26 weken na de verzending van de beoordeling uit het conceptverzoek. Het te verrekenen bedrag mag nooit meer zijn dan het dan op te leggen tarief aan leges, waarbij een minimumtarief van €100 wordt gehanteerd.	

Artikel	Omschrijving	Tarief 2027
3.3	**Oprichting milieubelastende activiteit (uitgebreide procedure)**	
3.3.1	Indien een aanvraag om een omgevingsvergunning betrekking heeft op de oprichting van een of meer milieubelastende activiteiten, als bedoeld in artikel 5.1, tweede lid, aanhef en onder b, van de Omgevingswet, waarbij de uitgebreide voorbereidingsprocedure zoals bedoeld in paragraaf 16.5.3 van de Omgevingswet moet worden gevolgd, gelden de volgende tarieven.	
3.3.2	Het basistarief voor het in behandeling nemen van de aanvraag bedraagt:	€ 31.080,00
3.3.3	Het tarief genoemd in artikel 3.1.1 wordt vermeerderd met een bedrag voor een hoge drempelinrichting, als bedoeld in bijlage I van het Besluit activiteiten leefomgeving van:	**€ 15.540,00**

3.3.4	Het tarief genoemd in artikel 3.1.1 wordt vermeerderd met een bedrag voor elke IPPC-installatie voor het stoken, bedoeld in categorie 1.1 van bijlage I bij de Richtlijn industriële emissies:	€ 15.540,00
Artikel	**Omschrijving**	**Tarief 2027**
3.4	**Verandering milieubelastende activiteit (uitgebreide procedure)**	
3.4.1.	Indien de aanvraag om een omgevingsvergunning betrekking heeft op een verandering van een of meer milieubelastende activiteiten, als bedoeld in artikel 5.1, tweede lid, aanhef en onder b, van de Omgevingswet waarbij de uitgebreide voorbereidingsprocedure zoals bedoeld in paragraaf 16.5.3 van de Omgevingswet moet worden gevolgd, gelden de volgende tarieven.	
3.4.2.	Het basistarief voor het in behandeling nemen van de aanvraag bedraagt:	€ 9.713,00
3.4.3.	Het tarief genoemd in artikel 3.4.2. wordt vermeerderd met een bedrag per inhoudelijk beoordeeld milieuaspect:	
	a. Afval	€ 3.238,00
	b. Afvalwater	€ 3.238,00
	c. Bodem	€ 3.238,00
	d. Geluid	€ 3.238,00
	e. Lucht	€ 3.238,00
	f. Veiligheid	€ 3.238,00

Artikel	**Omschrijving**	**Tarief 2027**
3.5	**Verandering milieubelastende activiteit (reguliere procedure)**	
3.5.1.	Indien de aanvraag om een omgevingsvergunning betrekking heeft op een verandering van een of meer milieubelastende activiteiten, als bedoeld in artikel 5.1, tweede lid, aanhef en onder b, van de Omgevingswet waarbij de reguliere voorbereidingsprocedure zoals bedoeld in paragraaf 16.5.2 van de Omgevingswet moet worden gevolgd, gelden de volgende tarieven.	

3.5.2	Het basistarief voor het in behandeling nemen van de aanvraag bedraagt:	€ 5.828,00
3.5.3.	Het tarief genoemd in artikel 3.5.2 wordt vermeerderd met een bedrag per inhoudelijk beoordeeld milieuaspect:	
	a. Afval	€ 1.943,00
	b. Afvalwater	€ 1.943,00
	c. Bodem	€ 1.943,00
	d. Geluid	€ 1.943,00
	e. Lucht	€ 1.943,00
	f. Veiligheid	€ 1.943,00

Artikel	Omschrijving	Tarief 2027
3.6	**Voorschriften of gelijkwaardige maatregel bij milieubelastende activiteiten**	
3.6.1	Voor het in behandeling nemen van een aanvraag die betrekking heeft op voorschriften of op een toestemming voor een gelijkwaardige maatregel als bedoeld in de Omgevingswet gelden de volgende tarieven.	
3.6.2	Voor het vaststellen van voorschriften als bedoeld in artikel 4.5 van de Omgevingswet:	€ 3.8850,00
3.6.3	Voor het in behandeling nemen van een aanvraag tot wijziging van reeds geldende voorschriften van een omgevingsvergunning, niet zijnde voorschriften als bedoeld in artikel 4.5 van de Omgevingswet:	€ 3.8850,00
3.6.4	Voor het verlenen van een toestemming voor één of meerdere gelijkwaardige maatregelen als bedoeld in artikel 4.7 van de Omgevingswet, voor zover deze betrekking hebben op een milieubelastende activiteit:	**€ 3.8850,00**
3.6.5	Het tarief bedoeld in de artikelen 3.6.1, 3.6.2 en 3.6.3 is niet van toepassing indien de aangevraagde voorschriften, de wijziging van voorschriften of de gelijkwaardige maatregel onderdeel uitmaakt van een aanvraag om een omgevingsvergunning voor dezelfde activiteit.	

Artikel	Omschrijving	Tarief 2027
3.7	**Beoordeling onderzoeksrapporten**	
3.7.1	Onverminderd het bepaalde in de overige artikelen van deze paragraaf bedraagt het tarief, indien op grond van wettelijk voorschrift voor de betreffende aanvraag van één of meerdere rapporten moet worden beoordeeld, voor de beoordeling van een milieueffectrapport (MER):	€ 5.180

Artikel	Omschrijving	Tarief 2027
3.8	**MER- beoordelingsbesluit**	
3.8.1	Indien een aanvraag leidt tot het nemen van een MER-beoordelingsbesluit, wordt een aanvullend tarief geheven van:	€ 5.180
	Dit tarief omvat: a. De toetsing aan de criteria zoals bedoeld in bijlage V van het Omgevingsbesluit; b. De beoordeling van de ingediende onderliggende stukken; c. De voorbereiding en besluitvorming van het MER-beoordelingsbesluit.	

Artikel	Omschrijving	
3.9	**Advies Commissie voor de milieueffectrapportage**	
3.9.1	Indien voor de beoordeling van een aanvraag om een omgevingsvergunning, of enig ander besluit op grond van de Omgevingswet, leidt tot het nemen van een MER-beoordelingsbesluit, advies wordt ingewonnen bij de Commissie voor de milieueffectrapportage, wordt een aanvullend tarief geheven gelijk aan het tarief dat deze Commissie in rekening brengt overeenkomstig de door de minister van Infrastructuur en Waterstaat goedgekeurde tariefstelling.	
3.9.2	Het op grond van artikel 3.10.1 verschuldigde bedrag wordt voorafgaand aan het in behandeling nemen van de aanvraag schriftelijk aan de aanvrager meegedeeld. De aanvraag wordt vervolgens in behandeling	

	genomen op de vijfde werkdag na de dag waarop het verschuldigde bedrag aan de aanvrager is meegedeeld, tenzij de aanvrager de aanvraag vóór de vijfde werkdag schriftelijk intrekt.	

Hoofdstuk 4 Provinciale wegen en vaarwegen

Artikel	Omschrijving	Tarief 2027
	Provinciale wegen	
	Wegenverkeerswet (WVW)	
4.1.1	Het in behandeling nemen van een aanvraag in het kader van artikel 148 de Wegenverkeerswet 1994 (WVW)	€ 382,00
4.1.2	Het in behandeling nemen van een verzoek tot wijziging, intrekking of verlenging van een besluit als bedoeld onder artikel 4.1.1	€ 382,00
	Regeling voertuigen	
4.2.1	Het in behandeling nemen van een aanvraag in het kader van artikel 9.1 van de Regeling voertuigen	€ 956,00
4.2.2	Het in behandeling nemen van een verzoek tot wijziging, intrekking of verlenging van een besluit als bedoeld onder artikel 4.2.1.	€ 956,00
	Reglement verkeersregels en verkeerstekens 1990	
4.3.1	Het in behandeling nemen van een aanvraag in het kader van artikel 87 van het Reglement verkeerregels en verkeerstekens 1990	€ 430,00
4.3.2	Het in behandeling nemen van een verzoek tot wijziging, intrekking of verlenging van een besluit als bedoeld onder art 4.3.1.	€ 430,00
	Omgevingsverordening Noord-Holland	
4.4.1	Het in behandeling nemen van een aanvraag voor: - het aanleggen of in stand houden van een kunstwerk over een weg of binnen de grens van een weg; - het veranderen van een kunstwerk, zodanig dat deze niet meer voldoet aan de bestemming en omschrijving in de	€ 2.294,00

	wegenlegger; - het opbreken van een wegverharding - het verlagen of ophogen van een weg.	
4.4.2	Het in behandeling nemen van een verzoek tot wijziging, intrekking of verlenging van een besluit als bedoeld onder artikel 4.4.1	€ 860,00
4.5.1	Het in behandeling nemen van een aanvraag voor het uitvoeren van kleine graafwerkzaamheden in een weg (w.o. het inblazen van leidingen, sonderingen)	€ 478,00
4.5.2	Het in behandeling nemen van een verzoek tot wijziging, intrekking of verlenging van een besluit als bedoeld onder artikel 4.5.1	€ 287,00
4.6.1	Het in behandeling nemen van een aanvraag voor: - het afdammen, dempen of verminderen van het water-afvoerend vermogen van een langs of op de grens van een weg gelegen sloot; - het aanbrengen, hebben of verwijderen van opslagtanks, bakken, putten, goten e.d., paden, stoepen, bouwconstructies, verhogingen van wallen en andere voorwerpen; - het weiden van dieren; - het aanbrengen, hebben of verwijderen van beplanting; - het aanbrengen, hebben of verwijderen van borden of palen; - het leggen of hebben of verwijderen van rails; - het laten afstromen of aflopen van fecaliën, gier, mest of afvalwater via bermsloten of hemelwater van daken of uit goten; - het innemen van een (vaste) standplaats met voertuigen ten behoeve van handel of bedrijf; - het plaatsen of laten liggen van agrarische of andere producten of materialen binnen 2 meter uit de kant van de verharding; - het over of boven de weg aanbrengen en hebben van uitspringende constructiedelen of voorwerpen, het laten draaien van voorzieningen waaraan hang- of sluitwerk is bevestigd; - het aanbrengen en hebben van andere zaken.	€ 573,00
4.6.2	Het in behandeling nemen van een verzoek tot wijziging, intrekking of verlenging van een besluit als bedoeld onder artikel 4.6.1.	€ 478,00
4.7.1	Het in behandeling nemen van een aanvraag voor het in/nabij een weg leggen of middels gestuurde boringen leggen of hebben liggen van leidingen (buizen en kabels daaronder begrepen):	
	a. voor de 1ste 100 meter (of gedeelte daarvan)	€ 669,00
	b. voor elke volgende 100 meter (of gedeelte daarvan) tot 1.000 meter	€ 108,00

	c. voor elke volgende 100 meter (of gedeelte daarvan) vanaf 1.000 meter tot 10.000 meter	€ 96,00
	d. voor elke volgende 100 meter (of gedeelte daarvan) boven de 10.000 meter	€ 38,75
4.7.2	Het in behandeling nemen van een verzoek tot wijziging, intrekking of verlenging van een besluit als bedoeld onder artikel 4.7.1 of een opdracht tot het verleggen in opdracht van de provincie Noord-Holland	€ 669,00
4.8.1	Het in behandeling nemen van een aanvraag voor:	
	a. het in een weg leggen of hebben liggen van een duiker;	€ 669,00
	b. het maken, hebben, te veranderen of het gebruik daarvan te veranderen van een uitweg;	€ 669,00
4.8.2	Het in behandeling nemen van een verzoek tot wijziging, intrekking of verlenging van een besluit als bedoeld onder artikel 4.8.1	€ 669,00

	Provinciale vaarwegen	
4.9	**Omgevingsverordening Noord-Holland**	
4.9.1	Het in behandeling nemen van een aanvraag voor:	
	a. een vaarweg op-een andere vaarweg(en) aan te sluiten;	€ 717,00
	b. een vaarweg te verleggen, te versmallen, diepte te wijzigen of op een andere wijze te veranderen dan wel buiten gebruik te stellen	€ 1.434,00
4.9.2.1	Het in behandeling nemen van een verzoek tot wijziging, intrekking of verlenging van een besluit als bedoeld onder artikel 4.9.1 sub a.	€ 717,00
4.9.2.2	het in behandeling nemen van een verzoek tot wijziging, intrekking of verlenging van een besluit als bedoeld onder artikel 4.9.1 sub b.	€ 860,00
4.10.1	Het in behandeling nemen van een aanvraag voor het maken/behouden/veranderen/verwijderen van:	
	a. kunstwerken;	€ 3.824,00
	b. remming- en geleide- werken en wachtplaatsen, afzonderlijk bij reeds bestaande kunstwerken	€ 669,00

	c. oeverwerken en havens, met inbegrip van los- en laadplaatsen;	€ 956,00
	d. voorwerpen, waaronder palen en steigers;	€ 478,00
	e. kabels, buizen en leidingen.	€ 669,00
4.10.2	Het in behandeling nemen van een verzoek tot wijziging, intrekking of verlenging van een besluit als bedoeld onder artikel 4.10.1	
	a. kunstwerken;	€ 860,00
	b. remming- en geleide- werken en wachtplaatsen, afzonderlijk bij reeds bestaande kunstwerken;	€ 669,00
	c. oeverwerken en havens, met inbegrip van los- en laadplaatsen;	€ 669,00
	d. voorwerpen, waaronder palen en steigers;	€ 287,00
	e. kabels, buizen en leidingen.	€ 669,00
4.11.1	Het in behandeling nemen van een aanvraag voor het uitvoeren van kleine graafwerkzaamheden bij vaarwegen (w.o. het inblazen van leidingen, sonderingen)	€ 478,00
4.11.2	Het in behandeling nemen van een verzoek tot wijziging, intrekking of verlenging van een besluit als bedoeld onder artikel 4.11.1	€ 287,00
4.12	**Overige regelgeving betreffende provinciale vaarwegen**	
4.12.1	Het in behandeling nemen van een aanvraag :	
	a. in het kader van artikel 1.21, tweede lid, van het Binnenvaartpolitiereglement voor bijzonder transport;	€ 287,00
	b. in het kader van artikel 1.21. tweede lid, Binnenvaartpolitiereglement voor bijzonder transport voor meerdere transporten gedurende een periode van maximaal één jaar	€ 287,00
	c. in het kader van artikel 7 van de Scheepvaartverkeerswet voor het innemen van een ligplaats;	€ 287,00
	d. in het kader van artikel 7 van de Scheepvaartverkeerswet voor het innemen van een ligplaats voor een woonboot;	€ 382,00

	e. in het kader van het Binnenvaartpolitiereglement anders dan de in artikel 4.12.1 a. genoemde activiteit.	€ 287,00
4.12.2	Het in behandeling nemen van een verzoek tot wijziging, intrekking of verlenging van een besluit als bedoeld onder artikel 4.12.1	
	a. in het kader van artikel 1.21, tweede lid van het Binnenvaartpolitiereglement voor bijzonder transport;	€ 191,00
	b. in het kader van artikel 7 van de Scheepvaartverkeerswet voor het innemen van een ligplaats;	€ 191,00
	c. in het kader van artikel 7 van de Scheepvaartverkeerswet voor het innemen van een ligplaats voor een woonboot;	€ 287,00
	d. in het kader van het Binnenvaartpolitiereglement anders dan in de in artikel 4.12.1 a. genoemde activiteit.	€ 191,00
4.13.2	Het in behandeling nemen van een verzoek tot wijziging, intrekking of verlenging van een besluit als bedoeld onder artikel 4.13.1	€ 191,00
4.14	**Begeleiden van schepen**	
4.14.1	Het begeleiden van schepen door of met behulp van een ambtenaar van de provincie Noord-Holland per voertuig;	
	a. begeleiding per voertuig per kwartier (of gedeelte daarvan); in de uren van maandag tot en met vrijdag 08:00 uur tot 18:00 uur	€ 23,35
	b. begeleiding per voertuig per kwartier (of gedeelte daarvan) in de uren van maandag tot en met vrijdag 18:00 uur tot 08.00 uur	€ 32,70
	c. begeleiding per voertuig per kwartier (of gedeelte daarvan) in de uren van zaterdag;	€ 40,80
	d. begeleiding per voertuig per kwartier (of gedeelte daarvan) in de uren van zon- en feestdagen;	€ 46,70
4.14.2	Het begeleiden van schepen door of met behulp van een ambtenaar van de provincie Noord-Holland per vaartuig;	
	a. begeleiding per vaartuig per kwartier (of gedeelte daarvan); in de uren van maandag tot en met vrijdag 08:00 uur tot 18:00 uur	€ 35,00

	b. begeleiding per vaartuig per kwartier (of gedeelte daarvan) in de uren van maandag tot en met vrijdag 18:00 uur tot 08.00 uur	€ 49,00
	c. begeleiding per vaartuig per kwartier (of gedeelte daarvan) in de uren van zaterdag;	€ 61,30
	d. begeleiding per vaartuig per kwartier (of gedeelte daarvan) in de uren van zon- en feestdagen;	€ 70,00

Hoofdstuk 5 Wateractiviteit

Artikel	**Omschrijving**	
5.1	**Conceptverzoek**	**Tarief 2027**
5.1.1	Als een (voorlopige) aanvraag om omgevingsvergunning, een maatwerkvoorschrift of gelijkwaardige maatregel betrekking heeft op het houden van omgevingsoverleg over één of meer activiteiten die gevolgen kunnen hebben voor milieubelastende activiteiten, bedraagt het tarief:	
	a. Het tarief voor het in behandeling nemen van een conceptverzoek die betrekking heeft op een of meer activiteiten, maatwerkvoorschriften of gelijkwaardigheden die gevolgen kunnen hebben voor de fysieke leefomgeving én waarbij ten minste één van de activiteiten een buitenplanse omgevingsplanactiviteit betreft, bedraagt:	€ 5.439,00
	b. Het tarief voor het in behandeling nemen van een conceptverzoek die betrekking heeft op een of meer activiteiten maatwerkvoorschriften of gelijkwaardigheden die gevolgen kunnen hebben voor de fysieke leefomgeving, waarbij er geen sprake is van een buitenplanse omgevingsplanactiviteit, bedraagt:	€ 324,00
	c. per in te schakelen externe adviseur verhoogd met	€ 640,00
	d. indien sprake is van samenloop van een aanvraag voor een conceptverzoek als bedoeld in artikel 2.2.1, 3.2.1, 5.1.1,7.6 en 11.2, wordt slechts één keer leges voor het conceptverzoek	

	geheven.	
5.1.2	De op grond van artikel 5.1.1 verschuldigde leges worden eenmalig verrekend met de leges zoals deze bij een daadwerkelijke aanvraag om een omgevingsvergunning voor die activiteit of activiteiten, maatwerkvoorschriften of gelijkwaardige maatregelen voor hetzelfde project worden vastgesteld, mits deze opvolgende aanvraag wordt ingediend binnen 26 weken na de verzending van de beoordeling uit het conceptverzoek. Het te verrekenen bedrag mag nooit meer zijn dan het dan op te leggen tarief aan leges, waarbij een minimumtarief van €100 wordt gehanteerd.	
5.2	**Wateronttrekkingsactiviteit**	
5.2.1	- Het in behandeling nemen van een aanvraag om een omgevingsvergunning als bedoeld in artikel 5.1., tweede lid, aanhef en onder d van de Omgevingswet in samenhang met de artikelen 16.4 en 16.3, onder a, van het Besluit activiteiten leefomgeving voor het onttrekken van grondwater ten behoeve van industriële toepassingen en de openbare drinkwatervoorziening:	
	- per m3 nominale pompcapaciteit per uur	€ 29,95
	- met een minimum per omgevingsvergunning van	€ 986,00
	- met een maximum per omgevingsvergunning van	€ 17.075,00
5.2.2	Een aanvraag tot wijziging van een vergunning, als bedoeld onder 5.2.1. Indien deze wijziging leidt tot een aanpassing van de pompcapaciteit wordt de leges berekend over het verschil tussen de pompcapaciteit van de eerder verstrekte vergunning en de verhoogde pompcapaciteit met inachtneming van de onder 5.2.1. vermelde minimum- en maximumtarieven.	
5.2.3	Artikel 5.2.2 is niet van toepassing op een aanvraag tot wijziging van een omgevings-vergunning die betrekking heeft op een wijziging van een tenaamstelling of wijziging van kadastrale gegevens	€ 0,00
5.2.4	Voor overige aanvragen tot wijzigingen van een al verleende omgevingsvergunning als bedoeld onder 5.2.1	€ 986,00
5.2.5	In geval van een MER-beoordelingsplicht op grond van artikel 16.43 Omgevingswet wordt het tarief vermeerderd met 25% over de verschuldigde leges voor de te behandelen omgevingsvergunning bedoeld onder hoofdstuk 5 van de tarieventabel.	

5.2.6	In geval van een MER-plicht op grond van artikel 16.43 Omgevingswet wordt het tarief vermeerderd met 50% over de verschuldigde leges voor de te behandelen omgevingsvergunning bedoeld onder hoofdstuk 5 van de tarieventabel.	
5.3	**Aanleg of gebruik van een open bodemenergiesysteem**	
5.3.1	Het in behandeling nemen van een aanvraag om een omgevingsvergunning als bedoeld in artikel 5.1., 2de lid , van de Omgevingswet in samenhang met de artikelen 3.18. en 3.19. van het Besluit activiteiten leefomgeving, bestaande uit het onttrekken van grondwater ten behoeve van het aanleggen of gebruiken van een open bodemenergiesysteem bedraagt het tarief:	
	- per m3 nominale pompcapaciteit per uur	€ 20,65
	- met een minimum per vergunning van	€ 710,00
	- met een maximum per vergunning van	€ 12.311,00
5.3.2	Een wijziging van een vergunning, als bedoeld onder 5.3.1., indien deze wijziging leidt tot een aanpassing van de pompcapaciteit wordt de leges berekend over het verschil tussen de pompcapaciteit van de eerder verstrekte vergunning en de verhoogde pompcapaciteit met inachtneming van de onder 5.3.1. vermelde minimum- en maximum tarieven.	
5.3.3	Artikel 5.3.2. is niet van toepassing op een aanvraag tot wijziging van een omgevingsvergunning die betrekking heeft op een wijziging van een tenaamstelling of wijziging van kadastrale gegevens	€ 0,00
5.3.4	Voor overige aanvragen tot wijzigingen van een al verleende omgevingsvergunning als bedoeld onder 5.3.1	€ 987,00
5.4	**Hergebruik gezuiverd stedelijk afvalwater voor landbouwirrigatie**	
5.4.1	Voor een aanvraag om omgevingsvergunning als bedoeld in paragraaf 19.1.2 van het Besluit activiteiten leefomgeving voor het exploiteren van een waterhergebruiksysteem	€ 2.598,00
5.4.2	Voor overige aanvragen tot wijzigingen van een al verleende omgevingsvergunning als bedoeld onder 5.4.1	€ 987,00

Hoofdstuk 6 Baden en zwemmen

Artikel	Omschrijving	Tarief 2027
6.1	Een aanvraag voor het stellen/wijzigen van een maatwerkvoorschrift als bedoeld in artikel 15.7 van het Besluit activiteiten leefomgeving of als bedoeld in artikel 4.123 Omgevingsverordening Noord-Holland	€ 1.122,00
6.2	Een aanvraag om toestemming om een gelijkwaardige maatregel te treffen als bedoeld in artikel 4.7, 1ste lid, van de Omgevingswet in samenhang met artikel 15.3, onder c, van het Besluit activiteiten leefomgeving	€ 1.122,00

Hoofdstuk 7 Ontgrondingsactiviteit

Artikel	Begripsomschrijvingen
7.1.	Voor de toepassing van dit hoofdstuk wordt verstaan onder:
7.1.1.	Oppervlaktedelfstoffen: bouwgrondstoffen zoals zand, klei, grind en leem

Artikel	Omschrijving	Tarief 2027
7.2	Een aanvraag om een omgevingsvergunning voor een ontgrondingsactiviteit als bedoeld in artikel 5.1., eerste lid aanhef en onder c van de Omgevingswet gelden, afhankelijk van de hoeveelheid oppervlaktedelfstoffen, gemeten in profiel van de afgraving, gelden de volgende tarieven:	
	a. ingeval geen oppervlaktedelfstoffen van de desbetreffende percelen wordt afgevoerd:	€ 9.529,00
	b. ingeval oppervlaktedelfstoffen van de desbetreffende percelen wordt afgevoerd, dient het tarief zoals vermeld onder 7.2.a te worden vermeerderd met: - per m3 - tot een maximum van	 € 0,15 € 125.281,00
7.3	Een aanvraag tot wijziging van een omgevingsvergunning voor een ontgrondingsactiviteit als bedoeld onder 7.2.b, indien deze leidt tot	

	vergroting van de maximum hoeveelheid oppervlaktedelfstoffen voor winning waarvan (oorspronkelijk) een omgevingsvergunning is verleend, een bedrag gelijk aan het verschil tussen het met toepassing van het bepaalde onder 7.2.b, verschuldigde bedrag voor de opnieuw vastgestelde hoeveelheid en het reeds betaalde bedrag	
7.4.	Een aanvraag tot intrekking of verlenging van een omgevingsvergunning voor een ontgrondings-activiteit als bedoeld in artikel 5.1., 1ste lid, aanhef en onder c van de Omgevingswet	€ 3.894,00
7.5.	Een aanvraag tot wijziging van een omgevingsvergunning voor een ontgrondingsactiviteit als bedoeld onder 7.2.a waarbij sprake is van een combinatie van de onder 7.3 en 7.4 genoemde gevallen, de bedragen conform 7.2.a en 7.2.b betekent de wijziging echter dat er geen gebruik wordt gemaakt van de omgevingsvergunning en de omgevingsvergunning wordt ingetrokken, dan bestaat er recht op teruggaaf van 50% van de opgelegde aanslag van de onder 7.2.b per m3 genoemde bedragen. Het onder 7.2.a. genoemde bedrag is nooit onderdeel van de teruggaaf.	
7.6	**Conceptverzoek**	**Tarief 2027**
	Als een (voorlopige) aanvraag om omgevingsvergunning, een maatwerkvoorschrift of gelijkwaardige maatregel betrekking heeft op het houden van omgevingsoverleg over één of meer activiteiten die gevolgen kunnen hebben voor ontgrondingsactiviteiten bedraagt het tarief:	
	a. Het tarief voor het in behandeling nemen van een conceptverzoek die betrekking heeft op een of meer activiteiten, maatwerkvoorschriften of gelijkwaardigheden die gevolgen kunnen hebben voor de fysieke leefomgeving én waarbij ten minste één van de activiteiten een buitenplanse omgevingsplanactiviteit betreft, bedraagt:	€ 5.439,00
	b. Het tarief voor het in behandeling nemen van een conceptverzoek die betrekking heeft op een of meer activiteiten maatwerkvoorschriften of gelijkwaardigheden die gevolgen kunnen hebben voor de fysieke leefomgeving, waarbij er geen sprake is van een buitenplanse omgevingsplanactiviteit, bedraagt:	€ 324,00
	c. per in te schakelen externe adviseur verhoogd met	€ 640,00
	d. indien sprake is van samenloop van een aanvraag voor een conceptverzoek als bedoeld in artikel 2.2.1, 3.2.1, 5.1.1, 7.6 en 11.2, wordt slechts één keer leges voor het conceptverzoek geheven.	

7.6.1	De op grond van artikel 7.6 verschuldigde leges worden eenmalig verrekend met de leges zoals deze bij een daadwerkelijke aanvraag om een omgevingsvergunning voor die activiteit of activiteiten, maatwerkvoorschriften of gelijkwaardige maatregelen voor hetzelfde project worden vastgesteld, mits deze opvolgende aanvraag wordt ingediend binnen 26 weken na de verzending van de beoordeling uit het conceptverzoek. Het te verrekenen bedrag mag nooit meer zijn dan het dan op te leggen tarief aan leges, waarbij een minimumtarief van €100 wordt gehanteerd.	

Hoofdstuk 8 Wadlopen

Artikel	Omschrijving	Tarief 2027
8.1	Het tarief voor het in behandeling nemen van een aanvraag van een **rechtspersoon** voor een vergunning als bedoeld in artikel 4, lid 1 van de Wadloopverordening 2023 bedraagt:	
8.1.1	Rechtspersonen die per jaar tot 1.000 wadlopers begeleiden;	€ 280,00
8.1.2	Rechtspersonen die per jaar 1.000 tot 5.000 wadlopers begeleiden;	€ 885,00
8.1.3	Rechtspersonen die per jaar 5.000 of meer wadlopers begeleiden;	€1.475,00
8.1.4	Rechtspersonen die natuur-educatieve tochten organiseren	€ 292,00
8.1.5	Voor rechtspersonen die tochten op droogvallende platen voor groepen van 50 of meer personen organiseren	€ 292,00
8.2	Het tarief voor het in behandeling nemen van een aanvraag van een **natuurlijk persoon** voor een vergunning als bedoeld in artikel 4, lid 2 van de Wadloopverordening 2023 bedraagt:	
8.2.1	Voor het organiseren van en het fungeren als wadloopgids bij wadlooptochten met maximaal 12 deelnemers	€ 146,00
8.2.2	voor het organiseren van en fungeren als begeleider bij tochten op droogvallende platen	€ 104,00
8.2.3	voor het organiseren van en fungeren als begeleider bij natuur educatieve tochten	€ 104,00
8.2.4	Voor het houden van solotochten	€ 65,00
8.2.5	voor een aanvraag tot erkenning tot wadloopgids bij wadlooptochten voor een rechtspersoon	€ 146,00
8.2.6	Voor het begeleiden van wadlooptochten met deelnemers	€ 81,00
8.2.7	indien de aanvraag als bedoeld in 8.2.6 wordt ingediend door of namens een natuurlijk persoon die op vrijwillige basis als begeleider wil fungeren voor een non-profit organisatie	€ 38,00
8.2.8	indien in de aanvraag gelijktijdig een vergunning als genoemd onder 8.2.1 en een vergunning als genoemd onder 8.2.5 worden aangevraagd	€ 146,00

Hoofdstuk 9 Natuur activiteit

Artikel	Tegemoetkoming geleden schade	Tarief 2027
9.1	a. Het tarief voor het in behandeling nemen van een aanvraag voor een besluit over de verlening van een tegemoetkoming in de geleden schade, aangericht door het in het wild levende beschermde dieren als bedoeld in artikel 15.53 van de Omgevingswet	€ 300,00
	b. De retributie wordt niet geheven als het gaat om schade die is aangericht: 1. in een foerageergebied of ganzenrustgebied gedurende de periode dat de schadeveroorzakende diersoort niet mag worden verjaagd of gedood **2.** door de das, de bever, de wilde kat, de otter, de wolf of de lynx; **3.** schade die is aangericht in de winterperiode van 1 oktober tot en met 31 maart;	
	c. Er vindt geen teruggaaf plaats als de aanvraag bedoeld in artikel 9.1.a, wordt ingetrokken en er al een taxatie van de schade heeft plaatsgevonden;	
	d. In afwijking van artikel 10 van de Legesverordening Noord- Holland 2026 vindt er geen teruggaaf plaats indien het verzoek wordt afgewezen of geweigerd	
	e. Geen leges worden geheven bij aanvraag voor een tegemoetkoming in de geleden schade geheel of gedeeltelijk veroorzaakt door diersoorten waar op grond van artikel 6, onder a tot en met d van de Beleidsregel tegemoetkoming Faunaschade Noord-Holland 2025 geen tegemoetkoming voor wordt verleend	
Artikel	**Omschrijving**	**Tarief 2027**
	Natura- 2000 activiteiten	
9.2	Een aanvraag om omgevingsvergunning ten behoeve van een project dat niet direct verband houdt met of nodig is voor het beheer van een Natura 2000-gebied, maar afzonderlijk of in combinatie met andere plannen of projecten significante gevolgen kan hebben voor een Natura 2000-gebied	

9.2.1	voor een particuliere initiatiefnemer (natuurlijk persoon)	€ 1.247,00
9.2.2	voor een commerciële initiatiefnemer als het project uitsluitend stikstof-gerelateerd is	€ 4.838,00
9.2.3	voor een commerciële initiatiefnemer als het project niet uitsluitend stikstof-gerelateerd is	€ 6.234,00
9.3.a	Een aanvraag om omgevingsvergunning voor het legaliseren van een PAS-melding door omzetting naar een omgevingsvergunning	€ 0,00
9.3.b	Een aanvraag om omgevingsvergunning voor een project waarop de ADC-toets van toepassing is	€ 24.936,00
9.4	Geen leges zijn verschuldigd voor een aanvraag om een omgevingsvergunning voor een natura 2000- gebied die wordt ingediend: a. ten behoeve van beheer en schadebestrijding in Natura 2000-gebieden; b. voor het uitvoeren van herstel en instandhoudingsmaatregelen in het belang van Natura 2000-gebieden zoals bedoeld in artikel 5.1 lid 1 onder e van de Omgevingswet.	
	Flora- en fauna- activiteiten	
9.5	Een aanvraag om omgevingsvergunning voor aangewezen vergunning plichtige gevallen in de paragrafen 11.2.2 tot en met 11.2.5 van het Besluit activiteiten leefomgeving; **flora- en fauna-activiteit** — **Artikel** schadelijke handelingen soorten vogelrichtlijn — 11.37 commercieel bezit soorten vogelrichtlijn — 11.38 niet-commercieel bezit soorten vogelrichtlijn — 11.39 wijze vangen of doden soorten vogelrichtlijn — 11.40 schadelijke handeling soorten habitatrichtlijn — 11.46 bezit soorten habitatrichtlijn — 11.47 schadelijke handelingen andere soorten — 11.54 bijvoeren van specifieke soorten — 11.60 uitzetten van dieren of eieren van dieren — 11.61	
9.5.a	Voor een particuliere initiatiefnemer (natuurlijk persoon)	€ 1.247,00
9.5.b	Voor een commerciële initiatiefnemer	€ 3.990,00
9.5.c	Voor een gebiedsgerichte omgevingsvergunning op grond van een soortenmanagementplan (SMP)	€ 11.221,00

9.5.d	Voor een gebiedsgerichte vergunning op basis van een pre-soortenmanagementplan	€ 1.870,00
9.5.1	Voor de beoordeling van aanvragen voor goedkeuringsbesluiten tot maatwerk in het kader van een eerder verleende gebiedsgerichte omgevingsvergunning op grond van een soortenmanagementplan (SMP)	€ 561,00
9.5.2	Geen leges zijn verschuldigd voor een aanvraag om een omgevingsvergunning voor een flora- en- fauna- activiteit die wordt ingediend: a. als bedoeld in artikel 5.1, tweede lid, onder g, van de Omgevingswet ten behoeve van schadebestrijding, overlastbestrijding en populatiebeheer: b. als bedoeld in artikel 5.1, tweede lid, onder g, van de Omgevingswet ten behoeve van onderzoek en onderwijs of opvang van beschermde inheemse vogels en zoogdieren	
	Activiteiten die houtopstanden, hout en houtproducten betreffen	
9.5	Een aanvraag om een maatwerkvoorschrift waarbij conform artikel 4.17 van de Omgevingsverordening Noord-Hollandtoestemming wordt verleend.	€ 524,00

	Stiltegebieden	
9.6	Op een aanvraag om een omgevingsvergunning als bedoeld in artikel 4.30 tot en met artikel 4.34 van de Omgevingsverordening Noord-Holland.	1.945,00
9.6.1	Wanneer activiteiten en het gebruik van toestellen, voertuigen en/ of vaartuigen ten behoeve van een activiteit vallen onder de uitzonderingen zoals genoemd in afdeling 4.3 stiltegebieden van de Omgevingsverordening Noord-Holland, zijn geen leges verschuldigd.	
	Conceptverzoek	
9.7	Als een (voorlopige) aanvraag om omgevingsvergunning, een maatwerkvoorschrift of gelijkwaardige maatregel betrekking heeft op één of meer activiteiten voor een Natura 2000- activiteit, een natura 2000-activiteit inclusief stikstof, of flora- en fauna activiteit, bedraagt het tarief:	
	a. conceptverzoek;	€ 1.247,00
	b. per in te schakelen externe adviseur verhoogd met	€ 499,00

9.7.1	Indien volgend op het omgevingsoverleg als bedoeld onder 9.7 binnen één jaar voor hetzelfde besluit een aanvraag tot het geheel of gedeeltelijk vaststellen, herzien, wijzigen of uitwerken in behandeling wordt genomen, wordt het betaalde bedrag(en) verrekend met de leges voor het in behandeling nemen van een aanvraag. Het te verrekenen bedrag mag nooit meer zijn dan het dan op te leggen tarief aan leges, waarbij een minimumtarief van €100 wordt gehanteerd.	
	Positieve weigering	
9.8	Voor een aanvraag om een positieve weigering voor een natura 2000-activiteit of een flora- en- fauna activiteit	€ 0,00
	Wijzigen omgevingsvergunning	
9.9	a. Aanvraag tot geringe wijziging van een omgevingsvergunning als bedoeld in artikel 5.1 eerste lid onder e en g van de Omgevingswet, als gevolg van, naar de omstandigheden beoordeeld, geringe wijziging in het project	5 % van de leges die verschuldigd zijn voor het in behandeling nemen van de onderliggende vergunning waarop de te wijzigen aanvraag ziet met een minimum van € 480,-
	b . Aanvraag tot verlenging van een vergunning als bedoeld in artikel 5.1 eerste lid onder e en g van de Omgevingswet	€ 270,00

Hoofdstuk 10 Wet Luchtvaart

Artikel	Omschrijving	Tarief 2027
10.1	Een ontheffing van maximaal 2 starts en 2 landingen per dag voor bemande helikopters als bedoeld in art. 8a. 51 Wlv (tijdelijk en uitzonderlijk gebruik)	€ 1.684,00

10.2	Een locatie gebonden ontheffing voor één of meerdere starts en/of landingen op één en hetzelfde terrein voor bemande helikopters als bedoeld in art. 8a. 51 Wlv (tijdelijk en uitzonderlijk gebruik)	€ 1.684,00
10.3	Een locatie gebonden ontheffing voor één of meerdere starts en/of landingen op één en hetzelfde terrein voor bemande helikopters als bedoeld in art. 8a. 51 Wlv (tijdelijk en uitzonderlijk gebruik), indien voor niet meer dan 10 starts en/of landingen voor één dag wordt gebruikt	€ 1.684,00
10.4	Een locatie gebonden ontheffing voor één of meerdere starts en/of landingen op één en hetzelfde terrein voor luchtvaartuigen niet zijnde bemande helikopters als bedoeld in art. 8a. 51 Wlv (tijdelijk en uitzonderlijk gebruik)	€ 1.684,00
10.5	Een locatie gebonden ontheffing voor één of meerdere starts en/of landingen op één en hetzelfde terrein voor luchtvaartuigen niet zijnde bemande helikopters als bedoeld in art. 8a. 51 Wlv (tijdelijk en uitzonderlijk gebruik), indien voor niet meer dan 10 starts en/of landingen voor één dag wordt gebruikt	€ 1.684,00
10.6	Voor de aanvragen genoemd onder de artikelen 10.7 t/m 10.10 in dit hoofdstuk worden de leges berekend op basis van een vooraf door de initiatiefnemer ingediende begroting waarin de toerekenbare kosten zijn opgenomen die voor de omgevingsvergunningsaanvraag noodzakelijk zijn. De in te dienen begroting wordt vooraf afgestemd met de provincie. De toerekenbare kosten worden vastgesteld op het moment dat de omgevingsvergunningsaanvraag wordt ingediend. Het bepaalde in artikel 5, vierde 4 van de legesverordening is van toepassing.	
10.7	Een luchthavenregeling als bedoeld in art. 8.64, eerste lid Wlv, op verzoek, niet zijnde “omzettingen” van ontheffingen op grond van art. 13 (voormalige) Luchtvaartwet	
10.8	Een wijziging van **een** luchthavenregeling als bedoeld in art. 8.64, eerste lid Wlv, op verzoek,	
10.9	Een luchthavenbesluit als bedoeld in art. 8.43 Wlv, op verzoek, niet zijnde “omzettingen” van ontheffingen op grond van art. 13 (voormalige) Luchtvaartwet	

10.10	Een wijziging van **een** luchthavenbesluit als bedoeld in art. 8.43 Wlv, op verzoek,	

Hoofdstuk 11 Grondwaterbeschermingsgebied

	Omgevingsvergunning grondwaterbeschermingsgebied	
11.1	Een aanvraag om omgevingsvergunning voor activiteiten als bedoeld in artikel 4.45 tot en met 4.51 van de Omgevingsverordening NH2022	€ 9.741,00
11.2	**Conceptverzoek**	**Tarief 2027**
	Als een (voorlopige) aanvraag om omgevingsvergunning, een maatwerkvoorschrift of gelijkwaardige maatregel betrekking heeft op het houden van omgevingsoverleg over één of meer activiteiten die gevolgen kunnen hebben voor een grondwaterbeschermingsgebied bedraagt het tarief:	
	a. Het tarief voor het in behandeling nemen van een conceptverzoek die betrekking heeft op een of meer activiteiten, maatwerkvoorschriften of gelijkwaardigheden die gevolgen kunnen hebben voor de fysieke leefomgeving én waarbij ten minste één van de activiteiten een buitenplanse omgevingsplanactiviteit betreft, bedraagt:	€ 5.439,00
	b. Het tarief voor het in behandeling nemen van een conceptverzoek die betrekking heeft op een of meer activiteiten maatwerkvoorschriften of gelijkwaardigheden die gevolgen kunnen hebben voor de fysieke leefomgeving, waarbij er geen sprake is van een buitenplanse omgevingsplanactiviteit, bedraagt:	€ 324,00
	c. per in te schakelen externe adviseur verhoogd met	€ 640,00
	d. indien sprake is van samenloop van een aanvraag voor een conceptverzoek als bedoeld in artikel 2.2.1, 3.2.1, 5.1.1, 7.6 en 11.2, wordt slechts één keer leges voor het conceptverzoek geheven.	
11.2.1	De op grond van artikel 11.2 verschuldigde leges worden eenmalig verrekend met de leges zoals deze bij een daadwerkelijke aanvraag om een omgevingsvergunning voor die activiteit of activiteiten, maatwerkvoorschriften of gelijkwaardige maatregelen voor hetzelfde project worden vastgesteld, mits deze opvolgende aanvraag wordt ingediend binnen 26 weken na de verzending van de beoordeling uit het conceptverzoek. Het te verrekenen bedrag mag nooit meer zijn dan het dan op te leggen tarief aan leges, waarbij een minimumtarief van €100 wordt gehanteerd.	

Hoofdstuk 12 Overige diensten

Artikel	Omschrijving	Tarief 2027
12.1	Het in behandeling nemen van een vergunning, ontheffing, vrijstelling, toestemming, machtiging, etc. krachtens een provinciale verordening, provinciaal reglement of enig ander wettelijk voorschrift, anders dan hiervoor genoemd;	€ 648,00
12.2	Een wijziging of verlenging van een vergunning, ontheffing, vrijstelling, toestemming, machtiging, etc. als bedoeld onder 12.1	€ 648,00

Provincie
Noord-Holland

Bijlage bij kenmerk FIN170726KC1

Deze bijlage bevat een overzicht van de optimalisatiepunten die zijn doorgevoerd in de Legesverordening 2027 en de bijbehorende tarieventabel 2027. De aanpassingen zijn het resultaat van een grondige analyse gericht op actualisatie, vereenvoudiging en optimalisatie van de Legesverordening.
Via deze opsomming wordt op transparante wijze inzicht gegeven in de aard en omvang van de doorgevoerde wijzigingen, zonder de leesbaarheid van de voordracht als geheel te belasten.

Er hebben zich geen wijzigingen voorgedaan in de Legesverordening 2027.

De volgende aanpassingen zijn noodzakelijk in de tarieventabel 2027:

1. Artikel 2.1.1.6 is NIEUW. De bouwsomcheck is aangepast van € 250.000 naar € 100.000.

2. Artikel 2.16.a is 2.16 geworden. Artikel is tekstueel aangepast. Er geldt heden een meldingsplicht en geen legesplicht meer, mits er een maatwerkvoorschrift wordt aangevraagd.

3. artikel 2.16.b is komen ter vervallen door de wijziging in artikel 2.16.

4. Hoofdstuk 3- milieubelastende activiteiten is volledig vernieuwd en vereenvoudigd.

5. Artikel 5.1, 5.1.1 en 5.1.2 zijn toegevoegd als nieuw artikel met betrekking tot een conceptverzoek.

6. Artikel 5.1 is verplaatst naar onder artikel 5.2 voor een logischere volgorde.

7. Artikel 5.1.1 is verplaatst naar onder artikel 5.2.1 voor een logischere volgorde.

8. Artikel 5.1.2 is verplaatst naar onder artikel 5.2.2 voor een logischere volgorde.

9. Artikel 5.1.3 is verplaatst naar onder artikel 5.2.3 voor een logischere volgorde.

10. Artikel 5.1.4 is verplaatst naar onder artikel 5.2.4 voor een logischere volgorde.

11. Artikel 5.1.6 is verplaatst naar onder artikel 5.2.6 voor een logischere volgorde.

12. Artikel 5.2 is verplaatst naar onder artikel 5.2 voor een logischere volgorde.

13. Artikel 5.2.1 is verplaatst naar onder artikel 5.3.1 voor een logischere volgorde.

14. Artikel 5.2.2 is verplaatst naar onder artikel 5.3.2 voor een logischere volgorde.

15. Artikel 5.2.3 is verplaatst naar onder artikel 5.3.3 voor een logischere volgorde.

16. Artikel 5.3 is verplaatst naar onder artikel 5.4 voor een logischere volgorde.

17. Artikel 5.3.1 is verplaatst naar onder artikel 5.4.1 voor een logischere volgorde.

18. Artikel 5.3.2 is verplaatst naar onder artikel 5.4.2 voor een logischere volgorde.

Provincie
Noord-Holland

Bijlage bij kenmerk FIN170726KC1

19. Artikelen 6.1 en 6.2 zijn de uren gewijzigd van 9 naar 14 uur voor vergunningverlening. hierdoor is het tarief gestegen van € 965,52 naar € 1.122,00.

20. Artikel 8.2.7 is nieuw toegevoegd.

21. Artikel (oud) 8.2.7 verplaatst naar 8.2.8 vanwege nieuw artikel 8.2.7.

22. Artikel 9.4 is verplaatst naar onder artikel 9.5.

23. Artikel 9.5.2 is vervangen door 9.7.1

24. Artikel 9.8.1. heeft betrekking op flora- en fauna- activiteiten en nu ook op natura 2000 activiteiten.

25. Artikelen 10.1 tot en met 10.6 zijn de uren gezakt van 22,6 naar 13 uur voor vergunningverlening. hierdoor is het tarief gezakt van € 2.823,00 naar € 1.684,00.

Verordening op de heffing en invordering van leges Noord-Holland 2027 en de bijbehorende legestarieventabel 2027 (Legesverordening Noord-Holland 2027)

Provinciale Staten van Noord-Holland;

gelezen de voordracht van Gedeputeerde Staten van 22 september 2026;

gelet op artikelen 220, 220a, 223 1ste lid letter b en 225 van de Provinciewet en artikel 13.1a van de Omgevingswet;

overwegende dat de verordening en de daarbij behorende legestarieventabel dient te worden gewijzigd:

besluiten vast te stellen:

de verordening op de heffing en invordering van leges Noord-Holland 2027 en de bijhorende Legestarieventabel 2027

Artikel 1 Begrippenkader
In deze verordening wordt verstaan onder:
a. leges: de rechten die worden geheven ter zake van het genot van de door of vanwege het Provinciebestuur verleende diensten bedoeld in deze verordening en de tarieventabel.
b. tarieventabel: de Leges tarieventabel 2027.

Artikel 2 Belastbaar feit
Onder de naam "leges" worden rechten geheven voor:
a. het in behandeling nemen van een aanvraag tot het verlenen van een dienst of het nemen van een besluit;
b. het verlenen van een dienst op aanvraag; of
c. het verrichten van handelingen ten behoeve van een aanvraag van een document
een en ander zoals genoemd in deze verordening en de daarbij behorende tarieventabel

Artikel 3 Belastingplichtig
Belastingplichtig is de aanvrager/ initiatiefnemer of degene voor wie de aanvraag is gedaan of ten behoeve van wie een dienst is verstrekt.

Artikel 4 Vrijstellingen
Leges worden niet geheven:
1. voor diensten die ingevolge wettelijk voorschrift zijn vrijgesteld van rechtenheffing of kosteloos moeten worden verleend.
2. indien Gedeputeerde Staten een verleende omgevingsvergunning op verzoek van de vergunninghouder intrekken, waarvan de vrijgekomen stikstofruimte ten behoeve van natuurherstel na afroming gedeeltelijk ten gunste komt van een stikstofbank.

Artikel 5 Maatstaven van heffing en tarieven
1. De leges worden geheven naar de heffingsmaatstaven en tarieven, opgenomen in de bij deze verordening behorende tarieventabel.
2. Voor de berekening van de leges wordt een gedeelte van een in de tarieventabel genoemde eenheid als volle eenheid aangemerkt.
3. Heeft de aanvraag betrekking op meerdere activiteiten, wordt het tarief opgebouwd uit de som van de tarieven behorende bij die activiteiten.
4. De tarieven in de tarieventabel gelden voor een besluit waarop de reguliere voorbereidingsprocedure van toepassing is. Als afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht van toepassing is, geldt een toeslag.
5. Bijkomende door de provincie te maken kosten worden in rekening gebracht bij de Aanvrager/ initiatiefnemer, mits de aanvrager/ initiatiefnemer voorafgaand aan het in behandeling nemen van de aanvraag
daarover wordt geïnformeerd.
6. Als het tarief of het verschuldigde bedrag is gebaseerd op een begroting van de kosten wordt:

a. die begroting van de kosten voorafgaand aan het in behandeling van de aanvraag aan de aanvrager/ initiatiefnemer medegedeeld;
b. de aanvraag in behandeling genomen op de vijfde werkdag na de dag waarop de begroting aan de aan vrager ter kennis is gebracht, tenzij de aanvraag voor deze vijfde werkdag schriftelijk door de aanvrager/ initiatiefnemer is ingetrokken.

Artikel 6 Instemming

1. Als de voorgenomen beslissing op een aanvraag instemming behoeft van een ander bestuursorgaan op grond van artikel 16.16 van de wet, wordt het tarief verhoogd met het tarief dat dat bestuursorgaan voor het in behandeling nemen van de aanvraag om het besluit over instemming in rekening brengt.

Artikel 7 Wijze van heffing

1. De leges worden geheven door middel van een schriftelijke kennisgeving, of een kennisgeving langs elektronische weg.
2. Het gevorderde bedrag wordt door toezending of uitreiking van een schriftelijke kennisgeving of langs elektronische weg aan de belastingschuldige bekendgemaakt.
3. De leges kunnen worden geheven bij voorlopige aanslag tot ten hoogste het bedrag waarop de aanslag vermoedelijk zal worden vastgesteld.

Artikel 8 Termijnen van betaling

1. In afwijking van artikel 9, 1ste lid van de Invorderingswet 1990 moeten de leges worden betaald ingeval de kennisgeving bedoeld in artikel 7, schriftelijk dan wel elektronisch wordt gedaan, op het moment van uitreiken van de kennisgeving dan wel in geval van toezending daarvan binnen 30 dagen na de dagtekening van de kennisgeving;

Artikel 9 Kwijtschelding

Bij de invordering van leges wordt geen kwijtschelding verleend.

Artikel 10 Teruggaaf

1. Indien Gedeputeerde Staten op grond van een aanvraag tot het verlenen van een vergunning oordelen dat voor de voorgenomen activiteit geen vergunning is vereist, vindt op verzoek van de aanvrager/ initiatiefnemer teruggaaf van de geheven leges plaats ter hoogte van 85% van de op grond van die onderdelen voor de betreffende activiteit verschuldigde leges. Een verzoek tot teruggaaf van de leges dient schriftelijk te worden ingediend binnen zes weken na dagtekening van het besluit dat geen vergunning is vereist.
2. Als na toepassing van artikel 4:5 van de Algemene wet bestuursrecht een aanvraag buiten behandeling wordt gelaten, vindt op verzoek van de aanvrager/ initiatiefnemer teruggaaf van de geheven leges plaats ter hoogte van 50% van de op grond van die onderdelen voor de betreffende activiteit verschuldigde leges. Een verzoek tot teruggaaf van leges dient schriftelijk te worden ingediend binnen zes weken na dagtekening van het besluit tot buiten behandeling stellen van de aanvraag.
3. Als een aanvrager/ initiatiefnemer zijn aanvraag om een vergunning of aanvraag om een maatwerkvoorschrift bij een reguliere aanvraag op de voorbereiding waarvan afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht niet van toepassing is, geheel of gedeeltelijk intrekt terwijl Gedeputeerde Staten daarover nog geen besluit hebben genomen, vindt op verzoek van de aanvrager/ initiatiefnemer teruggaaf van een deel van de geheven leges plaats. Een verzoek tot teruggaaf van de leges dient schriftelijk te worden ingediend binnen zes weken na dagtekening van het intrekkingsbesluit.
   De teruggaaf bedraagt:
   a. bij gehele of gedeeltelijke intrekking binnen 4 weken na de indiening van de aanvraag 75% van de voor de activiteit verschuldigde leges waarvoor de aanvraag is ingetrokken;
   b. bij gehele of gedeeltelijke intrekking op een tijdstip vanaf 4 weken tot 6 weken na de indiening van de aanvraag 50% van de voor de activiteit verschuldigde leges waarvoor de aanvraag is ingetrokken;
   c. bij gehele of gedeeltelijke intrekking op een tijdstip vanaf 6 weken na de indiening van de aanvraag 25% van de voor de activiteit verschuldigde leges waarvoor de aanvraag is ingetrokken;
4. Als een aanvrager/ initiatiefnemer zijn aanvraag om een vergunning of aanvraag om een maatwerkvoorschrift bij een uitgebreide aanvraag op de voorbereiding waarvan afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht niet van toepassing is, geheel of gedeeltelijk intrekt terwijl Gedeputeerde Staten daarover nog geen besluit hebben genomen, vindt op verzoek van de aanvrager/ initiatiefnemer teruggaaf van een deel van de geheven leges plaats. Een verzoek tot

teruggaaf van de leges dient schriftelijk te worden ingediend binnen zes weken na datum van het intrekkingsbesluit.
De teruggaaf bedraagt:
   a. bij gehele of gedeeltelijke intrekking binnen 6 weken na de indiening van de aanvraag 75% van de voor de activiteit verschuldigde leges waarvoor de aanvraag is ingetrokken;
   b. bij gehele of gedeeltelijke intrekking op een tijdstip vanaf 6 weken tot 18 weken na de indiening van de aanvraag 50% van de voor de activiteit verschuldigde leges waarvoor de aanvraag is ingetrokken;
   c. bij gehele of gedeeltelijke intrekking op een tijdstip vanaf 18 weken na de indiening van de aanvraag 25% van de voor de activiteit verschuldigde leges waarvoor de aanvraag is ingetrokken;

5. Als Gedeputeerde Staten een verleende vergunning op verzoek van de vergunninghouder intrekken, vindt op verzoek van de aanvrager/ initiatiefnemer teruggaaf van de voor de activiteit waarvoor de aanvraag is ingetrokken verschuldigde leges plaats ter hoogte van 25%, mits deze aanvraag is ingediend binnen 6 maanden na verlening van de vergunning en van de vergunning geen gebruik is gemaakt van de op grond van die onderdelen voor de betreffende activiteit verschuldigde leges. Een verzoek tot teruggaaf van de leges dient schriftelijk te worden ingediend binnen zes weken na datum van het intrekkingsbesluit.
6. a. Als Gedeputeerde Staten een vergunning weigeren, vindt op verzoek van de aanvrager/ initiatiefnemer teruggaaf plaats ter hoogte van 25% van de verschuldigde leges van de voor de activiteit waarvoor de vergunning is geweigerd.
   b. onder een weigering bedoeld in onderdeel a wordt mede verstaan een vernietiging van de beschikking waarbij de vergunning is verleend bij rechtelijke uitspraak.
7. Teruggaaf vindt niet plaats als het verschuldigde leges minder bedragen dan € 300,00.
8. De teruggaafregeling bedoeld in de voorgaande leden heeft geen betrekking op de kosten zoals bedoeld in artikel 5, derde lid.
9. Een verzoek tot teruggaaf wordt ingediend bij de inspecteur der provinciale belastingen.

Artikel 11 Overdracht van bevoegdheden
Gedeputeerde Staten zijn bevoegd tot het wijzigen van deze verordening en de daarbij behorende tarieventabel, als de wijzigingen:
   a. van zuiver redactionele aard zijn;
   b. een gevolg zijn van nieuwe of gewijzigde rijksregelgeving, die in werking treedt binnen drie maanden na de officiële bekendmaking van de inwerkingtreding ervan in het Staatsblad of de Staatscourant.

Artikel 12 Overgangsrecht
1. De Legesverordening 2026 en de daarbij behorende tarieventabel wordt ingetrokken met ingang van de in artikel 13, tweede lid, genoemde datum van ingang van heffing, met dien verstande dat zij van toepassing blijft op de belastbare feiten die zich voor die datum hebben voorgedaan.

Artikel 13 Inwerkingtreding
1. Deze verordening met de daarbij behorende tarieventabel 2027 treedt in werking met ingang van 1 januari 2027.
2. De datum van ingang van de heffing is 1 januari 2027.

Artikel 14 Citeertitel
Deze verordening wordt aangehaald als: “Legesverordening Noord-Holland 2027”.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van Provinciale Staten van 9 november 2026.

, voorzitter

, griffier

Tarieventabel 2027

Hoofdstuk 1 Algemene bepalingen

Artikel	Omschrijving	Tarief 2027
1.1	**Reguliere of uitgebreide voorbereidingsprocedure**	
1.1.1	Voor een aanvraag waarop afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht van toepassing is wordt het tarief vermeerderd met:	€ 2.979,00
1.2	**Coördinatieregeling**	
1.2.1	Als de initiatiefnemer verzoekt om toepassing van de coördinatieregeling, als bedoeld in artikel 16.7 van de Omgevingswet in samenhang met afdeling 3.5 van de Algemene wet bestuursrecht geldt wordt het tarief vermeerderd met:	€ 26.677,00
1.2.2	Als de initiatiefnemer verzoekt om toepassing van een koepelconcept of coördinatiebesluit als bedoeld in artikel 16.8 van de Omgevingswet in samenhang met afdeling 3.5 van de Algemene wet bestuursrecht geldt wordt het tarief vermeerderd met::	€ 37.348,00

Artikel	Omschrijving
1.3	**Begripsbepalingen**
1.3.1.	Tenzij in deze verordening of deze tarieventabel anders is bepaald, zijn op dit hoofdstuk de begripsbepalingen van toepassing die zijn opgenomen in:
a.	In de bijlage, bedoeld in artikel 1.1. van de Omgevingswet;
b.	Bijlage I bij het Besluit activiteiten leefomgeving ;
c.	Bijlage I bij het Besluit bouwwerken leefomgeving;
d.	Bijlage I bij het besluit kwaliteit leefomgeving;
e.	Bijlage I bij het Omgevingsbesluit;
f.	Bijlage 1 bij de Omgevingsverordening Noord-Holland;
g.	het Omgevingsplan;
h.	Bijlage bij de Omgevingsregeling.
1.3.2.	Tenzij in de verordening of deze tarieventabel anders is bepaald, hebben de in dit hoofdstuk voorkomende begrippen die betrekking hebben op activiteiten waarvoor het toetsingskader in een ander dan onder 2.1.1. bedoeld wettelijk voorschrift is uitgewerkt dezelfde betekenis als in dat wettelijk voorschrift bedoeld.

Hoofdstuk 2 Bouwactiviteiten

Artikel	Omschrijving
2.1	**Begripsbepalingen**
2.1.1	In afwijking van bijlage I bij de Omgevingsregeling wordt verstaan onder:
2.1.1.1	**Aanlegkosten**: de aannemingssom exclusief omzetbelasting, bedoeld in paragraaf 1, eerste lid, van de Uniforme administratieve voorwaarden voor de uitvoering van werken en van technische installatiewerken 2012 (UAV 2012; Stcrt. 2012, 1567), voor het uit te voeren werk, of voor zover deze ontbreekt, een raming van de aanlegkosten, exclusief omzetbelasting. Indien de werken of werkzaamheden geheel of gedeeltelijk door zelfwerkzaamheid geschieden wordt in deze titel onder aanlegkosten verstaan: de prijs die aan een derde in het economisch verkeer zou moeten worden betaald voor de werken of werkzaamheden waarop de omgevingsvergunningaanvraag betrekking heeft.
2.1.1.2	**Bouwkosten:** de aannemingssom exclusief omzetbelasting, bedoeld in paragraaf 1, eerste lid, van de Uniforme administratieve voorwaarden voor de uitvoering van werken en van technische installatiewerken 2012 (UAV 2012; Stcrt. 2012, 1567), voor het uit te voeren werk, of voor zover deze ontbreekt, een raming van de bouwkosten, exclusief omzetbelasting, bedoeld in het normblad NEN 2699, of zoals dit normblad laatstelijk is vervangen of gewijzigd. Indien het bouwen geheel of gedeeltelijk door zelfwerkzaamheid geschiedt wordt in deze titel onder bouwkosten verstaan: de prijs die aan een derde in het economisch verkeer zou moeten worden betaald voor het tot stand brengen van het bouwwerk waarop de omgevingsvergunningaanvraag betrekking heeft.
	Bovenbedoeld normblad NEN 2699 ligt ter inzage bij de provincie Noord-Holland, Houtplein 33 te Haarlem (provinciekantoor).
2.1.1.3	**Tijdelijk bouwwerk**: In afwijking van artikel 2.1.3.2 geldt als grondslag voor de vaststelling van de bouwkosten voor een tijdelijk bouwwerk:
2.1.1.3.1	Indien het een bouwwerk betreft dat qua constructie niet bedoeld is om verplaatsbaar te zijn, de aannemingssom dan wel een raming van de bouwkosten vastgesteld als omschreven in artikel 2.1.3.2;
2.1.1.3.2	Indien het een gehuurd bouwwerk betreft dat qua constructie bedoeld is om verplaatsbaar te zijn, de plaatsingskosten vermeerderd met de huurkosten van het

	bouwwerk berekend over de beoogde instandhoudingtermijn. Deze kosten zijn exclusief de omzetbelasting;
2.1.1.3.3	Indien het niet een gehuurd bouwwerk betreft dat qua constructie bedoeld is om verplaatsbaar te zijn, de som van de plaatsingskosten en de aanschaf-, leverings- en (ver)bouwkosten van het bouwwerk. Deze kosten zijn exclusief de omzetbelasting.
2.1.1.4.	**Sloopkosten:** de aannemingssom exclusief omzetbelasting, bedoeld in paragraaf 1, eerste lid, van de Uniforme administratieve voorwaarden voor de uitvoering van werken en van technische installatiewerken 2012 (UAV 2012; Stcrt. 2012, 1567), voor het uit te voeren werk, of voor zover deze ontbreekt, een raming van de sloopkosten, exclusief omzetbelasting. Indien het slopen geheel of gedeeltelijk door zelfwerkzaamheid geschiedt, wordt in deze titel onder sloopkosten verstaan: de prijs die aan een derde in het economisch verkeer zou moeten worden betaald voor het slopen van het bouwwerk waarop de omgevingsvergunningaanvraag betrekking heeft.
2.1.1.5	**Conceptverzoek:** een voorlopige indiening van een aanvraag via het Omgevingsloket, waarmee initiatiefnemers/ aanvragers hun plan kunnen laten toetsen vóórdat een definitieve vergunningaanvraag of melding ingediend wordt.
2.1.1.6	**Bouwsomcheck:** Het college van Gedeputeerde Staten kan de opgegeven bouwkosten toetsen op juistheid en aannemelijkheid. Indien de opgegeven bouwkosten meer bedragen dan € 100.000 vindt in ieder geval een controle plaats op de juistheid en aannemelijkheid van de opgegeven bouwkosten doormiddel van een bouwsomcheck.

Artikel	Omschrijving	Tarief 2027
2.2	**Conceptverzoek**	
2.2.1	Als een (voorlopige) aanvraag om omgevingsvergunning, een maatwerkvoorschrift of gelijkwaardige maatregel betrekking heeft op het houden van omgevingsoverleg over één of meer activiteiten die gevolgen kunnen hebben voor de fysieke leefomgeving, bedraagt het tarief:	
	a. Het tarief voor het in behandeling nemen van een conceptverzoek die gevolgen kunnen hebben voor de fysieke leefomgeving én een van de activiteiten een buitenplanse omgevingsplanactiviteit betreft, bedraagt:	€ 5.439,00
	b. Het tarief voor het in behandeling nemen van een conceptverzoek die gevolgen kunnen hebben voor de fysieke leefomgeving, waarbij er geen sprake is van een buitenplanse omgevingsplanactiviteit, bedraagt:	€ 324,00
	c. per in te schakelen externe adviseur verhoogd met	€ 640,00

	d. indien sprake is van samenloop van een aanvraag voor een conceptverzoek als bedoeld in artikel 2.2.1, 3.1.1, 5.1.1, 7.6 en 11.2, wordt slechts één keer leges voor het conceptverzoek geheven.	
2.2.2	De op grond van artikel 2.2.1 verschuldigde leges worden eenmalig verrekend met de leges zoals deze bij een daadwerkelijke aanvraag om een omgevingsvergunning voor die activiteit of activiteiten, maatwerkvoorschriften of gelijkwaardige maatregelen voor hetzelfde project worden vastgesteld, mits deze opvolgende aanvraag wordt ingediend binnen 26 weken na de verzending van de beoordeling uit het conceptverzoek. Het te verrekenen bedrag mag nooit meer zijn dan het dan op te leggen tarief aan leges, waarbij een minimumtarief van €100 wordt gehanteerd.	
2.3	**Bouwactiviteit (bouwtechnisch deel)**	
	Onverminderd het bepaalde in de andere onderdelen van dit hoofdstuk bedraagt het tarief voor het in behandeling nemen van een aanvraag om een omgevingsvergunning als bedoeld in artikel 5.1., tweede lid, aanhef en onder a, van de Omgevingswet, voor een bouwactiviteit:	
a.	Bij bouwkosten tot € 50.000,- : € 100,- per €1.000,-	€ 100,00 p/€ 1.000,-
b.	Bij bouwkosten tussen € 50.000,- en € 400.000,- : €5.000,- vermeerderd met 3,00% voor bouwkosten boven de €50.000,-	€ 5.000,00 + 3,00%
c.	Bij bouwkosten tussen €400.000,- en €1.000.000,- : €15.500,- vermeerderd met 2,40% voor bouwkosten boven de € 400.000,-	€ 15.500,00 + 2,40%
d.	Bij bouwkosten tussen €1.000.000,- en € 5.000.000 : €29.000,- vermeerderd met 1,35% voor bouwkosten boven de € 1.000.000,-	€ 29.000,00 + 1,35%
e.	Bij bouwkosten tussen €5.000.000,- en €25.000.000:€ 83.000- vermeerderd met 0,25% voor bouwkosten boven de € 5.000.000,-	€ 83.000,00 + 0,25%
f.	Bij bouwkosten meer dan €25.000.000,- :€133.000,- vermeerderd met 0,05% voor bouwkosten boven de €25.000.000,-	€ 133.000,00 + 0,05%
2.3.1	**Verlenging tijdelijke omgevingsvergunning bouwactiviteit**	
2.3.2	In afwijking van het bepaalde in artikel 2.3 bedraagt het tarief voor het in behandeling nemen van een aanvraag om verlenging van de in een omgevingsvergunning voor een bouwactiviteit gestelde termijn, als bedoeld in artikel 10.23, tweede lid van het Omgevingsbesluit, zonder andere wijzigingen van de vergunning en voor zover de aanvraag in overeenstemming is met het omgevingsplan:	€ 1.036,00
	In afwijking van het bepaalde in 2.3 bedraagt het tarief voor het in behandeling nemen van een aanvraag om het verlengen van de in een omgevingsvergunning voor een bouwactiviteit gestelde termijn, als bedoeld in artikel 10.23, tweede lid, van het Omgevingsbesluit, zonder andere wijzigingen van de vergunning én voor zover de aanvraag in overeenstemming is met het omgevingsplan, 20% van het bedrag dat verschuldigd zou	

	zijn voor een vergunningaanvraag op grond van de tarieven in 2.3 geldend in het jaar van aanvraag van de verlenging. Bij de vaststelling van het verschuldigde bedrag wordt een minimum van € 100 en een maximum van € 25.000 gehanteerd.	
2.3.2	**(Deel)beoordeling van een bouwwerk met het oog op brandveiligheid**	
	Het verstrekken van een advies inzake de beoordeling van de brandveiligheid ten behoeve van de bouwactiviteit (technische deel) bedoeld als artikel 5.1, tweede lid, aanhef en onder a van de Omgevingswet.	€ 777,00
2.4	**Bouw-/aanlegkosten zonnecollectoren en -panelen**	
	Voor een omgevingsoverleg of het in behandeling nemen van een aanvraag voor een omgevingsvergunning, die betrekking heeft op het plaatsen van een collector voor warmteopwekking of een paneel voor elektriciteitsopwekking worden de bouw-/aanlegkosten voor de collectoren of panelen op € 0,00 geraamd. Indien collectoren voor warmteopwekking of panelen voor elektriciteitsopwekking onderdeel uitmaken van een aanvraag omgevingsvergunning, dan wel omgevingsoverleg omgevingsvergunning, bestaande uit meer onderdelen dan uitsluitend collectoren of panelen, dan worden voor de vaststelling van het legesbedrag de bouwkosten voor de collectoren of panelen buiten beschouwing worden gelaten.	
2.5	**Omgevingsplanactiviteit: bouwactiviteit, in stand houden of gebruiken bouwwerk (ruimtelijk deel)**	
2.5.1	Onverminderd het bepaalde in de andere onderdelen van dit hoofdstuk bedraagt het tarief voor het in behandeling nemen van, een aanvraag om een omgevingsvergunning als bedoeld in artikel 5.1., eerste lid, aanhef en onder a, van de Omgevingswet, voor een omgevingsplanactiviteit bestaande uit een bouwactiviteit, het in stand houden of gebruiken van het (te bouwen) bouwwerk:	€ 777,00
2.5.2.	Als moet worden beoordeeld of het uiterlijk of de plaatsing van het bouwwerk, zowel op zichzelf beschouwd als in verband met de omgeving of de te verwachte ontwikkeling daarvan, niet in strijd is met de redelijke eisen van welstand als bedoeld in provinciale of gemeentelijke beleidsregels als bedoeld in artikel 4.19 van de Omgevingswet wordt het tarief in artikel 2.5.1 verhoogd met:	€ 648,00
2.5.2.1	Voor de welstandcommissie wordt het tarief verhoogd per keer dat de commissie wordt geraadpleegd.	
2.5.3	Voor een binnenplanse omgevingsplanactiviteit bij wijzigingsbevoegdheid of uitwerkingsplicht wordt het tarief in artikel 2.5.1 verhoogd met:	€ 648,00
2.5.4	Voor een buitenplanse omgevingsplanactiviteit wordt het tarief in artikel 2.5.1 verhoogd met:	€ 648,00

2.5.5	Als de bouwactiviteit plaatsvindt op een bodemgevoelige locatie en de toelaatbare kwaliteit van de bodem moet worden beoordeeld, wordt het tarief in artikel 2.5.1 verhoogd met:	€ 648,00
2.5.6	Als moet worden beoordeeld of de bouwactiviteit niet in strijd is met het in voorbereiding zijnde omgevingsplan of omgevingsverordening respectievelijk in voorbereiding zijnde omgevingsplan of omgevingsverordening dat voorziet in de bescherming van het stads- en dorpsgezicht, wordt het tarief in artikel 2.5.1 verhoogd met:	€ 648,00
2.6	**Beoordeling bodemrapport**	
2.6.1	Het tarief onder 2.5 wordt verhoogd, indien de omgevingsvergunningaanvraag krachtens wettelijk voorschrift slechts kan worden afgehandeld, indien:	
a.	een milieukundig bodemrapport wordt beoordeeld;	€ 518,00
b.	een archeologisch bodemrapport wordt beoordeeld;	€ 518,00
2.7	**Beoordeling advies agrarische adviescommissie**	
2.7.1	Het tarief, onder 2.5 wordt verhoogd, indien de aanvraag krachtens wettelijk voorschrift slechts kan worden afgehandeld, indien een advies van de agrarische adviescommissie wordt beoordeeld:	€ 518,00
2.7.1.1	Voor de agrarische adviescommissie wordt het tarief verhoogd per keer dat de commissie wordt geraadpleegd.	
2.8	**Maatwerkvoorschriften bij bouwactiviteiten**	
2.8.1	Onverminderd het bepaalde in de andere onderdelen van dit hoofdstuk bedraagt het tarief voor het in behandeling nemen van een verzoek om een of meer maatwerkvoorschriften die betrekking heeft op een bouwactiviteit:	
2.8.2	Voor een maatwerkvoorschrift dat betrekking heeft op: 1. Het in stand houden van een bestaand bouwwerk, als bedoeld in artikel 3.1 van het Besluit bouwwerken leefomgeving; 2. Bouwactiviteiten die het bouwen van nieuwe bouwwerken betreffen, als bedoeld in artikel 4.1 van het Besluit bouwwerken leefomgeving; 3. Het gebruiken van een bouwwerk, als bedoeld in artikel 6.1 van het Besluit bouwwerken leefomgeving; of 4. het verrichten van bouw- of sloopwerkzaamheden, bedoeld in artikel 7.1 van het Besluit bouwwerken leefomgeving; per maatwerkvoorschrift:	€ 130,00
2.8.3	In alle andere gevallen als bedoeld in onderdeel 2.8.2 per maatwerkvoorschrift:	€ 130,00
2.8.4	Het tarief behorend bij een aanvraag om een maatwerkvoorschrift of bij een aanvraag om een vergunningvoorschrift is niet van toepassing als het onderwerp waarop het maatwerkvoorschrift of het vergunningvoorschrift betrekking heeft op of onderdeel is van een aanvraag om een omgevingsvergunning.	
2.9	**Gelijkwaardige maatregel bij bouwactiviteit**	

2.9.1	Bij een aanvraag om toestemming voor een gelijkwaardige maatregel als bedoeld in artikel 4.7 van de Omgevingswet indien deze betrekking heeft op een bouwactiviteit bedraagt het tarief:	€ 1.295,00
2.10	**Beoordeling aanvullende gegevens**	
	Onverminderd het bepaalde in de andere artikelen van dit hoofdstuk bedraagt het tarief voor het in behandeling nemen van aanvullende gegevens die worden ingediend nadat de aanvraag om een omgevingsvergunning bedoeld als in artikel 5.1., eerste lid, aanhef en onder a, van de Omgevingswet (omgevingsplanactiviteit), artikel 5.1, eerste lid, aanhef en onder b, van de Omgevingswet (rijksmonumentenactiviteit) of artikel 5.1, tweede lid, aanhef en onder a van de Omgevingswet (bouwactiviteit - technisch deel) , in behandeling is genomen:	€ 389,00
2.11.	**Omgevingsplanactiviteit: Gebruik gronden (afwijken omgevingsplan)**	
	Onverminderd het bepaalde in de andere onderdelen van dit hoofdstuk bedraagt het tarief voor het in behandeling nemen van een aanvraag om een omgevingsvergunning als bedoeld in artikel 5.1., eerste lid, aanhef en onder a van de Omgevingswet, tot het gebruiken van gronden in strijd met:	
2.11.1	een omgevingsplan, als bedoeld in artikel 5.21., tweede lid, onder b, van de Omgevingswet in samenhang met artikel 8.0 a, tweede lid van het Besluit kwaliteit leefomgeving:	€ 518,00
2.11.1.1	Als moet worden beoordeeld of de omgevingsplanactiviteit niet in strijd is met het in voorbereiding zijnde omgevingsplan of omgevingsverordening respectievelijk in voorbereiding zijnde omgevingsplan of omgevingsverordening dat voorziet in de bescherming van het stads- en dorpsgezicht, wordt het tarief in artikel 2.9.1 verhoogd met:	€ 518,00
2.11.2	een omgevingsplan indien de omgevingsvergunning betrekking heeft op een activiteit voor een bepaalde termijn als bedoeld in de artikelen 5.36 en 5.36a van de Omgevingswet	€ 518,00
2.12	**Rijksmonumentenactiviteit/Omgevingsplanactiviteit: (beschermd) stads- of dorpsgezicht / Omgevingsplanactiviteit: monumenten**	
	Onverminderd het bepaalde in de andere onderdelen van dit hoofdstuk bedraagt het tarief voor het in behandeling nemen van en omgevingsvergunning als bedoeld in:	
2.12.1	artikel 5.1., eerste lid, aanhef en onder b, van de Omgevingswet voor een rijksmonumentenactiviteit;	€ 3.497,00
2.12.2	artikel 5.1., eerste lid, aanhef en onder a, van de Omgevingswet voor het slopen van een bouwwerk in een (beschermd) stads- of dorpsgezicht;	€ 3.497,00
2.12.3	artikel 5.1., eerste lid, aanhef en onder a, van de Omgevingswet voor het slopen, verstoren, verplaatsen of in enig opzicht wijzigen van een krachtens provinciale of gemeentelijke verordening aangewezen monument, of het herstellen, gebruiken of laten gebruiken daarvan op een wijze waardoor het wordt ontsierd of in gevaar wordt gebracht;	€ 3.497,00
2.12.4	artikel 5.1., eerste lid, aanhef en onder a, van de Omgevingswet voor het slopen van een bouwwerk dat krachtens provinciale of gemeentelijke verordening is aangewezen als (beschermd) stads- of dorpsgezicht:	€ 3.497,00

2.13	**Omgevingsplanactiviteit: Slopen van een bouwwerk**	
	Onverminderd het bepaalde in de andere onderdelen van dit hoofdstuk bedraagt het tarief voor het in behandeling nemen van een aanvraag om een omgevingsvergunning als bedoeld in artikel 5.1., eerste lid, aanhef en onder a, van de Omgevingswet voor het slopen van een bouwwerk in gevallen waarin dat in een omgevingsplan of voorbereidingsbesluit is bepaald, dan wel voor het slopen van een bouwwerk voor zover daarvoor krachtens de Omgevingsverordening Noord-Holland een omgevingsvergunning is vereist:	€ 3.497,00
2.14	**Omgevingsplanactiviteit: aanleggen of veranderen weg**	
	Onverminderd het bepaalde in de andere onderdelen van dit hoofdstuk bedraagt het tarief voor het in behandeling nemen van een aanvraag om een omgevingsvergunning, die betrekking heeft op een omgevingsplanactiviteit, als bedoeld in artikel 5.1, eerste lid, aanhef en onder a, van de Omgevingswet, voor het aanleggen van een weg of verandering brengen in de wijze van aanleg van een weg:	€ 2.072,00
2.15	**Omgevingsplanactiviteit: uitweg/uitrit**	
	Onverminderd het bepaalde in de andere onderdelen van dit hoofdstuk bedraagt het tarief voor het in behandeling nemen van een aanvraag om een omgevingsvergunning, die betrekking heeft op een omgevingsplanactiviteit, als bedoeld in artikel 5.1, eerste lid, aanhef en onder a, van de Omgevingswet, bestaande uit het aanleggen van een uitrit naar de openbare weg of het veranderen van een bestaande uitrit:	€ 518,00
2.16	**Activiteiten die houtopstanden, hout en houtproducten betreffen**	
	Een aanvraag om een maatwerkvoorschrift waarbij conform artikel 4.17 van de Omgevingsverordening Noord-Holland toestemming wordt verleend.	€ 389,00
2.17	**Omgevingsplanactiviteit: reclame**	
	Onverminderd het bepaalde in de andere onderdelen van dit hoofdstuk bedraagt het tarief voor het in behandeling nemen van een aanvraag om een omgevingsvergunning als bedoeld in:	
a.	artikel 5.1., eerste lid, aanhef en onder a, van de Omgevingswet voor het op of aan een onroerende zaak maken of voeren van handelsreclame met behulp van opschriften, aankondigingen, afbeeldingen, reclameobjecten of constructies, in welke vorm dan ook, die zichtbaar zijn vanaf een voor het publieke toegankelijke plaats;	€ 389,00
b.	artikel 5.1., eerste lid, aanhef en onder a, van de Omgevingswet voor het als eigenaar, beperkt zakelijk gerechtigde of gebruiker van een onroerende zaak toestaan of gedogen dat op of aan die onroerende zaak handelsreclame wordt gemaakt of gevoerd met behulp van opschriften, aankondigingen, afbeeldingen, reclameobjecten of constructies, in welke vorm dan ook, die zichtbaar zijn vanaf een voor het publieke toegankelijke plaats	€ 389,00
2.18	**Omgevingsplanactiviteit: alarminstallatie**	

	Onverminderd het bepaalde in de andere onderdelen van dit hoofdstuk bedraagt het tarief voor het in behandeling nemen van een aanvraag op een omgevingsplanactiviteit, als bedoeld in artikel 5.1, eerste lid, aanhef en onder a van de Omgevingswet, bestaande uit het in, op of aan een onroerende zaak hebben van een alarminstallatie die een voor de omgeving opvallend geluid of lichtsignaal kan produceren.	€ 389,00
2.19	**Niet genoemd besluit: op omgevingsvergunningaanvraag**	
	Het tarief bedraagt voor het in behandeling nemen van een aanvraag voor het verkrijgen van een vergunning, goedkeuring, verklaring, afwijking of een andere dienst die samenhangt met een project in de fysieke leefomgeving, waarbij tevens sprake is van een activiteit genoemd in dit hoofdstuk voor zover daarvoor niet elders in deze tarieventabel of in een andere wettelijke regeling een tarief is opgenomen:	€ 648,00

	Overige tarieven	
2.20	**Projectbesluit**	
	Voor het in behandeling nemen van een aanvraag om een projectbesluit wordt er een door of namens Gedeputeerde Staten opgestelde begroting vastgesteld van de kosten van: a. het vooroverleg; de vaststelling van het projectbesluit, bedoeld in afdeling 5.2 van de Omgevingswet, inclusief de projectbesluitprocedure , bedoeld in de paragrafen 16.6.1 en 16.6.2 van de Omgevingswet	
2.21	**Wijzigen omgevingsvergunning**	
	Indien de aanvraag om het verkrijgen van een omgevingsvergunning betrekking heeft op het bouwen in afwijking van een eerder ingediend bouwplan waarvoor reeds een vergunning is verleend en het gaat om een wijziging van een of enkele onderdelen van het bouwplan die op zichzelf beoordeeld kunnen worden, worden de leges geheven overeenkomstig het bepaalde in dit hoofdstuk, waarbij dan als bouwkosten gelden de bouwkosten van de gewijzigde onderdelen van het bouwplan, met dien verstande dat het te betalen legesbedrag nooit minder is dan € 562,-.	5 % van de leges die verschuldigd zijn voor het in behandeling nemen van de te wijzigen onderliggende vergunning waarop de aanvraag ziet met een minimum van € 562,-

Hoofdstuk 3 Milieubelastende activiteiten

Artikel	Omschrijving
3.1	**Algemene bepalingen**
3.1.2	Begripsbepalingen die zijn opgenomen in de bijlage bedoeld in artikel 1.1 van de Omgevingswet, in bijlage I bij het Besluit activiteiten leefomgeving, het Besluit bouwwerken leefomgeving, het Besluit kwaliteit leefomgeving, het Omgevingsbesluit en de Omgevingsregeling en in de bijlagen bij de omgevingsverordening , zijn ook van toepassing op deze tarieventabel, tenzij in de legesverordening of deze tarieventabel anders is bepaald.
3.1.3	In deze tarieventabel voorkomende begrippen die betrekking hebben op activiteiten waarvoor het toetsingskader in een ander dan een in het eerste lid bedoeld wettelijk voorschrift is uitgewerkt, hebben dezelfde betekenis als in dat wettelijk voorschrift bedoeld, tenzij in de legesverordening of deze tarieventabel anders is bepaald.
3.1.4	**Conceptverzoek**: het op verzoek van een initiatiefnemer door het bevoegd gezag verrichte overleg of de beoordeling van documenten voorafgaand aan een definitieve aanvraag om omgevingsvergunning
3.1.5	**Reguliere voorbereidingsprocedure:** de voorbereidingsprocedure voor besluiten op aanvragen om een omgevingsvergunning als bedoeld in paragraaf 16.5.2 van de Omgevingswet, waarbij het bevoegd gezag binnen een beslistermijn van 8 weken een besluit neemt, met de mogelijkheid deze termijn eenmalig met 6 weken te verlengen. Deze procedure is de standaardprocedure voor vergunningaanvragen, tenzij de wet bepaalt dat de uitgebreide voorbereidingsprocedure van toepassing is.
3.1.6	**Uitgebreide voorbereidingsprocedure**: de voorbereidingsprocedure voor bepaalde aanvragen om een omgevingsvergunning waarbij afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht van toepassing is, zoals aangewezen in paragraaf 16.5.3 van de Omgevingswet. Deze procedure kent een langere doorlooptijd en omvat o.a. terinzagelegging van het ontwerpbesluit, de mogelijkheid tot het indienen van zienswijzen en een zorgvuldige uitgebreide beoordeling. De procedure wordt onder meer toegepast bij

	initiatieven met aanzienlijke milieugevolgen of wanneer Europese of internationaalrechtelijke verplichtingen dit voorschrijven.
3.1.7	**Milieuaspecten**: elk vakinhoudelijk domein waarvoor specifieke, inhoudelijke toetsing noodzakelijk is om te bepalen of de verandering van de milieubelastende activiteit kan worden toegestaan.
3.1.8	**Hoge drempelinrichting**: Seveso- inrichting waar gevaarlijke stoffen aanwezig zijn in een hoeveelheid van ten minste de drempelwaarde, bedoeld in bijlage 1, deel 1, kolom 3, bij de Seveso- inrichtlijn, met inachtneming van de aantekeningen bij die bijlage.
3.1.9	**Commissie voor de milieueffectrapportage:** de onafhankelijke commissie als bedoeld in artikel 17.5 van het Omgevingsbesluit.
3.1.10	**MER-beoordelingsbesluit:** het besluit van het bevoegd gezag als bedoeld in artikel 11.6 van het Omgevingsbesluit (en bijlage V bij het Omgevingsbesluit), waarin wordt beoordeeld of een milieueffectrapport (MER) moet worden opgesteld.
3.1.11	**Onderzoeksrapporten**: onderzoeken en nadere onderbouwingen die door of namens de aanvrager worden overlegd ter ondersteuning van een MER-beoordeling of een MER, waaronder begrepen rapportages op het gebied van geluid, bodem, luchtkwaliteit, ecologie, stikstof, veiligheid en vergelijkbare milieuaspecten.

3.2	**Conceptverzoek**	**Tarief 2027**
3.2.1	Als een (voorlopige) aanvraag om omgevingsvergunning, een maatwerkvoorschrift of gelijkwaardige maatregel betrekking heeft op het houden van omgevingsoverleg over één of meer activiteiten die gevolgen kunnen hebben voor milieubelastende activiteiten, bedraagt het tarief:	
	a. Het tarief voor het in behandeling nemen van een conceptverzoek die betrekking heeft op een of meer activiteiten, maatwerkvoorschriften of gelijkwaardigheden die gevolgen kunnen hebben voor de fysieke leefomgeving én waarbij ten minste één van de activiteiten een buitenplanse omgevingsplanactiviteit betreft, bedraagt:	€ 5.439,00
	b. Het tarief voor het in behandeling nemen van een conceptverzoek die betrekking heeft op een of meer activiteiten maatwerkvoorschriften of gelijkwaardigheden die gevolgen kunnen hebben voor de fysieke leefomgeving, waarbij er geen sprake is van een buitenplanse omgevingsplanactiviteit, bedraagt:	€ 324,00

	c. per in te schakelen externe adviseur verhoogd met	€ 640,00
	d. indien sprake is van samenloop van een aanvraag voor een conceptverzoek als bedoeld in artikel 2.2.1, 3.2.1, 5.1.1, 7.6 en 11.2,, wordt slechts één keer leges voor het conceptverzoek geheven.	
3.2.2	De op grond van artikel 3.2.1 verschuldigde leges worden eenmalig verrekend met de leges zoals deze bij een daadwerkelijke aanvraag om een omgevingsvergunning voor die activiteit of activiteiten, maatwerkvoorschriften of gelijkwaardige maatregelen voor hetzelfde project worden vastgesteld, mits deze opvolgende aanvraag wordt ingediend binnen 26 weken na de verzending van de beoordeling uit het conceptverzoek. Het te verrekenen bedrag mag nooit meer zijn dan het dan op te leggen tarief aan leges, waarbij een minimumtarief van €100 wordt gehanteerd.	

Artikel	**Omschrijving**	**Tarief 2027**
3.3	**Oprichting milieubelastende activiteit (uitgebreide procedure)**	
3.3.1	Indien een aanvraag om een omgevingsvergunning betrekking heeft op de oprichting van een of meer milieubelastende activiteiten, als bedoeld in artikel 5.1, tweede lid, aanhef en onder b, van de Omgevingswet, waarbij de uitgebreide voorbereidingsprocedure zoals bedoeld in paragraaf 16.5.3 van de Omgevingswet moet worden gevolgd, gelden de volgende tarieven.	
3.3.2	Het basistarief voor het in behandeling nemen van de aanvraag bedraagt:	€ 31.080,00
3.3.3	Het tarief genoemd in artikel 3.3.2 wordt vermeerderd met een bedrag voor een hoge drempelinrichting, als bedoeld in bijlage I van het Besluit activiteiten leefomgeving van:	€ 15.540,00
3.3.4	Het in artikel 3.3.2 genoemde tarief wordt vermeerderd met een aanvullend bedrag per IPPC-installatie die betrekking heeft op een activiteit als bedoeld in bijlage I bij de Richtlijn industriële emissies:	€ 15.540,00
Artikel	**Omschrijving**	**Tarief 2027**

3.4	**Verandering milieubelastende activiteit (uitgebreide procedure)**	
3.4.1.	Indien de aanvraag om een omgevingsvergunning betrekking heeft op een verandering van een of meer milieubelastende activiteiten, als bedoeld in artikel 5.1, tweede lid, aanhef en onder b, van de Omgevingswet waarbij de uitgebreide voorbereidingsprocedure zoals bedoeld in paragraaf 16.5.3 van de Omgevingswet moet worden gevolgd, gelden de volgende tarieven.	
3.4.2.	Het basistarief voor het in behandeling nemen van de aanvraag bedraagt:	€ 9.713,00
3.4.3.	Het tarief genoemd in artikel 3.4.2. wordt vermeerderd met een bedrag per inhoudelijk beoordeeld milieuaspect:	
	a. Afval	€ 3.238,00
	b. Afvalwater	€ 3.238,00
	c. Bodem	€ 3.238,00
	d. Geluid	€ 3.238,00
	e. Lucht	€ 3.238,00
	f. Veiligheid	€ 3.238,00

Artikel	**Omschrijving**	**Tarief 2027**
3.5	**Oprichting milieubelastende activiteit (reguliere procedure)**	
3.5.1	Indien een aanvraag om een omgevingsvergunning betrekking heeft op de oprichting van een of meer milieubelastende activiteiten, als bedoeld in artikel 5.1, tweede lid, aanhef en onder b, van de Omgevingswet, waarbij de reguliere voorbereidingsprocedure zoals	€ 15.540,00

	bedoeld in paragraaf 16.5.2 van de Omgevingswet moet worden gevolgd, bedraagt het tarief voor het in behandeling nemen van een aanvraag:	
3.6	**Verandering milieubelastende activiteit (reguliere procedure)**	
3.6.1.	Indien de aanvraag om een omgevingsvergunning betrekking heeft op een verandering van een of meer milieubelastende activiteiten, als bedoeld in artikel 5.1, tweede lid, aanhef en onder b, van de Omgevingswet waarbij de reguliere voorbereidingsprocedure zoals bedoeld in paragraaf 16.5.2 van de Omgevingswet moet worden gevolgd, gelden de volgende tarieven.	
3.6.2	Het basistarief voor het in behandeling nemen van de aanvraag bedraagt:	€ 5.828,00
3.6.3.	Het tarief genoemd in artikel 3.6.2 wordt vermeerderd met een bedrag per inhoudelijk beoordeeld milieuaspect:	
	a. Afval	€ 1.943,00
	b. Afvalwater	€ 1.943,00
	c. Bodem	€ 1.943,00
	d. Geluid	€ 1.943,00
	e. Lucht	€ 1.943,00
	f. Veiligheid	€ 1.943,00

Artikel	**Omschrijving**	**Tarief 2027**
3.7	**Voorschriften of gelijkwaardige maatregel bij milieubelastende activiteiten**	

3.7.1	Voor het in behandeling nemen van een aanvraag die betrekking heeft op voorschriften of op een toestemming voor een gelijkwaardige maatregel als bedoeld in de Omgevingswet gelden de volgende tarieven.	
3.7.2	Voor het vaststellen van voorschriften als bedoeld in artikel 4.5 van de Omgevingswet:	€ 3.885,00
3.7.3	Voor het in behandeling nemen van een aanvraag tot wijziging van reeds geldende voorschriften van een omgevingsvergunning, niet zijnde voorschriften als bedoeld in artikel 4.5 van de Omgevingswet:	€ 3.885,00
3.7.4	Voor het verlenen van een toestemming voor één of meerdere gelijkwaardige maatregelen als bedoeld in artikel 4.7 van de Omgevingswet, voor zover deze betrekking hebben op een milieubelastende activiteit:	€ 3.885,00
3.7.5	Het tarief bedoeld in de artikelen 3.7.1, 3.7.2 en 3.7.3 is niet van toepassing indien de aangevraagde voorschriften, de wijziging van voorschriften of de gelijkwaardige maatregel onderdeel uitmaakt van een aanvraag om een omgevingsvergunning voor dezelfde activiteit.	

Artikel	**Omschrijving**	**Tarief 2027**
3.8	**Beoordeling onderzoeksrapporten**	
3.8.1	Onverminderd het bepaalde in de overige artikelen van deze paragraaf bedraagt het tarief, indien op grond van wettelijk voorschrift voor de betreffende aanvraag van één of meerdere rapporten moet worden beoordeeld, voor de beoordeling van een milieueffectrapport (MER):	€ 10.360,00

Artikel	**Omschrijving**	**Tarief 2027**
3.9	**MER- beoordelingsbesluit**	
3.9.1	Indien een aanvraag leidt tot het nemen van een MER-beoordelingsbesluit, wordt een aanvullend tarief geheven van:	€ 5.180,00

	Dit tarief omvat: a. De toetsing aan de criteria zoals bedoeld in bijlage V van het Omgevingsbesluit; b. De beoordeling van de ingediende onderliggende stukken; c. De voorbereiding en besluitvorming van het MER- beoordelingsbesluit.	

Artikel	Omschrijving	
3.10	**Advies Commissie voor de milieueffectrapportage**	
3.10.1	Indien voor de beoordeling van een aanvraag om een omgevingsvergunning, of enig ander besluit op grond van de Omgevingswet, leidt tot het nemen van een MER-beoordelingsbesluit, advies wordt ingewonnen bij de Commissie voor de milieueffectrapportage, wordt een aanvullend tarief geheven gelijk aan het tarief dat deze Commissie in rekening brengt overeenkomstig de door de minister van Infrastructuur en Waterstaat goedgekeurde tariefstelling.	
3.10.2	Het op grond van artikel 3.10.1 verschuldigde bedrag wordt voorafgaand aan het in behandeling nemen van de aanvraag schriftelijk aan de aanvrager meegedeeld. De aanvraag wordt vervolgens in behandeling genomen op de vijfde werkdag na de dag waarop het verschuldigde bedrag aan de aanvrager is meegedeeld, tenzij de aanvrager de aanvraag vóór de vijfde werkdag schriftelijk intrekt.	

Hoofdstuk 4 Provinciale wegen en vaarwegen

Artikel	Omschrijving	Tarief 2027
	Provinciale wegen	

	Wegenverkeerswet (WVW)	
4.1.1	Het in behandeling nemen van een aanvraag in het kader van artikel 148 de Wegenverkeerswet 1994 (WVW)	€ 382,00
4.1.2	Het in behandeling nemen van een verzoek tot wijziging, intrekking of verlenging van een besluit als bedoeld onder artikel 4.1.1	€ 382,00
	Regeling voertuigen	
4.2.1	Het in behandeling nemen van een aanvraag in het kader van artikel 9.1 van de Regeling voertuigen	€ 956,00
4.2.2	Het in behandeling nemen van een verzoek tot wijziging, intrekking of verlenging van een besluit als bedoeld onder artikel 4.2.1.	€ 956,00
	Reglement verkeersregels en verkeerstekens 1990	
4.3.1	Het in behandeling nemen van een aanvraag in het kader van artikel 87 van het Reglement verkeerregels en verkeerstekens 1990	€ 430,00
4.3.2	Het in behandeling nemen van een verzoek tot wijziging, intrekking of verlenging van een besluit als bedoeld onder art 4.3.1.	€ 430,00
	Omgevingsverordening Noord-Holland	
4.4.1	Het in behandeling nemen van een aanvraag voor: - het aanleggen of in stand houden van een kunstwerk over een weg of binnen de grens van een weg; - het veranderen van een kunstwerk, zodanig dat deze niet meer voldoet aan de bestemming en omschrijving in de wegenlegger; - het opbreken van een wegverharding - het verlagen of ophogen van een weg.	€ 2.294,00
4.4.2	Het in behandeling nemen van een verzoek tot wijziging, intrekking of verlenging van een besluit als bedoeld onder artikel 4.4.1	€ 860,00

4.5.1	Het in behandeling nemen van een aanvraag voor het uitvoeren van kleine graafwerkzaamheden in een weg (w.o. het inblazen van leidingen, sonderingen)	€ 478,00
4.5.2	Het in behandeling nemen van een verzoek tot wijziging, intrekking of verlenging van een besluit als bedoeld onder artikel 4.5.1	€ 287,00
4.6.1	Het in behandeling nemen van een aanvraag voor: - het afdammen, dempen of verminderen van het water-afvoerend vermogen van een langs of op de grens van een weg gelegen sloot; - het aanbrengen, hebben of verwijderen van opslagtanks, bakken, putten, goten e.d., paden, stoepen, bouwconstructies, verhogingen van wallen en andere voorwerpen; - het weiden van dieren; - het aanbrengen, hebben of verwijderen van beplanting; - het aanbrengen, hebben of verwijderen van borden of palen; - het leggen of hebben of verwijderen van rails; - het laten afstromen of aflopen van fecaliën, gier, mest of afvalwater via bermsloten of hemelwater van daken of uit goten; - het innemen van een (vaste) standplaats met voertuigen ten behoeve van handel of bedrijf; - het plaatsen of laten liggen van agrarische of andere producten of materialen binnen 2 meter uit de kant van de verharding; - het over of boven de weg aanbrengen en hebben van uitspringende constructiedelen of voorwerpen, het laten draaien van voorzieningen waaraan hang- of sluitwerk is bevestigd; - het aanbrengen en hebben van andere zaken.	€ 573,00
4.6.2	Het in behandeling nemen van een verzoek tot wijziging, intrekking of verlenging van een besluit als bedoeld onder artikel 4.6.1.	€ 478,00
4.7.1	Het in behandeling nemen van een aanvraag voor het in/nabij een weg leggen of middels gestuurde boringen leggen of hebben liggen van leidingen (buizen en kabels daaronder begrepen):	

	a. voor de 1ste 100 meter (of gedeelte daarvan)	€ 669,00
	b. voor elke volgende 100 meter (of gedeelte daarvan) tot 1.000 meter	€ 108,00
	c. voor elke volgende 100 meter (of gedeelte daarvan) vanaf 1.000 meter tot 10.000 meter	€ 96,00
	d. voor elke volgende 100 meter (of gedeelte daarvan) boven de 10.000 meter	€ 38,75
4.7.2	Het in behandeling nemen van een verzoek tot wijziging, intrekking of verlenging van een besluit als bedoeld onder artikel 4.7.1 of een opdracht tot het verleggen in opdracht van de provincie Noord-Holland	€ 669,00
4.8.1	Het in behandeling nemen van een aanvraag voor:	
	a. het in een weg leggen of hebben liggen van een duiker;	€ 669,00
	b. het maken, hebben, te veranderen of het gebruik daarvan te veranderen van een uitweg;	€ 669,00
4.8.2	Het in behandeling nemen van een verzoek tot wijziging, intrekking of verlenging van een besluit als bedoeld onder artikel 4.8.1	€ 669,00

	Provinciale vaarwegen	
4.9	**Omgevingsverordening Noord-Holland**	
4.9.1	Het in behandeling nemen van een aanvraag voor:	
	a. een vaarweg op een andere vaarweg(en) aan te sluiten;	€ 717,00
	b. een vaarweg te verleggen, te versmallen, diepte te wijzigen of op een andere wijze te veranderen dan wel buiten gebruik te stellen	€ 1.434,00

4.9.2.1	Het in behandeling nemen van een verzoek tot wijziging, intrekking of verlenging van een besluit als bedoeld onder artikel 4.9.1 sub a.	€ 717,00
4.9.2.2	het in behandeling nemen van een verzoek tot wijziging, intrekking of verlenging van een besluit als bedoeld onder artikel 4.9.1 sub b.	€ 860,00
4.10.1	Het in behandeling nemen van een aanvraag voor het maken/behouden/veranderen/verwijderen van:	
	a. kunstwerken;	€ 3.824,00
	b. remming- en geleide- werken en wachtplaatsen, afzonderlijk bij reeds bestaande kunstwerken	€ 669,00
	c. oeverwerken en havens, met inbegrip van los- en laadplaatsen;	€ 956,00
	d. voorwerpen, waaronder palen en steigers;	€ 478,00
	e. kabels, buizen en leidingen.	€ 669,00
4.10.2	Het in behandeling nemen van een verzoek tot wijziging, intrekking of verlenging van een besluit als bedoeld onder artikel 4.10.1	
	a. kunstwerken;	€ 860,00
	b. remming- en geleide- werken en wachtplaatsen, afzonderlijk bij reeds bestaande kunstwerken;	€ 669,00
	c. oeverwerken en havens, met inbegrip van los- en laadplaatsen;	€ 669,00
	d. voorwerpen, waaronder palen en steigers;	€ 287,00
	e. kabels, buizen en leidingen.	€ 669,00
4.11.1	Het in behandeling nemen van een aanvraag voor het uitvoeren van kleine graafwerkzaamheden bij vaarwegen (w.o. het inblazen van leidingen, sonderingen)	€ 478,00

4.11.2	Het in behandeling nemen van een verzoek tot wijziging, intrekking of verlenging van een besluit als bedoeld onder artikel 4.11.1	€ 287,00
4.12	**Overige regelgeving betreffende provinciale vaarwegen**	
4.12.1	Het in behandeling nemen van een aanvraag :	
	a. in het kader van artikel 1.21, tweede lid, van het Binnenvaartpolitiereglement voor bijzonder transport;	€ 287,00
	b. in het kader van artikel 1.21. tweede lid, Binnenvaartpolitiereglement voor bijzonder transport voor meerdere transporten gedurende een periode van maximaal één jaar	€ 287,00
	c. in het kader van artikel 7 van de Scheepvaartverkeerswet voor het innemen van een ligplaats;	€ 287,00
	d. in het kader van artikel 7 van de Scheepvaartverkeerswet voor het innemen van een ligplaats voor een woonboot;	€ 382,00
	e. in het kader van het Binnenvaartpolitiereglement anders dan de in artikel 4.12.1 a. genoemde activiteit.	€ 287,00
4.12.2	Het in behandeling nemen van een verzoek tot wijziging, intrekking of verlenging van een besluit als bedoeld onder artikel 4.12.1	
	a. in het kader van artikel 1.21, tweede lid van het Binnenvaartpolitiereglement voor bijzonder transport;	€ 191,00
	b. in het kader van artikel 7 van de Scheepvaartverkeerswet voor het innemen van een ligplaats;	€ 191,00
	c. in het kader van artikel 7 van de Scheepvaartverkeerswet voor het innemen van een ligplaats voor een woonboot;	€ 287,00

	d. in het kader van het Binnenvaartpolitiereglement anders dan in de in artikel 4.12.1 a. genoemde activiteit.	€ 191,00
4.13.2	Het in behandeling nemen van een verzoek tot wijziging, intrekking of verlenging van een besluit als bedoeld onder artikel 4.13.1	€ 191,00
4.14	**Begeleiden van schepen**	
4.14.1	Het begeleiden van schepen door of met behulp van een ambtenaar van de provincie Noord-Holland per voertuig;	
	a. begeleiding per voertuig per kwartier (of gedeelte daarvan); in de uren van maandag tot en met vrijdag 08:00 uur tot 18:00 uur	€ 23,35
	b. begeleiding per voertuig per kwartier (of gedeelte daarvan) in de uren van maandag tot en met vrijdag 18:00 uur tot 08.00 uur	€ 32,70
	c. begeleiding per voertuig per kwartier (of gedeelte daarvan) in de uren van zaterdag;	€ 40,80
	d. begeleiding per voertuig per kwartier (of gedeelte daarvan) in de uren van zon- en feestdagen;	€ 46,70
4.14.2	Het begeleiden van schepen door of met behulp van een ambtenaar van de provincie Noord-Holland per vaartuig;	
	a. begeleiding per vaartuig per kwartier (of gedeelte daarvan); in de uren van maandag tot en met vrijdag 08:00 uur tot 18:00 uur	€ 35,00
	b. begeleiding per vaartuig per kwartier (of gedeelte daarvan) in de uren van maandag tot en met vrijdag 18:00 uur tot 08.00 uur	€ 49,00
	c. begeleiding per vaartuig per kwartier (of gedeelte daarvan) in de uren van zaterdag;	€ 61,30
	d. begeleiding per vaartuig per kwartier (of gedeelte daarvan) in de uren van zon- en feestdagen;	€ 70,00

Hoofdstuk 5 Wateractiviteit

Artikel	Omschrijving	
5.1	**Conceptverzoek**	**Tarief 2027**
5.1.1	Als een (voorlopige) aanvraag om omgevingsvergunning, een maatwerkvoorschrift of gelijkwaardige maatregel betrekking heeft op het houden van omgevingsoverleg over één of meer activiteiten die gevolgen kunnen hebben voor milieubelastende activiteiten, bedraagt het tarief:	
	a. Het tarief voor het in behandeling nemen van een conceptverzoek die betrekking heeft op een of meer activiteiten, maatwerkvoorschriften of gelijkwaardigheden die gevolgen kunnen hebben voor de fysieke leefomgeving én waarbij ten minste één van de activiteiten een buitenplanse omgevingsplanactiviteit betreft, bedraagt:	€ 5.439,00
	b. Het tarief voor het in behandeling nemen van een conceptverzoek die betrekking heeft op een of meer activiteiten maatwerkvoorschriften of gelijkwaardigheden die gevolgen kunnen hebben voor de fysieke leefomgeving, waarbij er geen sprake is van een buitenplanse omgevingsplanactiviteit, bedraagt:	€ 324,00
	c. per in te schakelen externe adviseur verhoogd met	€ 640,00

	d. indien sprake is van samenloop van een aanvraag voor een conceptverzoek als bedoeld in artikel 2.2.1, 3.2.1, 5.1.1,7.6 en 11.2, wordt slechts één keer leges voor het conceptverzoek geheven.	
5.1.2	De op grond van artikel 5.1.1 verschuldigde leges worden eenmalig verrekend met de leges zoals deze bij een daadwerkelijke aanvraag om een omgevingsvergunning voor die activiteit of activiteiten, maatwerkvoorschriften of gelijkwaardige maatregelen voor hetzelfde project worden vastgesteld, mits deze opvolgende aanvraag wordt ingediend binnen 26 weken na de verzending van de beoordeling uit het conceptverzoek. Het te verrekenen bedrag mag nooit meer zijn dan het dan op te leggen tarief aan leges, waarbij een minimumtarief van €100 wordt gehanteerd.	
5.2	**Wateronttrekkingsactiviteit**	
5.2.1	- Het in behandeling nemen van een aanvraag om een omgevingsvergunning als bedoeld in artikel 5.1., tweede lid, aanhef en onder d van de Omgevingswet in samenhang met de artikelen 16.4 en 16.3, onder a, van het Besluit activiteiten leefomgeving voor het onttrekken van grondwater ten behoeve van industriële toepassingen en de openbare drinkwatervoorziening:	
	- per m3 nominale pompcapaciteit per uur	€ 29,95
	- met een minimum per omgevingsvergunning van	€ 986,00
	- met een maximum per omgevingsvergunning van	€ 17.075,00
5.2.2	Een aanvraag tot wijziging van een vergunning, als bedoeld onder 5.2.1. Indien deze wijziging leidt tot een aanpassing van de pompcapaciteit wordt de leges berekend over het verschil tussen de pompcapaciteit van de eerder verstrekte vergunning en de verhoogde pompcapaciteit met inachtneming van de onder 5.2.1. vermelde minimum- en maximumtarieven.	
5.2.3	Artikel 5.2.2 is niet van toepassing op een aanvraag tot wijziging van een omgevings-vergunning die betrekking heeft op een wijziging van een tenaamstelling of wijziging van kadastrale gegevens	€ 0,00

5.2.4	Voor overige aanvragen tot wijzigingen van een al verleende omgevingsvergunning als bedoeld onder 5.2.1	€ 986,00
5.2.5	In geval van een MER-beoordelingsplicht op grond van artikel 16.43 Omgevingswet wordt het tarief vermeerderd met 25% over de verschuldigde leges voor de te behandelen omgevingsvergunning bedoeld onder hoofdstuk 5 van de tarieventabel.	
5.2.6	In geval van een MER-plicht op grond van artikel 16.43 Omgevingswet wordt het tarief vermeerderd met 50% over de verschuldigde leges voor de te behandelen omgevingsvergunning bedoeld onder hoofdstuk 5 van de tarieventabel.	
5.3	**Aanleg of gebruik van een open bodemenergiesysteem**	
5.3.1	Het in behandeling nemen van een aanvraag om een omgevingsvergunning als bedoeld in artikel 5.1., 2de lid , van de Omgevingswet in samenhang met de artikelen 3.18. en 3.19. van het Besluit activiteiten leefomgeving, bestaande uit het onttrekken van grondwater ten behoeve van het aanleggen of gebruiken van een open bodemenergiesysteem bedraagt het tarief:	
	- per m3 nominale pompcapaciteit per uur	€ 20,65
	- met een minimum per vergunning van	€ 710,00
	- met een maximum per vergunning van	€ 12.311,00
5.3.2	Een wijziging van een vergunning, als bedoeld onder 5.3.1., indien deze wijziging leidt tot een aanpassing van de pompcapaciteit wordt de leges berekend over het verschil tussen de pompcapaciteit van de eerder verstrekte vergunning en de verhoogde pompcapaciteit met inachtneming van de onder 5.3.1. vermelde minimum- en maximum tarieven.	
5.3.3	Artikel 5.3.2. is niet van toepassing op een aanvraag tot wijziging van een omgevingsvergunning die betrekking heeft op een wijziging van een tenaamstelling of wijziging van kadastrale gegevens	€ 0,00

5.3.4	Voor overige aanvragen tot wijzigingen van een al verleende omgevingsvergunning als bedoeld onder 5.3.1	€ 987,00
5.4	**Hergebruik gezuiverd stedelijk afvalwater voor landbouwirrigatie**	
5.4.1	Voor een aanvraag om omgevingsvergunning als bedoeld in paragraaf 19.1.2 van het Besluit activiteiten leefomgeving voor het exploiteren van een waterhergebruiksysteem	€ 2.598,00
5.4.2	Voor overige aanvragen tot wijzigingen van een al verleende omgevingsvergunning als bedoeld onder 5.4.1	€ 987,00

Hoofdstuk 6 Baden en zwemmen

Artikel	Omschrijving	Tarief 2027
6.1	Een aanvraag voor het stellen/wijzigen van een maatwerkvoorschrift als bedoeld in artikel 15.7 van het Besluit activiteiten leefomgeving of als bedoeld in artikel 4.123 Omgevingsverordening Noord-Holland	€ 1.122,00
6.2	Een aanvraag om toestemming om een gelijkwaardige maatregel te treffen als bedoeld in artikel 4.7, 1ste lid, van de Omgevingswet in samenhang met artikel 15.3, onder c, van het Besluit activiteiten leefomgeving	€ 1.122,00

Hoofdstuk 7 Ontgrondingsactiviteit

Artikel	Begripsomschrijvingen
7.1.	Voor de toepassing van dit hoofdstuk wordt verstaan onder:
7.1.1.	Oppervlaktedelfstoffen: bouwgrondstoffen zoals zand, klei, grind en leem

Artikel	Omschrijving	Tarief 2027
7.2	Een aanvraag om een omgevingsvergunning voor een ontgrondingsactiviteit als bedoeld in artikel 5.1., eerste lid aanhef en onder c van de Omgevingswet gelden, afhankelijk van de hoeveelheid oppervlaktedelfstoffen, gemeten in profiel van de afgraving, gelden de volgende tarieven:	
	a. ingeval geen oppervlaktedelfstoffen van de desbetreffende percelen wordt afgevoerd:	€ 9.529,00
	b. ingeval oppervlaktedelfstoffen van de desbetreffende percelen wordt afgevoerd, dient het tarief zoals vermeld onder 7.2.a te worden vermeerderd met: - per m3 - tot een maximum van	 € 0,15 € 125.281,00
7.3	Een aanvraag tot wijziging van een omgevingsvergunning voor een ontgrondingsactiviteit als bedoeld onder 7.2.b, indien deze leidt tot vergroting van de maximum hoeveelheid oppervlaktedelfstoffen voor winning waarvan (oorspronkelijk) een omgevingsvergunning is verleend, een bedrag gelijk aan het verschil tussen het met toepassing van het bepaalde onder 7.2.b, verschuldigde bedrag voor de opnieuw vastgestelde hoeveelheid en het reeds betaalde bedrag	
7.4.	Een aanvraag tot intrekking of verlenging van een omgevingsvergunning voor een ontgrondings-activiteit als bedoeld in artikel 5.1., 1ste lid, aanhef en onder c van de Omgevingswet	€ 3.894,00
7.5.	Een aanvraag tot wijziging van een omgevingsvergunning voor een ontgrondingsactiviteit als bedoeld onder 7.2.a waarbij sprake is van een combinatie van de onder 7.3 en 7.4 genoemde gevallen, de bedragen conform 7.2.a en 7.2.b betekent de wijziging echter dat er geen gebruik wordt gemaakt van de omgevingsvergunning en de omgevingsvergunning wordt ingetrokken, dan bestaat er recht op teruggaaf van 50% van de opgelegde aanslag van de onder 7.2.b per m3 genoemde bedragen. Het onder 7.2.a. genoemde bedrag is nooit onderdeel van de teruggaaf.	
7.6	**Conceptverzoek**	**Tarief 2027**

	Als een (voorlopige) aanvraag om omgevingsvergunning, een maatwerkvoorschrift of gelijkwaardige maatregel betrekking heeft op het houden van omgevingsoverleg over één of meer activiteiten die gevolgen kunnen hebben voor ontgrondingsactiviteiten bedraagt het tarief:	
	a. Het tarief voor het in behandeling nemen van een conceptverzoek die betrekking heeft op een of meer activiteiten, maatwerkvoorschriften of gelijkwaardigheden die gevolgen kunnen hebben voor de fysieke leefomgeving én waarbij ten minste één van de activiteiten een buitenplanse omgevingsplanactiviteit betreft, bedraagt:	€ 5.439,00
	b. Het tarief voor het in behandeling nemen van een conceptverzoek die betrekking heeft op een of meer activiteiten maatwerkvoorschriften of gelijkwaardigheden die gevolgen kunnen hebben voor de fysieke leefomgeving, waarbij er geen sprake is van een buitenplanse omgevingsplanactiviteit, bedraagt:	€ 324,00
	c. per in te schakelen externe adviseur verhoogd met	€ 640,00
	d. indien sprake is van samenloop van een aanvraag voor een conceptverzoek als bedoeld in artikel 2.2.1, 3.2.1, 5.1.1, 7.6 en 11.2, wordt slechts één keer leges voor het conceptverzoek geheven.	
7.6.1	De op grond van artikel 7.6 verschuldigde leges worden eenmalig verrekend met de leges zoals deze bij een daadwerkelijke aanvraag om een omgevingsvergunning voor die activiteit of activiteiten, maatwerkvoorschriften of gelijkwaardige maatregelen voor hetzelfde project worden vastgesteld, mits deze opvolgende aanvraag wordt ingediend binnen 26 weken na de verzending van de beoordeling uit het conceptverzoek. Het te verrekenen bedrag mag nooit meer zijn dan het dan op te leggen tarief aan leges, waarbij een minimumtarief van €100 wordt gehanteerd.	

Hoofdstuk 8 Wadlopen

Artikel	Omschrijving	Tarief 2027
8.1	Het tarief voor het in behandeling nemen van een aanvraag van een **rechtspersoon** voor een vergunning als bedoeld in artikel 4, lid 1 van de Wadloopverordening 2023 bedraagt:	
8.1.1	Rechtspersonen die per jaar tot 1.000 wadlopers begeleiden;	€ 280,00
8.1.2	Rechtspersonen die per jaar 1.000 tot 5.000 wadlopers begeleiden;	€ 885,00
8.1.3	Rechtspersonen die per jaar 5.000 of meer wadlopers begeleiden;	€1.475,00
8.1.4	Rechtspersonen die natuur-educatieve tochten organiseren	€ 292,00
8.1.5	Voor rechtspersonen die tochten op droogvallende platen voor groepen van 50 of meer personen organiseren	€ 292,00
8.2	Het tarief voor het in behandeling nemen van een aanvraag van een **natuurlijk persoon** voor een vergunning als bedoeld in artikel 4, lid 2 van de Wadloopverordening 2023 bedraagt:	
8.2.1	Voor het organiseren van en het fungeren als wadloopgids bij wadlooptochten met maximaal 12 deelnemers	€ 146,00
8.2.2	voor het organiseren van en fungeren als begeleider bij tochten op droogvallende platen	€ 104,00
8.2.3	voor het organiseren van en fungeren als begeleider bij natuur educatieve tochten	€ 104,00
8.2.4	Voor het houden van solotochten	€ 65,00
8.2.5	voor een aanvraag tot erkenning tot wadloopgids bij wadlooptochten voor een rechtspersoon	€ 146,00
8.2.6	Voor het begeleiden van wadlooptochten met deelnemers	€ 81,00
8.2.7	indien de aanvraag als bedoeld in 8.2.6 wordt ingediend door of namens een natuurlijk persoon die op vrijwillige basis als begeleider wil fungeren voor een non-profit organisatie	€ 38,00
8.2.8	indien in de aanvraag gelijktijdig een vergunning als genoemd onder 8.2.1 en een vergunning als genoemd onder 8.2.5 worden aangevraagd	€ 146,00

Hoofdstuk 9 Natuur activiteit

Artikel	Tegemoetkoming geleden schade	Tarief 2027
9.1	a. Het tarief voor het in behandeling nemen van een aanvraag voor een besluit over de verlening van een tegemoetkoming in de geleden schade, aangericht door het in het wild levende beschermde dieren als bedoeld in artikel 15.53 van de Omgevingswet	€ 300,00
	b. De retributie wordt niet geheven als het gaat om schade die is aangericht: 1. in een foerageergebied of ganzenrustgebied gedurende de periode dat de schadeveroorzakende diersoort niet mag worden verjaagd of gedood **2.** door de das, de bever, de wilde kat, de otter, de wolf of de lynx; **3.** schade die is aangericht in de winterperiode van 1 oktober tot en met 31 maart;	
	c. Er vindt geen teruggaaf plaats als de aanvraag bedoeld in artikel 9.1.a, wordt ingetrokken en er al een taxatie van de schade heeft plaatsgevonden;	
	d. In afwijking van artikel 10 van de Legesverordening Noord- Holland 2026 vindt er geen teruggaaf plaats indien het verzoek wordt afgewezen of geweigerd	
	e. Geen leges worden geheven bij aanvraag voor een tegemoetkoming in de geleden schade geheel of gedeeltelijk veroorzaakt door diersoorten waar op grond van artikel 6, onder a tot en met d van de Beleidsregel tegemoetkoming Faunaschade Noord-Holland 2025 geen tegemoetkoming voor wordt verleend	
Artikel	**Omschrijving**	**Tarief 2027**
	Natura- 2000 activiteiten	
9.2	Een aanvraag om omgevingsvergunning ten behoeve van een project dat niet direct verband houdt met of nodig is voor het beheer van een Natura 2000-gebied, maar afzonderlijk of in combinatie met andere plannen of projecten significante gevolgen kan hebben voor een Natura 2000-gebied	

9.2.1	voor een particuliere initiatiefnemer (natuurlijk persoon)	€ 1.247,00
9.2.2	voor een commerciële initiatiefnemer als het project uitsluitend stikstof-gerelateerd is	€ 4.838,00
9.2.3	voor een commerciële initiatiefnemer als het project niet uitsluitend stikstof-gerelateerd is	€ 6.234,00
9.3.a	Een aanvraag om omgevingsvergunning voor het legaliseren van een PAS-melding door omzetting naar een omgevingsvergunning	€ 0,00
9.3.b	Een aanvraag om omgevingsvergunning voor een project waarop de ADC-toets van toepassing is	€ 24.936,00
9.4	Geen leges zijn verschuldigd voor een aanvraag om een omgevingsvergunning voor een natura 2000- gebied die wordt ingediend: a. ten behoeve van beheer en schadebestrijding in Natura 2000-gebieden; b. voor het uitvoeren van herstel en instandhoudingsmaatregelen in het belang van Natura 2000-gebieden zoals bedoeld in artikel 5.1 lid 1 onder e van de Omgevingswet.	
	Flora- en fauna- activiteiten	
9.5	Een aanvraag om omgevingsvergunning voor aangewezen vergunning plichtige gevallen in de paragrafen 11.2.2 tot en met 11.2.5 van het Besluit activiteiten leefomgeving; **flora- en fauna-activiteit** **Artikel** schadelijke handelingen soorten vogelrichtlijn 11.37 commercieel bezit soorten vogelrichtlijn 11.38 niet-commercieel bezit soorten vogelrichtlijn 11.39 wijze vangen of doden soorten vogelrichtlijn 11.40 schadelijke handeling soorten habitatrichtlijn 11.46 bezit soorten habitatrichtlijn 11.47 schadelijke handelingen andere soorten 11.54 bijvoeren van specifieke soorten 11.60	

	uitzetten van dieren of eieren van dieren 11.61	
9.5.a	Voor een particuliere initiatiefnemer (natuurlijk persoon)	€ 1.247,00
9.5.b	Voor een commerciële initiatiefnemer	€ 3.990,00
9.5.c	Voor een gebiedsgerichte omgevingsvergunning op grond van een soortenmanagementplan (SMP)	€ 11.221,00
9.5.d	Voor een gebiedsgerichte vergunning op basis van een pre- soortenmanagementplan	€ 1.870,00
9.5.1	Voor de beoordeling van aanvragen voor goedkeuringsbesluiten tot maatwerk in het kader van een eerder verleende gebiedsgerichte omgevingsvergunning op grond van een soortenmanagementplan (SMP)	€ 561,00
9.5.2	Geen leges zijn verschuldigd voor een aanvraag om een omgevingsvergunning voor een flora- en- fauna- activiteit die wordt ingediend: a. als bedoeld in artikel 5.1, tweede lid, onder g, van de Omgevingswet ten behoeve van schadebestrijding, overlastbestrijding en populatiebeheer: b. als bedoeld in artikel 5.1, tweede lid, onder g, van de Omgevingswet ten behoeve van onderzoek en onderwijs of opvang van beschermde inheemse vogels en zoogdieren	
	Activiteiten die houtopstanden, hout en houtproducten betreffen	
9.5	Een aanvraag om een maatwerkvoorschrift waarbij conform artikel 4.17 van de Omgevingsverordening Noord-Hollandtoestemming wordt verleend.	€ 524,00

	Stiltegebieden	
9.6	Op een aanvraag om een omgevingsvergunning als bedoeld in artikel 4.30 tot en met artikel 4.34 van de Omgevingsverordening Noord-Holland.	1.945,00
9.6.1	Wanneer activiteiten en het gebruik van toestellen, voertuigen en/ of vaartuigen ten behoeve van een activiteit vallen onder de uitzonderingen zoals genoemd in afdeling 4.3 stiltegebieden van de Omgevingsverordening Noord-Holland, zijn geen leges verschuldigd.	

	Conceptverzoek	
9.7	Als een (voorlopige) aanvraag om omgevingsvergunning, een maatwerkvoorschrift of gelijkwaardige maatregel betrekking heeft op één of meer activiteiten voor een Natura 2000- activiteit, een natura 2000- activiteit inclusief stikstof, of flora- en fauna activiteit, bedraagt het tarief:	
	a. conceptverzoek;	€ 1.247,00
	b. per in te schakelen externe adviseur verhoogd met	€ 499,00
9.7.1	Indien volgend op het omgevingsoverleg als bedoeld onder 9.7 binnen één jaar voor hetzelfde besluit een aanvraag tot het geheel of gedeeltelijk vaststellen, herzien, wijzigen of uitwerken in behandeling wordt genomen, wordt het betaalde bedrag(en) verrekend met de leges voor het in behandeling nemen van een aanvraag. Het te verrekenen bedrag mag nooit meer zijn dan het dan op te leggen tarief aan leges, waarbij een minimumtarief van €100 wordt gehanteerd.	
	Positieve weigering	
9.8	Voor een aanvraag om een positieve weigering voor een natura 2000- activiteit of een flora- en- fauna activiteit	€ 0,00
	Wijzigen omgevingsvergunning	
9.9	a. Aanvraag tot geringe wijziging van een omgevingsvergunning als bedoeld in artikel 5.1 eerste lid onder e en g van de Omgevingswet, als gevolg van, naar de omstandigheden beoordeeld, geringe wijziging in het project	5 % van de leges die verschuldigd zijn voor het in behandeling nemen van de onderliggende vergunning waarop de te wijzigen aanvraag ziet met

		een minimum van € 480,-
	b . Aanvraag tot verlenging van een vergunning als bedoeld in artikel 5.1 eerste lid onder e en g van de Omgevingswet	€ 270,00

Hoofdstuk 10 Wet Luchtvaart

Artikel	Omschrijving	Tarief 2027
10.1	Een ontheffing van maximaal 2 starts en 2 landingen per dag voor bemande helikopters als bedoeld in art. 8a. 51 Wlv (tijdelijk en uitzonderlijk gebruik)	€ 1.684,00
10.2	Een locatie gebonden ontheffing voor één of meerdere starts en/of landingen op één en hetzelfde terrein voor bemande helikopters als bedoeld in art. 8a. 51 Wlv (tijdelijk en uitzonderlijk gebruik)	€ 1.684,00
10.3	Een locatie gebonden ontheffing voor één of meerdere starts en/of landingen op één en hetzelfde terrein voor bemande helikopters als bedoeld in art. 8a. 51 Wlv (tijdelijk en uitzonderlijk gebruik), indien voor niet meer dan 10 starts en/of landingen voor één dag wordt gebruikt	€ 1.684,00
10.4	Een locatie gebonden ontheffing voor één of meerdere starts en/of landingen op één en hetzelfde terrein voor luchtvaartuigen niet zijnde bemande helikopters als bedoeld in art. 8a. 51 Wlv (tijdelijk en uitzonderlijk gebruik)	€ 1.684,00

10.5	Een locatie gebonden ontheffing voor één of meerdere starts en/of landingen op één en hetzelfde terrein voor luchtvaartuigen niet zijnde bemande helikopters als bedoeld in art. 8a. 51 Wlv (tijdelijk en uitzonderlijk gebruik), indien voor niet meer dan 10 starts en/of landingen voor één dag wordt gebruikt	€ 1.684,00
10.6	Voor de aanvragen genoemd onder de artikelen 10.7 t/m 10.10 in dit hoofdstuk worden de leges berekend op basis van een vooraf door de initiatiefnemer ingediende begroting waarin de toerekenbare kosten zijn opgenomen die voor de omgevingsvergunningsaanvraag noodzakelijk zijn. De in te dienen begroting wordt vooraf afgestemd met de provincie. De toerekenbare kosten worden vastgesteld op het moment dat de omgevingsvergunningsaanvraag wordt ingediend. Het bepaalde in artikel 5, vierde 4 van de legesverordening is van toepassing.	
10.7	Een luchthavenregeling als bedoeld in art. 8.64, eerste lid Wlv, op verzoek, niet zijnde “omzettingen” van ontheffingen op grond van art. 13 (voormalige) Luchtvaartwet	
10.8	Een wijziging van **een** luchthavenregeling als bedoeld in art. 8.64, eerste lid Wlv, op verzoek,	
10.9	Een luchthavenbesluit als bedoeld in art. 8.43 Wlv, op verzoek, niet zijnde “omzettingen” van ontheffingen op grond van art. 13 (voormalige) Luchtvaartwet	
10.10	Een wijziging van **een** luchthavenbesluit als bedoeld in art. 8.43 Wlv, op verzoek,	

Hoofdstuk 11 Grondwaterbeschermingsgebied

	Omgevingsvergunning grondwaterbeschermingsgebied	

11.1	Een aanvraag om omgevingsvergunning voor activiteiten als bedoeld in artikel 4.45 tot en met 4.51 van de Omgevingsverordening NH2022	€ 9.741,00
11.2	**Conceptverzoek**	**Tarief 2027**
	Als een (voorlopige) aanvraag om omgevingsvergunning, een maatwerkvoorschrift of gelijkwaardige maatregel betrekking heeft op het houden van omgevingsoverleg over één of meer activiteiten die gevolgen kunnen hebben voor een grondwaterbeschermingsgebied bedraagt het tarief:	
	a. Het tarief voor het in behandeling nemen van een conceptverzoek die betrekking heeft op een of meer activiteiten, maatwerkvoorschriften of gelijkwaardigheden die gevolgen kunnen hebben voor de fysieke leefomgeving én waarbij ten minste één van de activiteiten een buitenplanse omgevingsplanactiviteit betreft, bedraagt:	€ 5.439,00
	b. Het tarief voor het in behandeling nemen van een conceptverzoek die betrekking heeft op een of meer activiteiten maatwerkvoorschriften of gelijkwaardigheden die gevolgen kunnen hebben voor de fysieke leefomgeving, waarbij er geen sprake is van een buitenplanse omgevingsplanactiviteit, bedraagt:	€ 324,00
	c. per in te schakelen externe adviseur verhoogd met	€ 640,00
	d. indien sprake is van samenloop van een aanvraag voor een conceptverzoek als bedoeld in artikel 2.2.1, 3.2.1, 5.1.1, 7.6 en 11.2, wordt slechts één keer leges voor het conceptverzoek geheven.	
11.2.1	De op grond van artikel 11.2 verschuldigde leges worden eenmalig verrekend met de leges zoals deze bij een daadwerkelijke aanvraag om een omgevingsvergunning voor die activiteit of activiteiten, maatwerkvoorschriften of gelijkwaardige maatregelen voor hetzelfde project worden vastgesteld, mits deze opvolgende aanvraag wordt ingediend binnen 26 weken na de verzending van de beoordeling uit het conceptverzoek. Het te verrekenen bedrag mag nooit meer zijn dan het dan op te leggen tarief aan leges, waarbij een minimumtarief van €100 wordt gehanteerd.	

Hoofdstuk 12 Overige diensten

Artikel	Omschrijving	Tarief 2027
12.1	Het in behandeling nemen van een vergunning, ontheffing, vrijstelling, toestemming, machtiging, etc. krachtens een provinciale verordening, provinciaal reglement of enig ander wettelijk voorschrift, anders dan hiervoor genoemd;	€ 648,00
12.2	Een wijziging of verlenging van een vergunning, ontheffing, vrijstelling, toestemming, machtiging, etc. als bedoeld onder 12.1	€ 648,00

Conversietabel 2026-2027	2026	2027	opmerkingen
VERORDENING	**VERORDENING**		
Begrippenkader	1		
Belastbaar feit	2		
Belastingplichtig	3		
Vrijstellingen	4		
Maatstaven van heffing en tarieven	5		
Instemming	6		
Wijze van heffing	7		
Termijnen van betaling	8		
Kwijtschelding	9		
Teruggaaf	10		-
Overdracht bevoegdheden	11		
Overgangsrecht	12		
Inwerkingtreding	13		
Citeerartikel	14		
TARIEVENTABEL	**TARIEVENTABEL**		
	Hoofdstuk 1 Algemene bepalingen		
Enkel- en meervoudige aanvragen	1.1		
Reguliere en uitgebreide voorbereidingsprocedure			
	1.2.1		
Coördinatieregelen	1.3		
Aanvraag coördinatieregelen	1.3.1		
Aanvraag coördinatiebesluit	1.3.2		
	Hoofdstuk 2 Bouwactiviteiten		
Begripsbepalingen	2.1		
		2.1.1.6	NIEUW- bouwsomcheck Bouwsom check is aangepast van 250K- 100K
Omgevingsoverleg	2.2		
Conceptverzoek	2.2.1		
	2.2.1.a		
	2.2.1.b		
	2.2.1.c		

	2.2.1.d		
	2.2.1.e		
Verrekenen met	2.2.2		
Bouwactiviteit/Bouwtechnisch deel	2.3		
bij bouwkosten tot € 50.000,-	2.3.a		
bij bouwkosten tussen € 50.000,- en € 400.000,-	2.3.b		
bij bouwkosten tussen €400.000,- en €1.000.000,-	2.3.c		
bij bouwkosten tussen €1.000.000,- en € 5.000.000	2.3.d		
bij bouwkosten tussen €5.000.000,- en €25.000.000	2.3.e		
bij bouwkosten meer dan €25.000.000,-	2.3.f		
Advies brandveiligheid	2.3.2		
Omgevingsplanactiviteit bouwwerk(ruimtelijke deel)	2.4.1		
Voor binnenplanse omgevingsplanactiviteit	2.4.2.1		
	2.4.2		
Voor buitenplanse omgevingsplanactiviteit	2.4.3		
	2.4.4		
	2.4.5		
	2.46		
Maatwerkvoorschriften bij bouwactiviteiten	2.5.1.		
	2.5.2		
	2.5.2.1		
Gelijkwaardige maatregel bij bouwactiviteiten	2.6		
	2.6.1		
Beoordeling bodemrapport	2.7.1		
Milieukundig bodemrapport	2.7.1.1		
Beoordeling advies stichting agrarische beoordelingscommissie	2.7.2		
Beoordeling aanvullende gegevens			
Behandeling aanvullende gegevens	2.8		
Toetsing of ontheffing exploitatieplan			
Toetsing exploitatieplan			

Gebruik gronden	2.9		
	2.9.a		
	2.9.b		
	2.9.c		
	2.9.d		
Gebruik bouwwerken	2.10		
	2.10.a		
	2.10.b		
	2.10.c		
	2.10.d		
Monumenten/beschermd stads- of dorpsgezicht	2.12		
Slopen, verstoren, verplaatsen,	2.12.a		
Slopen van een bouwwerk	2.12.b		
Slopen, verstoren, verplaatsen krachtens provinciale of gemeentelijke verordening	2.12.c		
Slopen, verstoren, verplaatsen van een bouwwerk krachtens provinciale of gemeentelijke verordening	2.12.d		
Slopen	2.13		
Aanleggen of verandering brengen in een weg	2.14		
Uitweg/inrit	2.15		
Activiteiten die houtopstanden, hout en houtproducten betreffen	2.16.a	2.16	Geldt heden een meldingsplicht en geen legesplicht meer mits er een maatwerkvoorschrift wordt aangevraagd. Tekst aangepast
	2.16.b	-	Verwijderd niet meer van toepassing door wijziging 2.16
Handelsreclame en overige uitingen	2.17		
Aanbrengen en doen aanbrengen van een zaak	2.17.a		
Aanbrengen en doen aanbrengen van een zaak(zakelijk gerechtigde)	2.17.b		
Omgevingsplanactiviteit: alarminstallatie	2.18		
Niet genoemd besluit op aanvraag	2.19		
Overige tarieven			
projectbesluit	2.20		
Wijzigen omgevingsvergunning	2.22		

	Hoofdstuk 3 Milieubelastende activiteiten		**Geheel nieuw herschreven hoofdstuk in de tarieventabel**
Algemene bepalingen	3.1	**3.1**	
Conceptverzoek	**3.1**	**3.2**	**Nummering gewijzigd door het nieuw geschreven hoofdstuk**
Oprichting milieu belastende activiteiten (uitgebreide procedure)		**3.3**	
Verandering milieu belastende activiteit (uitgebreide procedure)		**3.4**	
Oprichting milieu belastende activiteiten (reguliere procedure)		**3.5**	
Verandering milieubelastende activiteit (reguliere procedure)		**3.6**	
Voorschriften of gelijkwaardige maatregel bij milieu belastende activiteiten		**3.7**	
Beoordeling onderzoeksrapporten		**3.8**	
MER- beoordelingsbesluit		**3.9**	
Advies commissie voor de milieu effectrapportage		**3.10**	
	Hoofdstuk 4 Provinciale wegen en vaarwegen		
Wegenverkeerswet			
Verkrijgen ontheffing	4.1.1		
Wijziging of verlenging	4.1.2		
Regeling voertuigen			
Verkrijgen ontheffing	4.2.1		
Wijziging of verlenging	4.2.2		
Reglement verkeersregels en verkeerstekens			
Verkrijgen ontheffing	4.3.1		
Wijziging of verlenging	4.3.2		
Provinciale wegen			
Verkrijgen vergunning o.a. kunstwerken, wegverhardingen	4.4.1		
Wijziging of verlenging o.a. kunstwerken, wegverhardingen	4.4.2		
Uitvoeren kleine graafwerkzaamheden	4.5.1		

Wijziging of verlenging	4.5.2		
Verkrijgen vergunning o.a. afdammen, dempen	4.6.1		
Wijziging of verlenging o.a. afdammen, dempen	4.6.2		
Verkrijgen vergunning gestuurde boringen	4.7.1.a		
	4.7.1.b		
	4.7.1.c		
	4.7.1.d		
Wijziging of verlenging gestuurde boringen	4.7.2		
Verkrijgen vergunning duiker	4.8.1 a		
Veranderen uitweg	4.8.1.b		
Wijziging of verlenging duiker	4.8.2		
Provinciale vaarwegen	4.9		
Aanvraag aansluiten vaarweg	4.9.1 a		
Aanvraag vaarweg verleggen	4.9.1.b		
Wijziging of verlenging aansluiten/ verleggen vaarweg	4.9.2.1		
	4.9.2.2		
Ontheffing voor kunstwerken e.d.	4.10.1.a		
	4.10.1.b		
	4.10.1.c		
	4.10.1.d		
	4.10.1.e		
Wijziging of verlenging kunstwerken e.d.	4.10.2.a		
	4.10.2.b		
	4.10.2.c		
	4.10.2.d		
	4.10.2.e		
Vergunning kleine graafwerkzaamheden	4.11.1		
Wijziging/verlenging	4.11.2		
Vergunning Binnenvaartpolitiereglement	4.12.1.a		
	4.12.1.b		
Vergunning woonboot	4.12.1.c		
Vergunning autonoom varen	4.12.1.d		
Wijziging vergunning Scheepvaartverkeerswet	4.12.2.a		
Vergunning Binnenvaartpolitiereglement	4.12.2.b		

Wijziging woonboot	4.12.2.c		
Wijziging autonoom varen	4.12.2.d		
Wijziging vergunning Binnenvaartpolitiereglement	4.13.2		
Begeleiden schepen	4.14		
	4.14.1		
	4.14.1. a		
	4.14.1. b		
	4.14.1. c		
	4.14.1, d		
	4.14.2		
	4.14.2. a		
	4.14.2. b		
	4.14.2. c		
	4.14.2. d		
	Hoofdstuk 5 Wateractiviteiten		
Waterontrekkingsactiviteit			
Conceptverzoek	5.1		Nieuw
	5.1.1		nieuw
	5.1.2		nieuw
wateronttrekkingsactiviteiten	5.2		Oud 5.1
	5.2.1		Oud 5.1.1
	5.2.2		Oud 5.1.2
	5.2.3		Oud 5.1.3
	5.2.4		Oud 5.1.4
	5.2.5		Oud 5.1.5
	5.2.6		Oud 5.1.6
Aanleg of gebruik van een OBES	5.3		Oud 5.2
MER-beoordelingsplicht	5.3.1		Oud 5.2.1
MER-plicht	5.3.2		Oud 5.2.2
Aanleg openbodemsysteem	5.3.3.		Oud 5.2.3
Hergebruik gezuiverd stedelijk afvalwater voor landbouwirrigatie	5.4		Oud 5.3
Wijziging tenaamstelling	5.4.1.		Oud 5.3.1
Overige wijzigingen	5.4.2.		Oud 5.3.2
	Hoofdstuk 6 Zwemmen en baden		
Ontheffing	6.1		Uren gewijzigd van 9 naar 14 uur voor vergunningverlening

Wijziging	6.2		Uren gewijzigd van 9 naar 14 uur voor vergunningverlening
	Hoofdstuk 7 Ontgrondingsactiviteiten		
Begripsomschrijvingen			
Toepassing	7.1		
oppervlaktedelfstoffen	7.1.1		
Vergunning Ontgrondingenwet	7.2		
Wijziging vergunning Ontgrondingenwet	7.3		
Wijziging vergunning Ontgrondingenwet/machtiging	7.4		
	7.5		
Conceptverzoek	7.6		
	Hoofdstuk 8 Wadlopen		
Vergunning wadloopverordening 2023 **rechtspersoon**	8.1		
Rechtspersoon tot 1.000 wadlopers	8.1.1		
Rechtspersoon 1.000 tot 5.000 wadlopers	8.1.2		
Rechtspersoon meer dan 5.000 wadlopers	8.1.3		
Rechtspersonen natuureducatieve tochten	8.1.4		
Tochten voor droogvallende platen groepen >50 personen	8.1.5		
Aanvraag door natuurlijk persoon	8.2		
Natuurlijke personen tot 12 personen	8.2.1		
Tochten op droogvallende platen	8.2.2		
natuureducatieve tochten	8.2.3		
sololopers	8.2.4		
Erkenning wadloopgids	8.2.5		
begeleiderspas	8.2.6		
Vrijwillige begeleider voor non- profit		8.2.7	NIEUW
Gelijktijdige aanvragen	8.2.7	8.2.8	Verplaatst vanwege nieuw artikel 8.2.7
	Hoofdstuk 9 Natuur activiteiten		
Tegemoetkoming schadevergoeding			
Tegemoetkoming schadevergoeding	9.1		
Natura 2000 activiteit			
Vergunning beheer Natura-2000 gebied			
Vergunning project uitsluitend stikstof			

Vergunning project niet uitsluitend stikstof			
Pasmelder			
Vergunning ADC			
Afgeven positieve weigering	9.3		
Geen leges verschuldigd natura- 2000 gebied		9.4	Omissie hersteld in wijzigingsbesluit legesverordening 2026 . Natura – 2000 gebied heeft nu weer de zelfde uitzondering als flora- en- fauna activiteit
Flora en fauna activiteit	9.4	9.5	Is verplaats vanwege nieuw artikel 9.4
Ontheffing			
Vergunning aan particulier	9.4.a	9.5.a	
Ontheffing commercieel	9.4.b	9.5.b	
Gebiedsgerichte soortenbenadering	9.4.c	9.5.c	
Gebiedsgerichte pre-soortenmanagementplan	9.4.d	9.5.d	
Goedkeuringsbesluiten tot maatwerk	9.4.1	9.5.1	
Behandelingsduur aanvraag	9.4.2	9.5.2	Is vervangen door 9.7.1
Uitzondering artikelen wanneer geen leges zijn verschuldigd	9.4.3	9.5.3	
Positieve weigering flora- en fauna-activiteiten	9.4.4	9.5.4	
Houtopstanden	9.5	9.6	
Stiltegebieden	9.6	9.7	
		9.7.1	Tekst stond al in de verordening. Artikel nummer ontbrak.
Voorfase/ Omgevingsoverleg	9.7	9.8	
Teruggaaf kosten vooroverleg	9.7.1	9.8.1	Nu voor flora en fauna en voor natura 2000 activiteiten
Positieve weigering			
Wijzigingen omgevingsvergunning	9.9.a	9.10.a	
	9.9.b	9.10.b	
	Hoofdstuk 10 Luchtvaartwet		
Ontheffing 2 starts/landingen	10.1		De gemiddelde tijdsbesteding is van 22,6 naar 13 uur gewijzigd. Dit sluit aan, aan de realiteit.

Locatie gebonden ontheffing	10.2		De gemiddelde tijdsbesteding is van 22,6 naar 13 uur gewijzigd. Dit sluit aan, aan de realiteit.
Locatie gebonden ontheffing	10.3		De gemiddelde tijdsbesteding is van 22,6 naar 13 uur gewijzigd. Dit sluit aan, aan de realiteit.
Locatie gebonden ontheffing	10.4		De gemiddelde tijdsbesteding is van 22,6 naar 13 uur gewijzigd. Dit sluit aan, aan de realiteit.
Locatie gebonden ontheffing	10.5		De gemiddelde tijdsbesteding is van 22,6 naar 13 uur gewijzigd. Dit sluit aan, aan de realiteit.
Ingediende begroting met toerekenbare kosten	10.6		De gemiddelde tijdsbesteding is van 22,6 naar 13 uur gewijzigd. Dit sluit aan, aan de realiteit.
Aanvraag luchthavenregeling	10.7		
Wijziging luchthavenregeling	10.8		
Aanvraag luchthavenbesluit	10.9		
Wijziging luchthavenbesluit	10.10		
	Hoofdstuk 11 Grondwaterbescherming		
	11.1		
Conceptverzoek	**11.2**		
	Hoofdstuk 12 Overige		
Verstrekken vergunningen e.d.	12.1.a		
Wijzigen vergunningen e.d.	12.1.b		

1) **Seveso-inrichtingen** = bedrijven die hoeveelheden gevaarlijke stoffen op hun terrein aanwezig hebben die vastgelegde drempelwaarden overschrijden.
2) **Ippc-installaties** = grote industriële bedrijven die vallen onder de Richtlijn industriële emissies (2010/75/EU). IPPC staat voor Integrated Pollution Prevention and Control (geïntegreerde preventie en bestrijding van verontreiniging).

Schriftelijke beantwoording n.a.v. commissie Bestuur 26102026

Begroting 2027:

Vraag JA21: Reserveontwikkeling provinciale infra: is 1,3 miljoen negatief. Hoe kan dat?
Antwoord:
De alinea in de begroting is opgenomen, maar met de kennis van nu weten we dat hierbij helaas niet de meest actuele cijfers zijn gebruikt.
De reserve wordt in 2026 beëindigd, waarbij het saldo dit jaar op 0 eindigt en er dus geen negatief saldo resteert. De lopende verplichtingen zijn (evenals de financiële middelen) omgezet.
Dit is voor een deel naar de unit studieprojecten en voor een ander deel naar de reserve uitvoeren mobiliteit gegaan.
In het algemeen geldt inderdaad dat een reserve niet negatief kan zijn.

Legesverordening:

Vraag PVV: De hogere dekkingsgraad leges betaald door bouwers. Kan gedeputeerde inzichtelijk maken welke activiteiten hiermee worden gecompenseerd? En is college bereid om te onderzoeken of bouwleges kunnen worden verlaagd, zonder totaal kostendekkendheid uit het oog te verliezen?
Antwoord:
De bouwleges kunnen worden verlaagd. Dit gaat echter ten koste van de totale kostendekkendheid van de legesverordening.
Als de leges voor bouwactiviteiten dalen, moeten de tarieven voor andere activiteiten, zoals milieu-, water- en ontgrondingsactiviteiten, waterwegen, wegen, tijdelijke en uitzonderlijke gebruiksvergunningen (TUG), grondwaterbeschermingsgebieden en Natura 2000-gebieden, mogelijk omhoog. Dit kan leiden tot onevenredige tariefstijgingen.
De kostendekkendheid wordt beoordeeld op het niveau van de volledige Legesverordening. Een afzonderlijke dienst of activiteit hoeft daarom niet zelfstandig kostendekkend te zijn.
Uit de kerngetallen van de Omgevingsdienst blijkt dat de geraamde opbrengsten voor bouwactiviteiten in de Begroting 2027 uitkomen boven 100 procent kostendekkendheid. Bij de realisatie moet blijken in hoeverre deze raming wordt behaald.
Een hogere kostendekkendheid van bouwactiviteiten betekent niet automatisch dat initiatiefnemers voor bouwactiviteiten meer leges betalen dan initiatiefnemers voor andere activiteiten. De tarieven zijn gebaseerd op de gemiddelde tijd die nodig is om een aanvraag te behandelen. Door de aangevraagde activiteiten en de gemiddelde tijdsbesteding beter in beeld te brengen, kunnen de tarieven verder worden aangescherpt. Daarmee sluiten zij beter aan op de daadwerkelijke uitvoeringskosten.

Vragen 50PLUS

1. Waarom wijzigen tarieven en hoe worden aanvragers geïnformeerd?

Antwoord: De tarieven worden jaarlijks vastgesteld op basis van de geraamde kosten van de Omgevingsdiensten en voortschrijdend inzicht. Door deze jaarlijkse actualisatie sluiten de tarieven steeds beter aan op de werkzaamheden die nodig zijn om een aanvraag te behandelen.

Inwoners en bedrijven kunnen de tarieventabel bij de Legesverordening vooraf raadplegen. Bij het indienen van een aanvraag via het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) staat vermeld dat aan een vergunningaanvraag kosten kunnen zijn verbonden. Aanvragers worden daarbij verwezen naar de Legesverordening van het bevoegde gezag waar zij de aanvraag indienen.

2. De voordracht noemt een stijgende lijn zonder percentages bij paragraaf 2 en 3, wat is nu de kostendekkendheid per hoofdstuk? Wat is de verwachting voor 2027? En wanneer hebben we het volledige overzicht?

Antwoord: Deze informatie is voor 2027 opgenomen op pagina 148 van de Begroting 2027. Ook in de online gepubliceerde begrotingen van voorgaande jaren is de kostendekkendheid per hoofdstuk opgenomen. Deze informatie is daardoor altijd raadpleegbaar.

3. Na omissies vorige keer, is nu de hele tarieventabel gecontroleerd?

Antwoord: Naar aanleiding van de input van de Omgevingsdiensten en BIJ12 voert de provincie bij elke actualisatie van de Legesverordening en bijbehorende tarieventabel een interne controle uit.

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier R.J.C. van der Laan
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten

Uw contactpersoon
G.C. de Vries
CZ/FIN/SKA

Telefoonnummer +31235145709
gosse.de.vries@noord-holland.nl

Verzenddatum

01 OKT. 2026

Kenmerk
FIN0909GC01

Uw kenmerk

Betreft: Herijking Planning- en Controlcyclus

Geachte leden,

Hierbij ontvangt u ter besluitvorming de bijgaande statenvoordracht met het bijbehorende ontwerpbesluit en de Notitie Herijking Planning- en Controlcyclus.

Aanleiding

Met de herijking van de planning- en controlcyclus willen wij Provinciale Staten beter in positie brengen om hun kaderstellende en controlerende rol uit te oefenen. Door ieder P&C-product een duidelijke functie te geven en beleidsmatige en financiële informatie meer in samenhang te presenteren, wordt voor PS inzichtelijker wanneer zij richting kunnen geven, besluiten kunnen nemen en het gevoerde beleid kunnen beoordelen. Daarnaast ontvangen Statenleden actuelere informatie, waardoor zij gerichter kunnen bijsturen.

De inrichting van de planning- en controlcyclus is al langere tijd onderwerp van gesprek. De herijking vloeit voort uit de Startnotitie Financiële Kaders. Bij de vaststelling daarvan hebben Provinciale Staten de herijking van de planning- en controlcyclus als prioriteit voor deze statenperiode benoemd.

Het traject is in januari 2026 gestart. Sindsdien zijn Provinciale Staten betrokken via technische briefings, meerdere besprekingen in de Rekeningencommissie en een oordeelsvormende bespreking in de Commissie Bestuur. De tijdens deze bijeenkomsten meegegeven aandachtspunten zijn betrokken bij het definitieve voorstel.

Voorgestelde inrichting

De nieuwe cyclus bestaat uit vier reguliere P&C-producten: de Voorjaarsnota, de Begroting, de Najaarsactualisatie en de Jaarstukken. De huidige Eerste en Tweede Begrotingswijziging en de Kaderbrief worden samengevoegd tot de Voorjaarsnota. De richtinggevende en meerjarige onderdelen van de Kaderbrief worden hierin opgenomen. De concrete uitwerking van doelen, activiteiten en middelen vindt vervolgens plaats bij de Begroting. Daarmee wordt de Begroting opnieuw het centrale kaderstellende document voor het volgende begrotingsjaar.

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

De huidige Laatste Begrotingswijziging wordt vervangen door de Najaarsactualisatie, die is gericht op een actueel financieel beeld richting de jaarafsluiting. De Jaarstukken blijven het verantwoordingsmoment. Daarnaast kan een Actualiteitenbrief worden ingezet om Provinciale Staten tussentijds gericht te informeren over financieel ingrijpende ontwikkelingen die niet kunnen wachten tot het volgende reguliere P&C-product.

Invoering en doorontwikkeling
Wij stellen voor de nieuwe planning- en controlcyclus vanaf 2027 in te voeren. De invoering vormt het begin van een doorontwikkeltraject. Samen met Provinciale Staten, de Rekeningencommissie en de ambtelijke organisatie wordt gevolgd of de gekozen afbakening tussen de producten werkt en of de nieuwe producten aansluiten bij de informatiebehoefte en sturingsmogelijkheden van Provinciale Staten.

In de Notitie Herijking planning- en controlcyclus is tevens de Handreiking P&C-cyclus opgenomen. De Handreiking bevat de belangrijkste uitgangspunten en afspraken over de functie, inhoud en toepassing van de verschillende P&C-producten. Zij dient als leidraad voor het werken met de herijkte cyclus en helpt de beoogde samenhang en afbakening tussen de producten te bewaken. De Handreiking wordt op basis van de ervaringen met de nieuwe cyclus in samenspraak met Provinciale Staten, Gedeputeerde Staten en de Rekeningencommissie verder ontwikkeld.

Wij stellen u voor de herijkte inrichting van de planning- en controlcyclus, zoals beschreven in de bijgevoegde notitie, vast te stellen en vanaf 2027 in te voeren.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris

M.J.H. van Kuijk

voorzitter

A.Th.H. van Dijk

2 bijlage(n)

1. Voordracht aan PS - Herijking Planning- en Controlcyclus
2. Notitie Herijking Planning- en Controlcyclus

Provincie Noord-Holland

2026 | 62

VOORDRACHT

Provinciale Staten van Noord-Holland

Haarlem, 29 september 2026

Onderwerp: Herijking planning- en controlcyclus

Kenmerk: END5ZVFTENNW-1076595607-9487 (CZ/FIN/SKA)

Bijlagen:

1. Notitie Herijking planning- en controlcyclus

1. Inleiding

De herijking van de planning- en controlcyclus vloeit voort uit de Startnotitie Financiële Kaders. Bij de vaststelling daarvan hebben Provinciale Staten de herijking van de planning- en controlcyclus als prioriteit voor deze Statenperiode benoemd. Het traject is in januari 2026 gestart. Sindsdien zijn Provinciale Staten betrokken via technische briefings, meerdere besprekingen in de Rekeningencommissie en een oordeelsvormende bespreking in de Commissie Bestuur.

Een goed ingerichte planning- en controlcyclus is een belangrijke randvoorwaarde voor de kaderstellende en controlerende rol van Provinciale Staten. De cyclus moet Provinciale Staten op herkenbare momenten voorzien van actuele en samenhangende informatie over beleid, prestaties en financiën. Daardoor kunnen Statenleden gerichter bepalen waar bijsturing nodig is, integrale afwegingen maken en volgen of de uitvoering aansluit bij de vastgestelde doelen en middelen. De nieuwe inrichting moet leiden tot minder versnipperde besluitvorming, een sterkere koppeling tussen beleid en financiën, actuelere informatie en duidelijkheid over het moment waarop een onderwerp bestuurlijk wordt afgewogen.

Herijkte planning- en controlcyclus

De nieuwe cyclus brengt de reguliere besluitvorming terug naar vier herkenbare P&C-producten: de Voorjaarsnota, de Begroting, de Najaarsactualisatie en de Jaarstukken. De Actualiteitenbrief wordt toegevoegd als aanvullend instrument voor tussentijdse informatievoorziening, maar is geen afzonderlijk P&C-product en wijzigt de Begroting niet. De formele bevoegdheden van Provinciale Staten veranderen niet; de momenten waarop informatie, bijsturing, kaderstelling en verantwoording plaatsvinden worden duidelijker geordend.

- Begroting: Integraal kaderstellen. Doelen, activiteiten, prestaties en middelen voor het volgende begrotingsjaar vaststellen.
- Voorjaarsnota: Bijsturen en prioriteiten bepalen. De lopende Begroting wijzigen en prioriteiten meegeven aan de beleidsmatige en financiële keuzes voor het volgende jaar.
- Najaarsactualisatie: Actualiseren. De lopende Begroting op basis van actuele, voornamelijk autonome, technische en uitvoeringsgerichte ontwikkelingen bijstellen richting de jaarafsluiting.
- Jaarstukken: Verantwoorden en controleren. Beoordelen wat is bereikt, wat daarvoor is gedaan en welke middelen zijn ingezet.
- Actualiteitenbrief: Gericht tussentijds informeren over financiële ontwikkelingen. Tijdig kennisnemen van financieel ingrijpende ontwikkelingen die niet kunnen wachten op een regulier P&C-product.

De Voorjaarsnota vervangt de huidige Eerste Begrotingswijziging, Tweede Begrotingswijziging en Kaderbrief. Hiermee ontstaat in het voorjaar één moment waarop Provinciale Staten de lopende Begroting kunnen bijstellen en de beleidsmatige prioriteiten en financiële uitgangspunten voor het volgende begrotingsjaar kunnen bepalen. De functie van de huidige Kaderbrief wordt daarbij verdeeld over de Voorjaarsnota en de Begroting. De Voorjaarsnota bevat de beleidsmatige hoofdlijnen, het actuele meerjarige financiële perspectief en de financiële opgaven voor de komende jaren. De concrete uitwerking in doelen, activiteiten en budgetten, inclusief de dekking daarvan, vindt plaats bij de Begroting. Daarmee verschuift het zwaartepunt van de integrale besluitvorming over het volgende begrotingsjaar terug naar de Begroting.

De Handreiking planning- en controlcyclus legt per product de functie, inhoud en aard van de besluitvorming vast. Ook beschrijft de Handreiking wanneer een ontwikkeling in een regulier P&C-product thuishoort en wanneer een Actualiteitenbrief passend is. De Handreiking ondersteunt daarmee zowel Provinciale Staten als de ambtelijke organisatie en voorkomt dat de functies van de producten in de praktijk opnieuw door elkaar gaan lopen. De voorliggende notitie dient als leidraad voor het opstellen van de definitieve Handreiking P&C-cyclus. Een groot deel van de uitgangspunten en afspraken die uiteindelijk in de Handreiking worden opgenomen, is al in deze notitie uitgewerkt.

Om de P&C-producten van actuelere informatie te kunnen voorzien, worden de doorlooptijden waar mogelijk verkort en verschuiven enkele aanlevermomenten.

Dit is vooral zichtbaar bij de Begroting: de ambtelijke input kan later worden afgesloten, zodat ook ontwikkelingen na het zomerreces nog kunnen worden verwerkt. De bestuurlijke behandeling door de commissies en Provinciale Staten blijft op hetzelfde moment plaatsvinden.

2. Doelstellingen en evaluatiecriteria

De herijking moet Provinciale Staten beter in staat stellen om op herkenbare momenten richting te geven, bij te sturen en de uitvoering te controleren. Daarbij moet in de praktijk blijken of de vernieuwde producten hun beoogde functie vervullen en aansluiten bij de informatiebehoefte van PS.

Bij de doorontwikkeling wordt in het bijzonder beoordeeld of:

- de P&C-producten ieder een herkenbare en afgebakende functie hebben;
- beleidsdoelen, prestaties en financiële gevolgen scherper en concreter met elkaar zijn verbonden;
- de producten aansluiten bij de informatiebehoefte en sturingsmogelijkheden van PS;
- Actualiteitenbrieven op het juiste moment en voor daarvoor geschikte ontwikkelingen worden ingezet;
- de nieuwe planning leidt tot actuelere informatie zonder dat een werkbare voorbereiding en behandeling onder druk komen te staan.

3. Financiering, communicatie en inwonersparticipatie

De aanpassing van de planning- en controlcyclus heeft geen directe financiële consequenties.

4. Proces en procedure

Na vaststelling wordt de nieuwe planning- en controlcyclus met ingang van begrotingsjaar 2027 ingevoerd. De vaststelling van de nieuwe cyclus vormt de eerste stap in de verdere verbetering van de P&C-producten. De doorontwikkeling van de P&C-producten vindt plaats in samenspraak met Provinciale Staten en Gedeputeerde Staten en in afstemming met de ambtelijke organisatie. De Rekeningencommissie blijft vanaf 2027 betrokken als begeleidingscommissie voor de doorontwikkeling. Zij evalueert onder meer de werking van de Actualiteitenbrieven, bewaakt mede de toepassing van de Handreiking en toetst of de vernieuwde producten aansluiten bij de afgesproken uitgangspunten en de informatiebehoefte van PS. De Handreiking wordt in samenspraak met Provinciale Staten, Gedeputeerde Staten en de Rekeningencommissie verder uitgewerkt en vóór de start van de nieuwe Statenperiode ter vaststelling voorgelegd.

De ervaringen in 2027 worden gebruikt om de cyclus, de producten en de Handreiking waar nodig bij te stellen. In 2027 wordt tevens de Financiële verordening aangepast aan de nieuwe planning- en controlcyclus.

5. Voorstel

Wij stellen u voor te besluiten overeenkomstig het bijgaande ontwerpbesluit.

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

A.Th.H. van Dijk, voorzitter

M.J.H. van Kuijk, provinciesecretaris

Ontwerpbesluit

Nr. 62-2026

Provinciale Staten van Noord-Holland;

gelezen de voordracht van Gedeputeerde Staten van 29 september 2026;

besluiten:

1. de herijkte planning- en controlcyclus met ingang van begrotingsjaar 2027 vast te stellen;

2. de Notitie Herijking planning- en controlcyclus vast te stellen.

Haarlem,

Provinciale Staten voornoemd,

voorzitter, statengriffier,

Provincie Noord-Holland

Notitie Herijking Planning- en Controlcyclus

1. Aanleiding en achtergrond

De planning- en controlcyclus vormt de basis voor de kaderstelling, financiële sturing, controle en verantwoording binnen de provincie Noord-Holland. De inrichting van deze cyclus bepaalt in belangrijke mate op welke momenten Provinciale Staten informatie ontvangen, bestuurlijke keuzes kunnen wegen, budgetten kunnen wijzigen en het college kunnen controleren.

Het doel van de herijking is in de eerste plaats om Provinciale Staten beter in positie te brengen om hun sturende en controlerende rol uit te oefenen. De vernieuwde cyclus biedt duidelijkere momenten voor integrale politieke afweging, maakt beter zichtbaar hoe beleidsdoelen en middelen met elkaar samenhangen en stelt Provinciale Staten in staat eerder bij te sturen op basis van actuele informatie. Door ieder P&C-product een herkenbare functie te geven, wordt voor Statenleden duidelijker wanneer zij beleidsmatige prioriteiten bepalen, concrete budgettaire besluiten nemen en het gevoerde beleid beoordelen. Daarnaast is de herijking gericht op vereenvoudiging van de cyclus en duidelijkere, beter navolgbare rapportages.

In de huidige praktijk zijn de functies van de verschillende P&C-producten naar elkaar toegegroeid. Beleidsmatige keuzes, technische actualisaties en informatievoorziening lopen daardoor geregeld door elkaar. Onderwerpen keren op verschillende momenten terug, terwijl de onderlinge samenhang niet altijd direct zichtbaar is. Dit maakt het voor Provinciale Staten lastiger om te bepalen waar het politieke keuzemoment ligt en welke financiële gevolgen met een keuze samenhangen.

Met dit voorstel wordt een cyclus voorgesteld waarin de Begroting opnieuw het centrale kaderstellende document is, de Voorjaarsnota het integrale bijsturingsmoment vormt, de Najaarsactualisatie is gericht op een actuele jaarafsluiting en de Jaarstukken het verantwoordingsmoment blijven. Actualiteitenbrieven ondersteunen de tussentijdse informatievoorziening. De Handreiking P&C-cyclus zal de onderlinge rolverdeling borgen en houvast bieden voor de toepassing in de praktijk.

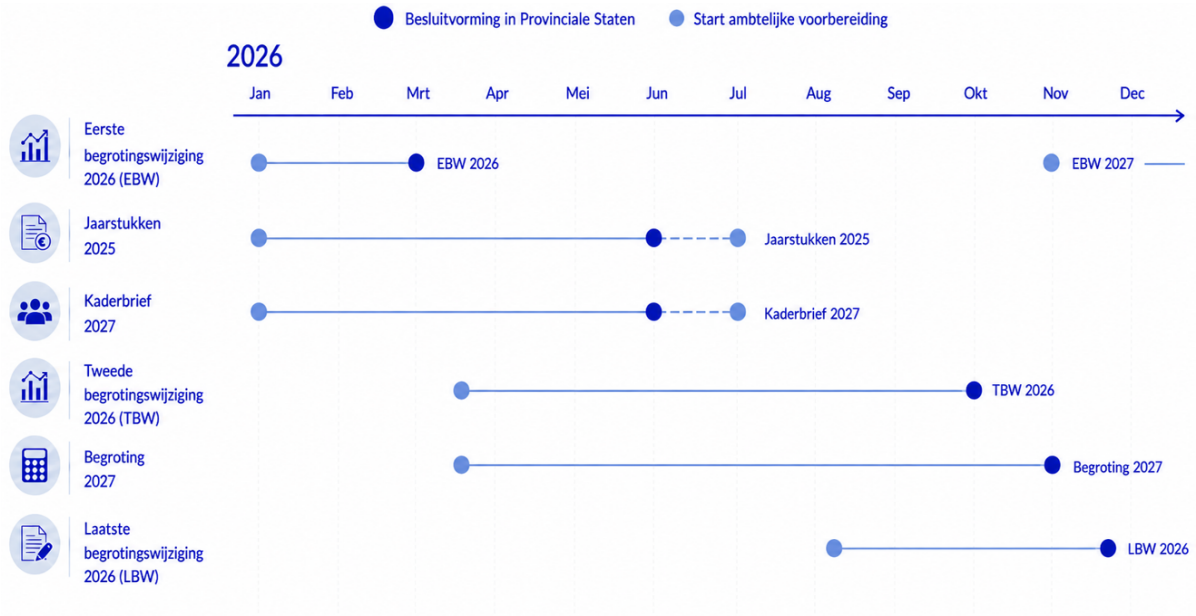
2. Huidige inrichting van de P&C-cyclus

De huidige P&C-cyclus bestaat uit een Kaderbrief, een Begroting, drie begrotingswijzigingen en de Jaarstukken. De Kaderbrief geeft richting aan het beleid en de financiën voor de volgende begroting. In de Begroting stellen PS vast wat de provincie wil bereiken, wat daarvoor wordt gedaan en welke middelen beschikbaar zijn. Via de begrotingswijzigingen wordt de lopende Begroting tussentijds aangepast. Met de Jaarstukken legt GS verantwoording af over het voorafgaande jaar.

Oorspronkelijk hadden de drie begrotingswijzigingen ieder een eigen karakter. De Tweede Begrotingswijziging was met name bedoeld voor grotere beleidsmatige ontwikkelingen en bestuurlijke keuzes. De Eerste en Laatste Begrotingswijziging waren vooral gericht op technische mutaties, autonome ontwikkelingen en noodzakelijke actualisaties.

In de praktijk is dit onderscheid vervaagd. Beleidsmatige keuzes, uitvoeringsontwikkelingen, autonome ontwikkelingen en technisch-financiële mutaties komen inmiddels op meerdere momenten terug. Ook heeft de Kaderbrief zich ontwikkeld tot een document waarin concrete voorstellen en budgetreeksen voor het volgende begrotingsjaar worden opgenomen. Daardoor vindt een belangrijk deel van de financiële en beleidsmatige afweging al vóór de Begroting plaats.

Figuur 1. Huidige P&C-cyclus

2.1 Knelpunten in de huidige cyclus

- **Relatief veel losse besluitmomenten:** Beleidsmatige en financiële wijzigingen worden verspreid over meerdere producten en drie begrotingswijzigingen behandeld. Producten volgen elkaar aan het einde van het jaar bovendien kort op.
- **Versnipperde behandeling van onderwerpen:** Eenzelfde ontwikkeling kan eerst in de Kaderbrief worden aangekondigd, daarna in een begrotingswijziging financieel worden verwerkt en vervolgens opnieuw bij de Begroting terugkomen.
- **Onduidelijke rolverdeling:** Het onderscheid tussen bestuurlijke keuzes, technische actualisatie, informatievoorziening en verantwoording is minder herkenbaar geworden.
- **Beperkte samenhang tussen doelen en middelen:** Beleidsmatige ontwikkelingen en hun financiële verwerking worden niet altijd op hetzelfde moment behandeld, waardoor de afweging voor PS minder navolgbaar is.
- **Lange en overlappende voorbereiding:** Terwijl een product nog bestuurlijk wordt behandeld, is de voorbereiding van het volgende product vaak al gestart. Dit vergroot de administratieve belasting en beperkt de actualiteit van de informatie.

Het gevolg is dat voor Provinciale Staten minder helder is op welk moment de integrale politieke afweging plaatsvindt, welke mutaties daadwerkelijk om een keuze vragen en hoe nieuwe ontwikkelingen zich verhouden tot eerder vastgestelde doelen en middelen.

3. Nieuwe planning- en controlcyclus

De nieuwe P&C-cyclus brengt de besluitvorming terug naar een beperkt aantal herkenbare momenten. Daarmee krijgen Provinciale Staten meer grip op de samenhang tussen beleid en financiën. Provinciale Staten kunnen in het voorjaar integraal bijsturen, bij de Begroting de concrete inzet voor het volgende jaar vaststellen en bij de Jaarstukken controleren wat met de beschikbare middelen is bereikt. Tussentijds blijven zij via Actualiteitenbrieven geïnformeerd over financieel majeure ontwikkelingen.

De nieuwe inrichting bestaat uit vier reguliere P&C-producten: de Voorjaarsnota, de Begroting, de Najaarsactualisatie en de Jaarstukken. De Actualiteitenbrief is een aanvullend financieel informatie-instrument en geen afzonderlijk P&C-product.

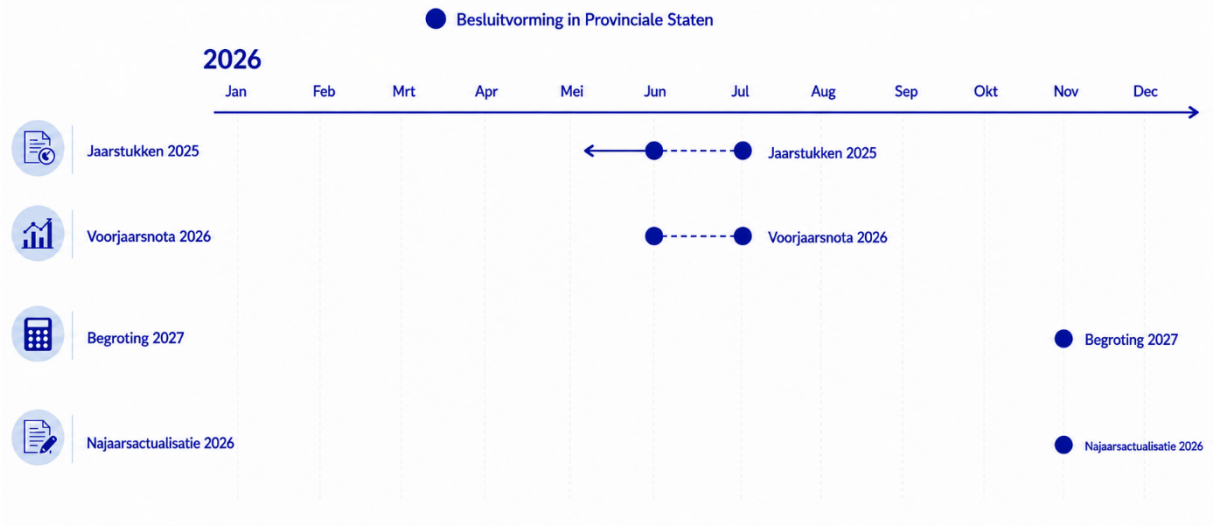
Uitgangspunten:

Bij de verdere uitwerking van de herijking zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- Ieder P&C-product heeft een duidelijke, herkenbare en afgebakende functie.
- Provinciale Staten krijgen vaste momenten voor integrale beleidsmatige en financiële afweging.
- Ontwikkelingen worden zoveel mogelijk één keer en op het logisch passende moment behandeld.
- De relatie tussen bestuurlijke keuzes, beleidsdoelen, prestaties en financiële gevolgen wordt concreter zichtbaar gemaakt.
- Provinciale Staten kunnen eerder en dichter op de actualiteit sturen.
- De producten sluiten inhoudelijk en in de tijd logisch op elkaar aan.
- Tussentijdse financiële informatievoorziening blijft beschikbaar.

De herijking verandert de formele bevoegdheden van Provinciale Staten niet. De nieuwe cyclus ordent de besluitvorming: in het voorjaar bijsturen en richting geven, bij de Begroting integraal besluiten over doelen, activiteiten en middelen, en bij de Jaarstukken controleren en verantwoorden.

Figuur 2. Herijkte planning- en controlcyclus

3.1 De P&C-producten in de nieuwe cyclus (Handreiking)

Handreiking P&C-cyclus

De Handreiking zal Provinciale Staten, Gedeputeerde Staten en de ambtelijke organisatie ondersteunen bij het werken met de nieuwe cyclus. Daarnaast vormt zij een instrument om de beoogde rolverdeling en samenhang tussen de P&C-producten structureel te bewaken. Hiermee wordt voorkomen dat de verschillende producten in de praktijk opnieuw een vergelijkbare functie krijgen en de cyclus geleidelijk aan overzichtelijkheid verliest. De toepassing van de Handreiking wordt periodiek in de Rekeningencommissie besproken en vormt onderdeel van de verdere doorontwikkeling van de P&C-cyclus.

Product	Functie	Centrale vraag voor PS
Begroting	Integraal kaderstellen	Wat willen we bereiken, wat gaan we doen en wat mag dat kosten?
Voorjaarsnota	Bijsturen en prioriteiten bepalen	Welke bijsturing is nu nodig en welke prioriteiten geven we mee voor het volgende jaar?
Najaarsactualisatie	Actualiseren richting jaarafsluiting	Welke technische, autonome en uitvoeringsgerichte bijstellingen zijn nog nodig?
Jaarstukken	Verantwoorden en controleren	Wat is bereikt, wat is gedaan en wat heeft het gekost?
Actualiteitenbrief	Gericht tussentijds informeren	Over welke financieel majeure of politiek relevante ontwikkeling moeten PS nu worden geïnformeerd?

Begroting

De Begroting is het centrale P&C-document voor het begrotingsjaar. Provinciale Staten stellen hierin integraal vast wat de provincie wil bereiken, welke activiteiten en instrumenten daarvoor worden ingezet en welke middelen daarvoor beschikbaar worden gesteld. De Begroting vormt daarmee het moment waarop beleidsdoelen, uitvoering en financiën in onderlinge samenhang worden vastgesteld.

De Voorjaarsnota vormt hiervoor het inhoudelijke en financiële vertrekpunt. Daarin worden relevante beleidsmatige en financiële ontwikkelingen zichtbaar gemaakt en geven Gedeputeerde Staten en Provinciale Staten prioriteiten mee voor het volgende begrotingsjaar. Wanneer de financiële gevolgen van een ontwikkeling al voldoende duidelijk zijn, worden deze in de Voorjaarsnota betrokken bij het meerjarige financiële perspectief. Wanneer nog nadere uitwerking nodig is, bevat de Voorjaarsnota een beleidsmatige richting en waar mogelijk een financieel kader of een bandbreedte.

In de Begroting worden deze ontwikkelingen vervolgens concreet uitgewerkt. Daarbij wordt vastgelegd welke resultaten worden nagestreefd, welke activiteiten worden uitgevoerd en welke budgetten daarvoor nodig zijn. Ook voorstellen die vanwege hun beperkte financiële omvang geen afzonderlijke behandeling in de Voorjaarsnota vragen, worden rechtstreeks in de Begroting opgenomen. Zo blijft de Voorjaarsnota gericht op richtinggevende keuzes en bevat de Begroting de volledige en definitieve uitwerking voor het volgende begrotingsjaar.

Voorjaarsnota

De Voorjaarsnota is een samenvoeging van de huidige Eerste Begrotingswijziging, Tweede Begrotingswijziging en Kaderbrief. Hiermee ontstaat één integraal moment in het voorjaar waarop Provinciale Staten de lopende Begroting kunnen bijstellen en de beleidsmatige prioriteiten en financiële kaders voor de Begroting voor het volgende jaar kunnen bepalen. De concrete uitwerking van deze prioriteiten, inclusief de dekking daarvan, vindt vervolgens plaats bij de Begroting.

De Voorjaarsnota heeft drie samenhangende functies:

1. Actualisatie van de beleidsmatige koers
   In de Voorjaarsnota worden relevante maatschappelijke, bestuurlijke en economische ontwikkelingen toegelicht en wordt aangegeven wat deze betekenen voor de provinciale doelstellingen. Daarbij wordt zichtbaar op welke beleidsterreinen aanpassing van de beleidsmatige koers nodig is.

2. Wijziging van de lopende Begroting
   Provinciale Staten stellen de noodzakelijke wijzigingen van de Begroting voor het lopende jaar vast. Het gaat onder meer om wijzigingen van doelen, prestaties, lasten en baten per programma, reservemutaties, investeringskredieten, subsidies buiten uitvoeringsregeling en het gewijzigde begrotingsresultaat. Daarbij wordt duidelijk onderscheid gemaakt tussen beleidsmatige, autonome en technisch-financiële wijzigingen.

3. Actualisatie van het meerjarige financiële perspectief

De Voorjaarsnota geeft een actueel beeld van de financiële positie van de provincie en de beschikbare financiële ruimte. Daarbij worden de meerjarige gevolgen van beleidsmatige en autonome ontwikkelingen inzichtelijk gemaakt. Provinciale Staten bepalen welke beleidsprioriteiten bij de Begroting nader moeten worden uitgewerkt en binnen welke financiële kaders dit moet gebeuren. De concrete dekking van de financiële gevolgen wordt vervolgens bij de Begroting integraal uitgewerkt en aan Provinciale Staten ter besluitvorming voorgelegd.

Beleidsontwikkelingen met gevolgen voor het volgende begrotingsjaar worden in de Voorjaarsnota op hoofdlijnen behandeld. Hiermee wordt de omvang van de financiële opgave zichtbaar, maar wordt nog niet vooruitgelopen op de definitieve dekking. Wanneer een ontwikkeling nog niet volledig is uitgewerkt, bevat de Voorjaarsnota de beleidsmatige richting en, waar mogelijk, een financieel kader of een bandbreedte. De vertaling naar concrete activiteiten en de financiële dekking daarvan vindt plaats bij de Begroting.

De Voorjaarsnota wordt daarmee het centrale bijsturingsmoment in het voorjaar: Provinciale Staten beoordelen de voortgang van het lopende jaar, stellen begrotingswijzigingen vast en bepalen de beleidsmatige prioriteiten en financiële kaders voor de Begroting. De afweging over de concrete uitwerking en dekking vindt vervolgens plaats bij de Begroting.

Najaarsactualisatie

De Najaarsactualisatie heeft een beperkt en actualiserend karakter. Zij brengt de Begroting op basis van de meest recente inzichten in lijn met de verwachte jaarafsluiting. Het betreft voornamelijk autonome ontwikkelingen, technisch-financiële mutaties, uitvoeringsontwikkelingen, incidentele mee- en tegenvallers, kasschuiven, budgetoverhevelingen en andere noodzakelijke actualisaties.

Nieuwe structurele beleidskeuzes of grote koerswijzigingen passen in beginsel niet in dit product. Het accent ligt op het verwerken van ontwikkelingen die zich gedurende het jaar hebben voorgedaan en noodzakelijk zijn voor een actueel en realistisch financieel beeld van het lopende jaar.

Jaarstukken

De Jaarstukken vormen het verantwoordingsmoment binnen de planning- en controlcyclus. Hierin wordt inzicht gegeven in wat in het voorgaande jaar is bereikt, welke middelen daarvoor zijn ingezet en welke afwijkingen ten opzichte van de begroting zijn ontstaan.

De Jaarstukken vormen daarnaast een belangrijk vertrekpunt voor toekomstige besluitvorming. Ontwikkelingen die zichtbaar worden bij de verantwoording kunnen aanleiding zijn voor bijsturing of nieuwe keuzes in het daaropvolgende P&C-product.

Actualiteitenbrief

De Actualiteitenbrief is geen afzonderlijk P&C-product en wijzigt de Begroting niet. Het instrument wordt gebruikt om Provinciale Staten tussentijds gericht te informeren over financieel ingrijpende ontwikkelingen die gevolgen kunnen hebben voor de Begroting en niet kunnen wachten tot het volgende reguliere P&C-product. De brief geeft geen integraal beeld van de beleidsmatige en financiële stand van zaken, maar behandelt een specifieke beleidsmatige of financiële uitsnede.

Het initiatief voor een Actualiteitenbrief kan zowel van Gedeputeerde Staten als van Provinciale Staten komen. Een Actualiteitenbrief komt naar verwachting meestal tot stand op initiatief van de verantwoordelijke portefeuillehouder, die actuele ontwikkelingen en de mogelijke gevolgen daarvan vanuit de eigen bestuurlijke verantwoordelijkheid signaleert. De portefeuillehouder Financiën weegt af of, naast de reguliere actieve informatieplicht, een Actualiteitenbrief nodig is. Een portefeuillehouder kan ook tijdens een commissie- of Statenvergadering toezeggen Provinciale Staten via een Actualiteitenbrief te informeren. Statenleden kunnen daarnaast zelf om een Actualiteitenbrief verzoeken of dit verzoek in een motie vastleggen.

Een Actualiteitenbrief ligt voor de hand wanneer:

- Een financiële ontwikkeling niet kan wachten tot de Voorjaarsnota, Begroting, Najaarsactualisatie of Jaarstukken;
- de mogelijke financiële gevolgen voor beleid, uitvoering, inkomsten, uitgaven of risico's aanzienlijk zijn;
- Een financiële ontwikkeling nog niet 'besluitrijp' is, maar Provinciale Staten wel tijdig moeten weten wat er speelt;
- eerder verstrekte financiële informatie door nieuwe omstandigheden wezenlijk is gewijzigd.

Mogelijke onderwerpen zijn circulaires en ontwikkelingen in het Provinciefonds, de kostenontwikkeling van faunaschade en financieel relevante ontwikkelingen op grote dossiers zoals stikstof, netcongestie, natuur, bereikbaarheid en bedrijfsvoering.

3.2 Samenhang en oplossing van de knelpunten

Met de nieuwe inrichting ontstaat een duidelijkere ordening van de planning- en controlcyclus. De verschillende P&C-producten krijgen ieder een herkenbare functie, waardoor bestuurlijke besluitvorming, actualisatie, verantwoording en informatievoorziening beter van elkaar worden onderscheiden.

- Minder losse afwegingsmomenten: beleidsmatige bijsturing wordt in het voorjaar gebundeld in de Voorjaarsnota en de concrete uitwerking voor het volgende jaar in de Begroting.
- Minder versnippering: onderwerpen worden zoveel mogelijk één keer op het passende moment behandeld.
- Duidelijkere rolverdeling: de Voorjaarsnota stuurt en wijzigt het lopende jaar, de Begroting stelt de koers en middelen voor het volgende jaar vast, de Najaarsactualisatie actualiseert en de Jaarstukken verantwoorden.
- Sterkere koppeling tussen doelen en middelen: beleidsmatige en financiële gevolgen worden in samenhang gepresenteerd en technische en beleidsmatige mutaties worden herkenbaar onderscheiden.

Eerste stap in verdere verbetering
Een nieuwe P&C-cyclus lost niet automatisch alle vraagstukken rond de kwaliteit van beleidsdoelen, prestaties en indicatoren op. De herijking creëert wel de noodzakelijke randvoorwaarden: duidelijke beslismomenten, een herkenbare functie per product en een betere inhoudelijke volgorde. Vanuit die basis kunnen de opzet en kwaliteit van de afzonderlijke P&C-producten verder worden ontwikkeld.

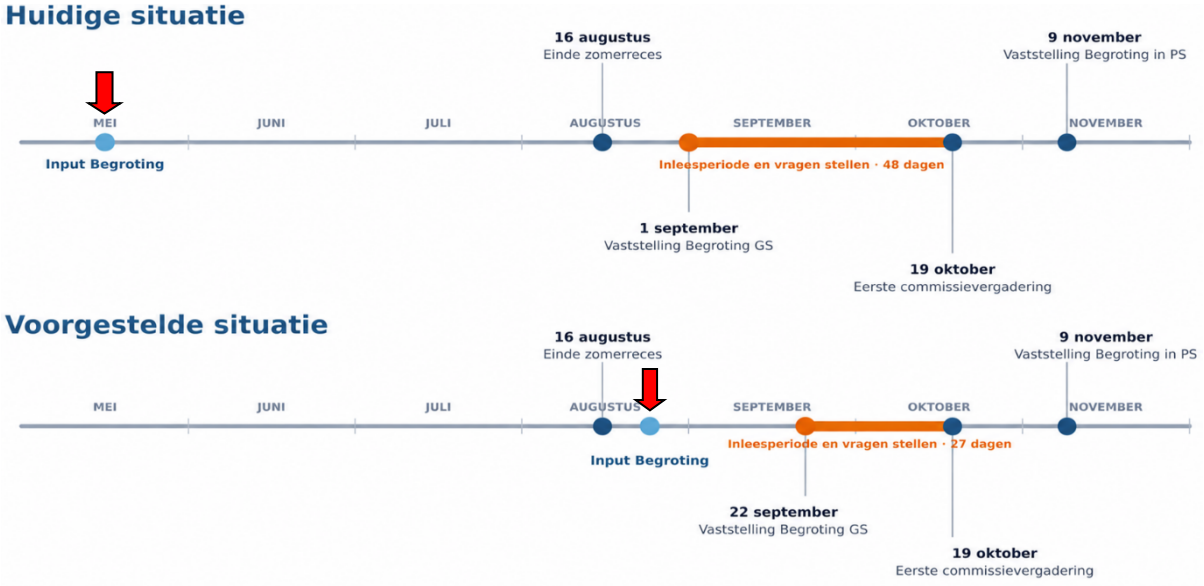
4. Aanlevertermijnen als randvoorwaarde

Het inkorten van de doorlooptijden is cruciaal om de doelen van de herijking te realiseren. De huidige aanlevertermijnen zijn lang. Daardoor wordt informatie al vroeg in het proces afgesloten, terwijl relevante ontwikkelingen zich daarna nog kunnen voordoen. Dit leidt tot aanvullende actualisaties, correcties en een minder actueel P&C-product.

Bij de Begroting is dit het meest zichtbaar. In de huidige planning ligt de eindstand voor de begrotingsinput al in mei, terwijl Gedeputeerde Staten de Begroting begin september vaststellen. In de voorgestelde planning verschuift de begrotingsinput naar eind augustus en de vaststelling door Gedeputeerde Staten naar later in september. Hierdoor kunnen ontwikkelingen na het zomerreces nog worden verwerkt en ontvangen Statenleden een actueler financieel en beleidsmatig beeld. De behandeling door commissies en Provinciale Staten blijft daarbij op hetzelfde moment plaatsvinden.

Ook voor de overige P&C-producten geldt dat een kortere doorlooptijd ruimte biedt voor actuelere informatie en meer inhoudelijke kwaliteit. Het verkorten van de doorlooptijd betekent tegelijkertijd dat Statenleden minder tijd hebben om de P&C-producten voorafgaand aan de behandeling te bestuderen en hierover technische vragen te stellen. De gebruikelijke periode van twee weekenden om de stukken te bestuderen en technische vragen in te dienen, blijft echter behouden. Vanuit de ambtelijke organisatie worden deze vragen vervolgens tijdig beantwoord, zodat de antwoorden voor de eerste commissiebehandeling voor de Statenleden beschikbaar zijn. Daar staat tegenover dat de informatie bij publicatie actueler is en beter aansluit bij de situatie op het moment van besluitvorming.

Figuur 3. Voorbeeld Aanlevertermijnen Begroting 2027

5. Vervolgproces

De invoering van de nieuwe P&C-cyclus vanaf 2027 is het begin van een doorontwikkeltraject. In de praktijk moet blijken of de gekozen afbakening tussen producten werkt, of Actualiteitenbrieven op het juiste moment worden ingezet en of de nieuwe producten daadwerkelijk aansluiten bij de informatiebehoefte en sturingsmogelijkheden van Provinciale Staten.

De Rekeningencommissie blijft daarom vanaf 2027 betrokken als begeleidingscommissie voor de doorontwikkeling van de P&C-cyclus en de P&C-producten. Zij evalueert periodiek de inzet en werking van Actualiteitenbrieven, bewaakt mede de toepassing van de Handreiking P&C-cyclus en toetst of de nieuwe producten aansluiten bij de afgesproken uitgangspunten en de informatiebehoefte van PS. Daarnaast wordt de impactanalyse naar het eerder opleveren van de

Jaarstukken in 2027 uitgevoerd. De ervaringen over 2027 worden benut om de cyclus en de Handreiking waar nodig bij te stellen.

Lijst subsidies buiten uitvoeringsregeling

De Lijst subsidies buiten uitvoeringsregeling bevat subsidies die niet op basis van een bestaande subsidieregeling worden verstrekt en wordt momenteel gelijktijdig met de reguliere P&C-producten door Provinciale Staten vastgesteld. Met de vaststelling van de lijst bieden PS de benodigde juridische grondslag voor deze subsidieverstrekkingen. De lijst is bedoeld voor uitzonderingssituaties die niet binnen een reguliere subsidieregeling passen.

2027 geldt als transitiejaar. In dat jaar wordt de lijst nog driemaal aan Provinciale Staten ter besluitvorming voorgelegd, overeenkomstig de huidige frequentie. Vanaf 2028 wordt de lijst wederom gekoppeld aan de P&C-producten van de nieuwe cyclus en ontstaan twee vaststellingsmomenten.

Provincie Noord-Holland

Gedeputeerde Staten

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier R.J.C. van der Laan
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143
Houtplein 33
2012 DE Haarlem

Verzenddatum	08 OKT. 2026
Ons kenmerk	BS290926JJ1
Uw kenmerk	
Uw contactpersoon	M.W. Vos CZ/FIN/SKA
Telefoonnummer	+31235145010
E-mailadres	vosm@noord-holland.nl

Betreft Begroting 2027 IPO-vereniging

Geachte leden,

Hierbij verzoeken wij u deze brief (met bijlage) ter bespreking op de B-agenda van de commissie Bestuur van 26 oktober 2026 te plaatsen. De brief heeft betrekking op:

Begroting 2027 IPO-vereniging

Inleiding

Tijdens de commissievergadering van 18 juni 2026 hebben uw Staten op- en aanmerkingen op de conceptbegroting 2027 van de IPO-vereniging mee kunnen geven aan de twee leden van de Algemene Vergadering. De bespreking en vaststelling van de conceptbegroting in de Algemene Vergadering hebben niet geleid tot aanpassing van de begroting 2027.

De begroting 2027 valt € 1.4 miljoen lager uit dan de conceptbegroting 2027. Dit komt voort uit een technische correctie ten opzichte van de conceptbegroting en verdere invulling van de kassiersfunctie. Voor het overige blijven de voorstellen uit de conceptbegroting 2027 staan. De totale bijdrage van PNH aan de IPO-verenging voor de taakuitvoering komt uit op € 6.761.000.

De raming kassiersfunctie komt voor PNH uit op € 33.243.000 waarvan € 32.539.000 voor faunaschade. Dit betekent een afname van € 15.135.000 ten opzichte van 2026.

Aangezien de begroting 2027 en de raming kassiersfunctie op slechts enkele kleine punten zijn gewijzigd en deze wijzigingen praktisch geen gevolgen hebben voor de provincie Noord-Holland,

hebben Gedeputeerde Staten ingestemd met het ambtelijk advies om tijdens de bestuursvergadering van het IPO op 10 september 2026 akkoord te geven op de Begroting 2027.

Tot slot

De Algemene Ledenvergadering van het IPO dient tijdens de vergadering van 3 november 2026 de Begroting 2027 goed te keuren. Mede aan de hand van de informatie in deze brief worden de leden van de Commissie Bestuur in staat gesteld om aandachtspunten mee te geven aan de Statenleden Julia Schneeman en Vincent Valk zodat zij die kunnen inbrengen tijdens de Algemene Ledenvergadering. Het advies van Gedeputeerde Staten is om de Begroting 2027 van het IPO goed te keuren.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

Provinciesecretaris

M.J.H. van Kuijk

voorzitter

A.Th.H. van Dijk

bijlage(n)

- Begroting 2027 IPO e.a. voor AV-IPO van 3 november 2026

Rondvraag pilot Europese digitale systemen - Commissie Bestuur, Gedeputeerde Beemsterboer

De provincie Noord-Holland heeft als ambitie om snel minder afhankelijk te worden van Amerikaanse digitale system. De gedeputeerde gaf eerder aan betrokken te zijn bij een provinciale werkgroep over digitale soevereiniteit, die aansluit bij de Nederlandse digitaliseringsstrategie. Daarnaast gaf hij aan dat het college openstaat voor het gebruik van Europese alternatieven zodra die beschikbaar zijn via het Rijk.

Volt heeft vernomen dat het Rijk een pilot start met drie provincies om met Europese digitale systemen te gaan werken. Volt heeft daarom de volgende vragen.

1. Is GS bekend met een pilot die gedraaid zou worden vanuit het Rijk om te starten met de implementatie van Europese digitale systemen in drie provincies?
2. Zo ja, wil GS dat Noord-Holland meedoet met deze pilot? Als het antwoord nee is, waarom wil GS niet mee doen?
3. Indien deze pilot nog niet bekend is, is GS bereid om te verkennen hoe een dergelijke pilot gestart kan worden?